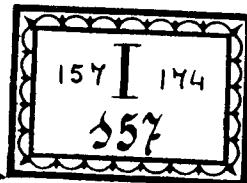

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE ZARAGOZA

SIGNATURA: I –157

*Sibylla, Bartholomaeus. Speculum
peregrinarium questionum. Argentinae.
1499.*

25-2. N. 157.

Speculum Reuerendi Bartholomei Sybille
peregrinarum Anus 1512 incipit.

Titulus huius operis.

Index capitulorum Peregrinarum

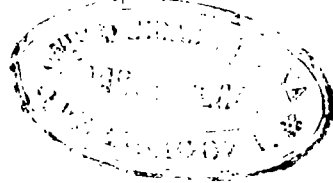
petitionum: Ac questionarum: Trium Decadum huius operis: Bartholomei Sybille: Monopolitani: Theologie professoris: De animabus rationalibus Incoiuncto: & separatis: Decem angelis bonis & malis: In quibus alijs scitu dignissimis: Ex vastis & viuacissimis Theologorum: Iurisperitorum: Philosophorum: Astrologorum: campis: & floribus: collectis: & exornatis: Quod studiosis quibuscumque: & animarum curam agentibus: non minus utile: quam necessarium. Illustrissimo Principi: Alfonso de Aragonia: Inuictissimo Duci Calabriae: dedicatum est. Ad uentat aut lector: numerus in margine indicis positus: remittit ad cartas: puncta uero numero proposita: priores partium partes: postposita autem: posteriores designant.

CAPITULA ET QUESTIONES Prime decadis.

Primum cuius caput est: vñ.

- P de: vbi & quomodo sint facte/aut create anime rationales: sub quo septem questionum solunt.
- Prima: Si anime rationales sint facte ex essentia dei: ut dixit Parmenides & Marcus Tullius Varro. .iij.
 - Secunda: Si omnes sint create ab initio: simul cum angelis in celo empyreo: ut dixit Origenes. .iij.
 - Tertia: Si traducant de nouo ex semine simul: cum corpus humanum seminatur: ut dixit Cyrillus. .v.
 - Quarta: Si quomodo dicimus animas non sint anime: sed demones: spiritus apostate: inclusi corporibus: ut ibi purgentur: &c. .viij.
 - Quinta: Si quomodo verum est: organizzato corpe: successiue: simul infundendo: ex nichilo creentur a deo. .viij.
 - Sexta: Si deus rationabiliter agat cooperans in animabus: coitus illiciti. .viij.
 - Septima: Quare deus creauerit & semper creet animas: quibus multas preceperit peccatrices & danandas: & si se querit Augustinus de angelis a principio creatis: statim uero auersis: .viij.

A ij

21.425

Registrum

I ECVNDVN caput est de immortalitate animarū.

sub quo decem questiuuncule solvuntur.

Prima si anime rationales sint immortales. xx

Secunda si vas hoc fictile corpus humanū: aie perfectibile corruptū & incineratū resurget iterū & vivificabit. xxv

Tertia Cū resurrectio corporū: sūm fidē in fine mūdi. sit futura: queri tū si verū sit qd mūdus hēat terminari. xxix

Quarta Si mundo vālicui creature: repugnet simpliciter esse ab eterno. xxv

Quinta Si aia moriēte homine desinat informare successivē: partē post partē corpis: an forte oēs partes simul in eodem instanti informare desinat. xxvi

Sexta An possit cōtingere qd corde iā mortuo aia adhuc informaret aliquā aliā partē: vā aliud mēbrū corpis. xxvij

Septima Anima exiens de corpore ad quā differentiam positionis naturaliter exeat an sursum an deorsū: dextrū vel sinistrum: ante vel retro. xxvij

Octava Anima exiens de corpore: ad quos terminos vadit: an de luce ad tenebras: vel de tenebris ad lucē: de gaudijs ad tristitiam: vel de tristitia ad gaudia. xxvij

Nona An iudicium particulare aie e grediētis de corpore fiat a xpo corporalit: an ab angelis custodib⁹ aiaz. xxix

Decima An a prio instāt: nō eē hōi sūvq; ad ei⁹ iudicium particulare: sit aliqd intervalū & spaciū ipis. xxx

I ERTIVM caput est de receptaculis post exitum animarum. sub quo septem q uestiones solvunt.

Prima questio ē simplex: de numero receptaculorū animarū: post earū a corporib⁹ egressum. xxxij

Secunda qstio ē de celo ēpyre o prio receptaculo aiaz: felicitū: sub qua novē questiuuncule solvunt.

Prima Si celū empyreū scdm veritatē repiat. xxxij

Secunda qd sit scdm theologos celū empyreū. xxxij

Tertia Quid est dos spūalis animarū & corporū beatorū in celo empyreo. xxxij

Registrum

Quarta: qd sūt dotes aiaz i celo ēpyreo existētū. xxxvij

Quinta: Quot sunt dotes corporū i celo empyreo glorificatorum. xxxvij

Sexta: Si dotes aiaz in celo empyreo: sint idē cū beatitudine ipsarum. xlij

Septima: Si vltra dotes quicū aliud in celo empyreo requiratur necessario ad veram beatitudinē. xlij

Octava: Si quinq; sensus exteriores i celo empyreo beatificabuntur. xlij

Nona: Quid & quot sūt aureole: qsi parasferalis martyrum confessorū: & virginū in celo empyreo. xlvij

Tertia questio est de inferno: M

I scdo receptaculo aiaz ū: sub q tresdecim q. solu.

Prima si infern⁹ post mortē repiat scdm rei veritatē: an sit isti cōe ad terrēdū laicos et tpalia bona ab eis extorquēdū li.

Secunda: Si loc⁹ & situs inferni sit in centro terre. lvij

Tertia: Si alibi q; in centro terre repiant in superficie terre loca in quibus aie damnatorū penas luant. lvij

Quarta: Quis ordo & que habitudo est sub terra trium locorū penalium. s. purgatorij: limbi: & sinus Abrahę: v⁹ sanctorum patrum ad infernum. lix

Quinta: Que est maior regio locorum penalium. lx

Sexta: que est diturnior regio eorum. lxij

Septima: quot carceres seu mansiōes h3 regio infernalis. lxij

Octava: Si ignis inferni sit corporeus v⁹ similitudinarius vel imaginarius. lxij

Nona: Quō demones & aie spirituales separate possint ab igne inferni corporali pati & cruciari. lxij

Decima: quō differāt ignis inferni & hui⁹ mūdi. lxv

Vndecima: Quō corpus humanū poterit post iudicium incōsūpibiliter ppetuo in igne subsistere. lxvi

A ij,

Registrum

Duo decia: q̄t penarū genera recipiunt̄ in inferno. .lxvij.

Tertiadecima: An p̄ suffragia viuorum fidelium̄ minui vel abbreviari possit pena inferni. .lxx

Quarta questio ē de purga

q̄ torio tertio receptaculo aiarum: sub qua quindecim questiuuncule soluunt̄.

Prima: Si locus purgatorij i cetro terre vere esse recipiat an sit fictio: ecclesie militatis clericorū ad emūgendum temporales redditus & elemosynas laicorū. .lxxvi

Secda: Si p̄ter p̄cipale i cetro terre purgatorij recipiatur etiam in superficie terre locus vbi purgant̄ aie mediocriter bonorum. .lxxxiiij

Tertia: Si i purgatorio remittat̄ aliq̄ pctā quātū ad culpā: & ois reatus pene veniali & mortali debite. .lxxxv

Quarta: Si pene purgatorij excedant oēm t̄palem penā huius vite: & que & quot sunt ille pene. .lxxxviij

Quinta: q̄ d̄r̄nā ē iter ignē inferni et ignē purgatorij. .lxxxix

Sexta: Si pena purgatorij tam grandis sit ab hīs qui ibi purgantur voluntarie sumpta. .xc

Septia: An aie ibidē p̄ ipatiētiā in penis v̄l p̄ aliquē aliū actū peccare possint mortaliē vel saltē venialiter. .xc.

Octaua: An aie in purgatorio penas paciēter ferēdo v̄l alio actu mereri possint citiorē liberationē a penis. .xci

Nona: Quare dānati vsq̄ ad diē iudicij p̄ impatientiam in penis blasphemantes demerendo: crescit eorū pena: cū sint eiusdē status vie & temporis quo. s. ad meritū vel demeritū cū aiabus purgandis que ante vel post iudicium amplius mereri vel demereri nō possunt. .xci

Decima: Quare sola aia patiat̄ penas purgatorias p̄ peccatis a toto homine cōmissis in mūdo: & nichil corpus penarum luat ante vel post resurrectionem. .xcij

Vndecima: Si aie mortuorū in purgatorio recipiunt̄

Registrum

solationē ex operibus viuorum fidelium. .xcij

Duodecma: An papa possit ex plenitudine sue clauis iurisdictionis relaxare per indulgētiās totū vel partē pene eius qui de facto est in purgatorio. .xcv

Tertiadecma: An papa de plenitudine sue iudicialie potestatis possit ligare v̄l absoluere existētē in purgatorio. .xcviij

Quartadecma: An papa possit ex genere sue iudicialie potestatis totū simul euacuare purgatorij. .xcix

Quitadecma: An duo in purgatorio existētes digni eqli pena vnus altero possit inde citius liberari. .c

Quinta questio ē de quarto

q̄ receptaculo aiarum. s. de limbo puulorū cū solo originali decedētū. Circa q̄. vi. q. soluunt̄.

Prima: Quomodo differat limbus sanctorum patrum vel sinus Abrahæ a limbo puerorum. .ci.

Secunda: Qua pena puniuntur in limbo pueri sine baptisinate: vel cum solo originali defuncti. .cij.

Tertia: Si i limbo puerorū sit p̄a sensus v̄l demōes. .ciij.

Quarta: Quare cum x̄ps in limbum descēdit: inde pueros ibidem existentes non extraxit. .ciij.

Quinta: Si eis indulgēte valeāt & si p̄ eis sit orādū. .ciij.

Sexta: Si in die iudicij: surgent in iudicio cum ceteris resurgendis. .ciij.

Sexta questio ē de cāpis elis

s. s. q̄nto post mortē receptaculo aiarum. s. phōre poetarū & machometistarū: sub q̄ vna t̄m. q. sol. .cv

Vbi sit locus cāporū elisiorū: & q̄ ibidē recipiāt deliciae. .cv.

Septima questio est de pa

radiis terrestri loco translatorum. Circa quam quatuor questiuuncule soluuntur. .cv

A iij

Registrum

Prima: An paradus terrestris sit locus in terra corpe
an sit figura spiritualis beatitudinis in celo epyreo. cv.
Secda: in q̄ pte mudi & terre sit sit⁹ paradus terrestris. cvij
Tercia: Quot sunt q̄ in hunc ortu deliciarum & volupta
tis paradusum translati fuerunt. cx.
Quarta: An penes ea circa q̄ attendit salubritas regio
nu: Regio orientalis coiter infideliu: eligibilior sit & gra
tior regionibus occidentali⁹ coiter xpianoru. cxij.

Quartū caput ē: Si aie defū

q̄ ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³

Registrum

Septima: An vaticinia futurorū a sibyllis & quarūdam magarū & phitonissarū i p̄p̄lo gētili sint credēda eis res uelata a sp̄u scō: & q̄re solis sibyllis mulierib⁹ apud gentiles cōcessū ē de xp̄o vaticinari & nulli alteri. cxxxiiij.

ECVNDa q̄ō ē de sōno corporali: circa q̄. 3. q. sol. Prima: qd sit sōnus corporā & vñ causat. cxxxiiij.

Sc̄da: qd sit sōnus vniuersalis & qd p̄tialis. cxxxv.

Tertia: Vnde causatus est somnus Ade a principio cū nichil de dictis in supra nūc questiuncula causantib⁹ somnum: nec fumalis euaporatio cibi potuerit ad caput ei⁹ v̄l cor ascendere: nec in paradiso comederit ante formationē Eue: & qd vidit Adā in sopore illo. cxxxvi

ERTIA questio est de sōnis siue apponib⁹ fantastis sōnior. Circa q̄ sex questiuncule solunt.

Prima: Quid sit somniū: & vnde causant somnia: siue apparitiones fantastice somniorum. cxxxvij.

Secunda: Si sp̄s boni & mali possint apparere & imitare somnia viuīs. cxxxvij.

Tertia: Si sp̄s vel aīe mortuorū possint in sōnis monere ad bonū: v̄l ab iudicare a malo viuos: & si sint seruande & exequende mortuorū monitiones. cxxxix.

Quarta: An somnia amentium & stultorū habeant p̄sagium alicuius veri. cxxxix.

Quinta: q̄re sp̄s boni nō dare erudiūt hoīes p̄ sōnia: s̄ enigmatice & pabolice: cū finis imissiois sōniorū sit significatio aliq̄s q̄ sciri v̄l p̄sciri expedit hoīb⁹. cxxxix.

Sexta: quare influxus spiritus in hoīes poti⁹ & cōmuni⁹ respicit somnium q̄ vigiliam. cxl.

VARTA questio ē vnica. s. quot & q sunt q bene somniant & somnando diuinant. cxl.

VINTA questio est simplex. s. si dare fidem somnii sit licitū. cxli.

Extra q̄ō vnica ē. s. vaticinat fut̄ a p̄sōnia sit p̄t̄m. 142: Prima questio duas hēt questiunculas videlicet.

Registrum

Pr̄ia: q̄re pueri & amētes q̄nq̄ futura p̄dicūt. cxliij.
Secūda: quare animalia bruta aliquibus motibus futureros effectus ostendunt. cxliij.

ONVM CAPVT est de imunitate & nobilitate intellectus & voluntatis potētiarū aīe respectu corporū celestiu: sub q̄ septē q̄stioes dedarāt. Rima q̄ō est de intellectu & voluntate respectu corporū celestiu: sub qua q̄nq̄ questiuncule solunt.

Prima: Si voluntas & intellectus potētie aīe rationalis subdant̄ & necessitent̄ a corporibus celestib⁹. cxliij.

Secunda: Si ab astris vel alijs causis accidentalibus vnus sit altero acutior ingenij vel tardioris. cxlvi.

Tertia: Si ab astris vel alijs accidentalibus vnus inclinetur ad vnā sciam: & alter ad alteram. cxlvi.

Quarta: quot sunt cause accidentales ex quibus acuitas ingenij & inclinatio ad diuersas scias pueniūt. cxlvi.

Quinta: Quis melius iudicat de bonitate & prauitate intellectuū medicus an astrologus. cxlvij.

ECVNDa questio est vnica & simplex v̄z: An ex ip̄essione celestiu corporū causent̄ in diuersis re gionib⁹ quasi appropria vitia & virtutes: & in hoibus diuersitas morū. s. vitiōrū & virtutum. cxlvij.

ERTIA questio est de fato: an. s. aīa rōnalis respectu voluntatis & actuum eius subdatur & necessitetur a fato: sub qua septem questiuncule solunt.

Prima: Quid sit fatū secundum poetas. cl.
Sc̄da: Quid sit fatū sc̄dm phōs: stoicos: & astrologos: & qd ipsi fato p̄hi: astrologi & stoici ascribūt. cli.

Tertia: Quō p̄dicti phi: astrologi & stoici p̄bant c̄m̄ia subdi & necessitant̄ a fato. clij.

Quarta: Quot sūt sacrilega de fato dogmata phōs: & quō a catholicis doctoribus reprobant̄. clij.

Quinta: Quō demonstrant theologij nō omnia subdi fato nec singula ab eo necessitari. clvi.

Registrum

Sexta quo rñdēt theologi rōib⁹ auctoritatib⁹ & exēplis phōz male de fato sup. 3. q̄stioncula sentiētū. clxij.
Septima: Quid sit fatum sc̄m theologos: & que p̄ma ipsos fato sic vel nō subdunt: & quō xp̄iani fatū catholice admittere possunt: & in quibus secundum eos difert fatum a p̄uidētia dei. dix

Varta questio ē de fortuna. s. si ei subdant humane & volūtariē electiōes: & an casuales euentus necessitent ab ea: sub q̄ q̄ncz de fortuna questiuucle solunt. Prima est: qd sit fortuna secundum poetas & gentiles et quomodo eā pingunt: & qd ascribūt ei & in quibus male de fortuna sentiunt. clx.

Sc̄da est: qd sit fortuna sc̄m phōs & theologos. clxij.
Tertia est: quot & que sunt facientes homines fortunatos & infortunatos. clxij

Quarta est: quot sunt cōditiones fortune. clxv.
Quinta est: An medici: lufores: milites: agricole: forūnentur ab astris in operibus suis. clxvi.

Vinta questio est de practica diuinatoria effectū futurorū ex astris & imaginib⁹ siue in celo stellarū cōgregationib⁹: sub q̄ tres q̄stiuucle solunt. Prima: Si deus a principio in celo stellato. i. firmamēto posuit stellas sc̄m aliquas formas vel imagines animarū & specierum mundi inferioris. clxviij

Secunda: Si aliquo rōnabili mō & nō sup̄stitiōse tales imagines trāsate sint & attribute stell in celo. clxx
Tertia. An ex astris & imaginibus talib⁹ possit aliqua practica certa & diuinatoria effectuum: & futurorum euentuum haberi ab hominibus. clxxij

Extā questio est simplex videlicet An astrologi ex inspectione ylech & alcocoden in locis planetarū: vel gradibus zodiaci: possint yere iudicare de lon-

Registrum

gitudine & breuitate vite natorum. clxxij.
S̄PTIMA questio ē simplex videlz: An ab astrologis p̄ solū respectū ad statū oim sc̄darz causarū agētū: possit de futuris euentib⁹ certū ferri iudiciū. clxxij

Ecimū caput est de beati-

tudine ipsius aīe rōnalis. Circa qd sex. q. sol.
Prima: In cuius actu potentiarū anime cōsistat beatitudo eius: & hic de triplici opiniōe dicentū. clxxvij.
Secunda: Si in patria vna aīa sit beator alia. clxxxi.
Tertia: Si anima minus bona & doctior in patria sit dignior anima meliori & minus docta. clxxxij

Quarta: Si ille q̄ in charitate habuit intensiorē gradus sine actibus martyrij: doctoratus: & virginitatis: sit beator illo qui predictis actibus fuit decoratus cum remissiore gradu charitatis. clxxxij.

Quinta: quot noib⁹ aīa rōalis i scripturis noīat. clxxxij.

Sexta: Quare in microcosmo. i. in puo mūdo q̄ dicit hō: anima que est ei⁹ pars potētior & nobilior nō regit & dominat corpori inuincibiliter & irresistibiliter sicut in macrocosmo. i. in maiori & latiori mundo que magis gnū aīal philosophi vocauerūt sup̄iora & potētiora & subtiliora corpa: regūt quodā ordine naturali irresistibiliter corpa hec inferiora & infirmiora. clxxxij.

SECUNDE DECADIS bonorū angelorū.

Primū caput est de esse ⁊

essentia ipsorū: sub q̄ q̄ncz questiuucle solunt.

Prima: Si āgeli sint cū ethimologia ipsorū. clxxxiiij.

Secunda: Quid sūt spūs q̄s angelos appellam⁹. clxxxv.

Tertia: Quot sūt celestes spūs q̄s āgelos vocam⁹. clxxxv.

Quarta: Quando fuerūt creati angeli. clxxxvi.

Quinta: Vbi creati fuerunt angeli. clxxxvij.

Registrum

ECVNDVM caput est simplex: in una quodam
continens videlicet: Si angelis et beatis: de omnibus & da
natis: uicioribus: & in ipso deo: sit liberum arbitrium. **.dxxxvij.**

ERTIVM caput est de officio angelorum circa ho
mines: sub quo quatuor questionum soluntur.

Prima: Si angeli ad custodiam hominum deputentur. **.cxc.**

Secunda: Quomodo dicantur angeli ad custodiam hominum
vel ad aliam operationem mitti cum semper in celis sint uide
tes faciem patris, Mathei. **xvij.** **.cxcl.**

Tertia: Si ad omnium trium ierarum angelos per
tineat homines custodire. **.cxcij.**

Quarta: Quare indigent homines custodia infirmiorum ange
lorum cum eis semper adsit custodia fortioris dei. **.cxcij.**

VARTVM caput est de assistentia angelorum circa
homines: sub quo quatuor questionum soluntur.

Prima: Quibus hominibus alias hominum angeli ad cus
todiam deputentur. **.cxcij.**

Secunda: Si singulis hominibus unus vel plures ange
li in custodiam assignentur. **.cxcij.**

Tertia: Ad quod hominibus angeli in custodiam largiantur. **.cxcv.**

Quarta: In quo statu incipiat angelorum custodia: &
quo tempore terminetur. **.cxcv.**

VINTVM caput est de cessatione custodie:
quod tres questionum soluntur.

Prima: Si angeli desiderant homines quorum custodie de
putantur propter presentiam aut obstinationem custodito
rum: vel propter existentiam eorum in celo. **.cxcvi.**

Secunda: Si ex salute custoditi crescat gaudium ange
lorum. **.cxcvi.**

Tertia: Si angeli (si custodientis, **.cxcvi.**
affligantur & doleant ex damnatione custoditorum. **.cxcvij.**

EXTVM caput est de uigilantia angelorum circa
salutem hominum: sub quo tres questionum soluntur.

Registrum

Prima: Si angeli boni sint magis solliciti pro homine quam
sint contra eundem maligni spiritus. **.cxcvij.**

Secunda: Quomodo angeli amicitiores hominibus & fortiores demo
nibus: ut patet ex nunc supra soluta questione soluta permittuntur & p
serunt homines & sanctos viros vexari & superari quomodo a demoni
bus: maxime cum perditio custoditi ascribitur negligentie custodi
entis. **Vn. 3. Reg. 2. dicitur cuidam. Custodi uirum istum: qui**

si lapsus fuerit: erit anima tua pro anima eius. **.cxcvij.**

Tertia: Si angeli boni timeant cadere a deo pro peccatis. **.cxcix.**

EPTIVM caput est de potentia virtuali angelo
rum: Circa quod tres questionum soluntur. Prima: Si ange
li possunt mutare potentias hominum interiores & exteriores. **.cc.**

Secunda: Si possunt consecrare corpus christi. **.cc.**

Tertia: Si angelus bonus vel malus in figura hominis sacer
dotis apparens possit baptizare aut absoluere. **.ccij.**

CTAVVM caput est de angelorum uirtute respectu
distantie locali. Circa quod tres questionum soluntur.

Prima: Quomodo unus angelus intelligat alium. **.ccij.**

Secunda: Quomodo sit in angelis: cognitio matutina & uespertina. **.ccij.**

Tertia: Quomodo unus angelus loquitur cum alio. **.ccij.**

Quarta: Quot modis potest angelus loqui cum hominibus. **.ccij.**

Quinta: Si distantia localis impedit locutionem ange
lorum ad inuicem. **.ccij.**

ONVM caput est de potentia & sagaci angelorum
resistentia. Circa quod tres questionum soluntur.

Prima: quomodo sit prelium & pugna angelorum. **.ccij.**

Secunda: Si prelium angelorum de quo scribitur Apocalyp. **xij.**
fuerit reale & corpale uel intentionale & mentale. **.ccij.**

Tertia: de quo & quomodo materia fuit prelium michaelis cum dracone. **.ccv.**

ECIMVM caput est de assumptione hominum intra cho
ros angelorum. Circa quod due questionum soluntur.

Prima: Si ad angelorum collegium potest mortui homines assumantur. **.ccv.**

Registrum

Secunda: Si supra choros angelorum virgo Maria fuerit assumpta. .ccvii

AV. TERTIUM.

TERTIE DECADIS MALORVM angelorū.

Primum caput est de esse et

- **Prima:** Si demōes scdm rei veritatē repiant an sit cōmētum & fictio theologorū & xpianorum. .ccviiij
- **Secda:** qd sint quos vocamus nos demones. .ccxi
- **Tertia:** Si casus & lapsus demonū a principio mundi vt dicunt christiani fuit possibilis. .ccxij.
- **Quarta:** Quanto tpe post eorum creationem demones ceciderunt. .ccxiij.
- **Quinta:** In quē locū demones lapsi ceciderūt. .ccxv.
- **Sexta:** quot fuerūt demones q de celo ceciderūt. .ccxvi

ECVNDVM caput est de simplicitate demonū:

- **Prima:** Si demones habent corpora naturaliter sibi vni ta vt forma materie. .ccxvi.
- **Secda:** Si i demonib⁹ sit generatio ex sexu masculino & feminino p semē vt in hoib⁹ & aialibus pfectis. .ccxvij.
- **Tertia:** qre cū assumūt corpora: n̄ assumūt nisi aerea. .ccxviij
- **Quarta:** Si demones in corporibus assumptis vere exer ceant opera vite. .ccxix
- **Quinta:** Si diabolus transfigurans se. in angelus lucis vel in specie christi apparens possit adorari pro angelo vel pro christo absq peccato. .ccxix.

ERTIVM caput est de potentia demonum. Circa

- **Prima:** Si demones ingredi possint corpora hominū vel aliorum animalium. .ccxx.
- **Secunda:** Si demones cum ingrediunt corpora illabāz

Registrum

- **Tur toti corpori: aut alicui parti corporis: vt puta digito aut musculis.** .ccxxi.
- **Tertia:** Si demones possunt mouere corpa absq eorum approximatione solū p imperiū voluntatis. .ccxxi.
- **Quarta:** Si demōes ingredi pnt aias hoim. .ccxxij
- **Quinta:** Si spiritus hominis damnati illabi possit in corpus alterius hominis. .ccxxij
- **Sexta:** Si alicui oblesso sit credendū cū dicit se eē aiam vl spm alicui⁹ defuncti vt credebat Hermetes. .ccxxij

QVARTVM caput ē de potētia demonū respectu effectū naturalū. Circa qd tres qstionūcule solūūt.

- **Prima:** Si demōes ppria virtute absq semib⁹ possint pducere effectū aliquē naturalē: vt puta formā verm is aut serpentis in materia imediate. .ccxxij.
- **Secda:** Si demōes nō pnt ppria virtute vt ex sup questio uncula dictū est: imediate verū effectū naturalē pducere quā Magi corā Pharaone rana: & nicromantici aialia multa virtute demonū pduxerunt. .ccxxij.
- **Tertia:** cū demones possint applicādo actiua passiu is forme corpus humanū sise embrioni: vt dictū est nūc supra. Queris si hāc anē & potētiā coagulādi corpa hūana possint docere nigromānticos et hoies eis deuotos: vt de Alber. magno & Virgilio a qbusdā affirmat. .ccxxv.

VINTVM caput est de impugnatione hoim q a demonibus. Circa qd. iij. questioūcule sol.

- **Prima:** Si verū sit q demōes hoies ipugnēt. .ccxxv
- **Secunda:** Quomodo & quot modis demones deludāt sensus humanos. .ccxxvij.
- **Tertia:** si alijs mōis pter dictos demōes hoies fallāt. .ccxxix.
- **Quarta:** qre pmittit de q demōes hoib⁹ isidiēt. .ccxxx.

EXTVM caput est de tēptatiōe hoim a demonibus. Circa quod sex questioūcule solūuntur.

Registrum

Prima: Si temptare homines sit officium proprium demonum .ccccxi.

Secunda: Quorsu tenet temptatio demonu. .ccccxi.

Tertia: Quare & quomodo temptantia & insidiata hoib. .ccccxiij.

Quarta: Si ab hijs predictis temptari sit appetitum. .ccccxiij.

Quinta: Quare demon non temptauit Euam interiori suggestione: sed vocali locutione: & quare in specie serpentis magis quam ceterorum reptilium vel animalium. .ccccxiij.

Sexta: Quo ydiomate diabolus primos parentes in paradiso terrestri est allocutus. Et quod fuit primum ydioma: & quod erit vltimum in beatis & damnatis post iudicium: & quo ydiomate deus in paradiso terrestri primos parentes alloquebatur. .ccccxiij.

SEPTIMUM caput est de potentia & conditione demonum. Circa quod quatuor questionum soluntur.

Prima: Si demones cognoscunt futura. .ccccxiij.

Secunda: Si demones cognoscunt cogitationes hominum. .ccccxiij.

Tertia: Si demones possunt facere miracula. .ccccxv.

Quarta: Si sicut dicitur de mulieribus de nocte equitantibus cum Diana: vel cum Herodiade vxore Philippi: sic sit in re: an sit illusio demonum. .ccccxvi.

CTAVVM caput est de impotentia & inbecillitate demonum. Circa quod quatuor questionum soluntur.

Prima: Si demones aliqua arte naturali inuenta: vel que reperiri possit: combinationis verborum: characterum vel virium naturalium cogi possint ab homine ut inuentrent aliquem locum videlicet fialam vel imaginem: ibique fixe permaneat & responsa petentibus reddant. .ccccxvii.

Secunda: An demones possint expelli a corporibus obsessis virtute melodie aut lapidis vel herbarum. .ccccxviii.

Tertia: Si fascinatio infantum & puerorum a sortilegis ventulis sit opus naturale vel diabolicum. .cccl.

Registrum

Quarta: Apparitiones & mirabiles factiones apparentes quandoque circa corpora defunctorum: ut puta conseruatio corporum post mortem ab incineratione: & augmentum vnguium: barbe: pilorum in mortuis: aut emanatio sanguinis de corpore occisi ad presentiam occisoris: quibus causis sunt tribuenda diuino miraculo: an nature vel demoni. .cccl.

Quinta: Cum mirabilium apparitiones fieri consueverint ex causis malis & bonis ut dictum est: nunc queritur unde sumenda sit discretio harum ab illis. .cccli.

NONVM caput est de diuinatione: commertio & inuocatione demonum. Circa quod sexdecim questionum soluntur.

Prima: Si quisque possit vaticinari futura per inuocationem demonum absque peccato. .cccliij.

Secunda: Quot sunt genera & species diuinationum quibus demones inuocantur. .cccliij.

Tertia: Si licitum sit uti rebus naturalibus ad sanitatem corporum acquirendam. .cccliij.

Quarta: Si figure signa vel characteres possint rebus naturalibus adhiberi ad effectum aliquos inducendos. .cccliij.

Quinta: An ad precognitionem aliqua futura fortuna vel infortunia: sicut sanitates vel infirmitates ut medici faciunt sit licitum aliquid signa obseruare. .cccliij.

Sexta: Si obsuare tempora ad aliquid faciendum sit licitum. .cccliij.

Septima: An inuestigare de rebus furtim subtractis per inspectionem astrolabij & per iudicium astrorum sit peccatum. .ccclv.

Octaua: An sit licitum in collectione herbarum vel per quamuis infirmitate dicere aliqua carmina: vel aliquas scripturas super homines vel animalia ponere preter symbolum & orationem dominicam. .ccclv.

Nona: An suspendere diuina verba ad collum sit licitum. .ccclv.

37. dec. dis.

Registrum

Decima: An reliquias sanctorum portare & qualiter
cunq; tenere sit licitum. .ccxlv.

Vndecima: An serpentes incantare: vel aia lia incan-
tationibus sanare sit licitum. .ccxlv.

Duodecima: An iudiciū ferri candētis v[el] aq[ue] bulētis ordi-
nare ad alicui[us] p[er]cū occulti inq[ui]sitionē sit licitū. .ccxlv.

Tertiadecima: Si p[er] acquisitione scientiarum licitum sit
vti obseruantijs artis notorie. .ccxlv.

Quartadecima: Si prestigijs & diuinationibus demo-
nū cū sic euenit sit credendum. .ccxlv.

Quintadecima: Si sit licitū ad accrendum & sciendus
aliquē euentū occultū: vt puta de electione p[re]latorum &
manifestatione peccatorū occultorū: & adeptione digni-
tatū tp[er]alium vti i iudicio sortium. .ccxlv.

Sextadecima: Quare tria peccata sortilegiorū: diuination-
nū: incantationū & huiusmodi plus habūdant in mu-
lieribus q̄ in viris. .ccxlv.

SEXTIMUM caput est de cōcessa & assidua demo-
nū cōtra hoies pugna. Circa qd̄ sex q̄stionē sol.

Prima: Quibus cōcessa est maior p[re]s sup hoies/malis
spiritibus vel malis hominibus. .ccxlix.

Secunda: Quibus cōcessa est maior p[re]s ad affligendos
bonos/agenti naturali vel homini. .ccxlix.

Tertia: Quare actio afflictiua v[el] naturaliter agentium
ab agentibus liberis: q̄nq; fuit p[re]missa: q̄nq; autē impe-
dita: Actio vero gladij semp in oēs suum sortita est effe-
ctum & nunq; impedita. .ccxlix.

Quarta: Quot sunt species demonū: hoies ante & post
iudiciū torqueantium. .ccl.

Quinta: Que est causa q̄ demones sic temptent: torque-
ant & insidientur hominibus. .ccl.

Sexta: Si cuilibet morienti in eius articulo semp demones
apparent. .cclij.

Finis Tabule registri huius decadi.
id est 30 capitulorum et 1000
deo gratias
Semper
-11-

Prolocutio

I.

Ad inuictissimum ac illustrissi-
mum principem Alonsum de Aragonia Ducem Ca-
labria: fratris Bartholomei Sybille Monopolitani theo-
logie & ordinis predicatorum minimi professoris: Prefa-
tio in animarū rationalium in coniuncto & seperatarū
bonorum & malorum demonum Tres decades,

Consueuerūt fere omnes

indylte dux Alfonso qui p[re]clara aliq̄ maiu-
sculis lucubrationibus anotassent) Eminent-
tiori: & clariori cui p[re]cipiā p[re]cipi: aut viro illa
offerre/atq; dicare. Tum sibi dominorū aios gratificandi
& conciliandi gratia: Tum vt grecorū aut Romanorū
consuetudine: mortalem principem: in deos sic transferre
liceret: quo etiam eorū scripta honestius sic in publicū
exirent: & cū nouitatis gratia: auctoritatē quoq; apud
lectorem haberent. Sic Virgilium Octauio: Sic Luca-
num Neroni: Sic Pliniū Vespasiano: ac Staciū nostrū
Domiciano sua scripta: sacrasse comperimus. Ego vero
equi iure omni post deum & diuū Dominicū: post pium
ac christianissimū Regem patrem tuū: Ferdinandū im-
perio obnoxius & ascriptus sum tuo: Cum relaxandi
animi gratia: superioribus tēporibus ex vastis theologo-
rum: Juris pontificū: p[ro]phorū/ac astrologorum campis/
de animab[us] rationalibus in coniuncto & seperatis: decq;
angelis bonis & malis: tres petitionū decades collegisse
tuo potissimū nomini illas dicare constitui: vt que per
sefe obscure erant in mirifico tuo illustrarentur fulgore: &
fierent te suspiciente preciose. At dicet quispiā: Quid cū
theologis: iuribus: p[ro]phis & astrologis/ Alfonso duci Ca-
labriā in maximis belli/ac pacis negocijs exercitato: quē
in armis yelut alterū martem hostes exhorruere: quē ha-

ob.

C

Caput primum

50.
nibal apud antiochū inter Alexandrū & Pirrū locare potuisset: quē nūc ceu pacis aut belli arbitrū: vniuersa haberet & reueret italia: Huic ego sic Responsum velim. Alfonso Duce nō minus sacris romanisq; litteris quā armis atq; miliciā delectari. Quomodo. n. res toties tumultuantis italie subactis diuersarū partiū copijs ad fidē principum: & obsequiū redigisset. Quō regnū aurum seditionibus & iustis bellis afflictū: patri & sibi reddidisset pacatum: nisi sapientia que diuinis & humanis litteris edocetur) enitisset/ nisi iuribus ac liberalibus artibus floretet) que plus certe conferunt principi (teste Vegetio) ad obtinendā victoriā quā robur militū. aut strenue pugnātium industria. Adde q; virtutū vestigia: veterū principū emulatus: ceu Alexander Aristotē. Claudius Nero Lucium Senecā. Traianus Plutarchū. Alfonso rex regū: auus suus Michaelē Epilam Theologū. & Anto. Panormitam. Ferdināus pater Henricū philosophūq; diuinū. Sic Alfonso dux noster domusq; charissimos habeat viros in omni sapiētia eruditos: cū quibus lectitare: conferre: & astu persepe arguere consuevit: quicq; ad erigendas disciplinas: fouēdaq; studia: velut alter Ptolemeus philadelphus rex egypti: vna cū patre rege Ferdinando bibliothecā omniū librorū genere ornatissimam erexerit. Tibi ergo princeps Alfonso. dux inuicte (qui seculum: & regnum patris ac tuū: qui barbaras etiam gentes radio tuarum rerum gestarum exornas: & velut clarissimum quoddam sidus illustras) presentem libellum hunc dedicaui: quem speculum peregrinarum questionum nominare constitui. Quē tibi si gratum fuisse persenserō: fauore ac dignitate tua excitare me poteris ad maiora. Vale columen & gemma principum.

Caput primū prime decadis

Prime decadis

II.

Primum caput huius

decadis animarū rationalium est. vnde vbi: & quando sint facte/ aut create. Circa quod septē erunt questiuncule absolute. Prima si ante rationales sint facte de essentia dei (vt dixit Parmenides. & Marcus Terentius Varro. Secunda si omnes sint create ab initio simul cū angelis in celo empyreo: vt dixit Origenes. Tertia an traducantur de nouo ex semine simul cū corpus humanum seminatur: vt dixit Cyrillus. Quarta an (quas nos dicimus animas) non sint anime: sed demones: spūs apostate/ inclusi corporibus vt ibi purgantur. & eos ibidem delictorū peniteat vt dixerunt cum Origine qdam heretici. Quinta an (quod verū est) organizato corpore successiue simul infundēdo: ex nichilo creentur a deo. Sexta an deus rationabiliter agat cooperans in animabus: coitus illiciti. Septima quare deus creauit & creat animas quarum multas presciuit peccatrices atq; damnandas. Et simile querit Augustinus de angelis a principio creatis: statim vero a deo auersis.

Prima questiuncula est: Si

anime rationales sint facte ex essentia dei (vt dixit Parmenides: & Marcus Terentius Varro. Ad quā respondēdo sciendū est q; ppter essentialē pfectioem anime rationalis: & eam inuisibilitatē cū nō cadat nisi tm cognitione. Quia sunt sub sensibus/ a quibus orit omnis nostra ppria cognitio: ideo circa eas varij errores/ opiniones & difficultates orie sunt. vt patet primo de anima. vnde & philosophus dicit ibidem. Omnino & penitus difficultis morū est accipere quid sit anima. Secundū vero Augustinū libro de origine anime. Primū dogma aperte per

CC. p. q. 13.
parmenides.
m. t. varro.
So. j. n. 7.

roz?
j. li. de anima
les
bi. 177.
Aug. 1. de
origi. anime.

C ij

Caput primum

uersum, & fidei catholice aduersum: de animabus ratio-
 nalibus illud quod posuerunt quidam dicentes eas non de
 nihilo, sed de seipso deum fecisse. Ad quod ponendum ex
 hoc moti sunt: nam cum cepissent quidam naturas rerum con-
 siderare: non valentes imaginatione & sensu transcendere
 ut possent credere aliquas substantias esse spirituales posue-
 runt nihil esse prater corpora que videntur: imaginantur & fan-
 tasticantur propter quod dixerunt deum esse quoddam corpus
 infinitum. i. aut totum hoc corpus ethereum & elementale.
 ut dixit parmenides. Vel totam hanc lucem corporalem quam
 videmus. ut dicebant manichei. Et hoc totum corpus vel
 totam hanc lucem dicebant omnium rerum: & omnium corporum
 esse principium: sicque ponebant deum esse animam mundi.
 & de essentia omnium rerum. Animam vero rationalem pone-
 bant esse de natura illius infiniti corporis: vel quandam
 partem illius lucis: & consequenter de essentia ipsius dei.
 Et hic error fuit primo ipsius Parmenidis: dicentis: om-
 nia esse vnum simpliciter: & non differre nisi secundum
 sensum, & extimationem. primo philosophorum quem post
 ea Marcus Therenius Varro sequens: posuit ut refert.
 Augustinus septimo de ciuitate dei: deum esse animam
 mundi ipsum motu & ratione gubernans. Animam ve-
 ro hominis posuit esse partem illius magne anime mun-
 di. i. dei. Quam etiam opinionem retulit Virgilius (post
 Aratum poetam grecum) dicens: Iupiter est quodcumque
 vides: quodcumque mouetur. Roborari super hec opinio
 ab eis potuisset hoc argumento. Nam illud quod spiras
 tur ab aliquo: fit ex eo quod emittitur a spirante: sicut
 patet de aranea que formando telas ad muscas capiend-
 as: spirat de substantia sua: & sic tabescit & debilitat:
 ut inquit psalmista. Sed deus formato homine de limo
 terre quo ad corpus: inspirauit in eum spiraculum vite

permoz
cor camoti

permanides
2 Manichei

anipō
Parmenides
1 phi

on t barra
Aug 7 de ciu referes

Virgi refer

ex ara

pi

gn 2

Prime decadis III

& factus est homo in animam viuentem. Gene. ij. Ergo
 anima rationalis qua homo viuit est spirata & aliqd
 actum de substantia dei. Sed in contrarium est Augu-
 stinus libro de origine aie dicens: hoc esse dogma aper-
 te puersum. Nam si anime essent de essentia dei: essent
 eiusdem nature cum eo: & per consequens tot essent di-
 quot anime. Item hec opinio contradicit sensui: oppo-
 nitur fidei: reprobat a philosophis: & improbat a sa-
 cris doctoribus: precipue a sancto Tho. i. par. q. xc.
 arti. i. tali ratione virtualiter. Nam natura diuina
 est actus purus: inuariabilis: immobilis: semp intelligens:
 cuius potentia realiter ab eius essentia non differt. Ani-
 ma vero rationalis est mixta potentie: variabilis de
 affectu in affectum: de cognitione in cognitionem
 de veritate in errorem: de virtute in vitium. ante eius
 addiscere est sicut tabula rasa in qua nihil est depictum
 de Anima. Quandoque actu: quandoque potentia in-
 telligens. Cuius potentia (secundum Thomam) realiter dif-
 ferunt ab eius essentia: ergo anima non est de essentia dei.
 Ad argumentum autem ubi supra in contrarium dicitur
 inspirare in libro Genesis non est accipiendum corpo-
 raliter: sed idem est deum inspirare quod spiritum face-
 re. Homo vero spirans corporaliter etiam non emittit de
 substantia sua: sed de natura extranea. s. aere. Aranea
 autem non dicitur spirare telas: sed texere de substantia sua.

Secunda questiuncula est.

Si omnes anime sint create ab initio simul
 cum angelis in celo empyreo: ut dixit Origenes.
 Ad quam respondet: Plato cum aliquibus philosophis
 & manicheis: & ex nostris tantum solo Origene: sibi
 imponitur. Dixerunt omnes animas ante corpora in celo

C iij

1. Confut
In. O. Aug?
de ori. die
rationali

1. p. q. 20. ar. 1.

3. de aia.

10
creare de

1. p. q. 20. ar. 1.

Caput primum

ante sed simul in corporibus fuisse creatas. Item secun-
do sic Proprius actus est in propria potentia & mate-
ria: sed anima est proprius actus corporis. ij. de ani-
ma. Ergo videtur quod anima non possit creari nisi in corpe.
Facit etiam ad hoc quod dicit Gregorius sup libro. iij
Dialogorū. Tres vitales spiritus creauit omnipotens
deus. Unum qui carne non tegitur. s. angelorū. Ali-
um qui carne tegitur. & cū carne moritur. s. brutorū
animaliū. Tertium qui carne tegitur: & cum carne
non moritur. s. hominū. ¶ Ad primum autem Orige-
nis sic respondet Auicēna: quod quāuis anima non depē-
deat a corpore quantum ad suum esse vel suū finem:
dependet tamē ab illo secundum suum esse indiuidua-
le. quod quidē esse indiuiduale incipit in corpore cuius
est forma. Et quia hoc esse indiuiduale anime in corpe
reacquisitum: est esse absolutū non depressum. nec alligatum
ad corpus. Ideo post corruptionem corporis: remanet sibi suū
esse indiuiduale. Ad secundum vero dicitur: quod pro tanto
scribitur: deū die septimo cessasse ab omni opere: quia ut dicit
Tho. prima par. q. lxxiij. artic. primo. Ad tertium nichil postea
a deo factum est totaliter nouum: quin aliquāliter in operibus
sex dierum precesserit. Et quedā materialiter tantum: sicut
cūa in costa Ade. Quedam materialiter & realiter sicut
indiuidua que nunc generantur: precesserunt in primis
indiuiduis suarū specierum. Species etiā que apparent
quasi noue: precipue in animalibus ex putrefactione
generatis: precesserunt in quibusdam actiuis virtutibus
stellarum & elementorū. Noua etiam species que videtur
mutorum: prestitit causaliter in diuersis animalibus
secundum specie ex quorū cōmixtione generantur: puta
asini & eque. Quedam vero preces-

2. de anima

1. de anima

So. ad 1. or. 7
1. a. q. 1. ad 1.
2. a. q. 1.

ad 2.

ad 1.

Tho. 1. p. q. 73.
ad 1. ad 3.

Prime decadis V

seruat secundum similitudinem sicut anime que de nouo
creantur. Que quidem similitudo potest attendi secundum
genus & naturam cōmunem animabus & angelis. s. quo
ad intellectualitatem. & sic precesserunt anime in opere
creationis: qua leguntur omnia simul creata. Eccl. xviij.
Qui viuit in eternū creauit omnia simul. Vel quantum
ad naturam specificā rationalem. & sic precesserunt
in operibus sex dierū: in quibus anima Ade creata fuit
vnita corpori. Cum anima sit pars essentialis humane
nature. & deus primas res in perfecto statu sue nature
& specie instituerit. Vel secundum quod dicit Augu.
non asseredo sed recitando in septimo sup Gene. Q. ani-
ma Ade creata fuit ante corpus perfecta & completa in
specie cum inclinatione voluntatis ad corpus ad ministrandum.
Similiter etiam opus incarnationis precessit: quia nō
ut dicitur Phil. ij. Filius dei est in similitudinem hominis
factus. Gloria etiam spiritualis secundum similitudinem
precessit in angelis. Corporalis vero in celo precipue
empyreo: ut dicit Tho. questi. lxxvi. pri. par. arti. iij. in
corpore. Vnde propter hoc dicitur in Eccl. i. Nichil
sub celo nouū. Iam enim precesserunt in seculis que
fuerunt ante nos. Quod si contra dicatur per illud Iohā.
v. Pater meus vsq; modo operatur: & ego operor: ergo
non quieuit die septimo. Respondetur: quod dicitur deum
quieuisse die septimo a nouis rerum generibus & speciebus
condēdis: que in operibus primis existerunt. ut dicitur
etiam est. & dicitur assidue operari cōseruādo & ministrando
creaturam conditam. Ad auctoritatem vero quam adducebat
Origenes sup Eccl. xviij. Qui viuit in eternū: &c. Respondet
Albertus libro de quatuor coeuis: quod intelligatur quantum
ad scientiam dei omnia simul apprehendens. Vel quantum
ad quatuor coeua.

16.

Aug. nō asse. 3. Gen.

Phil. 2.

Eccl. 1.

Job. 9.

ob.

So.

Albertus. 1. de 4. coeuis.

al.

C v

Caput primum

simul creata. s. natura angelica/celum empyreum/ tempus & materia quatuor elementorum/ in quibus omnia erant. vt dictum est. Ad illud postremo quod dicebat Origenes: naturam hanc corporalem fuisse in penam spiritualis creatam: Respondet Aug. xi. de ciui. dei ca. Quid nichil stultius dici potest q̄ istum solem/cetera q̄ corporalia non decore pulchritudinis: vel salute rerū corporalium: sed in penam animarum peccantium dicere deum creasse.

Teria questiuncula est: Si

anime traducantur de nouo ex semine simul. cum corpus humanū seminatur vt dixit Cyrillus. Ad quā dixerunt cum Cyrillo aliqui q̄ anime nō creantur de nouo a deo & successiue: sed magis traducunt per viam seminalem & fiunt ex traduce: cum corpus seminatur a parentibus. ita q̄ sicut corpus filij est ex corpore patris: ita anima filij sit ex anima patris. Et hoc pbare nitentur per illud Deuter. xii. Caue ne sanguinem comedas. Sanguis enī eorum pro anima est. vnde et quidam philosophi & medici dicunt: q̄ anima sit in sanguine: & q̄ sanguis sit sedes eius. sed sanguis est ex traduce: igitur & anima. Item quod egreditur de femore hominis causatur ex semine. Sed dicitur Gen. xli. ca. Quid de femore iacob egressi sunt. lxi. anime: ergo. Item tertio sic iubemur reuerentiam prestare parentibus ratione esse quod ab eis habem⁹. Sed esse est ab anima ergo anima fluit cum semine ex traduce & ex parentibus. Sed in contrariū est text⁹ Augustini. libro questionū noui & veteris testamenti. & ponitur transumptiue in decretis xxxij. q. ij. ca. Moyses. Probat̄ etiā hec veritas primo rationibus: Quia omnis forma que educitur in esse

Prime decadis VI

transmutationem materie & seminis decissionem: est forma educita de potentia materie. Hoc enim est materiam transmutari. s. de potentia ad actum reduci. Anima autem non potest educi de potentia materie: ergo nec per transmutationem potest produci. Minor declaratur: Quia nulla virtus actiua agit vltra suum genus: sed constat q̄ anima transcedit omne genus corporis: cum habeat operationem supra omnia corpora cleuatam que est intelligere: Ergo nulla virtus corporea potest producere animam intellectiuam. Secūdo patet hoc idem sic: Quorumcunq; principiorum operationes non possunt esse sine corpore: nec initium eorum potest esse sine corpore. Nam sicut res habet esse ita operatur/ et eōs uerso: quorumcunq; principiorum operationes sunt sine corpore eorum generatio non est per generationem corporis. Operatio autē anime nutritiue & sensitiue nō potest esse sine corpore: ergo esse incipiunt per seminis traductionem. operatio autem anime intellectiue cum nō fiat per organum corporeum vt dictum est: sequitur q̄ non esse incipiat per seminis traductionem: ergo aliter producit̄. Preterea actus actiuorum sunt in patiente bene disposito. iij. de anima. Anima autem est actus corporis visci organici potentia vitam habentis: vt patet. ij. eiusdem: ergo corpus anteq̄ ab anima vitam recipiat: oportet esse dispositum organizatū & complexionarum. Nam oportet q̄ anima prius habeat demū ad habitandū quā creetur. Aliter enī habitaret in sicco vt dicitur in glosa decreti vbi supra. Secūdo probat̄ ex ordine quem tenuit deus in formatione Ade: in cuius creatiōe prius formauit corpus & postea inspirauit animā Gen. ij. Probat̄ & tertio inconuenienti. Nam sequeretur q̄ sicut multa corpora pereunt cum quandoq; semen

defluxum non proficiat natiuitati: vnde nec nascitur hō
 Ita etiam cum corporibus multe anime perirent quod
 est inconueniens: cum anime sint immortales. ergo rez
 stat dicere q̄ anima organizato corpore creēt a deo. Et
 ideo vult capitulū Sicuti. xxxvij. q. ij. Q̄ fetus si ante in
 fusionem anime extringuatur nō comittatur homicidiū
 Quia tunc nō potest dici q̄ sit natus homo: sed debet
 reus multari pecunia. Si autem fetus sit animatū anī
 ma rationali: debet reus capite plecti vt dicit capitulum
 Moyses: causa vbi supra. Magister etiam sententiarum
 in. ij. di. xxvij. De hoc sic dicit. Catholica ecclesia nec si
 mul nec ex traduce factas esse animas docet. Sed in cor
 poribus per coitū seminatis atq; formatis infundi atq; in
 fundendo creari. Ad argumenta autem in oppositum
 Ad primum dicitur q̄ sanguis non est anima: sed inter
 alios humores disponit plurimū ad vniōē & cōseruati
 onem aīe cū corpe Nam vt dicit Albert⁹ ex humore san
 guis generant̄ spiritus/ quibus virtutes aīe deferunt̄ ad
 organa potentiarum. Vnde & illud quod dicunt qdam
 phi & medici q̄ aīa sit in sanguine/ &c. non est sic accipi
 endū q̄ sanguis sit res animata. vel quod anima princī
 paliter coexistat sanguini: vel q̄ nullibi sit in corpore vbi
 non sit sanguis: nam ossa & nerui: sanguinem non has
 bent: quorum anima est forma substāialis: facta etiam
 supernaturaliter subitania totius sanguinis ablatione a
 corpore sine lesione cōplexionis membrorum ad huc vi
 deretur ibi anima posse esse possentq; spiritus vitales &
 animales: aliquanto tempore sufficere ad operationes
 suas: remoto toto sanguine a corpore: & etiam ante pri
 mum instans productionis anime in embrione ibi non
 fuit sanguis: nec in illo instanti potuit generari: sed
 aliquantum tempus adhuc requirebatur: igitur anī

ma est apta nata esse in corpore sine sanguine. Dicitur er
 go illud philosophorum q̄ sanguis sit sedes anime vides
 tur intelligendum ex eo q̄ ad dispositionē sanguinis se
 quitur dispositio operationū vitalium/ ita quod si defici
 at sanguis: operationes deficient: si sanguis sit optime di
 spositus: operationes erunt validissime: si autem corruptus
 ptus infect⁹ aut aliter male qualificatus sit: operatiōes vi
 tales impediuntur & deficient. & causa huius est quia in
 strumenta anime que sunt spiritus vitales & animales/
 quibus pro exercendis operationibus vitalibus anima
 corpore indiget: & sine quibus nō est apta nata illas face
 re: originaliter generant̄ ex sanguine sublimato: cōcurrē
 te quodāmodo substantia aeris. p̄pterea sanguis corrup
 ptus vel veneno infect⁹: crudus seu indigestus nō est ap
 tus ad generationem spiritūū vitalium & animalū in
 epate aut in corde: nec per cōsequens est aptus ad opera
 tiones erorū. vnde necesse quandoq; est ex toto propter
 hoc deficiat compositum. Ad secundum dicendum vt
 dicit Tho. pri. parte. que. cxvij. arti. ij. q̄ in auctoritate
 illa ponitur pars pro toto. i. anima pro corpore per figu
 ram synodothen. Ad tertium dicitur q̄ parentes non
 dant esse rationale quasi per defluxum: sed disponūt cor
 pus in matrice vltima dispositiōe ad quā sequitur de ne
 cessitate anima rationalis.

Quarta questiūcula ē: si q̄s

dicimus animas non sint anime sed demones
 spiritus apostate inclusi corporib⁹ vt ibi purgē
 tur vt dixit Cyrillus. Ad quā aliqui simpliciter dixerūt
 q̄ quas nos dicim⁹ incorporib⁹ humanis aīas nō sūt aīe.
 sed spiritus reprobī & angeli apostate. i. demōes in corpi
 bus humanis inclusi vt ibi purgantur: & dilabi dicuntur
 de corpore in corpus vt si eos in vno corpe nō penituisse.

Caput primum

nec fuissent purgati peniteret & purgaretur in alio, Sed hec opinio ridiculosa est: & tripliciter errat. Primo quia ponit per penitentiam demones saluandos. Contra quod dicitur Mathei. xxv. Ite maledicti in ignem eternum, Secundo quia ponit non esse animas contra illud Mathei. xi In patientia vestra possidebitis animas vestras, Tertio quia dicit demones induci in omnibus corporibus humanis quod dicere est insipientis. Concedere enim demones habitare ubi habitat spiritus sanctus stultum est. Sed spiritus sanctus habitat in mentibus & humanis corporibus secundum illud prime Corinth. xiii. An non scitis quia membra vestra templum sunt spiritus sancti: ergo opinio istorum falsa & heretica est: & merito reprobanda.

Quinta questiuncula est: Si

anime organizato corpore successive simul creando & infundendo ex nichilo creentur a deo.

Ad quam respondendo ponentur vnum notabile & due conclusiones. Notabile autem est quod in matrice siue embryone per actionem agentium. i. parentum: disponitur materia & corpus ad susceptionem anime rationalis cum tota materia corporalis: agat ut instrumentum virtutis spiritualis & precipue ipsius dei: & sic homo disponendo dicitur generare sibi simile. Deinde sit hec prima conclusio: Anima intellectiva ex nichilo creatur a deo, & probatur: nam cum triplex sit agens. scilicet artificiale: naturale & supernaturale. Actioni agentis artificialis de necessitate subternitur ens in actu. Actioni autem agentis naturalis subijcitur ens in potentia. i. materia. Actioni vero agentis supernaturalis de necessitate nichil subijcitur. Cum igitur anima a tali agente creetur: ergo nulla preiacente materia: sed ex nichilo deus eam creat. Secunda conclusio

Prime decadis

VIII

deus organizato corpore actione parentum: animam infundit in corpore & infundendo creat & quidem in corpore maris post quadraginta dies comunitur a conceptuone prima. In corpore vero femelle per octuaginta. Rationem autem diversitatis in masculo & femina de infusione anime rationalis assignat Plinius & dominus Dominicus tholosanus post philosophos super Leuiticum xij. ca. Nam fetus masculinum concipitur ex semine calido in dextera parte matricis: que est calida. Fetus autem femineus ex semine frigido in sinistra parte matricis. Frigidum autem tardum est & pigrum in operatione sua. Calidum vero velox: & ideo virtus formativa in vno semine velotius & citius membra organizat & format in alio. Probat hanc conclusionem Augustinus libro de ecclesiasticis dogmatibus sic inquit: Animas hominum non esse ab initio creatas inter ceteras intelligentias: nec simul omnes creatas (sicut Origenes fixit) dicimus nec cum corporibus seminari per coitum sicut Luciferiani: & Cyrillus & quidam latinorum presumptores affirmant. Sed dicimus corpus tantum per coniugij copulam seminari. Creationem vero anime creatoris solum noscere. eiusque corpus coagulari in vulva & compingi atque formari: & formato corpore animam creari & infundi ut viuat. Ultimo homo ex anima constans & corpore: nascitur & egreditur vivus ex utero plenus humana substantia. Hec ille.

Sexta questiuncula est: Si

deus rationabiliter agat cooperans in animabus coitus illiciti. Ad quam sic false arguunt aliqui: Si deus de foris infundit animas (ut dictum est) & adducit philosophus in libro de generatione animalium: Deus cooperabitur in adulteris: de quorum illicito

Caput primum

to coitu proles interdū generant. Ad hoc dicit secundū Tho. prima pte. q. cxviii. arti. ij. ad vltimum. qd in actione adulterorū illud quod est nature bonum est: & huic cooperatoratur deus, Quod vero est inordinate voluptatis malum est. & huic deus non cooperatur. Hec. Tho. prima parte. & dominus Iohannes de Turre cremata Cardialis sancti Sixti ordinis predicatorū super decretum,

Prima questiuncula est:

Quare deus creauit & creat animas quas nouit dānandas & angelos quos nouerat lapsuros. Ad quā respōdent primo theologi dicētes qd qdā dei presciētia aīab⁹ rationalibus creādis aut creatis necessitatem respectu operū suorū ad vtrūlibet nō imponit sed magis reliquit eas in manu cōsiliij & arbitrij sui. Ideo licet presciuerit deus aīas fore damnādas voluit nihilomin⁹ eas creare: qd sciebat etiā eas libere acturas quecūq; agerēt. Pro qd scīendū ē qd de⁹ presciūt qdā esse futura de necessitate. i. ex cā necessariā sicut solē oriri cras. Quēdā vero ex libera volūtate vt hūc currere vel aliqd opari. Sol g⁹ necessario oriet⁹ qd sic de⁹ presciuit & ordinauit. & hō volūtariē opabit⁹ qd sic deus presciuit & preuidit. Illa ergo que sunt a causa necessario operāte: necessaria sunt de necessitate que vero a causa libere opante: ventura sunt libere. quia deus sic euenire instituit & presciuit. Verū tamen quoniam intellectus diuinus ab eterno cognoscit vnūquodq; contingentiū nō solum put est in causis suis: sed etiā put est in esse suo determinato quod .i. habet qn est in rerū natura: & tūc res certitudinaliter cognoscitur: qn cognoscitur secundū qd est actus: vt patet in eo qui vidit sortem currere actus: Ideo ab eterno intellectu diuino certitudinaliter & indefectibilit⁹ cognoscit vnūquodq; futurū. sed ppter

*in actione
adulterorū
adulterorū qd dicitur*

ad 1. q. 118. ar. 2.

*idez. et dno Joh. de
turre cremata*

So. 7. theologorū

ad vltimū

no. 1.

Prime decadis IX

ea contingētib⁹ & liberis actibus necessitatem nō imponit. sicut etiā si aliquis videat aliquem facere rotam: necessario sequitur qd ille faciat rotam. nec tamen visus istius est causa qd ille faciat rotam. Sic etiā preuidet deus istius mala opera. nec tñ est causa qre ipse mala operet⁹. Secundo responderet ad hanc petitionē: & similiter ad illā de angelis malis. Augusti. xi. libro sup gen. dicens: Talia querētibus respondeo. altitudinē cōsiliij dei Ego penetrare nō possū. & lōge sup vires meas negocium hoc esse pfitentior. meliorib⁹ sanctorib⁹ apertendū reseruatū. Verū tamen qd nos cōcedim⁹ meliōrē naturā rationalē que oīno peccare nolit. Concedant ergo talia querentes nō esse malam creaturam que sic facta est vt possit non peccare si velit. Sicut ergo ratio vera docet meliōrē esse naturam quam prorsus nullū delectat illicitū. Ita ratio docet etiā bonā esse que habet in potestate illicita cohibere. Ita vt non solū de bonis rebus factis gaudeat verū etiā de prauorū vitariō lelet. Cum ergo talis natura esset bona: illa vero in se melior cur illā solā & nō potius vtrāq; faceret dñs deus. Illa qd emiā est in scīs āgelis. hec i scīs hominib⁹. Qui etiā ab initio ptes iniquitatis pot⁹ elegerūt: nō ideo qd psciti erāt: creati nō debuērūt qd habuerūt et mali locū suū i reb⁹. Tūc p⁹ decore vniuersitū p⁹ vtilitate scōrū. cū g⁹ iusti p⁹ iustos. & pii p⁹ ipios pscitūne cur de⁹ sapientissim⁹ nō creasset et quos psciebat malos futuros: cur nō fecisset quos tā mltipliciter sciebat bonis pfuturos & vtilēs p⁹ voluntatib⁹ bonorū excitandis & exercēdis: atq; p⁹ sua puerfa volūtate ad declarationem iusticie puniēdis. hec ille. Rationalissime ergo sicut fecit de⁹ hoiem rectū relinquēs eū in manu arbitrij sui: pponens ei pcepta & aquā & ignē vt dicitur Eccl. xv. Vt apponeret manus ad qd veller: ita suo modo ab initio: oēs

D

ad 1. q. 118. ar. 2.

Aug. 2. li. 12. g. 1.

h. 11. q. 1.

Caput secundum

angelos fecit rectos: & dedit eis sciam & virtutē sufficiē-
tē ad stādū i rectitudine iusticie: & dimisit eos in libtate
respectu boni & mali arbitrij eorū. & decreuit cōcurrere
cū eorū volūtatib⁹ ad oēm actū bonū. vel malū. quē elici-
tūe pducere vellēt: & hoc quo ad actū entitatē: & nō q̄
ad eorū de formitatē. ita q̄ si sua libtate declinarēt in par-
tem iusticie: in ipsorū penis diuina manifestaret iusticia.
Si vero mallent stare in rectitudine: largitas diuine mise-
ricordie in collatione excellentissime felicitatis demon-
straretur. Hec Henric⁹ de hassia. Quoniam vero illū-
stris princeps teste Plinio maiore. Benignū est & plenū
ingenui pudoris fateri p quos pfereris. Norabo ppter
rea nō nunq̄ in calcib⁹ & pedib⁹ questionū doctores: &
loca ex quib⁹ elicitue (que scribo) emūxerū: & elicuerim.

Secūdū caput prime decadis

Secundum caput est de

immortalitate anime rationalis. Circa quod
decem liquefient q̄stiuncule. Prima erit:
si aie rationalis sint imortales & in corrupti-
biles. Secūda si vashoc fictile corpus hu-

1. manum aie perfectibile corruptū & incineratū resurget
iterū & viuificabitur.
2. Tertia cum resurrectio corporū
secundum fidem i sine mūdi sit futura? Petitur si verū
sit q̄ mundus habeat terminari.
3. Quarta si mundo vel
aliqui creature repugnet simplicitate esse ab eterno.
4. Quinta si anima (moriēte hominē) desinat informare succes-
siue: partem post partem corporis: an forte omnes ptes
simul in eodē instanti in formari desinat.
5. Sexta An
possit contingere q̄ corde iam mortuo: anima adhuc
informaret aliquam aliam partem: vel aliud membrū
corporis.
6. Septima anima exiēs de corpe ad quā diffe-

Prime decadis

X

rentiā positionis naturaliter exeat. An sursum. An de-
orsum: dextrū vel sinistrum: ante vel retro. Octaua:
Anima exiens de corpe ad quos terminos vadit: an de
luce ad tenebras: vel de tenebris ad lucē: de gaudijs ad tri-
sticiam: vel de tristitia ad gaudia. Nona: An iudiciū
particulare anime egredientis de corpore fiat a christo
corporaliter: an ab angelis custodibus earū. Decima
An a primo instanti nō esse hominis vsq̄ ad eius iudi-
cium particulare sit aliq̄d interuallum & spaciū tps.

Prima questiuicula huius

secundi capitis est: Si anime ratiōales sint im-
mortales & incorruptibiles. Ad quam videtur
primo respondendū negatiue. Nam primo Salomon
dicit Eccēs. iij. Vnus est interitus hominū & iumētōrū
& equa vtriusq̄ cōditio: sed illa simul corpore & ani-
ma intereunt: ergo. Item primo celi dicit philosophus
Illud quod nō semp fuit: impossibile est habere virtutem
semp essendi: sed aia nō semp fuit: ergo &c. Item quo-
rum non est vnū esse: nō potest alterum corrūpi: quin
& alterum corrūpatur: sed corporis & aie sicut materie
& forme in cōposito est vnū esse: ergo. Item Alexāder
grecus vt recitat cōmetator. iij. de aia. & Albertus in li-
bro de origine aie dixit aiam ratiōalē esse generabilē
& corruptibilē more aliarū formarū naturalū: per nos-
bilissimā mixtionē qualitātū primarū: & dissolutionem
eiusdem mixtionis. Item Plinius li. viij. ca. lv. Naturalis
historie dicit: de aia. facilius certiusq̄ est sibi quēq̄ cre-
dere ac specimē securitatis an gēitali sumere experimēto.
Sed in contrariū est Aristo. xij. metha. vbi dicit: Omnis
forma corrumpitur corrupto eo cuius est forma preter
aia intellectiua. Et. i. de aia dicit. Intellect⁹ videt substā-
tia quedā esse & nō corrumpi. Et Dio. iij. ca. de diuinis

D ij

Caput secundum

3. Dio. 2. c. 2. d.

50. 2. 3. 1.

3. d. 2. c. 2. d.

nomine dicitur: anime humane habet ex bonitate divina quod sint intellectuales & quod habeant substantialē vitam & inconsumptibile. Pro solutione huius petitionis & dictis theologis / qui in hac parte possent esse suspecti / probabitur animarū immortalitas rationibus naturalibus: auctoritatibus gentium & exemplis. Primo sic: Omne illud quod est alienū ab omni materia & corruptione corporali est immortale & sempiternū: Sed omnis anima rationalis est huiusmodi, ergo omnis anima rationalis est immortalis. Argumētū est in primo prime: Maiorē vero probat philosophus, vij. meth. ubi ostendit rerū corruptionem esse participatione materie / dicens: Materia est quod quæ res potest esse & non esse. i. corrupti & non corrupti. Et. i. physicorum dicit: Materia est primum subiectum unicuique entium / ex quo fit aliquid cum insit. Propter hoc philosophus primo de celo concludit celū esse incorruptibile: quia nec materiā habet nec subiectū ex quo fiat. Hinc Averrois. i. physicorum dicit, Ex hoc declarabitur quod corpora celestia omnino non habeant materiā quæ tunc essent generabilia & corruptibilia. Nichil enim est aliud cæ generationis & corruptionis quàm materia prima: propter non esse inclusū in substantia eius. Minorē vero probat Anaxagoras dicens: animam esse immortale: immixtā: impassibile. s. passione corruptiva non perfectiva. Hec ratio est Scoti i. iij. sententiarum, Secundo hoc idem probat sic: Nulla forma corrupti nisi vel actione contrarij vel corruptione sui subiecti: vel propter defectū sue cause. Per actionē quædam contrarij: sicut calor destruit per actionem frigidam. Per corruptionē sui subiecti: sicut destruitur oculus: destruitur eius visus: vel virtus visiva. Per defectū autē cause: sicut lumen in aere deficit deficiente solis potentia quæ erat eius causa. Sed anima corrupti non potest a corruptione contrarij: quia ei non est aliquid contrariū: cum per intellectū possibile sit ipsa omnium contrariorū susceptiva. nec per corrupti-

tho. 2. 7. 2. d. 1. c. 78. et 79. a.

Prime decadis 81

onem sui subiecti cum anima humana sit forma non dependens secundum esse a corpore, Sed nec propter defectū sue cause: quia cæm non habet nisi eternā: cum a solo deo creetur: ut probatur: ergo anima intellectiva nullo modo potest corrupti corrupto corpore. hec Tho. ij. contra gentes. ca. lxxvij. Tertio sic: philosophus. i. & v. phi. dicitur de transmutatione & alteratione eorum terminos contrarios. unde dicit i. phi. Omnes igitur principia contraria faciunt &c. Tunc sic: Si naturaliter anima venisset ad non esse per essentiam: esset alterabilis: cum alteratio sit prævia corruptioni. Sed ipsa non est alterabilis: cum qualitates contrarie inter quas est alteratio sint accidentia inseparabilia materie prime & corporis elementariorum. Unde & cometa. ij. phi. cometa. xv. notat has qualitates essentialia accidentia materie quæ materia: anima est omnino aliena: ut probatur prima ratio: ergo idem quod supra. Item quarto sic. Aristoteles. i. & ij. de celo. & iij. de anima dicit. Quod deus & natura nichil agunt frustra. Et in ij. phi. dicit: Vanū effectū non fiat. Cum igitur sint due potentie universales. s. intellectus & voluntas / producere ad consequendū primū verū & summū bonū. & hic non accipiuntur: ut experientia monstrat: quia quod est ipse veritate beatum & felicem facere non potest: ergo necessarium erit / aut quod iste potentie sint frustra: aut quod sit dabilis alia vita in qua consequamur obiecta nostra: quod est impossibile / si post hanc vitam immortales non remanerent animi. Quinto sic: conditiones recipientis & recepti debent proportionari: sed universalia que recipiuntur in anima sunt immortalia & incorruptibilia. primo posteriorum ergo etiā anima intellectiva. Sexto idem probatur sic quia si anima esset materialis non esset intellectus reflexivus supra se: nec universaliū cognitivus. Quod si dicatur quod licet per se anima non corrumpitur: tamen non habeat materiā corrumpitur in per accidens / ad corruptionē corpore. D ij

3. d. 2. c. 2. d.

3. d. 2. c. 2. d.

1. d.

ob.

Caput secundum

porio subiecti p̄p̄inquit: sicut alia accidētia & forme sub
stantiales siue naturales. Ad hoc dicit q̄ illd̄ dicit p̄ ac
cidēs corrūpi ad corruptionē alterius: qd̄ nō pōt esse si
ne illo: & a quo depēdet quātū ad esse & cōseruari: vt
patet de accidentib⁹ & formis naturalib⁹. Nunc autē aīa
rōnalis pōt esse sine corpore cū separet a corpore tanq̄ p̄
petuū a corruptibili. in. de aīa. & sola iter formas natu
rales sit forma & sub̄a: & maiore depēdentiā hēat corp⁹
ab aīa q̄ conuerso: cū aīa corpori cōparet vt causa for
malis efficiens & finalis. in. de aīa. Nunc ponende sunt
auctoritates phōz & gentiliū. Et primo Platonis de
quo sic dicit Aug⁹. ix. de ci. dei. ca. ix. Plato enī de hu
manis animis ageret/inquit. Ipse miserī cors deus mor
talia illis vincula faciebat. Ita ergo hoc ipm̄ q̄ mortales
sunt hoies corpore: ad misericordiā dei patris p̄tinere arbi
tratur est: ne semp hui⁹ vite miseria tenerent. Et Lactan
tius. in. ii. Institutionū. Multū q̄ phōz /librū de imor
talitate: quē Plato scripsit: legētes: se p̄p̄rijs manibus ne
cauerūt tanq̄ post mortē in celum migraturi essent. Et
Aristo. in. de aīa dicit de intellectu agēte: & passiuā po
tētia/q̄ est intellect⁹ possibilis/nichil adhuc manifestum
est. Sed videt gen⁹ alterū aīe/ p̄pter sui in corporeitate:
& hoc sup̄ gen⁹ intellectiuorū: cōtingere separi videt ab
alijs potētijs tanq̄ p̄petuū a corruptibili. Item. i. de aīa
inquit: intelligere & cōsiderare cōtūpū n̄ interiori quo
dam. s. fantasmate corrupto. Ipsū autē intellectū ipossi
bile est corrūpi. Et subdit: Intellect⁹ autē est qd̄ diuini
& ipassibile. s. passioe corruptiuā. Et cōmēta: sup. in. de
aīa cōmēto. xxij. dicit. Patet ex verbis Aristo. Qd̄ aliq̄ p̄
tes aīe nō sunt abstracte a subiecto: imo generant & cor
rūpūtur eo corrupto. Intellect⁹ autē est abstract⁹ a sub
iecto & nō generat nec corrūpit cū illo. Vnde intelli

gētie celi simpliciter sūt abstracte a corpore: q̄a nec infor
māt corp⁹ nec: corpi iherēt. forme vero educte de potētia
materie sunt corpi simpliciter cōiuncte. s. p̄ inherētia &
p̄ informationē: & iō corruptibiles sūt. Anima vero in
lectiua/medio mō se habet: q̄a aliq̄ mō cōiungit cor
pi. s. p̄ informationē: & aliq̄ mō abstrahit ab illo. s. p̄ in
herētia. & hec ē bona phia. Quid vult ergo dicere phis
Sepa hoc ab hoc tanq̄ p̄petuū a corruptibili: nisi q̄ aīa
corrupto corpore remanet incorruptibilis. In Aui. ix. me
tha. ca. vij. dicit. Lex n̄a quā tradit machumet⁹ ostēdit
p̄fectionē felicitatis & miserie q̄ sūt scdm̄ corp⁹. Sed est
alia p̄missio q̄ apphēdit intellectu q̄ erit iō cōiunctioe
prime & sūme veritatis. Et Algazel in suo tractatu de
naturalib⁹ dicit. Cum aīa sepata fuerit a corpore/durabit
ei⁹ coherētia cū intelligētia agēte: & delectabit delecta
tōe cui⁹ esse explicari nō pōt. Et Alb. r. magn⁹ sup. i. de
aīa/differēs aduersus eos q̄ aīam ponebāt corruptibilē
sic inqt. Sed id qd̄ videt hāc dubitationē destruere est qd̄
ab antiq̄ termegisto & nūc a diuinis & icantatorib⁹ as
serit q̄. s. spūs quos āgelos aut demones vocāt: & aīe ex
ute a corpibus suis mouēt de loco ad locū. Cui⁹ verita
tē & nos experti sumus i magicis. Et Cicero de sōno Sci
pionis: & Sexto de republica iroducit maiore Scipio
nē minore alloquentē dicentēq̄. Sed quo sis affricane
alacrior ad tutandā rēpolicā/sic habeto/oibus q̄ patriā
cōseruauerint aut auxerint certū esse in celo & definitū
locū: vbi beati euo sempiterno fruūt. Et in libro de se
nectute iroducit Socratē apud platonē dicentē. Quid
multa: sic michi persuadeo: sic sentio. Cum tāta celeritas
animorū sit: tanta memoria preteritorū: futuroz pruden
tia. Tot artes: tante scie: tot inuenta: nō posse eā naturā
que res eas cōtinet esse mortalē. Et in fine de senectute
D iij

Capit secundum

inquit. E vita ita discedo tanq̄ ex hospicio: nō tanq̄ ex do-
mo. Commorādi enī natura diuersorū nobis/nō habitā
di dedit. O preclarū diem eum in illud animorū concili-
um cetumq̄ p̄ficiscar. Et cum ex hac turba & colluuiō-
ne discedam. Proficiscar enī non ad eos solū viros de qui-
bus ante dixi. Sed etiam ad Catonem meū quo nemo
melior vir natus est: nemo prestātor. Cuius a me corp⁹
crematum est: quod contra decuit ab illo meū. Et Cirus
maior moriens dixit filijs apud Xenophōtē vt patet vbi
supra. Nolite arbitrari michi carissimi filij me cum a vo-
bis discessero: nūq̄ aut nullū fore. Nec enī dum eram
vobiscum animum meum videbatis. Sed cum essem in
hoc corpore/ex his rebus/quas gerebam/ intelligebatis.
Eundem igitur esse creditote/ & si nullū videbitis. Nec
vero ciuorū viroꝝ post mortē honores p̄manerēt si nihil
eorū ipsorū animi efficerēt: quo diutius memoriā sui tes-
neremus. Michi nūq̄ p̄suaderi potuit: Animos dū in
corpibus essent mortalibus viuere: dum exissent ex his
emori. Et Herodor⁹ li. v. inquit. Traces verū circa nata-
lia suorū atq̄ obitus hoc faciunt: edito puero p̄p̄inquit
eū circūsedentes cōploratione p̄sequūt: recedentes/quas
cūq̄ necesse est illi q̄ vitam ingressus sit/ p̄peti humanas
calamitates: hoiem fato functum p̄ huiusmodi: atq̄ letitiam
terre demandant/ referētes q̄ malis liberatus in omni sit
felicitate. Idem ponit Valerius libro. ij. Rubrica prima
Item Salustius in Catellinario inducit Catonem & Ces-
sarem loquētes de penis animarum separatarum. Et Va-
lerius li. ij. Rubrica prima inquit. Immortalitatem anis-
morum mos gallorum approbat: qui pecunias mutua-
tas apud inferos se recepturos sperant. Et Virgilius in
sexto Eneydos dicit: animā post seperationē subiectam
iusticie diuine: & pro vt in vita gessit: sic post decessum

Prime decadis XIII

recepturā dicens. Ergo exercentur penis veterumq̄ ma-
lorum. Supplicia expendunt: alie panduntur inanes.
Suspense ad ventos: alie sub gurgite vano. Infectū eluis-
tur scelus: aut exurit igni. Quisq̄ suos pati mur mā-
nes/exinde p̄ amplum Mittimur elisium/ & pauci leta-
arua tenemus. Et Ouidius ponit animorū immortalitātē
maxime in nono methamorphosios: quando excellen-
tes viros ponit deificatos. Et cū ibidem introducit mor-
tem Herculis & Iouem sic dixisse. Nec nisi materna
vulcanū parte nepotum: sentiet. eternū est a me quod
traxit & expers. Atq̄ immune necis nullaq̄ domabile
flāma. Et Seneca p̄tma tragedia: introducit Theseum
redeuntem de inferno/ & amphirionem alloquentem
dicentemq̄. Quisquis est placide potens: dominusq̄ vi-
te/ seruet innocuas manus: & ineruentum ditis imperi-
um regat. Animesq̄ parcat: longa permenus diu: felicis
eui spacia. Vel celū petit vel leta felix nemoris Elisij loca
Certe inclusos tenet locus nocentes. Vtq̄ fert fama im-
pios supplicia vndis seuā p̄petuis domāt. Et in fine opis
dicit: Morte carent aie. Et luuenalis satyra. ij. monet esse
bene faciendū metu inferorū/ vbi aie post mortē p̄petuo
cruciabūt/ dicens. Esse aliq̄s manes & subterranea regna
Et contum & stigio ranae ingurgite nigras. Atq̄ vna
transite simul tot milia cimba. Nec pueri credunt nisi
qui nondum ere lauantur. Sed tu vera puta. Et conclu-
dit infra: Illucheu miseri traducimur/ arma quid vltra
&c. Nunc vero apponamus exempla phōrum/ quorū
aliqui credentes animas immortales/ se vltro necauerūt
quorum aliquos Lactantius li. iij. ca. xv. Institutionum
adducit dicens. Multi vero ex his qui eternas esse anis-
mas suspicabantur tanq̄ in celum migraturi essent/ sibi
ipsis manus iniecerunt: vt Cleantes Elisippus Zeno &

Caput secundum.

Empedocles qui se in ardētis ethne specu in tempesta nocte deiecit: ut cū repēte nō apparuisset abesse ad deos crederetur. Et ex romanis Cato cū legisset Platonis librū qui est scriptus de eternitate aīorum ad summū nephas philosophi auctoritate / cōpulsus est: & Ambrachiades cū eundē librū perlegisset: altiori loco se dedit precipitē. Et Cleobrotus vtmortalitatē / quā etiā in libris Platonis legerat cōsequerēt: seipsum ipegit in mortē. hec ibi. Hac expectata & credita immortalitate animorū Veteres illi magno & excellētī ingenio phī antiquiq; romani / obitus suorū: casusq; nature / modice quidē / & equo aīo admittere sūt conati. Telamon enī & Anazagoras phī: cū filios amisissent: nō amplius lugendū duxerunt. Pericles & Zenophō socratici: alter amissis duobus filiis coronat⁹ in contioē differuit. Alter sacrificans cū filiū audisset in bello occisū: coronā deposuit: postea vero quom illū fortiter in acie dimicantē repperit concidisse coronā quā deposuerat reacceptit. Et Socrates spe imortalitatis adduct⁹ / nullū ad iudiciū capitis / quesuit patre num. Cumq; mortiferū manu teneret poculū talia verba emisit. Non se credere moriturū: sed mortem cū vita cōmutaturū quisq; iudicasset. Et Solonis quidem sapientis eulogiū est / quo rogabat velle suam mortem dolore amicorum lamentisq; vacare. Et Ennius suis dicere consuevit. Nemo me lachrymis deoret: neq; funera fletu faxit. Nam volūto docta per ora virum. nō esse lugendam mortem quā sequit immortalitas. Hinc & ex Romanis. Q. maximus: filium efferes consularem: lachrymas nō emisit. Et Mar. por. Cato. pretoris designati filij mortem sicis oculis tulit. Mar. Hosti. puluillus edes iouis in capitolio dedicans / nuncianti mortem filij nichil aliud ad eum a proposito auersus q; ut cadauer effertur iuu-

Prime decadis XIII

beret. Lucius paulus septem diebus inter duorum exequias filiorum triumphās / urbē ingressus est. Sed quid hominum exempla ppono. Ciguns dicitur appollini / quod ab eo diuinationē habere videatur: puidens nichil mali esse in morte / cū cātu morit⁹ / & voluptate. Inde etiā volūt q; plurimi q; idcirco corpora mutorū aialium occisā nō timeam⁹: corpora vero hūana mortua / formidem⁹ quia in primis nichil post mortem remanet: in corporibus autē humanis lateat. dicunt nescio quid numinis. Hinc canoniste. xxiii. q. iij. ca. si habes. dicunt. Si vna anima sine baptisate de corpore exeundo perierit in numerabiliū mors corporum huic damno non potest comparari. Et iurisconsultus. C. de sacro sanctis ecclesijs l. sancimus nemini licere. & ff. de carboniano edicto. l. prima. dicit q; potius sit consulendum anime quā corpori: quia vbi maius periculum: cautus est prouidendum. Sed obsecro preter ea que a philosophis: oratoribus & poetis dicta sunt: & plura adduci possent. vnde tanta ab antiquis legū obseruātia: templorū: statuarūq; erectio: vnde tot funera sumptuosa: tot deorū pietates. Certe omnia ex sola sperata: imo certissima animorū immortalitate. Propterea Cicero cōcludens in de somno Scipionis: animorū immortalitatē dixit. imo vero viuūt qui e corporū vinculis tāq; e carcere euolauerunt. Nostra vero (q; dicit: vita) mors est. Nunco illustris princeps adducam ex Herodiano greco / carptim quemadmodū Romani ut animorū immortalitatem ostenderent: imperatorū manes post funera inter deos referrebāt. Mos est Romanis Herodianus inquit: Imperatores sic cōsecrare: referreq; inter deos. Quippe certā imaginem defuncto similitimā: vestibus instratam aureis: super lectum ab urneum in regie vestibulo proponūt. Aleia quidē

Caput secundum

senatus ois vestibis attris amictus. A dextera vero matro
ne honorabiles: clareq; etiam vestibus exilibus indute.
Post vero septem dies nobilissimi iuueues & lectissimi
lectum humeris attollunt: inuectiq; per viam sacram de
ferunt in forū: vbi magistratus Romani: deponere im
perium consueuerunt. Erant circa lectū gradus ad scala
rum similitudinem: in quib; altera ex parte puerorū &
feminarū chorus hymnos poemataq; lamentabili car
mine in defunctum modulabantur. Inde extra urbem i
campū marciū lectus deferbatur. Assurgebat hic sugge
stus quidā. i. pulpitus: in tabernaculi forma cōpactus:
materia ingentū lignorū oppletus/ ad intra fomitibus
aridis: auro vero varijsq; picturis extra ornatus. Supra
hunc pulpitū alter erat minor forma: sed ornatu p̄simi
lis. Tertiusq; item & quartus semp inferiore cōtractior
ac deinceps alter donec ad extremū q̄ erat omnium bre
uissimus perueniret. Posses eius edificij formā cōpara
re turribus his que iminentes noctu igne prelato na
ues in tutas statioes dirigunt (pharos vulgus appellat)
Igitur lecto in secundū tabernaculū sublato: gens ois &
ciuitas aromata & suffimenta ois generis: fructus: her
bas: succos ois odoratus cōquirūt: atq; semp aceruatim
effundunt. Tum circa edificium: adequat ordo vniuers
sus equestris: lege quadam & recurſu motuq; pirritico.
Demū facem capit imperij successor: eā admouet taber
naculo: tum ceteri vndiq; ignem subiciunt: cunctaq; il
lico fomitibus illis aridis odoramētisq; referta: igni vas
lido corripuntur. Moxq; ab extremo minimoq; tarber
naculo: tanq; e vastigio quodam simul cum subiecto
igne aquila dimittitur: que in celum creditur ipsam
principis animam deferre. Ac iam ex illo vna cum cete
ris numinibus imperator colitur. Hec ille. Nunc ad

argumēta respondetur: & ad primū dicitur q̄ Salo
mon ibi loquitur ex persona insipientium & epicu
reorū: vt dicit Tho. i. par. q. lxxv. Et similiter respōde
tur ad illud Sapi. ij. Dixerunt impij apud semetipſos
non recte cogitātes: exiguum & cum tedio est tempus
vite nostre: & nō est agnitus/ qui sit reuerſus ab inferis
quia ex nihilo nati sumus: & post hoc erimus/ q̄ si non
fuerim;. Ad secundū dicit q̄ anima nō habet virtutē
ad essendū semp. i. sine principio & sine fine, sed semp
per. i. sine fine. tantū habet virtutem ad essendum. Pri
mo modo accipit ph̄s in de celo. Vnde vt dicit Scotus
in .iij. hoc aduerbium semp in predicato dicit principi
um & finem, a parte autē subiecti positum: dicit tantū
finem. Ad tertū dicendū q̄ sicut cōmētator dicit in .iij.
de aia. Intellectus nō eodem modo dicitur forma sicut
alie forme materiales & naturales. Nam anima cum
habeat esse absolutū: vt eius operatio ostendit: non est
per esse cōpositi: sicut alie forme materiales: quin poti
compositum est per esse anime. Et ideo corrupto corpo
re/ nō corrumpitur per accidēs anima/ sicut alie forme
que nō sunt nisi per esse compositi: & ppter hoc quan
do aia sepe a corpore/ bene desinit esse forma: sed nō
desinit esse essentia: quod formis naturalibus nō conue
nit. Ad quartū respondet Albertus vbi supra in oppo
nēdo dicēs: q̄ solus Alexander peripatetic; ab omnibus
peripateticis degenerauit dicens: animā rationalem cū
corpore interire. Ad quintū ipsius Plinij respondet
ipsum tanq; pphanū negando, vel q̄ dixerit illud reci
tatiue & nō assertatiue. Ergo cū ecclesiastes vltimo con
cludamus. Cū moritur homo & diuiditur aia a corpore:
reuertit puluis in terram suā: & spūs redit ad deum: qui
fecit illū, cuius sententiam confirmat Lucretius dicens.

Lucr. 9. Cedit idem retro / quod fuit ante de terra, Sed quod mis- sum est ex superis / rursus: celi fulgentia tepla receptat,

Secunda questiuicula est:

Si uas hoc fictile corpus humanu / anime pfecti bile corruptu & in cineratu resurget iterum & reuiuificabit? Ad qua respondendo dicendu est: q mul- ti phi (qui imortalitatem animoru posueru) uiuificatio- nem tamē corporu & illoru eandē numero resurrectio- nem / vt dicit Aug. xij. de ci. dei. ca. iij. Nullo modo po- tuerunt credere muniētes se rationibus: auctoritatib? & exemplis. Prima ratio eoru ē talis. Agens naturale nō agit nisi per motu vel mutationē. Motus autē / & muta- tio interrupta / redire idem numero nō potest. Nam in- terruptio motus & iteratio eius repugnat cōtinuitati & unitati illius: vt patet in esse generationis hois: & esse ip- sius resurgētis. Non ergo terminus ei? potest redire idē nūero. Hanc rationē ponit Scot? in. iij. di. xliij. Et dñs Egidius romanus / in cōmēto quiti phisicorū. vbi ponit phūs exemplū de sanitate cōtinuata in mane: interrupta in meridie. quam dicit nō esse eandē numero / cū reddis- ta in uespere. Item secūdo sic. Natura semp per formā aliquā operat: nā principium cuiusq; operatiōis est aliq; forma. primo celi. Ignis enim agit p calorē. Artifex ve- ro per formam in mēte. Sed corruptū amisit illud quod poterat esse principium a ctiōis: ergo nō potest redire: nec a se / cum nichil possit seipsum generare & educere de potentia ad actum. Nec ab alio: q sic genitū esset ge- neranti: nō solum idem specie: sed idem numero. Hec ra- tio est sancti Tho. iij. contra gentiles. Item tertio sic. Deus nō potest facere: preterita nō fuisse preterita: nam hoc solo priuat deus. vt dicit phūs. vi. ethicorū. de mens-

phi mlti. 50. Aug. 12. de ci. c. 2. Job Scot. i. r. di. dñs Egidius romanus. co. 4. phi. 7. vbi. phi. 1. celi. tho. i. r. cōt. ge. 3. G. cath. 12.

te agatonis ingenita facere: que facta sunt: ergo nō pōt corpa corrupta & preterita & dissoluta resuscitare: quia faceret nō solū preterita non fuisse preterita: sed ea esse pntia. Nunc idē pbat auctoritatib?: & primo Eccēs. iij. dicit. Vnus est interitus hominū & iumentorum: & equa vtriusq; cōditio: sed iumēta nō resurgēt: ergo. Et Job. xvij. Homo cū dormierit / nō resurget: donec altere- tur celum: sed celum nūq; alterabitur: cum sit corrupti- bile: ergo. Et phūs. viij. meth. Negat vinū ex aceto: red- ditū in vinū: etiā imēdiatē esse idē: nec numero: nec spē. Nam oportet pri? resolutionē fieri ad materiā cōm. Et Auicēna dicit. iij. sue meth. qd anichilatum est: nō reuer- tit: sed forme corporum humanorū vltimo annichilant: qā nichil de illis remanet nisi materia prima. ergo. Itē in postpredicamētis dicit. A priuatiōe ad habitū nō est regressus. Qd intelligitur scdm Scotū de priuatiōe sub- sequēte formā: nō formā precedente. Et plini? libro. vij. naturalis hystorie. ca. lv. dicit: Resurrectio corporū / que- dam vanitas est. Et cōmētū de asseruādīs corpib? homi- nū: ac reuiuiscēdis pmissum a Democrito: q nō reuixit ipse: maliq; ipsa demētia sit reiterari vitā mortemq;. Hec ille exemplo etiā patet: nā aliq; natiōes vescuntē carni- bus humanis / & solū tali nutrimento nutriuntur: ergo hec caro in eo quē nutriuit resurget: & non in comesto- ergo saltim: nō erit vniuersalis resurrectio corporū: vt dicūt christiani. Hec Tho. iij. cōtra genti. ca. xvij. Qd aut aliq; natiōes vescantē carnib? hūanis: patet p Hie- roni. cōtra Iouinianū dicentē. Quid loquar de ceteris nationib?: cum ipse adolescentul? videri in galliā: sco- tos gentē britanicā: humanis vesci carnib?: Et cum per siluas porcorū gregē: & armentorū pecudūq; reperiant: pastorū nates & seminarū papillas solent abscindere: &

22. p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50.

pa. abs. 12. 3. la. p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50.

Caput secundum

has solas ciborū delicias arbitrari. Et Massages & der bices miserimos putāt q̄ egrotatiōe moriunt: sed parē tes & p̄p̄inquos cū ad senectā venerint iugulatos deuo rant: rectius esse dicētes: vt a se potiusq̄ a vermibus cōsu ment. Hec ille. Sed in cōtrariū est Innocentius tertius ca. i. extra de sūma trinitate & fide cath. vbi dicit. Omnes cū suis p̄p̄rijs resurgent corporib⁹/que nūc gestāt/vt res cipiant oēs sc̄dm̄ opera sua: siue bona fuerint: siue mala Idem habetur multis alijs locis vtriusq̄ testamenti: & in sacris doctoribus fidelibus. Pro responsione/sciendū est q̄ multi ex antiquis & modernis solo noīe christiani attendentes principia sola phie que fundantur in virtu te nature: que semel corrupta ex toto: eadē numero repa rari nō pōt: exciderūt a fide. Nam primis scribit Actū. xvij. Predicante Paulo resurrectionē athenis: q̄dā philo sophi epicuri: & stoici dicebāt. Quid vult hic semiator verborū. no uorū. demoniorū annūciatorē. & duxerūt eū ad ariopagū: & cū iterū p̄dicaret corā rege agrippa resur rectionē. Festus phūs maximus. voce magna dixit: insa nis Paule: multē lre te ad insaniā cōuerterūt. Ibidē ca. xxvi. Saducei ēt resurrectionē nō credētes cū christo in palestra fuerūt p̄ponētes historiā mulieris septem viros habētis. Luce. xx. Similiter philetus & Hymeneus. ex eadē cā negauerūt resurrectionē vt inq̄t Pau. ij. ad thi. ij. Et cum contra eos textus Iohānis adduceretur. Ioh. v. Venit hora. & iā nūc est: q̄n̄ mortui audient vocem filij dei: & qui audierint uiuent. Respondebant q̄ illud intelligebatur de resurrectione sp̄ali animarum in baptismo: in fide & obedientia. Illāq̄ iam factā cum diabolo & pompis eius abnegamus: christo fide inhe rētes in baptismo. Qd̄ si contra eos argueret vt Pau. ij. ad Corinth. v. arguit dicendo: Si resurrectio mortuo

Prime decadis

XVII

tū nō est: nec christus ergo resurrexerit. Respondent q̄ christus de gratia speciali/quā solus habuit ratione sue diuinitatis: que nūc separata fuit a corpore eius in sepulchro: nec ab ei⁹ anima in limbo: nec a sanguine effu so tunc in cruce & in terra. & iterum assumpto in resur rectione: excitauit se a mortuis idem numero: p̄p̄ria vir tute: quod nulli alteri a christo pōt cōuenire. Ideo i chris to resurrectionem concedūt: in alijs vero nō. Dixi autē hic q̄ diuinitas nūc fuit separata a corpore: anima & sanguine intelligendo vnione p̄sonali: bene tamē fuit separata vnione integrali nature: qua vnione aīa vnīf corpori. vt declarat sanctus Tho. in. par. q. liij. Origenes similiter, vt adducit Hieroni. ad Pāmachium contra Iohānē hierosolymitanū episcopū. Resurrectionē cors porū negauit: p̄pter illud Pauli. i. corinth. xv. Caro & sanguis regnum dei nō possidebūt. Si enī (dicit Orige nes) eadē ossa caro sanguis. idē vultus & mēbra totiusq̄ corporis particule resurgēt in nouissimo die: vt simpli ces & philosophantes. i. amatores carnū dicunt. Consequēs est dicere q̄ a nobis sit comedendū: bibēdū: dirigendū ducende vxores: liberi p̄creandi, aliter enim frustra ibi essent iste potentie. Item Martion. apelles. valentinus. Manes: salutem tantū tribuerūt animabus: corporis ve ro. i. carnis resurrectionem penitus negātes: eam tantū putatiuā & fantastiā concedentes. Frustraq̄ dicunt nos ad exemplū domini resurrecturos. Cum ipse quoq̄ dñs in fantasmate resurrexerit. Et nō solum resurrectio eius: sed ipsa natiuitas putatiue magis visa sit: quā fuerit Iohānes etiā & Rufinus dicunt: q̄ anima cū hoc sedum cadu cumq̄ corpusculum: dei iussione dimiserit: corpora humana redibunt ad materie sue antiquas substan tias. Carnes in terram: alitis in aera: aqua in humorem.

E

Yn. 07

1

2

So.

20

Act. 17.

Act. 17. 19.

1b1. 20.

Luce. 20. philetus. & Hymeneus

2. ad thym. 2.

Job. 4.

2. cor. 9.

cor. 7

tho. 3. 7. 9. 42.

Or. 10

1. cor. 14.

Ortion apelles valentinus

Job. et Rufinus

phi 7

207. 67

epi 9

Ad veritatem
veritatem

2. di. 27. et 28.
v. 16. 5.

2. 3. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

2. di. 114.

calor ad ethera. Nam vnūquodq; resoluit in hiis ex quibus componit. vi. phisicor. Nunq̄ tamen dicunt eadem corpora in antiquā speciē redire: nec posse ex toto eadē esse que fuerunt. Et ponunt exemplū: nam si sextarius lactis aut vini mittas in pelagus: vel isq; rursum separare vinum aut lac quod fustum fuerat: non poteris. Licet vīaum & lac que fuderat non perierint. Sic dicunt substantiam carnis & sanguinis nō perire quidem in originalibus materijs: nunq̄ tamen in antiquā speciē redire posse. Non ergo dicunt corpora nostra pristinam recipient vilitatē: vt. s. carnes: ossa: sanguis & mēbra resurgant: & tonsore egeamus p̄ vnguibus: libidines effluāt inferiores partes sterora emittant. Sed aliud nobis erit ethereum & spūale corpus: quod nec tactui subiacebit: nec id oculus videbit: pondere nō grauabit: & p̄ locorū varietate in quib⁹ futurū esse nō mutabit. Hi sunt fere omnes hereticorū in tanta diuersitate de resurrectione corporum errores. Nunc autē ex sacra scriptura doctorū busq; fidelibus: ponēda est de dilapsorū in cinerē corporū regeneratiōe: vera & catholica snia. & de ide p̄scriptis obiectis respōdebit. Ad cuius euidentiā ponit scdm̄ theologos in. iiii. sniaz. d. xlvij. & xlvij. hec conclusio vniuersalis: Quā oēs hoies mūdi: preteriti: presentes: & futuri: boni & mali: cuiuscūq; secte: status: cōditōis: & etatis fuerit: in nouissimo die resurgēt cū corporib⁹ suis & reddēt de factis pprijs rationē. Que cōclusio pbabit rōnibus auctoritibus & exēplis. Prima rō sumit ex nīe rationalis cōditōe. Forma enī que ē per se subsistēs & ad beatitudinē ordinata: p̄ ipsam potentiā & beatitudinē pficit. Sed aīa humana cū sit forma & actus: habitudinē habet ad potentiā siue ad corpus: cuius est actus. ij. de aīa. Ergo vel oportet dicere q̄ aīa remaneat in p̄peuum imperfecta. cū sit immortalis & in corruptibilis

forma.

de aīa

Ca 7

2.

quod non est dicendum: quia nō solū natura abhorret imperfectū: sed fortius auctor nature: cuius virtute/cul liber nature conferi/esse perfectū. Ergo oportet ponere resq; vnūquodq; naturaliter tendat ad p̄fectionem suam: q̄ p̄ resurrectionē aīa iterū suo perfectibili corpori vnīatur. Et confirmat̄ hec ratio inquantū anima est ad beatitudinē ordinata. Nam impossibile est q̄ res aliqua frustetur sine suo etiam secundū naturā. Nam neq; deus neq; natura faciunt aliquid frustra. primo celi. &. iij. de aīa. Sed anima rationalis ordinata est ad beatitudinem perfectam consequendam: quā sine corpore consequi nō potest: si cut nec esse perfectum habere potest. Ergo oportet ponere ipsam corporis resurrectionem: si p̄fectionem anime rationalis volumus saluare. Et propter hanc rationem omnes fere philosophi posuerunt animas aliquando in corporibus reuersuras siue rationaliū siue irrationalium: vt supra adductum est. Sed Augu. in. x. de ciui. dei. & Hieroni. dicunt. Q̄ fas non est q̄ cum in alijs corporibus aīe peccauerint: in alijs torqueantur. Nec est iusti iudicis alia corpora pro christo sanguinem fuisse: & alia coronari. Sed iustorum anime ad illa corpora redibunt: quorum vsu & ministerio virtutes & scientias acquisiuerunt: eleuateq; sunt in deum. Malorum vero ad illa cum quibus & in quibus peccauerunt: vt dicit vbi supra. Augu. Secunda ratio sumit ex iusta diuina premiatione: nā ad diuinā iusticiam p̄tinet vnicuiq; reddere nō solū merita aut demerita sed etiam vbi & in quo meruit vel demeruit. Licet autem meritum & peccatum principaliter anime a scribas tur: in quantum in ea consistit liberum arbitriū: & gratia/que sunt causa meriti principaliter: actus tamen bonus & malus imputat̄ homini soli. Nam actiones sunt

Aug 2. 10. de ci. 2. 110

2.

2. di. 114.

E ij

Caput secundum

suppositorū. ij. de aīa. Et ideo totus hō iudicāndus aut pre-
miāndus est. Sed totus homo dicitur: cū partes essentialēs. s.
anima & corpus sūt cōiuncte: ergo. &c. Qd aut aīa pre-
ueniat corpus in premio paradisi: aut penā inferni: hoc
est: quia ipsa etiā preuenit corpus in merito vel peccato
Nam act⁹ aīe precedūt actus corpis: & tpe & valore. vt
dicit Tho. i. secūde. q. vij. arti. i. Tertia ratio sumit^r ras-
tione innaturalis violentie. Nam violenta perpetua esse
nō possunt. primo de celo. Sepatio autē corporis ab aīa
est violenta: q̄a contra naturalē inclināōē aīe q̄a scdm
philosophū. aīa naturaliter inclināō ad pficiēdū corpus
quantum ad actū primū/que est imperfectū ad perfectū: nō
autē quantum ad actū secundū. s. pfectū ad pfectionē alis
q̄ uā secundā. q̄a hec secunda nō est violēta: vt dicit Sco-
tus in q̄rto. Ergo sequit^r q̄ hec violētia q̄nq̄ terminabit^r
cū aīa iterū corpus reformabit. Ex his etiā pōt deduci
q̄ idem numero resurget q̄ cecidit: nam oportet q̄ illud
idem ad finem pueniat/q̄ ad finē factū est & ordinatū
Sed totus hō est factus & ordinatus ad beatitudinē &
ultimū finē: ergo oportet q̄ idem totus in aīa & corpore
ad illū finē pueniat. Item cui⁹ principia sūt eadem nu-
mero & principiātū oportet sit idē numero. Sed in resu-
scitato sūt eadē numero principia: q̄a materia corpore
manet semp eadem numero: & similiter etiā eadē aīa cū
sit incorruptibilis: vel saltē scdm eos q̄ ponūt vnitatē for-
me substāialis: ergo idem hō resurget q̄ cecidit. Nunc
ponēde sunt auctoritates: & primo Platonis q̄ vt refert
Augu. xij de ciui. dei. ca. xij. dixit. Q. post cōpletā vlti-
me spere vel celi stellati reuolutionē: que est in. xxxvi.
milibus annorū. (Nam in centū annis celum stellatū
mouet vno gradu). Omnes partes mundi eedem nume-
ro in esse reducēt^r: cum ad eadē causas sequantur idem

Prime decadis

XIX

effectus. Vnde dicebat Plato: se iterum atq̄ iterū athe-
nis lecturum in eisdem scolis: & eisdē scolaribus post
innumerabilia secula: sicut retro prolixis interuallis p̄
innumerabilia secula ibidem & illis legerat. Et Ploti-
nus sicut refert Augu. xxij de ciui. dei. ca. xxvij. dixit. Si-
ne corporibus in eternum anime esse nō possunt. Ideo
q̄ post quodlibet longum tempus sūt ad corpora redi-
ture. Et Tertullianus in apologetico capite. xlvij. dicit.
Multo itaq̄ dignius creditur hominē ex homine reditu-
rum quēlibet p̄ quolibet: vt eadem qualitas aīe in ean-
dem restituat cōditionem: quia ratio restitutionis/desti-
natio iudiciū est. Necessario igit idem ipse qui fuerat ex-
hibet. vt boni seu cōtrarij meriti iudicium a deo referat.
Hec ille. Item & Virgilius dicit in sexto. Has oēs vbi
mille rotā voluere p̄ ānos. Letheum ad fluuiū deus euo-
cat/agmine magno/ scilicet immemores /supera vt con-
uexa reuisent. Rursus & incipiant in corpora velle res-
uerti. Item Iob. xix. ca. dicit. Scio q̄ redemptor meus vi-
uit. s. mecum p̄ fidem: & in nouissimo die de terra surre-
cturus sum &c. De quo Iob dicit hieronimus ad Pauli-
num: vt de ceteris sileam resurrectionē corporū sic Iob
pphetat vt nullus de ea vel manifestius vel clarius scri-
pserit. Tercio idem suadetur exēplis. Nam plante que
tpe hyemis vidētur mortue: appropinquāte sole ī vere
reuiuiscūt atq̄ frondibus: floribus & fructibus vestiū-
tur. Leones primo nascūtur q̄si priuati vita: postea ve-
ro ad rugitū parentū reuiuiscunt. Versus cū nascit non
videtur aīa: sed frustū carnis generatū: q̄d femina lam-
bens ad formā veri aīalis pducit. Fenix dū ad senū post
quingētos ānos peruenit: cōstructo nido vel pira ex
lignis siccis & aromaticis: eodē alis incēso vel calore so-
lis spōte se ipsū ingerit: que cōbusta redit in cinerē: ex

D iij

ro. 3.
p. de celo.

100. 2. p. Aucto-
p. Plato. Aug. 11. 12.
de ci. c. 13.

1027

1027

Plotinus
Aug. 22. de ci. c. 27

Tertullianus apolo-
c. 47.

Virg. 6.

Iob. 19.

100. 3. p. 47.

Caput secundum

quo cinere vermiculus exit. in ipsa autē fenicis iterum
postea comutatur. In qua si esset eadē aīa: que in prima fu-
erat: tūc esset fenix q̄si eadē numero de nouo resuscitata
Et vermes ex gbus sericū fit: iacent per annū mortui: in
vere postea feminarū aut vitorū calore reperiato reuiu-
sunt. Et refert Esculapius medicus q̄ cū semel offendit
set duos serpētes ad inuicē preliantes: vnusq̄ alterū occi-
dit: superstes serpēs delata quadā herba & posita sup
os serpētis mortui: suscitauit eū. notataq̄ herba cum ea
tres mortuos suscitauit Filiū. s. regis mynoys. hypolitū
filiū Thesei: & quendā aliū. Vnde Ouidius. xv. metha-
mor. dicit. Nec nisi apolline valido medicamine prolis
Reddita vita foret. quā postea fortibus herbis. Atq̄ ope
peonia dite indignante recepi. Si ergo natura & ars pot-
vt patet supradicta viuificare: quāto magis virtus diuī-
na/dissoluta & in cinerē redacta corpora: iterū poterit
reformare: que sola mortificat & viuificat: perducit ad
inferos & reducit: vt inq̄t Psal. Nunc ad argumēta re-
spondem⁹ ad que omnia Scotus in. iij. sniaz dicit. Qu-
cet interrupta eadē numero: opere nature p̄ motum &
mutationem operātis redire iterum nō possint: vir tute
tamē diuīna/que nō ordine generatiōis naturalis ope-
rat: poterit oīs/ & totus homo/ iterū idem numero viuī-
ficari. Et addit Scotus & bene: q̄ impossibilitas hui⁹ eius-
dem numeri reditus: nō est ex pte rerū factarū/ cū insit
eis eadem potentia passiuā siue obediēcialis. Sed est ex
parte agentis nature finite: & ex parte modi viuificādi
cū naturalia agentia p̄ motū semp̄ & mutationē operē
tur. Tho. autē cū domino Petro de Tarenta. in quarto di-
cunt q̄ resurrectio corporū/partim erit naturalis & par-
tim miraculosa. Ibi enī tria concurrent. Primū erit cor-
porum reformatio. Secūdum erit animarū ac corporū

Excursus in mediu

Quid q̄ me
habet q̄

Ab. ad 2. 9.

9. p.
9. p. ad oīs

idē. ibe.

10. p. per 2. de
tara. 1. 2.

Prime decadis XX

coniūctio. Tertū erit inseparabilitas istius coniūctionis,
Primū horū est contra naturā. i. contra cursum natu-
re & solū a deo. Secūdū est a natura/dico secūdū ter-
minū: nō tamen effectiue. sed dispositiue. Tertium est
supra naturā. Et ideo cū in resurrectione, corporū plus
sit de miraculo: q̄ de natura: oportet simpliciter dicere
q̄ resurrectio sit miraculosa: nō naturalis: nisi scdm qd
p̄pterea dicit q̄ in illa resurrectione: collectio puluerum
vox tube: & huiusmodi: fient in tpe: sed inceptibili: &
p̄ motū localem: & misterio angelorū: & hoc erit natu-
raliter. Reformatio autē corporū: & coniūctio partiū es-
sentialiū: fiet ī instanti & virtute diuīna. Et p̄ hoc patet
responsio ad argumēta. Ad auctori tates omnīū phōz
dicit: q̄ intelligunt respectu agentīū naturalīū/virtutū
finitarū: & scdm ordinē generatiōis naturalis: non aut
respectu dei & ei⁹ virtutis: & eius potentie cui nichil est
īpossibile. Ad Salomonē dicit: q̄ loquit̄ ibi vt contio-
nator assumēs psonā insipientiū. Ad Iob etiam dicit q̄
post iudiciū celū quātū ad efficiētiā: & ad īfluētiā &
motū alterabit: nō aut quātū ad substantiā. Ad philoso-
phum etiā & Auicēnā dicit: q̄ loquit̄ naturaliter: & re-
spectu virtutis finite ipsi⁹ nature. Plini⁹ aut sicut de im-
mortalitate aīoz p̄ se sensit: Ita & de nō resurrectione
corporū dānabiliū tenet. Ad exemplū illorū q̄ humanis
carnibus pasti sūt: respōdet Tho. in. iij. contra gentiles
ca. lxxxī. dicens: Q̄ caro comesta si erit necessaria ad cō-
plementum debite quantitatis comesti: vel ad perfecti-
onem nature specificē humane. vt puta si fuerūt mēbra
organica: tunc resurgent in cōmesto. Si autē caro fuit de
perfectiōe indiuiduū: tūc resurget in genito. Vnde co-
sta Ade resurget in eua: & semē resurget in genito & nō
in generāte. Si autē quis humanis solū carnibus fuerit
E iij

Coz

2. ad auctores

100. 11. 3.

3. ad 2.

Caput secundum

nutritus: resurget in comesto/ illud/ quod traxit a gene-
rantibus parētib; & quod defuerit/ supplebitur omni-
nipotētia creatoris. Hinc Augu. xxij. de ci. ui. dei dicit
Absit vt ad resuscitāda corpora viteq; reddēda nō pos-
sit omnipotētia creatoris omnia reuocare: que uis bes-
tie vel ignis absumpsit: vel quod in puluerem & cine-
rem collapsum: vel in humorē solutum: vel i auras est
exalatum. Absit vt sinus ullus secretūq; nature: ita res-
cipiat: aliquid subtractū sensib; nostris: vt omnīū crea-
toris aut cognitionē lateat aut refugiat potestatē. Hec
ille. Ad illud quod epicuri: stoici & Festus phūs aplo
Paulo in actibus apforū dicebāt: patet responsio ex
dictis supra. Ipsis etiā saduceis christus respōdit. Luce
xx. Q. in resurrectione: neq; nubēt: neq; nubent. Ad il-
lud Phileti & Hymenei respondit Tho. iij. cōtra genti-
les vbi supra: q; christus vtrāq; resurrectionem predixit
Spritualem. ibi. Amen amen dico vobis: quia venit ho-
ra & nunc est: quando mortui & c. Corporalem vero cū
dixit. Venit hora in qua omnes qui in monumētis sūt
audient vocem filij dei. In monumentis autē non sunt
anime: sed corpora. Ad illud quo se Origenes tuebatur
q; caro & sanguis regnum dei non possidebunt: dicit q;
ibi accipitur caro p homine carnaliter viuente: qui dei
regnum nō possidebit. vt dicit Tho. in cōmentario su-
per Paulū: Et licet potētie sensitue corporū glorifica-
torū habebūt eorū actum & obiectū: vt adducetur infra
Non tamē ppter hoc necesse erit q; comedāt & bibāt: sed
sufficiēt q; habeāt saporū iudiciū. Nec erūt ibi liberi: q;
ibi nō erūt matrimonia. vt dictū est. Qd vero Marthio
& Apelles dicūt christū in fātāmate resurrexisse est fal-
sum. Nam spūs carnē & ossa nō hēt: sicut christ; se ostē-
dit habere. Luce vltimo. Et quod Iohānes & Rufinus

Aug. 22. de ci.

Luce. 20.

resur. dx. m.
cor.

Luce. vlt.

Primè decadis

XXI

dicūt. De resolutiōe corporū in his ex quib; cōposita
fuerant concedim;. Qd vero eadem numero/ redire nō
possunt virtute dei/ negandum est. Postremo ad id qd
dicūt si resurrectio erit: corpa nostra pristina recipient
vilitatem in quātum erit necesse q; humores. s. sanguis
colera: fleuma: melācolia: sudor: vrina: semē: resurgāt
erit etiam necesse libidines effluant: vngues precidant:
emittant stercora & c. Ad hec respōdet: q; in homine
est duplex humor. Quidam superfluus ipsi corpori
sicut sudor: vrina stercus: semen: quod emittit per actū
generationis. Lac per actum nutritiue potētie: & nul-
lus talis humor resurget eo. q; non sunt de perfectiōe re-
surgētis. Est alius humor q; non est superfluus ipsi in-
diuiduo: sed ad perfectiōē ordinatur: vt sanguis & alij
humores tres: & hi resurgēt. Nam post resurrectionem
singule partes corporis stabilient in formis suis: vt di-
cit in. iij. sniaz. Vngues autē & capilli resurgent non
tanq; principaliter in tenta: sed secundario: in quātū an-
imavte illis ad cōseruationē principalīū mēbrorū. s. pe-
dū capitis & manū. Nec erit necesse post iudicium vn-
gues precidere & c. q; hec omnia nūc sunt motu primi
mobilis/ qui tūc cessabit: nō naturaliter: vt qdam dicūt:
sed diuina volūtate: qua sicut nūc mouet per influenti-
am mouētis intelligentie: sic tūc iperio dei/ cessabit eius
motus per cessationem intelligentie a mouendo.

Etia questiūcula est: Cuz

t resurrectio corporū scdm fidem in fine mūdi sit
futura: querit si verū sit q; mūdus quādoq; ha-
beat terminari. Ad quā respondēdo dicit: q; sicut de pri-
cipio duratiōis mūdi/ diuersa a fide catholica/ philoso-
phi senserūt: Ita de fine ipsius/ & termino varia volue-

E v

Caput secundum

runt. Aristoteles enī vt ceteros preteriamus/scđm q̄ san-
cti ei imponūt cōmētatores/exponūt & verba eius pre-
tēdunt/in hunc errorē dilapsus est: q̄ posuit mundum
ab eterno ex nichilo creatum/ppetuoq; & in infinitum
duraturū: vt patet in libro de natura deorū. Et idem fa-
tef̄ domin⁹ Albertus in cōmento octauī phisi. Primā
autem partem de eternitate mundi a parte ante pbant
Aristotelem tenuisse sic. Nam primo phisicorū dicunt
Aristotelē ponere naturā esseigenitā. Et primo de celo.
mundum esse igenitum: sed ingenita semp̄ fuerunt: er-
go vniuersitas rerū scđm Aristotelē nō incepit esse. Itē
sic arguebat (vt dicūt) Aristo. viij. phisi. Nichil de nouo
incipit moueri/nisi p̄ hoc q̄ mouēs vel mobile aliter se
hēt nunc quā pri⁹. Sed qđ aliter se habet nūc q̄ pri⁹ mo-
uet/ergo ante oēm motum de nouo incipiētē fuit aliqs
motus: ergo mot⁹ semp̄ fuit: ergo & mobile: q̄a mot⁹ nō
est nisi in mobili. iij. phisicorū. Et cum contra Aristotelē
adduceret. Si mūdus fuit ab eterno: ergo generatio fuit
ab eterno: & sic infiniti hoīes p̄cesserunt: ergo infinite
incorruptibiles aī e & infinite circulatōes solis: mundo
existēte ab eterno p̄cesserunt: ergo erit ponere infinitū ī
actu & infinita cōtinget p̄transire: que sunt iu phia ab-
surda: Vel nūc q̄ cōtinget deuenire ad circulatōē hoī-
diernā. Item in quilibet circulatōe deus potuit creare
vnum lapidē: ergo erunt infiniti lapides remanētes &
cum isti lapides possint ad inuicē cōiungi erit īfinitū
nō tantum scđm multitudinē: sed etiā secundum ma-
gnitudinē in actu. Ad hec forte sic respōdisset Aristo-
tes: & ad primum argumētum sic. Qđ posita eternita-
te mundi nō sunt īfinite aīe in actu cum infideles tene-
ant aiorum mortalitatē. Item cōmentator & Algazel. ij.
metha. Posuerunt nō esse impossibile infinita per ac-

Prime decadis xxii

cidēs esse ī actu: adhuc ratio nō cōcluderet: q̄a sic aīa es-
set creatura vt supponit. Impossibile est autē q̄ aliqd ge-
nitum sit eternum q̄a eterno nichil est pri⁹. Omne ve-
ro genitum vniuersaliter p̄cedit aliqs motus duratio-
ne & tempe & p̄ consequēs generatum in tempē deter-
minato generat: & sic nō fuissent infinite aīe in actu.
Ad secundum diceret/q̄ nō fuissent infinite circula-
tiones/cum vna cōtinua sit illuminatio: & vnus dies &
p̄ consequēs multe in potētia: Ratio autē vnitatis circu-
lationis: & vnus diei/ & vnus illuminationis/ est vnitas
motus. Sed q̄ multi dies dicant et multe illuminatio-
nes hoc est ex parte nostra. q̄a de illuminatione iudica-
m⁹ scđm hemisperium nostrum/vbi apparet illumina-
tio quādoq; sic/quādoq; nō p̄pter diuersam īterpositio-
nem corporis opaci ad solem. Ad illud etiā de lapidis
bus dicendum: q̄ nō valet: quia tu vnum ponis/ex quo
sequit̄ impossibile: nam tu ponis illam cōtinuā circu-
lationē/que actu et realiter est vna: actu diuisam et in-
finitam/quod est impossibile cum ipsa sit diuisibilis in
potētia. Et ponis scđm imaginationem tuam infinitos
dies: et hoc incōuenienti posito oportet concedi quod
sequitur: quia vno inconuenienti dato alia sequūt. Tho-
autē in de potentia. q. iij. ar. x. defendens Aristotelem di-
cit. Posuit Aristoteles mundū semp̄ fuisse: nō ex cōsi-
deratione illa qua intelligit̄ exitus vniuersi esse a deo:
sed ex illa qua agens particulare incipit operari per mo-
tum. Et quia ante quēlibet motum est motus/ex hoc pos-
sunt mundū eternum disputatiue/ contra Anaxagoram
& Empedodem. vt patet. viij. phisicorū & nō demonstra-
tiue. Et in. i. par. q. xlvi ar. i. dicit. Non potest probari
demonstratiue mundum semper fuisse. Nec rationes
quas adducit Aristoteles ad hoc sunt demonstratiue

Caput secundum

simpliciter sed scdm quid, s. ad contradicendum rationibus antiquorū ponentiū mundū incepisse scdm quosdam modos in veritate impossibiles: videlicet aut p cōcursum a thomorū: vt dixit Democritus aut per ignem aut p aquam. &c. Et hoc apparet (dixit Tho.) ex tribus

Primo q̄a tam i octauo phisicorū q̄ in primo de celo premittit quasdam opiniōes videlicet Anaxagore: Empedoclis: & platonis contra quos inducit rationes contradictorias. Secundo quia vbiq̄ de hac materia loquit̄ inducit testimonia antiquorū: quod nō est demonstrantis: sed pbabiliter suadentis. Tertio quia ipse expresse dicit in primo thopicorū: q̄ quedē sunt pbleumata dialetica/de quibus rationes nō habemus: vt vtrum mūdus sit eternus. Et respondit Tho. ibidē duobus argumentis adductis contra Aristotelē in opponendo dicens ad primū: q̄ i primo phisicorū pbat Aristoteles naturā esse ingenitā ppter hoc/ q̄ non habet subiectū de quo sit. Et in primo de celo pbat celum ingenitū: quia celū non habet cōtrariū ex quo generetur. Vnde patet q̄ p vtrūq̄ nō concluditur nisi q̄ materia & celū nō inceperūt per generationem & motū naturalē/ quō generabilia & corruptibilia/ vt quidā ponebāt precipue de celo. Nos aut̄ dicimus q̄ materia & celum pducta sūt in esse per creationem. Ad aliud argumentū dicit idē q̄ primus motor/ semper eodem modo se habuit: primū autem mobile non semper eodem modo: quia cepit esse cum prius nō fuisset: sed hoc non fuit per mutationem sed per creationem/ que nō est mutatio: cū nichil preexistens presupponat. sed dicat quādam relationem ad creatorem tanq̄ ad principium sui esse. Et Bonauentura. d. i. secūdi libri dicit. Quidam moderni dicūt Aristotelem non intendisse probare mundū omnino non

in cepisse: sed q̄ non inceperit motu naturali. Sed quicquid Aristoteles senserit: & ceteri philosophi/ de eternitate mundi: nichil ad nos christianos/ qui mundum cepisse in tempore/ fide tenemus/ magis quā ratione aliq̄ demonstratiua. Vnde & articulus fidei dicit. Credo in deum patrē omnipotentē creatorē celi & terre. Articuli autem fidei demonstrari nō possunt: q̄a fides est de nō apparentibus. ad Hebre. xi. Probabiliter autē mundū incepisse sic potest sua deri. Nam sic se habet de⁹ ad causalitatem omniū rerum/ sicut artifex ad artificiatum: sed artifex est causa omniū artificiatorum p voluntatem ergo similiter deus est causa rerū. Modo certū est q̄ voluntas nunq̄ necessitat̄ ad agendum aliquid vel volendum/ nisi respectu/ in quē naturaliter inclināt: vel respectu eorū/ sine quibus finis haberi nō potest. Finis autē diuine voluntatis est sua bonitas: que ab alio nō dependet: ergo nec est necessariū eum extra se aliquid velle: ergo nec creaturarū pductio similiter fuit necessaria. Cōgruum tamē fuit q̄ ipse mūdus in tempore pduceretur quia p hoc magis ostendit̄ diuina pfectio. Cum enī nichil possit esse sui ipsius causa: sed omne q̄ de nouo incipit esse: acquirit esse ab alio: ex eo q̄ ponunt̄ oēs creature quandoq̄ nō fuisse: ostendit̄ q̄ pdierint ab aliquo principio primo quod est deus. Si aut̄ ita semp fuissent nō fuisset ita euident̄ ipsas a deo creati: ergo cōueniens fuit mundū in tempore fuisse creatū. Hoc primo testatur Augu. xi de ciui dei: ca. iiii. dicēs q̄ deus fecerit mundum: nulli potius credimus quā Moyſi pphete: p quē locutus est deus dicens. In principio creauit deus celū & terrā: per quē locuta est sapiētia dei: p quē facta sunt oīa que i animas sanctas se transfert amicos dei & pphetas constituit atq̄ opera sua sine strepitu intus enarrat.

Caput secundum

Loquuntur quoque prophetis angeli dei qui semper vident faciem patris voluntateque eius: quibus oportet annūciat. Et Gregorius in omelibus super Ezechielem dicit. Quidam propheta est de preterito: sicut est Moyses: qui prophetavit dicens. In principio creavit deus celum & terram. In quo novitas mundi traditur. Et Ios. xvij. Clarifica me pater apud te ipsum/claritate quam habui priusquam mundus fieret. Et Macrobius de somno Scipionis. libro. ij. dicit ad hoc. Quis non hinc existimet ipsum mundum cepisse & nec longam retro eius etatem: cum ab hinc ultra duo retro annorum milia de excellentium rerum gestarum memoria nec greca quidem extet hystoria. Nam super Ninum nihil in libris preclare redactum est. Si enim ab initio immo ante initium fuit mundus cur per innumerabilium seriem seculorum non fuit cultus/quo nunc vitimur/ inuentus: Non literarum usus quo solo fulcitur eternitas huiusmodi omnia videntur eternitati repugnare: dum opinari nos faciunt/certo mundi principio paulatim singula queque cepisse. Hec ille. Nunc vero videndum est quid de fine mundi philosophi senserint: & quid christianis secundum fidem catholicam de eo debeant firmiter credere.

Pro quo primo sciendum. Quod omnes fere philosophi (excepto ut diximus) Aristotele concorditer conflagrationem & finem mundi huius confessi sunt. In modo vero/finis & termini eius/varia fuerunt opinati. Nam Plato & Pitagoras posuerunt hanc partem elementalem mundi post triginta sex milia annos solui debere: atque iterum post/cursum eius repetitis partibus debere reformari. Rationem autem. xxxvi. milium annorum assignant sic. Nam dicunt quod omnis dispositio celi & orbium celestium naturaliter in tanto tempore finitur. Luna enim complet cursum suum in vno mense. Mercurius & Venus in mis

Prime decadis XXIII

nori tempore vnius anni. Sol in vno anno terminat motum suum. Mars in duobus annis. Iupiter in duodecim. Saturnus in triginta. Primum mobile. i. celum christallinum siue aqueum a diaphanitate dictum: terminat girum suum in. xxiiij. horis. Celum autem stellatum. i. firmamentum infra primum mobile complet cursum suum in xxxvi. milia annos. Nam in centum annis mouet vno gradu: ut dicunt astronomi. Dicunt ergo Plato & Pitagoras quod mundus terminabit cum omnes celestes super predicti orbis cursus suos terminabunt. Incipiendo ab illo instanti quo creatum est firmamentum quod fuit in equinoctio vernali. i. viij. kalendas aprilis: die dominico: luna existeret plena ante urbem conditam. 4440. annis: ante incarnationem & dominum hebreos & Hieronimum. terminabitur nonaginta sex. Scdm bedam: quinquaginta milibus centum nonaginta nouem. Cuncta iterum virtute infusa in substantiis celorum omnes celi partes redibunt ad suum locum prime creationis: tunc dicunt/omnia generabilia & corruptibilia eadem numero: que fuerunt virtute corporum celestium reuerentur. Sed hanc opinionem Augu. xij. de ciui. dei. ca. xij. confutat dicens. Philosophi quod sic tenent putant non quod sciunt: sed quod volunt: Sciunt enim quod naturaliter a pura priuatione ad habitum non est regressus: ideoque sic aduersus eos concludit. Absit a nobis ut ista credamus. sicut enim semel christus pro nobis mortuus est: & resurgens amplius non moritur. Ita & nos post resurrectionem semper cum domino erimus. Cui modo dicimus quod sacer admonet psalmus. Tu domine seruabis nos & custodies a generatione hac in eternum Empedocles agrigentinus cum Anaxagora dixerunt: amicitia elementorum mundum fuisse solutum: & infinites litecorum & dissolutio fore repetendum horum opinionem phis

Caput secundum

vii phisicorū reprobat. Eraditus (teste phō. i. phisi.) posuit ignē mūdi principiū: & vt finis p̄cipio responderet dixit eundē igne terminandū: vt patet. iij. phisi. Sed hic sicut de principio mundi errauit: sic de fine eius male dixit. Non enī ex igne sed ex nichilo de^o creauit mundū & terminabit nō quo ad partes essentielles. s. celos: angelos: substantiāq; elementalē: sed quo ad aliq̄s ei⁹ partes accidentales elemētōrū. s. indiuidua specierū & motū celorū: vt i libro de celo declarat. Seneca li. naturalium questionū de mente Empedoclis dixit: arsurā esse terrā naturaliter/ cū vniuersa sidera cōuenient in signo cancri. scilicet. de mense lunij: ex cōcursu. s. calidorū & siccorū: sicut ex cōiunctiōe planetarū humidorū & frigidorū factū fuisse dicit diluuiū tpe noe: cū vniuersa sidera cōueniēt in capricorno de mense septēbris. Sed dñs Petr⁹ de taranta. & Ricardus in. iij. sc̄ia. d. xlvij. & xlviij dicunt Q^o nec cōcursus humidorū & frigidorū fuit cā necessaria diluuij tpe noe: sed bene cōgrua: Nec etiā cā termini mūdi p̄ ignē dispositio/ siue cōcursus calidorū & siccorū/ erit cā necessaria sed cōgrua in quātum purgationē ignis/ purgaturi i sine seculorū ipm mūdū p̄cedet vehemēs siccitas naturalit̄ generata/ cōgrua igni/ p̄ducēdi ad nutū dei ad talē effectū. Ari. (vt sup̄ nūc dixim⁹ vbi sibi imponit) dixit mūdū p̄petuo duraturū/ ea ratiōe q̄ in de celo & mūdo. dixit in generabile & icorruptibile adiuuicem cōuertī. Sed in cōtrarium est: quia. xij. metha. dicit. Q^o prima causa mouet in ratiōe amati & desiderati: ac si diceret q̄ intelligētie mouentes celum ex desiderio: & amore quem habent obediēdi prime cause: sicut nūc obediunt in mouēdo: sic semper obediunt in desinēdo mouere. Fuerūt & aliq; qui deformandū orbem/ licet nō causis naturalibus: sed diuine cōmitterent volūtati.

Prime decadis

xxv

Temtarunt tamē audaci presūptione sub definitis ac certis tēporib⁹ illā p̄scribere. Nam Lactānius libro. viij diuinitatis institutionū post sextū conclusum millenarium/ mundi consumationem posuit. Alij vero quādringētos annos. Alij quingētos. Nonnulli tot ānos a salute quot antea fluxerāt posuerunt. Nonnulli mille ab ascēsiōe dñi vsq; ad vltimū aduētum posse compleri dixerunt. Quidā de spiritu p̄phetie aliq; habere presumentes: vt abbas loachi. Et quidē moderniores ipso rum calculationibus inherētes ante finē. vi. milia annorum vel circa stulte cōplendum mundum expectabāt Quorū omnium error: quia maxim⁹ est & sermo eorū serpit: vt cancer. Idcirco eos Paulus Thessalonicensib⁹ scribens ait. Nemo vos seducat vilo modo quasi instet dies dñi & c. Que verba tractans Aug⁹. dicit. Triū de mundi termino dicentiū. Primus q̄ dies dñi prope sit. Alter q̄ longe. Tertius: nescio deus scit. Primus plusq; secundus errat. Tertius vero cum christo concordans in viam cōstituit⁹ est veritatis. Nos igit̄ christiani ommissis litigatoribus furiosis ac p̄tinacibus phōrū & hereticorū turbis: veniam⁹ ad theologos datores simplicis veritatis. Et ad sacras scripturas: nō humana idustria: sed spiritus sc̄i instinctu cōscriptas. Et primo dicamus & cōfitemur q̄ mundus transibit & cōcupiscētia ei⁹ prime ioh. ij. Et q̄ celum & terra trā sibiūt. Luce. xxi Mar. xiiij & Mat. xxiiij. Et q̄ mundi terminus/ erit effectus non nature: sed spūs sancti. Dicamus sc̄do q̄ instrumentum cōflagrationis mundi erit maximus ignis: nō ex cōcursu naturali calidorū & siccorū generatus: vt dixit Seneca. aut ex cōcursu igniū superiorū & inferiorū: vt dixerunt aliq;. Nec succendet ignis ille: ex reflexiōe radiorū solarū: incorpibus terrestribus naturaliter solidis: sicut

Caput secundum

fit ex reflexione solis: ad speculū concavū & ppinquū.
Nec ex relaxatione spere: ignis: que virtute celi detinet
nūc ne fluat. Sed erit ille ignis voluntate & virtute del
supnaturaliter causatus: qui sicut in principio mundi tē
pore noe: destruxit seculum diluio aquarū: ad purgā
dum ardorem cōcupiscentie & luxurie. Ita iterum gen⁹
humanū & mundum: destruet per ignē ad purgandū
frigus malitie & auaritie cōtra caritatē: vt sic purgatio
mūdi fiat p cōtraria. Dicamus & tertio: q̄ quia vt dixi
mus cōsumatio mundi nō depēdet a causa naturali:
sed a volūate diuina. Idcirco nō pōt certitudinaliter sci
ri tempus finis eius. Propterea christus interrogātib⁹
discipulis de tpe dixit Actuū primo. De die illo & ho
ra nemo scit. Et Lu. xij. Ingt. Estote parati q̄a qua hora
nō putatis filius hoīs veniet. Et Mat. xxv. Nescitis diē
neq; horam. Et Mar. xij. Videte vigilate & orate nes
scitis enī quādo tempus sit. Hinc Tho. in de potentia
q. v. ar. vi. in hanc partē cōcludens ait. Finis mūdi cum
a pura dei volūate dependeat/naturali cognitiōe sciri
nō potest. Cumq; completo numero electorū sit finie
dus: vt dicit Grego. Cuius cōpletio: executio est que
dam diuine predestinatiōis/nō poterit nisi christo reue
lari: p quem quodāmodo humani generis predestina
tio adimplet. Et Augu. xvij. de ci. dei. ca. xij. in hanc
conclusionē dicit. Frustra igit annos qui remanēt huic
seculo cōputare ac definire conamur: cum hoc scire nō
esse nostrum. Et Marcus astruat dicens. De die illo &
hora nemo scit neq; celorū angeli aplos etiā doctores
futuros mundi omnesq; de hac re calculantes: digito re
soluit ac quiescere iubet ille qui dixit. Non est vestrū
noscere tempora vel momenta: que pater posuit in sua
potestate. Hec Augustinus vbi supra.

Quarta questiuicula est: Si

Prime decadis

xxvi

mundo vel alicui creature repugnet simpliciter esse ab
eterno. Ad quam respondetur simpliciter negatiue: &
ratio est: quia si hoc repugnaret creature hoc nō posset
esse/nisi altero duorū modorū: q̄a aut oporteret/q̄
causa agens necessario prederet effectum suum. & sic
effectus nō esset coetern⁹ cause agēti. vel q̄a oporteret q̄
nō esse ipsius effectus necessario pcederet suū esse. Sed
neutro istorū modorū pōt repugnare creature esse ab
eterno/vt pbabo: ergo. Primū autē pbosic. Nam nuls
la causa pducēs effectū suū subito pcedit effectū suū du
ratiōe: sed deus est agens nō per motū sed in instāti &
subito: ergo non est necessariū ipsum precedere suū es
sectū necessario. Maior patet in omnibus mutatiōibus
subitaneis. Nam statim ad presentiam solis causā in in
stanti illuminatio in aere. Et statim ignis cū incipit ascē
dere sursum calefacit. Minor etiam patet de se. ergo. In
causis autē non agentibus subito: sed per motū opor
tet agens precedat duratione effectum suū: quia semp
principium motus: effectum & finem eius precedit du
ratione. Nec etiā nō esse effect⁹ necessario pcedit dura
tione suum esse: quia cum dicit aliquid fieri ex nichil
lo. hec prepositio ex nō designat causam materialem:
sed tantum ordinē: vt patet manifeste bene pscrutanti.

Quinta questiuicula est: Si

q̄ anima/moriēte homine/ desinat informare
sucessiue/partem post partem corporis: an fors
te omnes partes simul in eodem instanti informare de
sinat. Ad quam respondetur affirmatiue scilicet q̄ anis
ma moriēte homine desinit informare sucessiue par
tem post partem. Et ratio est: quia anima non desinit in
formare materiam sibi subiectam: nisi dispositio ipsius
quam ad operationes requirit: sit irreformabiliter per
F ij

Caput secundum

naturā corrupta Cum autem corruptio dispositionis huiusmodi reperiat primo fieri in partibus remotioribus a corde: in quo est fons virtutis vitalis. Ergo habet propositum. Huius conclusioni consonat primo quod in moriente: pedes primo reperiuntur frigidi: calore spiritibus destituti: deinde manus: & ita deinceps successive usque ad cor. Consonat secundo illud commune dictum philosophorum: quod inter membra corporis: cor primo vivit: & ultimo moritur. Quod si contra dicatur: quod proportionabiliter ita debet esse in ultima de animatione corporis humani sicut in prima eiusdem animatione: sed in prima animatione corporis anima informat omnes partes corporis simul. Nam a primo instanti animationis embryonis: incipit corpus secundum omnem partem que sensum habere solet: vegetari & sentire: licet imperfecte: ergo similiter in deanimatione ultima corporis humani: debet anima desinere informare in uno aliquo instanti omnes partes corporis simul. Ad hoc respondetur quod non est simile in prima & postrema deanimatione corporis. Nam prima animatio partium corporis est naturalis: & etiam dispositio materiae: ut informetur ab anima intenta est a natura. Sed separatio & animatio partium corporis: non est per se a natura intenta: sicut nec inductione in dispositionem. ad quam separatio anime sequitur: non fit secundum ordinem & iudicium nature: ergo &c. Propter tamen ea que nunc dicta sunt: diligenter est sciendum quod progressus corruptionis hominis ad quam sequitur separatio anime: fit e contrario progressui hominis ad vitam: progressus enim ad vitam incipit in homine: ab exercitio operationum anime vegetative in embryone. secundo sensitivae. tertio intellectivae siue rationativae: ut dicunt philosophi naturales. progressus autem corruptionis contrarius est quia primo desinit usus cordis. secundo actus sensationis. & tertio operatio vegetativae. Hec Henricus de Assia super genesim.

Extra questiuicula est: An

possit contingere quod corde iam mortuo: anima adhuc informaret aliquam aliam partem: vel aliud membrum corporis. Ad quam sic respondet: quod cum complexio fixa ceterorum membrorum corporis non dependeat a corde: nulla repugnancia videtur: quod complexio cordis corrupta: adhuc in aliqua parte alia corporis: possit esse complexio fixa sufficiens unioni anime ad partem illam. Nam sicut contingit sepe oculum esse cecum irrecupabiliter: & tamen animam adhuc totam materiam eius informare. Sic videtur etiam quod anima informare possit aliquam partem corporis: licet sic distrahata esset: quod anima operationes vegetativas in ea exercere non posset: quia perfectior requiri videtur complexio: ad exercendum vitam operationem: quam ad solam ipsius anime ad corpus unionem. Et ita stat cum cessatione operationum vegetabilis & sensibilis anime in toto corpore quod anima adhuc informaret inhereat corpori: & ita hominem adhuc mortuum non esse: per solutionem unionis informativae ad corpus. Illi autem qui dicunt quod cito corrupta est informabiliter dispositio corporis: vel partis eius aut cordis vel alterius membri principalis: sine cuius operatione non stat vitam continuari (ut puta de operationibus anime vegetativae) tam cito anima desinit informare totum corpus qualiter cumque alia membra fuerint disposita. Isti tales respiciunt ad regularem processum hominis ad mortem: vel respiciunt solum ad id quod in plurimum contingere solet in morientibus. communiter enim in illis videtur cor ultimo mori. Ex qua conclusione siue opinione sequitur hoc correlativum: quod non semper quod vulgari existimatione habet mortuus: sit simpliciter mortuus: quia ad cessationem sensus & motus cordis non sequitur semper deanimatio corporis. Sed potest contingere quod post illam cessationem quandoque per magnam tempus maneat unio informativa anime ad corpus: & ita contingere potest: quod quandoque homo vivus

sepeliatur in sepelitione mortuorū qualiter tempore pe-
 stilentie fieri cōsuevit. Potest etiā nō nūq̄ ex aliqua causa
 accidentali cōtingere q̄ in hoīe sano cessat anhelitus
 & oīs motus & sensus longo tpe vt per diē vel circa: ita
 vt omnino mortuus appareat. Immo aliquis pōt sic in
 naturalibus dispositus esse q̄ ad aliquem planctū: vel
 contemplationem fortem: spiritibus ad intra retractis
 iaceret similis mortuo. Sicut beatus Augu. narrat
 in li. de. ciui. dei. De quodam presbitero. Ergo nisi cau-
 sa subit: nō est festinandum aut precipitanter agendū
 in sepeliendo mortuos: ne contingat sepelire viuos.
 Hec Henricus de Alia vbi supra.

Ep̄tama questiuncula est:

Anima exiens de corpore: naturaliter ad quā differe-
 rentiam positionis exeat: sursum vel deorsum:
 dextrum: an sinistrum: ante vel retro: Ad quam respō-
 detur: q̄ licet cuiuslibet morientis aīa q̄ cito desinit cor-
 pus informare naturalibus suis derelicta: potius iret
 in supremam partem celi: cum naturaliter appetat loca
 superiora vniuersi: put tamen ducit vel trahit ab ange-
 lis bonis vel malis: anime saluandorum plene purgate
 directe trahuntur sursum: & damnandorū directe deor-
 sum. anime saluandorū nō plene purgate directe exeūt
 a dextris ad purgatorium: & damnandorum a sinistris
 in infernum. Hec ille vbi supra.

Octaua questiuncula est:

Anima exiens de corpore ad quos terminos
 vadit: naturaliter: an de luce ad tenebras: vel
 de tenebris ad lucē: de gaudijs ad tristitiā vel de tristitiā
 ad gaudia: Ad quam sic respondet: q̄ aīa rationalis
 postq̄ desijt informare corpus: vel post solutionē vniōis

īpius ad corpus: dupliciter pōt intelligi de luce ad tene-
 bras: vel de tristitia ad gaudijū trāsmutari: aut. s. de trāsmu-
 tatione sc̄dm intellectū: aut de trāsmutatione sc̄dm
 affectum. Si loquamur primo modo dicit: q̄ platonici
 qui posuerūt corpus quasi carcerem anime: impediētē
 eius p̄fectam cognitionē: quam sc̄dm se in sua puritate
 naturaliter apra nata est habere. Ipsi dicunt q̄ aīa des-
 paratione eius a corpore nō tristat: sed potius gaudet quē
 admodū incarceratus gaudet: quādo liberatur a carcere
 sibi graui & obscuro: ad quem vt dicit: nō relinquitur
 penitus appetit: v̄ illa inclinatio redeūdi. Et ppter hoc
 vnū: valde p̄hi auentebant a resurrectione mortuorū p re-
 unionē aīarum ad corpora: q̄ p̄ eam credebāt aīas īpedi-
 rit: a p̄fectiore cognitione earū. Et hos platonicos secta-
 tus est vt apparet Cicero circa sententiam libri de senes-
 ctute vbi ita dicit: introducēs Ciriū maiorē in morte fili-
 os alloquētē. Michi nūq̄ p̄suaderi potuit filij: aīas dū
 in corpib⁹ essent mortalib⁹: viuere: & cū exissent ex ijs
 emori. Nec vero tū animū esse insipientē: cū ex insipientē
 corpore euasisset: sed cū oī ad mixtiōe corpis liberatus pu-
 rus & iteger esse cepisset: tūc esse sapientē: p quo p̄suas-
 ionē adducēs iqt. Videtis enī nichil morti esse tā simi-
 le: q̄ somniū in quo dormientū animi maxime dedas-
 rant diuinitatem suā. Multa enī cū remissi & liberi sūt
 futura p̄spiciūt. Ex quo intelligit quales futuri sint cū
 se corporis vinculis relaxauerint. Hec ille. Theologi
 aut quantum ad hanc trāsmutationē sc̄dm intellectum
 anime separate a corpore dicerent cū platonici: q̄ exit⁹
 animarū de corpibus relictarū suis naturalibus est q̄ si
 recessus de regione caliginis ad regionē lucis: vel quasi
 abscessus de vmbra ad lucem clariorē: non quia exeant
 corpus impediens earum cognitionē: sed quia intrant
 F iij

Caput secundum

modū cognoscēdi intellectuū separatorum: nō tamē ple-
num quantū ad oīa: cū aīa sit infima species in genere
intelligētiarum: sed partialē: quomodo forte & se ipas
sicut & res circūstantes clarius cognoscūt: q̄ in corpore
cognoscere potuerint. Et notandū dicitur: q̄ aīe exute non
habent plenū modum cognoscēdi intellectuū separa-
torū quia si haberent: mox exutescērent se esse in caritas-
te vel non: ex suis naturalibus. Nam quilibet intelligē-
tia sepata videt primo reflecti sup se/ intuitiua visione.
Nec cōcedunt theologī q̄ aīa exuta nō habeat naturalē
inclinationē & appetitū reunionis ad corp⁹ ppriū: q̄ aīa
iterū impediret a pfecta cognitione: vt platonici imagi-
nant. Sed dicūt q̄ cuilibet anime exute remanet natu-
rale desiderū reunionis ad corpus: quia aīa naturaliter
est forma: & p cōsequens naturaliter determinata & in-
clinata ad formandū subiectū sibi pportionatum. Nec
etiā cōcedunt q̄ aīa esset in corpe tanq̄ in carcere: q̄ aīa
naturaliter illud sibi determinat: tanq̄ habitaculū se: &
organū cōuenientissimū. Nec cōcedit q̄ aīa per corpus
impediatur: q̄ aīa scdm rationē sue nature est ppetua
& ex hoc naturaliter esse sepata a corpe: ideo cōgruit/ vt
etiā illi modo essendi eius correspondeat specialis mod⁹
naturaliter cognoscēdi se & alias res: quo modo p acci-
dens clarius multa cognoscat quā p corpus: nec tamē di-
cit impediri ab illa imaginatione ratioe corporis: quia
naturaliter inquantū forma: determinata est ad modū
cognoscēdi p corpus. Igit̄ cum res nō dicat impediri p
illum statū ad quē naturaliter tendit: relinquit̄ igitur
ppositum. Et hec de transmutatiōe anime exute scdm
intellectū p posse dicta sint. Secūdo autē modo loqui
possumus de transmutatiōe aīe exute scdm affectū: an-
scilicet immediate exuta a corpe transmutet̄ ad tristitiam

vel gaudiū: penam vel delectationē. Ad quā respondet
q̄ aīe defunctorū malorū fidelīū vel infidelīū phōr̄ in
mediate mutant̄ in tristitiā. Ratio est: quia cum scientie
in hac vita acquisite remaneāt in aīa post mortē: reman-
ent etiā in ea errores & false opiniones quibus in hac
vita tales decepti sunt. Statim ergo q̄ aīa sepatur a corpe
clara visione cōuertens se sup se: & sup corpus a quo se
parata est: & super res alias que circūstant ad certam di-
stantiā: vt q̄ multis suspirijs & magnis afficit̄ tristitijs
quia nō reperit que vane sperabat: nō reperit sicut puta-
bat: nō collocat̄ inter cōpares stellas feliciter iocando si-
cut arbitrabatur: non ascēdit fursum ad lucē celi: sed deor-
sum ad tenebras inferni pleni merore: videt se p̄trahi a
demonibus horrēdis. Vident aīe hereticorū: iudeorū: &
fidelium supstitiosorū clare: q̄ stulte & negligentē a
virtute saluari deuiarunt. Vident aīe illorū qui se huius-
iusmodi honoribus: delictijs & gaudijs ex toto dederūt
credētes aīas hominū in morte desinere sicut iumentos
rum: q̄ ingressi sūt regionē ignotā: vbi contraria honori-
bus prioris vite occurrūt: vbi p dominijs tpalibus subis-
ciuntur vilissimis demonib⁹: eorū derisionib⁹ & obpro-
brijs o quāto merore & stupore talīū aīe turbātur. Fide-
lis vero aīa adhuc specialiter plures habet causas doloris
Primo q̄a nouit se p̄fidē ad iudiciū p̄ticulare deduci
vbi iudicāda est: vel ad paradisum: vel purgatorium v̄l
ad infernū: qd̄ quidē iudicium in magna pplexitate ex-
pectat. Secundo q̄a videt se añ oculos chriti idigne ves-
titā: carentē habitibus virtutum: & indutā habitibus
vitiōrū. Tertio erubescit & tristat̄ aīa fidelis ex recorda-
tione & reminiscētia peccatorū & negligētiarum: quas
cū ad ministrare corpus/ cōmisit. Tristat quia videt ta-
bernaculum suū naturalissimū: in quo multas delectas
F v

tiones habuit: vel habitura erat: in quo perfectioes sciatz
& virtutū acquirat: vel acquirat: iam eius in
habitationi ineptū redditum: & abominabiliter cor-
ruptū. Dolet q̄ quasi cogat corp⁹ deserere & inde exire
Dolet sicut q̄ videt domū vel vestē sibi cōueniētissime
dispositā corrumpi & fedari: ita vt cogat inde exire: aut
nō sine dolore & gemitu illā abicere. Dolent finaliter
quedā aīe & tristantur ppter penas ad quas ducunt in
infernū vel purgatorij. Iste ergo sūt cause tristitiarū aīe
post mortē: ex quibus patet qd sit ad hāc questiunculā
respondendū scdm philosophos platonicos & theolo-
gos. Hec Henricus de Assia super Genesim.

Una questiuncula est: An

iudiciū particulare aīe egrediētis de corpore fiat:
a christo corporaliter: an ab angelis custodib⁹
aīarum. Ad quā sic respondet: q̄ iudiciū in quo aīe ad
supplicij vel gaudiū post mortē iudicant: est duplex.
Primū est particulare: sic dictū q̄ tuor rōnib⁹. Primo
q̄ nō est vniuersaliter oīm. Secūdo: q̄ nō est totalium
hoīm: sed solū partium eorū. Tertio q̄ i illo iudicat aīa
respectu ad merita vel demerita que intra ipsā sunt: aut
quorū ipsa scdm se causa fuit vel origo. Quarto: q̄ nō
ad totā penā inferni quā hō meruit tunc cōdemnat: sed
ad minore/ quā habebit post iudiciū generale. Vnde nec
etiā demones vt videt velle. Aug⁹. Habēt modo tātas
penas quātas habebunt post iudiciū. Et quantū ad hoc
iudiciū particulare dicunt qdā: q̄ christ⁹ corporaliter se-
cū dum humanitatē p̄sedeat cuilibet aīe statim egrediēti
iuxta illud Actu. x. Hic est q̄ cōstitut⁹ est iudex viuorū
& mortuorū. Et Ioh. v. Pater oē iudiciū dedit filio. Sed
hoc nō videt̄ faciliter credibile: q̄ christus corporaliter
totiēs descēderet de celo: quotiēs aliq̄s hō morit̄ in toto

orbe: q̄ si ita esset: tunc innumeris ipse vicib⁹: ad innum-
merabilia mūdi inferioris loca descēderet: in quilibet hora
immo in quilibet particula hore: q̄ innumerabiles hoies mo-
riunt̄ infra idē tēpus paruum in toto mundo: p̄cipue cū
pestilētia simul viget i diuersis: ac distātissimis regionib⁹
bus: sicut sepe contingit: ppter qd etiā seq̄ videt̄ q̄ cri-
stus multotiēs sūp̄ & semel descēderet corporaliter circū-
scriptiue ad diuersa loca mundi inferioris: quia potest
bene cōtingere q̄ idem instans in numero: sit primum
instans non esse mille hominum simul morientium
in diuersis locis. Propter quod probabilius dicēdum vi-
detur: q̄ christ⁹ corporaliter nō descēdat ad iudiciū par-
ticulare cuiuslibet aīe. Sed veraciter eas iudicare dicitur
per angelos q̄s ad morientes mittit vt iudiciū exerceat
cū p̄cessib⁹ & sentētijs eis cōmissis a christo iudice pri-
cipali: q̄ solus iudicadorum q̄litates plene nouit. Ange-
lus ergo scdm doctores cuilibet aīe deputatus frequēter
aut semp̄ ei assistens: q̄ nouit vitā: merita: & demerita
ei⁹ quē custodiuit: & nouit ex suo officio quādoq̄: quō
& vbi sit mortuus homo sibi cōmissus: datur a christo
& cōstituitur iudex aīe a corpore separande vt eā iam
separatam colligat & diuagare errabunde post mortē
hinc inde nō permittat: sed eā perducatur ad gaudia
paradisi: vel ad penas purgatorij: vel inferni. In iudicio
autē cōmuni & vniuersali christus corporaliter de ce-
lo descēdens: presidebit iudex: & oēs ipse iudicialiter iu-
dicabit: quia vt dictū est: ipse est qui cōstitutus est iudex
viuorū & mortuorum scilicet in iudicio cōmuni & vni-
uersali. Hec Henricus de Assia super Genesim.

Secunda questi. ē: An a priore

stati n̄ eē hoīs vsq̄ ad ei⁹ iudiciū particulare sit aliq̄d i-

Caput tertium

teruallū & spacium tēporis. Ad quā sic respondet: q̄ licet generaliter respectu omnīū aīarū nō sit concedendū interuallū aliquātī tēporis: inter primū instans non esse hominis & iudiciū particulare aīe: tamē respectu aliq̄rum aīarum potest concedi/aliquod interuallū & spacium añ iudiciū: a primo instanti non esse hoīs: sicut fuit in illo famoso magistro laudabilis vite, habito/parrisius mortuo: qui inter exequias ibidē congregatis omnibus doctoribus magistris & scolaribus: vt ibi moris est: se in feretro erigens dixit. Ad iudiciū vocatus sū. Deinde altero die dixit. Iudicatus sum. & tertio concludēdo intulit. Condemnatus sum: p̄ spacū ergo triū dierum vel circa distabat conclusio iudicij: ab instanti mortis illi: & hīc habuit originē ordo carthusiū. vt credit. Simile legit̄ de aīa beati Hieronimi in eplā Augustini ad Cyrillum episcopū. Et congruēter ante iudiciū particulare tale interuallum ponitur. Tum primo quia licet deus omnia instantanee possit facere: tamen vt ordo & processus decens sapientie & iustitie sue magis appareat: qui magis p̄cedere cōsuevit in suis operibus secundum modum & capacitātē seu conditionē recipientis creature: sicut in prima formatione mūdi in sex dierum spacio facta apparet. Nam sapiētia dei omnia disponit suauiter. i. suis ordinibus & itervallis disponit conuenienter atq; decenter: conueniētius interuenit aliquod interuallū. Tum secundo quia anima post separationem a corpore: intrat nouum statū & modū essendi substantiarum separatarū: in quo quidem statu nūq̄ vires suas exercuit: nec experta est: videt̄ ergo etiā virib⁹ suis sepata per aliq̄d tempus relinquenda vt agnoscat quātū vltra vires suas naturales vtriusq; stat⁹ ei⁹ ipsā supnaturaliter oportet adiuuari vel adiuta sit vt

Prime decadis xxxi

celestem felicitatem attingat: vel attingeret. Vniuersale autem iudiciū in quo erit accusatio anime iudicāde a demonibus & ab angelis bonis excusatio & cōpatio peccatorum & meritorum: tota celesti curia animabus omnib⁹ & cunctis angelis p̄sentibus: nō fiet cōuenienter totū simul instanti: sed cū aliquo temporis interuallō. Hec Henricus de Alia sup Genesim.

Tertium caput prime decadis

Tertium caput huius prime

me decadis est: de locis & receptaculis animarū & corporibus separatarū. Crea qd̄ quinque questiones absoluentur. Prima erit: quot sunt loca & receptacula animarū & corporib⁹ absolutarū. Secunda erit: de celo empyreo receptaculo felicium animarū. Tertia erit: de inferno receptaculo damnatorū. Quarta erit: de purgatorio receptaculo purgandorū. Quinta erit: de limbo receptaculo absq; baptisate paruulorū. Sexta erit: de campis elisis receptaculo: machometistarū gentiliū philosophorum & poetarum.

Prima questio huius tertii

capitis vnica est. s. quot sunt receptacula & loca animarū & corporibus solutarū. Ad quā sic respondet: q̄ scdm̄ theologos post mortem christi quā sinus abrahe. i. limbus sanctorū patrum fuit expoliatus & clausus. Loca in quibus recipiunt aīe a corpore separate sunt quatuor. s. Paradisus: infernus: purgatorium: & limbus. Ratio autē huius locorū quaternitatis est: quia aīa quatuor modis decedit a corpore. Primo enim aīa decedit quandoq; sine omni culpa: sicut patet de

Caput tertium

pueris baptisatis: & de martinib⁹: & de viris perfectis
q³ edificauerunt aurum & argentum: & lapides preciosos. i. dei dilectione christi amore: & bona operatione
& locus talis est paradysus in q³ beatificati: eo q³ ibi sunt
affluentie ois boni. **Secundo** quandoq³ aia decedit cu actuali
& mortali culpa: & tunc eius receptaculu est infernus: in
quo damnati: in quo est carētia gratie: pena dāni & pena
sensus eternaliter. **Tertio** decedit aia cu culpa & penitētia
insufficiēti: & tunc eius receptaculu est purgatorium: in quo purgati:
vbi nō est carētia gratie: sicut in inferno: sed est ibi pena
sensus & damni tēporalis. **Quarto** quandoq³ aia decedit cu originali
culpa: tunc eius receptaculu est limbus: in quo est carētia gratie
& pena damni eternalis: sed nō pena sensus. Hec dñs Petrus de
taranta. Et Tho. in. iij. d. xxxi. Scdm vero gentiles est
aliud quintu receptaculu camporū elisiorū: in quo aia
machumetistarum gentilium phōre: & poetarū post
exitum a corpore recipiuntur.

Secunda questio sub hoc

tertio capite est de celo empyreo: receptaculo
angelorū & beatorū hoim. Sub q³ noue absol
uent questiuuncule: quartū q³libet infra scrutabit ordine suo.

Prima questiuuncula est: si

celum empyreū receptaculu angelorū & beatorū
hoim scdm veritatē repiat. Ad quā respondet: q³
existētia celi empyrei. hūana ratioe inuestigari nō pot.
Cui⁹ rō est: q³ quicqd humana ratioe inuestigat: oportet
q³ subiaceat motui & visui: celū autē empyreū est im
mobile & visui nō subiectū. ppter q³ phi naturales celū em
pyreū immobile: negat: ergo. hē premiū & loc⁹ pmiū debet
assimilari: sed bñtudo & gloria scōre excedit inuestiga
tionē humanā: q³ nec oculus vidit: nec auris audiuit

Prime decadis XXXII

nec in cor hominis ascendit: que preparauit deus dilien. se. i. cor
vt dicit Paulus prime Corinth. Ergo nec locus cōgruus
beatitudini inuestigari poterit naturaliter. Propterea
dicitur Prouer. xxv. **Celum sursum: & terra deorsum:**
& cor regū in scrutabile. Et Sapie. ix. dicitur: **Difficile**
estimamus que in terra sunt: & que in p̄spectu sunt
inuenimus cū labore: que autē in celis sunt: quis inuesti
gabit? Et idcirco dicūt doctores q³ celū empyreū non in
uenit positum: nisi per auctoritates **Strabi Bede et Basi**
lij. Nam Strabo et Beda dicūt: q³ celum empyreū statim
factū fuit repletū angelis. Et Basilius omelia. ij. in li. Ex
ameron dicit: **Sicut dānati in tenebras vltimas abigū**
tur: ita remuneratio p dignis opibus restaurat in ea lu
ce que est extra mundū: in qua angeli et beati quietis do
miciliū sortiunt. Tho. i. par. q. lxxvi. ar. iij. et. in. ij. snia.
di. ij. et quolibet. vi.

Secunda questiuuncula est.

Quid sit celū empyreū. Ad quā sic respondet:
q³ celum empyreum est corpus intellectuale et
spirituale: immobile: quietum & lucidissimum: inter
omnia simplicia corpora nobilissimū: cōtemplatiōi glo
rie aptissimū: mox factum repletū angelis. Circūstans
inmediate oēs celos mobiles: ornatū varietatibus premi
orum omnīūq³ amenitatibus: incogitabilis pulchritu
dinis: & indicibilis dispositiōis in gloria: vt decet aulā
regis supremi. Dicit primo q³ celū empyreū sit corp⁹: q³
sic suaderi pot. Spes enī et intentio cuiuscūq³ excitat et
roborat ex inspectione alicuius exemplaris. In futura
autē remuneratiōe speramus gloriā spirituale et corpora
le. Sicut ergo excitamur et roboramur in spe glie spiri
tualis anime: exemplo beatitudinis & glorie a princi
pio mundi inchoate: oratorū angelorū quorū eq³litas

Caput tertium

nobis pmittit. iuxta illud Mat. xxij. Eritis sicut angeli dei in celo. ita similiter excitamur & roboramur in spe glorie incorruptōis & immutabilitatis corporis ex in spectiōe incorruptōis & imutabilitatis corp̄is celi empyrei in principio mundi creati. Dicit̄ sc̄do intellectuāle: nō q̄ nō habeat mater iā naturalem: sed quia nō sub icit̄ vilui nostro. Dicit̄ etiā corpus spirituale: quia locus est beatorum spiritū & hominū glorificatorū. Dicit̄ etiā celum: a celando inuisibilia. & dicit̄ empyreū q̄ si intus igneū a pir quod est ignis: eo q̄ cōuenit cū igne in splendore: nō in ardore. Dicit̄ tertio immobile: quietū & lucidissimū. Nam cū res onio determinet̄ ex fine: & finis huius corporis sit in habitatio factōr̄: oportet cōditiones eius accipere sc̄dm q̄ conuenit statui sanctōrū beatorū: ppter qd̄ creatū est. Et q̄ illi sunt in plena participatiōe quietis & eternitatis: & eterne lucis. ideo tale corpus debet esse immobile: quietū: incorruptibile: et luci dissimum: quā lucē celum empyreum non determinat sibi a natura: sicut facit flāma vel ignis: sed sibi determinat limpidiissimā diaphanitatē: quā habet a splendore glorificati corporis christi: sicut hic aer illuminat̄ a sole. Vnde & Apoca. xxi. dicitur. Ciuitas dei non eget sole neq̄ luna vt luceant in ea: nam claritas dei illuminabit eam: & lucerna eius est agnus. Dicit̄ quarto inter omnia simplicia corpora nobilissimū: quia. s. est supremum omnīū locorum corporaliū. Dicit̄ quinto contemplatiōi glorie aptissimū: Nam sicut contemplatiō dei in qua consistit felicitas angelorum & hominū beatorum: super omnia corporalia: eleuat intellectum: ita celum empyreū inter omnia alia corporalia est magis eleuatum: et per cōsequens cōtemplatiōi magis aptū. Dicitur sexto: mox factū: repletum angelis: non q̄ ibi

Prime decadis XXXIII

nō sint multa loca vacua: in quibus sunt & erunt beati: sed dicitur repletum secundū modum loquēdi nostrū: secundum quē dicimus aliquā ciuitatem plenam hominibus: cum in ea omniū hominū habitacula plena sūt. Dicitur septimo circūstans imediate omnes celos mobiles. i. celum cristal linum: quod dicitur etiā aqueū propter similitudinem quam habet cum aqua congelata in diaphanitate & soliditate: quod celum astrologi vocant nonam speram. Circūdat etiā celum sidereum. i. firmamentū: in quo sunt stelle. & celum aereum in quo sunt aues: diuisum in septem celos septem planetarū. s. Saturni: Iouis: Martis: Solis: Mercurij: Veneris: & Lune. In quo quidē celo empyreo raptus Paulus vidit archana dei. i. essentiam diuinam. ij. Corinth. xij. Dicitur octauo ornatum varietate premiorū. Nam ibi sūt nouem chori angelorum orbiculares: & multe mansiōes animarum distinctōrū meritorum & premiorū. Dicitur nono omniū amenitatibus plenum. Nam dicit̄ paradisus quasi ortus deliciarū. cetera plana sunt. De hoc loco dicitur Baruch. iij. O israel q̄ magna est dom⁹ dei & ingens locus possessionis eius: magnus & nō habēs finem. De hoc dicit Moyses. In principio creauit deus celum. & Paulus Galat. iij. Illa autem que sursum est ierusalē libera est: que est mater nostra. Et ecclesia caritatur. Vrbs beata ierusalem. Et Psalmi. Vnam petij a domino & hanc requiram. &c. Sed pro maiori euidētiā eorum que in predicta descriptiōe celi empyrei posita sunt. Arguitur primo: q̄ celū empyreum nō sit corp⁹ materiale & naturale: quia corpus materiale & naturale est mobile. Cum natura sit principium motus: materia etiā & motus se consequuntur: sed per dicta corpus empyreū est immobile ergo. Ad hoc respondetur: q̄ nō

Caput tertium

omne naturale est mobile: sed tantum illud quod est generabile & corruptibile: de quo intēdit phis. ij. phisicorū. Nec omne materiale est mobile. Mathematicus enim non abstrahit ab omni materia: sed a sensibili tantum. Arguitur secundo contra illud quod dictū est quod celum empyreum sit lucidissimū: quia si sic: cum alij celi sint perspicui & diaphani: apparet nobis vndiq; tale celum. Ad hoc Respondetur: quod sicut suspenditur claritas coporis christi sub hostia ne radiat: ita deus decreuit suspendere radiationes celi empyrei: in celos inferiores: & hoc ne tota circūferentia celi apparet nobis rāq; vna lux continua: quia sic nō haberemus distinctionem stellarum celi: nec distinctionem diei & noctis super terram: quod pro statu huius vite non expedit: sed forte tempore futuri seculi radiabit vndiq; per totū mundum inferiorem: ita quod nulla umbra vel obscuritas remanebit tunc in elementis. Et concessio tamen quod lumen celi empyrei multiplicetur per celos inferiores: quorum forte ab eo tota virtus dependet: tamen potest esse quod propter longitudinem distantie radij claritatis eius deficient antequam perueniant ad nos: & ideo nobis nichil de illo apparet. Tertio arguitur contra illud quod dictum est: quod celum empyreum mox creatum: fuit repletum angelis: quia si sic non fuit aliquod spacium vacuum ab angelo pro beatis. Respondet ad hoc Albertus in de. iij. cocuis. Quod angeli non implent celum empyreum: ut locatum locum: sed implent secundum distinctionem hierarchiarum: & chororum: & mansionum: que in domo patris multe sunt. Hec ex Henrico de Asia. & Tho. ij. sententiarum. di. ij.

Tertia questiūcula ē: Quid

Prime decadis xxxv

est dos spiritalis aiarum & corporū beatorum in celo empyreo. Ad quā sic responderē: quod dotes spirituales aiarū & corporum beatorum appellate sunt ad similitudinē dotium corporalium nobilium filiarum. Dos autē matrimonij corporalis secundum iura ciuilia sic diffinitur. Dos est illud quod datur a parentibus sponse a parentibus viri: filie vt facilius nubat: cum sponsa in domum sponsi adducitur: vnde ornetur sponsa & delectabiliter vterq; ad inuicem vniantur: atq; provideatur vito: vnde possit sufficienter sponsam & liberos nutrire: in ammissibiliter soluto matrimonio sponse reseruatū. Et dicitur primo quod dos datur a parentibus sponse: intellege cōmuniter. Nam propter duo contingit quod sponsus vel pater sponsi assignat dotes vice patris puelle. Primo propter excessum affectus: nam sponsus vel pater sponsi propter amorem nimium quem habet ad sponsam dotat eam: sicut contigit de Emor qui voluit assignare dotem quam debebat recipere: & augere propter vehementē amorem filij sui Sichem ad Dinam filiam Iacob. vnde dixit pater eius Emor ad Iacob & ad filios eius: Sichem filius meus adhesit anime filie vestre: date eam illi vxorem. Et subdit: Augete dotem & munera postulate libenter tribuam quod petieritis. Gen. xxxiij. Secunda causa est propter commissum scelus. s. in penā sponsi: qui virginem corrupit & violauit scilicet vt virgini a se corrupte de suo dotem assignet: quam pater puelle debeuerat assignare. vt dicitur Exodi. xxiij. Si seduxerit quis virginem: dormieritq; cum ea: dotabit eam & accipiat eā in vxorem. Dicitur secundo quod dos datur parentibus sponsi vel sponso: nam dos debet esse penes eum qui supportat onera matrimonij. vt dicit Bartholus. in lege. Si is qui & Stichum. paragrapho primo. ff. de

Caput Tertium

ture dotiū. Et intellige tu: q̄ dos assignatur sponso quā
tum ad vsum vel ad dispensationē. Sponse vero quan-
tum ad dominiū & pprietatē. Dicitur tertio: filie vt fas-
cilius nubat. Nam non facilius ducitur filia cuiuscūq̄
sine dote. ff. Solutio matrimonio. l. pri. Dicit̄ q̄rto cū
sponsa ad domū traditur: nā in matrimonij incho-
atione. s. quando desponsatur spōsa: dotes promittunt̄
sponso. Sed cum introducitur sponsa in domū spōsi
tunc sponso dotes assignantur. Tu tamen intellige q̄ si
maritus cui dos promissa est: dotem non recepit: potest
vxorem de domo expellere. vt dicit glo. in autēticis. de
nō eligendo secundo nubentes. §. si. colla. pri. Licet cō-
trarium habeat in. c. Per vestras. de donationibus inter
virum & vxorē. Dicitur quinto: vt inde sponsa ornatur
& deoret. Intellige secundū statum suū: & morē patrie
Dicitur sexto: vt delectabiliter vterq̄ ad inuicē vniant̄
Nam dos est illud per quod sponsa delectabiliter con-
iungit̄ viro: & ecōuerio. Dicitur septimo: & vt p̄uideat̄
viro vnde possit sufficienter. & c. vt patet in. l. pro oneri-
bus. C. de iure dotiū. Dicit̄ octauo: ināmissibiliter. & c.
Nam dos censet̄ esse patrimoniū mulieris: vt dicit loh.
an. de foro competenti. ex tenore. & ff. de minoribus
viginti quīq̄ annis. l. deniq̄. §. patrimoniū. Ad simili-
tudinē ergo dotiū corporalīū huiusmodi: dantur diui-
nitus ipsi beatīs quando in gloriā transferuntur ali-
qua dona ad eorū ornatum: que dona & ornatus vocā-
tur dotes spirituales: que dos spirituales sic diffinitur.
Dos est perpetuus ornatu aīe & corporis: vite suffi-
ciēs: in eterna beatitudine iugiter perseuerās. Sicut enī
primo dos corporalis datur a patre carnali sponse in do-
miniū: & sponso in vsum: Sic in matrimonio spiritua-
li christi & anime danā a tota trinitate q̄ est pater spon-

Prime decadis XXXVI

se. s. anime & ecclesie: dona & ornāmēta siue decores
spirituales. Nam pater tenetur dotare filiā: nō solū cō-
trahentem matrimoniū carnale sed etiam spirituale: vt
dicit Bal. in. l. si. C. de dotis pmissione. Et danā christo
sponso in dispensationem: & ecclesie siue membris ei⁹
id est animabus in dominiū & pprietatem. Et sicut in
matrimonio carnali dotes dantur in solatium sponso-
rū & vt subleuet onus matrimonij. Sic in matrimonio
spirituali inter christū & animā p̄ dotes spirituales. l. p̄
ornamentum & decorē anime fit quedā spiritualis iocū-
ditas in anima principaliter ex gratia & gloria: qui-
bus nichil est delectabilius: p̄ que anima sponso christo
delectabiliter vnitur. In quo matrimonio spirituali: nō
sunt onera sicut in corporali: sed summa iocunditas ex
gratia consummata: vel gloria in celo. Et sicut in carnali
matrimonio dotes dantur sponse in dominiū: & spon-
so in vsum. Sic in matrimonio spirituali ornāt⁹ danā
sponso in vsum. i. in quantū tendunt ad honorē & glo-
riam christi. Sed sponse. i. aīe vel ecclesie in dominiū
in quantū p̄ eas ornant̄. Et sicut in matrimonio corporali
nō dantur dotes quādo mulier desponsat̄: sed cū intro-
ducit̄ in domū: sic dotes spirituales nō danā animabus
q̄ diu peregrinant a dño: vt dicit ap̄l's. ij. ad Cor. v. Sed
quādo transferunt̄ in gloriā: in q̄ gloria aīe p̄fruūt spō-
so preferentialiter. Et iste dotes spūales tāto digniores sūt
corporalibus quāto aīa plus est q̄ corp⁹. Iste consistunt in
bonis interiorib⁹ glie. P̄ sal. Omnis glia ei⁹ filio regis
ab intus in s̄ribrijs aureis circūamicta varietate. Sed do-
tes corporales de foris in bonis exteriorib⁹ fortune. De q̄
matrimonio spirituali & dotibus & spōsis dicit̄ Apo.
xix. Gaudeamus & exultemus & demus gloriā ei quo
niam venerūt nuptie agni: & vxor eius preparauit se

Caput Tertium

& datus est illi ut cooperiat se biffino splendente & candido. biffinum autem sunt iustificauones sanctorum. Hec elicitur ex Tho. iij iniarum. di. xlix. Sed hic est vna dubitatio. Nam dictum est sup in pri. §. diffinitiois dotis temporalis: q si pater sponsi vel sponsus: dotent puellam nobilem vel sponsum: dicitur vno modo sponsus raptor puelle & violator. Cum autem christus sponsus spose sue. i. anime dotem largiatur: scdm illud Ysaie. lxi. Induit me vestimentis salutis: & quasi sponsam ornata ornauit me monilibus suis. Erit ergo christus scdm hoc sponsus raptor vel violator anime. Ad hoc Respondet dupliciter. Primo q scdm canones: sponsus dicitur tunc raptor puelle: quando puella in turpi actu non consentit. Si autem puella consentiat non dicitur sponsus raptor vel violator. Extra de raptoribus & incediarijs. c. primo cum glo. vbi ponit glosa casum in terminis sic dicens: Quidam miles volens contrahere cum puella quadam: parentes eam illi dare nolent: tandem de consensu puelle eam rapuit: & cum ea contraxit matrimonium: & carnaliter cognouit eam que postea monasterium intrauit. miles tamen suam uxorem petit: quia sine licentia sui post carnalem copulam intrare monasterium non potuit. dicebat illa q non tenebatur ei tanquam viro adherere: quia eam rapuerat: & raptor cum rapta contrahere non potest. Ad hoc respondet papa q non fuit raptus cum ipsa consenserit: & post matrimonium contractum & consumatum religionem intrare non potuit viro iuito: licet rapta fuerit: quate si hoc constiterit debet ei restitui. Hec glo. ibi ad istam. Quate ad propositum est christus animam in sponsam accipit consentientem: non in actu turpissimo carnis: sed in fide & in misericordia: scdm illud. Osee. i. Desponsauit michi in fide & in misericordia & misericordibus. & ij. Cor. x. Despondi. n. vos vni viro

Prime Decadis XXXVII

virginem castam exhibere christo: ergo non est ascendus christus sponsus raptor anime. Secundo etiam ad hoc dicitur: q licet de communi iure dos detur sponso a sponsa: vel ab aliquo eius nomine: quandoque tamen contingit e conuerso: & hoc pro maxime quando gradus est amor patris sponsi: vel sponsi ad sponsam & sponsa pauper est. unde sponsus vel pater sponsi eam dotat: dote quam dicit a sponsa accepisse: & contentatur de dote. Et sic in proposito ex grandi amore dei patris & filij eius ihesu christi ad animam sponsam fidelem: dat dos a patre & filio christo: & contentantur cum ad eorum honorem & gloriam cedat: hec ex theologis & canonistis.

Quarta questio est: quomodo

q sunt dotes anime: in celo empyreo existentium. Ad quam sic respondetur: q animabus beatis in celo assignantur tres dotes. scilicet visio: comprehensio & delectatio. Ratio huius est: quia dos est aliquid ornatum vel dispositio inherens anime: per quam anima ordinatur ad operationem in qua consistit perfecta beatitudo. Ad beatitudinem autem tria requiruntur. scilicet intuitiva notitia: intima presentia: & summa complacencia. Primo ad operationem in qua perfecta beatitudo consistit: requiritur intuitiva vel clara notitia: & hec est visio: prima dos anime. Vbi nota q visio dei dupliciter potest accipi. Vno modo per ipso actu visionis. & sic visio non est dos: sed est ipsa beatitudo: de qua visio dicitur loh. xij. Hec est vita eterna vt cognoscatur te solum verum deum: & quem misisti ihesum christum. Et Lu. x dicitur. Beati oculi qui vident quod vos videtis. quod non intelligit de oculis exterioribus: alioquin beati fuisset oculi scribarum & phariseorum: qui christum corporaliter videbant sed intelligit de oculis interioribus mentis deitate intelligibilem intuitibus: de quibus dicebat apostolus Ephe. primo. Det vobis spiritum sapientie & reuelationis in agnitionem

Caput Tertium

ei⁹ illuminatos oculos cordis vestri. Et Aug⁹ dicit. **Q**uis visio est tota substantia beatitudinis. Alio modo dei visio potest accipi p ipso habitu quo talis operatio. s. visio dei elicitur. i. p ipsa claritate qua aia ad deū videndū diuinitus illustrat: & sic visio est dos & principiu beatitudinis: vt dicit Tho. iij. sⁿⁱaz. d. xlix. arti. ij. Vnde Ricardus in. iij. dicit. **Q**uis dos visionis: est quidā habitus luminosus in intellectu q̄ eleuat ad clare deū videndum & hec dos est in potētia intellectiua aie: & succedit virtuti theologice fidei que euacuabit cū venerit qd̄ perfectum est. prime Corin. xij. Secundo ad beatitudinē v^l ad operationē in qua pfecta beatitudo cōsistit: requirit̄ intima presentia siue cōprehensio. secunda dos aie: que nichil aliud est quā in p̄sentia deum habere: & in seipso ipsum tenere. & hec cōprehensio sequit̄ ex visione: nā cū in prima: de⁹ visus nō videat p similitudinē: sed p essentiam efficiē intra videntem: & sic vidēs tantū cognoscit quantum ipsū cognoscere potest: illūq̄ scdm mensurā vidētis cōprehendit: & hec cōprehensio succedit & respōdet spei: que ibi euacuabitur. Nam sicut cessat mot⁹ habita forma: ita cessat spes habito qd̄ sperabat. Cū igitur in prima erit cōprehensio: tētio & secūra possessio dei nō quidē p gratiā sicut hic: sed p gloriā: q̄ nec p peccatum poterit amitti amplius. ergo ibi cessabit om̄is spes & hoc modo hec cōprehensio pertinet: vt quidam dicunt ad memoriā: quam dotem tentionis sic Ricardus diffinit. Dos cōprehensionis est: habitus pfectus quo voluntas est perfecte secūra de perpetuatione tentionis dei. Tertio ad beatitudinē vel ad operationem: in qua perfecta beatitudo consistit: requirit̄ sūma cōplacētia siue delectatio: quā nominat fructio ex parte cōplementi. & ē tertia dos. Postq̄ eni res cōprehendit & posside

Prime decadis XXXVIII

tur: sequit̄ quidē ad eam amor & delectatio. Nam ad vñionē seu visionem maxime conuenientis sequit̄ delectatio sūma de re visa & possessa. Cum igitur i patria deum maxime intellectu nostro conuenientē videbimus & comprehendemus: sequitur q̄ ibi consequenter erit sūma delectatio: in qua perficietur nostra felicitas. Et hanc dotem sic diffinit Ricardus in. iij. Dos fructio nis siue delectatiōis est perfectus charitatis habitus quo anima fruitur deo completiue: & in eo delectatur: & hec dos succedit charitati: & est in voluntate cōplatiue De his tribus dotibus dixit Aug⁹ in Encheridion. & ponitur in secūdo sⁿⁱaz. di. i. Fecit deus rationale creaturam vt summum bonum intelligeret: intelligendo amaret: amādo possideret: & possidendo frueretur. Ex Thoma elicitue in primo & quarto sententiarū vbi supra. Sed forte argues q̄ dotes sunt quinque: quia Boetius tertio de consolatione ponit quinque ad beatitudinē pertinentia: que sunt sufficientia. quam promittunt diuitie. locunditas: quam promittit voluptas. Celebritas quam promittit fama. Securitas: quam promittit potestia. Reuerentia: quam promittit dignitas. Respondetur & dicitur: q̄ ista quinque non debent dici dotes: sed quedam beatitudinis condiciones qd̄ patet quia in vera beatitudine sunt omnia que in hoibus in temporalifelicitate querunt: que vel p̄tinent ad imunitatem a malo sicut securitas. vel ad cōsecutionē boni & cōuenientis: sicut iocūditas: & pfecti sicut sufficientia. vel ad manifestationem boni sicut celebritas in quantum bonū vni⁹ est i notitia multorū & reuerentiā in quantum illi⁹ notitie v^l boni signū aliquod exhibet. Reuerentia enī consistit in exhibitione honoris: qui est testimoniū virtutis. Et sic patet q̄ non sunt nisi tres dotes. s. visio cōprehensio

Caput Tertium

& delectatio siue fruitio. Et respondet vt quidam dicunt tribus virtutibus theologis. scilicet fidei: spei: & charitati. Nam fidei respondet visio. Spei comprehensio vel ratio. Charitati delectatio vel fruitio: qualis habetur a beatis in patria. Hec Tho. in scriptis iniarum. di. xlix. arti. v.

Quinta questiuicula e: quot

q sunt dotes corporu in celo empyreo glorificatoru. Ad qua sic respondet: q preter tres dotes aie dictas: ponuntur etia in corpe glorioso quatuor dotes. scilicet impassibilitas: subtilitas: agilitas: & claritas. Et ratio huius est: quia sicut dotes aie sunt quidam ornatus: & quedam dispositiones aie quibus aia ornat & disponitur vt perfecte coniungatur deo. Ita dotes corporales sunt quidam ornatus & quedam dispositiones quibus corpus gloriosum perfecte aie subicitur. Et hec quatuor dotes quatuor virtutum cardinalibus adaptantur: eo quod cardinalium virtutum materia: sunt bona corporalia. vt. scilicet prudentie respondeat claritas propter cognitionem. Iustitie que est perpetua & immortalis respondeat impassibilitas. Fortitudini ex qua contingit vt nichil corpori possit resistere. Respondeat agilitas: temperantie qua corpus attenuatur. respondeat subtilitas. Tho. in. in. di. xlix. Numerum autem harum quatuor dotium corporum doctores sumunt a diuersis. Nam. scilicet. Tho. Sumit numerum illarum ab his que aia rationalis pro presenti statu communiter confert corpori corruptibili. Videmus enim dicit ipse super primam epistolam ad Cor. xv. ca. Q. ex aia corpori corruptibili quatuor pueniunt: & tanto perfectiori modo quanto aia fuerit virtuosior. Nam primo corpori dat esse corporali. ipsa. n. est actus corporis. ij. de aia. Sed tunc cum erit virtuosior: immo in summo perfectis virtutis dabit esse non corporale sed spirituale. & hec est dos que dicitur subtilitas. Secundo

do hic anima dat corpori in corruptione: vnde videmus homines quod quanto sunt fortiores nature: minus a calore & frigore pati videntur. cum ergo tunc anima erit perfectissima: conservabit tunc corpus omnino impassibile. & hec dos est impassibilitas. Tertio hic anima dat corpori pulchritudinem & claritatem. Infirmi enim & mortui propter debilitatem operationis anime in corpus efficiuntur discolorati. sed quando erit in summa perfectione faciet corpus clarissimum & fulgentissimum. Et hec dos est claritas. Quarto anima hic dat corpori motum: & tanto facilius quanto virtus anime fuerit fortior supra corpus. & ideo quando erit in ultima sui perfectione dabit corpori agilitatem: & hec dos est agilitas. hec Tho. vbi supra. Dominus autem Bonaventura in. in. di. xlix. aliter unde recipit rationes quatuor dotium corporis. scilicet. ex quatuor elementis: ex quibus corpus nostrum compositum est. Nam quia elementa sunt imperfecta: corpus nostrum quadupliciter habet ab eis defectibilitatem. Habet enim primo corpus nostrum ab aqua: que est elementum humidum & passibile corruptione & passibilitate. & huic respondet dos que est impassibilitas. Secundo corpus nostrum habet a terra obscuritatem: quia terra est elementum opacum. & huic respondet claritas. Tertio corpus nostrum habet ab igne actibilitatem. Nam calor continue consumit: & ideo continue indiget homo alimonia ciborum: quibus fit corpus spissum & grossum. contra que erit dos penetrabilitatis siue subtilitatis. Quarto corpus nostrum habet ab aere infirmitatem. aer enim facillime imutatur & cedit cuiuslibet impellentis: sed tunc facilius mouebitur corpus per dotem agilitatis. Prima igitur dos corporis gloriosi est immortalitas siue impassibilitas vigorosa qua corpus ex virtute anime ab omni lesione seruabitur immune. Ratio huius dotis est ista: quia sicut anima erit perfecte subiecta deo: ita corpus hu-

Caput Tertium

manū: & quicquid in eo est: erit aie rationali pfecte subiectum. & ideo in corpore glorioso nō poterit esse aliq̄ immutatio cōtra dispositionem illā qua perficit ab aia
Vnde in corporibus sanctorū post resurrectionē nulla actio vel passio poterit prouenire a qualitatibus elementibus que sit contra dispositionē anime: que intendit corpus ppetuo cōseruare. corpora enī nostra nūc ppter in equalitatē: contrarietatē: & litem & pugnā quatuor elementorū: ex quibus componunt tandem corrupunt & incinerant: in die autē iudicij in beatis omnis cōtrarietas: & lis & pugna & inequalitas reducet ad omnis modam pacē: concordia & equalitatē. Vnde Apo. vii. & xxi dicit. In die illa mors nō erit ultra neq; luctus neq; clamor neq; ullus dolor quoniā priora abierunt. Et Paulus. i. Cor. xv Oportet enī corruptibile hoc iduere in corruptionē: & mortale hoc iduere immortalitatē. Cū autē mortale hoc induerit immortalitatē: tunc fiet sermo qui scriptus est. Absorpta est mors in victoria. Et Augustinus. ad Dioscorum. Tam potenti virtute deus fecit animam vt eius beatitudo redūderet in corpus: & plenitudo sanitatis & vigor in corruptionis. Secunda dos corporis gloriosi ponitur esse subtilitas virtuosa. Nam quāto corpora sunt nobiliora: tanto sunt subtiliora: sed corpora gloriosa inter omnia corpora sunt nobilissima: ergo subtilissima. Dicitur autem quid subtile a virtute penetrandi. ij. de generatione. Vnde dicitur intellectus subtilis: quia pertingit penetrando vsq; ad intrinseca principia: & naturales proprietates rei latentis. Et dicitur quis habere subtilem visum: quia ad aliquid longe nimitū potest pertingere visu. Et corpus siue gladius subtilis: quia potest penetrare & pertingere vsq; ad intima rei. In die autem iudicij corpora gloriosa ex virtute beati-

Prime decadis XL

tudinis anime redundantis in corpora erūt tante actiue virtutis q̄ poterunt penetrare quecūq; corpora superiora & inferiora: multo efficacius quā aqua vel vinum vel ignis: vel aer: vel ventus. Aqua enī penetratiua est: quia simplex: sed vinū multo magis. Propter quod aqua bibita cū modico vino magis refrigerat sanū quā si biberetur sola: quia vinū facit eā ad loca corporis efficacius penetrare ad que aqua per se penetrare non potest: vt dicit Ricardus in. iij. di. xlix. Corpora ergo sanctorum post iudicij perdotem subtilitatis penetrabunt celos sine eorū lesione aut fractione: sicut nunc lux vitrū & corpora inferiora cedēt eis: pertransibūt mōtes & saxa sine resistentia & lesione: vnde ostia: muri: clausure: ierusalem & capse ferrate cedent eis. Psal. In nomine tuo transgrediar murū. Et Grego. in. iij. li. moralitū dicit. In illa resurrectionis gloria erit corpus nostrū subtile perfectū spiritualis potentie: sed palpabile per virtutem naturā. Tertia dos corporis gloriosi erit agilitas vigorosa. Non enim corpora gloriosa erūt graua: quia in motu corporum gloriosorum nō erit aliquis labor: sed erunt agilia: eo q̄ anima tunc pfecte dominabitur corpori: & ideo corpus per dotem agilitatis subiciet anime quātum ad imperium quo ad motū: vt sine labore aliquo quo vult moueatur. subito ergo homo cū corpore mutabitur de loco ad locum: immo quasi in momento quocūq; volu erit discurret. Magna est agilitas aquarum currentiū. Maior est auium volantium. Maior sagitarum. Maior solis. Maior imaginationis que subito vadit quo vult. Sed supra omnes maior erit agilitas corporum gloriosorum. Vnde Ysaie. i. iij. dicit. Current & non laborabunt: volabūt & nō deficiēt & sap. iij. et mat. xij. Fulgebunt iusti & tanq; scintille in arundineto discurrēt.

Caput tertium

Qd si arguat: qd scribitur prime ad thessa. iiii. Qd corpora gloriosa dicuntur ferri ab angelis & nubibus: ergo non erunt agilia sed grauia. Respondet: qd corpora gloriosa non dicuntur ferri ab angelis qd grauia: & ppter defectum agilitatis: quia tunc eorum motus esset cum labore & pena: & corpora eorum sic non essent subiecta aiab⁹ perfectis & beatis vt dictum est. Sed dicuntur corpora gloriosa ferri a predictis ad reuerentiam designandam: que corporibus gloriosis & ab angelis & ab oibus creaturis deferret. Quarta dos corporis glorificati erit claritas gloriosa: de qua dicitur Mat. xiiij. Iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. quod quidem iuxta doctorum sententiam intelligendum est: non de claritate solis scdm qd nunc lucet: sed scdm qd post die iudicij lucidus erit. Sed teste ysa. xxx. ca. In die illa erit lux lune sicut lux solis: & lux solis erit septupliciter sicut lux septem dierum. Sequitur qd minimus inter sanctos ad minus lucebit septies qd nunc luceat sol. Et si hoc verum est: qui in duplo erit beator: erit quatuor decies tantum lucidus: & sic multiplicando de gradibus beatitudinis beatorum vsq; ad virginem & christum: qd gratia anime eius & corporis cum plus passionis habuerit qd ceteri omnes simul: quantum ergo erit luminosum corpus eius sanctissimum. Propter claritatem ergo & planetarum & corporum glorificatorum (quorum vnum loco solis ad nunc illuminandum mundum posset ponere deus) dicit. s. Tho. in iiii. vbi supra. Qd in die iudicij nox nullibi erit nisi in centro terre. De hac claritate dicit Iob. xxviiij. Non ad equabitur ei aurum vel vitrum. Et Paulus ad Ephe. iij. Reformabit corpus humilitatis nostre conformatum corpori claritatis sue. Hic tamen notandum est qd christus non habuit dotem claritatis: sicut nec etiam alias dotes. Nam neq; angeli neq; christus habuerunt dotes. Non quidem angeli cum

Prime decadis XLI

ipsi non habeant rationem sponse que confirmatorem nature cum sponso habere debet. Nec etiam christus habuit dotes: quia dos assignatur sponse & non sponso. christus autem est sponsus & non sponsa. Iob. iij. ergo. Vnde non est dicendum sicut dicit Vgo. de sancto victore: qd christus assumptus quatuor dotes. Claritatis in transfiguratione. Agilitatis ambulando super mare. Subtilitatis egrediendo de clauso utero virginis. & impassibilitatis in cena quando clauso utero virginis. & sunt quedam naturalia. Sed dedit corpus suum ad comedendum sine hoc qd diuidere tur: quia dotes nominantur & sunt quedam naturalia. Sed claritas christi intransfiguratione fuit miraculosa: sicut & qd ambulauerit super undas maris. qd sine viro conciperetur: & qd clauso utero virginis utero exiuerit: & alia huiusmodi vt dicit Tho. iij. s. n. di. xlix. arti. iij. Sed forte queres utrum claritas corporis gloriosi poterit naturaliter videri ab oculo non glorioso. Respondet qd sic: nam claritas corporis christi cui assimilabimur visa fuit ab oculis discipulorum non gloriosis. Et ipsi videbant claritatem iustorum ex quo torquebantur: ergo & claritas corporum beatorum poterit videri ab oculis non gloriosis: & consequenter videbitur gloria animarum intra corpora glorificata positarum: sicut in vitro cognoscitur color corporis quod in vase vitreo continetur. ppter Grego. dicit. Ibi quippe vnus cuiusquequeque mentem ab alterius oculis membrorum corpulentia non absconderet: sed patebit animus corporalibus oculis: & ipsa etiam corporis armonia. Sicque vnus cuiusqueque tunc mens erit conspicibilis alteri: sicut nunc esse non potest conspicibilis sibi. &c. Si autem queratur utrum necessario illa claritas videatur. Dicitur qd non: nam in corpore glorioso est summa obedientia ad animam: ergo in voluntate & potestate anime erit qd corpus suum videatur vel non: sicut corniculus ostendit suam claritatem quando vult aut non sicut sibi

Caput tertium

placet: & christus disparuit quando voluit ab oculis discipulorum in Emaus: & quando voluit viderunt eum & cognouerunt. propterea dicit Aug⁹, xix. de. ci. dei, cxxvij. Imperabit deus homini animus corpori & cetera. Ista quatuor dotes Paulus. i. Corinth. xv. posuit dicens Stella differt a stella in claritate: sic & resurrectio mortuorum. Seminatur. s. corpus corruptibile: & sepelitur in corruptione in terra: resurget in corruptione. s. immortale. Ecce immortalitas siue impassibilitas. Et dicitur seminatur. s. mortuus dum sepelitur. Nam apostolus vocat sepelire: seminare. Sicut enim gramen seminat ut faciat fructum: ita seminatur corpus: & sepelitur: ut resurgat gloriosum cum fructibus. Sequitur textus. Seminatur corpus aiale & grossum materiale: surget corpus spirituale. s. quo ad omne anime imperium quo ad motum vel quia habebit conditiones spiritus ad penetrandum ubique sine fractura. ecce dos subtilitatis. Seminatur in infirmitate id est sepelitur corpus infirmum ab anima de difficili mobile: quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam. Sapientia. ix. Surgit in virtute. i. immobilitate. s. secundum voluntate anime: per dotem agilitatis. Seminatur. i. sepelitur corpus secundum Ambrosium. in ignobilitate obscuritatis & deformitatis: surget in gloria. i. cum claritate & formositate per dotem claritatis. De istis quatuor dotibus dicebat Aug⁹, xxij. de. ci. c. xx. Abs erit a corpore nostris omnis deformitas: omnis tarditas: omnis infirmitas: omnis corruptio. Tunc verificabit illud puer. ultio Omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus. s. dotibus anime & corporis. Tunc verificabit illud Apo. vi. Date sunt illis singule stole albe: & dictum est ut qui ierent adhuc modicum tempus donec impleat numerum fratrum suorum. Et tunc dicet anima illud Ysa. lxi. Induit me dominus vestimentis salutis & quasi sponsam ornatam me ornavit monilibus suis.

Prime decadis XLII

Octa questiuncula est: Si

¶ Dotes anime & corporum in celo empyreo sunt idem cum beatitudine ipsarum. Ad quam respondet negative dicendo: quod dotes differt a beatitudine in quibus. s. in subiecto: in numero: in modo: in vocabulo: & in termino. Primo differt in subiecto: quia beatitudo in est hominum secundum illud quod est potissimum in eo. s. secundum intellectum: ut dicit philosophus. 9. Ethic. Sed dotes est etiam in corpore. Secundo dotes differt a beatitudine in numero: quia beatitudo est una tantum: dotes vero sunt plures ut patuit supra. Tertio differt in habendi modo: quia dotes datur sine meritis: sed beatitudo non datur: sed redditur. Quarto differt in significato: quia dotes est quidam ornatu corporis & anime. i. quidam decor beati in eterna beatitudine iugiter perseverans: ut dictum est Sed beatitudo proprie loquendo non est ornatu anime: sed aliquid quod ex ornatu puenit. Quinto differt in termino. i. in fine ultimo: quia dotes ordinatur ad delectabile unione: quod patet quia dotes est illud per quod sponsa delectabiliter iungitur sponso. Sed beatitudo non ordinatur ad coniunctionem: sed est ipsa coniunctio anime cum christo que est per operationem. i. per ipsam dei claram visionem. Unde dotes non sunt ipsa beatitudo. sed sunt quedam dispositiones vel qualitates vel ornatus ex quibus beati ad beatitudinem ordinantur: ita quod dotes sunt dona disponetia ad coniunctionem cum christo per operationem. i. per immediatam visionem Tho. in. iij. iniaz. di. xlix. arti. ij. elicitive.

Optima questiuncula est:

¶ Si ultra dotes predictas quicquam aliud necessario requiratur ad veram & perfectam in celo empyreo beatitudinem. Ad quam respondetur affirmative quod sic. Nam ultra dotes requiruntur tria. s. diuine gratie influentia: lu

Caput Tertium

minis glorie refulgētia: diuine essentia clara euidētia. Primo requirit influētia diuine gratie p̄ba t̄ ratione au-
toritate: & similitudine. Nam nullus intellectus creatus
angelicus vel hūanus sua naturali virtute pōt ptingere
re vbi cōsistit p̄fecta beatitudo. habitat enī deus lucē in
accessibilē. & nos cū creati sumus ad increatū & diuinū
nō attingimus naturaliter: sed ad creatū & finitū: ergo
indigemus diuina gratia. p̄pter hoc Paulus. Ro. vi. dicit
Gratia dei vita eterna. i. vita que est visio dei & ihesu
christi: que misit pater in mundū: est ex gr̄a dei Et pri-
me ad thi. vi. Deus lucē habitat inaccessibilē que nullus
hominū vidit. Vbi glo. dicit q̄ nullus hoīm ad eā ex se
accedit: sed cui dat̄ ex dono dei: donū aut̄ dei est gr̄a ei
Et Ambro. sup̄ Lucā cū Augu. in li. de vidēdo deū dis-
cunt. Non est i p̄tate n̄ra videre deū: sed in p̄tate illi ap-
parere. Et subdit. Si nō in p̄tate n̄ra est vidēdi deū: est
tū in p̄tate n̄ra gratiā p̄merēdi vt videre possimus. Et p̄-
ba etiā similitudine. Nam sicut aqua q̄ inferior est igne
nō pōt esse calida nisi p̄ ignē superiorē: ita intellectus crea-
tus naturaliter infra deū ad diuinā essentiā sursum ferri
nō pōt nisi virtute gr̄e ipsius. Et sicut ferrū graue. sur-
sum trahi nō pōt nisi virtute superioris magnetis: ita intel-
lectus hūanus grauis ad dei essentiā: nō nisi p̄ gratiā ei
eleuari pōt. Sc̄do requiritur refulgētia lumis gr̄ie: nō q̄
de ex p̄te diuine essentie q̄ de se Atq̄ medio maxime est
intelligibilis: sed ex p̄te intellectus n̄ri: vt. s. habilitet: for-
tificet & eleuet. Primo qd̄ vt habilitet: q̄a sicut lux nō
recipit in corpore nisi corpus disponat̄ p̄ diaphanū. i. p̄ trā-
parentiā disponentē corpus ad susceptionē lumis: ita in-
tellectus noster nō suscipit istū actū. s. videre diuinā es-
sentiā nisi disponat̄ p̄ lumē gr̄ie. Itē vt fortificet: nā ita ē
debilis intellectus noster creatus & naturalis respectu di-

Prime Decadis XLIII

uine essentie: sicut oculus vestigiōis ad lumē solis. ij. meth.
Ideo psal. dicit. Amictus lumie sicut vestimēto. Itē vt ele-
uet: nā cū diuina essentia distet i infinitū a qlibet intel-
lectu creato. intellectus creatus ei nō cōiūgeretur: nisi ad
visionē ei eleuaret̄ p̄ lumē gr̄ie: quā virtutē eleuādi lu-
mē gr̄ie n̄ hēt ex virtute p̄pria cū sit etiā qd̄ creatus: s; ex
virtute quā ad hoc sortit̄ a deo. de q̄ lumine dicitur in
psal. In lumie tuo videbimus lumē. Tertio requirit̄ ad p̄-
fectā beatitudinē diuine essentie clara euidētia: nā nūc de-
cognoscit̄ a nob̄ p̄ creaturas: & p̄ imaginē ipsarū & ve-
stigia. vnde dicit Damascē. Non dimisit nos deus in oī
moda sui ignorātia: sed oībus cognitio existēdi deū ab
ip̄o inserta ē. Sed oportet q̄ in patria altiori mō cognos-
cat̄. s. p̄ gloriā. & hoc mō clare videbitur essentia dei. nec
posset eē aliter. Primo q̄a desideriū sc̄torū aliter esset
frustratū: qd̄ esse nō potest. Desideriū aut̄ eorū est illud
Moysi. Exo. xxxiij. Ostēde michi gloriā tuā. & illud
Philippi: loh. xiiij. Ostēde nobis patre & sufficit nob̄. Itē
p̄miū in hoc cōsistit q̄ deus videat̄ p̄fecte & cognoscat̄
sed hoc nō pōt esse nisi p̄ essentiam videat̄: ergo Hec ex
Tho. iij. cōtra gētiles. & Alexandro de ales. iij. p̄te sūme.

Etava questiuncula est: Si

o quinq; sensus exteriores in gl̄ificatis corpibus i
celo epyreo b̄nificabūtur. Ad quā videt̄ q̄busdā
respōdendū negatiue: & primo sic. Nam si quinq; sensus
deberēt b̄nificari: hoc eēt p̄ auctuntionē cuiuslibet res-
pectu obiecti ipsi cōueniētissimi: sicut potētia intellecti-
ua b̄nificat̄ in clara visioe obiecti nobilissimi: qd̄ diuina
essentia: & de voluntate q̄ b̄nificat̄ i dilectioe sūmi boni. Si
q̄ potētie sc̄sitiue eēt finalis b̄nificat̄: erit qlibet earū p̄fecte actu-
ra respectu obiecti nobilissimi & cōueniētissimi cui? ē

Caput Tertium

capax. Sed nō videt̄ que erūt vel esse poterūt illa obiecta in qbus beatificetur p̄cipue tres sensus inferiores. s. olfactus: gustus & tactus: cū res sensuales i qbus illi sensus delectantur nō erūt in regno celesti: q̄a ibi nō erit tēperies inter frigus & estū: nō erit sitis neq̄ esuries: nō fragrantie aromātū: non applicatio rerū sapidarū: sed erūt oēs sicut āgeli dei: non manducātes nō bibētes nec generationi vacātes: dicēte saluatore Mat. xxij. saduceis carnalit̄ de statu future b̄itudinis sentiētib⁹. Erratis inq̄t nesciētes scripturas neq̄ virtutē dei. In resurrectione enī neq̄ nubēt neq̄ nubent̄: sed erūt sicut āgeli dei i celo: ergo non poterūt beatificari quinq̄ sensus hominū glorificatorū. Sed in contrariū est. Aug⁹. II. de p̄fectione iusticie hoīs. vbi dicit: q̄ in pleni tudine charitatis patrie implebit̄ p̄ceptū illud. Diliges dñm deū tuū ex toto corde: extota aia: ex omnib⁹ viribus: qđ esse nō posset: nisi opatio & vsus omnīū humanarū viriū: & potentiarū in patria in obiectis suis quietarētur: vt declarat Tho. in. iij. di. xliij. arti. vi. Ad hanc dubitationē respondēdo: dicēdū est qđ dupliciter loqui possum⁹ de beatificatione sensuū exteriorū hoīs glorificati: videlicet aut quatum ad obiecta eorū: aut quatum ad actus. Si loquamur quatum ad obiecta: dicitur qđ q̄libet potētia habebit obiectū suū. Nam visus hēbit obiectū corp⁹ christi: qđ inter oīa corpa pulcherrimū erit & gratissimū ad videndū. vnde Iob. xix. Scio qđ redēptor & c. vsq̄ in sinu meo. Audit⁹ hēbit obiectū christū naturalibus organīs vocē formantē. Psal. Auditui meo dabis gaudiū & letitiā. & hoc duplici. s. cantādo & loquēdo. De loquēdo dicit. Cant. v. Aia mea liquefacta est: vt dilectus me⁹ locutus ē: dicit sponsa laudans christū sponsum. De cantādo habetur in officio beate Agnetis dicētis. Amo christū in culus talamū introiui

Prime decadis XLIII

cui⁹ mater virgo est. cui⁹ pater feminā nescit. cui⁹ michi organa modulatis vocibus cātant. Erit etiam ibi cant⁹ aliorū scōrū: de q̄ dicit̄ ab ecclesia. In ciuitate dñi claresonāt iugiter organa scōrū. Et i hymno dedicatiōis dicit̄. Omnis illa deo sacra & dilecta ciuitas plena modulis in laude & canoro iubilo trinū deū vnū: cū fauore p̄dicat. Erit etiam ibi cantus angelorū: sed nō corporaliter. Sed vt dicit Criso. Cantus eorū est discursus vnus post aliud circa attributa & alias p̄fectiōes dei q̄ cū itelligūt discurredo letant̄ & iubilāt i cognoscēdo: & affirmātes replicant ad vnūquodq̄. Sanctus: sc̄tus: sanctus. Odo: rat⁹ habebit obiectū suū. s. corpus xp̄i: de q̄ dicit̄. Can. i. In odore vnguentorū ruorū. i. nō vnus simplicis aromatis: sed q̄si imixtura omnīū odorū. Ideo adolecētule. i. omnes creature electe. & c. Tactus habebit obiectū suū s. corpus xp̄i & carnes aliorum sanctorū. Gustus habebit obiectum suū: suauitatē corporis glorificatorū. psal. Gustate & videte. & c. Si autē nos loquamur de actuatione sensuū. s. si vere odorabunt vere comedent: vere tangēt. & c. Dicit̄ qđ circa hoc quituplex est modus dicēdi. Primus est: qđ in glorificatis corporibus sensus erūt suspensi ab omni actu ratione vehementissime cōuersionis intellectus ad obiectū beatificū: quē admodū accidit in vehementibus & p̄fundis contēplationibus: in qbus contingit taliter hoīem rapi: vt omnis sensus ita destitutus sit viribus qđ etiam obiectis applicatis nō sentiunt. Si ergo hoc facere pōt cōtēplatio possibilis vie: videtur a fortiori qđ simile suspensionē sensuū facere possit beatifica contēplatio: q̄ erit in patria. Nec videtur q̄re ibi sētus a sensibilibus actuari oporteat: vbi intellectus omnium sensibiliū species & differentias clare cōspicit in verbo. Secundus modus dicēdi est: qđ sensus glori

Caput Tertium

ficati corporis nō erūt destituti virib⁹ modo superius dicto: imo erunt in eis actus lōge q̄ hic pfectiores. Aliq̄ tñ sensus q̄rum obiecta nō congruūt regioni celesti vt olfactus: gustus & tactus erunt ibi sine actuacione a p̄ prijs suis obiectis. Et alij sensus quorū obiecta statū hominū taliter dispositōrū decent a ut illam regionē decorant ibi actuabunt ab obiectis suis cōuenientissimis: vt visus in claritate luminis: & forte etiā auditus. Tertius modus dicēdi est: q̄ in regione illa celesti quomodocūq; diuina dispositōe sicut erunt realiter obiecta cōuenientissima oim sensuū vt dictum est. Ita etiā erunt actuaciones omniū respectu obiecti cōuenientissimi: q̄ nō videtur qd̄ prohibeat corpora glorificata esse diuersorū colorum: & flagrare odoribus: & sonare vocibus suauissimis. potest etiam corpus christi gloriosum obiectalē influxum obiectorum quicūq; sensuum supplere: q̄ supplet ibi obiectum visus. iuxta illud Apo. xxi. Et ciuitas illa nō leget sol neq; luna vt luceant in ea: nam claritas dei illuminabit eam: & lucerna eius est agnus. Quartus modus dicēdi est: q̄ quilibet sensuū erit cōuenientissime actuatus non quidem ex influxibus obiectalibus obiectorum p̄ priorū: sed diuina essentia tales influxus supplebit sicut fieri pōt: cū obiectaliter influere p̄tineat ad potentiam actiuam. Et p̄ hoc videretur esse q̄ finaliter hoibus glorificatis deus erit oia in omnibus. Vnde bñs Aug⁹. xxij. de. ci. dei. c. vlti. dicit. Quid enim est aliud quod per p̄phetam dicitur. Ero illorum deus nisi ego ero vnde fatientur. Ego ero quecūq; honeste desiderantur & vita & salus & virtus & copia & gloria: honor pax & omnia bona. Sic enī & illud intelligitur quod ait apostolus. Vt sit ipse omnia in omnibus. ipse enim erit finis omniū desiderij. Quintus modus dicēdi est

predicabilis. s. q̄ potentia visiva videbit nō per intellectum: vt nunc faciunt sancti: sed per actum videndi in tramittendo & suscipiendo ab obiecto: vt dicit ph̄s in de sensu & sensato. Et tunc adimplebitur illud Luce. iij. Videbit omnis caro salutare dei. i. christum. Et ysa. xxxij. Regem in decore suo videbunt: & oculi eorum ternent terram de longe. Vnde nec differentia situum nec altitudo corporū vel montiū poterit impedire visum oculorum sanctorum. Et Aug⁹. xxi. de ci. dei dicit Durum est dicere q̄ sancti talia tunc corpora habebunt vt non possint oculos claudere & aperire cum velint: sed habebunt oculos illi corporei officium suū: vt tunc q̄ illis spiritus per spirituale corpus. Sed videtur q̄ oculi gloriosi cum erunt lucidissimi actu non poterunt recipere species visibiles ab obiectis: & per consequens ibi non erit actus videndi. Exemplū patet in speculo quod directe ponitur sub radio solis. Speculū enim tunc non recipit speciem corporis oppositi. Ad hoc respondet sanctus Tho. in. iij. di. xliij. q̄ intensio luminis nō impedit receptiuum speciei in pupilla dūmodo remaneat natura diaphani: vt patet in aere: qui quanto plus illuminatur: tanto magis videtur: nisi sit defectus ex parte videntis. Quod autē in speculo non fiat species in radio solis non accidit ex lumine: sed ex hoc q̄ species in speculo fit per reflexionem: quod non contingit in pupilla Reflexio autem non fit nisi in aere opaco. fortitudo autem radij remouet opacitatem a speculo: & ideo species nō resultat. Erit secūdo ibi actus proprius aurium sensibiliter. Nam aures beatorum corporum non erūt vt idolorum: sed audient voces & laudes reales domini. Ysaie. li. Gaudium & letitia inuenietur in ea gratiarum actio & vox laudis. Et Psalmista. Exultationes

Caput Tertium

dei in faucibus eorum. Vbi dicit Aug⁹. Q³ corda & lingue non sufficient laudare deum. Et Tho. in. iij. d. xliij. dicit. q³ laus vocalis erit in patria. Erunt etiam ibi species cantus non solum decise ab obiecto: sed etiam aliorum animalium per species influxas a deo. Non enim erunt philomene & cetera animalia cantantia: ut presentialiter fluant voces & cantus ab ore eorum. Sed huius cantus erunt desuper influxi. Nec erit falsum iudicium sanctorum audientium sicut in freneticis: sed cognoscent desuper sic verum esse. hoc modo loquitur Cantu. ij. Flores apparuerunt in terra nostra: vox turturis &c. Audient etiam ibi risus: ut dicit Tho. q³ lib. x. secundum illud lob. viij. Donec impleat os tuum risu. Erit tertio usus & actus proprius sensibilis odoratus narium: ut dicit Tho. in. iij. d. xliij. Cum ecclesia cantet: quod odor suauissimus erunt corpora sanctorum. aliter enim essent ut idola. Et plus hic emitterent odorem ossa sanctorum quam ibi corporum. Et probatur etiam ratione: nam si de cadaveribus damnatorum corporum ascendet fetor ut dicit ysaie. xxxiij. & Apoc. xliij. ut damnati puniantur in fetore: secundum illud psal. Ignis sulphur & spiritus pcellarum pars calicis eorum: ergo de corporibus sanctorum ascendet odor ut sancti etiam presententur in odore. Quod si arguat quod odor requirit mixturam calidi: frigidi: humidum & sicci: contrariorum: quibus ibi sunt: ibi necesse est esse corruptionem. Cum ergo corpora sanctorum sint incorruptibilia. ergo. Ad hoc dicit quod deus impassibilis ratis donata sanctis facite eos in corruptibiles: licet habeant veras carnes compactas ex humido & sicco: calido & frigido reductis ad proportionem optimam: unde & sunt corpora idonea ut sint odorifera & suauissima. Erit quarto actus gustus sanctorum non in alimento: sed ut dicit Tho. in. iij. d. xliij. quantum ad saporum iudicium. Unde lob. vi. dicit. Quis gustare poterit quod gustatum afferet mortem quod

quidem iudicium saporum erit (ut dicit Tho. vbi supra) per immutationem lingue ab aliquo humiditate coniuncta. Quod si contra arguat: quia si sic sequeretur quod salivum esset premium essentialia ipsius gustus. Respondet dupliciter. Vno modo quod gustus fiet in actu per immutationem spirituales siue intentionales absque sumptione cibi & masticatione facta a corpore christi: & corporibus sanctorum mediante sapore eis formaliter inherente: que corpora si masticata fuissent ante glorificationem nata fuissent immutare suo sapore ipsum gustum. Secundo dicit quod Tho. non dicit quod salivum immutabit gustum sanctorum/ assertive: sed reliquit illud in dubio. de cuius gustus actuacione/ dicit Psal. Gustate & videte quoniam suavis. &c. Erit quinto actuatus sensus tactus: unde Tho. dicit. Infer digitum tuum &c. Unde dominus iesus dixit Marie magdalene volenti eum tangere. Noli me tangere/ non dum enim ascendi ad patrem meum: quasi diceret: quando ero ibi tangetis. Et probatur hoc rationibus. Primo quia ibi sensus tactus non est idolorum. Secundo quia hic sensus non erit ceteris sensibus actuatis inferior. Tertio quia totum hominem oportet beatificari in christo et felicitari: quod non esset si deficeret a sua actuacione tactus: ergo omnes quinque sensus beatificabuntur. Visus dicit: Video bona domini in terra viventium. Auditus: Audiam quid loquatur in me dominus deus. Odoratus: In odore virtuentorum tuorum currimus &c. Gustus: Gustate & videte quoniam suavis est dominus. Tactus: Leua eius sub capite meo: & dextera illius amplexabit me. Quis autem istorum quinque modorum erit quo verius vires & potentie inferiores beatificabuntur: mortalibus non constat. propterea dicit Aug⁹. xxij. de ci. dei. ca. vlti. Temere inquit diffinire non audeo quod cogitare non valeo. Sufficere mihi debet mortalibus hoc scire & credere quod que

Caput Tertium

oculus non vidit/nec auris audiuit/nec in cor hominis ascendit: p̄parauit deus is qui diligūt eū. Sed forte sapienter dubitabit quisq̄ ad huc circa actū odoratus & auditus. Nam primo sensus odoratus in actu suo esse nō potest nisi aliqua corruptione facta: q̄a odor non sentitur sine aliqua fumali euaporatione/ que in quadam resolutione & corruptione consistit. post resurrectionē vero nichil corrūpetur: quia tota creatura vestietur quadam virtute incorruptionis: ergo sensus odoratus nō erit ibi in actu. Ad hoc respondet Tho. in. iij. xliij dicens. Quidam posuerunt q̄ odor nichil aliud est quā quedā fumalis euaporatio: sed hec positio nō pōt esse vera: quod patet ex hoc q̄ vultures currunt ex odore p̄cepto ad cadauer ex locis remotissimis: nec esset possibile q̄ euaporatio aliqua pertingeret a cadauere ad tam remota loca etiam si totum resoluēretur in vaporem: & precipue cum sensibilia in equali distantia ad quamlibet partem imutent. Vnde odor quandoq̄ imutat medium: quandoq̄ & instrumentū spiritali imutatione sine aliqua immutatione pertingente ad organū. Sed q̄ aliqua euaporatio requiratur: hoc est: quia odor in corporibus est humiditate conspersus. vnde oportet resolutionem fieri ad hoc q̄ percipiatur. Sed in corporib⁹ gloriosis erit odor in vltima sua perfectione nullo modo per humidum suppressus/vnde imutabit spiritali imutatione: sicut odor fumalis euaporationis facit: & sensus odoratus in sanctis: quia nulla humiditate impediatur/ cognoscens nō solum excellentias odorū: sicut nunc in nobis nō contingit propter nimiam cerebri humiditatem: sed etiam nimias odorū differētias. Secundo dubitat̄ circa actum sensus auditus scilicet si in celo empyreo erit laus vocalis: & si formabuntur ibi

Prime decadis XLVII

voces: & videtur q̄ nō. Nam omne corpus in quo formatur vox: & per quod fit motus: in medio oportet q̄ contineat aerem: & sit diuisibile per densitatem & raritatem. Sed si in celo empyreo erit laus vocalis: vt dicunt aliqui: & sancti inambulēt p̄ illud: vt dicitur Sapient. iij. Fulgebunt iusti & tanq̄ scintille in arundinero discurrent: ergo erit ibi aer & condensatio & rarefactio aeris. Sed vbicunq̄ est densitas & raritas/ est generatio & corruptio: cū sint quedam principia corruptionis & generatiōis: ergo oportet dicere vel q̄ ibi nō sit vox laudis/ nec mot⁹ p̄ mediū. Aut si dicat̄ q̄ sit ibi vox laudis dicere oportebit q̄ ibi sit aer & cōdensatio & rarefactio & p̄ consequens generatio & corruptio: & duo corpora possint esse simul: que oīa repugnant excellentie corporis celi empyrei. Ad hoc respondet Tho. ij. sūtiar. di. ij. q. ij. ad quintū argumentū questūculi secūde dicens: q̄ celum empyreū est locus angelorū: & hoīm. Angelorū autē & animarum exutarū cōstat q̄ nō erit in celo empyreo laus vocalis. Sed vtrū hominū sit futura laus vocalis post iudiciū: quidam dicunt q̄ nō: sed solū mentalis que dignior est: quia nō erit ibi respiratio quā requirit vox. ij. de aīa. Alij dicunt q̄ ibi erit vocalis laus vt nichil in sanctis vacet a laude diuina neq̄ mens neq̄ lingua. Quomodo autē esse possit ita dicunt q̄. s. in pulmone & instrumentis vocalibus est aer naturalis cōplantatus: sicut aīalia habent etiā spiritū cōplantatū: & p̄ illud aerē poterūt sancti voces formare. & hoc quātum ad aliquid videt̄ esse cōueniens: quia ad formationē vocis nō est necessaria expulsio vel attractio aeris: vnde respirando vel expirando nō pōt aīal vocē formare. ij. de aīa. sed quo ad aliquid videt̄ insufficiens: quia ad vocē nō tantū exigūt aer interior: sed etiā exterior: cuius cō

Caput Tertium

fractiōe & motu sonus defera. Propter hoc addendū est & dicendū q̄ quedā sensibilia defertur ad sensum sc̄dm esse spirituale tantū: sicut species colorū. Quedam autē cōtingunt organum sc̄dm esse suū materiale sicut in gustu & tactu. Quedam vero defertur vtroq; modo: sicut species odorū cū permixtiōe fumalis euaporatiōis quādoq; tñ species extendunt vltra fumalē euaporatiōnē. & similis est de sono et motu: ibi tñ species soni defertur sc̄dm esse spirituale tñ: vnde nō oportebit esse motum in medio: aut fractiōnē aut cōdensatiōnē. Vel pōt dici q̄ erit etiam ibi contractio celi empyrei: nec hoc cedit in eius ignobilitatē: q̄a erit instrumentū motum a lingua glorificata: & materia vocis prolata in laudē diuinam nec ppter hoc sequitur q̄ sit generabile & corruptibile: quia raritas & densitas sūt equiuoce dicta in illo corpore & in illis corporibus: sicut etiā ponūt astrologi inter duas speras q̄ nō possunt scindi: esse aliquod spatium repletum corpore diuisibili: cum in illo spacio sit motus planetarū sc̄dm motum epicidi. Item p̄ miraculum fieri potest q̄ duo corpora sint in eodē loco: qđ oportet esse ad minus dum corpus gloriosum supra celum empyreum transferetur mediante celesti corpore quod nō scinditur. Quid autem de his verum sit incertum est quia nec fide determinatur: nec pbatur ratione. Ex Thoma & Henrico de Assia elicitiue.

Quaestiuicula est: Quid

n & quot sunt aureole q̄ si parasernales martyru cōfessorū: & virginū in celo empyreo. Ad quā respōdet: q̄ aureola est quoddā gaudiū accidētale q̄ beati gaudēt de bonis operibus a se factis: q̄ p̄ victoriā acq̄siuerūt. Nam victoribus corona dat. Circa quā aureolā

Prime decadis XLVIII

quatuor declarabuntur. s. essentia sufficientia: eminentia: correspondentia. Primū est essentia: nam dictum est q̄ aureola est gaudium quoddam accidentale. Pro quo sciendum est q̄ in beatis est duplex gaudium, s. essentiale & accidentale. Primū eni premiū vel gaudiū beatorum est essentiale: quod consistit in perfecta coniunctione anime ad deum per visionem & fruitionem dei in quantum anima p̄fecte coniungitur deo: vidēdo: amando eū & fruendo: & hoc premiū similitudinarie corona aurea nominatur triplici ratione. Primo signi quia corona est p̄prium signum regie dignitatis. Sed per istud premium essentiale quod in dei visione consistit quodāmodo efficitur homo particeps diuinitatis & per consequens regie dignitatis: vt dicitur Apo. v. Fecisti nos deo nostro regnum & sacerdotes. Secundo hoc premiū essentiale vocatur corona ratione circuli. Nam figura circularis est perfectissima eo q̄ nichil sibi addi potest quin sit ea minus: & significat premium & gaudium essentiale beatorū: cui nullum premium addi potest quin sit eo minus: quod patet quia nichil est maius visione dei. Tercio premium essentiale vocatur aurea ratione materiei siue nūmi: q̄a sicut auro nullū metallum est preciosius: ita visione dei: que est premiū essentiale sanctorum: nullum aliud premium est maius & nobilius. Qđ autē aurum sit inter metalla preciosius patet ex valore & raritate. patet etiā quia nulla egritudo apparet in eo: neutra eni pars eius est in temperata aut imperfecta: vt dicit Hermes egyptius. Omnia eni metalla fiunt ex sulphure quasi ex parte & substantia seminis paterni: & ex argento viuo quasi ex matre & menstruo: quod menstrū coagulatur in substantiā embriōnis virtute sulphuris digerentis ipsum & adurentis:

Caput Tertium

que duo. s. sulphur & argentū viū in auro sunt magis lucida & purificata per loturas fortissimas ita q̄ nichil vinctuositatis cremabilis nec humiditatis aquee slegmace potest amplius euaporari: vt patet in anulo aureo circūdante digitū nō tingēte: n̄ sic in anulo argēteo v̄ aliorū metallorū: q̄ plus & minus tingūt corpa cōtigra: vt dicit albertus in. iij. mineraliū. c. vij. Secūdū p̄miū v̄ se cundū gaudiū beatorū in patria additū p̄mio essentiali ip̄sorū. i. visioni diuine est accidentale: & vocat̄ aureola diminutiue: q̄a quasi minūm est hoc p̄miū accidentale respectu p̄mij essentialis visionis diuine. De q̄bus coronis aureis & aureolis tanq̄ de p̄mio essentiali & accidentali dicit̄ Exo. xxv. Archa m de lignis setim (q̄ sūt impurabilia: vt dicit Iosephus) cōpingite & deaurabis eas auro mūdissimo intus & foris: q̄ significat p̄miū essentialē. Faciesq̄ alterā coronam aureolaz p̄ circuitū q̄ significat p̄miū accidentale. De prima corona dicit̄ Eccl̄i. xlv. Corona aurea sup̄ caput eius expressa signo sanctitatis. De sc̄do cātat ecclesia. Filie ierusalē venite & videte martyre cū corona. s. victorie p̄ q̄ datur in die solēnitatis & letitie. Secūdo circa aureolam videnda est eius sufficiētia. s. numeralis: Nam tres ponūtur esse aureole. s. virginū martyrū: & doctorū siue p̄dicatorū. Probat̄: Nam corona dat̄ p̄ victoria: q̄ cū quadā pugna agitur: nam nō coronabitur nisi q̄ legitime certauerit. ij. Th̄. ij. Sed triplex est genus sanctorū q̄ in mundo viriliter pugnarūt & vicerūt. s. virgines: martyres & p̄dicatores ergo triplex erit corona aureola q̄ dabitur sanctis p̄ victorijs & de hoste triūphis. Prima aureola debet virginibus de bonis operibus a se factis ratione virginittatis. Cuius ratio est: q̄a corona victoribus datur vt patet sup̄ q̄ vbi est specialis ratio victorie ibi debet specialis aureola

Sed per virginittatē aliq̄s vel aliqua obtinet singularē & specialem victoriam de carne contra quam bellū gerit: vt patet Gal. v. Spiritus concupiscit aduersus carnē. & exōuerso: ergo virginittati speciale gaudiū accidentale debetur & datur: q̄d a aureola nominatur. Ad cuius euidētiā est sciendū q̄ illis t̄m virginibus debet aureola q̄ p̄positū habuerūt virginittatem perpetuo conseruandū: siue hoc p̄positū fuerit voto firmatū/ siue non: quod q̄dem p̄positū q̄uis aliq̄n fuerit interruptum: integritate t̄m carnis manente dūmodo in fine vite istud p̄positū inueniatur: debetur aureola. Cuius ratio est: q̄a licet virginittas carnis reparari non possit. t̄m virginittas vel corruptio mentis per penitentiā reparatur & ad plenus restituitur: & ideo si mens finaliter remanet incorrupta habebit aureolā. Non enī ē dubiū quin tales de corporis incorruptione gaudebūt. Si autē corruptionē mentis sequatur corruptio carnis/ p̄curata aliquo instrumēto vel alio modo: talis amittit aureolā: & debet humiliter & verecunde a cōsecratione abstinere: nō tamē repellitur a cōsecratione: quia ecclesia iudicat solū sc̄dm ea que apparent in foro exteriori. Si uero p̄ violentias amisit integritatem carnis: nō p̄dit aureolam. Nam n̄ corrūpitur corpus: nisi fuerit corruptus animus. Vnde beata Lucia dixit. Si me inuitā violari feceris: castitas michi duplicabitur ad coronā. non q̄ duas aureolas habeat: sed quia duplex premium reportabit. Vnum pro virginittate custodita: aliud p̄ iniuria quā est passa: imo si violēter aliqua oppressa cōcipiat: ex hoc t̄m meritum virginittatis nō perdit: nec aureolam. Sed dicit aliq̄s: si aureola debetur victorie de pugna: vbi nulla est pugna v̄ victoria/ ibi nec aureola. Sed virgo Maria nō habuit pugnā carnis: ergo nec aureolā q̄d falsus ē. Respondet̄

Caput Tertium

q̄ virgo maria habet aureolā p̄ premio virginitatis: & licet nō habuerit pugna carnīs ab intra: habuit tñ tentationē que est ab hoste: qui nec ipsū xp̄m reueritus est tētare. Secūda aureola debet̄ martyrib⁹. Cuius ratio est: q̄a speciali victorie debetur aureola specialis: vt patet supra sed martyr de tyranno habet victoriā specialē ergo. Ad cuius euidentiā sciendū q̄ duplici ratione aliq̄ua victoria dicit̄ magna. Primo ratione pene mortis que est vltimū terribiliū: iij. Ehi. Secundo ratione cause honestissime/que causa est xp̄s. & hec duo in martyrio considerantur: & p̄cipue causa: quia martyrē nō facit pena/sed causa. p̄pter q̄d ille qui p̄ fidei cōfessione moritur/siue de fide a persecutore interrogetur siue nō: & moritur aureolā obtinebit. Similiter si q̄s. R. p. ab hostiū impugnatione defendit: q̄ xp̄i fidē corrūpere molitur: & in tali defensione moriatur aureolā habebit. Similiter si q̄s mortale vuln⁹ p̄ xp̄o accipiat: & aliquāto tpe superuiuat martyr ē: & aureolā nō pdit. vt patet de beata Cecilia. Si aut̄ mortale vulnus nō accipiat: & tñ exinde postea moriatur: nō tñ negligētia sua in curādo: aureolam habet. Si etiā vulnera nō mortalia susceperit: & post hoc carcerē substīnēs moriatur: martyr est: & aureolam meretur: vt beatus Marcellus. Si aut̄ afflictio p̄pter xp̄m vsq̄ ad mortem continuata nō fuerit: nō erit martyr: vt patet de beato Siluestro multas p̄ xp̄o penas passō: qui tamen in pace vitam finiuit: nec martyr fuit nec aureolam meruit. Tertia aureola debetur doctorib⁹ vel predicatoribus: illis. s. q̄ ea solū predicant & docent que ad salutē ptinent animarū. Cuius ratio est: quia victorie specialis specialis aureola debet̄: & ideo sicut per virginitatem & martyriū aliquis de carne & mundo specialem victoriā habet: & p̄ cōsequens aureolā specialem.

Prime decadis

L

lem. Ita etiā. q̄n aliquis nō solum a corde suo: sed etiā a cordibus aliorū diabolū p̄ errore in pugnantē repellit aureolam meret̄. Cuius ratio est: quia talibus salutaribus documentis diabolū velut quibusdā spiritualibus armis impugnat: de quibus dicit̄. ij. Corinth. x. Arma militie nostre nō sunt carnalia: sed spūalia. Prelatis aut̄ quibus competit ex officio docere vel predicare aureola nō debet nisi actu predicet. Ratio est: q̄a corona nō debet p̄ pugne & victorie habituali: sed actuali. sc̄dm illud. ij. Thi. ij. Non coronabit̄ nisi q̄ legitime certauerit. Et iō quibuscūq̄ legitime exercentibus actam istū. s. docendi vel pdicandi debet aureola. Tertio circa aureolā aduersari debet p̄reminētia dignitatis: que ex tribus p̄tibus pot̄ considerari. s. ex pte pugne: permanētie: & materie. Primo modo aureola illa est potior q̄ fortiori pugne debet̄: hoc modo aureola martyrum alijs aureolis supeminet: quia ibi est difficilior pugna. Secūdo modo potest considerari aureola ex pte p̄manētie: & sic aureola virginum alijs aureolis supeminet: quia pugna carnīs periculosior ē in quantū est diuturnior & magis nobis eminent̄ vicino. Tertio pot̄ aureola considerari ex parte materie de qua est pugna: & sic aureola doctorū & predicatorū inter oēs est potior. Cuius ratio est: q̄a pugna doctorū vel predicatorū versatur circa bona intelligibilia. Alie vere pugne. s. virginum & martyrū versant̄ circa passiones. Quāuis autē vna aureola sit sc̄dm q̄d maior altera. simpliciter tamē loquēdo aureola martyrū inter omnes est potior. q̄d pbatur ratione: auctoritate: & obseruatione. Ratione sic. Vbi pugna est difficilior: & victoria maior: ibi aureola potior: sed pugna & victoria martyrū est huiusmodi: vt patet supra. ergo. Secundo pbatur auctoritate Mat. v. Beati qui p̄secutionē patiunt̄ p̄pter

iustitiā &c. Dicit glo: q̄ oēs alie beatitudines p̄ficiunt̄ in ista. Tertio p̄bat̄ obseruatione ecclesie: nam ecclesia in cōmemoratione sanctorū preponit martyres videlicet doctoribus et virginibus ad ostendendū preeminētiā martyriū respectu doctorum & virginū. Hec omnia Tho. in. iij. di. xlix. arti. v. Quarto circa aureolam consideranda est correspondētia. i. cui parti dotiū aureole correspondēt. Respondetur q̄ parafernālibus. Parafernalia autem sunt que mulier habet extra vel vltra dotem a parentibus & amicis. C. de pactis conuentis tam sup dote. l. hac lege. & ff. de iure dotiū. l. Si ego. §. dotis & glo. in. c. ex litteris. de pignoribus. In quib⁹ bonis parafernālibus maritus non habet aliq̄d ius ministrandi muliere contradicente/ nisi illa bona tradiderit marito vt. l. si. C. de dotis promissione. quo casu maritus habet ad ministratiōē: & de fructibus p̄t cum vxore viuere: vt dicit textus & ibi Bartholus. Et hec sunt satis de primo receptaculo animarū separatarum. s. celo empyreo.

Tertia questio sub hoc ter

tio capite prime decadis est de secūdo receptaculo animarū separarū. s. de inferno: sub q̄ tresdecim q̄stionibus soluent̄ q̄rum qlibet infra suo ordine declarabit̄.

Prima questiuicula est: Si

infernus post mortē reperiat̄ sc̄dm veritatē/ an sit in fictiōe ad terrendū laicos: & temporalia bona ab eis extorquendū. Ad quā questiuiculā videt̄ primo respondendū negatiue/ argumētis Platonis & Origenis: & primo argutijs Platonis vt adducit Aug⁹ xxi. de. ci. dei. c. xij. sic. Omnis pena diuina vel legalis adhibet̄ ratione emendatiōis: aut p̄fectus ad virtutem. Sed post transitum huius seculi demones & dānatos ex

contemplatione pene eterne peccatorum nō penitebit nec peccare cessabūt: & beati de cōmuni lege quacūq; occasione data nō poterunt melius in bono p̄ficere ergo post hanc vitam nō est ponendus infernus: nec pene eterne illius. Maior patet p̄ psalm istā dicentē. Cum occideret eos querebant eum & reuertebant̄ & diluculo veniebant ad eum. Et iterū. Imple facies eorū ignominia & querent nomen tuū dñe. Et Isidorus dicit. v. Ethimologiārū. & ponitur. iij. di. c. causa constitutiōis legū est humanā coercere audaciā & nocendi facultatē refrenare. & in glo. ff. de iustitiā & iure. l. Iustitia. Oderūt peccare boni virtutis amore. Oderūt peccare mali formidine pene. Minor p̄batur per Grego. iij. dialogo rū. c. xxxvij. & ponitur in. c. qualis. xxv. di. dicens. Quales hinc quisq; egreditur talis in iudicio finali presentatur. Quod dictum oportet intelligi de egredientibus aīa bus in statu damnationis vel saluationis: ita videlicet q̄ mortalis culpa hic p̄ penitentiam aut baptismate nō deleta cū tali culpa defertur ad iudiciū: nuncq; post deletura nec remissura. Et Eccēs. x. dicitur. Si ceciderit lignū ad austrum aut ad aquilonē: in quocūq; loco ceciderit: ibi. s. semper erit. Lignum est homo. Aquilo infernum designat: & celū austrū. Et Eccēs. ix. dicitur. Quodcūq; facere p̄t man⁹ tua instāter operare: ga nec op⁹ nec ratio nec scientia erit apud inferos quo tu properas Et q̄ etiam beati in merito nō possint proficere patet: quia meritum p̄tinet ad statum vite presentis. Vnde Paulus dicebat. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis. Et ysaias. Tempore accepto exaudiui te: & in die salutis auxiliatus sum tui. Item secundo arguit Plato sic. Quidam phōz & poetarum finxerunt deorsum esse infernū locū tristissimū/ omni genere pe

Caput Tertium

narū & miseriarū plenū / ibicq; descensuras p̄ditorū aias sine fine puniendas. Finxeruntq; iras & beneficentias deorū: & deorū: nō qđ sic verum esse animo crederēt cū tenerent nichil de penis post mortem futurū esse malis sed hoc fingebant p̄pter tyrannorū timorē. s. vt princeps tyranni timerentur a subditis: vt dicit Aug⁹. vi. de ci. dei. Item. iij. de ci. dei. dicit Aug⁹. Q; antiquit⁹ preside tes in ciuitatibus finxerūt multa falsa de dijs & locis penalibus: existimātes illa esse vtilia si credantā populo ad retrahendū ipsum a vicijs & vocandū ad virtutes. Pro hac opinione loquebat Satus in thebayde dicens.

Primus in orbe deus fecit timor. Et Cicero primo libro. de natura deorū dicit. Quidā torā de dijs im mortalibus opinione factā esse dixerunt ab hominibus sapientibus. R. p. causa vt quos ratio nō posset: eos ad officium religio duceret. et Ci. li. iij. inuectiuarū in Catelinam inquit. Itaq; vt aliq; inuita formido improbis esset posita: apud inferos quedam illi antiqui supplicia impijs constituta esse voluerūt. Idem ponit Seneca tragedia sexta. metro quinto. Et platonici vt dicit Aug⁹. vbi supra. dicere soliti erant vtile esse in ciuitatibus vt viri fortes: & si falsum sit: ex dijs genitos se esse crederēt: vt audacius res magnas diuine stirpis fidētia aggredierentur Secundo arguit p̄ hac pte exitialiter & venenose Origenes: q̄ vult omnes damnatos & etiam demones in fine mundi p̄ diuinam misericordiam saluari: & per cōsequens infernū nō reperiri saltē post iudicium vniuersale. & primo sic. Sapie. xi. dicit. Misereris omnium dñe & nichil odisti eorū que fecisti: sed inter omnia cōnummerantur etiam damnati: & demones: ergo & illorum in fine mundi miseretur deus. Et Gen. vi. dicit. Non p̄manebit spiritus me⁹ in hoīe in eternū: quia caro est:

Prime decadis LII

sed spiritus dei: vt ibidem glo. dicit: accipitur p̄ indignatione. Indignatio autē dei & pena quā infligit videntur idem esse: ergo si spiritus nō permanebit. i. indignatio dei in homine in eternū: ergo nec pena similiter. Item xxxv. Psal. dicit. Homines & iumenta saluabis dñe. secundum Origenē homines. i. rationales. & iumenta. i. demones. Et iterum: nūquid in ira sua cōtinebit misericordias suas: q̄si dicat nō. Ira autē dei est punitio eius. Et Anselm⁹ libro cur deus hō. ait. Non ē iustū vt deus creaturā rationalē quā ad beatitudinē fecit oīno perire sinat. sed inter rationalē creaturā sunt etiā dānati: ergo illos in eternū p̄ire nō sinet. Itē deus vult oēs hoīes saluos fieri: vt dicit Paulus. i. thi. ij. Sed voluntas dei est tā efficaax vt necesse sit oīno impleri: & ei nemo aliquo mō resistere pōt: nāq; quecūq; voluit: fecit i celo & in terra: vt dicit Psal. ergo oēs hoīes etiā dānati saltē post iudicium saluabunt: & p̄ cōsequēs nō erit infernus post iudicium. S; qm̄ hāc Platonis & Origenis erroneā opinionē qdam carnales hoīes bonis huius sc̄li iebriati: vt licentius: gloriofius & voluptuosius viuere possint sequunt. Idcirco p̄babo breuiter quicq; rōnibus: & auctoritatibus: & exēplis: esse infernū ante & post iudicium. Et primo rōne diuine p̄fectōis. Nam deo cōpetit misericordia & iustitia. Omnes enī vie dñi misericordia & veritas: inq; psal. & alibi. Potestas tibi dñe & misericordia. & reddes vnicuiq; sc̄dm opa sua. Si enī esset iust⁹ sine misericordia esset crudelis. & si misericors sine iustitia: esset insipies: vt i. e. disciplina. xlv. d. p̄pterea dicit Tho. i. par. q. xxi. p̄ totum q; in oī ope misericordia & iustitia dei reperit. Misericordia si qdem quantū ad primā radicē: vt puta creatio ni in oībus: & in hoīe creatio illius: & finis beatitudinis eius: q̄ ex sola bonitate diuine voluntatis dependet. Iustitia

Caput Tertium

tia distributiva vero in quantum reddit unicuique secundum eorum naturam dignitatem: & merita: in hoc mundo vel in futuro: propterea dicit Dio⁹. viij. c. de di. noib⁹. Oportet videre in hoc vera dei esse iustitiam quod omnibus tribuit propria secundum unicuique existentium dignitatem: & unicuique naturam in proprio saluat ordine & virtute. Ergo sicut ex misericordia eternaliter bonos remunerabit in celo: ita ex iustitia malos perpetuo dānabit in inferno. Secundo probatur ratione oppositorum conditionis. Nam cum in natura reperitur unum oppositorum siue contrariorum: inuenitur & reliquum. xi. metha. & ij. de celo. (nisi tamen unum esset infinitum) Sed reperitur locus secundum philosophos: ubi est absentia omnium contrarietatis: & presentia totius pulchritudinis: diaphanitatis: luminositatis: ut patet de noue celis mobilibus ab omni contrarietate semotis. primo celi. ad quos ascendunt aere bonorum ad comparas stellas de mente Platonis: siue secūdam grecos & valdenses reperitur locus & aliqua regio in superficie terre temperatissima: omnibus delectationibus gratissima: omni terra excellior: sita in oriente & dextra parte celi quae nobilior est sinistra. ij. de celo. qui dicit paradysus terrestris: siue ortus deliciarum: siue paradysus voluptatis. Gen. i. ad quem locum usque ad diem iudicij ascendunt aere non plene purgati: secundum grecos & valdenses. Siue reperitur locus secundum theologos christianos incozigibilis pulchritudinis: & indicibilis dispositionis in gloria: ubi omne bonum sine omni malo: ubi lumen indeficiens & pax dei que exuperat omnem sensum: qui est celum empyreum circumstantes immediate omnes noue celos mobiles: in quo loco sanctorum aere requiescunt: & sempiterno euo & diuinitate fruuntur. Ergo ex opposito reperibilis est & esse debet aliquis locus: vel aliqua regio subterranea in centro circumdans medium mundi summe deorsum: quae regio quaedam igne

Prime Decadis LIII

est plena: & naturaliter tenebrosa: omni influxu celestis luminis priuata: ex eo quod elementum terre hac regione circumstantans est simpliciter opacum: carum penitus diaphanitate: sine quae lumine usque diffundi potest vel penetrare. In qua regione est omne malum sine omni bono: & omnia contraria eorum quae sunt in corporibus celestibus siue in paradiso terre: siue in celo empyreo ubi dānati in seculum seculi cruciabantur. Tertio probatur ratione honeste equitatis. Nam secundum canonistas & legistas in dubijs semitam debemus eligere tutiorem. Extra de homicidio. c. ad audientiam. & extra de derico ex cōcato ministrante. c. illud/dicitur quod in dubijs via tutior est eligenda & extra de sponsalibus. c. iuuenis. dicitur in his que dubia sunt quod certius existimamus tenere debemus. & de penitentis. d. viij. dicit Aug⁹. in. c. nemo. §. si quis autem. Tene certum & dimitte in certum. Vnde Cicero primo officiorum ait Bene precipiunt quae verant quietem agere quod dubites equum sit an iniquum. Et iuriscōsultus dicit in. l. semp. ff. de regulis iuris. Semp in dubio benigniora preferenda sunt. Idem in. l. in ambiguis eo. ti. Cum ergo benignius sit & honestius & rationi magis consonum credere: quod mali qui hic absque timore mala perpetrarunt: non castigati in hoc seculo: alibi puniantur post mortem in inferno: quod quod semp hic gaudent in iniquitate reportent de malis tractis commodum pro talibus: & virtute post mortem ditentur: gauisi semp in vita iniquitate: ut dicit de pe. di. viij. nullus. ergo omnino pro talibus ponendus est infernus post mortem. Argueret enim aliter ex continuo hic malis/nec hic/nec alibi post mortem punitis deum esse iniustum: imitemur: improvidum: & partialem: quod esset imitius: in benignius & iustior semita ad credendum. Quarto probatur ratione diuine combinationis. Nam deus & christus & sancti minantur infernum malefacientibus post mortem. secundum illud Mat. xxv. Ibiunt

Caput Tertium

hi in suppliciu eternum. Iusti aut in vita eterna. & Job. xxi. Tenent tympanu & cythera & gaudent ad sonitus organi dueunt in bonis dies suos: & i puncto ad inferna descidunt. Sed si dicas qd infernu minatus est xps vt terreat malos & ad bonu couerat: non vt penas iferat. Audi. Grego. iiii. dialo. c. xxxvi. Quid si qs dicat: idcirco eterna penam peccantibus minatus est xps vt eos a peccatorum perpetracione copesceret. Respondet: qd si falsum est quod deus minatus e: vt ab iniustitia corrigeret etia falsa pollicitus est vt ad iustitia puocaret. Sed qs hoc etia insanus dicere psumat: qa si deus minatus est quod no erat impleturus: tunc cu asserere ipm misericordem volumus: cu fallace esse (quod nephas est) pdicare copellimur. Hec. Grego. & Hiero. ad Pamachium & oceanum ppi hoc sic scribit. An putamus fratres qd iocando pphete pdicent: rideo loquatur apli: xps iudicum infantiliter cominet. Sed ioci non sut vbi supplicia intercidunt. Si iocando passi sunt: credantur: & iocando locuti. Isaias serra secatur. Dauid leonibus deputatur. Paulus truncat gladio. Petrus in cruce: dni exemplio suspenditur. Et hoc totum vt nos a peccatis sua doctrina reuocarent. hec ille. Quinta ratio est: rone vniuersalis mundi conditiois. Nulla eni communitas ptiuaris: nulla dnatio temporalis sine aliq iustitie loco est: eo qd iustitia maxie perfectionis e. Nam ait deus Deus. xvij. Maleficos non sinas viuere super terra: ergo & in toto mundi regno de q nemo alius nisi deus dnus est (qa dnus est terra & plenitudo eius) debet assignari aliqs locus tormentoru vbi diuina iustitia in reprobos ostendatur: & hic locus dicit infernus. Secundo pbatur existentia inferni auctoritaribus: & primo sacre scripture Gen. xx. xvij. dixit iacob. ad ruben: visa tunica filij ioseph sanguie

Prime decadis

LIII

tincta. Descenda ad filium meum iugens in infernu. & Numeri. xvi. Dathan & abiron descenderet in infernum viuetes. & Virgi. in sexto. Facilis descensus auerni. Noctes atq; dies patet attri ianua ditis. Sed reuocare gradu superasq; euadere ad auras. Hoc opus hic labor est. Et ibi dem idem. En qsq; suos patimur manes &c. & Iuuenalis li. i. saty. ij. dicit esse aliquos manes &c. Et Sene. i. tragedia dicit. Quisq; est placide zc. Vide ante in qstione de aiarum immortalitate. Et Ouidi. 4. metham. Est via de diuis funesta nubila saxo. Ducit ad infernas per inuisa silentia sedes. & infra. Mille capax aditus & apertas vbicq; portas vrbs habet. Et Lactantius sexto institutio num de inferis dicit. Zeno stoicus docuit & sedes piorum ab impijs esse discretas: & illos qdem quietas ac delectabiles incolore regiones: hos vero penas luere in tenebrosis locis: atq; in ceni voraginibus horredis. Tertio pbatur existentia inferni exemplis. & primo illius tyranni impatoris Trayani qui vt fert: ad preces beati Gregorij de inferno ereptus & ad presentis vite statum reductus penitentia egit: vt dicit in. iiii. dialogor. c. xxvij. Ex q exte plo tria correlaria sequunt. Primu q nichil phibet aliquem ante resurrectione generalem aliq de causa deo nota ad vita hanc resuscitandum: fuisse mortuu in peccato mortali: de q resuscitatur penitentia acturus erat. Secudu quod sequitur est: qd no valet dicere. Iste moritur in peccato mortali. igit danabitur. sed benefic sequitur. Iste in peccato mortali moritur: & ad vitam presentem iterum no resurget: igit illud peccatu no remittet: sed danabit. Tertiu quod sequitur e: qd oes auctoritates q dicunt qd in inferno nulla est redemptio. vel in inferno nullus amplius confitebit deo. Intelliguntur de morte finali illoru q amplius ad presentis vite statu post generalem

Caput Tertium

resurrectionē nō resurgēt. Secūdo idem patet exemplo illius de cuius sepulchro oibus vidētibus flāma exiuit. & exemplo illius de cui⁹ sepulchro damatū est; ardeo; ardeo: vt Greg⁹ veridice refert in. iij. dialogorū. ca. iij. Probant etiā infernū esse stridor humanis vlulatus & gemitus ceteraq; mestitie signa: que ponit Statius libro secundo thebaydos de habitantibus in acchya: vbi est mons altissim⁹ a deo vt neq; vti/ neq; plunie ibi aliqd possint: vbi talia etiā qñq; audiunt. Et greg⁹. iij. dialogorū adducit montē ethne in Sicilia vbi crebro audiūt penarū voces. Et etiā infernū pbatur ex multiplici reductione animarū ad corpora vt manifestarēt penas & alia que fieri viderūt apud inferos: sicut veridice refert beatus Greg⁹. libro. iij. dialogorū. c. xxvij. vbi in principio dicit. Superna pietas ex magna misericordie sue dignitate disposuit: vt nōnulli etiam post exitum repente ad corpus redeant. & tormenta inferni que audita nō crediderant: salte vīsa ptimeſcant: vt patet de Lazaro qui nunq; risit resuscitatus: qui & ita se post castigauit ieiunijs: vigilijs & laboribus vt se vidisse tormēta apud inferos etiā si lingua taceret: cōuersatio loqueret. hec ille.

Nunc ad tria argumenta Platonis in fronte huius q̄ stitūcule facta respondet. Et ad primū dicit: q̄ erroneū est dicere cū philosophis q̄ frustra erūt pene eterne: cū pfectus penarū esse desinat: & ideo finiende. Sicut forte sequit: frustra sunt medicine: & ideo finem habiture quia egri curari nō possunt: & sani nō possunt infirmari. Quia scdm irrefragabile catholicorū religionis veritatem: pene damnatorū in eternū erūt ppter tria: vides licet ad iustitie dei declarationem: ad vniuersi decorem p bonorū & malorū comparationē: & ppter beatorū letificationē vindictā videntū iustissime fieri in eos qui

se in hac vita iniuste glorificauerūt. iuxta illud. Letabitur iustus cū viderit vindictā: manus suas lauabit i sanguine peccatoris. Ad secundū autē & tertū dicendū: q̄ philosophi & poete qui sinxerūt infernū esse ppter. R. p. vtilitatem: nō credentes de facto esse infernū: meruerunt nō sapientes: sed insipientes dici. Tū primo: quia huiusmodi penarū fictiones scdm fidem sunt illicite si cūt sunt in dubie. Tum secūdo: quia etiā scdm rationē naturalē veritas q̄ est virtus nobilis p̄tinens ad intellectū & ad regulandū affectū nō est p̄ qualicūq; cōmodo abicienda cū bonū honestū sit preferendū bono vtili: sed p̄ fictionē illā vtilē. R. p. & virtus & veritas & bonū honestū abiciebat: ergo nō erat licitū fingere zc. Nec est via dei aut p̄cessus ratiois: vt hoies simplices reuocent a peccatis: & puocent ad virtutes p̄ deceptiones vel errores: vel fictas fabulas: vt faciūt poete. Nam q̄ talib⁹ mendijs vsi sunt nō p̄fuerūt hoibus: nec. R. p. sed maxie nocuerūt sicut exitus pbatur: quia exinde successu tempis execrabiles errores radicati & firmati fuerūt in populo gentili: q̄ post xp̄o veniēte cum magna difficultate vix extrahi poterūt. Media autē cōgrua retrahēdi hoies a vitijs: & ad virtutes puocandi sunt vere eruditiones: apte increpationes: deuote exhortationes: p̄missiones bonorū: cōminationes penarū tā p̄ntis q̄ futuri seculi: nō quidem fictarū: sed oī ambiguitate remota verissimarū: quibus medijs qui vere vti: sapiens merito dici p̄t. Ad p̄phanā preterea & hereticā opinionē/ in hoc/ Origenis dicit primo: q̄ demones nunq; saluabunt. Nam vt dicit Damascē. Hoc est angelis casus: quod hoibus mors. Sed hoies post mortē si i peccato mortali moriant: eorū nulla est redēptio ex inferno. Ergo & angeli post casum facti sunt similiter irrecuperabiles: propterea dicebatur.

Caput Tertium

Mat. xxv. Ite maledicti in igne eternū q̄ paratus est dia-
bulo & angelis eius. Et Apo. xx. dicit. Diabolus q̄ sedu-
cebat eos missus est in stagnū ignis & sulphuris vbi &
bestia & pseudo pphete cruciabūtur die ac nocte in sc̄a
seculorū. Sed p̄ hoc sc̄a seculorū in scriptura solet eterni-
tas designari; ergo. Q̄ etiā mali hoies in hoc mundo
et postea dānati nunq̄ saluabunt; patet ratioe. Nam si
in fine oēs saluarent; sequeretur q̄ oēs possent ad libitū
offendere deum; et in mūdo gaudere; et postea vellet
vel nollet deus saluaret eos; et sic de delitijs ad delitias
trāsirent; p̄sentib⁹ et futuris bonis fruerētur; hic ventrē
plenū et ibi menū haberent; in vtroq; seculo essent pri-
mi et sic postremo in terra et in celo apparerēt glorio-
si q̄ est impossibile; vt dicit Hieronymus ad Iulianum.
Ad auctoritates vero extorte et infideliter ab eo pro sua
falsa opinione adductas respōdetur; et primo ad primā
dicit; q̄ illa distributio omnīū debet accipi vt sit acco-
modata sc̄m hunc sensum. s. omnīū eorū quos dignos
misereri diuina iustitia noscet. Damnati autē post mor-
tem; & demones post casū sunt irrecuperabiles. Vel di-
catur q̄ distributio illa intelligitur p̄ generibus singu-
lorum; & nō pro singulis generū; vt declarabitur ad vl-
timū. Et ad illud Gen. xi. dicitur; q̄ intelligitur de ho-
mine sc̄m genus suum vnde indignatio fuit ablata per
christi passionē. Et ad illud psal. nunq̄ obliuiscet mis-
sereri de⁹ aut cōtinebit in ira sua misericordias suas; di-
citur q̄ intelligit de his qui sunt vasa misericordie; q̄
ipsi nō p̄ meritis suis; sed deo miserāte de miseria liberaf
Ad auctoritatē vero Anselmi dicit; q̄ intelligatur de na-
tura rationali absolute & simpliciter vt sit sensus; de na-
tura angelorū & de natura hoim vniuersaliter nō est ius-
tū oēs p̄ire; sed nichil phibet aliquē eorū p̄ire & aliquē

Prime decadis

LVI

saluari. Ad illud autē Psal. Hoies & iumēta saluabis dñe
rñdet negādo expositiōnē Origenis. Ad vltimū rñdet
Aug⁹. exponēdo auctoritatē apostoli. primo vt sit di-
stributio accomoda sc̄m hūc sensum. Deus vult saluos
fieri oēs hoies qui saluantur; nō q̄a nullus hō sit quē sal-
uū fieri nō velit; sed q̄a nullus salu⁹ sit quē nō velit sal-
uū fieri. Secūdo exponit sic; vt fiat distributio p̄ generi-
bus singulorū; & nō p̄ singulis generū. & sc̄m hūc sen-
sum deus vult de quolibet statu hoim saluos fieri mares
& feminas; iudeos & gentiles; paruos & magnos; non
tñ oēs de singulis statibus. Et licet auctoritas apostoli
posset trahi ad istos sensus; tñ quia nō sūt de virtute ser-
monis. Dicendū est aliter sc̄m Damascenū li. ij. ca. vl-
timo. Q̄ volūtas diuina diuidit in voluntatē antecede-
tem & cōsequentē. Volūtate autē antecedente deus vult
oēs hoies saluos fieri. Volūtate autē cōsequēte nō. Et q̄a
volūtas antecedēs nō semp̄ implet; ideo nō oēs saluant
Ad sciendū autē quid appellat in deo volūtas antecede-
& quid volūtas cōsequēs. Notandū q̄ in volūtate diui-
na cū sit sūme simplex nō pōt diuersitas inueniri. Raz-
tione tñ volitū nichil phibet eā diuersimode cōsiderari
sc̄m diuersas conditiones volitorū. Volitū autē sc̄m
q̄ nūc loquimur in creatura rationali; ordinabile est in
beatitudinē in quo est duo considerari. s. illud q̄ ordi-
nat; & auxilia eius quibus iuuat ad cōsequendū finē ad
quē ordinatur. Et sc̄m vtrūq; istorū pōt accipi disti-
ctio volūtatis in antecedentē & consequentē. In eo enī
q̄ ordinaf ad beatitudinē ē cōsiderari naturā & psonā;
quāntū ergo ad naturā deus vult oēs hoies saluos fieri; i-
quantū dedit oibus naturā capacē & ordinabilē i beati-
tudinē. quantū vero ad personā nō vult oēs hoies saluos
fieri; actiōes autē sūt suppositi & psonē. Et q̄a multi de

Caput Tertium

uiant a fine ultimo p̄ suas actiōes prauas: iō quantū ad ea que sūt p̄sone nō vult deus oēs personas saluas fieri Prima voluntas dei dicit̄ antecedēs: sc̄da cōsequens: q̄a prius debet cōsiderari natura ordinabilis in finē q̄ actiōes p̄sone q̄bus finis cōsequit̄ cū ab ipso deuiat. Secūdo pōt̄ hec distinctiō volūtatis antecedentis & consequētis sumi quantū ad auxilia quibus creatura iuuatur sunt enī quedā antecedentia q̄llī quedā cōia auxilia que dan̄ oībus hōibus vt salui fiant. s. liberū arbitriū: precepta: consilia & huiusmodi quibus oēs possunt dirigi in his que p̄tinēt ad salutē. Sūt nichilominus quedā specialia: vt gratia: virtutes: pseuerantia in bono & huiusmodi que dan̄ quibusdā specialiter & singulariter: ergo q̄a cōe p̄cedit ordine nature illud q̄d est speciale/ volūtas diuina sc̄dm q̄ respicit cōia auxilia dicit̄ volūtas antecedens. p̄ vt aut̄ respicit specialia dicit̄ consequens. & isto modo vult deus oēs hoīes saluos fieri voluntate antecedēte sed nō cōsequēte. Volūtas aut̄ antecedēs nō semp̄ implet̄: quia nō est volūtas simpliciter: nec volūtū volūtate antecedēte solū: sed sc̄dm q̄d. Nam volūtas de salute alicui⁹ est voluntas practica que necessario respicit cōditiōes p̄ticulares suppositōrū q̄rum sunt actiōnes. hoc aut̄ nō facit antecedēs volūtas: sed consequēs: & iō q̄ vult deus volūtate antecedēte solū nō simpliciter vult p̄pter q̄d nō oportet eā impleri. Hec collectiue ex Tho. i. p̄te. q. xix. arti. vi. & dño Henrico de assia sup̄ Gen̄.

Secunda questiuncula est:

¶ An in cētro terre: vel vbi sit situs & posit⁹ locus inferni. Ad quā sic respōdet̄: q̄ loc⁹ inferni vbi sit certitudinaliter doctores theologi nō ponūt. Magister enī sniat̄ in. iij. p̄pe finē. xlv. di. dicit sic. Ignis eternus cuiusmodi sit & in qua mundi vel terre p̄te futurus sit:

Prime decadis LVII

hominem scire neminē arbitror: nisi forte cui spiritus diuinus ostēdit. Et Aug⁹. in libro retractionū. ca. xxix. retrahens q̄d dixerat. xij. super Gen̄. dicit sic. Magis michi videtur dicere debuisse q̄ sub terris sit q̄ rationē reddere cur sub terra esse credat̄. Et Greg⁹. in. 4. dialoz̄ gorum interrogatus an sit credendum infernū esse sup̄ terram vel subrus dicit. Hac de re temere diffinire non audeo: nōnulli nanq̄ in quadā terrarum parte infernū esse putant. Alij vero hunc sub terra esse existimāt. hec ille. Alij vero dicunt q̄ infernus sit in opposito aride axe que est inter equinoctialem & polum articum in quo loco viget excessus caloris. Vel est sub aliquo polorum vbi est excessus frigiditatis. Potest etiam esse aliqua regio in superficie terre sub aqua: vel super aquā per modum magne insule intemperatissima: molestissima: horribilissima: de formissima que dicitur infernus: & huic imaginationi consonat quod dicunt quidam in extremis partibus septentrionis vltra noruegianos habitantes: vbi dicunt esse multa demonia. & clamores & tumultus horribiles audiri ab inhabitantibus insulas. Dominus autem petrus de taranta. & Tho. & Ricard⁹ & dominus Bonauentura. in. iij. d. xliij & dominus Henricus de Assia sup̄ Gen̄. sua dēt tribus cōgruentijs esse infernū in centro terre. & primo ratione diuine ordinationis sic. Deus cū sit sapiētissimus oīa sc̄dm exigentiā suarū naturarū i suis locis statuit & ordinauit. Nam sapientis est ordinare. primo. metha. & Aug⁹. dicit. xix de ci. dei. ca. xij. q̄ ordo ē pariū dispariūq̄ rerū sua cult⁹ q̄ loca tribuēs dispositio. Sicut ergo naturalib⁹ & corporalibus reb⁹ oppositis assignauit diuersa loca opōsita cōsp̄ respōdētia p̄p̄ijs earū naturis: vt puta rebus leuib⁹: locū sursum & circūferentiā: & reb⁹ grauibus locū infer-

Caput Tertium

rius & centrū mūdi. Ita & spūalib⁹ rebus loca cōueniētia earū naturis statuere debuit: vt leues. s. & spūales vtriq^{ue} corda sua sup terrā ad celestia & spūalia infixerunt ad circūferentiā toti⁹ mundi & in sūmo celī statuerent Graues vero & pctis pōderosi q^{ui} corda sua bonis terrenis sup terrā indebite fixerūt: ten derēt ad mediū toti⁹ & circa centrū mūdi atq^{ue} in pfundo iferni. Scđo idē pbat rōne assimilatiōis. Nam loc⁹ & locatū debet assimilari siue pportuari. 4. phisi. Pctōres autē tres hnt cōditiōes elongatiōe: obscuritatē: & frigiditatē: nā peccatū diuidit & elongat hoīem a deo. puer. xv. Longe est dñs ab impiis. pctōres sūt obscuro. excauit enī eos malitia corū: Sapie. ij. & iō in tenebris ambulāt: & vie illorū tenebre: & lubricū: & angel⁹ dñi coartās eos Pctōres sūt frigidū p pccm q^{ui} dicit venenū aīe ab Aug⁹ li. 83. q. Venenū at vt dicit Isido. i. ethimo. est frigidissimū: ergo loc⁹ nouissimus: obscur⁹ & frigidus eis debet: Infernus autē in medio & in cētro mūdi existēs ē sūme elongat⁹ a celo: ē naturaliter tenebrosus: oī influxu celestis lumis priuar⁹: ex eo q^{ui} elementū terre hāc regionē circūstans ē simpliciter opacū carens penitus diaphanitate sine qua lumē nūq^{ue} diffundī potest vel penetrare: est frigidissimus naturaliter: vnde dicit tartarus a tremore frigoris: vt dicit Isidorus: eo q^{ui} ibi nec radius solis penetret nec adsit motus aeris. Tertio pbat idem ratiōe oppositiōis sic. Loca opposita: oppositas & cōtrarias cōditiōes & naturas solent habere: sed paradīsus terrestris est aliq^{ue} regio in supficie terre tēperatissima sita in parte orientali & dextera pte celī que regio est gratissima oībus delectatiōibus. Ergo infernus poni debet ex opposito in inferioribus partibus terre: interioribus siue centralib⁹ spere terre: v^{el} supficialibus terre opposite axe axi: que inferiores dicunt respez

Prime decadis LVIII

ctu nostri: que regio est intemperatissima: remotissima a celo omnibus molestijs & contrarietatibus plena. Itē paradīsus terrestris oppositus inferno (vt dicunt doctores & historici) habet omnia que requirunt ad bonitatem loci: ciuitatis & regionis. Ad que requirit conueniens dispositio montium: scaturigo fontiu: decursus fluminū: nobilitas plantarum: iocunditas animaliu: i fluentiarū bonitas: aurarum siue ventorum regularitas: temperies elementorū. Vnde & Damascen⁹ libro secūdo sententiarū dicit. Paradīsus terrestris est positus in oriente omni terre excelsior tēperato: tenuissimo ac purissimo aere fulgens: plantis semp^{er} floridus: comat⁹: bono odore repletus: & omnibus gratissimis oblectationibus plenus. Ergo infernus habere debet omnia contraria paradīso terrestris: & per consequens si paradīsus in summo sit: infernus debet esse in infimo loco mundi. Secundo pbat eadem cōclusio auctoritatibus: & Primo Ione. ij. Proiecasti me in pfundum in corde maris, vbi glo. dicit. q^{ui} sicut cor est in medio & centro aialis: sic infernus in medio terre. mediū autē terre est centrū ei⁹. Et Iob. x. Dimitte ergo me etc. Et Psal. Liberali me ex inferno inferiori. vbi dicit glo. Augustini q^{ui} duo sūt inferna: superius & inferius. Terrena in habitatio vbi est caro & sanguis: decessio & successo mortalitatis & mutabilitatis. Infernus est superior: sed ab hac terrena in habitatione & inferno itur ad infernū inferiorē. Propter hec duo inferna missus est filius dei vndiq^{ue} liberās ad vnum infernum missus est nascendo: ad alium moriendo. Hec Aug⁹. Et Ysaías. xiiij. Infernus subtus conturbatus est. Et Math. xij. Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus: ita erit filius hominis in ventre terre tribus diebus & tribus noctib⁹. Et Pro

Caput Tertium

uerbiorū. ix. In profundis inferni cōiue eius. & Apo. v. dicit: q̄ iohānes cum vidisset librum signatum septem sigillis: flebat quia nō videbat dignū aliquem illū ap̄ re neq; in celo neq; in terra neq; subtus terrā. Liber est sacra scriptura. apertus. i. patefactus a christo qui fuit de tribu iuda. Et inuit iohānes subtus terrā: quasi ibi sint aliqui scia prediti vt demones: aīe mortuorū qui hīc sapiētes habiti sunt: vt sancti patres: pphete & multi philosophi. & in glo. xiiij. q. ij. c. temp^o in verbo additis dicit. Infernus est sub terra & celsū supra. Item. xxij. q. iij. ca. hec aut vita. & Grego. in quarto determinās: quid de loco inferni credat dicit. Hoc animū pulsāt q̄ idcirco infernus dicit: q̄a inferius iacet. Idē dicit Isido. xiiij. ethi mo. vnde infernus dicit etiā gehēna. a geos q̄ est terra: & hēnos q̄si pfundū: q̄si in pfundo situs. Et Virgi. in sexto introducit Eneā alloquentē Didonē: dicentēq;. In felix dido verus michi nūcius ergo Venerat / extictā ferroq; extrema secutā. Funeris heu tibi cā fui: p sidera iuro. Et superos / & si q̄ fides tellure sub ima est. Inuitus regina tuo de litore cessi. Et Seneca tragedia. i. introducit thesē inuocantē. Fas oē mūdi teq; dñantē p̄cor regno capaci. Teq; quā tota irrita q̄sui t ethna mater. Vt iura abdita & opta terra liceat ipune loq;. Et vltia tragedia de virtute loquēs dicit. Nunq; stigas ferr̄ ad vmbra indita vire^o Viuite fortes necletheos seua p̄ ānos. Vos fata trahent. Sz cū sūmas exiget horas. Consumpta dies iter ad superos gloria pandet. Exēplis etiā veritas p̄dicta patere pōt ex Grego. iij. moral. c. xxxij. Et a scō Cyrillo ad Augu. in trāsitu bti Hic. hec collectiue ex. 4. sn̄ax: et ex henrico.

Etia questiuicula est: Si

alibi q̄ in cētro terre reperiant ī superficie terre loca in quibus aīe damnatorū penas luant. Ad

Prime Decadis LIX

quā sic respondet: q̄ vt Greg^o. dicit: iij. dialo. Omnia potens deus ad correctionē viuētū in hoc mūdo in quibusdam patētibus in superficie terre quasdā damnatorū aīas penas luere: voluit ostendere vt mētes infidelīū q̄ in ferni tormēta esse nō credūt tormentorū loca videant q̄ audita credere recusant. Et infert. c. xxiiij. li. vbi supra: quendā sanctū heremitā q̄ in insula Lipparis Sicilie morabat vidisse q̄ aīa theodorici regis in ollam vulcani ibidē ebullentē: p̄iecta fuit p̄ Iohannē papā & Simachū patriciū quos ille rex añ occiderat. Et iuste dicit ibi beatus greg^o ab illis in ignē mitti apparuit: quos i hae vita iniuste iudicauit. Itē in. iij. c. narrat de quodā romano cui in extremis laborātī apparuit nauis pata: qua ip̄e & qdā vicinus suus adducēdi erāt in Siciliam: q̄ statim post hoc fuerant si p̄ mortui. & subiūgens dicit greg^o. q̄ vero ille moriēs se ad Siciliā ducendū testatus ē. qd sentiri aliud pōt: nisi p̄ ceteris locis in ei^o terre insulis eructāt igne tormētorū olle patuerunt: q̄ vt solēt narrare q̄ vo uerūt lassatis q̄tidie sinib^o crescūt vt mūdi termio app̄ pinquāte quantū certū est illie ampli^o exurēdos colligitātō & eadē tormētorū loca ampli^o videāt ap̄iri. hec greg^o. Ex ista aut narratiōe apparet q̄ per ollas vulcani intelligunt qdaz putei flāmiuomi: v̄l quedaz cauerne terre flāmas spirantes sulphurē. Quare aut olle ille vulcanus attribuant p̄ p̄ Isido. li. xxij. ethi. dicētē q̄ iuxta-supp̄ stitiōnē gētiliū: vulcanus in fornacibus fabrorū q̄si deus ignis habitare dicit. & p̄ ip̄m figuraliter ignis intelligi solet: quē qdē p̄p̄ m̄ras vtilitates quas hoi confert (ab Isidoro ibi enumeratas) gēiles eū deū posuerūt: ipsum noīantes vulcanū: quē tūc ridere dicūt qn̄ ignis q̄si tonitrua emittit & scintillis strepit. & iterū Isido: li. xv dicit q̄ quedaz insule circa Siciliā vulcanie dicunt: ex eo q̄

Caput Tertium

ipse sicut mons ethna ardeat: & sunt octo quarū noīa ibi ponit. Et prima vocatur lipparis zc. Ethna vero est mons ab incenso sulphure: quo plenus est: flāmas spīrans. Et dicit Isidorus q̄ mōs ille hēt ab ea pte qua eurus & africanus flāt spelūcas sulphure plenas: que ventis illis agitate & cōmote flāmas emittunt terribiles: itaq̄ putatum est a quibusdā ibi infernū esse. Sed horū opinionē illa que precedenter de situ inferni dicta sunt stare nō p̄mittunt. nō enim omnis locus in quo vel a quo aīa luit penam dānationis vsq̄ in diem iudicij est principalis locus inferni. Sed q̄dam sunt particulares in quo (causa nota deo) quedā damnatorū aīe vsq̄ ad diem iudicij penas luunt. Henricus de Assia super Genesim.

Quarta questiuncula est:

q̄ Quis ordo & que habitudo est sub terra triū locorū penaliū. s. purgatorij: limbi: & sinus abrahe: vel sanctorū patrū/ad infernū. Ad quā sic respondet: q̄ de habitudo & ordine triū locorū penaliū ad infernū est duplex opinio. Prima est pbabilis videlicet q̄ infernus est regio centralis terre: & q̄ qlibet alia regio inferi illā orbiculariter circūstet scdm̄ sub & supra p̄portionaliter p̄ differentijs incolarū in indignitate vel dignitate: ita videlicet q̄ cū sint quatuor totalis inferi regiones scdm̄ cōmunē doctorū opinionē. s. infernus inferior: limbus puerorū: purgatorij: & sinus abrahe: vel limbus patrum. Infernus est regio centralis infima & imediate post eam regio puerorū q̄ in solo peccato originali decesserūt. Sup̄ quā est regio purgationis aīarū quā circūstet regio que vocat̄ sinus abrahe: vel limbus patrū: Prime due regiones sunt damnatorū: sed differunt quo ad penā lenius & penā dāni solā. Alie due non

Prime decadis LX

sed sūt vel fuerūt saluādorū. Alia opinio de ordine locorū: penarū ad infernū est: q̄ iste quatuor regiones sese orbiculariter nō circūdant: quod pōt tribus modis cōtingere. Primo modo: si imaginamur quandam piramidem terre magnā cuius conus sit centū mūdi: & basis sit tota superficies terre arida: & illam piramidē imaginemur diuisā per lineas v̄l superficies trāuersales in quatuor regiones scdm̄ sub & supra distantes: quarū infima sit infernus & ceterae sup̄ eā ordine predicto. Secūdo mō iste quatuor regiones possunt se ad inuicē habere ad modū quatuor sperarū: sup̄ inuicē imediate vel mediate positarū: ita q̄ centū mūdi: & alie tres directe ad vnā differentiam positionis celi situent̄ sup̄ eas. Tertio mō esse pōt q̄ tres regiones nō cētrales astent centrali a diuersis differentijs positionis: vt puta vna ab oriente: alia ab occidēte: & tertia a meridie vel ex opposito: & sic sunt quatuor imaginatioes de constitutiōe regionū inferi. Sed prima est pbabilior & dictis sanctorum cōuenientior. Quicquid tñ sit de cōstitutiōe dictarū regionū: videt̄ tñ verisimiliter ponendū q̄ inter sinū abrahe & infernū inferiorē sit quedā distantia mediā q̄si inuia vnde cūq̄ & amfra ctibus cōfusa. Nam dicit̄. Luce. xvi. q̄ diues epulo eleuat̄is oculis vidit a longe Abrahā & Lazarū in sinu ei⁹ vbi videt̄ localis distantia denotari. Et iterū ex hoc q̄ ibi dictū legit̄ ab abraham. Et in his oibus inter nos & vos chaos magnū firmatū est: vt hī qui volunt hinc trāsire ad vos nō possint: neq̄ inde huc transmeare. Quod literaliter acceptū videt̄ de notare interpositionē itineris impransibilis: licet doctores exponant illud mystice. Pro hac etiam opinione facit illud dictū in p̄sona sapie in create. Eccī. xxiiij. Penetrabo omnes inferiores partes terre & inspiciam oēs dormientes & illuminabo oēs

Caput Tertium

sperantes in dño. Ex quib⁹ oibus sequit̃ q̃ aie dñatorū qñ deducuntur ad infernū in centro terre ad luciferū ibidem consistente & alligatū habēt illas oēs regiones subterraneas p̃transire. Et aie que descendūt ad limbū puerrorū transeūt duas: & que ad purgatorū vadūt vnam: & p̃transeutes se vident sibi inuicē loquūtur & cetera. Et similiter qñ aie de purgatorio educūtur in gloriā expedit de culpis & penis forte ad confusionē & penarū cumulū dñatorū & demonū: q̃ odiūt ascensum hoim in celum permittente deo transeunt per centrum mūdi ad mansiōes suas in celo. Hec Henri. de as. sup̃ Geñ.

Quinta questiuuncula est:

q̃ Que est maior regio locorū penaliū. Ad quā sic respōdetur: q̃ si certo cōsiderare velim⁹ quātitatē regionū predictarū: nō occurrit vnde possimus quātificare eas: nisi ex multitudine incolarū cuiuslibet. Vbi ergo supponēdo q̃ quelibet aīa exuta sicut qlibet spūs determinet sibi certū spacium corporeū: videt̃ minima regionū predictarū fuisse sinus abrahe: in q̃ erāt oēs sancti veteris testamēti a pena purgatorij absoluti: q̃ pauci videntur fuisse respectu illorū q̃ adhuc in purgatorio tenebantur: qui iterum pauci fuerunt & adhuc sunt respectu eorū q̃ in inferno tenentur: & forte quādoq̃ pauciores his qui in regiōe limbi tenentur. Dico ergo cōsequenter ex his q̃ maxima harū regionum est regio inferni inferioris: qd̃ apparere poterit cuiuslibet attente cogitare volenti numerū saluandorū: numerū damnatorū: numerū assumptorū post iudicium corporum. Nañ primo numerus saluandorū bonorū post generalem resurrectionē nō erit forte minor (immo forte maior vt alibi disputabitur) q̃ multitudo dñatorum

Prime Decadis LXI

hominū & demonū. Sed numerus saluandorū implebit celum empyreū qd̃ est longe capacius quā totū spacium infra concavū orbis lune imo infra celum siderē vt patet in speris celorum se inuicem intercludentius: ergo oportet q̃ locus inferni sit amplissimus. Secundo hoc idem patet ex numero damnatorū. Nam iam plus q̃ sex milia quadringentorū nonaginta quatuor annorū ab initio mundi elapsorū aie dñatorū ad infernū descenderunt de cunctis regionibus viatorum fidelium & infidelium: q̃bus si cōnumerētur oēs demones qui scdm aliquos tot sunt quot sūt angeli beati ṽ plures: & itē quot sunt in p̃senti & erūt mali in futuro q̃ morietur & dñabunt. Cum ergo sit maxima multitudo damnatorū vt patet: ergo locus inferior inferni vbi cūq̃ sit est mire & stupēde magnitudinis & amplitudinis & maior aliarū oim regionum dictarum. Tertio hoc idem patet maxime ex numero corporū assumptorū ab hominib⁹ post resurrectionē generalē circūscriptiue loca occupātium: p̃pter ergo maximā damnatorū multitudinē qd̃ quantificare volētes locū inferni diuersimode loquunt̃. Quidā enī dicunt q̃ licet numerus damnatorū maior erit q̃ oīs numerus saluandorum: nō tñ oportebit p̃pter hoc q̃ spacium inferni sit ita amplū sicut paradisi: quia infernus habet rationē carceris cōstringentis & concuscantis: & nō rationē amene & libere latitudinis: nā ad penā dat̃ damnatis locus artus. Vnde dicit̃ a Psal. qd̃ nati/sicut oues ī inferno positi sūt: que aialia coanguste multuz in ouilibus cōstipanē. Alij dicunt q̃ loc⁹ inferni erit a centro terre mūdi: & orbiculariter extēdet versus concavū orbis lune quantū sufficiet p̃ illa multitudine. Alij dicūt q̃ tota regio elemental̃ post iudiciū erit locus inferni: ita q̃ qui in elemētis huius mundi i peccauē

Caput Tertium

runt in illis punient. Avari. s. in terra. Lasciui in aqua Iracundi in igne. Superbi in aere. Alij dicunt q̄ centrum terre & concavū eius est maius amplū q̄ pars terre discoperta aquis que ab hoibus habitatur: que pars terre nunq̄ ab hoibus p̄sentibus: p̄teritis & futuris (dato q̄ mundus habeat terminari) posset totaliter sufficere impleri: ita q̄ nulla pars eius etiā minima vacua remaneret. Alij dicunt & rationabilius q̄ sicut deus a principio creavit locum inferni detinētis & instrumentum ignis quo ibidem puniretur mali: sic etiā a principio deus p̄videntiā suā de capacitate loci p̄vidit: ut. s. infernus esset capax damnandorum localiter & distincte capiendorum. Hec Henricus de Assa sup. Genesim.

Extra questiūcula est: Que

regio locorū penaliū est diuturnior. Ad quā sic respondet: q̄ istarū quatuor regionū illa. s. damnandorū inferni sicut imensurate est & erit alijs extēsiōrior: ita & durabilior. Nam regio superior q̄ est sinus abrahe incepit primo inhabitari fortasse a morte iusti Abel: & depopulata fuit imēdiatē post mortē xp̄i: post hanc regionē inhabitari cepit regio purgatorij: que etiā oibus incolis priuata fuit p̄ xp̄m ad inferos descendentem ut quibusdam doctoribus verisimilius videt. post quā purgatorij euacuatiōnē iterū regio illa cepit incolas habere & habebit deinceps forte sine interruptione vsq̄ ad resurrectionē mortuorū generalē. Regio vero totalis inferni v̄l dānadorū sola cū suis infelicibus incolis in eternū durabit in altū extendēda quantū ad declarationē diuine iusticie p̄ distinctas singulorū penas iudici dei nō occulto q̄d tūc decerneat ab oib⁹. Hec hen. de Ass. sup. gen.

Septima questiūcula est.

Prime decadis LXII

Quot carceres seu mansiones habeat regio infernalis. Ad quā sic respondet. q̄ totalis regio inferni septē carceres habet: vel in septē regiones partiales: iuxta septē peccata mortalia videtur diuisa esse: vel post iudiciū diuisenda. Pro qua imaginatiōe est beatus Greg⁹. iij. dialogorū. c. xxvi. vbi ait: q̄ siue electi siue reprobi quorū cōis causa in ope fuit ad loca etiā cōia deducunt. xp̄i nobis verbis satisficientibus etiā si exempla deessent. Ipsa quippe veritas p̄pter electos in euangelio dicit. In domo patris mei mansiones multe sunt. Si enī dispar retributio in illa eterna beatitudine nō esset: vnapot⁹ mansio quā multe ibi dicende essent. Multe ergo mansiones ibi sunt in quibus distincti ordines bonorū p̄pter meritorum cōfortiū cōmuniter letant. Et eadē veritas (dicit greg⁹) finalis iudicij diē denūciās ait. Tūc dicā messorib⁹. Colligite zizania & ligate ea in fasciculos ad cōburrendū. Quid autē est zizania in fasciculos ligare: nisi cōparēs paribus in tormētis similibus sociare ut supbos cū supbis luxuriosos cū luxuriosis: auaros cū auaris: fallaces cū fallacibus: infideles cū infidēb⁹. Cū ergo siēs in culpa ad tormēta sicut angeli in locis penalibus deputāt: q̄si zizaniarū fasciculos ad cōburrendū ligāt. hec Greg. Vel dicendū q̄ sicut post cōsumatiōis mūdi iuxta ierarchias angelorū malorū ordinabunt in inferno diuerse mansiones seu regiōes eorū scdm differētias in statib⁹ & culpis eorū. Ita videlicet q̄ illi āgeli mali q̄ fuerūt v̄l stātes fuerūt de seraphin sūmi in celo cadētes facti sunt infimi. Et illi q̄ fuissent cherubin: cadētes / cōstituti sūt in choro sup̄ istos: ita q̄ q̄ fuissent de infimo ordine cet⁹ angelici collocabunt in sūmo loco inferni. Sicut ergo in celo cū q̄libet ordine angelorū collocabunt aliq̄ hoies p̄ cōformitate meritorū: ita p̄portionabiliter in ierarchijs inferni p̄

Caput Tertium

conformitate demeritorum homines collocabuntur in tres choros demonum: ita quod in infimo loco seraphinorum inferni ponentur illi qui hic fingunt ardere in amore dei ut religiosi etc. & ardent ab ira diaboli. In choro cherubin inferni ponentur illi qui in maiori scientia: sed non sibi nec recte alijs. In choro thronorum inferni ponentur qui fingunt se pauperes & thesaurizant pro episcopatu. In ordine dominationum inferni ponentur mali prelati: spirituales & temporales: reges: duces: comites. In ordine virtutum inferni ponentur zizaniosi: & sic de singulis. Quod si aliquid arguat: quia secundum Iob. x. In inferno nullus est ordo. & hic ponitur ordo septem carcerum vel trium ierarum. Respondet quod Iob intelligit de ordine intentionum & operationum que non sunt in inferno: nam nullus datorum habet intentionem vel actum debite ordinatum in fine qui est deus. Elicitur ex Hen. de as. sup. gen.

Cruxa questiuncula est: Si

o ignis inferni sit corpus vel figurari aut imaginarius. Ad quod sic respondet quod Auicenna. ix. sue methaphysice exustione corporum post iudicium cum non admittat carnis resurrectionem. & videtur quod naturalis spiritus ab igne corporali pati non possit: dixit ex hoc quod ignis inferni non esset corporalis: sed imaginarius: ita quod anime malorum post mortem dicuntur in igne cremari: quia imaginantur cruciari apprehendendo ignem sub ratione discoueniens. Et ponit exemplum ibidem de sonante quod ex apprehensione fantastica alicui discoueniens in sono quod plus cruciat quam fecisset ex presentia eiusdem in vigilia: sed hoc est falsum & erroneum: quia imaginatio est potentia quedam utriusque organo corporali: unde non potest esse quod tales imaginationes fiat in anima a corpore separata: sicut in anima sonantis. Iohannes dicebat quod si ignis non sit imaginarius: est certe figurari: ut sic intelligant anime ardere in igne: & affligi fetoribus spiritualibus: sicut iocundari dicuntur. scilicet quod rideant vel reficiantur que non intelligitur in aliquo re corporali: sed spirituali tantum.

Prime Decadis LXIII

Et si aliquid dicat: que ergo delectationes & pene spirituales bonorum & malorum demonstrant & pingunt copaliter. Respondet Auicenna. quod scilicet tristitia & delectatio spiritualis: est multum ignota & homines melius ad amorem vel timorem mouentur corporalibus quam spiritualibus. Sed quoniam etiam hoc falsum est. Ideo dicendum quod ignis inferni est verus ignis corporeus & eiusdem speciei cum isto quem nos videmus. Quod probatur ratione & auctoritate. Primo ratione sic. Corporum non potest conuenienter aptari in pena nisi corporeum: sed pena datorum non solus erit pena damni & priuationis diuine visibilis que inducet auersionem que fuit in peccato mortali: sed erit etiam pena sensus corporaliter que respondet conuersioni ad bonum commutabile. Corporalis autem pena per corpora irrogatur ergo. Secundo etiam probatur auctoritate philosophi primo Thome. dicentis: quod omnis aqua omnia aque est eadem species ergo eadem ratione omnis ignis omni igni est idem species. Tertio probatur auctoritate greg. iiii. dialo. & Augustini dicentium: quod anime damnatorum igne corporeo affliguntur. Hec Thomas in. iiii. sententiarum. di. xliii. Alii tamen dicunt ut recitat Scotus in. iiii. quod spiritibus & aiabus datur quidam habitus supernaturalis propter demeritum peccati: & per illum subiciuntur corporali agente ut possint ab eo pati. Hoc tamen Scotus improbat & bene.

Una questiuncula est: Si

o demones & anime spirituales sepe possint ab igne inferni corporali pati & cruciari & quod modo. Ad quod primo videtur respondendum negative pro illud Augustini. xii. sup. gen. c. xlii. Agens debet esse nobilius passio. Ignis autem corpus non est presentior spiritu. Item Aristoteles. i. de generatione dicit quod corpus non agit nisi per contactum. corpus autem spiritus tangere non potest quia illa se tangunt quorum vltima sunt superficies. phis. Spiritus autem indiuisibilis non habet vltimum. Item primo de

Caput Tertium

generatiōe & scdm Boetiū li. de duabus naturis. Illa solū agūt & patiunt ad inuicē q̄ in materia cōmunicāt s; aīa & ignis corporeo nō cōicant i materia: q̄a corpaliū & spūaliū nō est materia cōis. xi. metha. Itē oē qd̄ patit recipit aliquid ab agēte. Si ergo aīa patiat ab igne corporeo: aliqd̄ ab eo recipiet: sed oē qd̄ recipit in aliquo est ibi p̄ modum recipiētis: ergo recipiet ignis in aīa corporaliter. Sed spūalia recepta ab aīa sūt aīe pfectiōes & nō pena: ergo ignis receptus in aīa nō erit pena ei: sed magis pfectio. Itē agēs corporeū nō agit i re remota: nisi p hoc qd̄ agit in media. Sed aīe & demones q̄nc; sūt extra locū inferni. Cū q̄nc; in hoc mūdo appareāt hoibus nec tñ sūt imunes a pena. Et tñ videmus q̄ oīa intermedia ab ignē inferni nō patiant: ergo videt q̄ aīe dānatorū nō patiant ab igne corporeo inferni. Idē pbat̄ auctoritate Tertulliani in apologetico. i. in libro defensionū capite. xlv. dicētis. Ideo in iudicio representabunt & corpa q̄a neq; pati quicq; pōt aīa sola sine materia stabili. i. carne & q̄ oīno de iudicio dei pati debēt aīe: nō sine carne meruerūt infra quā oīa egerūt. hec ille. Et Lactāti^o li. vii. c. xxi. dicit. Aīe cū in se nichil habeāt solidū & cōtractabile a solidis & corpaliū nullā vim pati pnt: s; q̄a in sol^o spiritib^o viuūt a solo deo tractabiles sūt: cui virt^o & substantia spūalis est. Sed tñ docēt nos sancte līe quēadmodū penas impij sint laturi: nā q̄a pētā in corpibus cōtractēt rursus carne induent: vt in corpib^o piaculū soluat. hec ille. In oppositū est fides & Lucas. xvi. loquens de epulone: q̄ vocabatur Tomtalus vt patet in collationibus parum: collatiōe abbatis Panūtij: de quo epulone dicitur q̄ cruciabat̄ igne inferni. Ad hāc questionē respōdetur sub hac conclusiōe: q̄ anima separata potest pati ab igne corporeo: & ab eo cruciari. Probat̄ aut̄ sic

Primē decadis LXIII

ratioe. Eadem est ratio de animabus separatis & de demonibus: sed demones patiunt ab igne corporeo: vt patet Mat. xxv. Ite maledicti in ignē eternū qui paratus ē diabolo & angelis eius: ergo & aīe separate ab igne corporeo pati possunt. Itē pena debet respondere culpe: sed aīa p̄ culpā & per prauā cōcupiscētiā se subicit corpi: ergo & iustū est vt i penā: rei corpee p̄ possiōes subiciat̄. Vnde & Grego. iiii. dial. dicit. Si diabolus & ei^o angeli cū sint incorporei corporeo igne sunt cruciandi: qd̄ mirū si aīe anteq; recipiant corpa passunt igne corporeo cruciari: q̄si diceret nō est mirū. Firmiter ergo tenendū est q̄ aīa separata pati: affligi & cruciari possit ab igne corporeo. Sed circa modū q̄ pati possit diuersi diuersa sensere. Aliq̄ enī dixerūt q̄ aīa ab igne patiat̄ videndū solū ignē: sed hoc est falsū: q̄a visū vt visū pfectio ē videntis. Alij dixerūt q̄ aīa ab igne patiat̄ imaginādo ipsū vt sibi nociuū. Sed hoc tenere est hereticū: q̄a tunc pena inferni ignis: scdm veritatē n̄ eēt realis: sed apparēs & imaginaria. Alij dixerūt q̄ aīa patiat̄ ab igne alterādo vt puta recipiendo ab igne calor ē: ardo rem siccitatē v; adustionē: qd̄ est falsū: q̄a tales passiōes sunt passiōes corpis & nō spūs. Ideo Tho. in. iiii. di. xliiii declarando dicit. Qd̄ ignis inferni cū sit vere ignis corporeus: nō tñ corporaliter aīas affligit. s. vt eas p̄ modū corpis adurat s. spūaliter: & hoc q̄tuor modis. s. detinēdo: impediēdo: subiugādo & inimicando. Primo in detinēdo siue alligando: & hoc supernaturaliter concedit̄ igni. Nam q̄uis res corpea possit spiritū i corporeū loco diffinitē & spūs possit vniri corpi: sicut mouēs mobili: vel sicut locatū loco (Nam spūalis creatura loco diffinitur ita. s. in vno loco existēs & opans qd̄ nō i alio: eo mō quo in corpalia dicitur esse in loco) n̄ tñ pōt res corpea: & pet

Caput Tertium

cōsequens ignis inferni naturaliter & ppria virtute spiritū corporeū loco diffinitū detinere alligatū sic in vno loco q̄ ad alia loca n̄ possit se diuertere. Cū id q̄ est minoris virtutis: vt est corpus ignis: nō possit sua virtute ppria ligare vel tenere id q̄ est maioris virtutis. s. spiritū & aīam. Sed hoc vt ignis inferni teneat & alliget aīas & spūs malos/habet inquantū est instrumentū diuine iustitie vindicantis: vt ipsū spiritū & aīam quodāmodo retineat alligatū. Et in hoc ille ignis veraciter ē spiritū tuī noxius. p̄ hoc exēplo. Nam videmus q̄ demōes virtute quorūdam verborū: quibusdā corporibus alligant: detrudunt & sic patiunt. Ergo multo magis aīa detrudet & alligabit & patiet ab igne corporeo vt instrumentū diuine iustitie vindicantis. Scđo mō ignis corporeus infert penā aīe retardando eā v̄l impediēdo ab executiōe pprie voluntatis. Sicut enī lapis dicit̄ pati cū impediē ne deorsum redat. Et hō dicitur pati cū detinet v̄l ligat̄ ne vadat q̄ vult. Ita ignis inferni vt instrumentū diuine iustitie tardas vel impediens aīam ab executiōe pprie voluntatis. s. ne aīa possit operari vbi vult: & scđm q̄ vult efficiē aīe v̄l spiritū tuī maxie penalis. Et poit̄ b̄tus Tho. exēplū b̄ti Augu. xxi. de ci. dei dicit̄: q̄ sicut aīa spūalis cōcipit & recipit ex cōiunctiōe ad corpus naturalē maximū amorē: sic anima ligata igni: & ab eo detēta ex illa detentiōe maximū cōcipit horrore & dolore. Tertio ignis inferni infert aīe penas sub iugando. Nam sicut aīa vel spūs p̄ hoc quod cōiungit̄ superiori deo essentialit̄ p̄miatur. Ita per hoc q̄ priuatur diuina visiōe: cōiungitur & subdit̄ rebus infimis. s. igni: & loco infimo & abiectissimo terre astringit̄: ex hoc maxime affligit̄: patitur & angitur. Quarto ignis infert penā aīabus & spiritū tib⁹ inimicando. Nam cū aīa videt & apphēdit vt nocitū illū ignē

Prime decadis LXV

vt instrumentū diuine iustitie vindicantis eē sibi nocius & p̄ cōsequēs inimicū interiori tristitia affligit̄ & anxiat̄: nō q̄ ille ignis noceat aīe eo ip̄o q̄ videt̄ intellectu aliter: q̄a nichil est cōtrariū & cōtristabile intellectu in eo q̄ aliqd̄ intelligit̄ ab eo. sed fit cōtristabile in quantū videt̄ vt repugnans volūtati. Hec tangit Greg⁹. in iij. dialo. & Tho. iij. contra gentiles. c. xc. & q̄libero. ij. & iij. & in q̄stionibus disputatis de aīa. q. xxi. Nunc ad ratiōes in oppositū respondet̄: & ad primam sic: q̄ licet aīa spūalis simpliciter sit nobilior igne corporeo inferni. tñ scđm q̄ ille ignis ē instrumentū diuine iusticie cui⁹ virtute operat̄ dici & fieri pōt nobilior ipsa aīa. Ad scđm dicit̄ q̄ licet inter animā & corp⁹ nō sit alqs cōtact⁹ corporalis siue phisic⁹. Est tñ inter eos alqs cōtactus spūalis & virtutis. Sicut & motor celi cū sit spūalis spiritalis & virtutis. Sicut & motor celi cū sit spūalis spiritalis cōtactu tangit̄ celū: mouēs ip̄m p̄ modū quo dicit̄ cōtristans tangere. vt dicitur in primo de celo. & hic modus sufficit ad actionē. Ad tertiu r̄ndet̄ negādo cōsequētias dicit̄ q̄ phūs & Boeti⁹ loquunt̄ de illa actiōe per quā paties transmutatur in naturam agētis. Talis aut̄ actio nō est ignis in aīam. Ad quartū r̄ndet̄: negando cōsequētias: & rō est: q̄a assumptū est verū de eo q̄d patitur ab agēte p̄ modū influētis. Ignis aut̄ in aīam nō agit p̄ modū influētis: sed per modū detinētis vt dicitur est. Ad quintū r̄ndetur. q̄ spūs dānati nūq̄ sunt extra infernū nisi ex dispensatiōe diuina: v̄l ad instructionē vel ad exercitiū electorū. Vbiq̄q̄ autē extra infernū sint: semp tñ vident ignē eterni vt eis in penas preparatum. Vnde cū ista visio sit imediate affligens vt dicitur est: ideo vbiq̄q̄ sūt spūs dānati ab igne inferni affliguntur: sicut & captiui extra carcerē existētcs: a carcere quodāmodo affligunt̄ dū vident se ad carcerē dānotos. V̄

sicut gloria electorum in nullo minuitur: nec quantum ad premium essentialiale: nec quantum ad premium accidentale. si aliquid quando extra celum empyreum sunt: quod aliquando in eorum gloria cedit: ita in nullo damnatorum pena diminuitur. Si aliquando extra infernum ad tempus ex divina dispensatione ponantur. Et hoc est quod dicitur glo. super illud Iacobi. iij. Inflammat rotam natiuitatis. Diabolus ubicumque sit siue sub aere siue sub terra secum fert tormenta suarum flammarum. Obiectio autem procedit ac si ignis corporeus affligeret spiritum immediate sicut affligit corpora. Ad auctoritates autem sic respondetur: & primo ad Tertullianum dicitur negando quod demones & anime absque corpore non possint ab igne corpeo: nam dei tanta est potestas ut in corporalia quemadmodum voluerit per se vel in igne efficere possit & castigare modo a nobis inceptibili & inenarrabili. Et cum dicitur quod anime nichil sine corpore meruerunt ideoque in corporibus propriis torqueri & puniri debent: hoc similiter negatur: nam ut dictum est de mente Tho. pri. secunde. q. vij. Actus anime in merito vel de merito dupliciter procedunt actus corporum. scilicet quo ad tempus & quod ad valorem. non quo ad tempus prius habetur propositum benefaciendi vel malefaciendi quam illud executioni mandetur & omnis bonitas que ascribitur actibus exterioribus corporum: ex voluntate prius habuit originem & formam. Ad illud etiam Lactantij respondetur: negando in hoc Lactantium: sicut negatur etiam in ceteris erratis suis.

Secunda questiuncula est:

Que differentia sit inter ignem inferni & ignem huius mundi. Ad quam respondetur: quod licet nobis ignotum sit in qua materia sit ignis inferni siue in materia propria put est in sphaera sua in qua non lucet: ut dicunt philosophi: siue in materia aliena. scilicet terrestri ut in carbone: siue aerea ut in flamma

siue ignita per violentiam ut patet in ferro: siue ignita ex naturali principio intrinseco: ut patet in sulphure: tamen in quacumque materia in inferno ignis inueniatur semper est idem species: quantum ad naturam ignis pertinet cum non sit: ut dicitur Tho. in. iij. vbi supra. In quantum vero ille ignis est instrumentum diuine iustitie differt in multis ab igne qui est apud nos. Primo. non differt: quia ignis noster naturaliter vrit: sed non detinet. Ibi ligatur & detinet ut dictum est supra. Secundo ignis noster est corruptibilis deficiente materia. ignis inferni est incorruptibilis: quia in materia immortalis. scilicet anime & corpore incorruptibili ut dicitur statim infra. Tertio ignis noster succensore indiget & succensore nutritur: quia violenter accenditur. Ignis inferni succensore non indiget: nam status domini sic ut torrens sulphuris succensore est: ut dicitur ysaie. xxx. Nec lignis indiget quia deus taliter ei naturam indidit. Quarto ignis apud nos sua luce delectatur. Ignis inferni partim lucet & ad penam damnatorum: ut scilicet videant sua afflictiva unde doleant. Unde Psal. Peccator videbit & irascentur dentibus etc. Quinto ignis noster non habet secundum virtutem propriam quod aliquos cruciat magis aut minus. Ignis inferni autem cruciat secundum modum peccati: ut in modo sue actionis sequatur modum culpe: ut patet in igne fornacis qui in sua actione modificatur ex industria fabri secundum quod competit ad effectum artificis. Unde Greg. in. iij. dialo. dicit. Unus quidem est gehenne ignis sed non vno modo omnes cruciat peccatores. Vniuscuiusque enim quantum exigit culpa tantum sentietur pena. Sexto ignis huius mundi habet ardorem naturalem non infinitum intentione: sed ignis inferni respectu huius ignis habet ardorem incomparabilem: Primo ratione loci infernalis vbi est clausus & coartatus. Secundo ratione contrarij. scilicet frigoris circumstantis: nam ex propinquitate vnius contrarij: alterum

Caput Tertium

contrariorū fortificatur: sicut patet in aurora que ex p̄
p̄nquitate aduentus sui contrarij. s. caloris radiorū fos
larū: quod contrariorū philosophi vocant anthiparistas
sim: fortior facta gelu frigidior est media nocte. Habet
etiā tertio ignis inferni intensore ardore ab igne n̄o in
quantū est instim diuine iustitie. vñ p̄pter hoc dicebat a
Polycarpo post Augm̄. in vita sc̄i Sebastiani q̄ ignis n̄o
& inferni vs̄ purgatorij differūt sicut ignis picis & ver̄.

Decima questiūcula est:

v An corpa damnatorū post iudiciū cōiurcta
aīab⁹ poterūt p̄petuo incōsumptibiliter ī igne
subsistere. Ad quā videt̄ primo respondendū negatiue
nā vt dicit ph̄s. vi. thopi. Omnis passio facta magis abi
cit a substantia & cōtinua tandē cōsumit. Sed corpus hu
manū post iudiciū iunctū aīe cum nō sit incorruptibi
le per naturā vt corpa celestia. Nec per gratiā vt corpus
primorum parentū. Nec per gloriā sicut corpus xp̄i &
electorū post eorum resurrectionē: ergo sequitur q̄ tan
dem ab igne destruet̄ & corrūpetur. Respondet q̄ circa
hoc aliq̄ dixerūt corpa damnatorū ideo nō consumi: q̄
exustio illa est intentionalis & non realis. Pro quorū
verborū intelligentia notandū est q̄ inter sensum tact⁹
& alios sensus est hec differentia. Nam in quatuor sen
sibus: visus: auditus: gustus: & olfactus nō est actio ni
si intentionalis: in aure enī remanet sonus: nec tñ son⁹
immutat aurē realiter. Similiter in visu recipit species
coloris absq̄ hoc q̄ oculus realiter colore: & sic de alijs
duobus sensibus. In sensu aut̄ tactus vtraq̄ actio simul
est. s. realis & intentionalis. Cum enī aīal calefit: calor
remanet realiter in aīali: & vltra hoc aīal concipit calo
rem intentionaliter: vt habet. ij. de aīa. Nec realiter posset

Prime Decadis LXVII

aīal percipere intentionē caloris: nisi etiā calorē realiter re
cipit. Dicūt ergo isti q̄ iō corpa dānotorū ab igne nō cō
sumunt: q̄a ille ignis agit in eis intentionaliter tñ: & nō
realiter. Et ex hoc vitat corruptio eorū: nō tñ vitat afflic
tio: q̄a dolor nō est lesio sed sensus. i. sensitua pceptio
lesionis. ij. de aīa. sed hoc est falsissimū. Sequeret enī q̄
aliquis sentiret exustionē q̄ in rei veritate nō exureret.
& sequeretur etiā q̄ ibi nō esset nisi intentio & imagi
natio sup̄ excessiui caloris & non realis exustio ignis: si
cut apparet in freneticis q̄bus videtur q̄ aues in aere vo
lant cū tñ non volāt: & sic illa afflictio esset apparens &
non existens: q̄d est hereticū. Dicendū est ergo q̄ actio
caloris in corpa dānotorū est realis & intentionalis. sicut
de sensu tactus dicebat. Nam corpa illa realiter exure
tur nec dormiēt: aut in contemplatiōe rapient cū exurent̄
sed percipient lesionē & exustionē: & tāto p̄fundius quā
to ille ignis aget vt instrumentū diuine iustitie: que exi
git vt pena respondeat culpe. & culpe p̄portionetur: vt
dicitur Apo. xvij. c. Et cū petūt quomodo cōtinue ex
urantur: nec consumunt̄ aut corrūpunt̄. Respondetur
& dicitur: q̄ p̄ principalis causa & prima hui⁹ est: virtus
& iustitia diuina. Iustitia enī diuina sepat vnā actionē ab
altera: cū sc̄dm naturā vna sine altera eē nō possit. Sepat
enī corruptionē a cōtinua exustione: cū sc̄dm naturā
oē q̄d diu exurit̄ corrūpitur. Qd̄ etiā factum fuit in
tubo quem vidit Moyfes. Exodi. ij. & in camino ignis
triū puerorū. Daniel. ij. c. Alia ratio quasi coadiuuans
poterit esse naturalis. s. quies motus celi quo quiescen
te nulla actio vel passio poterit esse in corporibus perti
nens ad transmutationē nature. Et sic dicitur ad dubita
tionē: q̄ causa in corruptionis corporū non est natura:
vel gratia: vel gloria: sed diuina virtus & ordo iustitie

Caput Tertium

ei us: quibus etiā obtēperabit quies motus celi. Au-
ditas est ad hoc Gregorij sup illud Iob. xx. Luet qui fecit
omnia. Cruciatib & nō exiunguetur: morietur & semp
viuet finiet & sine fine manebit. Cui⁹ enī vita mortua
fuit in culpa: necesse est vt mors semp viuet in pena. Hec
ille. Quantum ad exempla notandū q̄ nulluz corpus
est quod tandē nō cōsumetur ab igne: quīs quedā cor-
pora sint que ad horā vel per paucuz tempus in igne per-
maneant sine lesiōe aut corruptiōe. Vnde galien⁹ dicit
q̄ salamādralicer aliquo tēpore possit esse in igne: nō ta-
mē finaliter sine corruptione ibidē posset p̄seuerare.
Sic etiam patet de ebano. Augustin⁹ tñ. xxi. de ci. dei.
vt declarat quomodo corpora damnatorū semp cremata
& exusta nunq̄ consumunt (virtute dei operante) po-
nit aliqua que reperiunt in natura que sub igne incor-
ruptibiliter p̄seuerāt. Et primo ligna tina: nec verme cō-
sumūtur: nec in aqua corrumpunt: nec in igne (vt dici-
tur) cōburunt. Lapis preciosus Achades in igne posit⁹
inpassibilis & incorruptibilis in igne p̄manet. Vnde se-
mel accensus nec pluujs nec ventis extinguit: & ardēs
nunq̄ consumitur. Vnde dicit q̄ erat athenis phanū ve-
neris in quo erant lucerne de dicto lapide: q̄ nunq̄ ali-
qua intemperie extinguebant. Item aurū quantūcūq̄
sitet in igne nec leditur nec corrūpitur. Est quoddaz ge-
nus virgulti (dicit Ang⁹) qua si quedā radix semper ar-
dens: nūq̄ veniens ad cōsumptionem. Montes ethne
sicilie vsq̄ hodie flāmis estuant. & integri p̄seuerāt. In
legenda sancti Nicolai habet de quodaz igne in quo si
manū apponas sentis ardoris afflictionem: sed manus
nō patitur cōbustionis: corruptionē siue destructionē
Cor hois veneno mortui semp substat igni incōsumpti-
biliter: vt dicūt medici. Carbo ligni virtute ignis fit im-

Prime decadis LXVII

putribilis ita vt nunq̄ putrescat in aquis. Item latericius
lapis prius mollis & dissolubilis: in igne decoctus ma-
net in aquis p̄petuo icorruptibilis. Quē ergo nature tri-
buit supradictis quod ignis cōcedit carboni & latericio
multo magis pōt deus dare corpori humano. Ad argu-
mentū autem philosophi dicit: q̄ intelligitur de causa
pura naturali. Hec Tho. in. liij. di. xliij. & Scot⁹ ibidē.
& Iohānes de blsbia bononiensis in quolibetis.

Undecima questiuncula

est. Quot penarum genera reperiunt in inferno
Ad quā sic respondet: q̄ in inferno inter alias
sunt octo pene. s. ignis inextinguibilis: vermis imorta-
lis: fletus cōtristabilis: tenebre palpabiles: fetor intolles-
rabilis: stridor iestimabilis: aspectus demonū horribilis
flagellū corporis. Prima pena est ignis inextinguibilis.
Nam ignis inter alia elemēta est maxime actiu⁹. liij.
meth. Vnde a qualitate ppria & naturali nō potest alte-
rari vt infrigideat. Sicut aqua pōt caleferi: & ideo maxi-
mē ponitur ignis pena gehēnalis: & est inextinguibilis
quia sicut culpa in inferno nunq̄ poterit expirari vel
remitti: ita & pena anime & corporis ex parte ignis
nunq̄ poterit terminari. Secunda est vermis immor-
talis: de quo ysaie. lxxv. Vermis eorum non morietur.
Qui vermis non intelligitur corporaliter: quia post di-
em iudicij innouato mūdo non remanebit aliquod
corpus mixtum: vel aliquod aial nisi tñ corpus hois. S;̄
intelligit de verme spūali. i. remorsu cōscientie: q̄ remor-
sus cōscientie ita orit ex putredine peccati & affligit pu-
niendo aīam. Sicut vermis corporalis orit ex putredine
ligni & affligit puniēdo corpus. Tho. in. liij. d. l. Tertia
pena est fletus cōtristabilis Math. xxij. Ibi erit fletus &

Caput Tertium

Stridor dentium. Vbi notandum q̄ in fletu corporali sūt duo. s. lachrimarum resolutio & hoc nō erit post diem iudicij: quia tūc cessante motu celi nulla generatio vel alteratio erit. Secūdo in fletu corporali est capitis & oculorum turbatio: & hec erit in die iudicij & in aīa & in corpore. Nam aīa maxime affliget: & corpus imutabitur in bonū: vt in beatis. & in malum vt in damnatis ab aīe passione. Tho. vbi supra. Quarta sunt tenebre palpabiles Mat. xxij. Ligatis manibus & pedibus mittite eū in tene. zc. Licet enī infernus quantū est ex se sit locus tenebrosus: eo q̄ in medio terre situs: vbi nō potest esse nisi ignis turbid⁹ & q̄si fumosus. Tamē ex diuina dispensatiōe est ibi aliquid luminis sub quadā vmbrositate: que sufficit ad vidēdum illa que aīam & corpus torquere p̄nt. Vnde infernus dicitur terra miserie & tenebrarū. Iob. x. Tho. vbi supra. Quinta est ibi stridor iestimabilis Mat. xxij. Stridor dentium qui erit ibi corporalis Nam stridor nullā importat resolutionem sicut effusio lachrymarū. hoc dicit Petrus de taranta. in. iij. di. 1. Vnde Greg⁹ dicit. Eijcientur in tenebras exteriores vt illi dentes strideāt: qui hic de edacitate gaudebant. Sexta est fetor in tollerabilis. Iob. ij. Ascendet fetor eius: & ascēdet putredo eius: quia supbe egit. hic autē fetor noīe sulphuris designatur. Vnde Psal. Pluet super peccatores laqueos ignis sulphur & spiritus p̄ cellarū. Nam ignis respondet concupiscētie & ardori peccati. Sulphur respondet fetori voluptatis. Spiritus p̄ cellarū respondet strepitui perpetratiōis peccati. Septima aspectus demonū horribilis. Vbi notandū q̄ dēn oēs in natura sua & decore apparere non possunt damnatis in inferno siue in purgatorio: sed apparent in corporib⁹ assumptis in aliqua visioe sicut deo placet: cum tali & tanta de

Prime Decadis LXIX

formitate q̄ vidētes illos in tali aspectu maxime deterrētur & cōtristantur. Vnde Tantus est horror in eorum aspectu q̄ nullus sine adiutorio dei in hac vita etiā quā tumōq̄ sanctus possit illū videre & tollerare. vt patet de beata virgine. & dicitur infra in. iij. decade in vltimo Octaua pena est flagellus. Prouer. xix. Mallei percutiētes stultorū corporibus. Vbi notandum q̄ demones cū sint incorporei: motu tactus nō operantur imediate in aliquod corpus a se distans: sed viendo q̄busdam corporibus. Vnde sicut angeli vtuntur ad aliquos corporales effectus aliquibus seminibus in quibus sunt virtutes aliquę naturales: ex quibus aliqui effectus celeriter p̄ducunt: vt dicit Aug⁹. iij. de ci. dei. Ita etiam faciūt demones cum motu tactus aliqd operant. Hec Tho. q. xvi. de spūalibus creaturis. De istis octo generibus penarū sūt versus videlicet. Vermes & tenebre flagellū frigus & ignis. Aspectus demonis scelerū confusio luctus. Quib⁹ penis dicit b. Aug⁹. xxi. de ci. dei. c. xi. correspondēt octo genera penarū que ponit. Cicero in de legibus q̄bus malefactores puniūtur in mundo. s. damnū vinculū: seruitus. verbera. talio. ignominia. exiliū. mors Per damnū in mundo tollūtur diuitie. Per vincula & seruitutes tollit liberas. Per verbera tollit incolumitas corporis. Talio per quā patit q̄libet qd̄ alteri fecit. Ignominia p̄ quā tollit fama. Exiliū p̄ qd̄ tollit patria. Mors p̄ quā tollit vita. In inferno autē damno respōdet pena dāni. i. priuatio visiois diuie: cū priuatiōe gr̄e: gl̄ie: & misericordie ei⁹: nō soluz in re: s; in spe. Vnde ysa. xxx. Non remāebit de fragmētis ei⁹ testa vt hauriat parū aq̄ de fouea. s. diuie misericordie: aut deportet igniculus de incedio. s. charitatis. Pene vinculorū corū dēnt ligatio manū & pedū. i. q̄a manus nō p̄nt bñ facere nec pedes &

Caput Tertium

affectus bñ velle vt dicit Greg⁹. Pene verberz rñdent i inferno mallei demonũ materialiter: vt dixim⁹. vñ spũa liter. i. p verbo xpi dicẽtis. Ite maledicti in igne eternuz. Pene taliõis rñdet eq̃litas penarũ. Apoca. 18. Quãtuz se glorificauit in delitijs: tantũ ei date tormẽtuz & luctũ. Qd̃ verbũ. b. Tho. exponit q̃ quantũ & tñ nō iportant eq̃litarẽ quãtãtãtis: sed pportiois. Pene ignominie rñdet in inferno cõfufio oim electoz ysa. xiiij. Facies cõbuste. s. a cõfufione vultus eoz. Pene exilij respõdet cecitas cordis: & mors dãnationis. Vnde Greg⁹. Interiores tenebras dicimus cecitatẽ cordis. Exteriõrẽ vero eternã mortẽ dãnationis. Pene seruitutis cor respõdet tributũ penarum Treñ. i. Princeps prouintiarum facta est sub tributo. Nam dãnati sũt sub tributo penarum. Semp enĩ emũt nunq̃ tñ solutũ. Pene mortis rñdet mors secũda. i. sine morte: dãnatio. s. ppetua vbi cũq̃ aie & corporis sine fine. Sunt aut̃ etiã in iferno alie pene. s. transitus ab aquis ad igne. lob. xxiiij. Transibũt ab aqs niũũ ad calorẽ nimĩũ: q̃ quidẽ transitus nō dicit interpolationem inter penã ignis & penã aque: vt qñq̃ patiant penam aque: qñdoq̃ patiant penã ignis: si cut hic in mũdo. Sz ibi vtraq̃ pena erit continua: q̃a culpa eoz est ibi ppetua. Vnde Greg. dicit sup hoc in moral. q̃ pena aque debet ppter timorẽ male humiliantẽ. & pene ignis ppter amorẽ male inflãmantẽ. Vnde transitus ille nō dicit ordinẽ vel interpolationẽ: sed cõtinuitatẽ & varietatem penarũ: ppter varietatẽ & cõtinuitatẽ culpaz. Erit etiã ibi decima pena. s. mors sine morte. Vñ dicit. Apo. ix. Vocabũt mortẽ & mors fugiet ab eis: que mors erit i ppetua diuisiõe malortũ a deo: & eozũ ppetuis penis gehene aliarũq̃ penarũ. Vñ Gre. dicit. Erit miseris mors sine morte. Finis sine fine. Defectus sine defectu. Nam

Prime decadis LXX

mors ibi semp vivit: & finis semp incipit. & defectus deficere nescit. Hee. Aug. xi. &. xxi. de ci. dei. & Gre. ix. moral. & Tho. sup illud lob. x. Dimitte ergo me vt ze:

Tertiadecima questiũcula

est: Si p suffragia viuoz fideliũ minui: vñ abbreviari possit pena inferni. Ad quã rñdent aliq̃ q̃ sic: antiq̃s & abolitas positiões suscitare cupientes. naz primo arguit sic: q̃a. ij. Macha. xij. dicit: q̃ inuenet sub tuniceis interfectorũ de donarijs idolorũ a q̃bus lex phibet iudeos. & tñ postea subdit: q̃ iudas collatiõẽ facta. xij. milia dragmas argenti misit ierlmã offerri ibi p pctis mortuozũ. Constat aut̃ q̃ illi peccauerãt mortalit̃ cõtra legẽ agũtes: & in pctõ illo decessisse: & p cõsequẽs fuisse in ifernũ dãnatos: ergo suffragia psunt i inferno dãnatis. Scdo sic: q̃a Aug. in encheridiõ dicit: q̃ q̃bus suffragia valẽt ad h̃ psũt: vt vñ plena sit fmissio: vel vt tollera bilior sit eozũ dãnatio. Sed solũ q̃ in iferno sũt: dãnati dicunt: ergo existentibus in iferno dãnatis suffragia psũt. Tertio Diony. vltio. ecclẽ. ierar. sic inqt. Iustozũ ofones & scdm hãc viã magis quã post mortẽ iis q̃ digni sunt sacris oratiõibus operant̃ immo. Ex quo videt colligi posse: q̃ suffragia magis prosunt mortuis quã viuus: sed viuus psunt in pctõ mortali existentibus. Nam ecclesia orat p peccatoribus: p hereticis: iudeis: paganis zc. vt cõuertant: ergo & mortuis i peccato mortali suffragia valẽt quos i inferno dãnatos: si ita decesserũt certum est. Quarto q̃a in vitis patrũ legi t̃: & ponit etiã a Damasceno in quodã sermõẽ q̃. b. Machari⁹ inuenit caput cuiusdam defũcti in via: & ofone pmissa vt sciret cui caput fuisset. Illud responsũ dedit: q̃ fuerat cuiusdam sacerdotis gentilis: qui in inferno damnatus erat: & tñ ibi con-

Caput Tertium

fectus est oratione Macharij: se & alios iurari. Quinto Damascen⁹ vt recitat in eodē sermōe. Greg⁹. p. Trayano imperatore orationem fundēs: audiuit vocem sibi diuinitus allatā. Vocem tuam audiui & ventā Trayano do. Cuius rei: vt ibidem Damascenus dicit: testis & oriens omnis & occidens. Sed constat trayanum in inferno fuisse damnatū: q̄a crudelem necē multorum martyrum instituit vt dicit ibidē Damascenus: ergo suffragia p̄sunt existētibus in inferno: Sexto q̄a sicut se hnt beati ad gloriā: ita damnati ad penā: sed beatis saltē vsq̄ ad diem iudicij suffragia p̄sunt ad gloriā augmentandam: ergo & damnatis p̄desse possent ad penā minuendam. Minor p̄batur: nam in collecta quadā dicit. Vt sicut sanctis tuis p̄sunt ad gloriā: ita nobis proficiat ad medelam. Item in secreta oratione de sancto Leone in antiquis ita habebat. Annue nobis dñe vt anima famuli tui Leonis hec p̄sit oblatio. vt habet in ca. cū marthe. de celebratione missarum. Septimo quia sicut non repugnat statui beatitudinis q̄ augeatur premium accidētale vsq̄ ad diem iudicij: qđ est gaudiū de bono opere. Ita nō debet repugnare statui miserie & finalis damnationis q̄ diminuatur pena accidētalis: que est remorsus conscientie siue dolor de malo ope inquantū est causatiuū pene: s̄bris accrescit gaudiū accidētale: q̄a dicitur Luce. xv. Q̄ gaudiū est angelis dei sup vno peccatore penitentiā agēte: ergo & damnatis pōt minui pena accidētalis. siue conscientie remorsus. Crescit autē gaudiū beatis p̄ ipsa suffragia: vt in priori argumēto adductū est: ergo & damnatis similiter decrescit aliq̄s dolor p̄ eadē: & sic eis p̄derunt. Octauo Aug⁹ in encheridiō dicit: q̄ cū sacrificia altaris siue quarūcūq̄ elemosynarū p̄ batizatis oibus offerunt: p̄ valde bonis sūt gratiarū actiōes: p̄ nō valde

Prime decadis LXXI

malis p̄pitiatiōes: p̄ valde malis nulla sunt adiumenta mortuorū: sed qualescūq̄ viuorū consolationes. Quibus vero p̄sunt: ad hoc p̄sunt: vt vel plena sit remissio: vel tollerabilior sit eorum damnatio. Ex quibus verbis magistri in. iij. di. xlv. & textus in. c. cū marthe. de celebratione missarum. §. finali. elicit q̄ sacrificia altaris zc. valde malis nō profunt & similiter valde bonis: imo iniuriam facit martyri qui orat p̄ eo: cuius potius orationibus cōmendari debuit vt dicit Aug⁹ & textus ibidē Sed p̄sunt mediocriter bonis ad expiationē: & mediocriter malis ad pene mitigationem: sed mediocriter mali sunt damnati: ergo. Minor declaratur: q̄a p̄ distinctiōnem illam quadrimēbrem nō videtur aliud posse intelligi nisi q̄ valde boni sunt illi: qui post mortem statim volauerūt ad celum. Valde mali sunt infideles qui nūq̄ fuerunt de gremio ecclesie: nec numero: nec merito. Mediocriter boni qui aliqua secū criminalia in purgatorio deferūt: & his p̄sunt ad pene absolutiōes. Mediocriter mali: qui in fide & factis ecclesie fuerūt: sed imortali decesserunt: & his p̄sunt ad mitigationē seu vt tollerabilis sit eorū damnatio. Nemo idē confirmatur ex alio dicto Augustini: qđ adducit magister sniāz in. i. iij. di. xvi. vbi ait. Querit de valde bonis vtrū & ipsi aliq̄ pene mitigationē dei misericordiā sentiāt. Et postq̄ arguit mḡr q̄ nō: subdit solutionē & ait: Aug⁹ quoq̄ respondens illis qui reprobōrū supplicia sinez habitura contēdunt: ita repellit illorū opinionē asserēs reprobos in perpetuū puniēdos: vt eorū supplicia aliquatenus mitigari nō neget. Decimo idem confirmat ex quadā oratione siue collecta que reperit̄ i missali: cuius titulus siue inscriptio est oratio pro eo de cuius aia dubitatur. Non autē p̄ hanc intendit orare pro eo qui est in purgatorio:

Caput Tertium

quia hec inscriptio singularis est. Et idem patet: quia in ea dicitur: ut si plenam veniam obtinere non possint: saltem diminutionem vel refrigerium obtineant. Ad istam questionem ridentem dicendum: quod circa damnatos olim fuit opinio quod suffragia ipsis profuerunt: sed dupliciter. scilicet, vel quantum ad tempus videlicet usque ad diem iudicii: nam dicitur quod usque ad diem iudicii dantes iuuare possunt suffragiis ecclesie: post vero non. Alio modo quantum ad personas in inferno detentis: nam ibi valde malis sine fide & sacramentis defunctis nullo modo suffragia profuerunt. non enim fuerunt de gremio ecclesie numero vel merito. Alii vero ibi sunt non valde mali qui. scilicet, de ecclesia fuerunt numero: & fides & sacramenta habuerunt: & aliqua opera de genere bonorum fecerunt: sed quia in peccato mortali decesserunt: & talibus dicebant suffragia non prodesse. Et isti dicebant quod licet damnatorum pena sit infinita secundum durationem: tamen est finita secundum intentionem. Sed contra hoc arguitur sic. Finitum per continuam ablationem consumi potest siue totaliter tolli: ideo si suffragia ecclesie minuunt penam: tantum possent multiplicari quod nichil de pena remaneret: sed totaliter tolleretur: quod est error. Origenis. Sed propositius ut hoc Origenis inconueniens iugeretur: dixit quod tantum possunt suffragia dantis multiplicari quod totaliter remouebitur ab eis omnis pena: non quidem simpliciter ut Origenes posuit: sed ad tempus. scilicet, usque ad diem iudicii. tunc enim ante iterato corporibus coniuncte in inferno sine ulla spe venie detudent. Sed contra: effectus non minuitur vel aufertur: nisi si ablata vel diminuta eius causa: sed culpa est causa pene in genere cause meritorie: & culpa semper inextinguibile remanet in damnatis: ergo eorum pena pro nullo tempore totaliter tolli poterit. Et ideo Porreftani alium modum inuenerunt dicentes:

Prime decadis LXXII

Quod hoc modo est in diminutione penarum per suffragia sicut in diuisione continui: licet enim una linea sit finita tamen potest in infinitum diuidi. & nunquam per diuisiones finietur dummodo fiet subtractio partium secundum eandem proportionem: & non secundum eandem quantitatem: ut si primo auferatur medietas. deinde medietas medietatis: & sic in infinitum. Et similiter imaginati sunt: quod per primum suffragium diminuitur aliquota pars puta medietas pene: deinde per secundum medietas medietatis: que est octava totius: & sic ulterius in infinitum quo modo pena nunquam terminabitur: sed semper aliquid pene remanebit. Et hanc opinionem persequitur glo. in c. tempus. xxij. q. ij. Sed respondet contra hoc Tho. dupliciter. Primo: quia effectus non minuitur vel aufertur nisi causa sit ablata vel diminuta ut dicitur est. Alio modo respondet dicens: quod iste modus dicendi est defectiuus: quia infinita diuisio que congruit quantitati continue videtur posse ad quantitatem spirituales deferri. Unde licet si diuidatur linea in partes eiusdem proportionis: possit diuidi in infinitum: si tamen diuidatur pena modo predicto non semper diuidetur in penas: propter eandem insensibilitatem. Caro enim non semper diuidit in carnes: nec ignis in ignem: datur enim minima caro. primo Philosophorum. Similiter dicitur de pena minima que causaret tandem insensibilitatem: & sic non esset pena cum pena includat cognitionem & sensibilitatem. Propter hoc Altifiodorensis dixit aliter. scilicet, quod suffragia profuerunt dantis non quidem per diminutionem vel interruptionem pene: sed per confortationem patientis: sicut si aliquis homo portet graue onus. & facies sua profundatur aqua: confortatur ad melius portandum: cum tamen onus non fiat in se leuius. Sed contra dicit Tho. Nam culpa dantis remanente immutata datus non potest leuius penam ferre. Fortissimum

Caput Tertium

catio enim subiecti non est nisi ex ablatione passibilitatis. Passibilitas autem est secundum mensuram culpe: ideo si culpa non diminuitur: per consequens nec subiectum fortificari poterit. Propter hoc alij dicunt quod licet non minuatur pena eorum quantum ad ignem: minuitur tamen quantum ad vermem & remorsus conscientie. Nam sicut in sanctis creditur gaudium accidentale: quod est gaudium de bono opere: Ita & damnatis pena accidentalis minuitur. id est dolor de malo opere. Sed contra: quia culpam damnatorum sicut sequitur ignis ita & vermis conscientie. unde similis debet esse ratio de utroque. Propterea Albertus dicit super ultimum. c. ecclesiastice ierarchie: quod suffragia non profunt defunctis in inferno: nec quantum ad diminutionem pene: vel interruptionem: vel quantum ad diminutionem pene sensus ut dixerunt precedentiibus. Sed quia ex huiusmodi suffragiis aliquid materia doloris eis subtrahitur quam eis esse posset: si ita se abiectionis conspicerent quod nullus de eis curam haberet: que materia subtrahitur dum suffragia pro eis fiunt. Et hoc inquit ubi supra Albertus. pro accidens minuit. Sed contra dicit Thomas. quia istud non potest esse secundum legem communi: quia ut dicit Augustinus. in libro de cura pro mortuis agenda. Quod precipue de damnatis verum est: ibi sunt anime defunctorum ubi non videtur quecumque hic aguntur: siue que in ista vita eveniunt: & ita non cognoscunt quando pro eis suffragia fiunt: nisi forte preter communi legem hoc remedium daretur divinitus aliquibus damnatis: sed hoc omnino insertum est: ergo non asserendum. Sed diceretur quod Albertus non dicit quod pena diminueretur: sed tamen dixit quod hoc modo potest diminui: quasi si diceret: posset hic modus imaginari. Propterea alij moderni dicere voluerunt: quia per suffragia ecclesie minuitur timor quem habent damnati. Ipsi enim timeant multos damnari ex occasione sua: sicut de

Prime Decadis LXXIII

diu ite pater: qui rogabat Lazarum mitti ad fratres suos ne & ipsi venirent in locum illum tormentorum. Timor autem penam habet: sicut spes gaudium. Cum ergo damnati per suffragia ecclesie possint liberari ab hoc timore dum aliqui vivum reducunt ad penam per suffragia ecclesie: de quibus sciunt illos salvatos: vel non damnatos quos timebant: ergo pro illa suffragia liberabuntur a pena: quam de timore illo habebant. Sed contra: quia hic modus dupliciter deficit. Primo quia non sequitur: si non videant visum ad diem iudicij eos in inferno: quod propter hoc sciant illos non esse damnatos. De inde posito quod sequatur & quia sciant: non propterea habent hi intentum: quia invidia de salute illorum bene potest equari. immo superare penam quam habebant ex illo timore. Divus enim ille dum sciret aliquos non damnandos potius voluisset fratres suos inter illos: tamen absolute voluisset & fratres suos omnes damnari si hoc esse posset: cum odium damnatorum sit consummatum. & sic si sciunt illos salvari quos timebant ne damnarentur: pena eorum non diminuitur: sed augetur. Ergo concludendum est cum beato Thoma. quod simpliciter & absolute dicendum est quod suffragia non profunt damnatis: nec ad tollendum penam nec ad diminutionem eius aut alleviationem aut interruptionem. Et probatur hec conclusio rationibus & auctoritatibus. Prima ratio est sancti Thome. in libro de divinis nominibus. c. xxi. sic. Suffragia siue opera vivorum continentur siue applicantur defunctis per vinculum charitatis. iuxta illud Iohannis. xv. Volo pater ut ipsi unum sint: sicut & nos unum sumus. sed dantur sunt omnino extra charitatem: ergo opera siue suffragia vivorum non possunt eis applicari. Maior sic potest declarari: nam ex quo in opere suffragij sunt duo individua. scilicet faciens vel agens suffragia: & ille cui virtus suffragiorum applicari debet. Non potest autem illud

Caput Tertium

quod vnus facit alteri applicari siue continuari nisi in quantum ambo sunt membra eiusdē corpis q̄a sic vni untur & copulantur sub vno capite. Nec sufficit sint vnita p̄ fidem: sed etiā oportet q̄ sint vnita p̄ charitate: quia mortuū membrum nō recipit influentiam: nec a capite nec remediū aut iuuamentum ab altero mēbro licet p̄ quātitatem sint cōtinuata: sed oportet q̄ cōtinuentur per formā: sicut de ramo sicco quod cōtinuatur radici vel trūco per quantitatem qua vltima sunt vnū: non autē per formam viuentis. Damnatī autē sunt precisi ab ecclesia irreuocabiler p̄ finalem sententiā. & sic nō sunt membra eiusdem corporis. Secunda ratio est talis. Quicunq; ad terminū vie totaliter p̄uenerunt recipiunt retributionem que diminui nō potest. Si enī diminueretur nō recipisset finem vie sue. Sed damnatī sunt simpliciter extra viam: ergo recipiunt penā sine diminutiōe. qui autē sunt in purgatorio sunt aliquo modo viatores: & aliquo modo nō: vt dicit Thomas. Tertia ratio est Durandī sic. Plus debet valere vniciq; (ce teris paribus) quod ipse facit dum viuūt pro seipso: v̄ alius p̄ eo: quā quod facit viuens p̄ mortuo: vel saltem nō minus: ex quo viuētes magis inuicem cōmunicant quā cū mortuis. Sed id quod facit viuēs ī peccato mortali: de quo nō penitet: nec penitēre p̄ponit: aut quod facit alter pro eo: nichil omnino valet ei ad diminutiōnē pene tali peccato debite: quāuis possit valere vt talis disponatur ad penitendū. Ergo a fortiori quod facit viuens pro mortuis damnatī: q̄ de p̄ctis suis nō penitent nec penitēre p̄ponit sed in eis obstinati sūt: nō p̄dest eis ad aliquā pene diminutionem p̄pterea inquit q̄ contra rationē & iustitiam videret q̄ in penitenti & p̄seuerant in impenētia remittat̄ aliqd de pene debita. Quarto

Prime decadis LXXIII

sic: Officiū misericordie & charitatis siue dilectiōis de beī illis qui nobis sūt pximi vt patet ex magistro Iniaz in. ij. di. xxvij. & iuxta parabolam de samaritano in Luca. Sed dānati nō sūt nobis pximi: ergo dilectio charitatis siue misericordie nō est eis exhibenda. Dilectio enī charitatis fundat̄ sup cōmunicatione eterne beatitudinis a qua ipsi sunt immobiliter exclusi. Quinto sic Si dānatis p̄desse possent suffragia viuorū: sequerēt q̄ etiā indulgentie date p̄ pleros possent eis p̄desse eo modo quo p̄desse possūt mortuis in purgatorio. Consequēs est falsum: q̄d & nullus afferit ergo & antecedēs: & cōsequētia est nota. Nam & si indulgentie nō valeant de functis tanq̄ iis qui possunt facere id p̄ q̄d indulgentia conferat̄ in valere possunt si p̄ viuos aliquid fiat p̄ ipsis si hoc in forma indulgentie contineat̄: puta si quis hanc ecclesiaz visitauerit tantū de pena inferni minuāt patri suo. Consequēs est falsum: q̄a vt dictū est: in inferno existentes nō sunt in charitate: ideo nō p̄sunt eis aliorū satisfactiōes. Auctoritates. Prima Augusti. li. de cura p̄ mortuis hūda dicit. Suffragia viuorū nō p̄sunt oibus sed tantus ijs qui dum viuūt cooperant̄ hoc vteis p̄ficiant. Et in encheridion dicit. Hece eis p̄sunt qui cū viuerent vt hec sibi p̄desse possent meruerunt. & in eodē loco dicit idem. Qui sine fide que p̄ dilectionē operat̄ eius q̄ sacramētis de corpore exierunt frustra illis a suis viuentibus huiusmodi officia ipendūtur. Et in de ci. dei dicit. Si scirē patrē meū damnatū esse: nō magis rogare p̄ eo quā p̄ diabolo. Et Gre. Bonifacio. Et habet. ij. q. ij. c. p̄ obeūtibz dicit. Pro impijs quibus xp̄ianis fuerint tale quid .i. oblationem & suffragia facere non licebit. Et. xxxiij. moral. sup illud iob. Estimabit abyssum q̄ si senescentē. Eadē inquit est causa cur nō orat̄. i. post dies

Caput Tertium

iudicij p hoibus eterno igne dānatis: que nūc ē causa vt nō oret p diabolo & angelis ei⁹: eterno supplicio deputatis. Et Hiero. & habet in. e. in pñti. xij. q. ij. In pñti inquit seculo scimus siue oratiōibus siue cōsilijs inuicē nos posse iuari: cū aut ante tribunal xpī venerimus: nec Iob: nec daniel: nec noe rogare posse p quocūq; s; vnū quēq; portare onus suū. Vbi Gracian⁹ dicit. Hoc inqt de ipenitētib; accipiendū est: de quibus ppheta dicit. Non dabit deo placationē suā: nec precij redēptionis aīe sue: sed laborabit & viuet adhuc in sinē. Non aut loquitur de hic inpenitētib; q; licet hic p illis orare: s; de inpenitētib; in alio mūdo: q; hic ipenitētes mortui sūt. Et Criso. de repatiōe lapsi dicit. In inferno nūq; & nūq; est nullū solatiū: ergo nulla cōsolatio neq; diminutio aut alleuatio pene. Et Dio. vij. c. celesti. ierarchie ait. Sūmus sacerdos p imundis nō orat: quia in hoc auerteret a diuino ordine. & loquit de dānatis. Et Albert⁹ in cōmento huius loci dicit. Opinio tenet q; suffragia dānatis p sunt: est cōtra dicta & auctoritates doctorū: & allegat p dicta verba Augustini & Gregorij. Et glo. sup illud prime lo. vltio. Est peccatū ad mortē: dicit p cōm vsq; ad mortē continuatū: dico vt nō p illo oret. i. doceo & picipio q; nō oret. Idem habet. xxij. q. v. c. placuit: vbi phibentur fieri orationes & cōmemorationes p hijs qui se interficiūt: vel q; suis sceleribus puniūtur. Intellige scdm glo. nisi cōtriti fuerint. Et. xij. q. ij. c. si. Idem dicit de q; libet quē constat i peccato mortali decessisse Item. xxij. q. v. c. qui cūq; clericus: aut bello aut rixa aut gentilijs ludis mortu⁹ fuerit: neq; in oblatiōe neq; in orōne p eo postulet. glo. nisi in sine peniteat. Sepultura tñ nō p̄t uef. glo. canina. Non aut phiberet ecclesia p hijs orare: si eis pdesse possent oratiōes nostre: qui phiberet qd &

Prime Decadis LXXV

illis esset bonū & orantibus meritorū: ergo nō profūt eis. Exemplo etiā patet in epulone qui extremū digitū Lazari intinctū in aquā: quo refrigeraret in inferno lingua eius ab abraham obtinere nō potuit. Ex oibus istis eōcludendū est: q; suffragia nō profūt dānatis. Sed si dicas pater ponamus q; suffragia sicut pro aliquibus qbus prodesse nō possūt: peccat ne suffragas: Dico q; si certo scim⁹ aliquos tales esse: tūc male facim⁹ cū cōtra diuinā ordinationē facimus: & cōtra statutū ecclesie sancte. Si aut ignoramus & illi saluati sint: tunc quidē illis suffragia nō profūt: s; quodāmodo obligant orare p suffragāte. Si autē dānati sunt: oratio nostra & elemosyna nra in sinu nostro cōuertent: vt dicit ppheta. Nunc tertio loco mēndū ē ad argumēta. Ad primū q; donaria illa idolo rū nō fuerūt in uēta apud illos mortuos vt ex eis signis accipi posset q; in reuerentiā idolorū illa deferreret. Sed ea acciperūt vt victores que eis ibi iure belli debebant: & tñ p cupiditatē venialiter peccauerunt: vnde nō fuerunt in inferno damnati: & sic suffragia eis prodesse poterāt. Vel dicendum scdm quosdā: q; in ipsa pugna videntes sibi periculum imminere de peccato penituerunt scdm illud Psal. Cum occideret eos q̄rebant eum zc. Et q; hoc probabiliter poterat estimari: ideo oblatio fuit pro eis facta. Ad scdm dicēduz q; ibi accipit damnatio large. L. pro quacūq; punitione: vt sic etiā includat penas purgatorij. Dicitur enī aliquis quādoq; damnatus vel condemnatus ad certā penā pecuniariā soluendā: vel ad ali quod supplicij sustinēdum q; quis talis damnatio nō sit ad mortē. Et q; pena purgatorij p suffragia fidelij qnq; totaliter expiatur: qnq; autē nō: sed diminiuitur ideo ibi dem ab Augustino dicitur: q; suffragia profunt vel vt plena sit remissio. i. vt totaliter pena auferat: vel vt to

Caput Tertium

terabilior sit. Ad tertium dicendum quod quantum ad hoc magis acceptant suffragia pro mortuo quam pro vivo: quia magis indiget: cum non possit sibi auxiliari: sicut vivus potest. sed quo ad illud vivus est melioris conditionis: quia potest transferri de statu culpe mortalis: in statum gratie & glorie quod de mortuis dici non potest: ideo non est eadem ratio orandi pro mortuis & vivis. Suffragia etiam vivorum non profunt alijs vivis per modum satisfactionis si sint illi pro quibus sunt in peccato mortali. Unde cum mortuis non possint prodelle nisi per modum satisfactionis: non enim per modum meriti: quia exierunt statum merendi: ita ut nec ipsi nec alij eis mereri possint. Sequitur quod etiam mortuis in peccato mortali prodelle non possint sicut vivis in peccato existentibus: profunt per modum meriti de congruo ad merendum eis gratia: ideo non est similis ratio. Ad quantum de Machabario dicendum quod illud adiutorium non erat ut pena ipsorum diminueretur: sed in hoc solo ut ibidem dicitur: quod Machabiorum orante concedebatur ut mutuo se viderent in tormentis & de hoc non poterat esse verum gaudium: sed fantasticum deum implebatur quod desiderabant. scilicet videre alios in penis. Damnari enim desiderant omnes damnatos esse: quod desiderium cum impleretur fantastico dicuntur gaudere gaudio: cum tamen maior dolor eis accrescat. Sicut & demones dicuntur gaudere dum homines ad peccata pertrahunt: & ad infernum: quibus pro hoc eorum pena nullatenus minuat. Sic nec minuit angelorum gaudium pro hoc quod malis nostris copati dicuntur. Ad quantum de Trayano dicendum est: quod potest probabiliter estimari quod precibus beati gregorii fuerit ad vitam miraculose revocatus & ibi gratiam consecutus sit: pro quam remissionem peccatorum habuit: & pro consequens immunitatem a pena. Sicut etiam apparet in multis quod fuerunt miraculose a mortuis suscitati: quorum plures constat idolatras fuisse. De omnibus enim talibus simili-

Prime decadis LXXVI

liter dici oportet: quod non erant in inferno sententialiter deputati: sed secundum presentem suorum exigentiam meritum secundum autem superiores causas sanctas quibus providebant ad vitam revocandi erat de eis aliter disponendum. Vel dicatur secundum quosdam quod anima Trayani non fuit simpliciter a reatu pene absoluta: sed eius pena fuit suspensa ad tempus. scilicet usque ad diem iudicii. Nec tamen oportet quod hoc fiat contra suffragia ecclesie: quia alia sunt que legi communi accidunt: & alia que singulariter ex privilegio aliquibus conceduntur. Sicut alij sunt humanorum limites rerum: alia divina signa virtutis: ut dicit Augustinus. li. de cura pro mortuis agenda. Quod id autem de hoc dicat Iohannes diaconus quod historiam gregorii compilavit unde dominum Iacobum de voragine in legendis scripturis. Ad sextum ubi inducitur collecta. dicendum est quod huiusmodi locutiones non sunt sic intelligende: quod sancti in gloria proficiant quantum ad se in hoc quod eorum festa celebremus: sed quia nobis proficiunt quia ea celebramus sicut ex hoc quod deum cognoscimus ut laudamus: & sic quodammodo eius gloria in nobis crescit: nihil autem deo. Non tamen negandum est quin scripturarum gaudium accidentale crescat saltem extensive: quia de pluribus gaudet. Et secundum hoc in antiquis reperitur secreta orationis de sancto Leone de qua in argumento hoc dicitur secundum ea que dicuntur in. c. cum marthe. de cele. mis. §. tertio loco. Ad septimum quod erat confirmatio prioris dicitur quod non est simile de beatis & de damnatis: quia beati bene participant cum viventibus in charitate in qua fundatur valor suffragiorum. Sed damnati in inferno a tali communi excluduntur. Et iterum quantum beati de bonis que viventes faciunt letentur: & sic aliquid glorie accidentalis eis accrescat: illud tamen non est per aliquem fructum suffragii que percipiunt: sed propter perfectam charitatem quam habent: & ideo gaudent de omni bono. Argumentum etiam peccati illa similitudine quam adducit: quia potius argui deberet

Caput Tertium

q̄ sicut nō repugnat statui beatitudinis q̄ augeatur pre-
miū accidentale vsq̄ ad diem iudicij: ita nō repugnat
statui miserie & dānationis q̄ arguat pena accidētalis:
quod concedit. Inconuenit autē beatitudini q̄ diminiuat
gloria: & sic etiam statui miserie q̄ diminiuatur pena.
Ad octauū dicendum: q̄ illi qui dicunt suffragia p̄des-
se damnatis existentibus in inferno exponunt dictum
Augustini vt tactum est in argumento. Aliter tamen
potest dici: q̄ mediocriter mali dicuntur: q̄ multa habēt
uenialia, mediocriter autē boni: qui pauca: & hunc sen-
sum tangit glo. in. c. cum marthe p̄dicto. Siue etiā me-
diocriter mali q̄ mortalia cōmiserūt & penitētes decesserunt:
non facta de illis satisfactione saltem completa.
Mediocriter boni qui solum a uenialibus expiandi sūt
& sic vtriq̄ eorū in purgatorio sunt: vt valde boni dicā-
tur qui sunt in paradiso beati: valde mali qui sūt in in-
ferno damnati. Mediocriter autē boni & idem medio-
criter mali qui in purgatorio sunt ad expiandū peccata
sua: qui. s. decesserunt in gratia cum peccato ueniali
vel cum debito pene: p̄ peccatis mortalibus de quibus
ante mortem penituerūt: qui pro tanto dicuntur medio-
criter boni: pro quanto deficiunt a p̄fectione bonitatis.
Sed mediocriter mali in quantum deficiunt a p̄fecta mali-
tia que est peccatum mortale: quibus suffragia profunt
ad mitigationem pene: quando q̄ autē ad perfectam ab-
solutionē sc̄dm differentias quantitatis cremalium & suf-
fragiorū: & sc̄dm hoc distinctio licet videat̄ quadrimē-
bris quo ad vocē: tamen solū est trimēbris quo ad rem:
quia idem sunt mediocriter boni & mediocriter mali. s.
existētes omnes in purgatorio: sicut quod est mediocri-
ter gelidum est etiā mediocriter frigidū: & quod est me-
diocriter album: est etiā mediocriter nigrū. Hec Du-

Prime decadis LXXVII

randus: Ad nonū dicit̄: q̄ Augustinus nō dicit q̄ pena
damnatorū diminiuetur aliquando vel interrumpetur
sed verba illa ponit sub disiunctione. Ad veritatē autē
disiunctiue sufficit alteram partem esse verā: & sic hoc
nō arguit verba illa esse que pro altera parte disiuncti-
ue posita sūt. Hoc patet: q̄ Aug⁹ dicit. Aut si hoc exi-
stimat zc. Ad vltimū de illa oratione dico q̄ illa non
est autentica: nec reperitur in omnibus missalibus pre-
sertim sc̄dm consuetudinem Romane curie. Et quis
posuerit eam in aliquibus missalibus libris ignoratur:
tamen ea admissa dico: q̄ nunq̄ ecclesia intēdit orare p̄
aliquo damnato in inferno: vt patet ex dictis. Ex incri-
ptione etiam orationis patet idem: nam dicitur oratio p̄
eo de cuius anima dubitat̄. Si autē dubitatur nō credi-
tur firmiter q̄ sit saluatus vel damnatus zc. Hec questio
uncula ex dño Dominico Veneto episcopo brixien-
si alias episcopo Torcellano: & sint satis hec quantum ad
secundum receptaculum. s. de inferno.

Quarta questio sub hoc

tertio capite prime decadis est. De tertio
receptaculo animarum separatarum. s. de
purgatorio. Sub q̄ quindecim absoluent̄
questiuncule. Quarū quelibet suo ordine infra dedarabit̄.

Prima questiuncula est: Si

p̄ loc⁹ purgatorij in cētro terre vere esse reperiat̄.
An sit fictio ecclie militatis clericorū: ad emū-
gendū tpales redditus & elemosinas laicorū. Ad quā q̄
busdā priō videt̄ r̄ndendū negatiue: q̄. s. nō repiat̄: & pri-
mo sic. Nā de⁹ q̄ estūme misericors: p̄rior est ad p̄miādū
bona: q̄ ad puniendū mala: sed sicut illi q̄ sunt in statu
M iij

Caput Tertium

charitatis faciunt aliqua mala: q̄ nō sunt digna suppli-
cio eterno: ita illi qui sunt in peccato mortali: interdus
faciunt aliqua bona ex genere q̄ nō sunt digna p̄mio
eterno: ergo cum illa bona nō p̄mientur in dammandis
post hanc vitam. Similiter nec illa mala debēt post hanc
vitam puniri. Preterea sc̄do sic. Sicut se habet charitas ad
p̄mium eternum: ita peccatum mortale ad supplicium
eternum: sed decedētes in peccato mortali: statim ad sup-
plicium eternum deportantur: ergo decedentes in chari-
tate statim ad premium vadunt: & ita non manet eis
aliquid purgatorium post hanc vitam. Item si purga-
torium post hanc vitam esset ponendum: maxime po-
neretur ratione expiationis & purgationis peccatoris
solicet culpe vel reatus pene: sed hoc nō potest esse: pro-
batur: q̄a dicit Greg. & ponitur. xxv. di. c. qualis. Quas
lis hinc quisq; egredit: talis in iudicio p̄sentat: q̄a lignū
vbi ceciderit ibi erit. Ecc̄s. xi. Ergo si aliquis exeat ex hac
vita cum culpa veniali aut mortali: cum culpa tali erit
in iudicio: & per consequens in purgatorio nō purga-
bitur: quia in iudicio purgatorium non erit: sed clauda-
tur: ergo frustra esset. Item glo. super illud prime Io. v.
Est peccatū ad mortē: dicit q̄ qui i hac vita nō corrigit
frustra post mortē veniā p̄stolat. Nā nulla post mortē
culpa purgat. Quid arguit auctoritate Apo. xiiij. vbi
dicit. Beati mortui q̄ in dño moriunt. A modo iā dicit:
spiritus vt requiescant a laboribus suis: ergo ihs qui in
dño moriuntur nō manet aliquis purgatorius labor post
hanc vitam nec illis qui nō in domino moriuntur: quia illi
purgari nō possunt ergo purgatorium post hanc vitam
non est. Sed in contrarium est textus Aug. de pe. d. vij.
hic autē ignis. Respondeo dicendum q̄ de veritate &
existētia purgatorij in centro terre post hanc vitam.

Prime decadis LXXVIII

Duo sunt & fuerunt pphani & sacrilegi modi dicendi
Tertius autē in via constitutus est veritatis. Primus est
hebreorū: grecorum: quorundam hereticorum dictorum
pauperum de Lugduno in francia: & aliquorū etiam
populorum Valdensium circa renus germanie superioris
habitantium: qui cōmuniter oēs tenent: q̄ post hanc vi-
tam nullus purgatorius locus in centro terre reperiat:
sed omnis morietis aīa imediate dicunt deferri & rapi:
vel ad penas inferni: vel ad gloriā paradisi: & isti habēt
pro tuitiōe & robore suo: ratios & auctoritatē Apoca.
supra in fronte questionis adductas. Sed contra iudeos
est textus. ij. Macha. .xij. dicens. Sancta & salubris est co-
gitatio pro defunctis exorare vt a peccatis soluantur:
sed pro defunctis (vt dicit Tho. in quarto) qui sunt in
paradiso nō est orandum: quia illi nullo indigent: nec
iterum pro illis qui sunt in inferno: quia illi a peccatis
solui nō possunt: ergo post hanc vitam sunt aliqui a pec-
catis nō dum absoluti qui solui possunt: & tales charita-
tem habent sine qua nō fit peccatorū remissio: quia vni-
uersa delicta operit charitas. Prouer. x. Vnde ad mortē
eternā non deueniēt: quia qui vivit & credit in chri-
stum nō morietur in eternum. Io. x. Nec ad gloriā in-
ducentur nisi purgati: quia nichil imundus ad illas per-
ueniet. Apoca. ultimo. ergo aliquis locus purgatiōis re-
stat post hanc vitam p̄ huiusmodi sic contritis nō dum
autē plene purgatis. Item contra grecos est Greg⁹ nice-
nus grecus: qui de veritate purgatorij sic dicit. Si aliq̄s
christo amicus cōsentiens in hac vita purgare peccata
minus potuerit: post transitū hinc per purgatorij ignis
conflagrationem expedietur: hoc autem predicamus
hoc dogma veritatis seruamua & ita credimus. Contra
vera pauperes de Lugduo & populos Valdenses est
M v

Caput Tertium

auctoritas vniuersalis ecclesie pro defunctis exorantis
vt a peccatis soluantur: qđ non potest intelligi nisi de
illis qui sunt in purgatorio. Ecclesie autem auctoritati
quicūq; resistit incurrit heresim: vt notatur. vij. q. i. c. des
nicq; & extra de hereticis. c. firmissime. Est autē & fuit
secundus pphanus modus dicendi de existentia in cen
tro terre purgatorij. Indorum quos secutus est Iohānes
papa vigesimūsecundus: & nunc sequuntur multi so
lo nomine christiani, qui intelligere nō potentes: nec
volentes credere solos spiritus & separatas animas ab
igne corporeo cruciari: dixerunt & dicunt (vt adducit
Tho. super. lo. c. xiiij. &. iij. contra gentiles) qđ fideles ī
gratia mortui nō plene purgati: non descendunt in pur
gatorium: sed detinentur vsq; ad iudicium in aliquo lo
co in sola pena damni forte in paradiso terrestri: vel in
extremis maris: aut aride: aut in vacuo super circūferen
tiam celi empyrei: vel infra conuexum terre & conca
uum celi empyrei: vbi dicūt aliqui licet apocriphe) vsq;
ad diem ascensionis domini: stetit liberatos omnes ab
inferis per christum: Sed cum supra de inferno ageres
tur & probatum admodum fuerit & ostensum quomo
do spirituales anime separe: & in corpore demones: pos
sunt & de facto realiter patientur & cruciantur ab igne
corporali. Idcirco explosis & spreis eis: & omni turba
malorum christianorum contempta: tertiā ideo catho
licam: & orthodoxam: & veram de purgatorio conclus
sionem aggrediamur: que est. Quod in centro terre ve
re & realiter locus purgatorij reperitur: que conclusio
pbabitur rationibus: auctoritatibus: militantis ecclesie
auctoritate: & legali ac vrbana honestate. & primo. Ra
tionibus sic. Accipiantur duo iusti quorum alter nun
q; mortaliter peccauerit: sed tantum venialiter: alter vero

Prime decadis LXXIX

multis mortalibus peccatis dominū offenderit. Mortū
tur isti simul & contriti: tunc petitur: an ambo equali
ter vnoq; tempore ascendant in celum vel non. Si dica
tur qđ sic: sequitur quod tantum valet fides sola cum cō
tritione quantū fides cum operibus virtuosis: quod es
set contra rationem iustitie distributiue diuine qua red
det vnicuiq; scđm merita: & contra distinctionem gra
duum beatitudinis. Si vero conceditur qđ inequaliter
ingrediuntur vitam eternā. i. vnus ante alium: petitur
an ille qui secundo ingreditur paradysum descēdit an
te ad infernum: si sic ergo falsum est quod christus dix
it Ioh. v. Amen amen dico vobis quia qui verbum me
um audit: Et credit ei qui misit me habet vitam eter
nam & in iudicium nō venit: sed transit de morte ad
vitam. Si dicitur qđ nō descēdit ad infernum: ergo cū in
paradysum ascendere nō possit: quia adhuc ipurus: ergo
aut nūq; variabitur ab eo ī quo est statu ipuro: aut pur
gabitur ad vitam eternam: nō primum: ergo secundū:
sed purgari nō potest operibus satisfactorijs pprijs: ers
go purgabitur penis in purgatorio. Secūdo sic: omne pec
catum aut a deo vel ab hoīe punitur: quia nullum ma
lum ipunitum: nec aliqd bonū irremuneratū: de pe. di.
vij. c. finali. sed frequenter aliq; in fine cōuertuntur: qui
a malis suis in p̄senti puniti nō sūt: ergo debēt a deo puni
ri. nō igne inferni: cū fuerint mortui in charitate: ergo
in igne purgatorij: Item tertio si nō eēt pena purgatorij
post hanc vitam: qui pdurat vsq; ad mortem in malitia
tantum esset ei quantum illi qui nūq; peccasset: ergo
exemplo talis nullus in hac vita faceret penitentiam:
sed in fine tantum omnes contriti confiterentur quod
esset erroneum: nullus enim virtute ditatur semper
gaudens iniquitate: de peni. di. vij. ca. Nullus. ergo

Caput Tertium

necessarium est confiteri purgatorium esse. Quarto sic
Sic sortes in charitate habens adhuc verbis gratia septem
annis penas iusto iudicio ecclesie sibi iniunctas soluere.
Deinde ponat (sicut possibile est) quod sine sui culpa duo
bus annis elapsis casualiter subito occidat tunc ex quo
anima que fuit principaliter causa peccati pro quo sor-
tes satisfacere teneretur post mortem. Contra rationem esset
quod illa per residua penitentia non pateretur penam post mortem
nec aliqua causa rationabiliter assignari potest quare
non pati deberet ergo ponendus est locus ubi anima sortis per
illis duobus annis purgabitur non in paradiso: quia locus
ille non est purgationis, non in inferno: quia ibi anima non pur-
gatur: sed damnatur ergo in purgatorio. Item arguitur sic. Si
verbi gratia, Sortes & Plato committunt unum peccatum in quo
sortes primo & principaliter culpabilis est: & iniungitur
eis penitentia quam simul agere debeant: sicut simul pecca-
uerunt: si tunc Plato ante completionem penitentiae mor-
riat. adhuc secundum rationis iudicium sortis penam haberet.
Ita est in proposito de punitione peccatorum commissorum ab anima
& corpe, id est a toto homine: quia rationabiliter punienda sunt pec-
cata: & etiam anima corpe iam mortuo: non in inferno: nec in
paradiso ut dictum est: ergo in purgatorio. Item ad illum
errorem sequitur quod omne peccatum est mortale: quia si nullum pecca-
tum in quo homo moritur post mortem dimittitur: nec anima ab
aliquo peccato post mortem per penas purgatur: sequitur quod omnis
culpa siue magna siue minima in qua quis moritur: prope-
tue durabit. Item ad illum errorem sequitur: quod si quis aliquando non
resurrecturus ante iudicium mori in charitate cum leui cul-
pa que non saluabitur. Sed hoc videtur apostolice atque catholice
doctrinae & diuine pietati valde repugnare, ergo. Item ar-
guitur sic. Nisi esset fides purgatorii in quo anima post mor-
tem hominum satisfacere possent per peccatis hic dimissis

Prime decadis LXXX

dare occasio desperandi illis qui in tota vita in peccatis fue-
runt & finaliter consequuntur remissionem per contritiones
aliquam: quam tamen non sufficit ad absolutionem plenariam a pena
& a culpa: & a parte penarum. Item si fides de existentia pur-
gatorii non esset in quo peccata grauiter puniuntur quam in foro
presentis vite. Remoue ab omnibus fidelibus omnis terror
qui facit eos qui peccauerunt libentius penas & labores
satisfactorias in presenti suscipere quam incopabiliter gra-
uiores in futuro sustinere. Fides enim penarum in futuro
seculo pro peccatis hic commissis grauissime infligendarum
est unum de maximis que bonos a malis retrahere solent
& eos qui peccauerunt mouere ad penitentiam & satis-
faciendum in presenti vita. Ergo credam firmiter quod sicut
diuina iustitia disposuit a principio locum penarum in in-
fernalium in quo damnatorum anime perpetue punirentur: ita & di-
uina eius bonitas constituit locum penarum in quo aliquo-
rum saluandorum anime temporales penas hic neglectas post mor-
tem exoluerent. Nunc ponende sunt auctoritates. Et
prima est. ij. Macha. xij. que verificatur in fide fidelius
veteris testamenti. Dicitur enim ibi quod anime eorum qui cum pie-
tate & charitate mortui fuerant in bellis pro populo dei vel
alias in charitate: Si in quibusdam peccatis fuerunt morte
puniti: vel antequam penas hic pro peccatis dimissis soluisset
tunc penas incidunt in quibus tenti: viuorum sacrificijs & ora-
tionibus spiritus iuuari: alleviari & liberari. Ex qua aucto-
ritate sequitur quod ante passionem christi: non omnium morientium anime
ibant in penas damnationis nec omnes ibant in locum beatitu-
dinis celestis: sed erat quidam locus medius: non lucis sed te-
nebrarum: non gaudij sed meroris: in quo tenebantur anime ra-
tione pene dani vel pene sensus donec soluerent vel cond-
igne soluerent. De quo loco dicebat Iob. x. Dimitte me
ergo ut plangam etc. Ibi ergo tenebantur antequam in penam dani

Caput Tertium

quā ex eorum p̄ctō originali in hac vita cōtracta incur-
rerant. Si ergo dñs deus ex habūdantia sue pietatis ante
filij sui xp̄i passionē: moruoruz aias ad penas obligas-
tas nō p̄cipitauit in dānationē: sed misericorditer tenu-
it in penis mortalis peccati: hic quo ad culpā dimissi do-
nec fatissieret. Cur nō credatur q̄ post passionē filij sui
tpe quo sinū misericordie sue in totū aperuit xp̄ianis: q̄
etiā tunc & nūc differat aliquas penas s̄esus t̄pales post
mortē saltē pro p̄ctis venialibus donec penis expientur:
vel meritis viuoꝝ relaxetur. Qd̄ si de venialibus quibus
debentur pene t̄pales ita sit: q̄re diuina pietas nō differet
penas quasdā peccatoruz mortaliū t̄pales hic dimissioꝝ
ita vt post mortē soluan̄t pene q̄ hic solute nō fuerant.
Nulla ratio videtur q̄re diuina misericordia tpe plene
miserationis abbreviari & coartari debuerit vltra illud
qd̄ ante passionē fecerat zc. Et sic p̄ p̄ria auctoritas. Ses-
cūda auctoritas ē ex verbo xp̄i Mat. xij. quā Greg. addu-
cit in. iij. dial. c. 34. ad hoc propositus. Si q̄s in spiritum
sanctū blasphemā dixerit: nec in hoc seculo remittet ei
neq̄ i futuro. In q̄ sn̄ia (dicit Greg^o) dat̄ intelligi quasdā
culpas in hoc seculo: quasdā vero in futuro posse relaxa-
ri: q̄a ille modus loquendi innuit q̄ in vtroq̄ hoc est hic
& in futuro p̄ctā remitti soleat: sicut i hoc simili apparet
Nam q̄s dicim⁹ p̄ctm̄ hoc nō pōt dimitti hic nec romē:
nec a plebano nec ab ep̄o: supponimus q̄ vtrobiq̄ vel
ab vtroq̄ cōsueuit fieri p̄ctōꝝ remissio. Si enī non esset
sic modus loquēdi: eēt inept⁹ valde ac si dicerēt neq̄ ab
equo neq̄ ab asino aut nec i inferno nec i vacuo extra cœ-
lū remittet p̄ctm̄ tale. Cuz q̄ xp̄s eēt sapientissim⁹ cui⁹ oīa
verba habebāt mysteria nō est credendū q̄ sermonē talis
ineptitudinis esset vsus q̄n̄ dixit de peccato in spiritus
sanctus: quod neq̄ in hoc seculo neq̄ in futuro remitte-

Prime decadis LXXXI

teretur. Hinc Bern. sermone. lxxvi. dicit. Qui nō credūt
ignē purgatoriuū restare post mortē: sed statim aiā sol-
uitā a corpe: vel ad requiē transire: vel mortē: querāt ab
eo qui dixit quoddā peccatū neq̄ in hoc neq̄ in futuro
seculo relaxari: cur hoc dixerit: si nulla futura manet re-
missio peccatorū. hec ille. Tertia auctoritas est Orige-
nis loquētis de egyptijs submersis in mari rubro super
exodū. exponēs enī ipse illud. Submersi sunt quasi plū-
bum in aquis vehementibus dicit: toti erant plūbei: &
nichil auri habētes: iō nō purgādi p̄ ignē: sed demergen-
di in profundū. hec ille. Vbi facit differentiā inter eos q̄
cū plumbo habēt aliquid de auro ad mixtū plus vel mi-
nus: & illos qui nichil habent de auro: s̄ sunt toti plū-
bei: & qui habēt aurū ad mixtū plumbo purgant̄ vt sic
auferať plumbū & remaneat auruz vt i purgatorio: qui
autē sunt plumbuz in totū nō purgant̄: q̄a nichil auri i
eis inuenireť: s̄ demergunt̄ in pfundū. Quana aucto-
ritas ē Pauli. i. Corin. iij. dicētis. Fundamētuz autē aliud
nemo pōt ponere preter id qd̄ positū ē qd̄ est. xp̄s iesus
Si quis autē sup̄pedificat supra fundamentuz hoc qd̄ est
xp̄s: vel fides. Aurum: argētum: lapides p̄ciosos: ligna:
fenum: stipulā. vniuscuiusq̄ op⁹ manifestum erit. Dies
enī dñi declarabit: q̄a in igne reuelabit̄ & vniuscuiusq̄
opus quale sit ignis p̄babit. hec ille. Dies autē dñi i scri-
pturis solet accipi cōmunius p̄ die iudicij finalis v̄ p̄ti-
cularis. Loquitur ergo ap̄ls de afflictione vel purgatione
aiāꝝ que sup̄pedificauerūt zc. Et dicit q̄ dies dñi decla-
rabit. Hic autē dies non pōt intelligi de punitione post
iudiciū finale. Primo q̄a nullus q̄ post hac punietur sal-
uus erit p̄ ignem: sed in eternū ardebit in igne. Secundo
quā multorum aiē qui tūc in peccatis venialibus vel in
obligatione ad penas aliq̄s moriunt̄ erūt beate: longe

Caput Tertium

ante diē iudicij finalis in quo corporibus reassumptis
nō redibūt iterū ad penas: quasi tunc totus homo igne
purgationis passurus sit: quo ante sola aīa patiebatur.
Hoc eni si fieret: aīa desineret esse beata: vel saltem fieret
minus beata: quā prius erat: ex quo iterum puniret pro
peccatis in corpe p qbus longe ante punita fuerat aīa in
se sola. Relinquit ergo apostolū loqui de penis purga
torij q incipiūt post mortē a iudicio particulari in aīab⁹
decidentiū vel in culpis venialibus: v^l in obligatiōib⁹
ad penas mortales rōne peccatorū etiā mortalū hic quo
ad culpā dimissorū: & in hoc seculo nō sufficienter pu
nitorū. Et q hec sit intentio ip sius apostoli: ipse in uere
videtur iterū p hoc q dicit. Cuius opus sup edificatum
manserit: mercedē accipiet: que merces illa q post mors
tem datur aīe separe: & q post iudiciū finale datur toti
hoī. Probatur etiam purgato auctoritatibus phōru⁹ &
poetarū gētiliū. nā primo. Socrates introducit i pheudō
Platonis sic dicēs. Cū puenirint defūcti in eum locus ad
quē demō vnūquēq; portat: priō illuc iudicātur q iuste
pieq; vixerūt: & qui secus: Si igit mediū cōperian tur
in vita tenuisse sua qscq; vehicula ascendētes ad paludē
perueniunt a cherusiam ibiq; habitant iniuriarū penas
dantes: & cū purificati sunt absolūtur: & recte facto
rū digna p̄mia reportant. Hec ille. Et Auicē. ix. methas
phi. c. vii. dicit. Cum aīa insipiētis separetur a corpe: sentit
magnā cōtrarietate nō ex cōmunicanti inseparabili: sed
ex accidenti extraneo. accidens vero extraneū nō durat
nec p̄manet: ex quo sequitur q pena nō sit p̄hennis: s;̄
remouetur paula tim quousq; purificata aīa perueniat
ad felicitatem sibi ppriam. Hec ille. Et virgilius i sexto
Ergo exercentur penis zc. hēs sup̄ questūcula de imor

Prime decadis LXXXII

talitate aīorū. De purgatorio etiā loquit Dantes in priē
pio sc̄de comedie. &. di. Frāscicus petrarcha i vltio sexti
triūphi. Tertio pbat veritas purgatorij auctoritate v^l
is ecclie fidelitū que iugis orat & sacrificia offert p libera
tiōe aīarū: que qdes auctoritas v^l is ecclie cū tot optios
viros atq; doctissimos i hac fide mortuos & i testimoniū
sue sc̄tatis miraculis coruscātes habuerit: maior est &
amplius ad credendū mouet quā sacre scripture: dicēte
Aug. in li. cōtra ep̄lam Fortunati. Ego inquit euanga
lio nō crederē nisi catholice ecclie me cōmoneret aucto
ritas. Et pbat qd dicit ex hoc: quia ipsa credidit euanges
lio: ppter p̄dicantes sibi euangeliū: sc̄dm formam a xp̄o
sibi traditā. Mar. ca. i. quasi arguat sic: ppter qd vnūq; d
q tale & illud magis: sed ppter eccliam creditū est euang
gelio: ergo magis credendū est ecclie quā euangelio.
Ex quo videt q maior sit auctoritas ecclie ad credens
dum quā sit auctoritas diuine scripture: cū inter illas euā
gelitū sit prestantissimū: & hoc simpliciter verū est (dicit
Henricus) accipiendo eccliam cū suo capite christo q
p̄cepit credere euangelio: Si etiā ecclia accipiat q nūc
est militās in terris: est iterū verū saltē quo ad nos: quia
magis monemur ad credendū ea q vna tota coītas hoīm
rationaliū & honestorū credit: quā nos moneret lectio
nuda scripture: que eadē credenda narraret. Quarto p
bat veritas fidei purgatorij ex rationabili & salubri hoz
nestate. Nam cessante fide ipius purgatorij: cessaret me
moria parentū: amicorū & benefactorū defunctorū no
strorum: que frequens & iugis viatoribus valde est sa
lubris: Itē cessate fide purgatorij desineret esse sacrificiū
p mortuis oīs oratio: oēs suffragiū & oīs elemosyna p
aīab⁹ mortuorū: quorū aīas diuina clemētia ex eorū bonis
hic relictis disposuit posse adiuuari. Item cessante fide

Caput Tertium

eius cessarent oia opera pietatis in pauperes pro anima
bus mortuorū: quod nō expedit fidelib⁹ viatoribus ad
que opa pietatis & misericordie hortatur os saluatoris
sub celesti premio: vt patet Mat. xxv. Nunc responden
dum est ad argumenta in fronte questiuuncule adducta
quibus se tuemur greci: iudei & ceteri supra noiati. Et
primo ad primū respondet Tho. in. iij. dicens: q̄ quia
deus est misericors: ideo miseretur merētibus misericor
diam. Ille autē qui in peccatū mortale incidit: constituit̄
& statim efficitur inimicus dei: ideoq; meret̄ amittere
oia bona que a deo habuit: vnde bona facta mortificat
& que ī mortali facit occidit. In mortali autē decedēs nō
manet eidem aliqd̄ premiū post hanc vitam. Illi vero q̄
in charitate decedit: remanere potest post hanc vitā aliqd̄
pena. Nam charitas nō semp̄ delet oē malū qd̄ iuenit: s̄
solū hoc qd̄ est sibi contrariū: & ideo nō est simile. Dñs
autē Bonauētura in. iij. di. xx. ad hoc sic respondet q̄ nō
est simile glorificare decedentē ī charitate statim sicut cō
demnare decedentē in mortali: q̄a iste qui in mortali est
nichil habet qd̄ sit dignū vita: & ideo sūme est dispositus
ad damnationē eternam: & ppter hoc statim damna
tur iusta retributione. Sed ille qui est in charitate: cum
charitas stet simul cū veniali culpa & reatu pene potest
habere aliqd̄ dignū pena: & quia glia nō pōt stare simul
cū pena scdm̄ sortū cōe: ideo necessariū est prius debitu
illud solui p̄ penā purgatoriā. Ad secundū respondet
Bonauētura q̄ pondus charitatis habet in e aliqd̄ retar
dans vt puta culpā aliquā paruulā vel reatū. Sed pōdus
pcti mortalis nichil hēt eleuās vel retardās: ideo nō est si
mile. Ad tertiū respondet: q̄ dictū gregoriū intelligens
dum est de qualitate in qua cōsistit stat⁹: que nō mutat̄
nisi mutetur status: & talis est gratia vel culpa mortalis.

Prime Decadis LXXXIII

Qualis enī quis exit de corpore: talis in iudicio apparebit
scdm̄ has qualitates. Non autē est intelligendū de ea que
non mutat statū: vt est culpa venialis. Venialia enī nō
mutat statum hoīs: q̄a nec tollunt nec diminuūt chari
tatem scdm̄ quam mensuratur quantitas grauitate bo
nitatis aie. & ideo p̄ hoc q̄ venialia dimittūt vel cōmit
tuntur: talis manet aia qualis prius. Hec Tho. & Bona
uentura. Durandus & archidiaconus in expositione Ise
Ad tertium respondet: q̄ glo. loquitur de peccato mors
tali. Vel dicendū q̄ quāuis in hac vita nō corrigat̄ ī se:
corrigit̄ tñ in merito: quia hic homo meruit vt ibi illa
pena sit meritoria sibi & ad consequendū veniam. Ad
auctoritatē vero apoc. dicitur q̄ auctoritas illa loquitur
de labore opationis ad merendū: & nō de labore passio
nis ad purgandū: vt dicit Tho vbi supra. & conclusio
naliter dicitur ad iudeos & grecos & pauperes de Lug
duno & Valdenses q̄ cū septe eorū & opinio nō habe
at probabilitatem aliquam ex canonicis scripturis: nec
ex rationibus vel autenticis historijs: vel personis san
ctis: aut ex miraculis: aut reuelationibus: sed solum au
thoritate hominū presentū & p̄teriorum sive septe ru
sticorum. laicorā: rudium & ydiotarū: sicut fides nostra
habet ideo contēpnēdi sūt & tanq̄ fascinatos a diabolo
& presumptione & superbia sua cecatos sp̄pnēdi. Ad
illud etiam in Ioh. & Iohan. xxij. dicitur. Q̄ cum
illa absq; fundamento & ratione diabolo suggerente
contra fidem catholicam teneant: merito a catholicis do
ctoribus reprobantur: qui indubitanter tenent q̄ fide
les in gratia decedentes nō plene purgati in purgatori
um ab angelis ad expandū deportantur. Hec Henricus
de Assia super Genesim. & dñs Ioh. de turre crema.
super. d. xxv. vbi supra in decretis.

Caput Tertium

Secunda questiuncula est:

Si preter principale in centro terre purgatorij: reperiatur etiam in superficie terre locus ubi purgantur anime mediocriter bonorum. Ad quam Tho. & Bonaventura in iij. di. xxi. respondet affirmatiue dicentes: quod locus purgatorij est duplex. Vnus secundum communem diuinam legem & sic est locus inferior: inferno quasi coniunctus ut dictum est supra. & propter hoc non est acceptanda opinio Vgonis negantis. ij. li. de sacramentis aliquem locum determinatum & commune purgatorij in centro terre dicentibus: singulas animas in hijs potissimum locis penas substinere in quibus culpam commiserunt: nam probabile est ut dicit Bonaventura: omnes anime que parafius peccauerunt: parafius puniantur. Alius locus purgatorij est secundum diuinam dispensationem in quibusdam locis patentibus in superficie terre in quibus ad purgationem anime deputantur: & secundum hunc forte modum intellexit. Vgo quem nunc super dicebat. Vnde Gregorius i. iij. dial. c. iij. dicit. Super habundans diuine bonitatis largitas querens generaliter salutem hominum se non querentium: disposuit ut etiam essent in superficie terre habitatio hominum deputata quedam patentia tormentorum loca in quibus multis indicijs constaret animas post mortem cruciari non solum malorum: sed & etiam mediocriter bonorum. Hec ille: Et hec particularia purgatorij loca in superficie terre specialiter ordinauit deus: ut dicit Tho. ubi supra. & dominus Io. de turre crema. super de pe. di. vij. c. hic autem ignis quinque rationibus. Primo propter animarum leuiorem punitionem: sicut aliquibus secundum gregorium est reuelatum quedam animas in umbra esse punitas. & in. iij. dial. c. iij. ponit quod quidam Pascasius Romanus ecclesie Diaconus: tam sancte vite vir: quod post mortem ad tactum feretri eius quidam demoniacus sanatus fuit: & nihilominus anima ipsius

Prime decadis LXXXIII

diu post mortem inuenta est a quodam sancto episcopo in terminis id est in locis ubi aqua feruens de terra bullit: a quo interrogata cur ibi esset: dixit se in calore illius aque cruciari propter hoc quod in contentione scismatica inter Symachum & Laurentium quis esset papa: ipse versus ad mortem tenuit Laurentij partem: qui ius non habuit in papatu. Secundo propter nostram instructionem: ut scilicet magna pena possit hanc vitam peccatoribus infligi agnoscamus: & sic a peccatis desistamus: & conuertamus nos ad dominum: ut patuit Parisius de discipulo post mortem magistro apparenti: & damnationem suam reuelanti: qui cum discipuli incendiium in manu sua sentiret: statim ad dominum est conuersus. Tertio propter culpam in loco prostrationem: ut patet de illo qui in balneo suo ubi peccauerat tanquam in purgatorio penitentiam fecit: quod triginta missarum merito euolauit ad celum: ut dicit in. iij. dial. Quarto propter alicuius sancti orationem: sicut legitur quod sanctus Patricius quibusdam in quodam loco super terram purgatorium impetrauit. Quinto propter animarum celeriore liberationem. scilicet ut possint alijs suam indigentiam reuelare: & ab eis suffragia petere: & sic citius de penis exire: ut patet de quadam anima existenti in glorie: quas piscatores beati Teobaldi piscati sunt in autumno & episcopo presentauerunt: qui cum dictam glorie causa refrigerij teneret sub pedibus aut diu expressit vocem dicentem: quod in glorie erat anima velut in loco purgatorij deputata. Cumque dicta anima de nocte ab episcopo suffragia impetraret merito triginta missarum euolauit ad celum. Idem patet de quadam anima cuiusdam religiosi: que in arce oppidi Andrani in Apulia velut in loco purgatorij erat deputata: de qua anima & eius ibidem purgatorio michi presentis operis compilatori ad sensum luce clarius sic manifestum fuit. Dum enim ex officio quo in digne quandoque fungebat visitare puin

Caput Tertium

tiam Apulie: contigit vt etiã ad loculũ quendam ordinis apud Andranũ oppidum terre ydronti in Apulia declinarẽ. Cũq; ibidẽ fratres & quidã Georgius Spertus: officij grã michi plurimũ detulissent: ductus sum post cenã cubitũ in arcem: vbi vero itempesta nocte dormire cepissem audito quodam strepitu & fragore: excitatus in aula quendam passim de ambulante & cathenis quibus vt puto grauatus erat: sensi terribiliter insonantem: dumq; loquor: excitando socium quem habebam: stat ille: mox nobis silentibus: cepit ille strepitu vinculorum longius primo acrius ambulare: & ostia que erant ante cubiculum horribili quodã crepitu & conatu p̄fregit: interea colloquimur: ingenti pauore p̄culsi: quiescit ille deinde tacentibus nobis tertio circa duas horas cathenatus oberrans: tandẽ maximo fragore in cubiculũ i quo exaati fere iacebamus se recepit: vagã in eo: fenestras aperit: interea nos trepidantius heremus: voces faucibus hexerant: crescentq; formidine: mors sequebat̄. Cernim⁹ fenestras opertas: cũq; quo nos verteremus spei nichil esset: inter metũ & iram: repente e lecto prosilimus in mediũ. Ille extremo impetu: altera qua i imum turris descendebat̄ in damnatorũ carcerẽ: fracta ianua: gradatim ruens: grauiore armorum cathenarũq; strepitu: nusq; visus: omnia tumultu oppleuit. Nos gelidi & stupidi effecti: accenso lumine diem insomnes expectabamus. Interea omnes fenestras inquirimus: reperimus omnia obstrusa: sicut de sero clauferam⁹. Redẽt ad nos diluculo fratres. & Georgi⁹ hospites: saluere nos iubẽ: nos vero quasi amentes & elingues effecti: tremulis & lassis vocibus diximus. Misereat vestri oipotens deus patres: & tibi o bone Georgi: recepistis nos h ospicio in arcẽ ignaros vmbraũ et spiritũ: vt pene moreremur: ad q̄

Prime Decadis LXXX

illi renidentes inquirũt. Indulgete & vos nobis o patres: oblitũ heri vesperi fuimus vos monere hic in arcem vmbraũ & spiritũ quendã oberrare: qui dicit a deo hic locum habuisse purgatorij per mille annos: eo q; ibidem multa mala & mortes hominũ comississet: & nos cũ eo nõ visio sepius colloquimur: & multa nobis per sepe pandit: & comoda plurima gregaliter impartit: a nobis t̄m expetens: orationibus eũ auxiliemur: vt tempus ei in loco prefixũ: a dño nostris p̄cibus breuietur. Simile factũ forte apud gentiles de quadam aia vel imagine narrat Plinius secũdus iunior libro. vij. Erat inquit Athenis spatiosa quedam & capax dom⁹: sed ifanis & pestilens: quã Athenodorus phũs vilĩ precio conduxit: vbi autẽ cepit ad vespera scere: iubet sterni sibi in prima domus parte: post pugillares stilum: lumẽ suos omnes in interiora dimittit: ipse ad scribendũ animũ: oculos: manũ intendit: ne vacua mens simulachrũ vel fantasma sibi oberrans inanes sibi metus fingeret: vbi vero cepit silentium noctis vbiq; audiuit cocuti ferrũ vinculaq; moueri. Offirmat animũ philosophus: auribus manũ preterendit: non tollit oculos nec remittit stilũ: tunc crebescere fragor aduentare etiam in lumine iam & intra limen audiri cepit imago. Ille respicit: mox apparebat idolũ senex: macie & squalore confectus: proluxa barba: horrenti capillo: cruribus cõpedes: manibus cathenas gerebat stabat innuebatq; digito: similis vocentũ: philosophus contra vt paululum expectaret: manu significat: rurũ q; ceris & stilo incũbit: illa imago scribentis capiti cathenis insonabat: respicit rursus idem q; prius innuentes: nec moratus tollit lumen: & sequit̄: ibat illa lento gradu: quasi grauis vinculis: postq; vero deflexit: in arcem domus: repente delapsa deserit comitem: desersit

Capitulum Tertium

tus herbas & folia cōserta: signū loco ponit: postero die philosophus adiit magistratus: monet vt illū locū effodiri iubeant: inueniūt ossa inserta cathenis: & implicita: que corpus euo terraq; putrefactum: nuda & exesa reliqua t vinculis: collecta publice sepeliuntur. Domus vero postea rite conditis manibus caruit.

Tertia questiuicula est: Si

in purgatorio remittunt aliq; peccata quantum ad culpam & oīs reat⁹ pene veniali & mortali debite. Ad quā videt primo rōndendū negatiue. Nam facilius est peccare q̄ resurgere a peccato. Sed existētes in purgatorio: nō possunt peccare: ergo nō possunt a peccato resurgere. Itē sc̄do sic. Culpā actualis nō delet nisi p̄ contritiōē: sed post hanc vitam nō erit cōtritiō q̄ est actus meritorius: q̄a tūc nō erit meritum neq; demeritū cū sc̄dm Damasce, hoc est hoibus mors: q̄d angelis casus: ergo post mortē nulla culpa venialis i purgatorio dimitti pōt. Tertio veniale oriē ex fomite: fomes autē est cōiuncti: nō aīe sc̄dm se: ergo soluto fomite soluit veniale: sed illud soluit in morte: ergo in morte soluit veniale & nō post mortē in purgatorio. In oppositū est Gre. in iij dia. & ponit in decretis. di. xxv. c. qualis. qui dicit q̄ post hanc vitam quedā culpe in purgatorio expiant. Et Aug⁹. dicit i li. de vera penitētia: q̄ quedā culpe leues i futuro remittunt. Pro respōsiōe ponēt due cōclusiones: sc̄dm duas ptes tituli petiti oīs. Prima conclusio. In purgatorio remittunt aliq; p̄cā q̄tū ad culpā Hanc cōclusionē pbat Albertus magnus sic. Ponatur casus q̄ aliquis sit existens in gratia: habens tñ culpas veniales sic in vltimo instanti: & moriāt cū voluntate venialium reiterandi. i. nō dolens de ipsis: cōstat q̄ ipse saluabitur: q̄a est in gratia: & venialia nō auferunt gra-

Prime decadis LXXXVI

tiam. Constat etiā q̄ peccatum manēs in volūtate nō remittit: ergo videtur q̄ necesse sit q̄ post mortē remittat quo ad culpā. Si forte dicas q̄ cōuertit in mortale ppter volūtate reiterandi: & p consequēs ppter retardationē sue glorie quā ipenitens videt diligere. Ad hoc respondent Durandus & Petrus de palude in. iij. q̄ si aliq; nō vult penitere de veniali in morte nō oportet ppter hoc vt peccet mortaliter: nō enī plus tenet homo p̄cā expiare q̄ vitare veniale. Sed existens sine mortali. nō tenetur necessario vitare p̄cā veniale: ergo nec expiare hoc vel illo mō & tñ dicit q̄ vult retardationē glie. Rñ. Petrus q̄ nec ex hoc sequit q̄ peccet mortaliter: q̄a velle retardationem glorie non est de se mortale cum velle ad temp⁹ separi ab amico nō sit cōtra amicitias. Vnde velle longā vitā ppter q̄ retardat a vita btā: nō est ppter hoc mortale. Nō enī peccauit mortalit Ezechias. hēs p additiōe. xv. annorū. Et ppter hoc dicitur cōclusiona liter cū Gregorio & Augustino vbi supra: q̄ culpa venialis in eo qui cum gratia decedit post hanc vitam: dimittit per ignē purgatorium: quia pena illa aequaliter voluntaria virtute gratie habebit vim expiandi culpā omnē: que simul cū gratia stare potest. aliter enim posset contingere q̄ aliquis in charitate morerēt in culpa veniali que sibi nunq; dimitterēt: & ita aliquis posset mori in charitate qui nunq; deū beatifice visurus esset: quod dispositioni diuine legis repugnat: ergo cōclusio prima est vera. Sed petiēt curiosius a dño Henrico de assia hīc q̄n sit remissio peccatorū leuī quo ad culpā in futuro seculo an in primo instanti nō esse hoīs: vel in termino solutionis pene p quolibet illorū: vnde si ex merito ante mortē (vt Greg⁹ dicit) absoluit aīa a veniali culpa post mortē: cur hoc nō fieret in primo instanti separatiōis.

Caput Tertium

aiē a corpore? Respondet q̄ oīs culpa in hac vita nō di-
missa: est sue pene coeua: ita q̄ si est mortalis erit coeua
sue pene eterne. Si vero venial nō dimittet donec p̄ ea
soluta fuerit iusta pena t̄p̄alis. Et in hoc est differētia in-
ter punitiones peccatorū i vita presenti: & in seculo fu-
turo. In p̄nti enī seculo prius culpa dimittit̄ & deinceps
pena p̄ ipsa soluit̄. In futuro vero seculo culpa nō prius
dimittit̄ q̄ sibi pena debita finiat̄. Hoc vult Greg. i. iij.
dial. c. xxvij. Sc̄da cōclusio. In purgatorio remittitur oīs
reat⁹ pene veniali & mortali debite. Probat̄ ista cōclusio
sic. Pena purgatorij ē grauior q̄ pena quelibet hui⁹ mū-
di: vt dicit Aug⁹. xxv. d. c. seq̄nti. Sed per penā satisfas-
ctoriā quam aliq̄s in ista vita substinet: expiatur a debi-
to pene: ergo multo fortius per penā purgatorij. Itē sic.
Quicūq̄ est debitor alicuius pene p̄ hoc a debito absol-
uitur q̄a debitū soluit. Sed reatus nichil aliud est quā
debitū pene ergo p̄ hoc q̄ aliquis penam substinet quā
tū debebat a reatu absoluit̄: ergo pena purgatorij a reat⁹
tu purgat. Vbi notandū iuxta Richardū de media villa i
q̄rto: q̄ aiarum decedentiū a corpibus in charitate que-
dā in hac vita totā penam sibi debitā exoluerūt. Et tales
cū nō habeant aliquod ad purgandū: nō puniuntur in
purgatorio: sed a corpibus separte imediate ad mit̄unē
ad vite eterne fruitionē. Alie sunt q̄ totā penam sibi de-
bitam nō expleuerūt: & tales puniri post hanc vitā con-
sonū est diuine iustitie: nō t̄n eterna pena: sed purgato-
ria. Ex quo enī cū charitate decedunt eas eternaliter pu-
niri non est consonū diuine iustitie: q̄a digne sunt vita
eterna. Et q̄a adhuc obligate sunt ad aliquā penā diui-
ne iustitie consonū est vt prius eam substineant q̄ gau-
diū vite eterne recipiant. Cum illo enī gaudio non pōt
stare obligatio ad aliquā penā: quia nichil inquinatus

Prime decadis LXXXVII

potest intrare in illud. Vnde notandum est sc̄dm d̄nm
Henricum de Assia: q̄ peccata venialia quantū ad reat⁹
tum pene remittunt̄: vel in hoc mūdo merito aliquorū
operū hic factorū in gratia: vt puta quia libenter & p̄ pre-
ex pietate dimisit̄ peccatib⁹ in se. Vnde dixit x̄ps Luce.
vi. Dimittite & dimittimini. & Math. v. Beati misericor-
des: q̄a misericordiā consequētur: aut sollicitate oran-
do p̄ peccatoribus vt conuertantur. Iacobi vltimo. Qui
cōuerti fecerit peccatorē ab errore vie sue saluabit aīam
eius. s. conuertētis & conuersi a morte & operit multi-
tudinē peccatorū. Vel remittit̄ in futuro seculo quo ad
culpam & penam si contingat hominē mori in aliqui-
bus peccatis venialibus merito gratie precedētis. Et de
hac dicit Greg⁹. in. iij. dial. c. iij. Sciendū est q̄ illic sal-
tem de minimis nichil quisq̄ purgationis obtinebit ni-
si bonis hic actibus in hac adhuc vita positus vt illic ob-
tineat promereatur zc. Ad argumenta autē in contrari-
um facta respondeat. Et primo ad primū dicendum q̄
assumptū illud: facilius est peccare q̄ a peccato resurge-
re: est verum q̄ diu liberū arbitriū est flexibile ad vtrūq̄
bet. Sed q̄n iam confirmatum est in bono vt est in illis
qui sunt in purgatorio ipossibile est peccare. Sed facile
est peccatū detestari cū hoc sit bonū: in qua detestatiōe
cōsistit ordinatio volūtatis & dimissio peccati venialis
quo ad culpā. Hec d̄ns Bonauentura & d̄ns Durandus
in. iij. Ad secundū dicendum iuxta sc̄m Tho: negan-
do minorē. Dicimus enī q̄ post hanc vitam nō pōt esse
meritū respectu premij essentialis: s; bene respectu ali-
cuius accidētalis q̄ diu manet hō in statu vie aliquo mō
& iō in purgatorio pōt esse actus meritori⁹ quātū ad re-
missionē culpe venialis. Ad tertū dicendū negādo cō-
sequētā. Dicit enī. d. Bouauē. q̄ licet ablato fomite au-

Caput Tertium

ferat veniale quantum ad potestatem peccandi venialiter de futuro. Non tamen oportet auferri veniali prius peccatum: quia non omnia introducenda est causa conservandi: sicut in multis exemplis patet. Destructo enim cultello non potest infligi plaga: sed cum cultellus destruitur: non propter hoc oportet sanari plagam prius infligendam. Concordat Albertus & Thomas super totum.

Quarta questiuuncula est: Si

pena purgatorij excedat omnem penas temporales huius vite. & quod & quod sunt ille pene. Ad quas prius videtur respondendum negativum. Et prius sic. Nam quanto aliquid est magis passivum tanto magis affligitur si sensum lesionis habeat: sed corpus est magis passivum quam anima separata: tunc quia habet contrarietatem ad ignem agentem. tunc quia habet materiam susceptivam qualitatis agentis: quod de anima non potest dici: ergo maior est pena quam corpus patitur in hoc mundo quam pena quam anima purgatur post hanc vitam. Item pena purgatorij directe contra venialia ordinatur: sed venialibus (cum sint leuissima peccata) leuissima pena debet si secundum mensuram delicti sit plagarum modus: ergo pena purgatorij est leuissima. Tertio maior est passio in qua agens est transmutans & abiciens a substantia quam que est transmutans & non abiciens. Sed passio huius vite est transmutans & abiciens passio vero alterius vite est transmutans & non abiciens ergo maior est pena ista quam alia. In contrarium est textus de peccatis. vij. ca. hic ignis purgatorij & si non sit eternus miro tamen modo est gravis. Excellit enim omnem penam quam unquam aliquis expertus est in hac vita. Et Augustinus in quodam sermone dicit Qui in aliud secundum fructum conversionis distulerit. prius purgabitur in igne purgationis: quod si non sit eternus. miro tamen modo cruciat. Respondendum dicendum quod pena purgatorij excedit maximas penas huius vite. Ista conclusio probatur a Thoma. quod ad abas penas in purgatorio. Vbi sciendum quod in purgatorio est duplex pena videlicet pena damni in quantum retardant a divina visione. Alia

Prime decadis LXXXVIII

sensus sanctus quod ab igne corporali puniuntur. Et quod sit verum de priora pena sic arguit. Quanto enim aliquid magis desideratur tanto eius absentia est molestior. Et quia affectus quo desideratur summum bonum post hanc vitam in animabus sanctis est intensissimus: quia non retardat affectus mole corporis: & etiam quia terminus fruendi summo bono iam aduenisset nisi si aliquid impediret: ideo de tardatione maxime dolent. Et ut addit Albertus magnus: quia cum sanitas & iocunditas sensus in hac vita nullam habeant comparationem ad summum bonum quod felicitat beatos: nullam comparationem habebunt autem ferentia delectabilia in hac vita ad auferentia vel differentia delectabilia in alia vita. Et ideo tristitia alterius vite incomparabiliter maior est quam tristitia aliqua in presenti vita. Propterea dicebat Crisostomus in quodam sermone. Ponamus ante oculos mentis quanti doloris est excludi & proici a regno dei: quia ipsa videtur grauior gehena. Et Augustinus in quodam sermone dicit. Alienari a regno dei: carere multitudine dulcedinis eius tam grandis pena est ut nulla possint tormenta que nouimus ei comparari. Quantum vero ad penam sensus probatur conclusio sic: ratione Thome. ubi super Cum dolor non sit lesio sed sensus lesionis. ij. de anima. quantum ad aliquid est magis sensitivum: tanto plus dolet. Exemplum in locis nervosis. scilicet digitis: tibis etc. Nam nervi sunt instrumenta sensus tactus. ij. de anima. Sed anima est maxime sensitiva: ut pote causa omnis sensationis. Ideo cum agit in ipsa aliquid quod agens lesivum ipsam maxime ledit: & tanto magis quanto lesivum est magis actiuum. Ignis autem inter omnia elementa est magis actiuus. Nam non potest infrigidari aut humectari sicut aqua calefieri ut dictum est: ergo maxime ledit animam non naturaliter: quia corpus in spiritum naturaliter non agit: nec ignobilius in nobiliori: sed ut est instrumentum diuine iustitie que dat uniformi igni ut miro

Caput Tertium

modo difformiter p diuerſitate peccatorum cruciet ani-
mas mortuorū. Primo ad purgandū quafda leues cul-
pas venialiu in pſenti nō dimiſſorū. Secundo ad ſoluē-
dum obligatiōes ad penas p mortalibus vel venialibus
peccatis hic quo ad culpā indultis p quibus nō fuit in
hac vita ſufficiens penitentiā pacta. Tertio ad purgan-
dum animas ab omni qualitate impfectiōis: vel a rerū
cōceptibus & ſpeciebus iproprijs: ſimiliter ab habitibus
vitiōrū & imprefſiōib⁹ falſarū opinionū: a fomite & ab
alijs indifpoſitiōib⁹ & deformitatib⁹: quas aīe a corpo-
ribus ſepate ſecū ad ignem purgatorij deferunt: ab his
oib⁹ tanq̄ a quibuldā ſqualoribus hic contractis: ani-
me ibidē p ignem purgate exeunt: ſicut aurū fulgēs de
camino ignis ad celeſte regnū pducende. Ad argumē-
ta autē dicendū eſt: & primo ad primū: q̄ pena nō iudis-
cator maior vel minor ſcđm leſionē vʹ paſſionē: ſ; ſcđm
paſſionis ſenſum. Et ideo licet anima ſit minus paſſiua
quā corpus: quia tñ eſt magis cognofcitiua & ſenſitiua
paſſiōis: ideo maior ē dolor eius etiā ſi ſit minor paſſio.
Ad ſecundū dicendū negando conſequentiā. & ratio eſt
quia acerbitas illi⁹ pene nō eſt tantū ex quantitate pec-
cati quantū etiā ex diſpoſitiōe puniti: q̄a idē peccatū gra-
uius puniʹ ibi quā hic ppter diuerſitate fori: ſicut ille q̄
eſt melioris cōplexionis magis puniʹ eſt eisdē plagis quā
alius: & tñ iudex vtriq̄ eadē plagas inferēs iuſte facit.
Ad tertiu⁹ reſpondeſ negādo aſſumptū: qm̄ vt reſpōdet
dñs Bonauētura. Ignis inferni qui vrit & nō conſumit
grauius puniʹ quā alius ignis qui vtrūq̄ facit. Hec dñs
Iohā. de turre crema. ſup. d. p. vii. c. Hic ignis.

Quinta queſtiūcula ē: Quo
modo differat ignis purgatorij ab igne inferni

Prime decadis LXXXIX

Ad quā reſpondeſ: q̄ differūt octupliciter. Primo quia
ignis inferni vt quidā dicūt: eſt ignis elementū i materia
ppria: put eſt in ſpera ſua: q̄a eternaliter debet affligere
Ignis purgatorij eſt mixt⁹ & elemēatus in materia alie
na. ſ. terreſtri. videli cet carbone vt magis affligat: q̄a tpa-
liter debet purgare. Nam licet ignis i ppria ſpera ſimpli-
citer i ſe ſit calidior quā qdē q̄ corpus mixtū ſiue plū-
bū ſiue ferrū ignitū ſiue carbo: p accidens tñ plūbū vel
ferrū ignitū pōt eſſe calidi⁹: ppter tria q̄ ponit. Auicēna.
Primo ex pte ignis q̄ eſt valde rarus: & ideo ptes aeris
aquoſi: ſiue humidi & etiā frigidi itrat ipſū ignē & ipſi
infrigidāt licet p accidens. Scđo ex pte ſui actiui: q̄a ptes
ignis ppter ſuā raritatē multū diſtant: & ideo nō cōcur-
rūt multe ptes ad actionē eius: ſed ptes ferrū igniti ppter
ſuā ſoliditatē ſūt multū vnite: & ideo multe cōcurrunt
ad actionē ei⁹: & inde eſt q̄ ferrū ignitū fortius agit quā
ignis: licet ignis ſit p ſe calidior. Sicut videm⁹ q̄ multi
debiles fortius trahunt nauem q̄ vnus fortis. Tertio ex
pte ſenſari: quia ignis ppter ſuā tenuitatē eſt valde mo-
bilis: & iō cito tranſit & nō diu morat ſupra ſenſū. Sed
ferrū ignitū ppter ſuā gravitatē nō eſt multū mobile &
iō nō cito tranſit: ſ; diu pmanet: & p cōſequēs diuti⁹ agit
in ſenſu: & iō plus ſentiʹ quā ignis: licet ignis ſit p ſe ca-
lidior. Secūdo differūt quantū ad opationē. Nam licet
ignis purgatorij ſit etern⁹ quo ad ſubſtantiā ſicut ignis
inferni: tñ ē tpalis q̄ ad effectū purgatiōis: vt dicit Gre.
vel vt dicit dñs Bonauētura in. iij. Licet remaneat quan-
tū ad actū aliquē. ſ. quantū ad qd̄ hēt ardoris. ſ. ad repro-
borū cōcremationē: nō tñ remanet quantū ad purgatio-
nē. Ignis inferni idurat & deuorat: ignis purgatorij ex-
coquit & maturat. Ignis inferni res fortes & pulchras de-
biles facit & turpiſſimas. Ignis purgatorij fortiores red

Caput Tertium

dit & pulchriores: sicut aurū & similia in ignib⁹ nō de-
teriorant: sed purificant & pulchriores redduntur. Ignis
purgatorij est purgatiu⁹. Ignis inferni est exterminatiu⁹.
Et ponit. b. Greg⁹. exemplū in. iij. dialo. dicens: q̄ sicut
sub eodē igne aurū rutilat & paleat fumat: ita sub eodē
igne in suba. s. purgatorij & inferni electus purgatur: &
dānatus exterminat. Tertio differunt in finis intentione
q̄a ignis purgatorij ad istū finē p̄cipaliter est ordinat⁹
.i. ad purgandū reliq̄as p̄ctōrē: & iō pena purgatorij vo-
cat⁹ pena ignis. Nam res in finē ordinate cōueniēter a fi-
ne noiant. Ignis autē inferni est ordinatus solū ad affli-
gendū: & ideo illis nominib⁹ nominat⁹: que apud nos
affligere solent vehemēter: sicut sunt ignis: sulphur: spi-
ritus p̄cellarū zc. vt dicit Tho. in. iij. Quarto differunt
in multiplicatiōe: eo q̄ in purgatorio nō sūt nisi due pe-
ne. s. pena dāni & pena sensus ignis. In inferno autē nō
solū sunt due pene p̄dictē: sed multe alie. Cuius rō est:
quā cum pena inferni sit ordinata & inuēta solum ad
affligendum. vt patet ideo in inferno nō est solum pena
ignis & damni vt in purgatorio: sed multe alie vt ex pe-
narū multitudine: dānati multipliciter affligant. Quin-
to ignis inferni est obscurus & tenebrosus sub quadam
umbrositate: vt sic dānati videre possint afflictīua sua
vnde doleant. Psal. Peccator videbit & irasceat zc. Ignis
autē purgatorij est clarus & fulgidus. Sexto ignis infer-
ni affligit & cruciat ratiōe malorū habitū & vitiōrē
& falsarū op̄inionū in mundo contractarū. Ignis autē
purgatorij purgat ab oibus p̄dictarū. Septimo ignis
inferni appropinquante die iudicij nō augebit in ardo-
re: ignis autē purgatorij sic: respectu eorū qui ibi diu pur-
gari deberent: vt sic calor ille intensior recuperet in in-
tensione quantū depditurus sit in tēporis abbreviatiōe

Prime decadis XC

vt dicit Tho. in. iij. d. xlvij. q. vi. ar. iij. Vnde i quolibet
to secūdo. q. vij. in solu. iij. arg. dicit: & illi q̄ in fine mū-
di viui repientur parū habebūt de cremalibus: purgari
precedentibus tribulationib⁹: poterit etiā fieri vt acerbi-
tas pene momēti t̄pis recōpenset diuturnitatē pene in
alijs. Octauo q̄a pena ignis inferni excedit omnē penā
hui⁹ mūdi in extensione: nō autē in intensione & acerbi-
tate. Pena autē ignis purgatorij excedit oēm penā hui⁹
mūdi in intensione & acerbitate: nō autē in extensione
vt dicit dñs Dñicus Venetus ep̄us Brixensis alias Tor-
cellanus: licet in hoc solēnis hic doctor nō teneatur.

Extra questiuncula est: Si

¶ pena tam grandis purgatorij sit ab his qui ibi
purgant volūtarie sumpta; Ad quā videt̄ pri-
mo respondendū affirmatiue. Nam existētes in purga-
torio hnt̄ cor rectū: sed vt dicit Ambro⁹. habēs cor rectū
confirmat voluntatē suā voluntati diuine: sed dñs vult
eos purgari: ergo & ipsi se purgari volunt. Item ois sa-
piens vult illud sine quo finis consequi nō pōt: & ois in-
firmus vult illud quo sanet̄: sed in purgatorio existē-
tes sunt sapiētes & infirmi: ergo volūt̄ ibi esse vt gloria
acquirat̄: & volūt̄ illaz penā vt sanent̄. Si forte tu dicas
sicut forte aliq̄ dixerūt: q̄ tātus est sensus doloris vt col-
latio rōnis tota absorbeat: & nō possint cōferre nec de-
vno nec de alio. Dicit̄ q̄ hoc est falsū & cōtra dictū Gre-
in. iij. dial. Nisi enī scirēt se liberādos suffragia nō po-
terēt q̄ frequēter petūt. vt patet ibidē de multis. In oppo-
sitū arguit̄: nā nullus petit liberari a pena quā volunta-
rie substat̄: s; q̄ sunt i purgatorio petūt inde liberari
vt patet in. iij. dial. ergo nō substat̄ illā penā volūtarie
Respondet̄ iuxta dñm Bonauēturā dicentē: q̄ aliq̄ pena

Caput Tertium

dicitur tripliciter voluntaria. Vno modo: quia assumitur a voluntate imperate sicut est pena penalis. Alio modo: quia substat a voluntate acceptate sicut est pena martyrum. Tertio modo est quedam pena que substat a voluntate tollerante: ut pura pena que est in patientia: quod eius oppositum est in desiderio: sicut cum amans & desiderans sanitate infirmum substat quidem penam tanquam a medico vel a deo inflictam: attamen ab ea liberari procurat: & illud minus habet rationem voluntarium. Et hoc modo voluntaria est pena purgatorum. Nam purgandus ibi voluntarie substat eam propter tria ut dicit Petrus de palude. Primo quia sciunt eam a deo inflictam & voluntaria: ideo non murmurant (sicut boni filii contra flagella patris) sed placet eis affligi quod diu deo placet. Secundo quia sciunt flagella esse iuste lata. Unde quia charitas congaudet veritati: volunt sic iuste pati. Tertio quia sciunt se aliter non posse saluari unde amore boni sperati volunt sic propter illud affligi. Albertus autem & Thomas in. iiii. dicunt: quod aliquid dicitur voluntarium dupliciter. Vno modo voluntate absoluta: & sic nulla pena est voluntaria: quia ex hoc est ratio penae: quia voluntati contradicitur. Alio modo dicitur aliquid voluntarium voluntate conditionata: sicut visio est voluntaria propter sanitatem consequendam: & sic pena purgatorum dicitur voluntaria. Et per hec per solutio ad obiecta. Dominus Iohannes de iure cre. super di. xxv. c. quibus.

Septima questiuncula est:

Si anime in purgatorio per impatientiam vel per aliquem alium actum peccare possint mortaliter vel saltem venialiter. Ad quam sic respondetur: quod cum ostensus sit quod quilibet anima exit de corpore talis presentatur in iudicio particulari. Idcirco si separata a corpore in charitate confirmantur sic in eadem amplius peccare non possunt & ab ea resilire: quia lignum

Prime Decadis .XCI

ubi ceciderit ibi est. Eccles. xi. Et hec est condicio dei ordinatio qua disposuit omnem hominem ultimo mortuum extra charitatem danandum & ultimo mortuum in eadem salutem esse simpliciter: nec tale flecti posse ad impatientiam in penis nec peccare mortaliter: aut vnde cumque veniale culpam contrahere ac pro hoc suas penas prolongare. Non enim habent fomitem ex quo peccatum veniale causatur: ut dicit Thomas in. iiii. d. xxi. q. i. arti. i. Potest etiam inflexus & in precipitatio & impeccabilitas anime in purgatorio existentium provenire ex eo quod certitate de sua beatitudine cum summa patientia & gratiarum actione tollerent suas penas quod si iusto & misericordii iudicio dei cognoscunt sibi inflictas & debitas. Dominus Henricus de Assia super Genesim.

Quarta questiuncula est: An

anime in purgatorio penas patienter ferendo vel alio actu mereri possint citiorem liberationem. Ad quam sic respondetur: quod ex hoc quod actio hominum meritoria & penam salubris sola se extendit ad tempus vite presentis: postquam non restat nisi vel supplicia pro peccatis recipere vel premia pro virtutibus. Idcirco anime in statu earum in purgatorio possunt bene & recte agere atque pie affici: secundum habitam charitatem: tamen ex hoc nec charitatem augeri merentur nec penam diminui: potest tamen pena eorum augeri vel prolongari non pro peccatis in purgatorio commissis: sed ex hijs quod mortales reliquerunt in mundo exemplis: rebus: causis: vel occasionaliter doctrinis si aliqui talium occasione errassent: vitia incurrissent quibus darentur: vel dei honor fuisset imminutus. Sicut ex relictis hinc bonis quibus aliqui ad salutem profecissent decrevit ibi vel abbreviata pena anime. Dicendum est enim conclusionaliter quod anime existeres in purgatorio licet non dum sint in termino sed adhuc in via longe ab adeptione finalis beatitudinis habentes usus

O ij

Caput Tertium

rationis cū libertate voluntatis: mereri tamē non possūt ibidem: quia actiones humane meritorie se solum exēdunt ad tempus vite presentis vt dictū est. Et hoc tanq̄ pbabilius in hac materia tenendū est. Ioh. de turre Cre. vbi supra. & Henricus de Assia sup̄ Genesim.

Quaestiuicula est: Quae

n redānati vsq̄ ad diem iudicij per patientiam penarum blasphemantes demerendo crescit eorum pena cum sint eiusdē status vie & temporis quo se ad meritū vel demeritū cum aiabus purgādis que añ vel post iudiciū amplius mereri vel demereri nō possūt

Ad quā sic respōdet: q̄ hoc puenit ex ocula dispositione & recto iudicio diuine sapientie: que aiabus purgandis p̄ eo q̄ cū gratiarū actiōe penas suas tollerant: auxiliat statum earū vt ampli⁹ demereri nō possint: nec culpā vnde cūq̄ cōtrahere. Damnati vero & aīe penis inferni terribiliter agitati: oī speliberationis: ablata: quia nulla naturali virtute: aut equitate se refrenant deū in cessanter blasphemātes: merentur penas suas saltē vsq̄ ad diē iudicij itensive forte augeri: vt sic qui in sordib⁹ sunt sordescāt adhuc. Quid vero post iudiciū fiat deus nouit & hō ignorat. Hec Henricus de Assia. Sed Tho. in. iij. di. l. q. ij. ar. vi. in corpe dicit sic. Ante diem iudicij quidā dicit & beatos mereri & dānatos demereri. Sed hoc nō pōt esse respectu premij essentialis v̄ pene p̄cipalis cum quantū ad hoc vtrūq̄ ad terminū puenierint. Potest tñ esse respectu premij accidentalē vel pene secundarie que possunt augeri vsq̄ ad diē iudicij. & hoc precipue in demonibus vel angelis bonis quorū officio alii qui trahuntur ad salutē: ex quo bonorū angelorū gaudium crescit: vel ad damnationē ex quo crescit pena de-

Prime decadis XII

monum. Et statim subiungit respondēdo ad primū argumentū. Damnatorū autē aīe demereri nō p̄nt aliquo modo: q̄a hoc est eis summū incōmodū ad summā malorum puenisse: nec p̄tinet ad damnatorū hominum alios ad damnationē p̄trahere: sicut p̄tinet ad officiorū demonū ratione cuius demones demerent quantum ad secundariam penam. Hec Tho. vbi supra.

Quaestiuicula ē: Quae

d resola aīa patiat penas purgatorias p̄ peccatis a toto hoīe hic cōmissis & nichil corpus penarū luat post resurrectionē. Ad quā sic respondet: q̄ nisi totus hō in hac vita patiat penas purgatorias: q̄ sunt cōtritiones & penitētiales afflictiones q̄bus purgatur hō a mortali culpa & p̄tīm a pena in futuro soluēda: & q̄n q̄ a tota: nisi inquam tales pene totius hoīs precesserit aīa post mortē purgabitur penis inferni. Et hoc insinuat scriptura Gen. iij. allegorice sc̄dm doctores. Vbi dicit q̄ post lapsus hoīs inter hoīem & paradīsū flāma posita est. Qd allegorice insinuat q̄ post lapsus generis humani nemo puenire pōt ad celestē paradīsū nisi trāseat p̄ ignē. Et hoc vel tribulatiōis in p̄nti vita substinēde v̄ p̄ ignē purgatiōis post mortē si penas quas hic peccando meruit sufficiēter in hac vita nō soluit. Vel vt dicit Tho. in. iij. d. xlvij. q. vi. ar. iij. purgabit vtrūq̄ igne. s. tribulatiōnis & purgatorij respectu. s. bonorū q̄ in die iudicij viuēt in q̄bus aliqd purgandū repietur: tales enī vtrūq̄ igne subito purgabunt. Primo igne tribulatiōis. s. terrorū & p̄secutionū p̄cedentiū iudiciū. Sc̄do igne purgatorij cuius locū tenebit tūc ignis cōflagratiōis q̄ quantū ad virtutē naturalē ipsi⁹ sicut ager bonos & malos q̄ viuī reperient vtrorūq̄ corpa in cinerē resoluēdo. Inquantū

Caput Tertium

vero ager vt instrumentū diuine iustitie diuersimode aget
in diuersos quantū ad sensū pene. Nam mali p actionē
ignis in cinerē resoluēt & cruciabunt: boni in qbus
nichil purgādū erit resoluēt in cinerē: s; nullū oīno do
lorē ex igne sentiēt: sicut nec pueri i camino. Danif. iij.
Boni autē in qbus aliqd purgandū repiet resoluēbuntur
simpliciter in cinerē: sed sentiēt cruciatū doloris ex illo
igne plus vel minus p meritorū diuersitate. Et qā hanc
penā isti boni nō dum plene purgati voluntarie substi
nebunt adhuc viuētes: ideo velocius purgabunt q si il
lam substinuisent in purgatorio. pena enī in hac vita
voluntarie suscepta multo plus purgat & citi: q pena
post morē inflicta: sicut patet in pena breui martyri: i
qbus si quid purgādū mortis tpe reperit: subito passio
nis salce tollitur: vt dicit Aug⁹. Ex q sequitur q illud apli
prime Cor. iij. Si cui⁹ opus arserit detrimentū patietur
ipse autē saluus erit: sic tñ quasi per ignē: intelligi pos
se de igne tribulatiōis in hac nobis vita adhibito: vel de
igne purgatorio post hanc vitā ordinato: vel de vtroq
igne i die iudicij a bonis tunc purgandis substinēdo. Ex
qbus sequit q purgatoria tria sūt. Primū in hoc mūdo:
quo purgant hoies igne tribulatiōis. Secundū sub ter
ra in quo purgantur aīe hominū in charitate mortuo
rum: qui in primo purgatorio sufficienter purgati nō
suerūt. Et tertiu erit sup terrā respectu bonorū purgan
dorū in die iudicij. Hec Tho. vbi sup. & Hen. sup gen.

Decima questiūcula est:

v Si aīe mortuorū in purgatorio subleuent &
recipiant consolationē ex operibus viuorū fide
liū. Ad quā videtur primo respondendū negatiue &
primo sic. Lex enī Moyli quo ad charitatē & dilectionē
proximorū nō est inferior lege xpī. Erat enī dilectio p x

Prime Decadis XCIII

mi in pcepto sicut & nobis vt pz de ipsis in Deutero. vi.
& de nobis Mat. xxij. Sed lex Moyli nō conabatur sub
leuare orationib⁹: elemosynis: & sacrificijs miseras aīa
rum q tunc erant in purgatorio. ergo nec nos illud fa
cere debemus. Item secūdo dicit phis primo ethicorū: q
comunicatio ciuiliū operum esse nō potest inter viuos
& mortuos. Item tertio Dionysij de eccle. ierarchia. c. vlt
timo dicit: Si enī retributiōes recipiat vnusquisq; a diui
na iustitia eorū que in pnti vita bonorū & maiorū per
egit: finiunt autē scdm hanc vitā pprias operationes q
dormiunt: quomodo p quandā sūmus sacerdos opera
tionē in alterā requies transuehet vltra dignitatē ei⁹. Hec
ille Item q̄to. Valdenses dicunt q nec viuorū operib⁹
mortui nec beatorū orationib⁹ viuī in aliquo iuuari pos
sunt. Dicunt enī q mandātū de dilectione proximi in
vita presenti terminatur: & hec fuit opinio Vigilantiū:
contra quē de hoc scribit beūs Hiero⁹. vt dicitur. Sed
in contrarium est vsus ecclesie militantis. Orantis p de
functis & pia opera fidelium p mortuis recipientis que
errare non pōt a spū sc̄to edocēta: nec mendaciter incede
re. Nam vt dicit Aug⁹ ad hieronymū. & habet d. xc. ca.
Si ad scripturas. Si ad scripturas sc̄las admissa fūerit offi
ciosa mēdacia: quid in eis remanebit auctoritatis: quasi
dicat nichil. Rādeo dicendū q aīe mortuorū in purgato
torio subleuari possūt operibus pijs viuētū. Et viuī p
defūctis per opa deo accepta satisfacere possunt & penā
satisfactoriā p eis explere. Et pbat hec conclusio duplis
citer. Primo ex parte viuētū. Secundo ex parte defun
ctorum. Primo ppter charitatis vnionē. Nam charitas
mystici corpis nunq; excedit. prime Cor. xij. Sed viuī
vniunt mortuis in charitate: & eōuerso: ergo p viuos
mortui iuuari possunt. Item p viuorū ad eos directas

O iij

Aut. 6.
S. 22.

1. eth. 7.

Dionysij de eccle.
ierarchia. c. vlt.

Vigilantiū.

hmo
C. 1. 0.

Intenta 9. d.

no. d. 2.

1. cor. 13.

Ar. p. 9.

56.

1.

Caput Tertium

intentionē. Mortui enī in memorijs hoīm uiuunt: & iō
 inērio uiuentiū ad eos dirigi pōt: nō tamē vt dicit Tho.
 in. iij. di. xlv. Sic mortuis suffragia uiuorū valere credē
 da sunt: vt stat^o eorū mutet de miseria in felicitatē & ecō
 uerfo: sed valēt ad diminutionē pene vt Aliquod huius
 modi qd mortui status non. transmutant. hec ille. Item
 dicit apłs ad Gala. vi. Alter alterius onera portate: Sed
 onera q̄ sunt maxime portanda sunt onera spūalia alte
 rius vite: ergo videt q̄ uiui penitentijs p̄ illis suscipere
 possūt & satisfacere. Itē pbat̄ idēz per sē in naturalib⁹
 Videmus enī in aliq̄ corpe aīalis q̄ vnū membrū se ex
 ponit vt substineat lesionē alteri⁹: sicut p̄ q̄ brachiū se
 pro capite exponit. Si ergo i corpe mystico est cōnexio
 per assimilationē ad corpus naturale videt q̄ vnū mem
 brum onus alteri⁹ portare possit & illud in se suscipere.
 Itē videm⁹ i humanis actib⁹ q̄ nichil refert apud credi
 torent⁹ vtrum p̄cipalis debitor an alter loco ei⁹ reddat
 debitum creditori. Cum ergo multo benignior sit deus
 in p̄cipienda solutione q̄ hō terrenus: videt q̄ ipse sit
 contētus & sibi sufficiat si alius p̄ eo satisfaciāt, Itē cha
 ritas magis apud deū potest q̄ apud hoīes. Sed vn⁹ pōt
 apud hoīes amore alterius debitum soluere: ergo multo
 magis hoc in diuino iudicio fieri potest: dū modo p̄ quo
 fiunt & qui facit sint in charitate: vt eorū opera in cha
 ritate esse possint. Secundo pbat̄ superior conclusio
 ex parte defunctorū. Nam mortui post hanc vitā rema
 nent tanq̄ mēbra coniuncta ecclesie militantis uiuorū ex
 colligātia & cōnexionē charitatis: que post mortē rema
 net in aīabus decedentiū & ideo recipere possunt con
 solationē ex operibus uiuorum. Item recipere possunt
 suffragia uiuorū: q̄a Primo sibi penas luunt solū p̄ pec
 catis hic contractis. Secundo q̄a adhuc in via sunt caracte

re xp̄i signati. Tum tertio q̄a cōmunicant cū uiuis fide
 libus in fide: in charitate & in spe. Tum quarto q̄a relin
 quunt inter uiuos p̄les: parentes: amicos: q̄bus relique
 runt bona que ipsi uiui acquisierunt: que morientes
 p̄ salute distribui fide libus mandauerūt p̄pter que be
 neficia uiui remanent. mortuis obligati: taliter q̄ si post
 decessum ab hac vita incidant vbi cūq̄ miseriā penale
 uiui ipsos mortuos iurare tenerent. Et hoc ratio dicit
 charitas habet: & iustitia exposcit. Ratio in quā dicitur
 vt ille qui ab alijs beneficia recepit i benefactoribus suis
 ingratus esse non debeat: sed rependere vices & ipsos
 nunq̄ relinquere: vbi cūq̄ vel vnde cūq̄ statum miserie
 inciderint iustitia exposcit. Nam uiui q̄a introierunt
 labores mortuorū & possident: iustum est vt in necessi
 tate eis subueniāt: & pie eis suffragent. Item latitudo
 charitatis hoc idē iubet. Est enī charitatis sic latum do
 minium: q̄ nulla distantia locorū nec varietas aut dispa
 ritas status illi obflare potest quin se extendat in oēs.
 Vnde si charitas beatorū qui a nobis lōgissimi sunt: &
 disparitate status & elongatione situs extendit se ad cō
 patiendū miseris uiuorū. quō uiuorū charitas se nō ex
 tēderet ad miserias mortuorū q̄ statib⁹ uiuorū longe p̄
 pinquiores & similiores sunt. Nunc ponende sunt
 alique auctoritates quibus etiam p̄stenditū animas de
 functorum in purgatorio fidelium uiuorū precibus &
 suffragijs posse subleuari. Et primo Damascenus in
 quodam sermone de suffragijs mortuorū dicit sic. My
 steriorū (inquit) discipuli saluatoris & sacri apo
 stoli in tremendis & viuificis mysterijs memoriā fieri eo
 rum qui fideliter dormierunt sanxerūt. Et Aug⁹ in li.
 de cura agenda p̄ mortuis ait. Non parua (inquit) est vni
 uerse ecclesie que in hac cōsuetudine darēt auctoritas.)

71. 17ab. 6.

72.

73.

74.

2. pbat̄ p̄ dita
ex p̄re de
Ratoz

1.

2.

Amelmg. de
sermone de suf
fragijs mortu
oz.

Aug⁹ li. de
cura agenda
p̄ mortuis.

Caput Tertium

ut precibus sacerdotis q̄ dño deo ad eius altare fundim
 tur loci suū habeat etiā cōmentatio mortuorū. Et Gre.
 & ponit in. c. de defuncto. xij. q. ij. dicit. Anime defunctorū quatuor modis solvuntur: aut oblationibus sacerdotū aut precibus sanctorū: aut charorū elemosynis vel ieiunio cognatorū. Hec ille. Postremo ad argumēta in oppositū respondeat. Ad primū respondetur negando pposita. Nam etiā in lege Moyli conabantur antiqui orationibus: elemosynis & sacrificijs miseras animarū in purgatorio existentū subleuare. Nam Iudas machabeus. ij. Macha. xij. misi ierusalymam duocecim milia dragmas argēti eas offerri sibi p peccatis mortuorū. Verum est in q̄ ipsi veteris legis nō ita intense rogabant p mortuis sicut nos. Ratio est: q̄ nō dum venerat lex plenitudinis charitatis: qualis est lex xp̄i: que sicut inter viuos se extendit etiā ad inimicos. Ita necesse est q̄ se extendat ad mortuos in purgatorio detentos in penis p peccatis hic cōmissis: & ita habūdat iustitia xp̄ianorū plus scribarū & phariseorū. Math. v. Ad secundū dicitur: q̄ licet inter viuos & mortuos nō possit esse cōmunicatio: q̄ iū operū corporalium: tñ operū spūalium cōmunicatio est per charitātē ad deū: cui mortuorū spūritus viuū pōt int̄ eos esse. Ad tertium Dionysij respondet: q̄ verba illa quasi argumētatiū pōnit. Cui argumentatiōi respondet Tho. q̄ opatio alicuius dupliciter alteri potest valere. s. aut p modū meriti: aut p modū suffragij. Primo modo nullius opatio alteri valere pōt ad statum glorie consequendū. Sors enī glorie redditur scđm mensuram accipientis: & per cōsequens nulli datur vita eterna p meritū alterius. Vnde hī qui in purgatorio fundiam ad vitam eternam dispositi sunt: & illam p merita ppria meruerūt. Licet aliquō modo ppter

1. q. 2. c. defunctorū
 13. q. 2.

R. ad 1. q. 2. c. defunctorū
 13. q. 2.

1. cor. 12.

9.

12.

5. q. 4.

ad 2.

ad 3.

Tho.

suorū peccatorum satisfactionē ad illam ascendere differant. Et ideo p modum suffragij quantū ad hāc retardationē per viā intercessionis & orationis mortui a viuis adiuuari possunt. Et ratio est: quia orationis ipetratio ad dei summā liberalitatē & libertatem p̄inet. Ideo ad oia illa se extendere potest: que subdunt diuine ordinate postetari. Tho. in. iij. d. xlv. Ad quartū respondet: q̄ error Valensij est plene charitati & pfecte religioni xp̄iane sit contrarius: dāna. Primo auctoritate xp̄iani populi: que oī populo mūdi legalior est & prestātor: & ad alios populos se habēs tanq̄ lux ad tenebras: et aurū ad scoriā: & vinū ad feces. Nam eius derus in oī sciētia & doctrina preclarus: in mundo tanq̄ lucifer effulsi: & eius sancti doctores: qui a seculo fuerūt veritate & sanctitate laudat: orare p mortuis suadēt. Et ipsi dū in humanis essent: p mortuis sacrificabāt. Et quod dicit q̄ preceptū de dilectione pximi hic terminā mētiunt. Nam dicit Aug⁹ in li. de doctrina xp̄iana: q̄ preceptū de dilectione dei & pximi in via incipit & in patria p̄fici: vbi oēs vires & motus aī semp̄ actus & habitus in dei & pximi dilectiōe referunt. Ad illud autē Vigilāij respōdet Hiero⁹ in epla cōtra eū sic dicens. Dicit in libello tuo q̄ dū viuimus orare muto p nobis possumus: postq̄ aut mortui fuerimus nullus sit p alio exaudienda oratio: presertim cū martyres vltionē sui sanguinis obsecrantes ipetrare nequerint. Si apostoli & martyres adhuc in corpibus cōstituti possunt orare p cetos: q̄n p se adhuc debent esse solliciti: quanto magis post coronas & triūphos. Vnus hō Moyses sexcentis milibus armorū ipetrā a deo veniā. Et stephanus imitator dñi & primus martyr i christo veniā p̄secutoribus deprecā. Et postq̄ cū christo esse ceperūt minus valebūt: zc. Hec

12.

12.

1.

12.

9.

10.

12.

Aug⁹ de doctr. xp̄iana.

Hiero⁹ epi. 3.

al. potuerunt

malebit op

Henricus de Aspa p̄
 1. q. 2. c. de defunctorū
 13. q. 2. c. hys au-

Caput Tertium

Henricus de Assia sup Genesim. & dominus Io. de turre Cre. sup de pe. di. i. c. his auctoritatibus.

Undecima questiuicula e:

d An papa possit ex plenitudine clauis iurisdictionis relaxare p indulgentias in totum vel in parte penaru eoru q defacto sunt i purgatorio. Ad qua videt primo respondendū negatiue: & p̄ sic. Nam nullus potest indulgentia facere nisi ei que pot iudicare. sicut dicit de pe. & remis. c. qdaunt. Nullus eni pot iudicare nisi ei q est de foro suo. Sed illi qui sunt defuncti non sunt de foro ecclesie: ergo non pot papa in eis. Et p consequens papa non her potestate p illo aiaz statu soluendi in toto vel in pte obligatio ad penas purgatorij. Irē dicit. 24 q. 2. Legar. & ifra. s. his auctoritatibus. **Viuetes n̄ mortuos soluere possum. aut ligare. et mat. xvi. Quodcuq; ligaueris sup terrā erit ligatū & in celis: & quodcuq; solueris sup terrā erit solutū & in celis.** Sed aie de positis corporibus statim desinūt esse sup terrā & de foro ecclesie militantis: ergo papa sup illas potestatem non her. In contrariū est practica Romani pontificis q non est credēda in hac pte velle illudere fideles: dando indulgentias pro defunctis: qua non posset dare. Respondeo ad hanc questio nē sub duabus conclusionibus iuxta duas opiniones. s. aliquorū theologorū: & quorūdam canonistarū in hac materia cōtraria sententiū. Nam theologij vere oēs cū qbus etiā conueniūt alij canonistę tenent affirmatiue q indulgentie pontifici valent: non mō viuīs: s; etiā defunctis i purgatorio. Que conclusio pbatur sic. Iuxta magistrū Alexan. de Ales. & dñm Bonauen. in iij. Pater misericordiarū deus: oibus puidet scdm ordinatissimā dispositionē & misericordissimā suā pietatē. Sed recta determinatio charitatis: que exigūt vt vnus possit ab alio

Prime decadis XCVI

adituari: hoc maxime exigūt circa eū qui se iuuare non pot. Si ergo hoibus in hoc seculo qui indigent auxilio preuidit deus auxiliū p indulgentiā ecclesie cōferendū. Cum etiā illi de purgatorio indigeāt auxilio & se iuuari nō possunt. Videtur q indulgentie eis pdesse maxime possint. Pro cuius cōclusionis declaratiōe ē notādū cū scō Tho. in. iij. di. xlv. q in indulgentia dupliciter alicui pdesse potest. Vno modo principaliter. Alio mō scđario. Principaliter quidā pdest ei q indulgentias accipit scilicet q facit hoc p quo dat. s. vt q visitat limia aposto: lorū: vel aliq d huiusmodi. Vnde cū mortui non possint p se aliq d istorū facere: directe eis indulgentie valere nō possunt. Scđario autē & indirecte p sunt ei p quo aliquid facit illud q d est indulgentie causa: qd qnq; contingere pot: qnq; autē nō cōtingit scđm diuersam indulgentiam. Si eni sit talis indulgentie forma. Quicumq; facit hoc vel illud: habebit tantū de indulgentia. Ille qui hoc facit nō potest fructum indulgentie in aliū transferre: qā eius nō est applicare ad aliquē intentiōē ecclesie p quas cōmunicant cōia suffragia: ex quibus indulgentie valent. Si autē indulgentia sub hac forma fiat: Quicumq; facit hoc vel illud pro se vel patre suo: vel quocunq; alio sibi adiuncto in purgatorio defeto: habebit tantū de indulgentia. Talis habebit indulgentiā nō solū p se viuō. sed etiā p mortuo: nō eni est aliqua ratio quare etiam pontifex nō posset transferre merita cōmunia: quibus indulgentie inuituntur in viuos & nō in mortuos. Hec Tho. Ex qbus verbis manifeste patet q indirecte modo predicto indulgentie pdesse possūt existētibus i purgatorio: si forma indulgentie ex intentione dantis hoc cōtineat. Et dicitur notanter ex intētiōe dantis: qm vt dicit dñs Petrus de palude) Quidā dicunt q solum ex sola inten-

So. 1. nega.

So. 1. 07.

So. 2. a. 1.

i. Theolog.

So. 1. 07.

So. 1. 07.

clara.

So. 1.

So. 1.

Tho.

Coz. 1. q.

Caput Tertium

tione facientis id p quo indulgentia data est possit trans-
 ferri indulgentia in illū q̄ est in purgatorio. Qd̄ nō est
 verū nisi forma concedētis hoc cōtineat. qm̄ sicut indul-
 gentia nō extendit vltra quantitātē nō expressam: Ita
 nec sic psonā transgredit̄. Intentio ergo dispēsantis hoc
 facit: q̄a sicut bona viuorū eis cōmunicant̄: sic & the-
 saurus mortuorū. Idem tenet dñs Archidiaconus qui
 sup. xxiiij. q. ij. c. i. tenet contra textū: q̄ papa potest sub
 terra quantū ad ecclesiam militantē. Dispēsans autē in
 indulgētiis defunctis: vt dicit dñs Innocētus papa in. c. qd̄
 autē: de pe. & remis. Est solus papa. Et isti theologi res-
 pōndēt argumētis canonistarū in fronte questiuncule
 factis. Et primo ad primū sic: q̄ qui sunt in purgatorio
 sunt aliquo modo super terram. Nam purgatorium est
 quodāmodo via & quodāmodo terminus. Terminus
 quidē quantum ad confirmationē: quia peccare ampli⁹
 nō possunt. Sed quantum ad emendationē qua emendā-
 tur sunt in via & in transitu ad patriam. vt dicit magi-
 ster Alexander de Ales. Ad secundū dicendū q̄ ponti-
 fex directe & principaliter nō potest in existentibus in
 purgatorio. Sed bene secundo & indirecte. vt dictus
 est. Ad tertiū dicendū scdm̄ Albertum sup Math. xv. q̄
 existentes in purgatorio sūt scdm̄ aliqd̄ sup terrā: q̄a. i.
 meruerūt dum viuerēt q̄ eis etiā post mortē ad velociorē
 liberationē possent indulgentie valere. Est alia opinio fa-
 mosa quorundā canonistarū cum quibusdā etiā theo-
 logis dicentiū: q̄ indulgentie pontificum nō valent in
 purgatorio defunctis. Nāz dicūt q̄ licet potestas vicarij
 xp̄i magna sit & imensa: nō tñ infinita: sed finita: se so-
 lum extendens ad forū ecclie militantis. Et ideo cū mor-
 tui definerint esse de foro ecclie militantis: p̄pterea
 cōcludunt tanq̄ verisimili⁹ q̄ papa penas eorū in pur-

p. ad p. 7. f. 97.

ad 2.

ad 3. Albi. f. 5. 14.

(Alia opinio famosa quorundā)

Prime decadis XCVII

gatorio ordinaria potestate in totū vel ī parte mitigare
 nō possit: s̄ solū vt ceteri fideles hoc ipetrare potest: pre-
 cibus & meritis sancte vite. Et pbant hanc conclusionē
 pluribus ratiōibus. Primo sic: Nullus a suo nō iudice
 ligari pōt: extra de pe. & remis. c. qd̄ autē. Sed papa nō
 est iudex defunctorū. xxiiij. q. i. qd̄ c. q̄ ligaueris. ergo.
 Item scdo sic: Pater in parē imperiū habere nō pōt: extra
 de electione. c. innotuit. ergo a fortiori nec minor in
 maiorē. Sed papa est minor deo: licet in terris sit deū res-
 presentans: extra de transla. c. inter corporalia. & i ca. quā
 to. Sed deus in purgatorio cui libet aie penam taxauit
 Apo. i8. Quātū glorificauit se & i delictis fuit im̄ date
 illi tormentū & luctū: ergo p̄ papaz deo inferiorē talis
 non pōt a sentētia dei reuocari. Et confirmat sic: Nam
 papa est xp̄i vicarius: vt in dicto. c. quāto. habet & in de
 mētina pastoralis in fine de re iudicata. Sed vicarius nō
 potest infringere legē dñi sui: nec contra ei⁹ statutū ve-
 nire vt allegant dñi iuriste in. l. si hoiem. ff. mādati. & l.
 formas. C. de officio p̄fecti p̄torio oriētis. & noia in. c.
 scdo. & c. de hīs de maiortate & obediētia. li. vi. ergo
 nō poterit facere cōtra statutū dei taxantis penas ī pur-
 gatorio. Itē arguunt sic: Illi q̄ (quod indulgētie sonant)
 facere nō possunt indulgētiās nec consequunt̄. Sed mor-
 tui id facere non possunt: q̄a dicitur in bullis. Vere peni-
 tentibus & confessis: quod mortui facere non possunt:
 sicut nec alia sacramenta recipere. ergo. Itē indulgentia
 acquirit̄ per modū meriti: Mortui autē sunt extra stas
 tum merendi: ergo. Corroborant etiā hanc suam opin-
 ionē tribus argumētis in fronte hui⁹ questiuncule factis.
 Hanc opinionē defendit dñs Frācis⁹ Maronis ordinis
 minorum in lectura sup decretales. Et dominus Hen-
 ricus de Assia theotonicus magister Parisiensis: ordinis

pro. 7.

sc. 18.

sc. 12.

3.

2.

probo
opiois

at tamen

dn̄s Fran⁹ ordo
doret. illi⁹

et dn̄s Henric⁹

Caput Tertium

predicatorū in lectura sup Gen. He sunt due opinioēs
famosae que cū ad inuicē aduersentur: & iurisdictionem
sive auctoritatem pōtificum vt cūq; infirmant: & dubi-
tent. Fidelesq; a suffragijs mortuorū retardent. Idcirco
ene ex perplexione & dubietate earū: quis postetate pō-
tificis breuiet & coartet & a suffragijs mortuorū fideles
declinent. Ideo aspirante deo sub quadā theologorū &
iuristarū distinctione saluo semp catholico & meliori
iudicio primo theologos & iuristas cōciliabo; deinde
quomodo vnaqueq; earū opinionū verum dicat: nec
pontifici aut defunctorū suffragijs aduersetur subne-
ctam, Ex qbus postremo poterunt solutiones rationū
vtriusq; partes elici & haberi. Pro quo sciendū & dili-
genter notandū qd dñs Bonauetura in. iij. di. xx. Et dñs
Alexan. de Ales in sūma. Dicunt qd indulgentia pōt du-
pliciter cōsiderari. Vno modo p modū suffragij & adiu-
torij. Alio modo p modū iudicij. Si primo modo confides-
rentur indulgentie: dicūt qd cū aie in purgatorio existēs
ratione charitatis in q fundidonee repiantur & dis-
spolite ad recipiendū beneficia spūalia. Ideo si quis p
animabus suorū defunctorū indulgētijs accipiat & dicat
Dulcissime iesu: meritū quod habere in hac ecclesia: eam
visitando rogo te p tuā misericordiam tribue aie patris
mei: v' fratris vel vxoris vel filij. zc. ad eorū suffragium
& auxiliū. Nichil obstat: deū pijsimū hanc gratiā orāti
si sit in gratiā cōcedere. Si ex indulto pontificis sic in-
dulgentie date fuerūt. Si autē indulgentia consideret p
modū iudicij quod pprie est de ratione indulgētie: cū
indulgentia sic sumpta. Dicat aliquā cōmutationē in
penam voluntarie assumptā: quod defunctis cōuenire
nō potest. Manifestū est sic defunctis indulgentias nō
valere: nec p eis accipi posse. Dñi vero canoniste sic dis-

Prime decadis XCVIII

tingunt: qd quedā sunt que nō dependēt a iurisdictione.
sed ab alio charitativo subsidio: vt oratio. elemosyne. sa-
crificium. & huiusmodi: & oia talia possunt pficere de-
functis. s. p modū suffragij & adiutorij: & in hoc pōt
pōtifex. et p hoc faciūt oēs isti text. xxiiij. q. ij. c. i. & xij.
q. ij. c. tēpus. et. c. aie & de pe. di. vi. §. i. & di. vij. c. vltimo
& xxij. q. iij. c. hec autē vita. Non enī est ratio qre ecclia
nō possit huiusmodi thesaurū dispensare defunctis p
maxime cū adhuc sint membra corpis mystici p gratiā
in qua sunt. Faciunt ad hec notata in. c. a nobis, de snia
excōicationis p dñm Io. Andream sup verbo: sup terrā.
& notata etiā per eundē in. c. quod aut. de pe. & remis.
super verbo: nō suo iudice. Quedam vero sunt depen-
dentia a foro & iurisdictione simpliciter: sicut est con-
cessio indulgentiarū que dari nō possunt nisi ab ordina-
rijs locorum: vt a papa: vel legato de latere: archiepiscō
po: epō: vt patet in. c. accedentibus. extra de excessibus
prelatorū. & ista nō possunt prodesse defunctis. s. p mo-
dū iudicij: vt dictum est. Ex istis ergo distinctiōibus
theologorū & canonistarū patet iudicio meo quomo-
do veritatem habeant vtręq; opinioēs. & quēadmodū
argumentis earū sit respondendū. Hec oia collectiue ex
dño Io. de tur. cre. sup decretū vbi supra. & Henrico de
Alia sup gen. & ex alijs theologis & iuris pontificib;

Triadecima questiūcula

est: Si papa de plenitudine sue iudicarie pote-
statis possit ligare vel absoluerē existentē i pur-
gatorio. Ad quā primo videt aliquibus respondendū ne-
gatiue: & primo sic. Nam papa illos pōt absoluerē in q
bus habet iurisdictionē: s; mortui nō sunt eius iurisdic-
tiōis. scdm illud Mat. xvi. Qd cūq; ligaueris sup terrā:
glo. super terram inquit: nō sub terra: ergo, Item scdo ar

Caput Tertium

guunt sic ex. c. cū medicinalis. de snia excōica. li. vi. Ex cōmunicatio debet esse medicinalis: sed nō pōt esse medicinalis mortuis: ergo mortuus nō pōt excōmunicari. Itē tertio sic: vt habet. xxiiij. q. ij. §. hīs auctoritatibus. Vi uētes nō mortuos soluere vel ligare possum⁹: ergo. In oppositū est: q̄a illi quorū scripta heresim cōtinēt & heretici & scismatici: & qui hereticos instituūt heredes. & q̄ seip̄os voluntarie occidunt: post mortē sunt excōmunicandi. xxiiij. q. ij. c. sane. Rñdeo dicendū q̄ excōicatiōe pprie dicta que est a q̄libet licita cōmunionē & legitimo actu sepatio vt diffinit. xi. q. iij. c. Ad mensas. §. euidenter siue put dicit seperatio a cōmunionē eccleie quoad fructū & suffragia ecclesie cōmunia pur diffinit eam mgē sniaz in. iij. di. xvij. mortuus nō potest excōmunicari: & p̄ cōsequēs nec absolui. Ista conclusio p̄ extrationibus factis in principio. Et etiā cū excōmunicare p̄tineat ad potestātē iurisdictionis. Nam excōicatio sequitur iurisdictionē: extra de electione. c. transmissar. Mortui autē desinerunt esse de iurisdictione prelatorū ecclesie: igitur. Item oēs in purgatorio existētes decesserunt in charitate hic acq̄sita semp̄ in eadē perseverauerunt: igitur. licet nō sint de foro ecclesie militantis: tñ sunt coniuncti viuis insolubiliter vinculo charitatis p̄pter qd̄ vinculū ampl⁹ a participatione suffragiorū cōmuni ecclesie excludi nō possunt: nec a cetu fidelīū separari: ergo sequit q̄ loquēdo pprie de excōicatione nullus mortuus potest excōmunicari. Si autē excommunicatio accipiat̄ p̄ denūciatione excōicationis: quia denūciatur aliquis fuisse excommunicatus ne i ecclesia fiat oratio p̄ eo: nec etiā habeat cū fidelib⁹ sepulturā cōmunē bene potest mortuus excommunicari. Et dignū est q̄ fiat hoc. Patet istud primo: q̄a si p̄batur post mortem q̄ aliquis fuerit

Prime Decadis XCIX

hereticus: dignum est q̄ a cōmunionē ecclesie denūciat̄ separatus. Secūdo in dignū est q̄ ecclesia pro tali oret si cut p̄ fidelī. Ne ergo particeps videat̄ orationū fidelium dignum est vt per sententiā innotescat fidelibus p̄ tali nō esse orandū. Ex hīs patet error illorū qui dicunt q̄ si q̄s iusta causa excōmunicatus i excōmunicatiōe moriat̄: etiā si finaliter peniteat & i charitate moriatur nō vadit ad locū purgatorij cōmunē: sed eijcitur ex cōmunitate eorū in loca exteriora: nec sentit suffragia ecclesie donec ibi absoluat̄: vbi iustis de causis excommunicatus fuit. Et ideo q̄nq̄ diu post absoluit̄: q̄a vinculum excōicationis in hac vita iuste susceptum secū in purgatorio trahunt. Sed hoc patet esse falsus. Nam si q̄s iuste excōmunicatus fuit & non penituit in morte: cū excōmunicatio iusta presupponat peccatum mortale: iste damnabit̄. Si autē finaliter penituit: licet non constet quid sit de eo: nunq̄ tñ post excōmunicationē incipiet carere in purgatorio suffragijs ecclesie: ratione charitatis & gratie i qua mortuus est: vt in. c. a nobis. sc̄do. de snia excōi. dicitur. Sed petiit si excōmunicatio post mortē a papa vel p̄latis ecclesie non priuat excommunicatū a participatione & consortio fidelīū: vel a participatione suffragiorū. Ad quid ergo excōmunicant̄ aliqui post mortē? Respondet q̄ tales excōmunicant̄ in detestationē criminis & terrorē eorū qui sup̄ sunt: viuorū. Vnde quo ad hoc etiā talis excōmunicatio utilis est & medicinalis: licet non illis in quos fertur: sed alijs qui hac pena terrēt̄ & a malis retrahūt̄. Item si talis excōmunicatio non habet effectū in aiabus mortuorū: habet tñ in eorum corporibus que hic remanserūt. Illa enim vi excōmunicationis sepeliri non debent in locis sacris: & si sepulta ibi sint debent exhumari: vt in. c.

Caput Tertium

facris de sepulturis. Item excoicatio talis est publicatoria dñationis aliquorum vt sciaſ pro eis orandū nō esse & suffragia ecclesie eis nō prodesse. Sed petitur secundo si excoimunicatus cōpleta penitentia oimoda casu moria tur morte subitanea anteq̄ absolueret: an phibeat ab ingressu ecclesie: triūphātis donec auctoritate superiorum absoluat & interim pmaneat in purgatorio. Rñdeſ. Iudicent hoc & diffiniant qbus iudicia dei patēt: que me latent dicit Henricus de Assia. Hīs visis dicendum est ad rōnes in oppositū: & primo ad primā: q̄ ratio illa pcedit de excoicatioe pprie dicta: Ad secundū responsdet q̄ illud intelligit de excoimunicatioe que ferit in viuos q̄ de morte peccati possunt resurgere ad statū gratie nō de illa que fertur in mortuos. Vnde q̄ illi mortui excoimunicant non est q̄ illa excoimunicatio sit illis pena vel medicina: sed in detestationē criminis & ad terrorē aliorū qui hoc terribile iudicium ecclesie videntes in similia cadere phorrescant. Ad tertiuū respondeſ: q̄ intelligit etiam de excoimunicatioe pprie dicta. Hec Io. de turre crema. sup̄ causam. xxiiij. q. ii. c. quod aut. & dñs Henricus de Assia super Genesim.

Quarta decima questiuicula

q̄ est? Si papa de genere plenitudis sue iudicarie potestatis totū sibi possit euacuare purgatoriu. Ad quā videſ p̄rio respōdendū affirmatiue: & sic. Nā papa in terris est vicarius christi extra de trālla. inter corporalia & c. quanto ergo facere potest que ipse facit. Sed christus in resurrectione descendēs post victoriā ad purgatoriu ex singulari gratia recōpensans residuū penarū purgatorū in purgatorio reperorū: habundātia meritorū sue nouiter passionis: purgatoriu euacuauit om-

Prime decadis

C

nes animas inde secum ad celos adducēdo. Sicut papa in die electionis vel coronationis omnes supplicatioes signat. Et rex nouiter coronatus: vel nouiter ciuitatem aliquam ingrediēs omnes captiuos liberat. Ergo & papa christus in terris simile facere potest: & totum simul si voluerit euacuare purgatorium. Sed incontrariū est: quia in indulgentijs requiritur causa conueniens indulgentias faciendi: nulla autē causa cōueinens potest interuenire vt papa euacuet simul totū purgatorium: vt dicit Tho. in. iij. di. xlv. ergo. Rñdeo dicendū q̄ papa de genere plenitudinis sue iudicarie potestatis euacuare nō potest simul totum purgatoriu. Hec conclusio pbatur quadruplici ratione. Primo: quia sicut ex supra dictis colligitur indulgentia non potest pdesse defunctis existētibus in purgatorio directe: s; indirecēte inquantū p amicos pōt fieri p eis id p quo est indulgētia ordinata: si in hoc habeat forma indulgētie. Clarum autē est q̄ nō oēs de purgatorio habēt huiusmodi amicos in hac vita qui p eis hoc implere possint: ergo. Secūda ratio est: quia ad hoc q̄ indulgentie valeant requiruntur causa cōueniens indulgentias faciendi: vt dicit Tho. in. iij. di. xlv. Nulla autē causa talis potest interuenire: ergo. zc. Tertia ratio est: q̄a minister in dispēfando dñm principalem debet imitari. Nam aliter indiscrete dispēfando principalis dominus non appbaret dispēfationē. Deo autē per seipsum sic miseretur q̄ semper vult timeri sua iustitia: multo ergo fortius dei minister. i. papa debet discrete & cū moderamine bona ecclesie & thesaurū ei⁹ dispensare. Vnde licet bona tēpalia possint a papa nō solū de iure dispēfari: sed etiā dissipari de facto: quādo aliter diceret ius diuinū esse faciendū. Bona tamen spūritualia dissipari nō possunt nec contra diuinā acceptas

P iij

tionem distribui. Quarto: quia quilibet minister modum eius cuius ministerium gerit debet imitari. Christus autem cuius vniuersalis minister est summus pontifex: descendens ad purgatorium non eduxit inde omnes animas: ut dicit Tho. iij. par. q. xlv. ar. viij. sed solum illas que suam purgationis tempus compleuerant. Nam ut dicit. Virtus passionis christi non habuit maiorem efficaciam in principio passionis & victorie ab inferis: quam habeat nunc. Passio enim eius non habet temporalem virtutem & transitoriam: sed sempiternam: secundum illud Hebr. x. Vna oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Sed nunc virtute passionis christi non liberantur a purgatorio nisi illi qui tempus purgationis expleuerunt. Ergo & tunc qui tales erant qui penam & tempus purgationis non expleuissent non fuerunt per christum a purgatorio liberati. Ad argumentum autem in oppositum quod est beati Vincentii & domini Henrici de Assia dicitur: quod intelligatur christum esse liberasse a purgatorio de vigore misericordie: non autem de vigore iustitie. Et sic intellexerunt Vincentius & Henricus de Assia. Hec. s. Tho. vbi supra. & dominus Bonauen in. iij. di. xx. & dominus Iohannes de tur. crema. super decre. vbi supra.

Undecima questiuicula

quod est: Si duo in purgatorio existentes digni equali pena vnus altero inde possit citius liberari. Ad quam videtur prior respondendum negatiue: & primo sic. Nam quantumcumque merita in celo & inferno sunt in equalia: sunt tamen ibidem premia & supplicia equaliter durantia: ergo pari ratione ut videtur debet esse in pena purgatorii. Sed in oppositum est similitudo apostoli qui differentias venialium assignat per lignum & fenem & stipulam: constat quod lignum diutius manet in igne quam fenem: & stipula

ergo vnum peccatum veniale diutius puniatur in purgatorio quam aliud & citius: & citius vnum altero purgatur. Respondendum dicendum est sub vna conclusione: quod in igne purgatorii vnum citius vel tardius alio liberatur. Hec conclusio probatur rationibus & auctoritate. Primo ratione inhesione. Nam iuxta sanctum Tho. Venialia quedam sunt maioris adherentie quam alia. secundum quod affectus magis ad hec inclinatur & fortius in eis figitur. Sed ea que sunt maioris adherentie tardius purgantur: ergo in purgatorio: tamen aliqui diutius torquentur quam alij secundum quod affectus eorum ad venialia fuerunt magis imersi. Secundo ratione aggravationis. Nam in foro penitentie respondet grauior pena non solum quantum ad intentionem: sed etiam quantum ad durationem. ut patet in inspecti canones in quibus penitentia taxantur secundum iudicium ecclesie rectum: sed iudicium ecclesie rectum conforme est cum iudicio diuino ergo similiter erit apud iudicium diuinum: quod qui grauius offendit & diutius in culpa permansit pena acerbiori punietur & diuturniori. Tertio ratione obligationis sic. Anima non est in purgatorio nisi ad soluendum debitum quod ex hac vita traxit sed quanto debitum est minus vel maius: tanto citius vel tardius soluitur: ergo secundum quod anima in purgatorio maius vel minus debitum habet tanto diutius vel citius purgatur & fertur in celum. Quarto ratione subiectionis. Unde magister Iniaz dicit in. iij. quod ille pro quo fuerunt plura suffragia citius a pena purgatorii liberatur. & hoc. s. Tho. allegat quod libeto. ij. q. viij. ar. ij. Secundo probatur auctoritate: & primo Augustini in Encheridion quod dicit. Post hanc vitam incredibile non est non nullos fideles pro igne quemdam purgari: quantumcumque magis minusve bona peccata dilexerunt: tanto tardius citiusque saluantur: quasi secundum suos amandi modos diutius ut lignum: vel minus ut fenem: vel minimum ut stipula ignem substinent. Rursus. Qui grauius offendit

Caput Tertium

dignū est vt puniat pena acerbiori: dilatioeq; patrie longiori: diuina hoc iustitia faciente: que oibus decentissimē reddit premia meritorū. hec ille. Ad argumēta autē dicit negando consequentiā: & ratio est: q̄a non est sile Nam vt inq̄t. s. Tho. in. iij. Peccatū mortale cui debet supplicium eternū: & charitas cui debet premiū paradisi post hāc vitā immobiliter radicanē in subiecto: & iō quā tū ad dānatos & saluatos eadē diuturnitas est vtrobicq; sec^o autē est dispositio peccati venialis ppter quā aie puniuntur i purgatorio: q̄a ista nec ē in eis immobili radicata: nec equaliter adheret oibus: & iō a quibusdā citius q̄ ab alijs remouetur lo. de turre. cre. sup di. xxv. de crati. c. qualis.

Quinta questio hui⁹ tertij

capitis prime decadis est: de q̄rto receptaculo aiarum. s. de limbo paruulorū cū solo originali decedētū. Circa quā sex q̄stionū cule soluent: quarū quilibet infra suo ordine enucleabit.

Prima questiuicula ē: Quō

differat limbo sc̄oꝝ p̄m̄ dictus sinus Abrahæ a limbo puerorū. Ad quā sic r̄ndetur: q̄ limbus puerorum & limbus sc̄torum patrū differunt quantū ad quatuor. Primo quantū ad spem vite eterne: q̄a pueris decedentibus cū peccato originali nō adest spes b̄te vite. Patrib⁹ autē i quibus lumē fidei & gratie refulgebat: spes b̄te vite aderat. Sc̄do quantū ad crimē: q̄a culpa in sanctis patribus erat expiata sc̄dm q̄ erat infectiua p̄sone: remanebat tñ impedimētū ex p̄te nature p̄ qua plene non fuerat satisfactū: & iō eis debebatur pena tp̄alis. Pueris autē est impedimētū ex p̄te nature & p̄sone: & iō eis debet pena eternalis. Tertio q̄a nomē limbi puerorū nunq̄ fuit translātū in aliud: sed nomē limbi sanctorū patrū

Prime Decadis

CII

vel sinus abrahe post mortē xp̄i translātū fuit in nomē celi empyrei. Vnde nūc p̄ sinū abrahe intelligit portus & requies in celo sanctorū. Quarto quantū ad loci & situs conditionē: quibus enī p̄babiliter credatur eundē locum vtrorūq; fuisse tamē requies beatorū erat i superiori parte q̄ limbus puerorū. Nam vt dictū est supra. In cētro terre sunt quatuor loca subalternatim posita. Prim⁹ est sinus siue limbus patrū p̄fectorum. Secundus purgatorium siue locus purgandorū. Tertius limbus puerorū. Postremus est infernus damnatorū. De quibus quatuor locis dicit i in simbulo ap̄torum. Descendit. s. xp̄s ad inferos vel ad inferna in p̄si. & Eccl. xxiiij. Penetrabo oēs inferiores p̄tes terre & inspiciam sola. s. potentia & virtute: vel anima humana) oēs dormientes/ in inferno & limbo paruulorū. Nam nullus illorum vidit diuinitatē. Viderunt enī pomū. i. aiā xp̄i: sed odorē pomi. i. diuinitatē eius non viderunt: tunc enī fuissent b̄ti: & sequit. Et illuminabo oēs sperantes in dño. Primo. s. in limbo sanctorum patrū quos visitaui aia: & diuinitate/ & statim beatos fecit. Similiter in purgatorio liberando oēs vel aliquos vt dictum est: quos liberatos p̄sonaliter videns beatificauit: alios vero non. Hec Tho. in. iij. di. xlvj. & beatus Vincentius in sermonibus suis.

Secunda questiuicula est:

Qua pena puniunt pueri in limbo: sine baptisate/ cum solo originali defuncti. Ad quā sic respondet: q̄ pena conueniēs puerorū q̄a cū solo peccato originali decesserunt in limbo: est subtractio gratie & p̄ consequēs carētia visionis diuine ad quam homo p̄ gratiam ordinat. Sed forte queres vtrum pueri tales in limbo sentiant aliquē dolorē vel afflictionem interiorē ex

P v

Caput Tertium

carētia visionis diuine. Respondet q̄ aliqui ad hoc dicunt q̄ tales pueri in limbo ex carētia visionis dei nullam afflictionē interiorē sentiunt: & rationē assignant quia ubi nulla est cognitio & cogitatio boni, p̄pter se facti: ibi nulla est afflictio: s; aīe puerorum cū solo originali decedentū sunt in in tantis tenebris ignorantie cōstituti q̄ nesciunt se ad beatitudinē factos: nec aliquid de beatitudine cogitant: ideo nullā dicūt illos pati afflictionē. Sed ista ratio (dicit Tho) nō valet. Primo q̄ cognitio naturalis magis viget in aīa sepata q̄ in aīa hic cōiuncta: ergo cū in pueris illis nō sit peccatū p̄sonale: nō debetur eis vt detrimentū aliq̄d patiantur in naturalib; s; in naturali cognitione. Item sc̄dm hoc illi qui sunt in inferno essent melioris conditionis quantū ad intellectum q̄ pueri in limbo. Nam qui sunt in inferno nō sūt in tenebris ignorantie naturaliu;: pueri autē sc̄dm istos sic: & ita dānati essent melioris cognitionis q̄ pueri: q̄a nullus est (vt Aug. dicit) qui non mallet dolorē pati cū sana mente: quā gaudere insanus. Et iō assignat alia ratio quare pueri in limbo ex carētia visionis diuine nō habeant interiorē dolorem vel afflictionē: que talis est: duplex cognitio de beatitudine pōt haberi. s. naturalis & supnaturalis. Anīme autē infantiu; in limbo: cognitioe q̄dem naturali nō carent q̄ debet aīe separe sc̄dm naturam suā: imo auget cognitio eorū naturalis: cū intrent modū cognoscēdi intellectuū separatorū: & ideo de deo & de creaturis magnā scientiā habēt naturaliter: & maiore quā vnq̄ alqs phūs in mūdo habuerit. cognoscūt enī naturaliter se ad beatitudinē factos. & q̄ beatitudo cōsistit in adeptione p̄fecti boni: sed nō q̄ tale bonū sit gloria quā sancti in celo possident. Id autē quod p̄ naturam habet: possidet absq; dolore. Ex hac igitur parte pueri

Prime decadis

CLII

in limbo nō dolent. Est autē & alia cognitio de beatitudine que habet supnaturaliter: que hic in nobis p̄ fidem plantatur q̄ est de gloria & fructu ne sanctorū in celo quā nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hominis naturaliter ascendit. p̄rio ad Cor. ij. quā deus nobis reuelauit p̄ s̄m sanctū Ro. p̄rio que q̄dem reuelatio habet p̄ fidē in nobis hic plantatā in sacramētis: v̄l frequentatis actibus xp̄ianis. pueri autē in limbo nec fidem de beatitudine habuerūt in actu: nec sacramenta fidei susceperunt: nec p̄ reuelationē: ergo nec de carētia eius dolent. Nemo enī dolet de eo quo se priuari nescit: vel de p̄ditione ei; quod ad ipsum nō tangit aut p̄tinet. Non enim dolet rusticus vel artifex si post mortem regis nō obtineat vel possideat regnum: quia nouit ipsum ad se nō pertinere: sed bene doleret & displiceret filio regis si nō cōiungeret: quia cognoscit illud sibi conuenire post mortem patris atq; deberi. Ita de pueris in limbo existentibus accidit: nō enim dolent de carētia visionis dei & priuatione glorie beatorū: quia eam ipsi nō nouerūt: & sciunt eam ad eos nō p̄tinere. Quia tamē pueri in limbo nō impediunt a perfecta cognitione naturali prime cause & dei & aliarū rerum ex immersione & afflictioe penarū: sensus: ignis & vermiū consciētie & demonū vt fit in damnatis. Ideo de cognitione tali naturali ipsius quilibet enī in cognitione veritatis naturaliter delectatur. Vnde & in hac delectatione pueri laudāt & laudabunt reasumptis corporibus deū causam causarū omnīū rerum ab eis naturaliter cognitarū: quod damnatis nō accidit nec accideret: quia vermis eorū viuūt & nō morietur: nec vnq̄ ab inferno deerunt demones: nec ignis ibi a torrendo in eternum deficiet. Hec Tho. in questio

Caput Tertium

libus disputatis de malo. & in. ij. sniaz. di. xxxij. q. ij. & scūs Vincētius in sermonibus. & dñs Henricus de As. sup Gen. & in decretis de consecra. di. iij. c. firmissime. Opinio autē quādam magarū mulierularū dicentium aīas puerorum sine baptismate decedentū vagari per mundum vsq; ad diem iudicij vel post: ridiculosa est nullocq; catholico fundamento fulcita.

Tertia questiūcula est: An

in limbo puerorū sit pena sensus & demōes. Ad quā videt primo rñdendū affirmatiue. Nam saltē post resurrectionē pueri p solo originali damnati erunt in flāma fedissima inferni: iplendi fecibus oib; mūdi & elementorū: vt dicit Basili; ex qbus dolore afficiēti: a medio continēte: & sic penā sensus patient. Ad hoc mōd; ē: q; hoc bñ seq̄retur si oīm dānatorū corpa relinquerētur tunc suis naturalib;: & si mediū a sua actione naturali respectu nulli; ipeidiret v; suspēderetur mō hoc non oportet. Item etiā nichil phibet limbū puerorū esse supremaz partē regionis infernalis elementis suppositā. Demones etiā ibi nō sunt cū sint iusta ad penam sensus que ibi nō est. hec Henric; de As. sup Gen.

Quarta questiūcula ē: Qua-

re xp̄s in limbū puerorū descēdens inde reptos pueros nō extraxit. Ad quā sic rñdet: q; idcirco xp̄s descēdens ad iferos pueros a limbo nō liberauit: q; descensus xp̄i ad iferos in illis solis effectū habuit: qui per fidē & charitatē passioni xp̄i coniungebant: in cui; virtute descensus xp̄i ad iferos liberatori; erat. Pueri autē q; cū originali pctō decesserāt nullo mō fuerūt cōiuncti passioni xp̄i p fidē & dilectionē: neq; enī fides ppriam

Prime decadis CIII

habere poterunt: q; nō habuerāt vsū liberi arbitrij: neq; p fidem parentū: aut p aliqd fidei sacramentū fuerant a peccato originali mūdati. Et ideo descensus christi ad inferos huiusmodi pueros nō liberauit a limbo. Et p̄terea sancti patres a limbo fuerūt liberati & ad gratiā paradisi admissi p gratiā sine qua nullus ad celū peruenire potest: scdm illud Ro. vi. Gratia dei vita eterna. Cum igit; pueri i peccato originali decedēs gratiā nō habuerint: ideo a xp̄o ex limbo nō fuerunt liberati. Itē ap̄lus dicit Ro. ij. q; deus posuit xp̄m pp̄tiatorē per fidem in sanguine eius. Sed pueri qui cū solo peccato originali decesserunt nullo modo fuerūt p̄ticipes fidei: ergo nō p̄ceperunt fructū pp̄tiationis xp̄i vt p̄ ipsū a limbo liberarent; zc. Hec Tho. iij. pte. q. liij. ar. ij. formalit.

Quinta questiūcula est: Si

pueri in limbo existentibus indulgentie valeant: & si p eis sit orandū. Ad quā respondet: q; cū pueri in limbo nō sunt mēbra xp̄i: nec sunt futuri/ cū nō fuerint p baptismū xp̄o incorporati: nec habeāt aut habituri sint gratiā gratū facientē: ergo ipsi capaces nō sunt grā indulgentiaz: nec etiā pro eis est orandū. Ratio est: q; ppter defectū gratie a qua sunt priuati peccato primi parētis: ideo cū sint & erūt in statu nō ampli; accipiendi gratiā nec vitā eternā: merito igit; orationib; iuari nō possunt. Vnde Aug. & ponitur a mḡq; sniaz; in. iij. di. xlv. dicit. Non baptizatis ecclesie suffragia nō p̄sunt cū illi nunq; fuerūt christo vniti. Hec mḡq; in. iij. & Ioh. de tur. cre. super de penitētia.

Sexta questiūcula est: Si

in die iudicij pueri nō baptizati resurgēt cum

Caput Tertium

ceteris resurgētis. Ad quā videt primo respondēdum
negatiue. Nam ad hoc aliquis ad iudiciū adducit vt
ibidē ei⁹ merita discutiātur. Sed pueri i limbo q̄ cū pctō
originali: vel q̄ ante p̄fectā etatē decesserūt nulla merita
habuerūt: ergo illos in iudicio apparere non est necesse.
Itē oēs q̄ i iudicio resurgēt etūs aut electi boni a dextris
aut dānati mali a sinistris. Sed pueri cū originali pecca
to mortui non sunt simplicit̄ mali nec boni: & p̄ conse
quēs neq; a dextris neq; a sinistris i iudicio collocādī: ergo
non resurgēt in iudicio. In contrariū est: q̄a vn̄ in
sāle oīa cōprehēdit: sed illud iudiciū dicit̄ vn̄iuersale:
ergo oēs ibi apparebūt & iudicabunt. Rūdeo dicendū
q̄ cū p̄tās iudiciaria xp̄o hōi collata sit in p̄miū: sue hu
militatis quā i passione exhibuit: et ip̄e in sua passione
sanguinē pro oībus fuderit quantū. s. ad sufficientiā:
licet non in oībus effectus habuerit: p̄pter impedimentū
in aliquibus iuentū. Idcirco congruū erit vt oēs hōies in
iudicio cōgregent̄ ad vidēdū ei⁹ exaltationē & ei⁹ vn̄i
uersalē iudiciariā p̄tātē quā a p̄fe recepit i oēs: sc̄dm illud
Io. v. Pater oē iudiciū dedit filio. Vñ dicit̄ Actū. x. Ipse
est q̄ constitut⁹ est iudex viuorum & mortuorum. pro
pterea dicit̄ Tho. i. iij. q̄ oēs puuli decedētes sine baptis
mate in peccato originali etiā sine peccato actuali: siue
sint filij xp̄ianorū: siue iudeorū: siue gētiliū: siue i vtero
siue extra vterū decesserint resurgēt cū corpib⁹ it̄gris
in mensurā etatis plenitudinis xp̄i triginta annorū v̄l cir
ca. ad Ephe. iij. Sicut & alij mortui. Ad primū ergo di
cendū: q̄ i iudicio ifantes sine baptisate & pueri a n̄ p̄
fectā etatē mortui cōparebunt n̄ vt iudicent̄ ad gl̄iaz si
ue ad penā: sentiitiuā: s; vt videāt gl̄iam iudicis: et vindi
ctā exgrant̄ eorū q̄ cām eis dederūt p̄ditionis gl̄ie & di
uine visionis. Ad sc̄dm dicendū: q̄ i iudicio pueri tales
non erūt a dextris neq; a sinistris: s; i medio inferi⁹. hec

Prime decadis

CV

Tho. in. iij. di. xlvij. ar. iij. & b. Vincēti⁹ in sermōnib⁹.

Extra questio tertij capi
tis hui⁹ prime decadis est vnica. s. de campis
elisij q̄nto post mortē recepraculo aiaz. s.
phōrū poetarū & machumetistarū / sub q̄
vna tm̄ questiūcula soluitur. Vbi sit talia cāporū elisio
rum locus: & que ibi dēreperiantur delicie. Ad quā
questionē breuiter respondet: q̄ campī elisij. i. deliciarū
sunt in medio inferorū in quo piorū anime phōrum:
poetarū & machumetistarū quiescūt post earū a cor
pore solutionē. Vnde Virgilius in. vi. infra plusq; me
dium de cāpis elisij dicit. Hīs demū exactis p̄fecto mu
nere diue. Deuenerē locos letos: & amena vireta. Fortu
natorū nemorū sedesq; beatas. & ifra dicit. Interea videt
eneas in valle reducta. Seclusus nemus & virgulta sonā
tia siluis. Letheūq; domos placidas zc. Vbi eneas repit
aiam patris anchis. Philosophi elisium esse dixerunt in
siluis vel insulis fortunatis. Vnde Horatius in Epodo.
Nos manet oceanus circūuagus arua btā. Peramus di
uites & ifulas. Reddit vbi cererē tellus inarata quotan
nis. Et ip̄utata florent vsq; vinea. De q̄bus etiā Plini⁹ li.
vi. natural̄ historie. c. xxij. multa refert. Has Salustius
in historijs carminib⁹ homeri dixit: in dyltas esse ifulas
Fuerunt & q̄ elisij scriberent esse circa lunare circulus
vbi purior est aer. Vnde Virgilius in. vi. Acris in cam
pis zc. & Lucanus. Quodq; patet: inter luncq; meatus
Non illucauro potiri: nec thure sepulti. Perueniunt:
In q̄bus cāpis elisij vt dicit dñs Guilhelmus Parisiēsis:
& p̄cni⁹ in alchorano. i. i. libro legū Machometi. Sunt
delicie epularū corporalū de dapiferis & picernis an
gelicis. Est ibi p̄ciositas vestimentorum. vmbraclorū
amenitas. & mulierū deliciarūq; blandimenta. Ibi sunt

Caput Tertium

flumina lactis & vini & mellis: & oia genera delectabili-
um ciborum: potuum: odorum: saporum sonorum: & ois suavi-
tas & mollicies tangibiliu: que oia Machomerus sue le-
gis obseruatoribus pmittit. hec Hen. de As. sup. Gen.

Prima questio tertij ca-

pitis prime decadis est de paradiso terre-
stri loco translatoru. Circa quas quatuor
questiuncule soluentur: quarum quelibet
infra suo ordine declarabitur.

Prima questiuncula est: An

paradisus terrestris sit locus in terra corporeus:
vel figura rei spualis. Ad quas vt Aug. adducit
ij. sup. Gen. & Epiphanius grecus Cypri epus primo re-
spondet Origenes & Manichei dioces. Paradisum terre-
stem non esse locum corporalem in terra siue reale: sed spuale:
vt sic intelligat paradisus terrestris spualiter: sicut xps in
scripturis appellat petra vel agnus dei. Constat autem quod
xps non intelligitur corporaliter petra: cum dicitur pre Cor. x.
Petra autem erat xps. nec dicebatur realiter agnus cum appel-
latus est a Io. baptista agnus dei. Io. i. sed spualiter & me-
thaphorice & moraliter. Similiter dicunt cum in scriptur-
is de paradiso terrestri quicquid dicitur aut scribitur: illud
spualiter accipiendum est & allegorice. scilicet per beatitudine
spualiter: que est status omnium bonorum aggregatio perfectus
vt dicit Boetius: & non per loco aliquo reali & corpali: quia
talis in rerum natura (dicunt) non inuenit. Et probant hac
sua opinionem rationibus: & primo sic. Nam aliqui qui diuersis
temporibus per totam aridam deuagati sunt: & diligenti-
ssime de sitibus & dispositionibus omnium regionum & lo-
corum inquisuerunt: quicquid de regionibus & locis singu-
laribus orbis scriperunt de paradiso terrestri mentionem non
fecerunt: ergo paradisus terrestris non videtur esse locus

Prime decadis

CVI

realis in arida. Item videmus inquit quod ortolanus si alii
quibus annis absit a pomerio: decor orti peribit: arbutta
senescit & deficiet. Cum ergo homo cultor paradisi terrestris
ab illo irreuertibiliter (iam sunt plusquam sex milia quadringenti
nonaginta anni) expulsus fuerit: ergo locus ille & il-
lius decor perijt & deuastatus est. Tertio sic. Nullus lo-
cus terre attingere potest vsque ad lunarem circulum: cum contra
naturam terre sit: quod tamen in aliqua eius parte possit eleuari: quia
sub globo lunari est regio ignis que terram consumeret. Para-
disus autem secundum Bedam peringit vsque ad lunarem circulum:
igitur non potest poni alius talis realis locus in terra. Item Gen.
vii dicit: quod aquae diluuii operi sunt omnes montes excelsi sub
vniuerso celo: & quod quiddecim cubitis altior fuit aqua montibus:
& quod ois caro que mouebat consumpta fuit: ergo videtur
desertum quod diluuium illud generale prostratum per integrum annum &
x. dies (vt comiter tenet) destruxerit & euerterit illum locum
cum sicut & alia loca terre permutauit. Item locus talis factus
fuit per specialiam habitationem hominum: ergo postquam irruerunt
habiter homo ab illo fuit expulsus: debuit successiue perijisse
Item voluptas carnalis & sensualis impedit & obscurat in-
tellectum circa spuales virtutes: in quibus principaliter con-
sistit felicitas humana: ergo talis locus pure voluptatis &
omnino comoditatis que dicitur paradisus terrestris prestatu-
rus materiam non exercendarum virtutum: adeo realis non est crea-
tus: sed contrarium est scriptura Gen. ii. dicens. Plan-
tauerat autem deus paradisum voluptatis a principio in quo
posuit hominem quem formauerat. Rursus dicendum quod sicut
Aug. dicit. iij. sup. Gen. Tres sunt de paradiso genera-
les sententiae seu opinionēs. Vna eorum que tamen modo corporaliter
paradisum intelligere voluerunt. Alia eorum que tamen spualiter.
Tertia eorum que vtroque modo paradisum accipiunt: quam sententiam
fateri sibi magis placere: eamque sic confirmat. Si enim

Q

Caput Tertium

inquit scdm figurā solum intelligant que de paradiso scripta inueniunt: part rōne etiā & ea que dicunt ibi de Adā & Eua & ligni vtratiōe & pcepti transgressione: spūaliter accipienda erūt qđ nullus dubitat erroneū esse. Si tēter si aliq̄s velit ita intelligere ad litterā que dicuntur de paradiso i scriptura qđ nichil aliud significat. Intel ligat iste sapiam quodā lignū esse corpale de qua dicit in puerb̄is: lignū vite est qđ apprehēdunt eam. Dicat & xpm pprie petrā esse aut lapidē vř ouē vel agnū vř leonē qđ blasphemia ē. Non ergo sic h̄ aliter sūt sumēda que hic & alibi dicunt in scriptura sacra: qđ si ad nichil aliud significandū ponantur & describant: nec sic spūalit̄ quasi res geste nō sint nec fuerint: s; vtr̄ qđ mō accipiēda sunt qđ hoc est pprie diuine scripture (maxime veteris testa mēti) qđ in ea nō solū significāt voces: s; res geste a sapiē tissimo deo preordinate sunt figure aptissime futurorū & rerum spūalium: quia vt apostulus dicit. Omnia in figura cōtingebāt illis. i. antiquis cultoribus dei ante les gem & sub lege. hec ille. Et in. xij. de ci. dei. c. xxi. cōcludens clarius in hāc materiā dicit. Que como de dici possunt de intelligēdo spūaliter paradiso nemine phis bente dicant: dum tñ & illius historie fidelissima veritas rerum gustarū narratiōe cōmendata credat. Ea enī que de paradiso in scriptura dicunt: pponuntur p modum narratiōis historie. In oibus autē que sic scriptura tradit: est p fundamēto tenēda veritas historie: & desup sunt expositiōes spūales fabricade. hec ille. ergo cōclusionali ter dicendū est: qđ paradisu que Gen. ij. describit̄ est locus in terra alicui realis: de qua dicit Aug. xij. de ci. dei ca. xvij. Primi inq̄t illi hoies erāt in terra nemorosa & fructuosa que paradisi nomē obtinuit. Et etiam figura liter significat triplicē paradisu. s. anagogicū. i. b̄iōz

Prime Decadis CXII

allegoricū. i. ecc̄ie militātis vř alicuius priuate religio nis aut loci aprici & delectabilis: vt poete fabulantur de fortunatis insulis: & de hortis hesperidū & morales. i. virtutum in anima. Similiter in paradiso terrestri li gnum vite in medio eius accipitur primo litteraliter pro materiali arbore: cuius fructus habebat virtutē con seruandi vitam. spūaliter vero significabat christus dei sapientiam. Prouer. iij. vř christi crucē Ezech. xxxi. Et lignum scientie boni & mali ibidē arbor materialis fuit sic nominata. ppter euentus futurum malorum vt in sequenti articulo dicitur. spūaliter autē potuit signi ficare liberū arbitrium vt quidā volunt: & petra in des erto fuit aliqd materiale: xpm tamē spūaliter signifi cauit. Ad primū ergo argumētū Manicheorū r̄ndet qđ locus ille paradisi terrestis seclusus est a nra habita tione iaccessibilis nobis ppter impedimētū mariū & mō tium: vel desertorū: vel alicuius regionis feruētis estuose qualis est regio sub eqnoctiali: & iō scriptores regionū & locorum aridē que est inter eqnoctialē & polum ar ticum de regiōe paradisi terrestis mentionē nō fecerūt & ideo nō pōt a nobis cognosci nisi p reuelationē. Ad scdm dicendum qđ ppter fecunditatē terre & viuacitas tē influentie in illa regione crescunt sponte ex seminis bus plante noue sine agricultura & ortolano. Vel forte mysterium angelorum suppleuit ibi opus hoim si quid p conseruatione paradisi fuerit in plantatiōe necessas rium. Vel fortasse Enoch & Helyas & ceteri qđ ibi dicuntur esse (vt dicitur infra) opant in paradiso/que & qua liter Adā opatus fuisse. Ad tertium dicendum qđ verbum Bede nō est intelligendū qđ locus paradisi scdm situm attingat vsq; ad sperā ignis: aut cōcauum orbis lune: quia sic nō est verum: sed intelligendū est parabolice in

Caput Tertium

Quantū. s. regio paradisi oibus alijs regiōibus & montibus videt etiā altior/dicte Damasceno libro. ij. q. p. paradus est locus in oriēte positus omni terra altior. Vel dicitur attingere lunare globum: q. temperies & puritas aeris illius regionis ascendit q̄si vsq; ad celum. Ita q. quia totus aer suppositus illi regioni defenditur fortasse mysterio angelorū a nubibus: vētis & pluuijs: & ab oī perturbatiōe ideo dicit attingere celū: vt dicit Iydozus. & tēperies loci illi p̄petua dicit sone: q. p̄pter p̄ctm hoīs nichil idispositionis passa est: nec in eius aere vsq; ad celū: nec in supra terre vsq; ad centrū. Sed adhuc perseuerat in illa optima dispositione quā habuit ante p̄ctm & habuisset in statu innocentie: in memoriā originalis integritatis: & vt appareat quanta deus disposuit hoī etiā in terra si ei obediuisset: & quantū p̄pter eius p̄ctm natura & dispositio temporū & regionū deteriorata fuit. Ad quartū dicendū q. quāuis aque diluuij ascēderint quādecim cubitis altius oī mōte sub vniuerso celo: tū nō sequitur exinde q. irruerit etiā regiōē paradisi: q. potuit fieri diuina virtute vt a q̄ diluuij quāuis altiores illa regiōē essent: nō tū intrarēt paradisi: s; q. ea remanēte sicca q̄ si murus circūsteterit quēadmodū circūstetit mare rubrū filijs isrl̄ ambulātib; i sicco per mediū maris. Ad quintū p̄ solutio ex solutiōe terrij in quā actus fuit finis vnus q̄re deus voluit cōseruari paradysum vsq; ad cōsumationē sc̄li. & sc̄do p̄pter cōseruationē alia Enoch et Helie & aliorū. Ad sextū r̄ndetur q. illud verum est de voluptate excessiua & in ordinata & in corpore mortali & lasso qualē oīs hō mō habet. In natura vero integra vel gloriose repata nō sic: sed corporalis voluptas & delectatio sc̄dm oēs sensus: ibi intellectū nō absorbet nec deprimit: sed ad deum erigit & ad maiore creatoris &

Prime decadis CVIII

beneficiorū p̄ceptionē inflāmat. Hec Tho. i. pte. q. c. ij. & in. ij. sniaz. di. xvij. & dñs Henricus de Af. sup Gen.

Secunda questiuncula est:

In qua pte mūdi p̄ terre sit si tus paradysus terrestris. Ad quā oēs doctores catholici vniformiter r̄ndent q. sit situs & positus in oriēte. Qd̄ pbant rōne & auctoritatibus. Primo rōne sic. Nam locus & locat̄ debent p̄portionari. i. iij. phisicorū. sed prim⁹ locat̄ in paradiso futur⁹ erat dignissim⁹ oīm aialium: manu dei formadus oīm theologorū & phōrū sup̄mus: toti⁹ mūdi inferioris rex instituedus: habitaturus ibidē diu sc̄dm vi tam aiales: & i celo ēpyreo postmodū ad epta spūali vita trāsserēdus: ergo loc⁹ ei p̄portionat⁹ debebat eē singularis condēcēs ei⁹ dignitati: & cōueniēs cōseruatiōi & p̄petuationi nature hūane in quo esset dispositio magnificētie: sup̄ admirāde virtutis & aptitudo ad influenti as celestij & cōtemplationū: talis autē est pars oriētalis que dextra celi ab Aristo. ij. de celo appellat̄. dextra autē sinistra nobilior est: vt pote q. ab ea incipit motus: sicut videt in hoīe cū incipit moueri: ergo. Auctoritas prima est hebreorū sc̄dm translationē. lxx. dicētū. Et plantauit dñs deus virgultū indelicij ab initio nō t̄pis (dicit glo.) sed loci. i. orientis in quo posuit hoīem quē formauerat. Et Beda dicti. Paradysus est loc⁹ amenissim⁹ lōgo maris & terre tractu a nōo habitabili secerus adeo alt⁹ vt vsq; ad lunare globū attingat. & Dam. li. ij. Paradysus terrestris est dei manibus in eden plantatus gaudij & exultatiōis vniuersē: p̄mp̄tuanū. Et licet regio ista paradisi in oriēte posita: sit inhabitabilis naturaliter p̄pter estū: vt dicit ph̄s i libro methaurorū cū sit sub circulo eq̄noctiali vt adducit Tho. pri. pte. q. c. ij. ar. ij. ad quartū argumen

Caput Tertium

tu. quicquid in sit dicit idē ibidē. credendū tñ est paradisuꝝ
in loco temperatissimo fuisse constitutū vel sub equo noctiali
vel alibi. Et qm̄ ad beatitudinē regionis vel p̄rie requiritur ame-
nitas situs & vegetabiliū & fluminū: & influentiā &
aeris & aīalium: vt dicit ph̄s. vi. politicorū. & supra
tactū est cū de inferno ageret questiuuncula secūda. Ideo
dñs in paradiso terrestri p̄duxit de humo. i. de terra hu-
meata: oē lignū pulchrū visu. i. oēm arborē pulchram
quātū ad colorē et figurā: amorū: floru: fructuū et folio-
rum: & suauē ad vescendū. s. vt essent hōi ad spūale des-
lactamentū & salutare nutrimentū: nam homo p̄ statu
nature integre habuisset vitam aīalem cibis continen-
tissimis p̄ cōseruanda sanitate indigentē. Triplex autē
genus lignorum vel arborū p̄duxit deus & inseruit ibi
dem. Quoddam ad sustentandā vitē quo restauraba-
tur perditū & resolutū de substantia hoīs per actionem
caloris naturalis resolutiua humidit: & hec erāt omnia
ligna paradisi preter duo. s. lignū boni & mali: & lignū
vite. Quoddam ad p̄bationē obedientie nō sic dictū ab
effectū vt dicit Iosephus in libro antiquitatū. i. q. s. fru-
ctus illius arboris haberet virtutē accelerandi & acuen-
di vsū rōnis ad discernendū inter bonū & malū: sed
ab euentu secuto sic dictū: eo q̄a per esū illi⁹ ligna deo
p̄hibitū hō experimentaliter cognouit quāta esset distan-
tia inter bonū obedientie et malū in obedientie erga dñm
deū: q̄a si de illo ligno hō nō comedisset nunq̄ malū pe-
nalis miserie exptus fuisset: s; eternaliter sine interruptio-
ne in delectatōe pueri boni p̄stitisset. Et dicit hebrei q̄
arbor scientie boni et mali de cuius fructu comederūt
patres primī fuit ficus: nā statū post esū apertū sunt
oculi eorū: & cognoscētes se nudos cōsuerūt folia eiusdē
arboris. s. ficus: & fecerunt sibi perizomata. i. succincto

na circa lēbos. et dicunt a perit: quod est circū: et zoma
quod est corpus. Et dicit maḡ historie scolastice q̄ nō sine
causa fecerūt succinctoria. i. breues bracas de folijs ficū
quia de succo earū si terat: caro hoīs inuncta statim ibi
sentit voluptatis pruriginē: ideoq̄ statū post esum illius
fenserūt pruriginē voluptatis. Tertiu lignum in para-
diso erat lignū vite ad immortalitatem: cuius esū fortifica-
bat virtus calorīs naturalis & cōseruabat spēs primi hu-
midi radicalis ne ab extra nei admixtione debilitaretur.
Vbi aduertere possumus q̄ cū virtus ligni vite in para-
diso: sicut et aliorū corporū esset finita nō poterat semel
sumptū dare vitā tpe infinito: sed ad certū tempus: & si
iterum esum fuisset multis iterū & multis annis edens
vixisset: nō tñ infinite. Vnde illud quod dicit angelis
a deo. Gen. iij. Videte ne Adam sumat forte de ligno vi-
te & viuat in eternū: nō sic est accipien-duz in eternum:
quasi per lignum vite largiretur totalis restauratio hu-
midi radicalis & vita p̄petua: s; accipit in eternū p̄ longo
tempore: vt accipit Exodi. xxi. Perforabit aure ei⁹ subu-
la & erit ei seruus in sc̄m. i. tempore vite sue. hec. Dñi
cus tholosanus. De hoc ligno vite dicit Vgo de sancto
Victore: Inter cetera inquit dei dona ad iocunditatē vite
humane preparata etiā illud mirandū cōmemoratur: q̄
in paradiso lignū vite est: cuius virtus tam mirabilis
esset perhibetur: vt certis temporib⁹ sumptum vitā corpo-
ralem in hoīe q̄ diu ipse homo illo vteretur: nō solum
a morte: sed ab omni defectu ille tam custodire potuisset.
De hoc ligno dicit Aug⁹. xiiij. de ci. dei. c. xxvi. Cib⁹ in
paradiso aderat ne hō esuriret: potus ne sitiret. lignum
vite ne illū senectū dissolueret. Dicit tñ hic dñs Henrī.
de Assia q̄ ad immortalitatem hominis in statu innocen-
tie concurrebant vltra lignum vite: bonitas nutrimenti

Caput Tertium

zonā torridā: que dicitur versatilis: q̄a sol per quē causa-
tur ibi caliditas inpertransibilis appropinquat ad nos in
estate: & in hyeme elongatur: i deoꝝ nullus pot. t̄ pctm̄
locum illum adire potuit aut poterit. Quidam tñ Iohā
nes anglicus dicit in libro/ quē de situ orbis inscribitur:
q̄ ambitus paradisi terrestris est equalis circulis triuz in
sularum magnarū. s. anglie: sicilie & sardinie: quarū am-
bitus ē octingētorū: duū miliū miliarū: nā anglia cin-
git mille septingētis miliaribus: Sicilia septingētis. sar-
diniā vero trecētis. Hoc autē scire potuit ope alicui⁹ spūs
aut ex motibus astrorum vel apparitionibus stellarum.
hec Tho. Henricus & intra questiuicula adducti.

Tertia questiuicula ē: Quot

sunt q̄ in hūc ortū deliciarū & voluptatis para-
disū trāslati fuerūt: Ad quā m̄det q̄ prim⁹ trā-
slatus in hūc locū fuit p̄thoparēs n̄ Adam q̄ ut dicit Iosephus
extra paradysum sexto die mundi: in cāpo damas-
sceno de limo terre rubre plasmat⁹ fuit a q̄ nois appella-
tionē traxit. Nam adāz hebraice terra rubra interpretat⁹
& exinde q̄si i instāti: a deo p̄ aera trāslat⁹ in paradysū
Vnde dicit Gen. ij. Tulit ergo deus hoīem. s. de loco cā-
pi damasceni i q̄ eū formauerat extra paradysū. et trāslat⁹
lit eū in paradysum voluptatis. Alij tñ dicūt q̄ adāz forma-
t⁹ fuit circa mediū terre habitabilis: q̄ esse videt̄ i m̄: q̄
est q̄si umbilicus orbis: tū q̄a ibi sedus adāz. s. xp̄i nascitu-
rus & morit⁹ erat: tū vt transeūdo de medio orbis ter-
rarū ad extremū orientis vbi erat paradysus: videret & attē-
deret quāta fecisset de⁹ i sup̄ficie terre: & quantū distaret
gl̄ia paradisi regis: quāz p̄parauit sp̄ali ter habitatiōi
hoīm a regiōibus bestiarū: & sc̄dm hanc cōsideratiōē
nō debuit hō in istantū transferri de loco in q̄ format⁹

Prime decadis CXXI

fuit i paradysū: nec sup̄ius p̄ aera duci: s̄ successiue inferius
p̄ terras: vt oīa cōspicere posset. Deinde tēptatus p̄ Euāz
a serpēte ide eiectus ē: indutus tunica pellicea: iō (i d̄m
Dñicū tholosanū) vt ostēderet Ade: q̄ sicut pellis abstra-
hit ab aiali pri⁹ viuo: deinde mortuo: sic mortalitas sui
& suoz successorū tracta fuit a viuētibus prius istatu i
nocētie parētib⁹ deide mortuis p̄ pctōz. hec ille. Et vt
dicūt cōiter oēs doctores xp̄iani. et ponit Vincēti⁹ histo-
li. i. Adā et Eua ip̄o die creatiōis sue. i. feria sexta et sexto
die m̄di circa meridiē p̄uaricati sūt & paulo post circa
horā nonaz: sc̄dm hebreos decia hora inde eiecti sunt.
vnde et ne uis hō xp̄s post multorū annorū curricula fe-
ria eadē & eadē hora sexta crucifixus: eiusdē pcti debitu
soluit: et circa horā nonaz exp̄i rās latroni aditu paradisi re-
serauit. Ex q̄bus itelligit q̄ adāz primus hō format⁹ fuit
extra paradysū vt itelligeret ex hoc q̄ locus ille deliciarū taz
egregius nō debebat sibi ex cōi cursu nature: s̄ ex sp̄ali
de no diuie gr̄ie sic et immortalitas quāz hō p̄ statu inocen-
tie dicto mō habuisset. Eua autē in paradiso format⁹ p̄pter
dignitatē p̄ncipiū ex q̄ corp⁹ eius formabat⁹: nā s̄ p̄ et filij
in paradiso fuisset nati p̄pter dignitatē parētū q̄ ibi ita erāt
expositi. Mḡ tñ histo. dicit q̄ iō Eua in paradysū facta
est vt ex hoc m̄ p̄r gratior et honorabilior haberet. Se-
cundus autē i paradysū trāslatus fuit Enoch: de q̄ dicitur
Gen. v. Enoch ambulauit cū deo: et n̄ apparuit: q̄a tulit
eū dñs. Naz p̄pter excellētiāz sue virtutis (dicūt doctores
catholici) assūptus fuit a deo et positus i paradiso terrestri
De q̄ etiāz dicit Ecc̄. xliij. Enoch placuit deo et tran-
slatus est. n̄ paradysū vt det gētibus sapiētiāz. Tertius fuit
helias de quo dicit Malach. vltim. o. Ecce ego mittāz vo-
bis heliam p̄phetam antic̄q̄ veniat dies dñi magnus &
horribilis & cōuertet cor patrū ad filios. De eodē habet

Caput Tertium

tur Math. xvij. & .iiij. Regū. ij. vbi dicit q̄ helias ascensit p̄ turbinē in celus: qd̄ nō pōt de celo empyreo itelligi: q̄a nullus sibi intravit ante ascensionē xp̄i: igitur oportet intelligi de aliquo loco celesti: vel celestis dispositiōis qualis est paradysus terrestris: quā Damascenus libro. ij. vocat diuinā regionē. Iterū cū scriptura nō dicat Enoch & heliā mortuos esse: nō videt̄ vbi cōuenientius collocent̄ vsq; ad finē seculi q̄ in paradiso. nec videtur vnde vitā aialem cōgruētius cōseruare possent: q̄ de fructu ligni vite quod est in medio paradisi. Causam autē trāslationis istorū duorum in paradysum & ibidē cōseruationis vna/cōiter assignant oēs doctōres catholici dicētes: q̄ ad hoc reseruant̄ in vita sibi vt in iudiciū die quēprecedet p̄fidia anti xp̄i/ exeāt inde & cōtra eū p̄dicent: & reducāt illos qui tūc erūt in credulū ad fidē xp̄i. Thomas autē sup̄ epistolā ad Hebre. xi. assignat etiā aliā rationē dicēs. Ratio autē q̄re mors enoch & helie delata sit vsq; i finē mūdi: est quia doctrina veteris testamenti ordinat̄ ad p̄missa noui: in quo nobis spes vite p̄mittit̄ Mat. iij. P̄niam agite appropinq̄bit eī regnū celorū: & iō data a dño sn̄ia mortis Ade: voluit etiā ducere homines in spem vite: qd̄ fecit in patribus vtriusq; status. s. nature: leges: & gr̄e. in statu quippe nature i enoch: in statu legis in helia: in statu gr̄e in xp̄o: p̄ quē dat̄ nobis effect⁹ huius p̄missionis. i. vita eterna: q̄ resurgens ex mortuis amplius nō moriē. Isti autē diu in paradiso viuūt: morientur p̄ anti xp̄m. Dñs autē Henric⁹ de Assia addēs ad istos dicit sic. Et fortasse nō solū enoch & helias ad p̄dictum finē p̄dicandi cōtra anti xp̄m in paradiso cōseruant̄ sed et lohānes euāgelista & illi q̄ resurrexerūt cū xp̄o. et venerūt i sanctā ciuitatē & apparuerūt m̄p̄tis de q̄bus habet̄ Mat. xxvij. Sed notāter dicit Hēric⁹ fortasse: q̄a Hiero⁹

de lohāne euāgelista dicit sic formaliter. In hijs qui cū xp̄o surrexerūt perpetuā resurrectionē iam esse cōpletā nōnulli credunt custodē virginis in glorificata carne gaudere cū xp̄o: nec non de beata virgine factū nō ambigimus. Et Thomas in. iij. di. xliij. ar. iij. dicit. P̄ie creditur de beata virgine & lohāne euāgelista q̄ eorum resurrectionē nō sit delata vsq; in finem mudi. In paradiso etiā aialia bruta non fuerunt creata: s; dispositione dei ibi adducta. serpēs vero operatione diabolī. Hec Tho: vbi supra & ceteri intra questiunculam adducti.

Quarta questiūcula est: An

penes ea circa que attenditur salubritas regionū: regio orientalis cōiter infidelitū eligibilior sit & gratior regionibus occidentalibus & cōiter xp̄ianorū Ad quā dicunt orientales q̄ patria eorū sit gratior occidentali: & habitandū eligibilior. Et p̄bāt hoc rōnibus primo sic. Nam sicut p̄actū est de mēte phi. vi. politico rum. septē/circa que attendit̄ salubritas & nobilitas patriarū/maxime ad plagā orientalem/dextrā celi/reperitur: teste scriptura ex dictis: ergo. Sunt autē illorū septē videlz primū nobilitas vegetabiliū. s. metallorū: aromatum & gēmarū. Secundū salubritas fontium & secunditas fluminū p̄ generatione pisciū & irrigatiōe terrarū adiacentium. Tertium situs cōgruentior ad solem & p̄pitior influentia quo ad influxū celestē. Quartū habitantia vtiliū & nobilitū aialium vsibus hoīm cōuenientium. Quintū amenitas situs ex montibus: siluis: fluminibus: fontibus & mari pueniēs. Sextū cōueniēs copia & salubris victualitū. Septimū tēperies aeris ex regulari nascens dispositiōe aurarū. hijs autē septē orientales excellere se iactant occidentales: & dant causas iactantie. nā

Caput Tertium

teste Petro comestore: ppter benignitatem soli & salubriorē celestē influxum orientālē quedam insule inibi sanissime & multuz senescentes nutriunt hoies: nec in ipsis insulis mori possunt. nisi ad insulas alias transferantur. Sunt etiā in idta arbores (vt scribit Alexāder magn⁹ Aristoteli) q̄rum fructibus sacerdotes solis & lune: quibus dicere sunt vescaunt: ex quorū esu ad trecētos annos sacerdotum vita prelatur. Secundo pbatur ibidē ex scriptura sacra: q̄ quam deus obedientibus pmittit terrā p missionis in egyptū ad plagas oriēris: que habundat lacte: melle: aquis vt p̄ Ysaie primo. & Deut. vi. Sed in contrariū est plinius qui in vltimo totius libro naturalis historie dicit. In toto orbe & quacūq; celi cōuexitas vergit: pulcherrima est oīm rebus: meritoq; principatū nature obtinēs italia. Rūdeo ad hāc dubitationē subduabus cōclusionibus. Prima q̄ in quibusdā aromatis metallis: fructibus: gēmis preciosis/ orientalis infidelituz regio/ excellit occidentalitū xpianorum regiones & ecouer so. hec cōclusio p̄ ex superioribus dictis. Qd̄ fecit deus & natura ppter duo. Primo ppter mutuā & amicabilē regionū & hoim ad inuicē cōmunicationē que nutrit dilectionē & amorē: ad que etiam disposuit q̄ vnus hō vlt patria altero homie vlt alterius patrie rebus indigeret & ecouer so. Secundo illud factum est vt nemo vlt nulla regio inspectis pprijs excellentijs se extolleret & supbiat quasi omnibus pfectior sit: & ipsi sufficientes oino & nullius egeat: sicut ergo ratio est aliq; hō quin a quolibet alio in aliquo bono manifesto vel oculto excedatur & ipse quēlibet aliū in aliquo excedat: sic deus sapiētissimus moderauit & tēperauit regionē cōditiones q̄ fere quelibet regio habūdat i aliq̄ quo alia caret vlt min⁹ hēt. Propter qd̄ & alia diuie opatiōis magnalia q̄ in dispo-

siti one terre sapientissimus deus est opatus: scriptū est: Benedicat terra dñm laudet & superexaltet eum in secula. i. homo consideratione optime & conuenientissime dispositionis terre in regiōibus: in fluuijs: in vegetabilibus & aialibus: & ceteris bonis laudare & superexaltare debet deum creatorē qui disposuit cuncta sic ppter hominē. Secunda cōclusio: regiones occidentales christianorū simpliciter in hijs cōibus que sunt cōuenientis & optimi victus humani p cōseruatiōe legalis & moralis vite: longe eligibiliores sunt & in tēporalib⁹ ordinatiores: & i naturalibus honestiores: & temporatiores & salubriores regionibus infidelium orientalibus: & Italia Hispania: francia. Regiones occidentales christianorū/ omnē terrā Eiuath: indiam: iudeā superant & excellūt in bonis spūalibus: in cōuenientissimis bonis temporalibus & in ordinatissimis et honestissimis vsibus. Hec cōclusio pbatur ratione et auctoritatibus. Ratione sic: Felicior est patria in qua cōditiones oēs optime regiōis cōueniūt mediocriter et moderate: q̄ illa in quavna ali qua ex hijs vlt plures non tñ oēs concurrunt: sed ea est felicitate italia vt quecūq; bonā regionē efficiunt: ipsa si bi mediocriter & temperate ministret et suggerat: qd̄ in alijs. nō contingit: ergo nō iniuria videt ceteris regiōibus orientalibus pferenda. Accedit ad hoc Virgilij auctoritas Italiā primo georgico: longo carmine laudantis. Et Plinij. xxxvij. naturalis historie. c. vltimo. Cuius verba hec sunt. In toto orbe et quacūq; celi conuexitas vergit: pulcherrima est omnibus rebus meritoq; principatum nature obtinens italia: reatrix parensq; mūdi altera: viris: feminis: ducibus: militibus: seruitijs: artium prestantia: ingeniorū claritatibus: iam situ ac salubritate celi atq; temperie: accessu cunctarum gentiū facilis:

p. 1000

Caput Tertium

littonibus portuosis: benigne vent orū afflatu. eteni cō-
tingit recurrētis positio in partē vtilissimā & inter ortū
occasusq; mediā. Aquarum copia: nemorū salubritate
montium articulis ferorū aīalium innocētia: soli fertilitate:
pabuli vbertate: quicquid est: quo carere vita nō des-
beat: nusq; est prestantius: fruges: vinū: olea: vellera: li-
na: vestes: iuuenti: ne equos quidē in trigarijs: preferri
vllis vernaculis aīadueto. Metallis auri: argenti: eris: fer-
ri q; diu libuit exercere nullis cessit. Et hīs nunc in se
grauida p omni dote. Varios succos: & frugum: pomorū
rūq; saporis fundit. Ab ea exceptis in die fabulosis: pxi-
me qdem dixerim hispaniā quacūq; ambis mari. Et ter-
tio libro. ca. v. de vrbe Roma dicit. Roma oīm terrarum
alumna eadem & parēs numine deū electa: que celum
ipsuz darius faceret: sparsa cōgregaret imperia: ritusq;
moliret: & tot populorum discordes serialq; linguas: ser-
monis cōmerito cōtraheret ad colloquium: & humani-
tatē homini daret: breuiterq; vna cunctarū gentium in
toto orbe patria fieret. Et de cāpanie ora q nunc regnuz
Neapolis appellatur. hec dicit ibidem. Felix illa ac bea-
ta amenitas campanie in qua tota vitalis ac phennis sa-
lubritas celi temperies est: tam fertiles campi: tam apri-
ci colles: tam innoxij saltus: tam opaca nemora: tā mu-
nifica siluarū genera: tot montiū afflatus: tanta frugum
& vitium: olearūq; fertilitas: tam nobilia pecori vellera
tot opima thauris colla: tam amniū: fontiuq; vbertas to-
tam eā pfundens: tot maria: portus: gremioq; terraruz
cōmercio patēs vndiq; & tanq; ad iurandos mortales:
ipsa auida in mare pcurrans. Neq; ingenia ritusq; ac vi-
ros & lingua manuz supatas cōmemoro gētes. Ipsi de
ea vindicauere greci: genus in gloriā suā effusissimum:
quotā partē. i. Apuliam ex ea appellādo greciā magnā.

Prime Decadis CVIII

hec ille Quomodo vero hispania francia & cerete occi-
dentales regiōes superēt oriētales: viderint ipsi ad quos
ptinet. Ex quibus patet responsio ad primū orientaliū
argumentū. Ad secundū respondei q; bonitas patrie iu-
deorū erat a deo & natura que deo obedit ppter merita
hominū inhabitantiū si boni emulatores diuinorū fuis-
sent. Vnde Leui. xxvi. dicit. Si in pceptis meis ambulas-
ueritis & mādata mea custodieritis & feceritis ea dabo
nobis pluuias zc. si in vero dabo vobis celum desuper sic-
cut ferrum zc. Vnde Psal. dicit. Posuit flumina in des-
sertū & exitus aquarū i sitim zc. p hoc est historia. 3. Re.
xviii. Ex qbus/duo aduertere possumus/q; vana est et fri-
uola diuiniatio astrologorū dicētiuz de habūdantia & ste-
rilitate locorū & annorū cū huiusmodi varient p meri-
tis vel demeritis hoim q nō subsunt stellis. Secūduz q;
felicitas: & fecūditas: & benedictio antiq; terre pmissiōis
iudeorū translata fuit per xpm ad populum xpianum
occidentale: et durabit nobiscū si boni emulatores fueri-
mus: aut si cōuertemur ad ipm. Et hec de sexto receptas-
culo. s. de paradiso terrestri dicta sunt satis.

Quartū caput huius pri-

me decadis est: Si aīe defunctorū exire pos-
sint receptacula deputata eis videlz de para-
diso: iferno: purgatorio: limbo: & de cāpis
elisij: & appere viuis. Circa quā qtuor questiu-
cule sol-
uentur: qrum quelibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questiu- cula est: Si

aīe defunctorū possint exire eorū receptacula
& apparere viuis. Ad quā videi primo respon-
dendum negatiue. Nam Iob. vii. dicit. Qui descendit ad
infernus nō ascendet. Et psalmista appellat aīam spiritus

Caput Quartum

cuntē et nō reuertentē. Item Pſal. vt inhabitem in domo
domini oibus diebus vite mee. Et Aug⁹. li. de cura aiar⁹
dicit. Si in rebus viuentiū interessent aie mortuorū: me
pia mater nulla nocte desereret: que me terra mariq; se
cura est vt mecū viueret. Respōdeo dicendū q; aias exi
re de paradiso: inferno zc. et dimittere receptacula sua sōt
intelligi duobus modis. Vno mō simpliciter vt in ppe
tuum vt sine reditu paradisi vel inferni ear⁹ amplius
nō sit loc⁹: & sic est: Conclusio prima q; nullus deputa
tus ibi p; sniam diffinitiuā absolutā inde exibat: q; pmiū
& pena aiar⁹ separatiū nunq; terminabit: vt exp̄sse colligi
tur ex. 4. sniaz. di. xli. Et arguit in. c. tempus. xiiij. q. ij.
Nec ē argumē: us Trayani contrariū: q; p finalē sniam
nō fuit dānatus. Alio mō pōt intelligi q; exeāt ad tēp⁹: et
tūc aut loqmur scdm ordinē nature: aut scdm ordinē di
uine puidētie. Si p̄io mō loqmur: sit scda cōclusio q;
aie separe scdm cursū naturalē receptacul⁹ p̄p̄ris deputa
te idē nō recedūt vt appareāt viuīs: tū ex pte aiar⁹ q; con
uersationi separatiū substantiarū: & nō cōuersatōi hoim
sunt deputate. Vnde & phūs p̄io ethi. dicit: q; coicatio
ciuilīū operū ē nō pōt iter viuos et mortuos: tū etiā ex
p̄te hoim qbus apparēt: q̄rum cōgnitio est p sensus: & a
rebus sensibilib⁹: et ppter hoc apparitio aie separe hoib⁹
est mirabilis: imo iter diuina miracula cōputāda: vt dicit.
b. Tho. pri. pte. q. lxxxix. art. viij. in solutiōe. ij. argumēti
Si vero loqmur scdm diuinā dispēsationē: sit Tertia cō
clusio: q; aie separe aliquā a suis receptacul⁹ egrediunt⁹ &
rep̄sentāt se cōspectib⁹ hoim. qn̄q; egrediēdo celū auxili
ando obsessus: quāruq; ad aias sc̄torum: vt p̄ de. b. Felis
ce martyre q; apparuit visibilis ciuib⁹ Nolanis dū a bar
baris oppugnarent: vt dicit Aug. li. de cura pro mortuis
habēda. Dānati etiā aī iudiciū dūtaxat ad tēp̄ns pmissio

Prime Decadis CXV

ne diuina pmittunt aliquā egredi receptaculuz inferni et vi
uētib⁹ apparere ad eruditionē: timorē: & terrorē viuen
tius. sic ponit exemplū Gre. in. iij. dialo. de Benedicto
papa & de vmbra sordida latronis in vita. b. Martini.
Hec tñ est dñā inter b̄os & dānatos: vt dicit Tho. i. iij.
q; beati virtute gl̄ie et dono gr̄e gratis date apparere p̄nt
cū volūt. Dānati vero nō semp: nec sine pmissione diuina
& ei⁹ puidētia. Cui⁹ rō est: q; sicut sancti in carne viuū
tes ex dei gr̄a eis data: faciebāt quedā signa qua alij carē
tes dicta signa nō poterāt facere: ita aīabus sanctorū ex
virtute gl̄ie aliq; p̄tās conferit a deo p quā possunt cū vos
lunt viuētib⁹ mirabiliter apparere. P̄nt etiā beati & dāna
ti apparere corporibus assumptis in habitu q; p̄ri⁹ vtebant:
sicut. b. Aug. apparuit fratri Alberto in habitu p̄oficali
dicēs. Thomas michi par est in gl̄ia virginali p̄stans mū
dicia. Et Bernardus dicit de quodā clerico: q; apparuit
Henrico Aurelianēsi ep̄o indut⁹ cū pluuiali plumbeo
grauiore turri Pigmanensi. Patet etiā de Darso: cui ap
paruit papa Benedictus iunior in specie aialis māitruos
si: in. iij. dialogor⁹. Quarta cōclusio. Illi q; sūt i purga
torio permittunt exire receptacula eorū: & venire ad
viuētes ante cōpletā p̄niam ad hoc vt suffragia petant:
vt p̄ in. iij. dialo. vbi dicit de aīa. Palsasij: q; beato Ger
mano apparuit in balneo. Quinta cōclusio. In limbo
sanctorū aie hoc modo dispensatiue exire poterunt re
ceptacula sua. vt de Moyse & helia Math. xvij. patet.
Sexta cōclusio. Pueri in limbo nunq; egrediunt inde:
tū q; suat in termino: tñ quia egressus eorū ad nichil p
ficeret. Septima cōclusio. Angeli boni in p̄sona aiarū
corporibus rōpetentibus assumptis nobis frequenter
apparēt: sicut angelus bonus in p̄sona dei apparuit Moy
si. & idē p̄ in multis alijs appitiōibus. Octaua cōclusio
R ij

Caput Quartum

Angeli mali ppter deceptiões incātoruz: corpibus etiā assumptis exeunt receptacula sua & apparēt viuis sicut Sauli petenti phitouissa vt diuinaret: et Samuelē suscitaret nō apparuit Samuel q̄ a quiete sua nō est excitat⁹ sed aliqd̄ fantasma & illusio imaginaria diaboli machinationib⁹ facta: quā scriptura Samuelē appellauit. Sicut imagines noibus rerū suarū aliqn̄ appellant. primi Regū. xxviii. Hec dñs lo. de tur. cre. Cardina⁹ in. c. tēpus xij. q. ij. Ad maiorē tñ euidentia p̄dictorū nota hic vnū q̄ quibus aie sc̄tōrū vel dātoruz aliquando p̄sentialiter adsiat vbi apparēt: nō tñ credēdū est hoc semp accidere. Aliquādo enī huiusmodi apparitiōes fiūt: vñ dormiēdo vel. vigilando operatiōe bonorū vel malorū spiritūū vel ad instructiōē aut deceptiōē viuentiū sic etiā viui hoīes aliquādo alijs apparēt & eis mlt̄a dicūt in somnis: cū tñ constet eos nō esse p̄ntes. Hec Tho. i. iij. sniaz. di. xlv. ar. i. q. iij. in corpe. q. et in solutione argumentorum. Qualiter au. ē cognosci posit an spūs apparēs sit bonus vñ malus: ostendit. b. Anthonius sic dicēs. Non est difficilis bonorū spiritūū malorūq̄ discretio. Si enī post timorē successerit gaudiū: a dño sciam⁹ venisse auxiliū: q̄a securitas aie p̄sentis maiestatis indi tū est. Si aut̄ incussa formido p̄manserit: hostis est q̄ videt. Tho. iij. pte sūme. q. xxx. ar. iij. in solutiōe tertij argumenti. Ad argumenta in cōtrariū dicit̄: q̄ intelligant sc̄dm primas cōclusionē. & Aug. loquit̄ sc̄dm cōm cūsum nature.

Secunda questiuicula est:

Si xp̄iana aut gētili. p̄batione aliquos spūs effectualiter apparuisse cōperiat. Ad quā respōdet affirmatiue: nā inter xp̄ianos legit̄ primo q̄ anno domini. 1323. in ciuitate quadā francie q̄daz Guilhelm⁹

Prime decadis EXVI

de coruo defunctus est: in cuius domo post eius obitus p̄ octo dies: vox quedā flebilis: debilis: horrida: & deserta audita est a mlt̄is. Qua voce vxor ei⁹ sic p̄territa fueras vt i lecto decūberet & pene moreret. Mittit̄ ad frat̄e lo. hannē gobi priorē conuēt⁹ ibidem ordinis predicatorū vt sociatus fratrib⁹ aliquibus & ciuib⁹ p̄uide uisitarent eā. Qui assūptis secū trib⁹ patrib⁹ comitatus q̄ ciuib⁹ nullosq̄ fratre aut ciue sciēte: reuerēter accepto corpe xp̄i in sinu: p̄fici scit̄: p̄batur⁹ an vox illa fictitiū esset vel illusio demonū. Cūq̄ diligentissime oīa loca dom⁹ clādestina & fictiōibus acta (ne decipi posset) scrutatus fuisset. Interrogat vxorē in q̄ loco ab ea vox illa magis audiret querēdit in lecto i quo vir ei⁹ decesserat. Et illi sedere sup̄ lectū defuncti: & ibidē nouē lectiōes mortuorū cū letania dicere ceperūt. In fine vero rogationū umbra quedā añ eos ire cepit versus lectū vxoris: sonūq̄ faciebat ac si per solū scopā duceret. Vxor concussa & tremula cepit clamare. Ecce ecce op̄es: Illi aliq̄liter p̄territi tacerūt. Sed prior vxorē monuit vt peteret q̄s esset: Qua iterrogāte: ille rēdit voce miserabili in medio camere: se esse aiām guilhelmi de coruo cōsortis sui. Tunc prior oī timore deposito cū socijs accessit. p̄p̄quius: vbi vox illa itonabat muniēsq̄ se signo crucis interrogauit sp̄m: si eū & socios fr̄es cognosceret: & rēdit q̄ sic eos ex noie singulariter noīando. tūc prior cepit cūctis astātib⁹ & audic̄tib⁹ sic adiurare eū. Adiuro te creatura dei p̄ potētias dei in finitā: per ei⁹ sapiām ineffabilē: p̄ ei⁹ bonitātē indicibilē per virtutē sanctissime trinitatis q̄bus oīa creauit: p̄ mysteriū sc̄tē incarnationis: passionis et resurrectiōis: p̄ virtutē oīm ordinū sc̄tōrū angelorū. Et per oē illud q̄d dei virtute te pōt plus astringere cōstringo & astringo: ne recedas de loco hoc donec ad ea de q̄bus te iterrogauero

R iij

Caput Quartum

vera ceter respōdeas. Et primo interrogauit, An esset spūs bonus vel malus: & dixit q̄ esset bonus. Secundo si aie finaliter sine oī defectu transmigrātes haberēt statim beatitudinē. & ānuī. Item interrogatus q̄s esset: dixit q̄ aia Guilhelmi de coruo q̄ ibi ppter offensaz matris in quā peccauerat (q̄ ante deū grauissima reputat) purgatoritū particulare pati debebat p̄ duos ānos: nisi suffragat̄ oīo nib⁹ liberaret. Item interrogauit an bonus angelus vel malus ibi eū adduxisset. Et dixit q̄ bon⁹. Et q̄ suffragia mortuis mei⁹ opē ferant: petitus dixit: Missē: & psalmi penitētiales. Post q̄ vero multa interrogasset dixit spūs: Rogo te pater me interrogādo āplius/ne crucies. Scias tū q̄ p̄sentia corpis xp̄i qd̄ in sinu tenes leuior sit pena mea. Quidā legis doctor de astantibus eū interrogans quid sup̄ se ferret. respondit latine eū antea fuisse ydōta. Portas sub cingulo absconditū officij bē virginis & sic erat. Interrogatusq̄ sub qua specie loqueret: respōdit oibus audiētibus sub specie colūbe: & in signū veritatis hora gallicantus reperit se dictus doctor cooperatū plumis albis. Interrogatus etiā an spūs mali occurrerent cui libet morienti: & si oīs sciētia aīabus exutis infūdit. Rndit q̄ sic. Interrogatus quā penaz ibi in hospicio suo pateret: respōdit penā ignis. Itē si aliā penaz haberet respōdit aliā in purgatorio cōi. Et sciscitatus quomodo in duobus locis distantibus simul pati posset. Rndit q̄ de die patiebat ignē in purgatorio cōi: de nocte ignē in purgatorio domus sue. Iustus vt se signaret signo crucis. Rndit se nō habere manus. Interrogatus si audiret. Rndit q̄ sic: sed nō p̄ aures: s̄ per potentā dei. Interrogatus iterū quantū in purgatorio hospitij sui stare deberet. Rndit altissima voce clamās. Rogare p̄ me oīonib⁹ missis: & psalmis penitētialibus vsq̄ ad festū pasche: &

Prime Decadis CXVII

tunc liberabor. Interrogatus vero ab vxore quantū deberet in purgatorio cōi stare: euulans respondit. Roga: & p̄cari facias p̄ me deū & me nō timeas: quia cito liberabor: & statim euuluit: & velut qdam ventus exiuit: q̄ oēs astantes insufflauit ad modū cuiusdā debilis flar⁹ & ex tunc nichil ibidē auditū fuit. Hanc mirabilē apparitionē ego p̄sentis opusculi cōpilator legi in quodā rotulo & instrumēto veridico transmīssō sūmo pontifici & cardinalib⁹ tunc t̄p̄is apud Auinionē cōmoratib⁹. Scribit itē Plinius iunior li. vii. de huiusmodi apparitionib⁹ sic. Erat libertus michi nō illiteratus: cū hoc minor frater eodē lecto quiescebat: is visus est cernere quēdam in thoro residentes admouentēq̄ capiti suo cultros: atq̄ etiā ex ip̄o vertice amputantē capillos. Vbi illuxit ipse circa verticem tonsus & capilli iacentes reperiuntur. Puer item (dicit ibidem Plinius) in pedagio: mixtus plurib⁹ dormiebat. Venerūt per fenestras i tunicis albis duo: cubantēq̄ detonderunt: & via qua venerant recesserūt. Hunc quoq̄ tonsū sparosq̄ circa capillos dies ostēdit.

Eritia questiūcula est: An

statim egressē de corpore socient̄ angelis bonis v̄ malis & ab eis deducant̄ sine mora ad loca deputata eis. Ad quā respōdendo ponunt̄ due cōclusionēs. Prima q̄ aie bonorū post separationē a corpore si impedimētū nō sit: hoc est si nō habent aliqd̄ purgabile. s. peccatū veniale: statim euolant et deducunt̄ ad celū. Aīe vero malorū statim deducunt̄ ad infernū ad instar ignis & lapidis quorū alter statim ascēdit ad speram suaz: si nō sit impedimētū. Lapis vero remoto oī obstaculo: suo pōdere subito tendit ad centrū. Et contrariū p̄ heresi est: vt dicit Tho. iiij. snias. d. xlix ar. v. q. ij. Qd̄ etiā pbat̄ rōne et auctoritate. Primo pbat̄ rōne p̄ locū a sufficiēti diuisione

Caput Quartum

Sic. Nam si aie statim post separationē a corpore nō redditur premiū: hoc pōt esse ex tribus. Vel q̄a aia nō est capax v̄l q̄a aie premiū nō debet: vel q̄a statim nō debet. Mon primus q̄a cū aia sit nature intellectualis est capax b̄tē cognitionis et visionis dei: q̄ est principiū cōndi ei⁹ quē videre naturaliter aia desiderat: & etiam hoies futuri sint s̄fēs angelis dei. Mat. xxij. Qui semp vidēt deū facie ad faciē: ergo statim recipiunt premiū. Item premiū aie pprie debet: nā tota rō meriti & demeriti est ab aia: q̄a corp⁹ nō fuit nisi quasi instrumentū: h̄tē merces statim mercenarij merenti reddi debet: iuxta illud Levit. xix. Non morabit̄ opus mercenarij tui apud te vsq; mane qd̄ facere maxie cōpetit deo: ergo statim recipit aia premiū exiens corpus. Probat̄ etiā auctoritate: et primo de bonis: nā latroni Luce. xxij. dixit x̄ps. Hodie mecū eris in paradiso p̄ctādo in termino. tibi: vt vno mō exponit Crisostom⁹. & Greg⁹. in dialogis. Anime p̄fectorū iustorū mox vt hui⁹ carnis claustra exeūt in celestib⁹ sedib⁹ recipiunt. Probat̄ etiā de malis Iob. xxi. Ducūt in bonis dies suos & ī p̄ctō ad inferna descēdūt. In p̄ctō. i. in indiuisibill̄ vite termino. & Greg⁹ dicit. Qualis q̄sq; hinc egrediūt: talis in iudicio presentat̄. xxv. di. qualis. Tho. in. iij. di. xlv. q. ij. Sc̄da cōclusio. Aie egressa a corpore sociate vadūt ad receptacula deputata eis. Probat hoc sc̄tus Bonauentura. i. iij. di. ij. dicens. Credendū ē q̄ in egressu aie a corpore assistāt sp̄s bon⁹ & malus vn⁹ vel plures: & tūc data sc̄dm veritatē a deo sn̄a. Si aia bona est p̄ mysteriū boni angeli adducit̄ in celo vel in purgatorio quousq; purget̄. postq; vero purgata fuerit per ei⁹ ministeriū educit̄. Si vero sn̄a sit mala p̄ iudicatio: tunc per mysteriū demonū deducit̄ ad infernū. hoc aut̄ vt dicit ipse est concedendum pbabiliter & nō temere asserens

Prime decadis cxviii

dum. Naz Greg⁹. dicit ī quarto dialogorū q̄ aie reproborū p̄ seip̄as descēdūt ad infernū. hec dñs Bonauentura.

Quarta questiūcula est: An

q̄ liceat requirere moriētē vt sibi reuelat suū statū post mortē. Ad quā r̄ndetur q̄ tribus modis contingit aliquē statū allicui⁹ post eius mortē exquirere. sc̄z aut̄ cū p̄sumptione: aut̄ cū dubitatione: aut̄ cū humilitate & desiderij impletione. Primo cum p̄sumptione: pura cū aliquis superbe v̄l p̄sumptuose de sua facultate confidēs hoc petit: talis peccat. Secundo cū dubitatione puta quando petēs dubitat de futuro statu: & talis etiā peccat. Tertio exquiri p̄ pie & humiliter ex desiderij impletione. & tunc petens ab aliquo vt post ei⁹ mortē sibi appareat: nō peccat. Cuius ratio est q̄a cū oēs hoies nat̄ura scire desiderent. Inquirere ad impletionē desiderij naturalis nō est peccatū. hec Tho. q̄libeto. ij. q. ij. in copore questionis & in solutione argumentorū. Dñs vero Henricus de Assia respondet q̄ hoc minime licet: q̄a quandā curiositatē sapit culpabilē velle scire statum futurorū moriētū: q̄ vtilius ignorat̄ q̄ scit̄ a viuis: & qui poti⁹ coniciētus est ex operib⁹ q̄ expiendus: debet nobis hoc sufficere q̄ de reddi vniciq; sc̄dm opera sua. Vnde et diuini dictū est. Habent moysen & p̄phetas illis credant. p̄pterea apparitiōes tales potius videntur credē de demonū deceptiōes & illusiones: q̄ veri status aiarum indicatiōes: talibus iō confidendū nō est. Hec ille. Sed tu thomas sequere: nec tū in hoc Henricū spernas.

Quintū caput principale

q̄ huius prime decadis est: Vtrum aie edam nate p̄pter fugam & carētiā miseriarū & penarū eternaliū īfernū possint appetere recta

Caput Quintum

ratione & de liberatiua non esse. Circa quā quatuor quæ-
stiuicula absoluentur: quarū quilibet suo ordine declarabitur.

Prima quæstiuicula est: An

p aie dānate, ppter fugam & carentiā miseriarū &
penarū eternaliū inferni possint appetere recta
rōne & deliberatiua non esse. Ad quā primo videt rōndē
dum affirmatiue, Nam Apo. ix. dicit: q̄ in die illis de-
siderabūt hoies mori. & vi. ca. ibidē dicit: q̄ dānati dicēt
montibus: Cadite super nos, Et xp̄s Mat. xxvi. dixit de
Iuda: q̄ ei melius fuisset natū nō fuisse q̄ ppetuo dam-
narī. Rōno dicendū q̄ circa hoc Scotus in. iij. di. l. & in
parte Franciscus de Maronis in suo conflatu. di. xl. dicūt
cum Anselmo. c. xvij. monologion: q̄ aie damnate recta
rōne appetere non pnt non esse: ad euadendas miseras
inferni: & ad carentiā penarū infernaliū. Et pbare nitū-
tur hanc suā opinionē hīs infra. x. rōnibus & auctori-
tibus. Primo sic. Nullus scdm rectā ratiōis debet appetere
maius malū ppter fugam minoris mali. Sed fuga pene
inferni est minus malum & quasi p̄ticulare malum res-
pectu nō esse q̄ adimit totū bonū (q̄a totā naturā) er-
go nō est appetendū recta ratione non esse ppter caren-
tiā penarū. Item scdo. Fuga maioris p̄fectionis nō est ap-
petēda ppter adempcionē minoris p̄fectionis. Sed esse
est maioris p̄fectionis q̄ gaudiū ex fuga penarū. Nam
esse vt dicit Dionysius de diuinis noibus. Inter oēs diui-
nas p̄ticipationes est nobilior. ergo. Itē tertio. Nullus scdm
rectā ratiōem p̄t aliquid appetere contra inclinationē na-
turalē que semp melius intendit. Cū reguletur a nō er-
rante intelligentia: q̄ est deus. Sed ad esse est appetitio na-
turalis: vt ps. ij. de generatione. & ij. de aia. Et a deo ime-
diatē in creatura rationali causatū est: ergo non esse re-
cta ratione ppter carentiā penarū appeti non potest.

Prime decadis CXIX

- maxime etiā cum pene eterne cōsonent voluntati diuis-
ne infligenti eas, Itē quarto. Nullus recta ratione p̄t ap-
petere nō esse ad fugiendū iustū & bonū: q̄a positū uiz
& punitiuum pene: ergo non potest appeti nō esse: vt
euitetur pena. Item quinto. Omnis habitus melior est
sua priuatione: s; esse est habitus: forma: & p̄fectio. non
esse autē est priuatio: ergo nō potest appeti non esse vt
priuemur ipso esse, Itē sexto. Illud est melius quod plu-
res: immo oēs magis eligunt & cupiūt. primo ethicorū.
Sed esse omnia appetunt & plures illud eligūt. non esse
autē e contra: ergo esse supra non esse in penis est p̄celis-
gendū. Item septimo. Bonum quanto cōmunius: tanto
diuinius & consequenter tanto optabilius. Sed non eē
vt penis careamus: cedit in dei confusionē ppter caren-
tiam diuine iustitie: ergo melius est esse. Itē octauo: Illud
in quo nō est aliqua ratio bonitatis in eo non est ratio
melioris: & p̄ consequens nec p̄lectionis. Sed non esse
nullā habet ratiōem bonitatis: cū sit priuatio toti⁹ natu-
re: ergo non debet eligi: nec p̄celigi ad carentiā penarū
inferni. Item nono: magis malū est magis fugien-
dū q̄ minus malū. Sed miserū esse in tormentis est mi-
nus malū cū ponat esse q̄ nō esse: quod tollit omne bo-
num. cū nichil relinquat: ergo p̄celigendū est miserū
esse in tormentis q̄ non esse simpliciter. Item decimo
dicit Franciscus de maro. vbi supra: q̄ que deus potest
potentia absoluta: quandoq; poterunt fieri et reduci in
esse: q̄a potentia absoluta & ordinata siue distincta in
deo sunt idē: ergo damnatis melior est esse & existere in
tormentis q̄ nō esse simpliciter: qui a saltem subduntur
huic potentie dei absolute: que quādoq; poterit adduci
in esse & in actum. Sunt pro hac opinione vt dicūt au-
ctoritates Augustini. xi. de ciuita. dei. c. xxvij. dicentis:

Caput Quartum

affligi. hec ille. Et in libro de miseria dānatorū dicit. **Q**uod mors dulcis es quibus amara fuisti. Te solam desiderat qui te vehementer oderūt zc. Et Hieronim⁹ super illud Mat. xxvi. Melius ei fuerat si natus nō fuisset zc. dicit & ponit a sancto Thoma in cathena aurea sup hoc pas sui. Latenti materno vtero melius est nō esse: q̄ ad tormenta esse. Sunt etiā auctoritates Apoca. ix. & vi. c. pōsite in fronte questionis. Ultimo est auctoritas xp̄i concludens omnia: etiā in fronte questionis adducta. **Melius ei erat zc.** Vbi glo. ordinaria dicit. **Verbum xp̄i simpliciter dictum est quo ad esse in vtero & extra vterum.** Sunt p̄ hac parte exempla quotidiana eorū qui ob carrentiā penarū tēporalium semetip̄os interficiunt: ergo si de quo minus videres esse concedendū: concedi t̄igit & de quo magis sapiens q̄libet non negabit. s. de penis eternis inferni. Nunc vero ad rationes scole contrarie respondendo dicitur primo cū distinctione ad nouē argumenta prima: q̄ non esse potest dupliciter considerari. Vno modo scdm se & sic nullo mō potest esse appetibili lectū nō habeat aliquā rationē boni: s̄ sit pura boni priuatio. & scdm hanc viā pcedunt argumenta nouē predicta. Alio modo potest nō esse considerari p̄ accidēs in quā tū est ablatiūū penalis vel misere vite: & sic non esse accipit rationē boni. Carere enī malo: quoddam bonū est vt dicit ph̄s. v. ethicorū. Vnde solet distingui: q̄ p̄ accidēs potest se tenere a pte subiecti. s. q̄ aliqs per accidēs appetat non esse. Itaq̄ non esse habet rationē obiecti per se. & sic non est verum: quia ad esse qd̄ est contrariū ipsius non esse: obiectiue sit appetit⁹ naturalis & inclinatio. Alio modo q̄ly per accidēs teneat se ex parte subiecti: & sic est sensus q̄ aliqs appetat non esse tm̄ per accidēs: q̄ sic non esse: non est per se obiectū appetit⁹: sed aliqd

idē? h. x. m̄p̄ia.
Hic.
et thos.
sc̄. 27. p. dicit.
Apoc. 9. et. 6.
glo. or.
C.
sc̄. p. ad nouē
argumenta.
1. at.
2. at.
4. eth.
1. at.
2. at.

aliud. s. nō eē miserū qd̄ appetit per se: & hinc sequitur non eē per accidens. Et per hūc modū dicit & conceditur a sanctis & Tho. q̄ dānatis melius est non esse q̄ miseros esse. Vnde super illud. Job. iij. & Hier. xx. **Males dicta dies in q̄ natus sum. dicit formaliter Hieronim⁹ q̄ dānatis melius est non esse q̄ male esse: & scdm hoc dānati possunt p̄eligere non esse scdm deliberatiūā rationē. Ponit ad hoc exemplū. b. Vincēt⁹ dicens. Quid melius est quod tibi a rege donec castrū sic. v. ne. Certe melius est q̄ donec. Sed qd̄ melius est donare castrū fructus centus ducatorū cū pensione ānuali ducentorū an non dare. Certe melius eēt nō dare. nec admittere zc. Ad argumentū. x. Francisci de maronis respōdet. q̄ de potest p̄tate absolutā nūc̄ fieri. quia implicat q̄ faciat aliquid & non ordinate fiat. Cum omnia que sunt a deo sint ordinata scdm ap̄m; et adducit Tho. p. sm̄az. di. xlvij. i. vltima. Ad auctoritatē Aug. dicit: q̄ non esse non est per se eligibile: sed per accidēs in quantum est terminatiūū miserie. Vnde licet esse & viuere naturalit̄ ab oib⁹ appetant: nō tm̄ ab oib⁹ i tristitia existētib⁹ appetunt vt dicit ph̄s. x. eth. Exēpluz etiā eorū de incarcerationis in siōe nō neget adē enī facilitate cōtēpnit q̄ appbat;**

sc̄.
1. at.
2. at.
3. at.
4. at.

Job 3. et
Hier. 20.
Ad 10. franc.
de maronis.
1. sm̄az. di.
28.

Secunda questiuuncula est:

Quot sūt p̄pter q̄ mors occurrit appetēda: sub rōne boni. Ad quā rōnē: q̄ mors q̄drupliciter occurrit appetēda sub rōne boni: et eō ueso totipliciter occurrit fugiēda sub rōne mali. Prio. n. mors occurrit appetēda sub rōne boni iquantū cōsiderat vt priuatio ois miserie et pene quā q̄ hic hēt: vel si habiturū formidat: & hac cōsideratiōe quidā seip̄os occidūt p̄pter miseras quas p̄sentialiter patiunt: quidā vero ne miseras q̄s de

Caput Quartum

ppinquo imminere vident incidant. Hoc mō dicit beatus Aug⁹. primo de ci. dei. c. xvi. Quedā xp̄iane femine tpe persecutiōis vt sectatores sue pudicitie deuitarēt ne candese in flumē piccerūt: eoq; mō defuncte sunt quas qdam inter martyres colēdas putauerūt: de q Aug⁹ nihil temere vult diffinire. Sed miseri isti certe seipos sic occidētes q corruptuz in antū habēt iudiciū rōnis q nō inueniētes quō liberent a malo qnq; puo qd patiunt: cōfugiunt ad nō esse p mortē: sibi metipis illā inferētes tanq; a malis oibus libera tricē: q scdm veritatē: ē p t p ali malo perpetue dānatiōis iuentio crudelissime pene: hoc cōstat qbus xp̄iane religiōis veritas illuxit: qā hō eē de sinat & nō patiat hic ampli⁹: in aīa remanēs eternis cruciatibus per hoc flagitiū subdet & insuper post mortē in aīa & corpe et ita tales malū quod euadere qrun: nō euadunt: s; ampli⁹ multo incidunt. Propterea dicebat Lactan. li. vi. c. xi. institutionuz Spōte sua leto caput of ferre nichil est sceleratius. Nam si homicida nepharius est: qā hois extincor est: eidē sceleri obstrictus est qui se necat: qā hoiem necat: imo vero maius eē id facinus existimandū est. Cui⁹ vltio soli deo subiacet. Nam sicut in hanc vitā nō nra spōte venimus. Ita rursus ex hoc domicilio corporis q tuendū est nobis assignatum eiusdes iussu recedendū est qui nos in hoc corpus induxit tam diu habitaturos donec iubeat emitti. hec ille. Secādo mors occurrit sub ratiōne boni inquantuz mors est via ad vitam imortalem: p̄senti meliorē: quia de cōmuni lege: qui semel mortuus est amplius nō moriet. omnes eni resurgent ad imortalitatem. & dixi de cōmuni lege: qā licet scdm illam cōmunē nature leges statutū sit hoibus semel mori: vt dicit ap̄tus ad Hebre. ix. tamē multi hoies mortui sunt vt semel resuscitent de morte ad vitā pristi

Prime Decadis CXXII

nam: vt Lazarus & Trayan⁹. An vero aliquis fuerit ter mortuus: nō legi ad huc. Nemo ergo hoim ad vitā imortalem puenit vnq; nec perueniet nisi morte mediante. Nullus de vita hac ad vitā aliam perpetue felicitatis vel infelicitatis imediate translatus est v; vnq; trāsserit: Nullus descēdit qnq; viuus ad infernū: sicut nullus ante nō mortuus ascēdit vnq; ad celū. Similiter & hac consideratione qdam imortalitatis auidi circa qualitatē status future vite decepti seipos occiderūt: sic de facto fecit Theobrotus Platonis discipulus: de q ferē aut dicit. b. Aug⁹ p̄rio de ci. de. c. xxij. q lecto Platonis libro de imortalitate aie precipitē se dedit de muro: vt ex hac vita emigraret ad eam quā credidit esse meliorem: & male. Nam verat Pitagoras iussu ip̄eratoris .i. dei: a presidio & statioe vite decedere: vt dicit Cicero in li. de amicitia. Tertio mors occurrit sub rōne boni inquantū aliquē hac vel illa cā volūtariē morientē ostendit se iustū vel reddit se laude aut premio dignū. Hac iterū consideratione quidā se ipos occiderūt de quib⁹ fuit illa Lucretia mulier Romana de qua dicit. b. Aug⁹ primo li. ca. xix. de ci. dei: q seipam: oppressa a Tarquino occidit. Puduē enī eam turpitudinis aliene in se cōmisit etiā si nō secum: & romana mulier laudis auida nimīū verita est: ne putaret qd violenter est passa cū viueret libēter passa si viueret: vnde ad oculos hoim mentis sue testem illam penā adhibendā putauit: qbus conscientia demonstrare nō potuit. Huius lucretie epithaphiū ab Ouidio fuisse factū dicit hoc modo. Cum foderet gladio castū Lucretia petus: Sanguinis & torrens egrederetur ait. Testes pcedant me nō fauisse tyranno. Ante virū sanguis: sp̄s ante deos. Quā bene pducti p me post fata loquant. Alter apud manes: alter apud superos. Quidam etiā hac

Caput Quintum

consideratiōe nō sūt reueriti se morti exponere p laude humana vt sic constantes & fortes predicarent. Quidā in factis bellicis vt cesares zc. Quidā in assertionibus frivolis vt iudei: heretici & alij infideles. Quidam etiā nō sic se morti intrepide exposuerūt p laudē suā: sed p dei gloria & ip sorū felicitate eterna: vt omnes sancti martyres. Quarto occurrit mors sub rōne boni inquantū tollit hoies iutiles & supfluos maxime quando tollit homines p versos & R. p. tribulatores vt sunt latrones: fures tyranni & horū similes: qui ab hīs qui ciuilitē p̄sunt iudicibus pena mortis legibus statuta humanis auferri solēt de medio viuētiū: licet & legibus diuinis diuersi generis hominib⁹ iniquis mors infligēda olim erat: vt p̄p̄ decursū legis Moysi, hec Henri. de Assia sup Gen.

Terria questiūcula est: An

recta rōne eligibilis sit hōi fideli: appetere nō esse: q̄ peccare mortalit̄ aut venialiter. Ad quā rōndet Scor⁹ vbi sup: q̄ recta rōne appetibilis est hōi & eligibilis peccare mortalit̄ & venialit̄ q̄ nō eē. Prio: q̄ illud eligibilis est q̄ includit minus malū: s; peccare mortalit̄ sine culpa nō adimit totū bonū: relinquit enī naturā. nō esse autē nichil relinqt: ergo. Secūdo: q̄ nobilior p̄cipatio diuina est esse: q̄ esse sine culpa: ergo ponit̄ debet eligere iustus peccare cōtra deū: q̄ nō eē. Thomas autē quolibeto prio tenet contrariū dicens: q̄ iusto eligibilis eē appetere nō esse: q̄ peccare mortalit̄. Ratio est: q̄ q̄libet tenet magis fugere illud q̄ est cōtra deū: q̄ illud q̄ est cōtra seip̄m. Nam plus tenet scdm ordinem charitatis diligere deū q̄ seip̄m. Si culpa est cōtra deū: nō esse vero eē cōtra seip̄m: ergo zc. Et idē Tho. q̄libeto. xi. loquēs de mēdatiōe. & sc̄da sc̄e. q. xliij.

Prime Decadis CXXIII

ar. vij. loquēs de sc̄dalo. & q. cx. loquēs etiā de mēdatiōe videt̄ innuere de peccō veniali: q̄ iustus ponit̄ debet eligere mortē q̄ peccare venialit̄. Nam peccm veniale licet grām dei nō tollat p quā est hōi salus: q̄ tñ ipedit augmētum charitatis: & ad mortale disponit & sic vergit i detrimentū pprie salutis: & in offensā dei: iō nō debet p̄poni recta rōne offēse dei & pprie salutis. Vide de hoc in decretis. xi. ij. di. c. verū. hec oia Tho. et Scor⁹ vbi sup.

Quarta questiūcula est: Si

fortis fortitudine politica debeat plus fugere peccm oppositū fortitudini q̄ mortē corpālē. Ad quā videt̄ prio rōndendū q̄ plus fortis debeat fugere mortē corpālē q̄ oppositū fortitudinis: et prio sic. Nam ppter qd̄ vnū qd̄ & illud magis. prio posterior. S; naturali dilectiōe q̄libz diligit aliū ppter se. Vnū qd̄ enī diligit aliqd̄ iquātū est bonū sibi ergo naturali & politica dilectiōe q̄libz plus se & vitā suā que p mortē p̄dit diligere debet: q̄ vitare peccm oppositū fortitudini. Itē oē agēs naturalit̄ agit ad conseruationē suā: nō autē relictēret̄ in seipsā natura: si rēderet̄ aliud plus q̄ seip̄m: ergo. Itē ordinata charitas incipit a seip̄o i. l. preses. C. de seruitutib⁹ & aq. & de supplēda negligētia p̄latorū. c. i. li. vi. & xliij. di. c. quiescam⁹. et de pe. di. iij. c. san. et in. c. nisi/ de vsu palij. caueduz in glo. ergo cūcta debēt post poni ppter vitā corpālē. S; incōtrariū est: q̄ bonū quāto cōmuni⁹ tāto diuini⁹. prio politico: s; bonū rei publice cōmuni⁹ eē (& p cōsequēs diuini⁹) bono p̄sone p̄ticularis: q̄ bonū ei⁹ naturalit̄ sup nos ipos diligere debem⁹. Rōndendū q̄ q̄libz virtuolus fortitudie politica et amore virtutis: pl⁹ debz fugere peccm oppositū virtuti q̄ mortē corpālē. hec pelusio p̄bat rōe: auctoritate: & exēplis. Rōnd.

Caput Quintum

fic. Omnis inclinatio rationis conformis inclinationi nature non corrupte nec viciate: est laudabilis & virtuosa: vel ad virtutem pertinens. Sed electio qua virtuosus & fortis politicus elegit mortem corporalem pro conseruatione virtutis ant. R. p. & plus fugit danum. R. p. quam damnum vite proprie corporalis est conformis inclinationi nature integre: ergo Probat minor a. s. tho. pri. p. q. lx. ar. v. sic. Vnumquodque enim in rebus naturalibus quod secundum naturam hoc ipsum quod est alterius est: principaliter & magis inclinatur in id cuius est quam in seipsum: & hec inclinatio naturalis demonstratur ex hijs que naturaliter agunt: quia vnumquodque sic agit naturaliter sicut aptum natum est agi. ij. philicor. Videmus enim naturaliter quod pars se exponit ad conseruationem totius corporis. Et quia ratio imitatur naturam. Huiusmodi imitatio non inuenimus in virtutibus politicis. Est enim virtuosus ciuis vt se exponat mortis periculo pro totius rei publice conseruatione: & si homo esset naturalis pars huius ciuitatis. hec inclinatio esset sibi naturalis. Et in. ij. sniaz. dif. xix. q. i. arti. ij. diffusius hanc materiam declarans dicit. Bonum illud vnusquisque maxime vult saluari quod est sibi placens: quia hoc est appetitui informato pro amore magis conforme hoc autem est suum bonum. Vnde secundum quod bonum alicuius rei: est vel existimat maius bonum ipsius amantis: hoc amans magis saluari vult in re amata. bonum autem ipsius amantis magis inuenitur vbi perfectius est. Et ideo quia quelibet pars in perfecta est in seipsa: perfectionem autem habet in suo toto: ideo etiam naturali amore pars plus tendit ad conseruationem sui totius quam sui ipsius. Vnde etiam naturaliter animal opponit brachium ad defensionem capitis ex quo pedet salus totius. Et inde est quod etiam particulares homines seipsum morti exponunt pro conseruatione ciuitatis cuius sunt partes. Idem ponit secunda secunda q. xxvi. arti. ij. dicens. Vnaqueque pars plus naturam

Prime Decadis CXXIII

liter amat conueniens bonum totius quam particulare bonum proprium: quod quidem manifestatur ex ope. quelibet enim pars habet inclinationem principalem ad actionem communem vtilitati totius. Appare hoc in politicis virtutibus secundum quod ciues pro bono communi dispendia propriarum rerum & personarum interdum sustinent. Secundo probatur dicta conclusio auctoritate Augustini. v. de ci. dei. c. xij. dicentis. Veteres igitur primique Romani quantum eorum docet & commendat historia: quamuis vt alie gentes (excepta vna populi hebreorum) deos falsos colerent: & non deo victimas: sed demonijs immolarent: tamen laudis auidi: pecunie liberales erant: gloriam ingentem: diuitias honestas volebant: hanc ardentissime dilexerunt: propter hanc viuere voluerunt: propter hanc & mori non dubitauerunt. Ceteras cupiditates huiusmodi vni ingenti cupiditate prefferunt. Ipsam denique patriam suam quam seruire videbant in gloriam dominari vero atque imperare gloriosus: prius omni studio liberam deinde dominam esse concupierunt etc. Tertio probatur exemplis. Nam videmus quod quidam gentiles amore amicorum se morti exposuerunt: non quod charitas faceret quod plus diligeret proximus quam vita propria. Sed quia plus diligit quis bonum virtutis in proximum quam bonum corporale: vt dicit Tho. sniaz. q. xxix. q. i. ar. v. Alios etiam legimus plus. R. p. quam parentes: filios: fratres dilexisse: prelegisse mortem quam oppositum alicuius virtutis admisisse etiam sine spe vite eterne. Ad primum dicendum quod illi qui diligunt bonum. R. p. propter se diligunt illam amore corrupto concupiscentie viciato & non virtutis. Ad secundum dicendum quod natura reflectitur in seipsam non solum quantum ad id quod est ei singulare: sed multo magis quantum ad commune. Inclinator enim vnumquodque ad conseruandum non solum suum indiuiduum: sed etiam suam speciem & multo magis habet naturales inclinationem vnumquodque

Caput Sextum

ad id quod est bonū vniuersale simpliciter. Ad tertium dicendum q̄ ordinata charitas incipit a se ipso: secundū tamen rectam rationem virtutis Hec Tho. vbi supra. & dñs Iohannes Capriolus Tholosanus in quarto.

Extum caput principa

le hui⁹ prime decadis simplex est: vna; tm̄ habēs questūculaz .i. si aie separate cognoscāt & sciāt ea q̄ apud nos viuos agunt. Ad quā priō videt̄ r̄ndendū affirmatiue sic. Nam ille q̄ de reali q̄ curā habet: cognoscit illā: s; diues epulo de suis fratrib⁹ curā habuit dicēs. Luce. xvi. Habeo enī quinq; fratres: ergo cognoscebat & sciebat que in mundo faciebant. R̄no dicendū q̄ cognitio est triplex. Quedam est certa et naturalis. Secunda est cōiecturalis. Tertia ē reuelationis. Quantū ad primū cognitionē est prima cōclusio: q̄ mortui nō sciunt que hic agunt: quod pbat̄ ratione & auctoritate. Primo rōne: quia cognitio naturalis fit per species abstractas a reb⁹ sensibilib⁹ per sensus exteriores & interiores vt p̄t̄. hoc autē soli aie vnite corpori cōuenit. Secundo idēz pbat̄ auctoritate per illud Iob. xiiij. dicentis. Siue fuerint filij eius nobiles siue ignobiles non intelliget. Et Aug⁹ libro de cura p̄ mortuis agenda dicit. Aie mortuorūz rebus viuentiā non inter sunt. Et Greg⁹. xij. moraliz dicit. Mortui vitam in carne viuentium post eos qualiter disponat̄ nesciunt: quia vita spiritus longe est a vita carnis. Et sicut corporea & incorporea sunt diuersa genera ita distincta sunt cognitione. facit ad hoc. c. fatendū. xiiij. q. ij. Scda cōclusio: Aie separate cognitionē cōiecturali cognoscunt m̄ta eorūz que apud nos fiunt: p̄ hoc p̄ illud Luce. xvi. de epulone q̄a enī diues epulo nō videbat fratres in iferno: nec in

Prime Decadis CXXV

limbo cum Abrahā cōiecturabat qd̄ essent in mundo. Tertia cōclusio: Anime defunctorū in purgatorio nō dum beate cognoscūt m̄ta eorum q̄ hic agunt. Primo mō per reuelationē eq̄lis v̄ superioris spūs: puta aiarum que ex mundo ad eas transeūt v̄ bonorū aut malorum angelorū ad eas q̄tidie descēdetiuz. Scdo mō per infusionē specierum ab aliq̄ superiori spū v̄ dei v̄ angelorum: vt p̄t̄ per Augu. in. c. fatendū. xiiij. q. ij. Tertio mō cum cōtingit & permittit̄ eis vt ad nos veniāt. Quarto p̄ penarū cūmulationē v̄ diminutionē: vt dicit Greg⁹ in omelia diuinitis. Quinto mō per priorū et p̄cipue p̄ctōrū cōmissorūz recordationē memorādo p̄ctā que fecerunt. Nam si nō haberēt memoriā p̄ctōrū cōmissorūz in vita mortali: non haberēt materiā gr̄as referendi deo de ei⁹ misericordia. Vñ Greg⁹ sup̄ illud. Miscēdias dñi in eternum cātabo. Quō in eternūz miscēdiaz canit q̄ p̄terite miserie n̄ memierit. Et Algazel. ij. methaphi. dicit: q̄ aia sepata concipit se concepisse dolorē per ignorantia si fuit ignorās & mala & p̄cipit se delectasse in sapiētia & scia si fuit sapiēs & bona. Quarta conclusio: Anime dāna torum cognoscunt m̄ta q̄ hic agunt priō per reuelationem nouiter ad eos trāseuntiz. Cum etiā p̄mittit̄ eis ad nos veniāt: atq; etiāz per reuelationē bonorum aut malorum angelorūz: cognoscunt etiā memorādo & recordando mala q̄ fuerunt & que incurrerunt & bona que omisserunt et ammisserunt. Vnde Abrahāz dixit: Fili recordare q̄a recepisti bona in vita tua. Luce. xvi. et Aug. ix. confessionūz dicit. Mortui habēt memoriāz n̄ri. Considerant etiāz damnrū qd̄ ex sua scia incurrerunt: q̄a creatoris sui seruitio nō vacauerunt. Cognoscūt etiāz se odire deum non inquantūz de⁹ est sūme bonum: sed inquantum est iustus & collatiuus penarū: Cognoscunt etiāz

Caput Septimum

cogitatio dei non inquantum bonus quia talis cogitatio esset eis delectabilis. Sed cogitando de deo inquantum est eis malus. scilicet inquantum punit ipsos & affligit: & hoc erit eis in pena maxima. Tho. in. iij. d. l. Quinta conclusio. Aie sepeate beatorum in contemplatione diuine essentie in qua omnia relucet: cognoscunt omnia que pertinent ad perfectionem intellectus eorum & ad eorum beatitudinem. Vnde Gre. xij. mora. Qui intus claritatem dei videt nullo modo credendum est quod sit aliquid exterius quod ignoret. Et idem ibidem. Quid est quod non videant qui videntem omnia vident. Sed contra: quia Aug. in libro de cura pro mortuis habenda: sic ait. Nesciunt mortui etiam sancti quod agant viui etiam eorum filii: quod probat per hoc quod a matre sua defuncta non consolabatur. sicut quoniam viuebat. Nec est probabile ut in vita felice sit facta crudelior. Respondet quod beatus Aug. loquitur dubitativus: scilicet b. Greg. assertivus. Et ideo sanctus Tho. magis tenens cum Gregorio quam cum Augustino: declarat quod beatus Gregorius dicit: quod omnia que pertinent ad perfectionem intellectus et ad perfectionem vniuersi: beati videntes essentiam dei cognoscunt. alia vero non. Hec Tho. pri. pre. q. lxxxix. arti. viij. & li. iij. contra gentiles. c. lvij. Ad argumentum epulonis dicit: quod eius cognitio fuit coniecturalis aut per reuelationem: non autem naturalis. Potest etiam negari consequentia: nam non valet. Mortui habent curam viuorum: ergo cognoscunt eorum facta. Nam nos viui de mortuis curam habemus: eis suffragia impendendo et tamen eorum statum ignoramus. hec. d. lo. de tur. cre. sup. decre.

Septimum caput principis

parte huius prime decadis est de cognitione animarum separatarum. Circa quod quatuor questionum soluentur: quarum quolibet infra suo ordine declarabitur.

Quinta questionum est: Si

parte sepeate ubique fuerint se cognoscant: & de modo quo se cognoscunt. Ad quam respondendo tria dicenda sunt. Primum quod aie sepeate secundum quod fides tenet cognoscunt substantias separatas. i. angelos & demones in quorum societate deputant. Non enim videtur probabile quod aie datorum ignoret demones: quorum societate deputant: & quod aie dicunt aspectu esse terribiles. Et multo minus probabile est: quod aie bonorum angelos ignorent quorum societate letant. Secundum dicendum est quod aie sepeate ubique sunt se mutuo cognoscunt. Probat hoc Greg. verbis dominicis Luce. xvi. circa medium quarti dialogorum: ubi dicit quod boni cognoscunt malos. Nam Abraham et Lazarus boni Tantalum diuitum epulonem cognouerunt. Si enim eum in tormentis positum non cognouissent nequaquam dixissent quod bona sua recepisset in vita sua. Item mali bonos cognoscunt. Nam diues preceps ex nomine dicens. Mitte Lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam. Item boni cognoscunt bonos: nam Abraham cognouit Lazarum. Item mali cognoscunt malos. Nam diues malus fratres malos cognouisset si in infernum descenderunt. Item boni cognoscunt eos quos in vita nunquam viderunt. Nam Abraham cognouit Lazarum et diuitum quos in hac vita nunquam viderat. Tertium dicendum est de modo quo anime se cognoscunt. Ad quod dicitur: quod anima dum corpori est unita intelligit per sensibiles res corporeas. Nam intelligit: tunc oportet fantasmata speculari. iij. de anima. dum autem est a corpore separata intelligit non per conversiones ad fantasmata. Nam intelligere anime corruptum interiorius. scilicet per mortem quodammodo corrupto. iij. de anima. Sed intelligit per conversionem ad ea que sunt simpliciter intelligibilia. Sicut & alie substantie a corpore sepeate: ita quod ipsa non intelligit.

Caput Septimum

ea que sunt extra se q̄ nunq̄ cognouit p̄ species innatas nec per species q̄s tūc abstrahit: nec per sp̄s conseruatas: nec per essentias suam: nec per essentia rerū intellectuarū: sed per species ex influētia diuini numinis participatas quarū aīa sit p̄iceps sicut & alie substantie separe q̄uis inferiori mō: vnde cessate conuersione ad corpus: aīa se ad superiora conuertit habēs aspectū erectū ad superiores substantias vt ex influētia earum cognoscat. Et q̄a cōmune est oī substantie intelligibili cognoscere essentia suā: & p̄ intuitionē essentie pprie sue cognoscere essentiam earum in q̄bus est similitudo ip̄ius. Idcirco aīa separe directe suā essentiam intiendo perfecte cognoscit alias animas: cū oēs anime eundē modum essendi p̄cipent cū sint eiusdē speciei: et p̄ consequēs eundē habeant modū intelligēdi. Angelos vero per intuitionē essentie sue imperfecte cognoscit cū sit infima substantia in ordine intelligibiliū. Quare satis p̄ q̄ anime separe seipsas per suas essentias cognoscunt & p̄fecte naturaliter. Angelos vero per similitudines diuinit̄ ip̄ressas eis: et hoc imperfecte: q̄m anime natura angelis inferiores sunt vt dictum est. Et intellige que diximus de cognitione naturalī: q̄a de cognitione gl̄ie est alia ratio. hec Tho. p̄i. parte. q. lxxxvij. & in questionibus disputatis de aīa.

Secunda questiuncula est:

Si aīe separe ad inuicē colloquānt et quō. Ad quā r̄ndet̄: q̄ duplex ē locutio. s. exterior et interior. Prima fit aliq̄ signo sensibili: pura voce v̄l nutu aliq̄ corporis mēbro: lingua vel digito: que q̄a in aīab⁹ separetis v̄l q̄ ad diē iudicij nō erūt generalit̄. Idcirco v̄l q̄ ad illud tēpus locutio exterior corporalis esse eis nō potest. Et dixi generalit̄ p̄pter xp̄m; virginē matrē; & Iohannem

Prime decadis CXXVII

euangelistā q̄ tres iam in corpe et aīa gl̄ificati dicunt̄ eē in gl̄ia. Locutio vero interior. s. mentalis q̄ est manifestatio verbi interioris. s. concept⁹ mentis p̄ imperiū voluntatis: illa est in aīabus. Nam aīe separe v̄bicūq̄ sunt possunt ordinare cōcept⁹ suos per imperiū voluntatis vt innotescat alteri aīe v̄l plurib⁹ aīabus. Eodē enī modo quo mḡt cum vult ordinat concept⁹ suos in mente vt postea discipul⁹ voce manifestet: sic anima conceptus suos quos mente retinet: ordinat ad alius: et p̄ imperiū voluntatis eidē manifestat. Post vero diē iudicij aīe & sc̄i vocaliter loquent̄: & mediāte vehiculo verbi interioris ad auditū. s. mediante voce et etiaz mediante vehiculo ad visū; nutu. sancti. s. laudando deū. Et dānati inter cetera maledicēdo et blasphemando. hec Tho. in. iij. d. xliij.

Tercia questiuncula est: Si

aīe separe retineant post mortē scias & virtutes acq̄sitas: & si dānati eis vtant̄ cū delectatiōe. Ad quā r̄ndet̄: q̄ sc̄ia duob⁹ modis accipi p̄t. Primo modo materialiter p̄ fantasmatib⁹ a q̄bus abstrahit̄ species intelligibilis & sc̄ia. q̄ quidez fantasmata habēt determinatū organū in capite. s. mediā cellulā ei⁹: & sic sc̄ia acq̄sita nō remanet post mortē. Non. n. aīa hēbit organa aliq̄ v̄l fantasmata sup̄ que cōuertat̄ vt intelligat: q̄a hic modus intelligēdi est ppri⁹ aīe cōiuncte curuate & inclināte corpori: & sic intelligit̄ dictū apli/ p̄rie Corin. xij. Siue sc̄ia destruet̄/et dictū p̄hi in p̄dicamentis dicentis: q̄ p̄ vehementē trāsmutationē corrūpit̄ sc̄ia. Sc̄do mō accipit̄ sc̄ia p̄ habitu derelicto in aīa vel i intellectu p̄sibili q̄ est quedaz virtus anime in q̄ recipiunt̄ oēs sp̄s intelligibiles spiritualiter: & sic sc̄ia remanet in aīa separeta. Et cū petitur. Si dānati in inferno ea vtantur

Caput Septimum

cum delectatiōe ppter ea qd dicit a philosopho. iij. ethi
cor: qd philosophia hēt magnas delectatiōes. & Lactāz
tius primo diuinarū institutionū dicit. Nullus est suaz
uior anime cibis q̄ cognitio veritatis. Respondet qd si
cut in beatis ad pfectam eorū beatitudinem nichil erit
quod nō sit gaudij materia: ita nichil erit in dānatis qd
nō sit causa & materia tristitie: nec deerit aliquid quod
ad tristitiā possit pertinere: vt eorū miseria sit sic cōsum
mata. Dammati ergo considerabūt mala que gesserunt
ex quibus sunt dammati: & bona deleta que amiserunt
& ex vtroq̄ torquebunt. Simili ter etiam torquebūt
de hoc qd considerabūt scientiā & noticiā quā de rebus
speculabilibus habuerunt imperfectam fuisse & amissile
summas perfectionē eius quā potuissent adipisci. Et sic
licet vt dicit philosophus. consideratio scientie per se
sit delectabilis ratione cōueniētie & pfectionis superi
oris partis hominis: tamen ex aliquo accidente potest
esse causa tristitie. Hec Tho. in. iij. sniarum. di. l.

Quarta questiūcula est: Si

q̄ aīe damnatorū ante & post iudiciū videāt deū:
angelos & btōs et eorū glām. Ad quā sic rōde
tur: qd aīe damnatorū vsq̄ ad diem iudicij videbūt aīas
beatorū & eorū glām in vniuersali: & nō in particula
ri. Videbūt enī eos in magna & iestimabili gloria. Sed
nō in quali: que visio est potius per modū argumētaz
tionis & cognitiōis q̄ visionis. Sicut pauperes extra do
mū epulantiū delectatiōes eorū cogitant: tñ in particu
lari quid comedant nesciūt. de huiusmodi autē visione
nō letant: sed tristant: tum ppter inuidiā aliene felicitas
tis: tum ppter carentiam pprie beatitudinis quam ipsi
perdiderunt: de quibus dicitur Sapientie. v. Videntes

Prime decadis CXXVIII

turbabunt zc. Post iudiciū aut ita ad pprias penas eorū
cogitatio deflectetur: qd de sanctorū gloria nō poterunt
cogitare. Hec magister sniar in. iij. di. l. in fine. Sanctus
Tho. autē dicit: qd damnati post diē iudicij omnino vis
sione beatorū priuabunt. Nec tamen ex hoc eorū pena
minuet: sed augebitur: quia memoriā habebunt glorie
beatorū quam in iudicio viderūt: vel ante iudiciū: &
hoc erit eis intortentū. Sed vltterius affligentur in hoc
qd videbunt se indignos reputari etiam videre gloriam
quam sancti merentur habere. Hec Tho. vbi supra.

Octauū caput principa

o le huius prime decadis est de perfectione
anīe rationalis raptē vel in extasim posi
te: sub quo septem questiones absoluentur
quarum quelibet infra suo ordine notabitur.

Prima questio octauū huius

p capitis est. Si aīa rapta vel abstracta a sensibus
possit ex natura sua diuinare vel futura cogno
scere sub qua septem questiuncule soluentur: quarum
quelibet infra suo ordine enucleabitur.

Prima questiūcula prime

p questiōis huius octauū capitis est: si diuinatiōes
in aīabus raptis insint eis a natura. Ad quā pri
mo videt rōndendum qd sint aīabus raptis naturales: qd
pbat ratiōe: auctoritatibus & exemplo. Ratione primo
sic. Cognitio intellectiua hoīs efficacior est q̄ cognitio
brutorū aīalium: sed quedā aīalia naturaliter cognoscūt
quedā futura: sicut cornicule crocitāres significāt pluuiā
mox futurā. Vnde virgilius prio georgicorū dicit. Et cor
nix rauca pluuiā vocat iproba voce, ergo multo magis

Caput Octauum

anima raptā naturaliter poterit futura cognoscere & diuinare. Ad hoc est auctoritas Augustini. xij. cōfessionū dicētis: q̄ aīa hūmana q̄n̄ appropiquat ad mortē p̄cognoscit que sūt futura subtilitate nature sue. & xij. sup Gen̄ dicit: q̄ aīa hūmana scdm̄ q̄ a sensib⁹ abstrahit cōpetit futura p̄uidere. Vnde vulgo dicit q̄ moriētes: vehemēter amātes: dormiētes rapti: frenetici futura nōnūq̄ diuinanē. Itē Greg⁹. iij. dial. c. xxvij. dicit: q̄ ipsa aīa hoīs subtilitate nature sue: exitura de corpe q̄ iay futura diuinat et p̄uidet: et ponit exemplū ibidē de quo sūt monacho (monasterij sui i vrbe: scī Andree v̄ scī Gregorij) noie Gerōtio: q̄ depressus graui molestia corpis: vidit albatos viros ad se desēdere dicētes. Ad hoc venim⁹ vt de monasterio gregorij quosdā frēs in militiā mittam⁹. s. Marcellū. Valentinianū: Angelū: & te etiā Gerontū q̄ nos aspicias. Quā visionē ad se reditus: illis tribus declarauit: qui oēs eodē ordine tūc mori ceperūt: quo fuerant in descriptione noiati. Sed in contrariū est Eccēs. viij. dicēs. Multa hoīs afflictio q̄ ignorat p̄terita: & futura nullo nūcio scire pōt. R̄nō dicēdū q̄ de diuinationē ab aīa rōnali futuroꝝ: m̄plex est modus dicēdi. P̄hi enī naturales dicūt q̄ huiusmodi diuinationē sūt q̄nq̄ per ipressionē causarū superiorū corporaliū. Manifestū est enī q̄ corpa superiora imprimūt in corporib⁹ inferiorib⁹. Vnde cū vires sensitiue sint actus corporaliū organoꝝ: cōsequēs est vt ex ipressionē celestiuū corporū imute t̄ q̄dāmodo fantasia et cū celestia corpora sint cause m̄corū futurorū sūt in imaginatione aliq̄ signa quorū iay futurorū. hec aut̄ signa magis percipiunt in nocte a dormiētib⁹ q̄ a vigilantib⁹ in die. Nam vt dicit ph̄s libro de somno & vigilia: q̄ deferunt de die dissoluunt magis: plus est enī si ne turbatiōe aer noctis: eo q̄ silētiore sūt noctes: & in

Prime decadis CXXIX

corpore faciant sensus p̄pter somnū: q̄a parui mot⁹ in teriores magis sentiunt a dormiētib⁹ q̄ a vigilantib⁹. Hī vero mot⁹ facit ex qb⁹ p̄uidēt futura. Est s̄ dū de diuinationē dicēdi modus: dñi Alberti i cōmento libri de sono et vigilia: q̄ dicit: q̄ sic lumē radorū stellarū: cōi catū elemētis: causat in elemētis quandā virtutē actiuā ad multos effectus: q̄s elemēta per se p̄ducere nō potuissent (sicq̄ elemēta sūt instrumenta stellarū) Sic etiam celestes intelligētie. i. angeli: organis n̄ris purificatis in fluūt in trāsecas virtutes: q̄bus ea q̄ fiunt a remotis et futura sepi⁹ variānt: q̄ fieri solet in aurora q̄n̄ digestionē cōpleta: fumi a stamacho ad cerebrū nō ascēdūt. Est & tertio cōmunis de diuinationē dicēdi modus theologorū dicētiū: q̄ reuelationes & diuinationes aiarū q̄nq̄ p̄cedūt ex naturale dispositiōe: q̄nq̄ demonū ostē sione: q̄nq̄ diuina reuelatione. P̄rio modo quādo aīa appropinquat ad ipsam mortē p̄cognoscit quedā futura subtilitate nature sue: quod non sic est intelligendū: quasi aīa ex natura sua aliquā vim habeat diuinationis: nam modus naturalis cognoscēdi aīe coniuncte est accipere cognitionē a sensib⁹: & non cognoscere futura abstracta a sensib⁹: vt dicit Tho. pri. par. Sed dicit aīa in morte diuinare & p̄cognoscere futura: q̄a cū ipsa abstrahitur a corpore & a corporeis sensib⁹ aptior redditur ad percipiendū subtiles motus & influxum: vel diuinū aut substantiarū separatarum v̄ corporū celestiuū. Secūdo sūt quādoq̄ hoīb⁹ reuelatiōes ex celestiuū corpoꝝ iimpressionē: vt dicitū est supra a philosophis. Tertio sūt ex demonū ostē sione. Cum enī intellectus demonū sit superior ordine nature intellectu humano: quedam cognoscunt demones etiā sua naturali cognitione que sunt i mota ab hominum cognitione: & talia possunt

Caput Octauum

hoibus reuelare: vt in tertia decade infra diceſ. Quedā reuelationis ſiunt ex diuina inſpiratione: ſic dicit Dañ. ij. Eſt deus q̄ reuelat miſteria de celo. Reuelat aut̄ deus ſecreta ſua hoibus: ſiue p̄ ſe ipſos: ſiue per angelos ſuos multis modis: videlz per ſomniū: p̄ viſionē: p̄ oraculum per mentis illuſtrationē: & per mētis exceſſū. P̄ mō p̄ ſomniū: cū dormiēdo aliqd̄ reuelat nobis: per ipreſſionē formarū imaginabiliū & illud qd̄ reuelat: tegitur ſi guris & vela imaginib⁹: vt cū Iacob dormiēdo ſcalas vidit. Gen. xxvij. Viſio eſt cū in vigilia aliqd̄ reuelatur per ipreſſionē formarū imaginabiliū: & eo ordine eueſniūt quo apparuerūt. Sicut viſio yſaie de qua dicitur. vi. eiufdē. Vidi dñm ſedentē ſup̄ ſoliū excelſus. & viſio Danielis ſuper ebdomadibus. Oraculū ē cū in ſomnis xp̄s vel angelus: pater: aut mater: v̄ aliqs̄ ſanctus v̄ ſancta p̄ ſona aliqd̄ aperte venturū aut nō: vitandū vel faciendū denūciat: & ſic fuit ſomniū Ioseph Mat. i. & ſomniū pincerne Pharaonis. Et huiusmodi oracula ſolēt fieri in aurora qñ digeſtio cōpleta eſt: & ſumi a ſtomacho ad cerebrū nō aſcendūt: que oracula nō indigent interpretatione ſi ſiūt doctis ſicut fuit Ioseph vir Marie. Et Lucianus cui apparuit ſanctus Gamaniel. Si autē ſiant indoctis indigent reuelatione: ſicut illud pincerne Pharaonis qd̄ Ioseph interpretat⁹ eſt. Et dicūt ſomniorū interpretes: q̄ oraculis preſtāda eſt fides: ſi nō ſint illuſiones demonū: quas ſancti viri vt dicit Greg⁹. in dialogis. In timo ſapore diſcernūt. Mentis illuſtratio eſt: vt dicit Iſidorus. iij. ethimologiaz. Plenitudo ſp̄s ſancti p̄ quas deus apoſtoliſ reuelauit ſecreta ſua ſc̄dm̄ illud apoſtoli Nobis autē reuelauit de⁹ per ſp̄m̄ ſanctus. & Actū. ij. Repleti ſunt oēs ſpiritu ſancto. Quibusdā autē reuelat deus ſecreta ſua p̄ mētis exceſſum ſiue extaſim aut raptū

Prime Decadis CXXX

ſicut vidit Petrus vas ſubmiſſum de celo cū varijs aijs libus. Actū. x. Sicut fuit extaſis ſiue ſecundum aliam translationem ſopor Ade: de quo infra diſſuſius declarabitur. Reuelat poſtremo deus ſecreta ſua quibusdā per ſenſibiliū ſignorū expreſſionē: ſiue p̄ rem corporeā extriſecus apparentē: ſicut moysi p̄ nubē loquebat⁹ deus: v̄ per vocē exteri⁹ ſonantē: ſicut Abrahe inſonuit dicēs. Ne extēdas manū tuā ſuper puerū. Gen. xxij. Siue p̄ parabolas myſtice ſignificantē. i. per vocē q̄ ſi hois formatas cū ſimilitudine alicui⁹ rei: ſicut Balaā. Numeri. xxij. Accepta parabola ait zc. Ad Auguſtinū & Grego. q̄ vident tōne: auctoritatib⁹ & exemplo tenere diuinationes in eſſe aie a natura vt adductū fuit in fronte hui⁹ queſtiuncule. Rñde⁹ & dicit cū Tho. pri. par. q̄ Aug⁹ loquit⁹ ibi nō aſſertiuē: ſed recitando opinionē platonis: q̄ poſuit aiam accipere cognitionē rerū ſc̄dm̄ p̄cipatiōnē ydearū: quā participationē meli⁹ recipit abſtracta a corporis ſenſib⁹. ſ. dormiēdo: aut in morte. Greg⁹ etiā nō intelligit diuinationē in eſſe aie a natura: ſed per reuelationē vt dictus eſt in corpore queſtionis. Hec Tho. pri. par. q̄. lxxxvi. & intra queſtiunculam adducti.

Secunda queſtiuncula eſt:

f Vnde cauſa eſt in aiabus extaſis ſiue raptus. Ad quas ſic reſponde⁹: q̄ cum in extaſibus ſopiant vires inferiores & aia ſepe ad miniſtrationē corpis ſuſpēdat. Ideo ſciendū eſt q̄ in hoie ē triū viriū naturalis ordo & ad inuicē cōnexio. ſ. virtutis naturalis: aialis ſiue ſenſitiue & intellectualis. & de cōi curſu virtus naturalis ſeruit aiali: et aialis ſiue ſenſualis ſeruit virtuti intellectuali. Nam videm⁹ q̄ virtus naturalis indiget in ſuis operationib⁹ calore & ſpiritib⁹ q̄ a corde originaliter p̄cedūt

Caput Octauum

& diffundunt per oia organa sensuum: & manifestum est etiam quod illis organis interius & exterioribus magis laborantibus: natura ibi de illis magis diffundit: & sic vno modo contingit illa organa in excessu actuationis virtutis sensitivae distrahi vel disreparari. Et itere spiritus naturales quibus indiget virtus digestiva exterminat vel deficit propter multitudinem generationum spirituum sensitivorum. Ex quo patet quod vehementes & fixae & profunda actuatione virtutis sensitivae interioris sopire possunt sensus exteriores: & similiter debilitare vires naturales propter illarum virtutum connexionem. Ex hoc primo sequitur secundum philosophum. quod omnis vehemens intellectualis spirituum contemplatio in qua fantasia vel interior sensitiva excessiue laborat naturales vires eneruat & soporat sensus exteriores: & sepe inducit extasim vel raptum: quod si in vehementi & intensa seu excellenti pure intellectuali contemplatione vires sensitivae non laborarent aut nullam dependentiam haberent vires naturales & animales: vel non impedirentur: hoc oportet provenire aliunde quam ratione dictae connexionis. Hec Henricus de Alia super Genesim.

Erria questiuncula est: Quot

duplex est gradus extaticae conversionis in deum seu contemplationis spiritualium. Ad quam respondet quod quadruplex. Primus cum anima propter vehementissimam intentionem & elevationem virtutis intellectivae in illa spirituali pura & excellentissima contemplatione dei suspenditur & relinquit corpus quo ad omnes operationes sensuum exteriorum & interiorum & actionum omnium naturalium virtutum: & hic gradus extaticus primus fuit in Adamo: de quo dicit quedam glossa: quod sopor ille divinitus ei immissus vires rationales non clausit. Sed obturatis siue sopitis corporis sensibus mentis oculos aperuit limpidius ut scire posset quid erga se ageret omnium

Prime Decadis CXXXI

artifex sapientia dei: & quod in praeteritis fecerit: & de longissime futuris factura esset. Hunc primum gradum ascendit. b. Paulus qui nescivit an anima vegetaret corpus an corpore relicto in paradiso rapta esset: vel etiam forte simul in vno loco vegetaret: & cum hoc realiter in caelo empyreo esset. Secundus gradus extaticus est in quo anima relinquit corpus quo ad omnes operationes sensuales interiores & exteriores licet non suspendant operationes naturales sicut in primo gradu. Tertius gradus est in quo anima in contemplatione intellectualium rapta solum relinquit corpus quo ad actum sensuum interiorum. Quartus gradus est & infimus quando sopitur solum sensus exteriores per intensam actuationem sensus interioris simul et intellectus & rationalis effectus. Causas hanc extasim Ricardus de sancto Victore libro de contemplatione reducit in tria genera dicens. Tribus de causis ut michi videtur in mentis excessum adducuntur: quia vel ex magnitudine exultationis fit: vel mens quae sic se metipsam non capiat: & supra ipsam elevata vires inferiores sopiant. Magnitudine ergo devotionis anima tanto elevatur quanto divino amore & charitatis desiderio igne succenditur & resolvitur: ut quasi sumus eleveat. In summa magnitudine vero admirationis anima in extasim rapitur: quoniam in admiratione summa pulchritudinis aut divinae maiestatis suspensa tam vehementi sopore concutitur ut a suo statu penitus excuciat. Magnitudine gaudij vel iocunditatis anima rapitur quoniam illa intimi amoris suavitate habundantia in ebriata: quod sit: quod fuerit penitus obliviscitur: & super mundanum quandam effectum sub quodam nostre felicitatis statu raptim transformatur. Ex quibus patet quod anima per statum vite potest tantum elevari ad excessum contemplationis pure intellectualis: quod intellectus non vteretur ministerio fatalitatis sensitivae interioris vel exterioris cum sopitione virtutum inferiorum

Caput Octauum

animalium & remissione naturalium: vt patet in viatoribus excessiuus. s. in adaz in statu nature integre: & Paulo apostolo & quibusdam alijs. Hoc patet: quia intellectus eorum separatus a fantasmatibus quorum nullum est tante eminentie vt possit diuinam essentiam representare. Nec etiam aliqua intellectualis species creata: imo etiam in illa clara dei visione mens ita rapitur vt nichil per tunc percipiat aliud nec sensitue nec intellectiue. Vnde talis visio in aliena uit. b. Paulum & operationem anime eius in corpus tali ter suspendit: quod nesciuit an etiam anima corpus animaret vt separata esset. Propter quod dicitur Tho. quod impossibile est quod homo in statu vie videat clare deum per essentiam sine abstractione a sensibus aut sine extasi aut raptu quo sopiant vires animales. Vnde & Exodi dicitur. Non videbit me homo & viuet. Ex quibus patet quod cum Adam & Paulus eundem gradum primum extasis habuerint: & ergo equales intellectiue. Non autem forte extasi theologi constituti sunt. Hec Henricus de Assia super Genesim.

Quarta questiuncula est: An

Plato & Aristoteles potuerint naturaliter tantam theologia acquirere: quantum Adā & Paulus in extasi positi. Ad quam rident aliqui opinatiue: quod Adam & Paulus non fuerunt maiores philosophi Platone & Aristotele. & isti tenent quod intellectus in corpore manens potest se sine adminiculo & actione virtutis sensitue seu fantastice reducere in contemplationem pure intellectuales scientie. & se actuare respectu specierum & habituum quos alias intellexit. Et probant hoc primo: quia non videtur nobilis virtus intellectiua magis dependere in reductione ad suum actum a virtute sensitua interiori: quam ipsa sensitua interior a sensibus exterioribus: sine quorum

Prime decadis CXXXII

tamen actionibus sepe interior sensus exit in actus suos: sicut in somnis manifestum est. Item non videtur verisimile quod ista nobilis natura intellectualis esset a creatore deo tam inseparabiliter illis corporeis viribus sensus aligata quod sine earum actuacione in nullum actum cognitio nis posset se reducere: & quod per nullum exercitium in cognoscendo & intelligendo posset acquirere in sui natura species intelligibiles & habitus per quos suspensa omnium actuacione sensituarum virium pure intellectualiter aliquid celestium vel aliorum cognoscere posset. Item in statu nature integre seu innocencie talis modus cognoscendi & contemplandi pure & intellectualiter videtur vtiq; possibilis fuisse: sicut & in statu corporis glorificati: pro quo statu forte intellectus licet informabit corpus: tamen in nullo iuuabitur a cognitionibus sensituis nec interioribus nec exterioribus. Et ideo non est essentialis nec tam necessaria conexio virtutis intellectiue existentis in corpore ad vires sensitivas quod sine illis nobilis vis intellectiua non sit apta nata se cognitiue actuare. Item si sic: ergo anima rationalis exuta nichil intelligeret nec sciret de communi cursu de omnibus hijs que in corpore sciuit: nec respectu quorum tuncumque intelligibilium ex habitibus & speciebus in corpore acquisitis se actuare posset: quod videtur magne imperfectionis. Hec sunt argumenta domini magistri Henrici de Assia que adduxit Parisius disputando in hanc materiam. In oppositum est scola omnis communis dicens quod quiditas rei materialis est obiectum intellectus viatoris. Et experientia demonstrat fantasiam laborare cum intellectualiter operamur seu occupamur. Patet ergo quod nullus purus viator philosophus in theologia Paulo et primo parenti se potest comparare. Et sic patet responsio ad questiunculam. Hec Henricus de Assia super Genesim.

Quinta questiuncula ē: Quā-

re mulieribus sepius fiūt reuelationes q̄ viris. Ad quā r̄ndet̄ q̄ de hoc a phis triplex causa natu-
ralis solet assignari. Pr̄ia accipit̄ ex q̄litate cōplexiōis: q̄a mulieres naturaliter multū h̄nt de humido: humidum aut̄ cū inceptuz est moueri nō cessat quo vsq̄ attigat ad id qd̄ intendebat. Ex quo cōtingit mulieres diuti⁹ stare in suis cogitationib⁹ & imaginatiōibus q̄ viros. Vnde vir citius digeret suas cōceptiones vel imaginatiōes q̄ re minus apparēt eis mirabilia. Et q̄a humidū etiā (qd̄ vt dictū est in mulierib⁹ habūdat) est bene receptiuū figurarū: & diuersas etiā figuras recipit exinde est q̄ ipsi mulierib⁹ apparēt plura mirabilia & diuersa somnians. Secūda causa accipit̄ ex defectu rationis. Nam mulieres (sicut dicit̄ in politicis) h̄nt rationatiuū inualidū vnde minime vigēt ratione et discretiōe in compatiōe ad viros p̄pter qd̄ si eueniāt mulierib⁹ aliq̄ fantastice appitiōnes & visiones mirabiles: minus est ratio cōtradiēs q̄ i viris. Tertia cā sumit̄ ex habundātia passionis. Nam sicut dicit̄ ph̄s in li. de somno & vigilia. Illi q̄ sunt i passionib⁹ ad modicā similitudinē mouent̄ & credūt veruz eē qd̄ apparet. Vnde q̄a in mulierib⁹ habundāt passiones: ideo statim ad modicā similitudinē v̄l speciem credunt ei qd̄ sibi apparet. hec ex Iohāne de sancto Gemiliano.

Sexta questiuncula est: An

prophetie & reuelationes vaticinantium & quandoq̄ raptarum mulierum christo vere deuotarum: vt puta Brigide. Catherine de Senis & similibus haberi debeant pro indubitanter veris & predictis tanq̄ a spiritu sancto edite. Ad quam respondet

tur simpliciter q̄ ne p̄ indubitanter veris haberi debēt nec tanq̄ a sp̄u sc̄to edite acceptāde vel p̄dicandē sunt. Tuz q̄a huiusmodi similia fieri possunt ex industria hūana exercitata: & lumie fidei confortata. Tum q̄a nichil phibet illas q̄nc̄ fuisse illas eo q̄ forte nō sine culpa p̄fuerūt illa facere que ad eas nō p̄tinuerūt. Docere eni v̄l p̄dicare mulierib⁹ iuxta ap̄lm nō p̄mittit̄. Tū quia potuit fallere eas q̄nc̄ fantasia nimis fatigata. Tum quia si libri earū bene considerent̄ occurrūt ex dictis & modis dicendi aliq̄ minus sapida: minus rōnabilia aut veritati dissona. Tum q̄a p̄phetie earū supua cue vident̄ & doctrinē. Cum autentice ex sacris scripturis & sanctis doctoribus habeat̄: quicq̄ de talib⁹ est saluti necessarium. Tum q̄a stat aliquē esse valde sanctū: & t̄n oēm doctrinā eius esse ex sp̄u humano. Tum q̄a nō cōstat eas misas fuisse ad docendū vel p̄dicandū a deo: nā si deus officio earū voluisset in docēdo & p̄phetando uti: vtiq̄ sanctorib⁹ mulierib⁹ i hoc vsus fuisset vt sc̄ta Helisabeth: & s̄p̄ibus: quas cōstat nichil taliū attētas: s̄ solū studuisse p̄fectioni virtutū: nichil se itromittētes de ipertinētib⁹ earū statib⁹. Potuit t̄n esse q̄ deus ad supplendā negligentiaz ordinariōis: & ad ipsorū maiore confusione suscitauerit quādoq̄ & suscitet quāsdā mulierculas tanq̄ doctrices & p̄phetas: sicut etiā apparet in vatib⁹ vtriusq̄ sexus i populo hebreorū: vt sic p̄pter nouitatē et raritatē: mulierū doctrine legant̄ ab hijs q̄ diuinos libros & diuinas scripturas legere neglexerunt: & cupiunt doctrinarum nouitatibus auribus pruriri & conuerti ad fabulas poetarum. Sicut etiā p̄pter negligentiam iudicum israel suscitauit deus spiritū pueri iunioris Danielis ne sanguis innocens Susanne effunderet̄. Dan. xij. Hec Henri. de Assia super Genesim.

Caput Octauum

Septima questiuicula est:

S. An vaticinia futurorū a Sibillis: & quarūdam magnarū & phitonissarū in populo gētili, sine credēda eis reuelata a spū sancto: & q̄re solis Sibillis mulierib⁹ apud gentiles concessus est de xp̄o vaticinari: & nulli alteri: ex vaticibus babilonicis: philosophis siue poetis. Ad quā sic respondet Aug⁹. xxi. de ci. dei. q̄ Sibille siue bone fuerint siue male: in hijs que de xp̄o & alijs ad salutē humanā p̄tinentibus p̄dixerūt: credendū est q̄ a deo fuerint inspirate. Non enī est verisimile q̄ diabolus reuelaret hominibus ea que p̄ salutē eorum preciebat esse ventura. Et q̄ sit hoc verū de Sibillis bonis: patet ex nominis interpretatiōe. Dicit enī Sibilla quasi dei mens: quia syos grece latine dicitur deus: & bellē. i. mens. quasi mens dei. Erant enī (vt Aug⁹. xvij. de ciui. dei. c. xxij. & Isidorus. viij. li. etymo. dicit) apud gentilem poplū quedam femine virgines: vel nō virgines famose in cognitione occultorū de futuris: & alijs: que quidem apud gentiles consulebant in dubijs euentib⁹ quasi ex merito singularis vite noticiā mētis dei vel deorum habentes: sicut apud habreos consulebant veri prophete. De qbus dicit Aug⁹ vbi supra: q̄ sicut olim extra populum isrl: & ante in populo gentili erant aliqui boni & sancti viri a deo specialiter illuminati & directi: de quibus fuit Iob. Cornelius & alijs. Sic etiā & aliquę femine sancte & religiose esse tunc poterāt a deo de futuris de xp̄o & alijs specialiter illuminate. Vnde de vaticinio vnus illarū Sibillarum dicte Eritha vel Cumana loquēs Aug⁹ vbi supra dicit: q̄ a deo nichil hēt in toto carmine suo qd̄ ad deos: falsos: cultū p̄tineat vt in eorū numero merito cōputāda videat que p̄tinet ad ciuē

Prime decadis CXXXIII

natē dei. De malis etiā mulierib⁹ siue magis & diuinatricibus vanis artib⁹ ibutis: p̄z etiā q̄ aliq̄ earū magis ydonee ex dignatiōe diuine clementie in testimoniū salutaris futurorū poterant certis occasiōib⁹ datis: illuminari specialiter a deo de faciendis: sicut occasione data illuminatus fuit Balaam ariolus qui licet malus fuerit: tñ predaram de xp̄o p̄phetiam expressit: vt patet Numeri. xxij. Donū enī p̄phetie nō solum se extendit ad bonos sed etiam cōmune est bonis & malis: sicut & ceterę gratie gratis date. In ceteris vero ad xp̄m nō p̄tinentibus iste diuinatrices magis a diabolo poterant illuminari: sicut sup̄stitiosi sapientes babilonij. Sed si q̄s quereretur quare in solo sexu femineo inuente sunt apud gentiles quedā mulieres p̄phetisse de xp̄o vaticinātes: et nullus de vaticibus famosis babilonicis in artibus diuinatorijs expertes: quos reges gentium in dubijs consulere cōsueuerūt vt patet de Pharaone & Nabuchodonosor & aliquib⁹ phōz aliqd̄ de xp̄o: vel de futuro iudicio: aut de resurrectione & ceteris de qbus Sibille locute sunt: vaticinatus est. Respondet q̄ horū & sicut secretorū dei rōnes reddere pōt solus q̄ a deo de huiusmodi ēruditus. Vel forte sic factū est cōsuetudine dei qua sepe eligit infirma huius mūdi vt confundat fortia. philosophi autē sequētes solum cognitionem que naturali inuestigatiōe de deo & creaturis haberi poterat: ponētes obicem p̄sumptiōis & sup̄bie: diuinas reuelatiōes desup̄ recipere nō meruerunt. Potuit tñ fieri occulte a deo: vt etiā poete aut aliq̄ phi vt aliqua fingerēt vel dicerēt: que deus p̄ generali salute hoim facturū erat in mundo: licet illi phi vel poete ad huiusmodi nō respicerēt sed ad alia: circa que eorū intētio versabat sicut factū est i Caypha & Virgilio & alijs. Hec ex dño Henrico de Assia super Genesim.

Caput Octauum

Secunda questio octauum

f capitulum est de somno corporali. Circa quam tres questiuuncule soluentur: quarum quilibet infra declarabitur.

Prima questiuuncula est: Quid

p sit somnus corporalis & unde causatur. Ad quam sic respondetur: quod somnus secundum philosophum est retractio ad interiora: spiritus vitalis & animalis: quorum alter est vehiculum caloris: & alter speciei sensibilis. Vel ut alij dicunt. Somnus est fixa suspensio virium animalium. id est. sensitiuorum ab actibus suis. Quod de communi cursu contingit ex hoc quod diffusio spirituum vel alterius influentiae ad sensationes necessarie impeditur a corde vel cerebro: & quod diu hic influxus impeditur: tandem cessant & quiescunt vires sensitiue ab actibus suis. Potest autem dictus influxus impediri vel non fieri multis de causis & modis. Primo ut dicit Albertus ex parte corporis: sicut fumalis euaporatio ex membris digestiuis ascendens per venas ad regionem cerebri frigidam: ubi fumus illo frigore condensatus: descendendo constringit nervos: & obstruit ceteros meatus spirituum ad organa exteriorum sensuum: quod spiritibus ad ipsorum actuationem requisitis sic priuati non percipiunt exteriora obiecta. Alij clarior idem sic dicunt: quod dictus influxus impeditur per fumum ascendente a membris digestiuis ad cor: vel ad locum capituli. id est. cerebri: ubi est concursus nervorum deficientius spiritus. vel ubi spiritus naturales sublimantur in spiritus animalis: quod quidem fumus per dictum influxum impediri potest: vel replendo nervos: vel comprimendo vel ad frigiditatem redactas constringendo. potest etiam naturaliter ex parte corporis fieri sompor sine tali fumo: & hoc propter aliquam oppilationem seu alterius modi obstructionem meatuum interiorum. Causatur

etiam somnus ex parte anime propter concursum caloris & spirituum ad locum alicuius lesionis interioris vehementer torquentis. quoniam ex defectu caloris & spirituum in radice in quam spiritus descendiunt: necesse est ut sensus a suis actibus cessent sicut contingit in amebus: quoniam amebie accidunt ex inactione. id est. debilitate. Quoniam etiam accidunt per quandam retractionem seu reuocationem spirituum ad interiora ratione alicuius passionis interioris: iuxta illud Luce, xxij. & Mat. xxvi. Erant oculi eorum grauati & dormierunt pro tristitia. vel ratione. alterius accidentis. ut in syncope. Quoniam etiam accidunt somnus ex vehementi fatigatione vel attenuatione vel assiduata contemplatione propter que requirunt vires interiores adiuuari ut patet in raptu & extasi. Fierunt etiam quoniam sopores ab extra. scilicet ex dulcedine alicuius melodie: per quam exteriores sensus cadunt ab actibus suis. propter quod ut dicit philosophus. viij. politicorum. In templis fiebant melodie quibus aliqui rapiebantur. Quoniam fuerunt etiam ex vehementia subiti terroris: quandoque ex lesione capitis vel alterius membri extrinsecus illata: ut dum homo cadit super caput: aut sanguinem trahit. Hec Albertus magnus & dominus Henricus de Assia super Genesim.

Secunda questiuuncula est:

f Quid sit somnus vniuersalis & partialis. Ad quam respondetur: quod somnus vniuersalis dicitur quoniam exteriores sensus cum vi etiam intellectiva sopiantur & quiescunt. Vel somnus vltis secundum Auicennam prima tertij. ca. de subeth. est redditus spiritus animalis ab instrumentis sensuum & morus ad principium suum. scilicet. cerebri: cum quo scilicet redditu priuantur ipsorum instrumenta ab exitu operationis in ipsis. scilicet. instrumentis: nisi ab illis instrumentis que necessaria sunt ad hoc ut vita permaneat: & illa sunt sicut instrumenta spiritus sicut pulmo: cor: arterie & diafragma. Partialis autem

Caput Octauum

Somnus est triplex: aut cū exteriores & interiores sensus sopiunt vi intellectiua vigilāte: vel cū ligantur exteriores sensus: solutus a sōno sensib⁹ interiorib⁹: vt p̄ i hīs q̄ dormiēdo ābulāt in nocte v̄ cū interiores sensus ligantur solutus exteriorib⁹. Primū aut̄ horū scdm̄ quosdā possibile ē: qd̄ pbāt sic, nā sicut interior sensus vigilare p̄t̄: ligato p̄ somnū exteriori: vt patebit infra. Ita nichil phibere videt̄ q̄ intellect⁹ habitibus & sensatiōib⁹ sufficiēter habituatus sepe vigilet. i. cognoscat iue actuet̄ respectu intelligibiliū: & q̄ vtręq̄ vires sensitiue sopite sint. Qd̄ si dicat̄ scdm̄ phōs: q̄ necesse sit ad actualē intelligibilitatē fantasmata speculari: igit̄ intellectus nō actuat̄ nisi cōsensitiue ad actuationē fantasie. Rndet̄ q̄ si illud dictū cōsensitiue hēat veritatē. Intelligit̄ de cōi cursu hūane cognitionis & in prima acquisitionē intellectualis noticie. Vel est verū respectu illorū intelligibiliū respectu quorū adhuc nō hēt sufficiēter intrinsecos in se habitus & spēs scdm̄ quas in actu exire possit sine āminiculo virium sensitiuarū. Secus aut̄ est de intellectu sic habituato qui vt seipsus actuet̄: nō oportet ad fantasmata se cōuenat. Istā intellectualē vigiliā sensisse videt̄ sensibus sōno ligatis q̄ dixit ego dormio & cor meū vigilat. & scdm̄ hāc opinionē sōnus vtrorūq̄ sensuū nō pōt̄ sopire intellectū nisi mundū vel insufficiēter habituātū. Scdm̄ aut̄. s. ligamentū exteriorū sensuū: solutus a sōno interiorib⁹: etiā manifeste apparet in q̄busdā qui nocte dormiendo surgūt: & ambulāt sine offendiculo: & faciūt aliq̄ opa vigilantīū. s. loquunt̄: clamāt: iduūt se: ascendūt arbores: exeūt domos ad cāpos: siluas: i sequunt̄ inimicos: et q̄nc̄q̄ i terficiūt: & reuertunt̄ ad lectos suos: vt dicit Alber. in cōmēto sup li. de sōno & vigilia. Pnt̄ etiā & tertio alii qui scdm̄ exteriorē sensitiuā vigilare: & dormire scdm̄

Prime decadis CXXXVI

interiorē: sicut audiui de vno taliū q̄ realiter sensit. Vigilant etiā q̄nc̄q̄ tales scdm̄ sensus & simul scdm̄ vim intellectiua que fortassis etiā quodāmodo actuari potest ad actuationē exteriorū sensuū interiorib⁹ sensibus ab oī actu suspensis. Vnde si de⁹ in hoīe vigilāte suspēderet ad tps oēm actionē interiorū sensuū sine ipedimēto in fluentie virtutis & spirituum ad sensus exteriores: qd̄ phiberet hominē & sensitiue videre & intellectuē via rationari: & ita sufficiēter se se in ambulando vel ascēdendo dirigere & custodire. Hec Henri. de As. vbi sup̄.

Etia questiūcula est: Un

de causatus est somnus Ade a principio: cum nichil de p̄dictis causantib⁹ somnū nec fumalis euaporatio cibi potuerit ad caput ei⁹ vel cor ascēdere: nec in paradiso comederit de fructib⁹ ante formationē Eue & qd̄ vidit Adam in sopore illo. Ad quā sic rndet̄: q̄ sōn⁹ ille Ade siue rap⁹ siue extasis nec ab angelo fuit nec a celo nec a cibali fumo aut fatigatiōe que nō erat in statu inocētie. S; fuit imissus a deo tanq̄ cōueniēs dispositio ad recipiēdas diuinas reuelatiōes: q̄a vt dicit Aug⁹. Nisi ab hac vita quisq̄ quodāmodo moriat̄ siue auerſus & alienat⁹ a corporeis sensib⁹ fuerit nō subuehit̄ in visitiōē dei & celestius. In quo raptu siue extasi pius & largissim⁹ deus primo hoī principio toti⁹ posteritatis ostēdit magna & mirabilia. Ipse enī Adā in ipsa extasi siue excessu mentis posit⁹: & in illud qd̄ statū nature excedebat eleuatus: vt dicit glo. ad Ephe. v. Primo p̄pheta effectus est. Nam excitat⁹ ex sopore & mulierē formatā ex ipso aspiciens diuina reuelatiōe illustrat⁹: ydiomate hebraico dixit. Nunc hoc os ex ossibus meis & caro de carne mea: p̄pter hoc relinq̄t homo zc. Ingressus etiā est in

Caput Octauum

sanctuariū dei & intellexit nouissima ab initio & primo vt dicit glo. reuelatū est ei q̄ ex eo nasciturus esset hō qui vere de⁹ esset: cui⁹ morte hoīm genus redimeret: & de cuius latere in cruce morientis fidelis ecclia formaret. Intellexit etiā q̄ mūdus esset pdendus peccato q̄uis nō suo. Tunc forte intellexit mysteriū trinitatis: creationē mūdi ex nichilo: destructionē eiusdē. accepit in illa extra si reuelationē casus angelorū. Intellexit sacrificia q̄ erāt futura in remediū originalis peccati: q̄uis illud futurū ei esse non reuelaret. Intellexit excellentissimam illā futuram vitā in q̄ post in eternū viuēdo sine nutrimento: habituri essent hoies in clara dei visione: si in hac vita mā data dei custodirēt. Instruq̄ fuit in naturalib⁹. & moralib⁹ sciētijs. Tunc etiā accepit excellentē cognitionem theologica supnaturalē vt primis reb⁹ noīa iponeret: & rerū pprietates cognosceret. Vnde cōstitur⁹ ē prim⁹ phūs prim⁹ theologus in vtraq̄ sciētia pfectus scdm mensurā in itij sui status. Vnde Vgo libro sexto de sacramētis loquens de phia & theologia primi hoīs dicit. Rerum vī sibilis oīm q̄ cū hoīe & ppter hominē facte erant pfectā cognitionē primū hominē simplici diuine inspiratiōis illustratiōe accepisse nulli dubiū esse debet. Nam de⁹ rationabiliter ei tribuit sciam eorū q̄ ppter ipsū fecit: et q̄ rum gubernationē: dispositionē & pudentiaz ipi homini religt. Si autē p vita tpali cōseruanda & disponenda in reb⁹ transitorijs tam scientiā magnā accepit: multa magis p vita eterna adipiscēda excellentiorē & habūdantiorē de celestib⁹ & supnaturalib⁹ cognitionē habere debuit. Sic in extasi & excessu mentis Paulus positus vidit archana dei que nō licet homini loqui. Sic etiā que dam mulier ordinis nostri predicatorū virgo mirabilis humilitatis & deuotiōis in vrbe veteri tempore nostro

Prime decadis CXXXVII

extasim patiebatur: quotiens aliquis ei verba deuota & feruentia loqueretur: cūq̄ poneretur in lecto dum rapti incipiebat: eleuatis paulatim manibus & pedib⁹ ad modum pedū crucifixi dispositis sic efficiebat immobilis vt nulla violentia manus vel brachia flecti: vel ipsi pedes possent aliqua tenus disiungi. De mirabilibus autē & archanis que in ipso raptu percipiebat aliquando: paucis & cum difficultate aliqua reuelauit. Hec Henricus & Iohannes de sancto Geminiano.

Teria questio hui⁹ octau

capitis est de somnijs siue apparitionibus fantastis somniorum Circa quam sex questiuale soluentur.

Prima questiūcula est: Quid

sit somniū & etiā vnde causant somnia siue apparitiones fantastice somniorum. Ad quam sic responderetur q̄ somniū scdm philosophum libro. ij. de somno & vīgilia est fantasma factum a motu simulacrorum a similitudine sensibili in dormiente secundum q̄ dormit: huiusmodi autem somnium seu fantasma ortum habere potest ex pluribus & sic possunt somnia plures causas habere. Nam somniorū duplex est causa in generali. s. interior & exterior. Prima interior etiā est duplex. Nam prima est mentalis sine spiritalis. s. cogitatio vel affectio in quantum illa occurrunt fantasie hominis in dormiendo. circa que eius cogitatio & affectio fuit immo rara in vigilando. Secunda causa somniorum interior est corporalis dispositio. Nam ex dispositione interiori corporis formatur aliquis motus in fantasia cōueniens tali dispositiōi sicut homini in quo frigidi humores habundant occurrit q̄ sit in aqua vel niue. Et propter hoc

Caput Octauum

medici dicunt esse intendendū somnijs ad cognoscendū dum interiores dispositiones corporis. Secunda causa somniorū est exterior: & hec est duplex. Prima est spūalis que quāq; est a deo qui ministerio angelorū aliqua hominib; reuelat in somnijs vt dictum est supra. Quando q; aut operatione demonū apparent dormiētib; aliqua fantasie ex qbus quāq; aliqua futura reuelant hijs q cū eis habent pacta illicita vt dicit infra in tertia decade. Secunda causa exterior est corporalis. s. imutatio imaginacionis vel fantasie in quantū imaginatio vel fantasia dormientis imutatur: vel ab aere cōtinente. vel vt astronomi dicunt ex ipressione celestis corporis vt sic dormienti aliquę fantasie apparent cōformes dispositioni celestium. Pro quo intelligendo notandū q astronomi dicunt q celū siue corpora celestia per se operant ad somnia. Nam multotiens dicūt hominē somnia esse cōformia stellarum habitudinibus & cōsitationib; intantū q scita dispositiōe celi hora somnij astrologus dicere potest de quo facto somniū fuit. Et dicūt q sicut cū colera in homine habūdat somniat homo de rebus calidis & rubeis & cū flegma habundat de rebus frigidis & aquosis: vultu effectus naturales causati a causa naturali. Similit̄ celum potest influere cognitionē effectū quos virtutibus cōtinet: & per consequens imprimere per se dormiētibus ad somniandū. Quibus respondet q licet celum aliqd operari possit ad somnia: hoc tñ nō est per se. s. p̄ impressionē noue speciei vel cognitionis interioris sensualis vel intellectualis. Sed est solū per accidēs ad aliam quam transmutationē corporis scdm sensibiles qualitates. Nam influētia calefactiua nō pot̄ imprimere prius speciem coloris sensui interiori q̄ causet realem calorē qui obiectiue moueat sensum tactus. Et cū dicit secundum

Prime decadis CXXXVIII

astronomos quod quāq; inuēta sunt sonia hoim cōformia habitudinib; & imaginib; stellarū: vt pote Piscis: Cancris zc. Dicit q hoc raro vel nunq; exptus est: vel est a casu: v; q̄ aliq; exercitatus in huiusmodi post somniū (nō aut ante) iueniet aliquā concordantiā in celo cū re vel reb; de qbus somniauit. Sed. b. Aug; sup Gen. ad litterā dicit. Hoc quidē occulta malignorū spiritū de ceptione fieri potuit: qui hoibus intētis talib; vanitatis: sic in eorū dānationē & erroris prenosticationem: astrorū p̄pagatiōe illudere cōsueuerūt. Et negat q ille humor qui dicit melācolia vel colera pducatur in hoimē somniantē v; frenetico species calidas vel humidās: v; caprarum vel serpentū v; species cuiuscūq; rei differentes spē ab illis humoribus: que talib; apparere cōsueuerunt. Et ratio negationis est: q̄ causa naturalis nō pot̄ per se speciē effectus sui realis prius pducere in sensu v; intellectu: q̄ illū effectus pducatur in esse reali. Qd si dicatur: vnde causant huiusmodi fantastice apparitiones i somnijs. Dicitur q contigūt ex irregularitate mot; spirituum & humorū & partiū interiorū organorum in quibus fit sensatio & fantasmata reseruatō: que quidē fantasmata talibus motib; respectu inuicē confundunt & monstruose coniungunt. Et ita contigunt tales apparentie somniorū. Hec ex Alberto & Henrico.

Secunda questiuncula est:

¶ Si spūs boni & mali possint appere & imittere somnia viuis. Ad quā respondet affirmatiue & prius de spiritib; bonis dicamus. Ingerunt eni quāq; somnia clara viuis benignitate spiritū bonorū de quibusdam: ad bonū iporum v; aliorū p̄nētib; & sic Alberto magno fuit imissū somniū clarū de casu pueri de molē diño in ripā in nocte: vt sic q̄ eps erat: maiori pietate &

Caput Octauum

cōpassiōe moueret erga matrē pueri: que sibi de mane de submersiōe pueri filij sui cōquerēda erat. Sic etiā Galie no fuit inmissum somniuz de cura cuiusdā infirmi patētis egritudinē splenis: qui vt ipse narrat cū diu de cura illius sollicitus fuisset: & remedia diligēter questuisset: sōnauit quadā nocte q̄ sanguinē traheret de vena q̄ est inter auricularem & anularē digitos: quod fecit & sanatus est: q̄ si ita diuina bonitas p̄ bonos spūs dirigit hoies facientes qd̄ in se est ad ea que sunt in salutē corporuz: lōge vtiq̄ fortis diriget p̄ bonos spūs hoies debite sollicitos p̄ bonis moralib⁹ & spiritualib⁹ sibi vel alijs acqrendis & maxime illos qui presunt: sicut rex Salomon specialiter directus fuit per somniuz de bono regimine populi sibi cōmissi. vt habetur. iij. Reg. ij. p̄ hoc facit q̄ Cayphas cū esset pontifex anni illius p̄phetauit dicens. Expedi vobis vt vnus moriatur pro populo ne tora gens pereat. Sic sepe regibus etiā infidelibus per somnia multa ostensa sunt vt regi Pharaoni futura fames. Gen. xli. & regi Nabuchodonosor futura regnorū dispositio de qua sollicitus erat Daniel. ij. Et merito angeli dirigunt & inclinant reges & principes per somnia ad salutē eorum quorum curam habent. Nam aliqui angeli vt dicetur infra in secunda decade tanq̄ gubernatores presunt puīntijs & regionibus: & per consequens regib⁹ & principibus regionū in eos influendo hoc vel illud put nos uerunt expedire saluti cōmissorum. Ex quibus apparet q̄ inter ceteros illorum qui presunt somnia magis notanda sunt tanq̄ prefagiū de futuris habētia. Et ideo dixit quidā de phis q̄ regio somnio credendum est. Nouerant enī q̄ salus populorū consistit in capitibus eoruz. i. in hīs qui presunt. Secundo ingeruntur q̄q̄ somnia viuis a spiritibus malis: vel ad deceptionē vt quis credat

Prime Decadis CXXXIX

p̄pheta dei: qui est p̄pheta diaboli: vel ad confirmationē alicuius erroris vel sup̄stitionis. vel ad alicui⁹ vicij ipulsiōnē & excitationes. s. sup̄bie vel luxurie. q̄q̄ vt p̄ has visiones claras & somnia se tanq̄ p̄phetas aut deo familiares extollant: de facili enī reuelationes extollunt. Sensit hoc ap̄ls q̄ dixit. Datus est michi stimulus carnis angelus sathane ne magnitudo reuelationuz me extollat. Sic Socrati fuit inmissus somniū a quodam demone sibi familiari vt posset interpretari somniū Platonis ad huc pueri: qd̄ habuit de cygno quē Atheniēses imolant dec veneri quā colūt. Socrates enī p̄cedēte nocte prius q̄ Plato ad eum eruditionis gratia a patre fuisset adductus vidit somniū a spiritu familiari inmissum: cygnū. s. qui apud Athenienses veneri dicatur: dulcissime canentem & a terris vsq̄ ad celos cantando subuolantē: quod postea Platone adducto ad se: hic ille est inquit cygnus quē ego preterita nocte tam suauissime canentē somno videram. Sic etiā quibusdam phis ab assistentib⁹ sibi demonibus fuerūt inmissa somnia de aliquibus effectibus: vt ex eis postea concluderent discursiue esse aliquos spiritus se abiliores & subtiliores & sic inducerentur ad sup̄stitionē vel errorē vel etiam q̄q̄ ad veritatem: vt patet de platonis & Tullio veritati catholice in quibusdam adherentibus. Hec ex Henrico de Assia.

Etia questiuicula est: Si

spūs vel aīe mortuorū possint in sōnis mōnere ad bonū: v̄ abducere a malo viuos: et si sint seruāde & exequēde mortuorū mōnitiōes. Ad quā r̄ndē affirmatiue. Nam q̄q̄ a spiritib⁹ mortuorū et ab aīab⁹ i purgatorio existētib⁹ imittunt sōnia viuis: rogātes p̄ eis orari vt ps. iij. dia. Q̄q̄ et p̄mittit eis: viuis sōnia i gerere

Caput Octauum

admonitoria vel etiā puocatoria ad bonū vel a peccatis
quibusdā reuocatoria. De aiabus vero damnatis nō puto
somnia imittere viuis sinant: quis nichil phibeat viuos
etiā de mortuis dānatis somniare: quōq; arte demonū ad
finē vt credant saluare aut vt preces & elemosyne viuos
tū p illis frustra fiāt. Qualitercūq; tñ sit somnia de mor
tuis nō sunt obseruanda a viuis tanq; semp ipsi p talib⁹
moueant vt mortuis subueniatur elemosynis & p̄cib⁹.

Quarta questiūcula est: An

q̄ sonia amētū & stultorū habeāt p̄lagiū alicui⁹
veri. Ad quā Albert⁹ volēs pbare q̄ soniorū
imissio nō sit a spiritib⁹: s; ex causis naturalib⁹ respon
det affirmatiue dicens: q̄ mltis amentib⁹ & fatuis pluri
mū sonia p̄lagius habētia accidere solent. Sed hoc negat
dñs Henric⁹ dicens: q̄ nesciat vbi Albertus hoc legerit
aut q̄ expientia didicerit. ipse eni nunq; vidit fatuū p
phetasse: aut sonius notabile futurorū designatiuus ha
buisse: imo cū fantastiū fatuorū sit tumultu cogitatio
nū & passionū maxie distractū inquietū & cōfusū: iō
est maxie idispositū ad receptiōs reuelationū et soniorū.

Quinta questiūcula ē: Qua

q̄ re spūs boni nō clare erudiūt hoies p sonia. s;
enigmatice & pabolice: cū finis imissionib⁹ so
niorū sit significatio aliorū q̄ sciri vel p̄sciri expedit
hoib⁹. Ad quā Symonides phūs volens respondere dixit
hoc accidere p eo q̄ de⁹ inuidet mortalib⁹ de scia futu
rorū. & iō nō clare s; sub obscuris figurarū inuolutio
nib⁹ imittit hoib⁹ somnia de futuris. Sed qa hic maxie
me errauit. Ideo dicēdus est q̄ ex multis causis contingit
hoibus imitti sonia enigmatica & n̄ clara. P̄rio vt hoies
sonijs obscuris territi ad dñm p̄ interpretatione recurrāt

Prime decadis cXL

aut saltem vt malū iminens velit auertere petant: aut vt
aliquis seruus dei ad salutē multorū exaltet & deus ḡfi
ficetur: qualiter fuit ad literā de Ioseph & Daniele. Se
cundo obscuritas p̄monitiōnū p somnia facit ad exerci
tius prudentie: qa scito q̄ a deo & creaturis spiritib⁹ bo
nis & malis solēt hoies varijs modis moueri: affectioni
bus: habēt homines occasione circūspecti⁹ agēdi & caus
tius puidēdi vt forte iminentia mala excludāt vt leui⁹ to
lerēt: vt ventura bona habūdantius suspiciant. Tertio
in cā pōt esse cōditio stat⁹ p̄ntis vite que mltiplici obscu
ritate & pplexitate anxari meruit qñ hō prim⁹ a deo
suo p culpā cecidit. Vnde. b. Greg⁹. v. moral. dicit. Pro
iecti a paradisi gaudijs cecitatis pena multati vix susur
rij venas apphēdim⁹: & mira dei opa raptim ten uiter
q̄ pensam⁹ zc. Quarto p̄uere pōt ex merito v̄l deme
rito: vel ex idispositiōe aut dispositiōe recipiētis ppter
que deus aliquos nullis imissionib⁹ soniorū p̄admo
net aliq̄s ambigue inopinatis passiōib⁹ tristitie v̄l leticie
& aliq̄s sonijs v̄l reuelatiōib⁹ claris. hec Henric⁹. vbi sup̄.

Sexta questiūcula est: Qua

q̄ re influxus spiritū in hoies poti⁹ vel cōius re
spicit somniū q̄ vigiliā. Ad quā sic r̄ndetur: q̄
tres dñe actuationū interioris cognoscitiue requirūt
quietē & tranquillitatē mētis. i. aie: videlz reuelatio: cō
templatio & veritatis inuestigatio. Cum ergo sonus sit
quedā quies viriū aialium: ideo aia dormiente est insta
tu aptiori ad reuelatiōes. Vnde qa reuelatio p somniū
v̄l alias imissa homini a deo vel angelo est quedā interna
allocutio: frustra fieret qñ aia esset ita distracta vel alijs
occupata v̄l intenta q̄ nō intenderet spiritui se alloquē
ti: vel locutionē sibi memoriter nō imprimeret. Sicut

Caput Octauum

tendunt & minus proprijs curā impendunt: tū q̄a raro vn̄
q̄ pfunde dormiūt: & iō melius cōiectant: diuināt: &
p̄udent somnia. Illi autē q̄ optime & artificiose determi
nant & interpretant somnia sunt illi qui mouent subtil
liter inspicere similitudines rerū. verbī gr̄a: Sicut enim se
habet in aqua mota: sic multotiēs se habuit in somnijs.
Sicut ergo intuentes in aqua mota simulachra distorta
& confusa pr̄opti sunt reddere figurata vel signata ip̄o
rum subtiliter: q̄a sciūt inspicere similitudines simu
lachrorū vel idolorum ad ea quorū sunt simulachra: di
cētēs q̄ hec est figura hominis: hec equi: & similia. Sic
etiā in somnijs intuentes simulachra distorta pr̄opti
sunt determinare ip̄ forū figurata vel signantia illi qui
mouentur subtiliter inspicere similitudines eorū ad ea
quorum sunt simulachra. Hec beatus Tho. in fine tertij
libri de sōno & vigilia: & Albertus in cōmento ibidē.

Quinta questio octauī ca

pitis est simplex. s. Si dare fidē somnijs sit
licitū. Ad quā vidēt. respōdendū negatiue
pp̄terea q̄a scribit Ecc̄. xxxiij. Multos er
rare fecerūt somnia & exciderūt sperātes in illis: & me
trice dicit. Somnia ne cures: nam fallūt somnia plures:
& Cato dicit. Somnia ne cures: nā mēs hūana q̄d optat
dū vigilat: sperans p̄ somnū cernit idip̄suz. Sed in cōtra
riū est: q̄a angelus dñi apparuit in sōnis Ioseph: q̄ sōnio
credidit. Mat. primo. Rñō dicendū q̄ vt dicit. Macrobi
us sup̄ somnū Scipionis (eo q̄ in somnis Paulus Scipio
maior Scipioni filio apparuit.) Omnīū que sibi videre
dormientes vident: quinq; sunt principales diuersitates
& noīa. aut est enī quod latini somniū vocāt: aut q̄d vt
sio recte appellat: aut q̄d oraculū nūcupatur: aut q̄d in

Prime decadis CXLII

somniū dicit: aut est fantasma: q̄d Cicero quotiēs opus
hoc noīe fuit visuz vocauit. Vltima ex hijs duo dicit Ci
cero cū vident cura interpretatiōis in digna sunt eo q̄ ni
hil diuinatiōis importet. Fiūt enī hec duo primis tribus
horis noctis: que vocāt prima noctis vigilia. Luce. xij. et
que dicit etiā in tempestū. iij. Reg. iij. & cōsurgens intē
peste noctis silentio de meretricib;. In q̄bus horis som
nus est valde obscurus & pfundus pp̄ter fumū obscurū
& spissuz resolutū a loco digestiōis opilantē & obscurā
tem organa sensuū: iō tūc fantasmata & motus facti a
sensib; apparere vere nō p̄nt. Et iō credere & fidē dare
sōnijs & apparitionibus siue reuelatiōib; factis: tribus
primis horis illis vanū est & stultū: & sic intelligunt dī
cta in fronte questiuncule adducta. Somniū autē est cū
dormiēdo aliqd reuelat nobis p̄ ip̄ressionē formaz ima
ginabiliū: & id q̄d reuelat regit figuris et velať imagini
bus: vt cū Iacob dormiēs scalā vidit. Gen. xxvij. Visio ē
cū in vigilia reuelat aliqd p̄ ip̄ressionē formaz imagina
biliū: & eo ordine eueniūt quo apparuerūt: sicut visio
ysaie/qui dicit. Vidi dñm sedentē sup̄ soliu excellū zc.
ysaie. vi. & visio danielis de ebdomadib; que eo ordine
euenit sicut vidit. Oraculū est cū in sōnis: parēs v̄ alia
bona grauisq; p̄sona deus: xps: angelus: virgo maria: v̄
aliqui sancti: aliqd aperte venturū aut nō: vitandū v̄ fa
ciendū denunciat: & isti tales apparētes si loquent sic
eueniet vt dicūt vel vt ostēdūt: & sic credere nō est p̄c̄m
maxīe si ip̄se cui apparitiones fiūt sit bonus. Ex q̄bus p̄
q̄ secundum Macrobiū: somniū Ioseph. de quo dicit
Matheus: oraculuz fuit & in aurora stomacho digesto
& Ioseph somniorū doctor credit angelo & accepit Ma
riā sibi vxorē pregnantē. Illud autē q̄d Pharaoni v̄ Na
buchodonosor factū fuit somniū fuit & nō oraculuz:
V v

Caput Octauum

nā Ioseph Pharaōi: & Daniel Nabuchodonosor interpretati sūt. Ergo isōnia credere et fāta smata pscrutari vanū est q̄ sūt trib⁹ primis horis noctis. Sōnijs vero visiōib⁹ et oraculis credendum ē: maxie si frequēti⁹ appareāt: et si bon⁹ sit cui apparēt. & ab aliq̄ scō viro intepentē. Vbi tñ cui sōnia visiōes aut oracula sūt: nō esset vt Paulus q̄ dicebat Scio cui credidi & cert⁹ sum: aut sicut mater Augustini de q̄ dicit li. cōfessionū. q̄ ipsa sciebat distinguere inter deum reuelantē & aiām somniantē. tunc enī interpretetis cui visio aut somniū v̄ oraculum fieret nō egeret. Hec dñs Ioha. de bliblia bononiensis in quolibetis.

Septima questio octauī capitū ē simplex. s. si vaticinari futura p̄ sōnia sit p̄ctm. Ad quā sic rñdēt: q̄ p̄dicere futura p̄ somnia pōt cōtingere q̄tuor modis

Primo ex naturale rōne: & sic possunt cognosci oīa futura q̄ effectus suos habent in causis suis: & p̄dicere talia licz: nec est diuinitio vt p̄ sup̄ diuinitio p̄rio ca. Secundo cōtingit futura p̄dicere ex corporali cōplexione v̄ dispositiōe vt medici faciūt: & hoc licz nec est diuinitio. Tertio cōtingit ex dei reuelatiōe: sicut fecerūt Ioseph & Daniel. Gen. xl. & Dan. ij. q̄ p̄ reuelatiōē diuinā viderūt p̄sagia futurorū: & iō reuelatiōē a deo sibi factā exponēbant et alijs enarrabāt. Vnde dixit Ioseph duob⁹ eunuchis q̄ habuēt somnia et interpretatiōes ignorabāt. Nunqd nō dei est interpretatio: referre qd videritis. Gen. xl. et Dan. ij. dicit q̄ ei p̄ visiōē mysteriū reuelatus est a deo. Vnde subdit. Est de⁹ in celo reuelās mysteria: i nullis tñ somnijs quātuz est ex se fides & spes p̄ certo pōnda est: nisi alicui cōstaret aliqd p̄ certo p̄ somnia vel in somnijs a dño reuelatū fuisse. Vnde nec Ioseph nec Dani

Prime decadis CXLIII

el obseruabant somnia: spem in illis ponētes. Sed q̄ per somnia fuet eis a deo reuelata: exposuerūt vt p̄. Quarto cōtingit futura p̄dicere i somnijs ex demonū illusione & reuelatione cum qbus pacta habēt: v̄ expressa: q̄ ad hoc inuocant: vel tacita: q̄ huiusmodi diuinitio se extendit ad id ad quod se non pōt extendere: et talis est illicita et supersticiosa. Vnde p̄batur Leui. xix. Non obseuabitis somnia. et Deutero. xviij. Non inueniatur in te qui obseruet somnia: et hoc v̄ pactum habens cū demone: vel spem pōpens in somnijs. Hec beat⁹ Tho. secunda secunde. q. xcvi. arti. viij:

Septima questio et vlti⁹

ma huius Octauī capitū: duas habet questūnculas vt patebit infra.

Prima questūncula ē: Quare

p̄ reueri & amētes quādoq̄ futura p̄dicunt. Ad quā sic respondetur q̄ pueri et amētes cū habeant liberū arbitriū ligatum: nō pprie voluntarie: sed naturaliter agūt. Natura autē regit siderib⁹ que imutant quodāmodo fantasias eorum et sic diuinant: vt dictum est sup̄ in declaratiōe opinionis phōz et clari⁹ declarabitur ex sequenti responsione ad septimā petitionem.

Secunda questūncula est:

Quare aiālia bruta aliqbus motibus futuros effect⁹ ostēdunt. Ad quā sic respondēt: q̄ aiālia bruta non habent aliqd supra fantasiam quod ordinet fantasmata: sicut habēt homines rationē. Et ideo fantasia brutorū aiālium totaliter sequit̄ impressionē celestē & iō ex motibus huiusmodi aiālium magis possūt quedam futura: vt pluuia et huiusmodi: quam ex motibus

Caput Octanum

hominū qui mouent p̄ consiliū rōnis. Vnde ph̄s dicit libro .i. de somno & vigilia, q̄ quidā imprudētissimi sunt maxime puidentes. Nam intellectiua eorū nō est curis affecta: sed tanq̄ deserta & vacua ab oibus: & mota sc̄m mouens ducit. Hec Tho. i. pte. q. vbi sup̄. Vnde ph̄s dicit in libro Methauro ruz: q̄ cantus ranarū: acutus morsus pulicum: vel muscarū significat pluuiam. Prima pars pbatur: q̄a tempus humectatus est cōueniēs ranis existentib⁹ in aquis: ideo naturali inclinatioe cantāt. Et pulices & musce ppter humiditatē attractā a virtute eleuatiua ex qua generatur pluuiā: plus solito querūt restauratiuus. Et gallus cantans tempore nō solito & alini confricantes aures significant pluuiā futurā. Prima pars pbatur: q̄a tunc multitudine vaporū extinguentium pristina siccitatē instigat. Sc̄da pars pbatur: quoniam ex multitudine vaporū generatur in eis pruritus. Item eleuatio capitus boum & vacarū in campis & pascuis: seu impetus reuersionis ad villā significat pluuiā & tempestatē futuram: patet q̄a cum operationes istorum sint ab intelligentia infallibili: ideo naturaliter inclinant cognoscere nocumētū futurum. Nimia etiā auitas pecudum comedentiū in campis est signū future pluuię: patet q̄a natura nō deficient in necessarijs de istis animalib⁹ nō habentib⁹ rationē: quādam inclinatioe naturalē qua extimant nocumētū futurū de pximo fieri: quod est phibitiuū nutrimenti eorū. Ideo hoc quasi scientes plus solito auide querunt cibū. De auib⁹ etiā in terra futurā pluuiā p̄noscantibus Virgili⁹ primo georgicorum longo carmine sic cecinit. Cum medio celeres reuolant ex equore mergi. Clamorēq; ferunt ad litora: cūq; marine. In sicco ludunt fulice: notaq; paludes Deserit/ atq; altam super volat ardea nubem.

Prime decadis cxlmi

& ifra Aut illū surgentē vallib⁹ imis. Aerie fugere gruēs
Aut bucula celū Suspiciēs/patuꝝ captauit narib⁹ auras
Aut arguta lacus circūuolitaui irūdo. Et veterē in limo
rane cecinere querelā. Sepi⁹ e tectis penetralibus extulit
oua Angustum formica terēs iter & bibit ingēs Arc⁹. Et
epastu decedēs agmine magno. Coruorū increpuit dēs
sis exercitus alis. lam varias pelagi volucres & ifra. nūc
currere in vndas. Et studio incallū videas gestire lauā
di. tūc. s. sunt signa pluuię future: & signa tempestatis
venture: eodē libro decantās sup̄ dixit. Cōtinuo ventis
surgētib⁹ aut freta ponti Incipiūt agitata tumescere: &
horridus altis Montib⁹ audire fragor. Aut renosantia
longe litora misceri: & nemorum increbescere murmur
lam sibi tum curuis male tēperat vnda carinis. Et hec
sint pro octauo capite prime decadis satis.

Primum caput principis

n
le huius prime decadis est de immunitate
& nobilitate intellectus & volūtatīs potētiarū aīe respectu corporū celestium sub quo
septem principales questiones declarabuntur: quarū
quelibet infra suo ordine manifestabitur.

Prima questio principalis

p
huius noni capitis est de intellectu & volūtate respectu corporū celestium: sub q̄ quinque
questionibus soluentur: quarū quilibet notabit infra ordine suo.

Prima questuncula est: Si

p
volūtas & intellectus potētię aīe rationalis
substantiā & necessitent a corporib⁹ celestib⁹. Ad
quā videt primo respondendū affirmatiue. Nam istru
mēta mouent & imutant in virtute principalis agētis

Caput Nonum

Sed corpora celestia sunt instrumenta substantiarum spiritualium & angelorum: qui cum sint superiores aëribus & earum potentis: ergo in eis imprimunt & mouent eas. Ergo corpora celestia velut instrumenta in aëribus & earum potentis poterunt. Minor probatur per Dionysium, viij. c. de diuinis nominibus dicentem. Diuina sapientia coniungit fines priorum principis secundorum: propter hoc philosophus, xij. metha. assignauit numerum angelorum: secundum numerum motuum celestium.

Preterea secundo arguitur sic: Illud quod per generationem subicitur corporibus celestibus immutatur & necessitatur ab illis ut sit causa actuum illius. Sed aëria subicitur per generationem corporibus celestibus: ergo immutatur & necessitatur ab illis. Minor probatur: Nam sol & homo generant hominem, ij. philosophus sicorum. & non generant materiam: quia materia est generabilis & incorruptibilis. primo philosophorum. ergo generant formam que est anima rationalis. Item tertio probatur quod corpora celestia immutent potentiam intellectiua: sic operatio intellectus humani per se subicitur motui celi: quia intellectus subicitur fantasie. Intelligentem enim oportet fantasmatum speculari, iij. de aëria. Sed fantasia per se subicitur motui celi: sic & omnis cognitio sensitua: a quibus dependet omnis doctrina & omnis disciplina intellectiua. primo posteriorum. ergo etc. Preterea quarto probatur quod voluntas subicitur astris: sic: Illud subicitur casualiter & directe superioribus latitudinibus: quod varia est & alteratur de dispositione in dispositionem. Sed voluntas secundum quod philosophus adducit primo & ij. de aëria. de mente Empedocles & Democriti variatur & alteratur secundum diuersas dispositiones temporis quod est passio motus celi. iij. philosophorum: ergo voluntas subicitur casualiter & directe corporibus celestibus. Patet etiam hoc experientia. Nam multi homines secundum dispositionem temporis sunt leti & tristes benigni & iracundi. ergo etc. Sed contra est

Prime decadis CXLV

quod dicit Damascenus: quod corpora celestia/humanorum actuum nequaquam sunt causa. Ratione dicendum quod corpora celestia dupliciter dicuntur agere in effectibus. scilicet per se & directe: et per accidens & indirecte. Primo modo corpora celestia non agunt in aëria & potentias eorum rationales: quia si per se & directe agerent in aëria: sequeretur quod aëria produceretur per transmutationem: sicut alie res naturales: ut dixerunt Democritus et Empedocles: non ponentes differentiam inter sensum & intellectum. Qui non videntes distinctionem inter actus & operationes intellectus & sensus: & inter appetitum sensituum & intellectiuum: dixerunt intellectum esse virtutem organicam & materialem: sequentem corporis transmutationem sicut sensus. Et consequenter dixerunt quod cum transmutatio inferiorum corporum sequatur transmutationem corporum superiorum: anima etiam & intellectualis operatio sequentem motum corporum celestium: secundum illud Homeri. Talis est intellectus in dijs & hominibus terrenis: qualis in die dedit pater virorum deorum. i. sol vel Iupiter: quem dicebant summum deum. Et ita intellectum sicut sensus crediderunt a corporibus supercelestibus generari. Et consequenter directe & per se a corporibus celestibus agi et imprimi. Quam opinionem theologum probant ponentes quod lex hac ordo diuine providentie hoc vult quod vnumquodque immediate a proxima sibi causa moueatur. Proximum autem motuum voluntatis est bonum ostensum per intellectum: eo quod obiectum appetitum est bonum vel apparens bonum a quo mouetur: sicut visus a colore. Unde dicunt quod solius dei immediate actiue est mouere voluntatem: & secundorum agentium solus persuasive: non autem impressiue a corporibus celestibus: quia si sic nunquam in nobis esset electio mala. Nam natura per se & directe agendo semper ordinate agit & mouet. Eandem etiam opinionem reprobatur philosophus, iij. metha. & primo

Caput Nonum

& scdo de aia. Si autē loquamur de subiectione indire-
cta & p accidens: sic dicimus q aia & potentia eius ap-
petitiua: & intellectu rationales: subiciunt corpib⁹ ce-
lestibus & eorū ipressionib⁹. Inquantū. s. aliquo modo
intellectus & voluntas accipiunt ab interioribus & ex-
terioribus viribus que organis corporū alligant: & cor-
poribus celestibus subiciunt. Nam operatio intellectus
& consequēter voluntatis nec inchoari pōt nec cōpleri
sine cōcursu virtutū corporarū: que sunt imaginatiua
memoratiua: cogitatiua: sensitiua zc. Et inde ē q impe-
ditis harū virtutū organicarū opatiōibus ppter aliquas
indispositionē corporis vel organorū talibus virtutibus
seruientiū: impedit operatio intellectus & consequēter
volūtatis: sicut patet in freneticis: letargicis & infirmis
zc. Sed tamen etiā circa hanc subiectionē diuersimode
se habent intellectus & volūtas. Nam intellectus de ne-
cessitate accipit ab inferiorib⁹ viribus apprehēsiuis. Vn-
de turbata vi imaginatiua vel cogitatiua vel memori-
ua: de necessitate turbat actio intellect⁹. Propterea dicit^r
q licet opatio intellectus nō efficiat a motu celi: exigūt tū
motus celi ad hoc q fiat opatio intellectus. Nam opera-
tio intellectus nō pōt fieri nisi cōcurrat sensus. Et sen-
sus nō pōt cōcurrere sine influentia motus celi. Virtute
autem motus celi remouēt sepe cōtrarie dispositiones
impediētis opationē intellectus. Volūtas vero pximior
causa ē intellectus: licet nō ex necessitate sequat indina-
tionē appetitus inferiorū. Inquantum in poestate volun-
tatis est sequi inclinationē cōcupiscibilis & irascibilis:
Vnde inferiores vires minus ptingunt ad voluntatem
q ad intellectū. Subicit tū & ipsa occasionaliter & indi-
recte: superioribus rationibus: inquantū ex hīs aliqua de
causis nostris electiōibus prestat scdm qd habet ipressio

Prime decadis cxlvi

nes: Nam cū p corpora supercelestia disponit aer ad fri-
gus intensus: eligim⁹ ad ignē calefieri: ac etiā virtute celo-
rum insurgūt in nobis aliqui mor⁹ passiōnū qbus effi-
cimur colerici & proni ad iram. Et interdū a celo causa-
tur in nobis aliqua distrafiō in corpe p quā eligim⁹ ac-
cipere medicinā. Ad primū ergo argumētū dicitur:
q spirituales substantie q celestia corpora mouēt: agunt
quidē in corporalia mediātib⁹ celestibus opib⁹. Sed i intelle-
ctu humano agūt imediate illuminādo: voluntatē autē
immutare nō possunt: nisi p modū p suasiōis. hec Tho.
q. cxv. ar. iij. pri. p^ois. Ad secundū dicit^r: q sol generat
hominē: nō tū aiam intellectuā: sed aliā formā substan-
tialē educā de potentia materie q postea corrūpitur
adueniēte de foris anima intellectuā. Ad tertū dicen-
dum q indirecte & p accidens dependet opatio intel-
ctus a fantasia & a sensib⁹ exteriorib⁹: nō tū p se & dire-
cte vt dictū est. Vel dicit^r negando qnq: q si operatio
intellectus depēdet a fantasia hoc est virtute intellectus
agentis & opatio intellectus que est doctrina vel disci-
plina si dependet a sensu nō cōcurrat vniuersaliter celsū
sed solum intellectus agēs. Ad quantū dicitur q talis
alteratio est ratione corpis in quo directe influūt motus
celi & non ratione intellect⁹ vel voluntatis: qd nullus ta-
lis motus causat in intellectu v^l volūtate: sed solus in
corpe. Et negat cōsequēter q alig a natiuitate habeāt ali-
quē habitū moralē. Ad p^om vero dicitur q intelligit ali-
quos in natiuitate naturaliter disponi et naturaliter ha-
bilitari ad habit⁹ morales: iustitie: tēperātie & huiusmo-
di & hoc concedit. et hec quantū ad p^ocipalē questiōes.

Secunda questiuncula est:

Si ab astris v^l alijs causis accidentalib⁹ vnus sit

☒

Caput Nonum

altero acutioris ingenij vel tardioris. Ad quā respondetur nō puenit ex aliqua influēntiali virtute impressa corpori humano ex astris tempore natiuitatis q̄ vn⁹ homo sit acutioris ingenij vel tardioris: Probat q̄a virtus cognitiua rōnalis directe nō subicit astris: vt nāc supra dictū est: & p̄ cōsequens per se nō possunt imprimere in itellectū: sed bene p̄ accidens. Albertus & Henricus.

Tertia questiuncula est: Si

ab astris vel ab accidentibus alijs vnus inclinētur ad vnā scientiā: & alter ad aliā. Ad quā respōdetur similiter: q̄ nō puenit ex aliqua virtute celestī tempore natiuitatis etiā q̄ vn⁹ sit naturaliter aptior ad vnā scientiā: & alius ad aliā. Probat hoc similiter: quia corpora celestia naturaliter & directe nō possūt nos aptos facere ad scientias: s; bene p̄ accidens. Albert⁹ & Hen.

Quarta questiuncula ē: quot

sunt cause accidentales ex q̄bus acuitas ingenij & inclinatio ad diuersas scientias pueniūt. Ad quā respōdet q̄ sunt quinque. P̄mo nāq; hoc puenire pōt ex passionib⁹ ad quas ex cōplexione naturali hō est dispositus & inclinatus. Passionatus enī ad vitū auaritiē magis inclinātur ad scientias lucratiuas: & feruentius in eis laborat quā alijs scientijs: & ita de passionis ad alia vitia v; virtutes. Sc̄do cōtingere pōt: q̄a cōplexio v; cōstitutio hoīs vni est magis cōformis vel p̄portionata vni dēctiq; obiectis vel reb⁹ & earū habitudinib⁹ de q̄bus data scia cōsiderat q̄ alteri hoīs: & sic deile stabiliior est sibi illa scia v; ars. Tertio pōt accidere ex hoc: q̄ q̄nq; i vno hoīe excellit virtus imaginatiua: in alio v; discursiua: in alio iudicatiua: in alio memoratiua: & ita sc̄dm hoc

Prime Decadis CXLVII

vnus homo ad vnā sciam est habilior q̄ ad aliā. Quarto pōt hoc contingere ex dispositione radicis inferioris. Nā videmus filios pictorū: vt plurimum aptiores esse ad pingendū ex dispositiōe contracta ex parētib⁹. Quinto cōtingere pōt ex frequēti meditatiōe v; obiectione talium. Nam q̄a iuuetute pingere vidit: v; videre picturas placuit: magis inclinātur ad pingendū q̄ ad aliā artē: & hec etiā fuit causa quare Iacob nascebant oues varij coloris ex frequēti. s; inspectione & imaginatiōe ouū bibētū aquā sub q̄ erāt virge variōrū colorū. Gen. xxx. c. Non ergo diuersitas ingeniorū est ab aliqua speciali virtute impressa in natiuitate: nec varietas cōplexionū corporū humanorū & aliarū variarū naturalium conditionū semp̄ a celo expetenda est: sed ab alijs quinque modis pximo recensitis. Hec Albertus & Henricus.

Quinta questiuncula ē: Quis

melior iudicat de bonitate & p̄uitate intellectu: medic⁹ an astrolog⁹. Ad quā sic r̄ndet: q̄ ex p̄tibus medicus de bonitate & p̄uitate ingenij melior & certior iudicat q̄ astrologus. Probat: q̄a medicus iudicat ingenia ex causa pxima & pp̄inqua. s; ex p̄ticulari radice inferiori seu causis primis qualitātū elemētōrū. Vel causis secundis. s; molliū carnū exiliū vnguiū capitis ad modū nautis nigrorū capillorū: p̄ q̄ facit q̄ dicit Albert⁹ libro de quatuor coeuis scribens: q̄ mollicies & raritas carnis (nō q̄ ex humore & flegma indigesta puenit vt in mulierib⁹ que malū tactū & imprudentiā notat) s; que puenit ex humido subtili & spumoso aereo bene terminato & calido tēperato bonitate mentis attestat: nā dicit Plato q̄ bonitas forme sit sc̄dm merita materie. & iō dicit et phis. ij. de aīa. q̄ molles carne apti sunt mēte. Et sup̄

Caput Nonum

missus est dicit Albertus: q̄ nigredo oculorū & capillorum et i cute candor arguūt calidā complexionē & preclarissimū intellectū. Vnde Galienus in regni dicit. Cōposita calida & sicca si non habūdant p̄fecti sunt sensib⁹ & vigilantissimi. i. strenui. Nam a caliditate fluūt velocitas apprehendē: & a siccitate firmitas retinēdi. p̄pterea dicit q̄ generaliter mollities carnis: subtilitas vnguiuz: tenuitas capillorū: puitas dentiū & oris: attestant manſuetudinē & bonā mentē & econuerso. Vngues acuti fortes & magni dētes / & scisso oris notant ferocitatē & prauū intellectū. Astronom⁹ autē de ingenijs & huiusmodi arguūt & iudicat ex corpib⁹ celestib⁹ tanq̄ ex causis remotis. Ergo concludit q̄ iudicium potentiarum cognoscitiuarū in hoīe bene haberi non pōt ex dispositione astrorum in horis natiuitatus. Et q̄ de huiusmodi melius iudicat expertus medicus ex causis inferiorib⁹ q̄ ex consideratione causarum superiorū superstitiosus astrologus. Hec Albertus & Henricus.

Secunda questio huius

noni capitis est vnica. s. an ex impressione celestium corporū causentur in diuersis regionibus quasi appropriata vicia & virtutes & in hoībus diuersitas morū. s. vitiōz & virtutum. Ad quam videt̄ respondendū affirmatiue & primo sic: Nam p̄cognitio aliorum futurorū non potest accipi nisi ex illis in quibus illa futura sunt aliquo mō sicut in causis. Sed p̄cognitiones morū hoīm: & operū humanorū accipiunt̄ ex ip̄essione celestiu: sicut patet in astronomis q̄ multa p̄dicunt: ergo. Item phīs li. de p̄prietatib⁹ elemētōz dicit: q̄ regna vacua facta sunt apud conjunctionē duorū magnorū planetarū: louis. s. & Saturni.

Prime Decadis CXLVIII

Sed hoc non esset nisi bella & lites ex astris dependerēt ergo. Itē ad vniuersitatis ordinē spectat: vt oē qd̄ nō eodē modo se habet reducatur ad causā semp eodē modo se habentē. Sed actus ex libero arbitrio dependēs maxime sūt varij & multiformes: ergo oportet vt reducant̄ in vni formes motus celestiu corporū sicut in sua p̄cipia. Et Ptolome⁹ li. iij. quadripartiti dicit: q̄ habitatores asie maioris: sūt vt in plurib⁹ casti & abstinentes: et castissimis vtunt̄ vestimētis / ex societate & aspectu Saturni & Iouis. Et Ambro⁹. li. Examerō / it̄ducit quendā astro nomum dicere solitū: si qs signo arietis nascatur existimabit̄ prestatissim⁹ cōsilio. Laboriosos facit & patietes quos nascētes Thaurus (iugo assuetus) aspexerit. Percussorē & venena reuomentē cur⁹ natiuitatē Scorpio venenosus cōplexus est. Si qs sub aquario nasci piscatoris ministeriū sortiet̄. Et si qs sub signo libere nasci erit p̄cul dubio trapezita. Et Aug⁹ sup psal. lxxij. it̄ducit quēdam mathematicū dicere solitū q̄ adulterū nō p̄pria voluntas facit: sed venus. Et homicidā non p̄pria voluntas facit: sed mars. Et iustū nō voluntas: s; iupiter. Et Messalach in li. de receptiōe: respōdens cuidā interroganti sup regni adeptiōe dicit. Saturn⁹ est q̄ tribuit ei regnū Et Albumasar li. vi. d̄ca. xxxiij. ponit solē dñm diei dominice: & dñm prime hore ei⁹. postea Venere sc̄da hore & sic similit̄ currēdo p̄ planetas zc̄. Ergo ex hijs oībus videt̄ q̄ diuersitas morū in nob̄ causat̄ ex ip̄essione corporū celestiu. Sed in contrariū est phīs. iij. ethi. dicens. In nobis est bonos v̄ malos esse. Et Seneca ad Lucillus dicit. Errat si qs existimat nobiscū vitia nasci. Supuenerūt ingesta sūt. Nulli nos vitio natura cōciliat. Nos illa integros ac liberos genuit. R̄nō dicen lū q̄ quidā curio si hoīes q̄ appropriata vitia et virtutes diuersarū regionū

Caput Nonum

& mores singularū gentiū explorauerunt diuersimode
rūdēt ad hanc questionē. Et priō ad hanc questionē
rūdēt astronomi scdm supstitutiones suas dicētes: q̄ virtu
tes et vitia appropiata regionib⁹ diuersis & hoib⁹ diuersa
ruz regionū oriunt a celo: ex h̄ q̄ scd̄z eos alie stelle alie
ptes celi ad alias regiōes respectū hnt seu relate sunt: scd̄z
quarū influētias naturant hoies seu inclinant in vna re
giōe ad virtutes & i alijs ad vitia. q̄ n̄sio quātuz valeat v̄
poti⁹ quātuz nō valeat p̄tim ex dictis & ex dicēdis satis
poterit apparere. Scdo rūdēt ad hanc questionē phi
naturaes & bñ: q̄ hoc accidit ex dispositiōe elemētoruz in
suis ipressionib⁹ & alijs hitudinib⁹ & ex cōuersiōe taliū
ad oriētes: aglonē: meridiē: v̄ occidentē. Tertio medici
rūdēt & bñ scd̄z cōsideratiōes eorū q̄ cōtractio diuersarū
inclinatiōnū naturaliz i hijs q̄ nascūt in diuersis regiōi
b⁹ accidere pōt ex mala v̄ bona seu egra v̄ sana dispositi
one aeris et aq̄rum et maxie ex d. dispositiōe rerū cibaliuz
& potaliuz: q̄ vsus illorū cōtinuat⁹ a pueritia magnā
facit ipressionē in naturalib⁹ hoim. Qd̄ n. diuersificatio
cibi et pot⁹ et dispositio in q̄li et quanto valde naturā al
teret & cōplexionē imuter: ac p̄ hoc ea q̄ cōplexionē se
quunt variet: nemo medicorū ignorat: s̄ oēs tanq̄ p̄ci
piuz supponere hnt. nec aliqs moralīū phōz dubitat ex
q̄litate & quātitate cibi & pot⁹: varias passiōes excitari
et varia vitia generari: vt gulositatē: ebrietatē: luxuriā: irā
& ex hijs alia q̄ sequunt. In regionib⁹ ergo vbi res ad nu
trimentū p̄tinētes delectabiles reperiunt: ibi vt plurimū
cōsequens est: huiusmodi vitia carnalia magis regnent
& ex hijs vitiorum oim radices: videlicet ociositas: cecitas
mentis: ruditas ingenij: ignoratia: negligētia et similia:
ex q̄bus oīs pueritas hoim circa virtutes & veritatē ori
ri solet. Sic & regiones q̄ rerum ad sustentationem

vite p̄tinentium caritiam & hoim copias hnt: generant
quedā alia vitia. s. rapacitatē: cupiditatē: fallendi callidi
tatem & huiusmodi ad q̄ rerum penuria hoies ipellere
cōsuevit. Sunt m̄ in regionib⁹ illis cōsequēter hoies sub
tiliores: prudētiores et ingeniosiores q̄ in regionib⁹ p̄
dictis: q̄a sicut paupertas et inopia subtilis est et ingenio
sa: ita econuerso voluptas et rerū copia rudis & grossa i
prudens & stulta. Sequitur ergo q̄ regiones in q̄bus est
rerum v̄ctualiū bene dispositarū cōpetens mediocri
tas: min⁹ de tribulis: sp̄inis & peccatis habundat. Regio
nes vero in q̄bus delectabiliū nutrimentorū copia sup
fluens q̄si sine labore haberi pōt. Vallis illa est illustris
plena pessimis hoibus: de q̄ habet. Gen. xiiij. q̄ anteq̄ sub
uerteret dñs Sodomā & gomorrā irrigabat: q̄si paradi
sus domini: & sicut egyptus veniētib⁹ in Segor. Quar
to respondent ad p̄dictū dubium legisse seu humanarū
legū prudentuz cōditores: q̄ vt plurimū gentiū vel re
gionum ruditates & mali mores originem habuerunt
ex defectu sapientū a principio & rationabiliū leguz.
Vnde quedā regiones v̄ gentes habuerūt ab initio vi
ros prudentes aut saltē leges prudentū receperūt. i q̄bus
p̄manserūt semp: q̄daz vero diu sine legib⁹ i barbarismo:
seu barbarie vitioruz p̄manserūt: q̄ vsq̄ adhuc barbaros
mores habēt & sequunt. Quedā vero gētes vel regiōes
ab earū origine p̄uente fuerunt p̄uersis legib⁹ aut sup
stitiosis paternis traditiōib⁹ in q̄bus in toto aut i pre
vsq̄ adhuc p̄manēt & hoc quātuz ad legisas. Quin
to rūdēt phi morales xp̄iani dicētes: q̄ mores damna
ti hoim & vitia in ordinate stimulatōes hoim & varie
tates malarū affectionum p̄ueniūt inclinatiue a celis:
sed impressiue ex quatuor radicibus. Prima est fomes
qui in pena peccati originalis nobis oibus cōgnascitur.

Caput Nonum

Secunda est inordinata cōplexio contracta ex inordinata vita parentū: ex qua sepe in prole venire cōsuevit. Vtiosaq; inclinatio: que nō nūq; in illegitime cōceptis se pdit. Tertia radix est mala prolis educatio: & ipsius post educationē in ordinatū regionē quo volūtarie se ipsum habituauit male. Quarta radix est malignorum spiritū tētatio & i contrariū oim virtutū multiplex vītiorū occulta suggestio. Sexto rīdent ad dubiū illud theologi prāci dicētes: q; qñq; vna regio ex causis deo notis minus respecta est & defēsa a dijs. i. a sc̄is dei & angelis bonis: & a demonib; q; vbi plus prāis pmittit ibi populus magis vitijs & errorib; puerit. Vnde etiā in qbusdā ciuitatib; aut regionib; colunt sancti plures aut potētī ores seu maioris apud deū meriti: & in qbusdam minores aut minus ppitij: v; similes i vna regione solēnius & deuoti; colunt: ppter qd hoies vnius regionis aut ciuitatis auxilio suorū sc̄torum magis dirigunt & defendunt & iuuant a demonib; vītiorū incēsorib; & hoies alterius regionis minus. Rursus sicut ex scriptura. Dañ. x. apparet: regionibus singulis & ciuitatibus vident ex benignitate dei preesse angeli boni nō minus q; singulis hoibus: ita ex dispositiōe principū demoniorū luciferi angeli mali diuersis vitijs deputant: vt vnus luxurie: alter auaritie: alter supbie: regionibus singulis presina. Vnde quedā glo. sup lo. xi. vt adducit Alexander dicit. Non est putandū q; vnus fornicatiōis spūs exuratesi qui in Britānia fornicat: & illū qui in India v; alijs locis: nec vnū esse spiritū q; in diuersis locis hoies ad vitia agitat. Sed puto magis spiritū fornicationis esse vnum: & innumeros q; in hoc ei officio pareāt & qui ad huiusmodi hoies peccata sollicitāt. Similiter iracundie principē vnū esse arbitror: & innumeros sub eo esse eius

Prime decadis CL

dem officij demones: & idem de ceteris peccatis. Ideo nō vnus principatus dicitur ab ap̄o: sed plures contra q; nobis cōtinua lucta: pugna & palestra est. Septimo ad hoc respondēt theologi speculatiui imitādo Thomā & Bonauenturā in. ij. sniā. di. xvij. dicentes q; mores hominū. s. appropriate virtutes & vitia & eorū euentus futurorum: causari ex sideribus pōt intelligi dupliciter. Vno mō necessario & sufficiēter. Alio mō dispositiue seu inclinatiue & cōtingenter. Si intelligant primo mō negandum est q; mores hoim causentur ex sideribus: tum q; cū motus corporū celestium sit naturalis & necessari; diuersitas morū eēt naturalis & necessaria: & non ex libero arbitrio: & tūc essēt frustra cōsilia: nec merita essent nec laudes: vt infra latius videbit. Repugnat etiā xp̄as ne religioni q; tolleret premiū et meritū. Repugnat sen sui: q; videmus eodē vno natos morib; diuersificari. Postremo repugnat: q; videmus & legim; multos in primis adolescētie annis dissolutissime fuisse vite: deinde de morib; in melius mutatis: ornatissime vixisse & speciose: vt videri pōt in exemplis que ponit Valerius li. vi. c. vij. de mutatiōe morū & fortune: de Scipione affricano. Q. Fabio maximo. Q. Catulo. Lucio Silla: testimonio. elepho. ppterea optime dixit Solō ph̄s. Nemo dum viuit vere felix vel miseridici pōt ad vltimū enim vsq; facti diem ancipiti fortune subiecti sumus: & morum assidue mutationi. Si aut nos loquamur sc̄do mō. s. contingenter: inclinatiue seu dispositiue sic concedendū est q; mores patriarū appropriate virtutes & vitia hoim & eorum euentus futurorū a corporibus celestib; & siderib; dependeat. Nam virtus corporū celestium opat ad mixtionē & qualitātē cōplexionū corporū. Varia aut dispositio & cōplexio corporū facit multum ad variationem

Caput Nonum

affectuū & morum aie. Nam vt plurimū aia mutat ad cōplexiones corpales. Colerici enī sunt iracūdi. flegmatici pigri. Sanguinei benigni. Melancolici liuidi. Hoc tñ vt diximus dispositiue cōtingēter et valde de longinquo: & nō necessario dī. Nam aia dñat corpī & maxie qñ est adiuta p grām. Vnde videm⁹ mltos colericos mā fuetos. Ex hīs ergo apparet vnde oriant singularū regionū & ciuitatū appropriata vitia: vnde originaliter veniat q in quibusdā regionibus sunt vt plurimū boni & recti cordibus: & in alia prauis & pueris moribus.

Ad primū ergo argumentū negat consequētia: qā p sciunt actus hūani nō sufficiēter ex astris: sed tñ coniecturaliter. Ad scdm dicit dñs Bonauētura q phūs illud attribuit sideribus scdm quandā dispositionē ad tales effectus ex quibus bene generantur. Nam ex motione alicuius humoris pōt aliqua affectio in anima excitari quam tñ nō est necessariū sequi: pōt enī eam anima cōprimere. Quia vero mlti sunt sequētes passionēs: ideo multi subiciuntur astris. Sed de sapientibus pauca possunt dicere astronomi. Ad tertiu respōdet Tho. in. ij. sniaz dicens: q reducuntur ad diuinā volūtātē. Auctoritates autē oēs in cōtrariis adducte intelliguntur contingenter & dispositiue nō autē necessario & sufficienter. lo. de turre crema. Cardinalis & Henricus.

Tertia questio principa

t lishui⁹ noni capitis est de fato. An. s. aia rōnalis respectu volūtatis & actū ei⁹ sub dat & necessitate a fato. Sub qua septē questūcule soluent: quarū qlibet ifra declarabit ordinarie.

p Prima questūcula ē: Quid

Prime decadis CLi

sit fatum scdm poetas. Ad quā sic respondet q fatū est ipsa immobilis & de terminata series scdarum causarum ordoq futurorū sub diuina dispositiōe res humanas necessitas. Vnde Ouidi⁹ loquēs in eplis de Paride ait. Te tua fata trahunt ne cepta relinquere possis. Ne retrahas aium te tua fata trahunt. Sic loquebat Homer⁹ duobus uersib⁹ q̄s Cicero vertit in latinū. Tales sunt hoīm mētes qualis pater ipse Iupiter auctiferas lustrauit lumie terras. Et ex radice qdaz poete antiqui finxerūt aliq̄s ydeas fatales quas vocauerūt Sorores parcas p cōtrarium: qā nulli parcunt. Et iste erat vt dicit Plato tres. s. Cloto: Lachesis & Atropos. Et primā dicebant colū baiulare. Secunda traheret filiū. Tertia incideret. vnde versus. Cloto colū baiulat Lachesis trahit. Atropos occat. Prima futura cōtingētia portat. Secunda p̄trahit ad hoc q po nātur in p̄nti. Et tertia distribuit etiā in p̄terito. Prima rebus vitā donat. Scda p̄trahit. Tertia frangit. Hinc fluxit illa falsa opinio rusticorū et vetularū dicentis: q iste dee fatales solebāt hoīb⁹ apparere: dantes eis respōsa et p̄missa ifallibilia. Sed hec oia ficta & figmēta sunt demonum sub imagine harū trius sororū hoīb⁹ supstitiosis illudentium: q hanc seminauerunt zizaniā false credulitatis. Ergo obmissis poetis nichil certi de fato assentibus ad philosophos & astrologos veniamus.

Secunda questūcula est:

f quid sit fatum scdm phōs stoycos & astrologos: & qd ipsi fato: phi astrologi & stoyci ascribūt. Ad quā sic rñdet q phi primo sic fatū diffiniūt. Fatū est dispositio v̄ ordo aut series scdarum causarū. i. siderū & planetarū in fluētiacq̄ celorū: qñ quisq̄ nascit siue cōcipit. decernēs regulās & necessitas oēs effect⁹ inferiores

Caput Nonum

respectu boni vel mali que pueniunt hoibus: Et Hermo-
Trimegistus & Apuleius sic fatū diffiniūt. Fatum est q̄
dam inflexio causarū scđarum dependentiū ex puidētia
prime cause. Ptolomeus autē & astronomi sic diffiniunt
Fatū est que dā colligantia causarū: trahens vim & effe-
ctus ex motib⁹ astrorum. Et Seneca dicit. Fatū est que dā
necessitas oīm rerum & actionū quā nulla res distum-
pere p̄t ex dispositione louis: & dignissimo deorū con-
silio dependēs Democritus autē & Epicurus dicunt. Fa-
tum est quedā virtus & vis celestis: existens in motib⁹
corporū celestium & morib⁹ eorū. Sub se continēs &
cōnectens de necessitate oēs effectus qui fiunt infra spe-
ram actiuorū & passi uorum. i. lunā. Et Crisippus stoi-
cus v̄ refert. Agellius li. vi. noctium aticarū dicit. Fatū
est sempiterna quedā & indeclinabilis series rerum: &
catena: voluens sese semetipsa & implicans p̄ eternos
consequētie ordines: ex quibus acta cōnexa ē. A scribūt
autē supradicti phī astrologi & stoici huic dispositioni
secundarū causarum & influentie celorū quā fatum
vocant oēs effectus naturales & voluntarios: oēs incli-
natiōes ad vitia vel virtutes: oēs aiorum passionēs: con-
cupiscentias: futuros euentus bone vel male fortune. Co-
gitationes hoīm et tentationes: iuxta errorē Empedoclis
dicentis: v̄ recitat ph̄s. ij. de aīa. q̄ tales in hoibus sunt
voluntates & mentes quales in die imittit pater viuorū
atq; deorū. i. sol vel iupiter. Affirmantes: oīa hec fieri et
disponi immobiliter & necessario o fato: etiam preter dei
& hoīm voluntates. Ponentes q̄ nichil sit in nostri li-
beri arbitrij potestate. Hec Albertus & Henricus.

Erria q̄stiuicula ē Quō p̄di-
tū phī astrologi. et stoici pbāt oīa s̄li et necessitari

Prime decadis CLII

a fato. Ad quā r̄ndet: q̄ opinionē hāc suā pbāt rōne: au-
toritatib⁹: et exēplis. Et rōe p̄rio sic. Posita sufficiēti cā-
deneccitate sequit̄ effect⁹: s̄ fatū & series scđarum cau-
sarū est sufficiēti causa oīm effectū naturalius & volū-
tariorū infra lunā. ergo oīa ab eo de necessitate pueni-
unt. Maior ē nota. & m̄norē pbant p̄ Boetiū. iij. de con-
solatione dicentē. Series fati celū & sidera mouet: elemē-
ta inuicē temperat: & alternā transmutationē transfor-
mat. Eadē nascētia occidentiaq; oīa per siles fetū semis-
numq; renouat p̄gressus. Actus autem fortunasc; ho-
minū indissolubili causarū cōnexionē constringit. hec
ille. Hinc ergo Seneca in tragedijs dicebat. Regitur fatis
mortale genus. Et iterū ibidē. Quicquid patimur mor-
tales. Quicquid facim⁹ venit ex alto. Et de consolatio-
ne. Mutare fata non possum⁹. Stant dura inexorabilia.
Et Damascenus libro. ij. sniāz dicit. Corpora celestia con-
stituit in nobis habit⁹: complexiones & dispositiones
Et Ptolome⁹ astronomus li. iij. quadripanti dicit. Sol
interficiendi & saluandi vim habet. Et ibidē dicit. Cor-
pora celestia cogunt hoīm peccare & bene facere. Et
multi poete idem dixerunt: Nam Lucanus li. vi. dicit.
Precepta agit omnia fatum. Nec mediū dirimunt morbi.
Vitamq; necemq;. Et Ouidius libro de tristibus. Ratio
fatum Vincere nulla valet. Et Iuuenalis li. iij. dicit. Ser-
uis regna dabunt captiuis fata triumphos. Et iterum li-
bro vltimo. Plus etenim fati valet hora benigni. Quā
si nos venens cōmēdet ep̄sa marti. Et Samia genitrix. i.
Cibeles mater deorum: que dicitur Samia a Samo insu-
la vbi colebatur. Et Satyra septima q̄ incipit & spes & ra-
tio dicit. Distat enī que sidera te excipiāt modo primos
incipientē Edere vagitus & adhuc a matre rubentes. Et
Quintus Curtius libro. v. dicit. Eludant v̄delit̄ quib⁹

Caput Nonum

forte ac temere humana negocia volui: agiq; persuasus est. Equidem eterna constitutione crediderim nexuq; causaru latentiu & multo ante destinataru suu quem p ordinem imutabili lege pcurrere. Et Plinius libro primo naturalis hystorie dicit, Singulis sidera tributa sunt nobis Clara diuitib; Minora pauperib; obscura defestis. Et p forte cuiusc; licentia ad munera mortalibus. Et Quintilianus libro dedamationu. Fato viuim; lan guemus: coualescimus: morimur. Medicina qd prestas Nisi vt iuxta te nemo desperet. Vnde etiã in quodã epigraphio dicit. Parce precor: tristes questus effudere vixi. Non erat in fatis longior hora meis. Et in alio epitaphio dicit. Heu infelic; sub iniquo sidere natu. Lapsus equo preceps occidit ante die. Exemplis etiã p. Nam Cicero libro de natura deor; adducit exemplũ duoru fratru qui cum simul nati essent etiã simul postea egrotare ceperunt: & eoru morbu; pariformiter cepit ingrauescere & eode medicamine sanati sunt: de qbus dicit Possidonius astronom; qd iõ hec equaliter & vniformiter illis acciderunt: qã eandẽ constitutionẽ astroru in cõceptio ne & natiuitate habuerunt. Exemplus patet etiã in filio dñi Io. delignauo tẽpore pape Martini. Hic eni dñs Io. doctissimus iuriscõsultus ac celeberrim; astronom; p videns ex genitura filiu quendam suu cruci affigenduz volẽsq; fatali genesi eos dispositioni succurrere: eũ sacris initiari ac liberalib; disciplinis apprime fecit erudiri: s; nec sic quidẽ euitare potuit vim fati decreti. Nam cũ eũ patria Boniensis p pace cõponenda ad Martinu pon tificẽ max. legatu misisset & ipse magis ad exitiu q; cõmodu patriã clanculo pdidisset p̄ticipi. Idq; post reditu dominis inouisset: eũ nocte patibulo affixerũt. Quẽ illucescẽte die cũ pater p̄dentẽ vidisset: deplorã ingt.

Prime Decadis CLIII

Heu fili mi: tuũ infelicissimũ fatũ nec hũanis litterarum ad mniculis nec diuis ministerijs supare potuisti. Ex istis ergo dictis phõ; & astronomorũ cõcludũt mlti et dicũt oia fato moueri & regi. Hec aliquẽ posse declinare aut trãscẽdere fatorũ agmã. Inde etiã est q quidã astro nomi igerũt se ad iudicandũ de futuris euentib; hoim vita & morte regum/pace & bellis populorũ: diuitijs & paupertate hoim/ fecunditate & sterilitate vxorũ habundãtia et in edia messiu. De honorib; & dignitatib; plato rũ p sepe vera predicantes v; potius vaticinãtes. Sed qm istorũ dogmata maxima sunt: & ad vertendũ vite humane statum spectant. Idcirco in sequenti articulo citanda et adducẽda erunt atq; a nobis coarguẽda. Ne & nos fallamur ipulsi auctoritate hoim q se putãt eẽ sapiẽtes.

Varia questiũcula e: Quot

q sunt sacrilega dogmata de fato phõ; et quõ a catholicis doctorib; reprobant. Ad quã r̄ndet q tria sunt execranda dogmata phõ; de fato dicentius Primũ est: qã dicũt fatum esse celestẽ aspectum & dispositionẽ siderũ necessitatẽ simpliciter ex se oẽs effectus in fralun; circũscripta ex toto oĩ puidẽtia dei/ uentes se dicto Augustini. v. de. ci. dei dicẽtis: fatum esse ordines quendã et dispositiõnẽ sc̄daruz causarũ ad effectũ pducẽdos i hijs corruptibilib; & generabilib; pter dei & hoim volũtates. Qd dogma pbat eẽ falsũ rõne et auctoritate. Rõne sic. Tho. iij. cõtra gẽtules. c. lxij. Impossibile est q aliq; nõ cognoscẽtia finẽ: operent; ppter finẽ & ordinãte pueniant in ipsum: nisi sint mota & regulata ab aliq; habente finis cognitionẽ: sicut patet de Sagitta. Sed oia corpora naturalia planete sidera operantur ppter finem: & mouent; & consequunt; finem: licet illum non

Caput Nonum

agnoscant: ergo oportet q̄ tota opatio eorum ab aliquo ordināte & regulante dirigat. Illud aut̄ est quā dicim⁹ prudentiā diuinā. Propterea dicit sapiēs. xiiij. Tua aut̄ pater prudentia ab initio cūcta gubernat. et Sapi. 8. Attigit a fine vsq; ad finē fortit & dispōit oīa suauit. Et Sap. 12. Non ē alius de⁹ q̄ tu: cui cura ē de oīb⁹: & ad hebr. Portās omnia verbo virtutis sue. p hoc facit qd̄ Aug⁹ dicit. iij. de trinitate. c. iij. Nichil sit visibiliter in hoc mundo: qd̄ non de interiore inuisibili atq; intelligibili aula summi imperatoris iubeat̄ aut pmittat̄: scdm̄ ineffabilez iustitiam premiorū atq; penarū gratiarum & retributionū in ista amplissima quadā imensaq; totius creature republica. Et Lactantius libro. iij. c. xxi. dicit. Quis enī non sentiat hunc mundū tam mirabili ratione compositū aliqua prudentia gubernari: qm̄ nichil est qd̄ possit sine vlla moderatione cōsistere. domus absq; habitatore dilabit̄. Nauis absq; gubernatore abiit pessum. Corpus ab anima derelictū defluit. Ne dum putemus to tam istaz molem aut construi sine artifice: aut stare tam diu sine rectore potuisse. Et libro. i. dicit. Nemo enī est tā rudis: tam ferus morib⁹ q̄ oculos suos in celū tollens tamen nesciat cuius prudentia regat̄ hoc oē qd̄ cernitur: nō tñ aliquomodo esse intelligat ex ipsarū rerū motu: magnitudine pulchritudine: utilitate: tēperatiōe: nec fieri posse: quin id qd̄ mirabili rōne constat cōsilio aliq̄ maiore sit institutū. Ergo ex hīs p̄ falsitas phōz et astronomorum quātuz ad primū dogma. Ad dictū aut̄ Augu. qd̄ adduxerūt dicit q̄ Aug⁹ illud adducit in p̄sona stoicorum. Secundum dogma p̄uersum astronomorū est: q̄ dicunt q̄ oīa que fato subdunt̄ de necessitate & imobiliter eueniūt: qd̄ p̄bant sic. Posita quacūq; causa sufficienti necesse est immobiliter effectū sequi. Sed corpa

Prime Decadis CLXII

celestia cum suis motibus & dispositionib⁹ sunt sufficientes causa suorum effectū: ergo oportet q̄ de necessitate effectus immobiliter consequant̄. Vnde & Boetius dicit q̄ fatū est immobilis dispositio inherēs rebus mobilib⁹. Sed hoc etiā p̄bat̄ esse falsū. Primo quātū ad res humanas. Nam humani act⁹ nō subdunt̄ actioni celestiu: vt infra p̄babitur. Et iō nichil phibet p̄ voluntariā actio nē impediri effectū celestiu corporum: nō solum in hoīe: sed etiā in alijs rebus ad q̄s hoīm operatio se extēdit. Secundo positio istorū est falsa quātū ad oīa que p̄ accidens aguntur: q̄ illud quod est p̄ accidens nō est p̄prie ens: neq; vnum. Sed omnis actio naturalis terminatur ad aliquod vnū: ergo impossibile est q̄ aliqd̄ quod est per accidens sit effectus per se alicui⁹ naturalis principij. Nulla enī natura pōt̄ facere q̄ intendens fodere sepulchru inueniat thesaurum. Et sic cum corpus celeste agat per modum naturalis principij: q̄a per motum naturalis sequitur q̄ impossibile sit q̄ aliqua virtus actiua corpis celestis sit causa actiua eorum q̄ hic aguntur per accidēs. Vnde dicit phīs. vij. metha. q̄ nō q̄cūq; causa posita necesse est effectū poni. Sunt enī quedam cause q̄ ordinantur ad suos effectus nō ex necessitate s; vt in plurib⁹ que quandoq; deficiūt in minori pte. ppter corruptionē aut impedimentum alicui⁹ principiorū vt cum natura pducit monstrum v̄ hominē cum septem digitis: que scdm̄ phīm. ij. phisicorū. fiunt a casu & fortuna. Philosophus autem dicit in li. de sōno & vigilia. q̄ corpa celestia nō semp̄ pducunt suos effectus in istis inferioribus inanimatis ppter cōtrarias dispositiones impediētes. Frequēter enī inquit fiunt signa imbrū & ventorum: q̄ tñ non eueniunt ppter contrarias dispositiones fortiores. Sequit̄ ergo q̄ nec respectu voluntariorū nec effectū

Caput Nonum

omnium naturalium que fato directe subdunt de necessitate & immobiliter omnia eueniunt. Ad motiuū autē ipsorū dicitur quod corpora celestia siue factū sunt causa inferiorum effectūū mediātib⁹ causis mobilibus particularibus que deficere possunt in minori parte: & ideo per accidens mobilia sunt. Nam vnūquodq; recipit in alio ad modum recipientis. Sicut enī virtutes celestes in se necessarie recipiunt: tñ in inferiorib⁹ effectib⁹ mobilibus mobiliter & cōtingēter: & cū omne multiforme variū: casuale: p accidēs & mobile reduci habeāt ad aliquod principū vni forme & p se. Idcirco huiusmodi casualia q̄ sunt mobilia respectu corporū celestiuū & scđarū causarū per relationē tñ ad primū principū a quo ordinant̄ siue ad intellectus diuinū & ad illius p̄fidentia sic sortit̄ur quandā immobilitatē et necessitatē: nō quidē necessitatis absolute sed conditionate: scđm q̄ dicim⁹ hanc conditionale eē verā vel necessariā. Si de⁹ p̄sciuit hoc: futurū erit. Vnde cū Boetius dixisset fati serū esse mobile: post pauca subdit. Que cū ab immobilib⁹ p̄uidētiē diuine p̄ficis cū exordijs/ipsam quoq; imutabile esse necesse est. Tho. pri. pte. q. cxv. & cxvi. p totū. Ad illud autē Boetij dicitur quod fatū est immobilis dispositio inherēs reb⁹ mobilib⁹. Rñdēt q̄ dispositio scđarū causarū quā fatū Boetius vocat: dupliciter cōsiderari potest. Vno modo scđm se & in se ipsis secundis causis: & sic fatū mobile est si cut & res mobiles siue voluntarie fato subiecte. Si vero fatū accipiat̄ siue dispositio causarū secundarū per relationē ad primū principū diuinū a q̄ ordināt̄: sic bene fatū immobile est: & sic accipit Boetius fatū put. s. referē ad volūtatem & p̄tatem dei: nam oēs creature in se licet sint mutabiles aliquo mō: put tñ referunt̄ ad dei p̄uidētiā sortunt̄ aliquā imutabilitates. Et pbat̄ etiā hoc secundū

dogma etiā peruersū ex incōuenientijs q̄ sequerent̄ ad ipm. Nam si concedim⁹ fatū necessitatē inducere in hominib⁹. Sequitur primo quod male dixit Moyses in opere q̄ te diei enumeratis duob⁹ magnis luminarib⁹ & stellis cum subiunxit. Et vidit de⁹ quod esset bonū: supple regimē stellarū. Nam si a fato & stellis iste est fur: ille latro: ille auarus: ille luxuriosus: ille ebriosus: hoc nō est bonū: s; pessimū. Si cursus celorū & stellarū hec facerent: nō dirigerēt hoīes illuminādo terrā in debitū finem: sed a debito sine auerterēt. Sequitur quod dñs de⁹ q̄ ralem p̄tatem & influentiā dedit astris: magnam occasionē dedisset hoīb⁹ declinandi ab hīs q̄ credenda pponit fides xp̄iana. Sequitur secundo nō sit necesse aliq; rogetur aut colat̄ de⁹. Sequitur quod nullū sit peccatum tollit enī fatū libertatem voluntatis qua oē pctm̄ cōmittit. xv. q. i. in principio. Sequitur quod de⁹ sit causa oīm peccatorū: q̄a quicquid est causa cause: est causa causati: vt inq̄t Proculus. Sequitur quod deus sibi ipsi contrariatur: nam precipit bona & cogit ad mala. Sequitur quod iniuste puniunt̄ homines. Nemo enim peccat in eo quod vitare non potest.

Sequitur quod absq; iustitia dantur premia bonis. Nam voluntas est causa meriti. Sequitur quod nullum iudicium de hominū factis deo relinquatur. Sequitur quod theologia: artes: philosophia moralis: medicina frustra essent. Quid enī oportet docere scribere suadere mederi zē. Si omnia ex fati necessitate eueniūt. Et si tentatiōes pro diuersitate natiuitatum: diuersis temporib⁹ anni in hominibus ex astralibus influentijs excitantur. Non ergo a demonibus & fomite peccati vt fides christiana proficitur proueniunt. Vtq; ad summam dicam⁹ si fato omnia fieri ab eo cuncta necessario & immobiliter euenire concedimus; omnis vita humana

Caput Nonum

subuertēt. Nam sup̄uacue obiurgationes: laudes: vitu-
perationes: exhortationes exhiberentur. Ista cōsiderās
beatus Aug⁹. v. de ci. dei. c. i. inquit. Qui stellas putāt
habere talem a deo eis traditam p̄tatem: magnas celo fa-
ciunt iniuriam: in cuius velut in clarissimo senatu ac
splendidissima curia opinantur scelera facienda decerni
qualia: si aliqua terrena ciuitas decreuisset genere huma-
no decernere fuerat euertenda. Et idem dicit. ij. sup̄ Gen̄
ad l̄tam. Impia pueritate in malis factis rectissime rep̄-
hendendis ingerunt accusandū pot̄ auctore siderum
q̄ hominē sceleruz cōmissorē zc. Et Ambro⁹ in li. Ex-
ameron. Errorem hunc nefandum de necessitate fata-
li rep̄bando dicit. Quō dñs aut bonis p̄mia p̄posuit aut
improbis penas/ si fati necessitas disciplina & cōuersa-
tionē hoim/ stellarū cursus informat. Si ad necessitates
genitalē nō ad instructa morū actus n̄i factaq; referan-
tur. Cur legis p̄posuite sūt: iura etiā cur p̄mulgata: qui-
b⁹ aut pene imp̄bis decerni aut securitas deserit innoxij:
Cur nō venia datur reis. Cum vtiq; vt ipsi aiunt nō sua
voluntate: s; ex necessitate deliquerūt. Cur laborat agri-
cola & nō expectat vt in elaboratos fructus priuilegio
sue necessitatis inuehat: receptaculis horreorū. Si ita na-
tus est vt ei diuitie aut opes affluant. Frustra mereator
periculosus sollicitat mare cui ocioso potest q̄dem vt ai-
unt sorte genitāli diuitiarū thesaurus illabi. Cur oīs ho-
minum sollicitudo de questu/ oē studium negotiarōis
omnis labor: omnis occupatio. Si non ex voluntate: s; fa-
tali necessitate res decurrunt humane. Vbi enim est di-
recta necessitas ibi inhonorata industria immo fatua sol-
licitudo. hec ille. Vt ergo cūcta adducta inconueniētia
& hos omnes p̄nciosos errores dedinē⁹ nec omnia
fato subdi nec cūcta immobiliter ab eo necessitari con-

Prime decadis CLVI

fitamur. Tertiu dogma phōz & astronomorū de fas-
to puerus est: q̄a dicit oia fieri & subdi fato: q̄ rōnib⁹
auctoritatib⁹ & exēplis supra nūc tertia questiūcula ad-
ductis p̄babāt. S; falsitatē dogmatis sexta ifra questiūcu-
la que dicta phōz dissoluet: manifestabit & Boet⁹ itē
iij. de cōsolatiōe eodē cōfūdīt dīcēs: quedā que sub def-
puidētia locata: seriē sup̄ant fati. q̄ vero sint q̄ fatū sup̄at
& ei nō subduntur ex sequenti septima. q. apparebit.

Vincta questiūcula ē: Quō

q demonstrant theologi nō oia subdi fato nec sin-
gula ab eo necessitari. Ad quā r̄ndet q̄ id Theo-
logi p̄bant rationib⁹: auctoritatib⁹: & exemplis (loquē-
do & intelligēdo de actib⁹ humanis & volūtarijs) Et p̄-
mo rōne sic. Diuina puidētia sic ordinē disponit vniuer-
sum: vt inferiora p̄ superiora: & minus nobilia p̄ nobilia
ora regant: vt dicit Aug⁹. iij. de trīni. In hoie aut duo sūt
aīa & corpus. Et corpus q̄dem quod nunc passibile ē &
mortale: inferius est copore celesti. Et ideo p̄ se & direc-
te ei subdit & in ipsum imprimit sicut virtute eius for-
matum est & complexionatū. Vnde ph̄s. ij. ph̄sīcorū
dicit Sol & homo generant hominē. i. influentia stella-
rū: planetarū & homo. Et Aug⁹ dicit in. v. de. ci. dei. Nō
vscq; quacq; absurde dici potest ad solas differentias cor-
porū afflatus quosdam valere sidereos. Et Dionysius. iij.
c. de diuinis nominib⁹ dicit. Lumē solis ad generationē
sensibiliū corporum cōfert & ad vitam ipsam mouet et
nutrit & auget & perficit. Anima vero cū deo assimile-
tur quia vterq; sp̄s est: & effectus tanto nobilior existit
quāto plus cause assimilatur. ij. & iij. metha. Non sub-
ditur per se & directe vt dictum est: celis & planetis
corporalibus. Cum ipsa aīa omnibus ipsis sit nobilior.

Caput Nonum

Non ergo anima subditur fato nec erit bona vel mala ex fato & corporibus celestibus: sed ex seipsa & ei⁹ libera voluntate. Tho. iij. cōtra gētilēs. Scdā ratio est talis: duo motores faciētes īpressiones in eadem remota si vn⁹ est potēti⁹ & nobilior atq; īmediatior erit etiā ad īprimēdūz efficacior. S; corpus nostrū subiacet duob⁹ motorib⁹ scilicet corporib⁹ celestibus & aī rationali: que est nobilior ipso corpore celesti potēti⁹ & īmediatior: ergo erit & ad īprimēdūz efficacior. Plus ergo aīa poterit ī afficiēdo & īprimēdo in corpus ppriū q̄ corpora celestia respectu operū expressōz in corpore. Vnde quantūcūq; Mars moueat corpus ad p̄urbationē & iram mouēdo sanguinē. Plus in poterit aīa bene ordinata operari temperantias sanguinis & getationē vt sit ei gaudiū & mā suetudo. Tertia ratio est talis. Si fatūz & corpora celestia essent directe cause electionū & actūū humanorū se queretur q̄ homo naturali instinctu ageret ad suas passionēs: sicut cetera animalia in quib⁹ nō sunt nisi vires anime corpōis organīs alligatē. Nam illud quod fit ī istis inferiorib⁹ expressiōne corporū celestium agitur naturaliter: & ita sequerēt q̄ homo nō esset liberi arbitrij: sed haberet actiones determinatas sicut ceterē res naturales. Que omnia sunt manifeste falsa & contraria humane cōuersationi. Ergo ex hīs patet q̄ actus humani & voluntarij fato & corporib⁹ celestibus nō subdunt.

Nunc ponēde sūt auctoritates. et primo Damasceni scdo sniaz dicentis. Actūū n̄forū nequaquā sūt causa corpora celestia. Nos enī liberi arbitrij a conditore facti. Domini etiā nostrorū existimus actuum. Et Greg⁹ Nicenus dicit. Dicūt egyptij q̄busdam sacri sacrificijs fatum posse mutari. Et moyses. iij. Deuter. dicit. Ne videas solem & lunam & omnia astra celi. & errore deceptus ad

Prime decadis CLVII

ores ea atq; colas que creauit dñs deus in ministerium cunctis gentibus que sub celo sunt. Nota in ministeriū & nō in dominium. Et Ambro. in examerō dicit. Non nulli tentauerunt exprimere natiuitatū qualitates/qualis futurus vnusquisq; qui natus sit esset. Cum hoc nō solū vanum sit & iutile querētib⁹: sed impossibile pollicentibus. Et idē libro. iij. Exameron: ostendēs p̄ locum a maiorib⁹ q̄ celum & corpora celestia concurrūt ad generationē aīalium & vegetabilium: tanq; agens vniuersale excitans & vigorans virtutes: generatiuas seminūz & animalium in regione elementari. Sic inq̄t. Conticez scāt ineptus sermo astronomorū. Sciant oēs solē auctorem non esse nascentium. Sed q̄ dei clementia terram relaxat. Dei indulgentia p̄umpere fructus facit. Et libro. iij. introducit naturaz de sole dicentē. Bonus q̄dem est sol in ministerio nō in imperio. Bonus mee fecunditatis adiutor: sed nō creator: effectūū meorum formator bonus: meorū alitor fructūū: sed nō auctor. Et Grego. in omelia epiphaniē dicit. Absit a fidelium cordibus vt esse aliquod fatum dicant vitam quippe hominū solus hanc conditor qui creauit administrat. Et Ptolomeus in almeq̄sto dicit. Homo sapiens dominabitur astris. & in centiloquio in principio dicit. Anima sapientis medici dominabit̄ astris. Nam medic⁹ admittit̄ desiccare corpora cū corpus celeste mouet illa ad humiditatē. Et Bugufarus sapiēs in cōmēto sup centiloquiū Ptolomei ait. Homo sapiens & iuuat & īpedit celestem effectus ex virtute sapientie que est in eo. Et Abraham aueneze caldeus astrologus dicit. Siquis enim preces & clamores ad celum subleuauerit fatum suum vincere poterit. Et virgil⁹ primo georgicorū inq̄t. Ingeniū & rerū fato prudētia maior. Et Quintilian⁹ in. iij. declamatiōe

Capit Nonum

dicit. Vincitur fatum si resistas. Vincit si contempseris. Audi quod gloriose in hanc partem Crisippus stoicus concludit dicens ut adducit Augellius in de noctibus atticis Fato inquit quadam ratione principali. i. genera omnia fiunt. Ingenia tamen ipsa habent aliquid proprium. Exemplum. Sicut si lapidē cilindrum precipias initium est ex nobis: sed tamen ille lapis preceps volutus: non quia id tu facias: sed quoniam id sese modus eius & forme volubilitas habet sic ordo & ratio & mobilitas fati genera ipsa & principia causarum mouet. Impetus vero consiliorum mentiumque nostrarum ex nobis sunt. Idcirco apud Homerum recte Iupiter de mortalibus conquirebatur dicens. Heu michi quid damnant mortales numina celi. Esse aiunt etenim per nos mala: cum in ipsi. Vecordi preter fatum sint mente dolores. hec ille. Nunc vero idem probabitur exemplis. Plato a phisonomo iudicatus corruptor adolescentulorum. Respondit inclinationem astrorum sapientia vitae. Astra enim furem vel adulterum significant: non autem furem vel adulterum faciunt. Nati sunt duo gemini. scilicet Iacob & Esau. Gen. xxv. Sic alter post alterum ut posterior plantam prioris teneret. Et tamen in vita moribusque diuersi. in actibus dispares. In parentum amore dissimiles fuerunt. Vno celi spacio filius regis & rustici nascuntur: in omnibus tamen diuersi. Nascentur sub Marte masculus & femina. Illa colum ducit: alter ense triumphat. Si dicat ad hec possidonius astronomus. Natorum horum causam diuersitatis fuisse exiguum temporis interuallum quod inter gemini dum nascerentur habuerunt. Respondet ad hoc Aug. in. v. de ci. dei dicens. Mirum est quod tam modica particula celi que transit tamen valuerit in diuersitate voluntatis: actuusque morum: casusque geminorum nascentium: aut non geminorum. Ad quod

Prime decadis CLVIII

Iterum Nigidius astronomus respondet quod tanta est celi rapacitas ut si alter geminorum celeriter post alterum nascere: in celo tamen plurimum spacij causaret: exemplum rote rapacissime currens & pulse bis de atramento tanquam in uno loco: desistente postea motu: reperient duo illa puncta atramenti maxime distantia. Ex hac ergo distantia causata ex rapacitate celi dicit Nigidius oritur diuersitas morum & euentuum in geminis: & non geminis simul natis. Ad quod etiam respondet Aug. quod hoc figmentum fragilius est quam vasa que illa rotatione finguntur. Nam si in celo respectu simul nascentium tam multum interest ex tam parua particula eiusdem constellationis quod comprehendere non potest: quare alteri geminorum. scilicet Iacob hereditas obuenerit. Alteri vero. scilicet Esau non. Quomodo ergo potuerunt astronomi iudicare respectu non geminorum habentium diuersas constellationes cum quandoque respectu eorum maxima pars celi precesserit. Hec omnia beatus Aug. ubi supra. Ex quibus patet stulticia eorum qui horam eligunt nubendi: qui tempus expectant cum vxoribus concubendi: qui cohibent mulieres si possunt ne vsque ad tempus pariant. Sicut Nectanybus astronomus cum olimpiade matre Alexandri concubens prohibuit illam vicinam partem partui ne puerum vsque ad horam ab eo inspectam pareret: sicut legitur in historia Alexandri magni. Noui ego doctissimum quendam prelatum cum astrolabio horam discessus ad episcopatum expectasse. Qui tandem cum crederet astris: de sero primo hospitatus in stabulo equos visitans lapide desursum mactat. Alter electa hora ab astris ducere vxoris: transacto anno illas cooperit cum adultero. Hinc scribit Ambrosius in li. exameron. Quam multos videmus eiectiones criminibus atque peccatis in meliorem statum esse conuersos. Redempti sunt

Caput Nonum

apostoli & congregati ex peccatoribus non utique natiuitatis sue hora: sed christi eos sanctificauit aduentus et hora domini ce passionis redemit a morte: latro ille donatione capitis cum domino crucifixus non beneficio natiuitatis sue. Si si dei confessione ad paradisi gaudia transiuit. Ionas in mari non vis natiuitatis: sed dissimulate diuine preceptionis: precipitauit offensa. Petrum de carcere angelus christi non stellarum series liberauit. Paulum percussum a vipera. turbatumque naufragio non remedia natiuitatis: sed deuotionis meritum seruabat. Sed quod de illis dicimus qui apostolorum precibus cum mortui fuissent resurrexerunt: utrum eos sua necessitas an apostolica gratia resuscitauit. Et quod opus facit ut se ieiunij: orationibus: periculisque committerent: si quod volebant necessitatis beneficio poterant obtinere. hec ille. Ergo melius in omnibus honorem deum per iesum christum in spiritu sancto quibus est honor & gloria: ut dixit Petrus apostolus. Cuius prudentia & nostra libera voluntate facimus quecumque bona vel mala facimus: quod sequendo stulticiam sacrilega astronomorum negemus voluntatem qua peccamus. constringamus necessitate qua delicta defendamus: perditos mores per quos in terra ab hominibus detestamur a sideribus inane habere mentiamur.

Septima questiuncula est: quomodo

respondent theologi rationibus: auctoritatibus & exemplis philosophorum male de fato super tertia questiuncula sentientium. Ad quam respondet quod theologi argutias philosophorum: auctoritates & exempla sic solunt: & primo ad argumentum in fronte dicunt quod corpora celestia sunt causa inferiorum effectuum mediatis causis particularibus inferioribus: que defendere possunt in minori parte ut dictum est. Et ad probationem minoris dicunt quod omnia illa que tangit ibi Boetius: intelliguntur

Prime decadis CLIX

fieri a deo mediatis causis sanctis. Et ideo sub fato serie continentur: sed non est eadem ratio de omnibus alijs. ut dicit Thomas prima parte. quod. cxvi. ar. iij. ad primum. Ad auctoritates philosophorum astronomorum: oratorum: & poetarum respondet negando eas. Si accipiantur factum per conexione sanctarum causarum absque diuina prouidentia: nam cause sancte nichil agunt nisi uirtute prime Damascenus autem & Ptolomeus intelligunt quod corpora celestia constituntur in non habentibus & complexiones corporales indinatie non necessarie. Ad exemplum duorum fratrum geminorum respondet ypocritas dicens: quod illud fuit quoniam parces ut erat corpe dispositi dum concubuerunt: ita primordia conceptorum effici potuerunt. Deinde eadem aeris et loci. id est. domus positio: similia alimeta: & vis aquarum que ad corpora bene uel male concipienda (medicina attestante) plurimum valent eadem etiam excitationes: tam similia corpora fingere poterunt: ut etiam ad egrotandum ut oportet eisdem causis similiter mouerent. Hec Augustinus. Ad illud etiam domini Iohannis de ligna non dicit quod ideo fatum vincere non potuit: quia regnandi causa passionem temporaliter uel spiritualiter dominandi rationabiliter non repressit. Ad illud etiam quod plerumque vera philosophi dicant astronomi. Respondet Augustinus. quod illud fit a casu uel arte uel occulto instinctu spirituum non bonorum: quibus cura est: falsas & noxias opiniones de astralibus factis humanis mentibus inserere atque firmare.

Septima questiuncula est:

quomodo sit factum secundum theologos & quomodo secundum ipsos fato sic uel non subdunt: & quomodo christiani factum catholice admittere possunt: & in quibus secundum eos differunt factum a prouidentia dei. Ad quam sic respondet et primo ad primum dicendo: quod factum secundum theologos: est rebus mobilibus inherens dispositio: per quam diuina prouidentia suis queque necesse ordinibus. Vel sic. Factum est ordinatio

Caput Nonum

siue series scđarum causarum ad suos effect⁹ pducēdos in istis inferiorib⁹ scđm depēdentiā quā hnt a deo. Ista autē ordinatio scđarum causarū ad suos effect⁹ pducēdos pōt duplici cōsiderari. Vno mō put ē vnita ī pspectu diuine mentis ordinantis & diuidētis: locis: & tēporib⁹: motu & formis omnia: & sic vocat^r volūtas siue puidētia diuina. Alio modo scđm q̄ eadez ordinatio digesta & applicata temporib⁹ est in ipsis medijs causis a deo ordinatis ad suos pprios effectus pducēdos scđm depēdentiā quā habēt a deo: & sic vocat^r fatū. Et sic patet q̄ ip̄a dei voluntas siue puidētia pōt dici fatum causaliter. Sed ip̄a dispositio & ordo causarum secundarū ad suos effectus depēdēs a deo dicit^r fatū essentialiter. Dicit^r autē ip̄a dispositio causarū scđarum fatū a dari: quasi effectū diuine puidētie vt dicit. Tho. iij. cōtra gētiles. c. xcij. Et in primo sūaz. di. xxxix. Deus enī suā puidētiam loquit^r p̄ Fatum: sicut homo cōceptus cordis p̄ voces. Et sicut artifex formā de re faciēda cōceptaz manifestat p̄ opis effectū. Et sicut artifex qđ singularit^r mētaliterq; p̄ spexerit p̄ ip̄ales ordīnes ducit ad effectū. Ita de⁹ sua puidētia simpliciter disponit faciēda: & p̄ fatuz illa mltipliciter ac tpaliter administrat. Ex hīs colligi possūt tria: Primo que fato subdunt^r: & q̄ nō. Nam ex quo fatum scđm theologos est ordinatio scđarum causarū ad effectus diuinitus pūfos: sequit^r q̄ illa tm̄ subdunt^r fato q̄ subdunt^r causis secundis. Si quā vero sunt que imēdiate a deo fiunt cū nō subdantur secundis causis. ergo. nec etiā subduntur fato: sicut creatio rerū primarum. s. qua tuor coeua: videlicet angelī: corpa celestia: tempus: materia quatuor elementoz. supposita prima/om̄ specierum/ que sunt pducta in principio. Glorificatio substantiarū spiritualium. Iustificatio impiorum. Anime que de

Prime decadis CLX

nouo semp̄ creant^r. Nam hec oīa a deo imēdiate emanant & creant^r: & aliter pducī nō potuerūt nec possūt. Idcirco fato nō subdunt^r. Illa enī q̄ a sup̄iori fiunt & disponunt^r ab inferiori nō mutant^r: p̄pterea Boetio dicit vbi sup̄ q̄ ea q̄ sunt prime diuinitati pp̄inqua stabiliter fixa fatalem ordinē mobilitatis totaliter excedunt. Que autē sunt remota a prima causā tanto pluribus fati nexibus subiciunt^r tantoq; sunt magis mobilia quanto a prima causa sunt remotiora. Exemplum p̄ in Boetio de centro circuli & ei⁹ circumferentiā. Sic ergo illa q̄ a deo facta sunt & fiūt sibi soli subiciunt^r. Effectus vero alij p̄ticularēs & naturales subiciuntur motuz elementoz motui celestiu corporuz motui primi mobilis & tādex puidētie primi immobilis a qua cuncta habēt si quā tenent firmitates: & sine qua nichil in suo statu pmanet. Nam substracto primo subtrahūtur subsequētia. Colligit^r scđo ex superiorib⁹ quō fideles xp̄iani cōcedere possunt eē fatum. Nam si fatuz accipiat^r p̄ dispositione siderum in qua q̄s cōcept⁹ vlt⁹ natus est necessitate oēs effect⁹ inferiores preter dei & hoīm voluntates. Sic nos fatū esse negare debem⁹ cū Gregorio dicente. Absit a fidelīuz cordibus vt esse fatum aliquid dicant. Si autē fatum accipias^r tur p̄ dispositione causarū scđarum & ordinatione hūmanorū actūū p̄ relationē ad deū & ei⁹ puidētia tantq; per eum ordinata & p̄locuta siue effata: sic fatum ponere possū⁹. Licet etiā hoc nomine sancti doctores vti recūsauerūt p̄pter eos qui ad vim positionis siderum hoc nomē torquebāt. Vnde Aug⁹ dicit in. v. de ci. dei. c. i. Si p̄pterea q̄sq; res humanas fato tribuit: q̄ ipsam dei voluntatē vlt⁹ p̄tatem fati nomine appellat sententiā teneat & linguaz corrigat. hec ille. Colligit^r tertio ex dictis differentia inter puidētia & fatum. Nam dispositio

rerum pducenda gubernanda & cōseruanda in
p̄spectu diuine mentis dicitur puidencia. Sed disposi-
tio eadē in medijs causis a deo ordinatis ad aliquos effe-
ctus pducēdos & explicata tēporibus dicitur fatū. Item
differunt: q̄a tam necessaria q̄ contingētia subiciuntur di-
uine puidencie: imo & ipsum fatum puidencie subici-
tur. Sed fato sola mobilia subiciunt. Item differunt q̄a
diuina puidencia cū sit ipsa diuina ratio in sūmo oim
principe cōstituta: vt dicit Boetius/est in deo: fatū vero est
in secundis causis. Itē differunt: q̄a res existētes in deo
per modum diuine puidencie sunt ibi vnite & simpli-
citer vnē: sc̄dm vero q̄ subsunt fato sic sunt plures di-
uise: & dicuntur plura fata per quē modū dicitur a poe-
ta. Te tua fata trahūt. Item differunt: q̄a diuina puiden-
tia dicitur fatū causaliter inquantū ordinatio fatalis de-
pendet & descendit ab ordinatione diuine puidencie.
Sed ipsa dispositio sc̄darum causarum in se ipsa dicitur
fatum essentialiter. Item postremo differunt: quia diuina
puidencia est immobilis stabilisq̄ manēs dans cuncta
moueri. Fatum vero cum sit in rebus mobilibus mobi-
le est. Et hec satis sint p̄ questione tertia de fato.

Quarta questio principa

lis sub hoc nono capite ē de fortuna. An. s.
actus voluntarij: casualesq̄ euentus necessitate
tur ab ea: circa quā quinq̄ questiuiculae sol-
uentur: quarū quelibet infra ordine suo notabitur.

Prima questiuicula ē: quid

sit fortuna sc̄dm poetas et gētiles: & quō ea pin-
gūt: & qd ascribūt ei: & in quibus male de fortu-
na sentiunt. Ad quā alij ordiētes Rūdes q̄ antiq̄ phi &
poete de inferioribus effectibus: & casualibus euentibus in

ordinate cōtingētibus: varie locuti sūt. Epicuri enī cū De
mocrate effectibus casuales: euentusq̄ hūanos nulli superiori
determineate cause ascripserit: s; casui q̄ casus (teste Burleo.
ij. phisi.) pprie i reb⁹ inaiatis/irrationabilibus & natura-
lib⁹ repit. Alij vero nedū effectus fortuitos & cōtingētes:
s; & electiōes actusq̄ hūanos i superiorē quādam cām cūcta
necessitate reducere sūt conati: quā cām vocauerūt fatū: de
quo lati⁹ sup̄ dictū est. Fuerūt itē & tertij qdam phi gē-
tiles & poete: q̄ euentus fortuitos: electiōesq̄ & actus hūa-
nos i cām quādam siue itelligētiā intellectui hūano imani-
festā adducere moliti sūt: quā fortunā deā appellauerūt.

Eāq̄ sic p̄gebāt Fingebāt ei idolū siue puellā vnā quā
ab vn̄ uersitate causandi deā noiabāt: et eā ceca pingebāt
q̄a p̄terita: p̄sentia: & futura metit: nā ignoratibus cūctis
ab ea bona & mala puenire dicebant: & bifrontē & an-
te albas p̄ eufortunijs post nigra p̄ ifortunijs: ante capil-
lata: q̄a tpe apto eufortunia iuuant: retro vero caluaz: q̄a
tpe nō cōgruo nocēt. Seditē sup̄ rotas. i. immobilit̄ distri-
buentē oia: quaz rotā voluere arbitrabant. nescit. n. fortu-
na gescere: vt dicit Seneca. Hanc dicebāt felicitare et ifel-
citare hoies. hanc dirigere hoies imediate. i. absq̄ puiden-
tia dei ad eligendū vtilit̄ v̄ nō vtiliter. hanc ponebant i
primere in intellectu & voluntate hois spem aut cognitio-
nē suorum effectuum. Hanc p̄ficiēbant oib⁹ distributiōibus
bonis & malis oib⁹ eufortunijs et ifortunijs. In p̄sona q̄
rū dicebat Salomō Ecc̄s. ix. Verti me ad aliud: & vidi
sub sole: nec velociū eē cursū: nec fortū bellū: nec sapiē-
tiū panē: nec doctorū diuitias: nec artificū gr̄as: s; ips̄ calū-
q̄ in oib⁹. Et Seneca i ep̄tis ait. Res hūanas nullo ordine
fortuna regit spargitq̄ manu munera ceca peiora fouēs
Et Iuuenalis. Te fatim⁹ fortuna deaz celoq̄ locatus.
Et Salustius in Catilinario, Profecto fortuna i omni re

Laput Bonum

dominatur. Ea cum ceteras res ex libidine non ex vero celebrat obscuratque. Et Plutarchus libro de remedio ire in persona Euripidis dicebat. Deus magna regit parua uero nostra in fortune manibus dereliquit. Et Iuuenalis iterum. Si fortuna uolet fiet de rethore consul. Si uolet hec eadem fiet de consule rethor. De hac conquirebatur Eua eadem Eneam alloquens: octauo eneydos: dicens: me pulsum patria pelagique extrema sequetur. Fortuna oipotens & inuitabile fatum. His posuere locis. Et Seneca prima tragedia dicebat. O fortuna uiris inuidia fortibus. Quam non eque bonis premia diuidis. De hac cesar cum uideret regem Farnacem fugere a facie Pompei dicebat: ut inquit. Q. Curtius. Quis negat eximia quod gratiam sepius fortunę uirtutis esse beneficium. Et Cicero. officiorum dicit. Magnam uim esse in fortuna in utramque partem uel scdas ad res uel aduersas que ignorat. Et Iulius celsus dicebat. Efficacior est fortuna quam uirtus. Sed certe hi omnes errant. Primo quia ponunt fortunam imprimere in intellectum & uoluntatem hominis: quod paulo ante reprobauimus: monstrantes esse impossibile quod corpora celestia agant intellectu humanum directe imprimendo speciem uel cognitionem suorum effectuum: quod etiam Tho. iij. contra gentes. c. viij. reprobando probat. Secundo errant: quia dicunt hanc fortunam homines fortunare & infortunare: quod patet esse falsum sic. Nam fortunare proprie est mouere aliquid uel imprimere in eum ad eligendum aliquid ad finem ut consequatur bonum per accidens alicui electioni coniunctum. Corpora autem celestia siue fortuna non possunt mouere & dirigere hominem per influxum cuiuscumque apprehensionis sensualis uel intellectualis: uel alicuius appetitus ad aliquid futurum eligendum: ut ei occurrat aliquid accidentale & iopinatuseuentus bonus uel malus: ergo. Minor autem probat.

Prime Decadis CLXII

Nam proprium nature est tendere ad unum ut in pluribus: Sed illud ad quod aliquis inclinatur et euentus casualis qui illi electioni coniungitur non sunt unum per se cum non habeant ad inuicem aliquid que ordinem uel conventionem. Nam quod aliquis instigetur ire ad spectaculum & iueniat ibi debitor: uel quod inclinetur a natiuitate ad fodendum sepulchrum & iueniat thesaurum non sunt unum nisi per accidens: ergo sequitur quod hec dea siue intelligetia non fortunatur uel infortunatur. Nec etiam potest homo habere a fortuna uel a corporibus celestibus ut semper uel ut in pluribus eligat illa quibus sunt coniuncta per accidens aliquid comoda uel incomoda: quia si sic semper aut in pluribus fortunaretur uel infortunaretur: ergo sequitur quod falsus dicatur poetę gentiles & alij non ueri philosophi: ponentes etiam intelligentiam siue aliquod numerum diuinum siue stellam ut dictum est. Quia propter merito Augustinus. iij. de ci. dei. c. xviij. predictam de fortuna opinionem confutat dicens. Dicitis fortunam bonam deam. sed quia edem accipit. aram meruit: sacra ei munera persoluunt: quomodo ergo dea si aliquando bona est: aliquando mala. An forte quando mala: dea non est: sed in malignum demonem repente conuertitur. quomodo etiam bona que sine ullo examine meritorum fortuito accidunt hominibus bonis & malis: Ut quid etiam colitur que ita ceca est passim in quoslibet incurrens ut suos cultores plerumque pretereat & suis contemptoribus hereat. Aut si aliquid proficiunt cultores eius ut ab illa uideatur: & amantur: iam merita sequitur non fortuito uenit: ubi est ergo definitio illa fortune. Hec ille. Ex quibus apparet confutatio poetarum gentilium & philosophorum secundum nomen tantum: nichil certi aut ueri de fortuna asserentium.

Secunda questiuncula est:

quid sit fortuna secundum philosophos & theologos. Ad

Caput Bonum

quā sic respōdet: q̄ Aristo. ij. phisicorū. & Tho. i. cōmē
to ibidē sic eā diffiniūt. Fortuna est causa p̄ accidēs in hijs
que fiunt sc̄dm̄ p̄positū in minori parte. In q̄ diffinitio
ne tangunt tria q̄ ad rationē fortune spectant. Primus:
q̄ fortuna est causa p̄ accidens: vnde nomē fortune q̄
uis vulgariter quandoq̄ trahat ad effectū vt dicam⁹
Talis fortuna cōtingit tali. Cum alijs effectus p̄spert
tatis aut diuersitatis cōtingit alicui. Non tñ hoc sonat no
men fortune. Sed pprie dicit fortuna illud qd̄ est causa
illius effectus p̄spert: ideo dicitur q̄ fortuna nō per se est
causa effectus: sed p̄ accidens. nā effectus p̄ accidēs q̄ cō
iungit cause per se & est p̄ter rationē cause per se et p̄ter
rationē agentis: est effectus fortuitus & a causa per ac
cidens q̄ dicitur fortuna. Exempli gratia: lapidem descē
dere est per se: & hoīem ire ad forum si hoc p̄posuit con
tingit etiā esse per se. Sed q̄ tunc dum vadit ad forū con
tingat lapidē descendere & frangere caput ei⁹ est per ac
cidens: ita q̄ iste effectus fractio capitis oritur ex cōcur
su duarum causarū. Et licet q̄libet sit per se: tñ earum cō
cursus ad talem effectū efficiendum q̄ est fractio capitis
dicitur esse per accidens & a fortuna. Secundus vero qd̄
ad rationē fortune spectat est: q̄ fortuna est causa eorū
que fiunt in minori parte. Hoc patet per exemplū. q̄ enī
aliquis vadat ad forū p̄pter aliqd̄ aliud: & inde depor
tet pecuniā quā non intēdebat: tunc deportatio pecu
nie: cuius causa fuit aduentus ad forum: neq̄ est ex nes
cessitate neq̄ semp: ergo in minori parte q̄ vt in pauci
oribus contingit. Tertium quod ad rationem fortune
spectat ē q̄ fortuna nō ē causa eorū q̄ fiūt a natura: s; eorū
que fiunt sc̄dm̄ p̄positus & ab intellectu. q̄ aut non sit
a natura patet: q̄ natura v̄p̄ vt semp̄ vel vt frequenter. &
similiter operat. Fortuna vero vt in pauciorib⁹ & disti

Prime Decadis CLXIII

militer. Item neq̄ in aiatum neq̄ puer neq̄ bestia agūt
a fortuna cū non agant voluntarie quasi liberū arbitriū
habēt. Vnde nec eufortuniū neq̄ infortuniū in hijs ac
cidere pōt nisi si similitudinē. Sicut quidam dixit q̄ laps
des ex q̄bus fiunt altaria sunt bene fortunati: q̄ eis ho
nor & reuerentia exhibet. Cum lapides eis coniuncti
cōculcent: quod dicitur per similitudinē ad homines in
quibus honorati dicuntur fortunati. Vnde eufortuni
um est quando preter intentionē accidit alicui aliquid
magnū bonū. Infortuniū vero qñ preter intentionem:
aliquem sequit aliqd̄ magnū malū. Quod si hic quis
p̄curiosus peteret vtrum hec que sunt fortuita per
accidens & casualia subdantur p̄uidētie diuine. Respō
detur q̄ sic: non tamē casualiter: contingenter & fortui
te: sed p̄uise preordinate certe & necessarie. Ad quod in
telligendū dicit Auicēna. q̄ oē quod fit: pōt cōparari ad
duplicem causam: vniuersalē. s. & particularē. In ordine aut
ad causā vniuersalē nichil fit fortuite vel casualiter: nam
nichil in terra sine causa. s. p̄ se fit vt dicit lob. v. Sed be
ne in ordine ad causas particularē. Cuius ratio est: q̄ cū
causa vniuersalis habeat finē vniuersaliorem q̄ particu
laris. aliquid bene cadit certo & sub intentione prime
cause q̄ est vniuersalis: quod tñ erit p̄ter intentionē secū
de cause: & sic in ordine ad primā causam q̄ vniuersalis
sima est nichil fit casualiter aut fortuite Et tamen in or
dine ad causas inferiores fiūt multa & fieri possunt cas
ualiter & fortuite etiā sc̄dm̄ magis & min⁹. Tho. etiā.
ij. cōtra genti. & dñs Bonauētura in. ij. sniaz. di. xxxvij.
declarātes idem sic dicunt. Licet aliquid casuale vel for
tuitum sit respectu nature et agentis particularis aut in
tellectus creati. Nichil tamen est casuale vel fortuitum
respectu prouidentie dei a qua omnia prouisa sunt &
3 ij

Capit Bonum

preordinata. Exemplū: sicut si dñs mittat aliquē seruū suū ad aliquē locum ad quem alium seruū ignorante primo etiā miserat; tunc concursus seruorū ad inuicē est preter intentionē vtriusq; serui missi: non autē pter intentionē mittentis. Vnde talis concursus licet: respectu seruorū sit fortuitus: non tñ respectu domini respectu cuius est preordinatus & pūsus. Sic ergo dico de contingentibus in hoc mundo: que respectu secundarum causarū fortuite & contingenter eueniūt: respectu tamen prime cause vniuersalis, s. dei a quo nichil potest subtrahi nichil fortuitum vñ casuale contingit: sed pūse oīa ordinate & necessarie. Similiter etiā dico eufortunia vel infortunia hominū que homini contingunt per comparationē ad secundas causas, i. respectu celorū: angelorū, aliarūq; secundarum causarū: per comparationē tñ ad deū nichil pōt cōtingere: cū nichil sit ei casuale aut improuisum: cum oīa cadant sub puidētia sua & sub certa precognitione: intentione & sua ordinatione. Hec ex theologis & philosophis.

Etia questiūcula est: quot

& que sunt que faciūt hoīes fortunatos & infortunatos. Ad quā rñdet Tho. iij. contra gen. c. xxiij. et xxiij. vbi i snia dicit: q; hō cū sit ordinat⁹ scđm corpus sub corporib⁹ celestibus: & scđm intellectu sub angelis: & scđm voluntatē sub deo: tripliciter ei bonū scđm fortunā cōtingere pōt. s. a celo: ab angelo: & a deo. Qd enī voluntas alicuius hoīs instigetur ad fodiendū: vñ vt fodere faciat vbi thesaurū inueniat ex nulla hoīs virtute procedit. Sed hoc est vel quia disponitur a celo vel q̄a illuminatur ab angelo: vel quia inclinatur a deo. Et hec quidem causalitas diuersimodē est in hijs tribus. Nam

Prime decadis CLXIII

primo celum inducit hominem ad aliquid eligendum/ cuius ipse rationem ignorat: vnde fortunetur p modum cuiusdam passionis quā imprimit/ in corpus. Secundo angelus bonus vel malus hominē disponit ad eligendū aliquid cuius rationem ignorat vnde fortunetur nō imprimendo aliquam passionem vt celum: sed p modum cuiusdam intelligibilis considerationis illuminādo vñ instigando ad eligendum vel cognoscendū aliquid qd sit bonum fieri. Nam intellectus angeli est multa ordinare in vnum: nō tamen illuminādo de fine quare sit bonum fieri. Tertio deus voluntatem hominis inclināt ad aliquid eligendum cuius rationē ignorat vnde fortunetur. Et hic pprie dicitur hominem fortunare: quia ipse solus clare intuetur & preuidet simul omnes res & earum habitudines: intentiones & motiones: & per cōsequens omniū rerum accidentales cōiunctiones & occlusiones quod nulli cause alteri create competere potest naturaliter. Et ideo solus deus pprie & efficaciter hominē fortunare potest: non autem celi aut homo aut angelus nō intuentes aut preidentes omnia predicta. De hijs tribus fortunātib; hoīem loquitur Aug⁹. v. de ci. dei. dicens. Fortuna est causa latens a deo vel celo vñ a spiritibus quibuscunq; proueniens. Concordat huic sententie Augustini Nicolaus de lyra in principio super psalterium dicens: q; motus bene fortunati vñ infortunati est a deo in quantum mouet voluntatem nostrā ad aliquid eligendum cui⁹ rationem ignorat. Vel a causa naturali. s. ab influētia orbis vel intelligentia motoris: vel ab vtroq; simul vel ab ipsis spiritibus bonis vel malis: a celis per modum cuiusdam passionis quā imprimunt corporibus nostris. Ab angelis in quantum illuminant intellectum nostrum: vel deordināt si sunt mali.

Caput Nonum

hec ille. Et hoc modo fortuna proprie dicitur ipsa diuina
pudentia: quā blasphemant qui fortune maledicunt.
Pro quorum tñ darioi euidentia hic notanda sunt
quinq;. Primū notabile est q̄ cū eufortunari vel infor-
tunari dicatur proprie quando quis dirigitur a superio-
ribus causis ad efficaciter eligendum vel exequendum
facere aliquid vel ommittere: cui cōiungitur per accidens
aliquis sibi in opinatus euentus bonus vel malus. Ideo
diuersimode celi: angeli & deus dicuntur hominem
eufortunare vel infortunare. Nam celi dicuntur eufor-
tunare scilicet cōmuniter inquantum imprimunt in
corpus aliquam passionem per quam voluntas inclina-
tur ad exequendum aliquid quod ignorat vnde sibi bo-
num contingat. Angeli autem dicuntur magis proprie
q̄ celi eufortunare cum illuminant vel instigant intelle-
ctum vnde postea voluntas inclinatur ad exequendum
aliquid quod ignorat vnde bonū sibi cōtingat. Proprijs-
sime autē dicitur aliquis eufortunari: quando voluntas
alicuius inclinatur a deo: illuminatur ab angelis: incli-
natur a celis ad exequendum aliquid quod ignorat vn-
de bonum sibi contingat. Et econuerso. Communiter
aliquis dicitur infortunari quando voluntas eius incli-
natur & vult & cōsequenter agit contraria ad quē mo-
uet celum. Magis pprie dicitur infortunari quando vo-
luntas eius & electio inclinatur & agit cōtraria ad que
celum inclinatur & angelus instigat. Nam homo nō sem-
per eligit illud ad quod angelus intendit & corpus ces-
leste inclinatur. Et ideo licet in omni re nunq̄ cesset prou-
dentia diuina. Angelus autem quandoq; dicitur desis-
cere a custodia hominū inquantum homo potest non
eligere illud ad quod angelus mouet: secundū illud Iere.
li. c. Curauimus Babylonem & nō est sanata. Derelin-

Prime Decadis CLXV

quamus eam. Proprijsime autem tunc dicitur aliquis
male fortunari quando voluntas eius ex certa intentione
conatur et agit contraria ad que inclinatur celum/instigat
angelus/& mouet deus. Sicut de quodam scribit Iere.
xxij. Scribe virum istum sterilem virum qui in diebus
suis nō prosperabitur. Secundum notabile est q̄ deus &
angeli varijs de causis fortunant & infortunant homi-
nes bonos & malos. Nam bonos infortunant quādoq; in
penam alicuius culpe aut stulticie aut in exercitiū vir-
tutis. s. prudentie: patientie zc. Malos autem quandoq;
fortunant ad retrahendum a malo vel vt remunerēt de
bonis in peccato factis zc. Ideo in omnibus gratias deo
exhibere debemus. Tertium notabile est q̄ homo for-
tunatus vel infortunatus dicitur respectu bonorum cor-
poralium nō spiritualium. Cuius ratio est quia homo
tunc dicitur bene vel male fortunatus: quando preter
intentionem sibi accidit aliquod bonū vel malum vt p̄t̄
supra: sed bona sp̄alia vel mala nō possunt preter in-
tentionem euenire cū electione cōsistant. ergo zc. Quar-
tum notabile est q̄ magna est benignitas dei erga hoīes
in hoc q̄ nō solum eis bona adiungit de cōmuni cursu
nature & etiam manifeste supernaturaliter. Sed etiā occul-
te per modum fortuationis multiplicando bona in-
opinate & mala remonendo. Quintū notabile est q̄ ex
quo nec homo nec angelus de cōmuni lege possunt
omnia mala preuidere & oēs causas accidentales & in-
opinatas precognoscere nisi solus deus: & fortuna v̄ in-
fortuna ē causa per accidens zc. Ideo deo in oībus casua-
libus piculis cōtingētibus nobis. debem⁹ nos cōmittere
vt nos ab illis p̄seruet: de qb⁹ periculis casualib⁹ loquitur
Aug⁹. xxij. de ci. dei. c. xxij. dicēs. Sz p̄ter pueriles penas
zc. cui⁹ lōgā sibi vide sententiā. hec autē ex theologis et phis.
3 iij

Capitulum Nonum

Varia questioncula est: Quot

q sunt conditiones fortune. Ad quam scribitur q licet multe sint conditiones eius: tamen principales sunt noue. Quarum prima est q fortuna impellit hominem sine propria ratione hominis fortunati. Quod patet: quia impetus ille quem bene fortunati sequuntur: sunt sine ratione. Patet quia si ab aliquo bene fortunato querat quare sequitur tale impetum: nesciet rationem reddere. Sed dicit hoc facio quia sic michi dicitur cor & ita per rationem beneplacitum voluntatis & dictamen cordis assignabit dicens. Sic placet michi: & ita dicitur cor.

Secunda conditio fortune est q ipsa excedit & superat prudentiam hominum sapientium: cuius ratio est: quia tales. scilicet bene fortunatos oportet suscipere illum instinctum diuinum qui superat omnem sensum et omnem intellectum. Unde omnis homo prudentia circa fortunam bonam vel malam nichil penitus innovare potest. Tertia conditio fortune est q illa magis fauet simplicibus & stultis quam sapientibus. Quod probatur dupliciter: ratione & exemplo. Ratio sic. Quia ille est magis fortunatus qui magis sequitur diuinum instinctum. Sed simplices amissa ratione et non dediti exterioribus actionibus magis precipiunt & sequuntur interiores instinctus & diuinos impetus quam faciunt sapientes qui rationem sequuntur: ergo. Secundo per idem exemplo. Sicut enim ceci amissis oculis magis memorantur & firmiter retinent que memorantur: sic simplices amissa ratione magis sequuntur diuinos instinctus. Nam plurimum instinctus minor est ad singula sensus. Unde videmus sepius stultos in preliis vincere: ludis taxillorum ditari: & multa eufortunia talibus euenire: quare puerbum extat quasi probatur verbum dicens. Fortuna idiotarum pocho senno basta. Et iterum. Vbi fortuna ibi debilitas intellectus.

Quarta conditio fortune est q fortuna est mixta: vnde in hac vita nullus reperitur ita felix & fortunatus: quin in

Prime decadis CLXVI

aliquo sit male fortunatus. Unde Augustinus de hoc rationem assignans sermone. xxxix. super Mattheum dicit. Ideo deus felicitatibus terrenis amaritudines immiscet ut alia queratur felicitas cuius dulcedo non est fallax discurrere per omnes qui appellati sunt felices. Quinta conditio fortune est q sit equa & iusta: ex eo quia sepius boni videntur esse infortunati. Unde Gregorius. xv. moralium dicit. Presentis vite prosperitas innocentie testis non est: quia multi ad perhennem vitam per flagella redeunt: & plerique ad infinita supplicia sine flagellis deducuntur. Et iterum Gregorius in quadam omelia dicit Presentis vite prosperitas aliquando datur ut ad meliorem vitam puocet: aliquando ut in eternum plenius damnentur. Et ideo nullus debet gaudere de peccatore bene fortunato. Unde Augustinus super psalmos ait. Nemo gratuletur homini qui prosperatur in vita sua: cuius peccatis deest ultor: & adest laudator maior hec ira domini est. Irritauit enim dominum peccator ut hic correptionis flagellum non patiat. Sexta conditio est quia habet defectum veritatis. Multa enim credimus esse fortunata que non sunt: & e converso. Et ideo diligenter debemus attendere circa fortunam bonam vel malam. Unde Augustinus de verbis domini. Magne virtutis est cum felicitate luctari. Magne felicitatis est felicitate non vinci. Septima conditio est: quia ipsa est instabilis. Nam bona fortuna huius mundi parum durat. Unde Innocentius in libro de uilitate conditionis humane dicit. Subito cum non suspicatur infortunium accidit: calamitas irruit mors intercipit quam nullus euadit. Unde Seneca epistola. iij. Nemine eo fortuna puexit: ut non tamen illi minetur quantum promissum ferat. Noli huic tranquillitati confidere: momento mare evertitur: & eodem die ubi iusserunt nauigia sorbentur. Unde verba fortune Boetius recitans inquit. Hunc conuulsum ludum ludimus: rotam volubili orbe versam: infima

Caput Nonum

summis summa infimis mutare gaudemus. Oſtendit
cōditio est cecitas. Vnde pagani fortunā cecam pingebant: eo q̄ passim in quoslibet incurrēs sine vllō exami-
ne meritorū ad bonos & malos venit. Non autē dicitur
ceca: q̄ ipsa ceca sit: sed q̄ cecos plerūq̄ facit quos cōple-
ctitur. Vnde Livi⁹ dicit. Raro cōtingit simul hoībus bo-
nā fortunā bonāq̄ mētem dari. Et Boeti⁹ ingit. Fortu-
na quē fouer: cecū facit & stultū. Et Iuuenalis li. ij. dicit.
Rarus enī ferme sensus cōis in illa. Et Tullius de amī-
citiā ingit. Fortuna nō mediocriter ignaros multos exce-
cauit: cuius cōtrariū prudenti accidit. Vnde Seneca. For-
tune instabilitas prudētis aīm nō cōquassat. Nam vir-
tuosus neq̄ fortuna bona extollitur: q̄ nullū bonū ex-
terius ē q̄d ipse mīum appetit: neq̄ mala fortuna de-
primēt: q̄a nullo ifortunio tm̄ tristat q̄ a via rōnis des-
clinet: vt etiam. iij. ethicorū. dicit phīs de magnanimo.

Nona cōditio fortune est q̄ ipsa nunq̄ p̄fecta ē. Nam
p̄fectum dicitur cui nichil deest. Nullus autē in hac vita
ita fortunatus est cui nō desit aliquid & cui sufficiat id
quod habet: quicq̄ cū sua felicitate infinitas nō habeat
amaritudines. Vnde dicebat Boeti⁹ in. ij. de cōso. Quā
multis amaritudinib⁹ humane felicitatis dulcedo resper-
sa est: que si etiā fruenti iocūda esse videat t̄m quo min⁹
cum velit abeat retinere nō possit. hec ex theo. & phīs.

Vincta questiūcula est: An

q̄ medici: lutores: milites: agricolae fortunētur ab
astris in opibus suis. Ad quam primo videtur
respōdendum affirmatiue sic. Nam sicut videmus q̄
quedam in aīara corpa siue naturalia quasdam occultas vi-
res & efficientias singulares a celestibus corporibus &
eorum impressionibus cōsequūtur preter eas que cōse-

Prime decadis CLXVII

quūtur ad qualitates actiuas & passiuas elemētōrū: sicut
magnes trahere ferrū habet ex virtute celestis corpo-
ris. Et lapides quidam et herbe alias habēt a celo occultas
virtutes. Ita nichil phibet q̄ aliquis homo habeat ex im-
pressionibus celestis corporis aliquā singularem efficaciam
in aliquibus corporalibus prospere faciendis. quam alius
nō habet: vt medicus in sanando & agricola & miles

Respōdeo dicendū q̄ diuersimōde ad hāc questionē
respōdent Auicēna: dñs Henricus de Assia: & sanctus
Tho. ij. contra gentiles. Nam Auicenna dicit: q̄ medis-
cus: agricola: lusor & miles zc. nō p̄sperantur vltra ali-
os homines in opibus suis ex impressione aliqua celo: &
in natiuitatibus suis. Sed illud potest esse ex forti imagi-
nacione hominis que magne efficacie & mirabiles effe-
ctus operatur: nō solum in homine sed etiā in materia
exteriori: vt patet de fascinatione veterarū: vt in tertia de-
cade dicit. Dicit ergo Auicenna q̄ sicut lusori habent
imaginacionē fortiorem & vehementiorem de aliquo nu-
mero optato citius euenit numerus quem elegit in tas-
xillis q̄ alteri nō habenti ita fortem imaginacionem. Ita
etiā medicus: miles: agricola fortius imaginātes & vehe-
mentius intendētes in effectus optatos forti⁹ & melius
operabunt ceteris medicis: agricolis: militib⁹ nō sic vehe-
mēter intendētib⁹ in sibi effectibus. Sed hoc nō va-
let: q̄a dicta positio Auicenne de virtute imaginatiua
in materiā interiorē vel exteriorē tanq̄ vanam & fanta-
sticā: tam a phīs q̄ a theologis reprobat⁹ / fundamentus
nō habens nec in ratione nec in experientia: vt. f. Tho.
adducit. iij. cōtra genti. c. cii. & pri. pte. q. cxvi. put infra
p̄babit in tertia decade nono capite. Alia est opinio dñi
mḡri Henrici de Assia sup Gen. (qui tenet contra Tho)
dicentis: q̄ a nulla dispositione celi hominib⁹ puenire

Caput Nonum

potest vt magis pfectuose vltra alios homines agant que intendunt: patet dicit ipse q̄ vna virtus naturaliter agens semp̄ tendit ad eundē effectū in simili passu. Sed videmus q̄ nō semp̄ datus miles: medicus: agricola vel lusor tendit ad eundē effectū in simili passu: ergo. Verbi gratia: si in sorte ludente ad taxillos esset aliqua occulta virtus naturalis/nō posset fieri quin semp̄ aut frequenter eueniret illud ad qd̄ a celis sortes est inclinatus. Nam si virtus celestis in sorte iam venit taxillos ad septē oculos semper mouebit eos taliter: siue eligat septē siue quēcūq̄ alium numerū: quod tñ videtur esse falsum & contra experientia: ergo. Et similiter est dicendū de medico: agricola & milite. Et iste si petatur a quo accidit hec prosperitas in ludendo: diceret q̄ qñq̄ puenit a deo vt quis aliqd̄ exercitiū pre ceteris agat magis p̄spere. Vnde et sacra scriptura directioni dei attribuit huiusmōi: vt p̄ Gen. xxx. in educatione aī alium Laban sub cura & contractiōe Iacob. Et Gen. xxxix. Prosperitas negotiorū Phutifarī in manib⁹ Ioseph: deo attribuit et nō fato natali. In ludo autē taxilloꝝ vel sibus negocijs potest quis fortunari solū a spiritibus bonis vel malis: q̄ quidem occulta cooperatione facere possūt vel mouēdo taxillos in aere vel in manu proijcientis sicut quicqd̄ vnus elegerit sup̄ taxillos hoc semp̄ ei eueniat & nō alteri. Similiter dicit dñs Henricus de medicis q̄ vnus medicus ceteris paribus ex parte artis medicine & ex pte experientie infirmi & medicinarū applicatione & morū: nō est magis & minus sanatiu⁹ q̄ alter nisi forte p̄ accidens inquantū vnus medicus esset cuiusdā corrupte aut contagiose & pestifere cōplexionis que inficeret p̄ visū: tactū vel anhelitū infirmos: sicut basiliscus inficit p̄ visum: & mulier imunda speculā: & ita eōuerso eēt imaginandū

Prime decadis CLXVII

de cōplexione medici sani hilaris viuacis et salubris qui ceteris paribus plus p̄ficat infirmo q̄ alter medicus infirmus zc. Itē plus p̄ficat infirmo medicus deuot⁹ qui in practica sua recurrit de nocte ad iesum xp̄m petens dirigi ad salutē infirmi quē in sua cura habet q̄ alter ceteris parib⁹ qui tñ cōfidit in arte xp̄o cōtempo: vt p̄ in medicis deuotis & in iudeis medētib⁹. Similiter etiā dicit de milite & rustico q̄ si credant a celis habere qd̄ ceteris paribus ille fortunati⁹ pugnet altero: & q̄ bladum seminatū de manu vnus rustici melius perueniat q̄ seminatū similiter in eodem agro: similiter praro & in eodem tempore ab alio rustico/superstitiosus est: & videtur isti fatali superstitioni fauere. Rufum etiā iste dicit q̄ positio hec posset esse infidelib⁹ & fantastis occasio opinandi q̄ christus fuerit et signatus q̄ contraxerit a celo quandam virtutē mirabilem sanatiuā: omnes quos tangeret vel videret: sanans per visum naturaliter: sicut basilisc⁹ interficit. Et addit p̄dictus q̄ q̄ tenet affirmatiuā q̄ sit esse veram: amplexantē superstitionem illaz opinionem de imaginibus astrolōgicis q̄ res naturales fixe recipere tales imp̄ssiōes ab astris imo crederet q̄ res artificiales vt pote imagines fabricate sub certis stellarū habitudinibus recipere imp̄ssiōes a stellis: que opinio vt dicit est vanissima. Et p̄dictus Henricus respōdet Tho. de magnetē dicens: q̄ magnes non habet virtutem attractiuā fieri superipressam a celo accidentaliter sed illam habet tanq̄ secundam qualitātē a tota specie consequentē suā cōplexionē specificam: quemadmodum est de viribus herbarum & lapidū & feminū: que virtutes non habentia corporibus celestib⁹ superfluxas: sed oino consequenter se habentes ad cōplexiones & formas specificas eorum. Sanctus Tho: vero tenet q̄ si

Caput Nonum

cut naturalia corpora sortiunt virtutes quasdam occultas consequentes specie ex ipressione celestium corporum ita etiam aliqui homines ex ipressione colorum naturam vitamque consequuntur aliquas virtutes occultas quibus prospere & profectio se ultra alios homines agant que intendunt. & tenet hoc in iij. c. contra gentes. & etiam in. xxij. q. lxxvi. ar. ij. ubi dicitur licet naturalia corpora sortiantur aliquam virtutem occultam a corporibus celestibus ut dictum est: imagines tamen formare ab astronomis a corporibus celestibus nullam habent virtutem. Sed si quam videntur habere illa est ex operatione demonum: cuius signum est dicit ipse quia oportet inscribi quosdam characteres qui naturaliter nichil operantur. Et ponit ibidem differentiam inter imagines astronomas & nigromanticas dicens quod in imaginibus nigromanticis sunt expresse invocationes: prestigia & expressa pacta cum demonibus. In astronomis autem imaginibus sunt pacta tacita per signa quarundam figurarum seu characterum: ideo ambe huiusmodi imagines reprobantur in decretis. xxvi. q. ij. c. illos. Que autem istarum opinionum. s. scilicet Thome & domini Hieronimi sit tenenda non est mensure neque ignorantie mee iudicare. Ego vero tenerem viam ad quam pauciora sequentur inconuenientia. Hec ex inductis intra questionem.

Quinta questio principalis

q. huiusmodi capituli est de predicta diuinatoria effectuum futurorum ex astris & imaginibus siue in celo stellarum congregationibus. Circa quam tres questionum soluentur: quarum quilibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questio est: Si

p. deus a principio in celo stellato. i. firmamento posuit stellas secundum aliquas formas vel imagines animalium & specierum mundi inferioris. Ad quam videtur

Prime decadis CLXIX

primo respondendum affirmatiue. Nam sacra scriptura expressam mentionem facit de aliquibus glomerationibus stellarum quas deus in principio constituit & disposuit in celo: ergo: probatur antecesserunt. Nam Iob. xxxviii. dicit dominus. Nunquid coniungere valebis micantes stellas plades aut gyrum arcturi poteris dissipare: nunquid ordinem nostri celi et ponas rationem eius in terra. Et ipse Iob de deo. ix. c. dicit. Qui extendit celos solus & graditur super fluctus maris. Qui facit arcturum et orionem & hyadas & interiora austrum. Qui facit magna & incomprehensibilia & mirabilia. Et iterum Amos. v. Qui conuertitis in absinthium iudicium: & iustitiam in terra relinquitis facientem arcturum & orionem. Ergo ex sacra scriptura potest haberi quod de stellis constituit dictas imagines de quibus faciunt mentionem omnes astronomi. Nam arcturus est imago viri circa polum arcticum situata in qua septem stelle nobiliores quasi currus faciunt habentem thomonem. Item stelle que vocantur hyades & plades sunt in celo in quadam imagine secundum astrologos. Item orion est imago viri armati terribilis tenentis enses qui & audax dicitur: & ut apparet ex tabula stellarum fixarum que ponitur septima distinctione Almegisti. Figura orionis complectitur vigintiocto stellas & situatur in parte mirabili celi antevestigia tauri ut dicit Isidorus li. iij. Posuit etiam deus dicitur astronomi in celo alias imagines. 48. de quibus omnibus non facit mentionem sacra scriptura. s. xij. in zodiaco. s. Arietem. Taurum Geminos. Cancerum &c. Et triginta octo extra zodiacum. s. imaginem draconis fluxuosam situati circa polum arcticum: in qua imagine secundum Ptolomeum sunt. xxxiiij. stelle. Et circa illum draconem sunt due imagines virarum. s. minoris & maioris. Item intererunt illas. xxxviiij. imagines: est imago persei id est imago viri deferentis caput algol id est diaboli.

Caput Bonum

Rursum est ibi imago hominis inflammati vel flammis cincti. Ibi est imago saltatoris: imago ioculatoris: imagines duorum vulturū: imagines serpentū: scorpionū: canū: lupi: leporis: cerui pegasei: equi alati: imago ydrie: imago centauri: cuius anterior pars est hominis & posterior equi: & ita de alijs huiusmodi formis monstruosis: sicut in picturis astronomorū videri potest & solet. zc. Sed in contrarium est quia dicit scriptura Gen. ij. Igitur perfecti sunt celi et terra & omnes ornatus eorum. Qualē autē ornatū & perfectiōnē haberet celū si ex chimericis monstruositatibus & imaginibus fabricatis non a deo: sed a diabolo constaret. Respondeo dicendum quod sicut tortuosus fallax draco & princeps mundi huius qui olim terrā varijs idolorū monstruosis imaginibus impleuit suggerendo perfecit cuilibet generi rerū aliquē deū. Ita deo permittente opus pulcherrimū & gloriosum dei. scilicet celū quod deus constituit mortalibus ad obiectum religiose cōtemplationis attētauit implere imaginibus in quibus ipse apparere cōsuevit & illud facere speculum superstitiose diuinationis. Nam si dñs deus formas & imagines aialium posuisset in celo vt aliquis vultus fixus aialibus terrenis corresponderet a quo dependēter formarentur indiuidua cōseruarentur & vultuarentur sicut posuit imagines in celo bestiarū ferociū & viliū atque chimerarū inutiliū. Multo magis ibidē posuisset imagines mitiū & viliū aialium & aliorum hoīm virtuosorum. Sed videmus in celo non imaginē colūbe: sed cerui non agni: sed hirci: non crucis & crucifixi: non sacerdotis: sed ioculatoris. Ergo omnipotēs deus magis sollicitus fuit de cōseruatione aialium: ferociū: ranarū: serpentium: inutiliū quā mitium: hoīb. in multis subseruiens. Ergo fallum est quod a deo tales imagines inter stellas celi sint formate. Item si dñs deus subiecit vnamquāque

Prime Decadis CLXX

speciē generabiliū & corruptibiliū sue imagini in celo vbi est imago vitis: imago arboris pomiferi: imago tritici & ceterarū speciē hūano vsui precipue necessariarū: Ideo benedicebat Isido. li. ij. ethi. c. vlti. quod postquam interpretatus est nomina extranea dictarū imaginū subiungit: aliorum signorū obseruationes vel ceterae res superstitiose que se ad cognitionē siderū iungunt fidei nōne sine dubio contraria sunt & sic ignorari debēt a xpianis vt nec scripta esse videant. Sed nonnulli siderū pulchritudine & claritate pellecti in lapsu stellarū cecatis mētibus corruerūt ita vt per supputationes noxias (que matheses dicunt) euentus rerum persepe p̄scire posse conent: quos non solū xpiane religionis doctores: sed etiā gentiliū Plato Aristoteles atque alij veritate cōmoti concordī snia dānauerunt dicētes cōfusionē rerū potius de tali suasionē generari. scilicet quam proficere quoquo modo humane felicitati. hec ille. Ex quo dicto Isidori tria habent. Primū quod multa superstitiosa adiuncta sunt cōsiderationi astrorū. Secundū quod cōiecturatio de futuris est potius in cōfusionē rerum humanarum quam ad directionē earū. Vnde somnia cogitationes hoīm ex astris considerare superstitiosum est. Tertium quod reales & perfecti philosophi diligētes rerū consideratores ex suis principijs ponūt hoc negociū superstitiosum esse. Vnde de platone et Aristotele subdit Isidorus. Et quis ipsi non fuerint celesti sapientie dediti veritatis tñ testimonio errores eorū merito protulerūt. hec ille. Ad obiecta autem in fronte questiuncule posita patebit responsio in vltimo tertie questiuncule. Ex Henrico vbi supra.

Secunda questiuncula est:

Si aliquo rōnabili mō & non vane & superstitiose potuerunt transferri in celo tales imagines.

Caput Nonum

Vel sic. Si aliquo rationabili modo: & nō supstitioſe tales imagines trāſlate ſint & attributę: ſtellis in celo. Ad quā ſic rñdeſ q̄ q̄ncq; cauſe repiūt trāſlatiōis ī celo taliū imaginū. P̄ia cā aſſignat a poetis. nā poete fingūt arietē in celo in honorē iouis/ quē cornua arietis ī capite hñe dī cūt. Taurū ſiſiter ī celo collocāt ī honorē iouis eo q̄ ī bo uē fabuloſe ſit cōuerſus qñ europā trāſuexit. Caſtorem quoq; & pollucē poſt mortē inter notiffima ſigna cōſtituerūt vt ſignū gemini. Leonē in honorē herculis/ quē/ in grecia virtuoſiſſime occidit. Capricornū pp̄ Caprē quādam iouis nutrice. Et ſi cſcđm fabulas aliorū vt p̄ ſi li. imaginū. 48. celi. Idolatre autē & gētilis trāſtulerūt in celo huiuſmōi imagies rōne honoris v̄ laudis aliq̄ hōim virtuoſorū v̄ aialium pp̄ter aliq̄ īſignia facta v̄ bñficia ſingularia que ī inferiori mundo fecerūt: pp̄ter q̄ hōies trāſtulerūt iter deos v̄ deas: & aialia iter aſtra celi vt dī cit Iſido. viij. ethi. Vñ etiā vt tradit Guilhelm⁹ piſienſis credebat gentiliū ſupſtitio: hōies ī hac vita pbos & ſtreſnuos poſt mortē aſcēdere ad ſupos in q̄ſdā ſidereas māſiones v̄ ſtellas cōpares. Malos deſcēdere ad inferos. Idcirco dum celū clare ſtellarū inſpiciebāt iterrogabāt vbi eſt manſio hercul. In q̄ ſtella habitat hector. Vbi habitat talis & talis zc. pp̄ter qđ a poetis gētilib⁹ & idolatris dī ſtribute fuerūt ſtelle ſcđm dictas imagines in honores & deificationē hōim famoſorū quos appellāt deos ſuos. Et iſte modus trāſlatiōis oīno vanus & ſupſtitioſus eſt. Scđus modus trāſlatiōis ſpecialit dictaz. xij. imaginū zodiaci inter ſtellas eſſe poterat ad exprimēduz ſilitudinarię ſtatū ſolis v̄ pp̄rietatē aure v̄ t̄pis q̄ vt plurimū ac cidit qñ ſol eſt ī illa: vel in illa pte zodiaci. Verbi gr̄a: col locare potuerūt Cancrū ī. iij. pte duodeci ſignorū zodiaci ex eo q̄ cū ad illud ſignū in menſe Iulij ſol venit: res

Prime Decadis CLXXI

trogrediſ in modū cancri: & breuiores dies facit. hoc. nā aial ad vtrāq; partē grefſū dirigit. Similiter ſextā duode cimā zodiaci Virginē vocare potuerūt: eo q̄ in illis die bus qbus p̄ eā ſol decurrit terra exhausta ſolis ardore nī chil parit. Pars vero ſequēs vocari poteſt libra: q̄a ſole exiſtente in principio illius partis eſt eq̄litas diei & noctis. Vltimas partes zodiaci Aquariū & Piſces vocare potuerūt: eo q̄ hyemis tpe ſole ibi exiſtente crebr⁹ plu uie ſiant & ſic de ſiſibus. Et licet ſcđm iſtū modū nō poſ ſiſumi natura duodecim ſignorū que eis cōiter attri buitur. Ratio eſt: q̄a alias illa pars que Cancer vocatur deberet dici calida & ſicca: q̄a ſole exiſtente ibi aura vt plurimū eſt talis. & tñ idē reſpectu habitantiū ſub polo vel ſub eq̄noctiali vel alia pte eq̄noctialis eſſet alterius & alteri⁹ cōplexionis reſpectu huius v̄ illius regio nis: ergo realiter & phiſice pcedendo ſumere oportet na turas ſignorū vel. xij. p̄tiū zodiaci ſi qua in eis reperiūt: a ſtellis fixis/ q̄ ſunt in eis: & iuxta eas ex vtrāq; parte ver ſus auſtrū & aglonē. tñ quōcūq; ſit hic mod⁹ trāſlatiōis ſignorū nō eſt ſupſtitioſus: niſi ad plus trahat q̄ debeat vt. ſ. verbi gr̄a: aliq̄s crederet q̄ q̄a q̄s natus cancrū hñs ī aſcēdente futurus eſſet hō retrogradus: duplex in mori bus v̄ aliqđ huiuſmodi ſupſtitioſū eēt oē tale. Tertia cā v̄ occaſio originalis trāſlatiōis taliū imaginū inter aſtra eſſe potuit quedā cōformitas poſitiōis ſtellarū in certis aggregationib⁹ quē admōdū adhuc ruſtici vocant quandā cōgeriem ſtellarū curnū/ aliā gallinā cū pullis: Et hec q̄dem ſupſtitioſa nō eſt. Quarta cā eſſe potuit hu iuſmodi translationis: q̄a antiq̄ p̄i conſiderantes aliq̄s ſtellarū cōgregationes iuenerūt p̄ obſeruationiā effectūū q̄ talis ſtellarū cumulus eſſet talis nature & pp̄rietatis. Verbi gr̄a. Quidā habens in aſcēdente dum naſceretur

Caput Nonum

imaginē simie expertum testē cōtraxisse vultū simi-
li. Sed hoc falsū est. Nam capio (verbi grā) cōuentū stel-
larum: q̄ visa dicitur: & grece arctos: & arguo sic. Impos-
sibile est naturalit̄ sciat̄ natura illius cumuli stellarū: er-
go habet̄ ppositū. Cōsequētia bona: & añs pbat̄: q̄a na-
tura data stelle fixe sciri nō pōt nisi ex aliq̄ aspectu ali-
cui⁹ planeie existētis in eodē gradu zodiaci cū ea: s; hoc
nullo mō sciri pōt: ergo. Ratio ē: q̄a qlibet semicirculi
transit⁹ inter polos zodiaci p gradū stelle: cōphēdit plus
res stellas fixas de quaz̄ nulla sciri pōt cui⁹ fuit dictus
effect⁹. ergo. Quinta cā & vltia hui⁹ supstitutionis potuit
esse ille spūs erroris: cui sūma cura est scdm. b. Augu. ho-
minib⁹ noxias opiniōes inducere: maxie de astralib⁹ fa-
tis: scdm q̄ tales aut tales astrorū habitūdines sint cause
v̄ signa taliū effectū futurorū: & tot suggestit in illo
pulchro ope dei celo obscurarent̄ habitūdines: tot aspe-
ctus: tot respect⁹: tot imagines: tot situs: tot dispositiōes
& astroz̄ varietates: q̄ vix aliqs effect⁹ etiā casualis con-
tingere nouiter pōt: quin ex post facto possit q̄si eius ve-
stigiū ibi repiri. Et ex h̄ facile ē astrologis ex post facto
reducere & colorare effect⁹ q̄ contingūt ad astra tanq̄
ex eis reluxissent. Sed ante factū nichil certi p̄dicere p̄t.
Iste ergo humane salutis callidus emulus diabolus: q̄
suggestit priorib⁹ t̄pibus hoibus p̄ditis varias artes diui-
natorias: vt geometriā: magicā: nigromanticā. Ipse etiā
suggestit hoibus hāc practicā diuinatoriā ex astris atten-
dēs q̄ talis ars diuinatoria plus alijs artibus supradictis
colorari posset: q̄a cōiter experiunt̄ hoies q̄ astra multi-
pliciter agunt in ista inferiora. Valde ergo periculosum
est de illa practica seu arte iudiciorū se itromittere ma-
ximē scdm traditiones antiquorum qui circa astra versa-
bantur: non vt veritatis iquisitores: sed vt ex astris diui-

Prime decadis CLXXII

natores. Hec dñs Henticus de Assia sup̄ Genesim:

Teria questiuncula est: An

ex astris & imaginib⁹ talibus possit aliqua pra-
ctica certa & diuinatoria effectū & futurorū
euentū haberi ab hoib⁹. Et videt̄ primo q̄ sic: q̄a specis
es rerū generabiliū & corruptibiliū sunt eterne & fixe q̄
uis indiuidua fluāt & refluāt. Et p̄ cōsequens videt̄ q̄
cuiuslibet talit̄ speciei rerū correspōdeat aliqs vultus in ce-
lo fixus a quo depēdeat & cōseruet̄ & ei⁹ indiuidua for-
mētur & vultuetur: vt etiā inuere videt̄ ph̄s. ij. de gene-
ratione. Itē Ptolomeus. ix. p̄positione centiloquij dicit.
Vultus hui⁹ sc̄li subiecti sunt vultib⁹ celestibus. Item vi-
demus q̄ stabiliter imprimi pōt alicui materie elementa-
te artificialiter effigiate virtus alicui⁹ imaginis cui obe-
diunt indiuidua specierū. Nam reperta est quedā imago
Scorpionis formata a quodā astronomo t̄pe quo imago
Scorpionis in celo vigeat: quē curabat hoies a scorpis-
one morsos. Item hali habērazel astrologus li. iij. qui
est de naturalibus. c. i. narrat de quodā filio cuiusdam re-
gis nato habente in ascendente librā & sup̄ plures pla-
netas. s. Iouem: Martē: Venerē: Mercurius: p̄pter quod
conuocati fuerunt astrologi inter quos tan dē ipse hali
dixit: q̄ si puer transibat tertius diē erit de ipso magnus
miraculū & q̄ possibile esset illuz puerum dicere aliquā
p̄phetiā. Et euenit q̄ anteq̄ transiret. xxiiij. hore pu-
er ille insedit & incipit loqui dicens. Ego infeliciter nat⁹
sum ad denunciandū destructionē gentis almanazar &
indicandā translationē regni azdexit ad extraneos: quo
dicto cecidit & mortu⁹ ē. ergo. Item expertum est q̄ puer
nascens habens in ascēdente seu in prima domo hemi-
spherij visā cōtraxit vultum v̄ phisonomiā q̄si v̄se: &

Caput Nonum

ita cōtraxisset vultū simie ascēdente imagine simie celestis & scdm hunc modū in alijs. Item mgr Laurenti⁹ de pufio tonfor ex inspectiōe imaginū in li. quē edidit: docet futuros euentus huius smōi cognoscere: ergo. Sed in cōtrarijs est Isido. iij. ethimo. dicens: negociū imaginū ce li supstitiosus est. Et in titulo de mathematicis/leges ciuiles iudicāt supstitiosos mathematicos ex ciuitatib⁹ politicis eē pellēdos oīno. Ad rōnes aut̄ eorū rñdetur: & p̄rio ad primā rōnem i cōtrariū negat̄ cōsequētia: & rō negatiōis est: q̄a spēs rerū ppetuant a virtute generatiua a creatore reb⁹ corruptibilib⁹ i primordio creatis indita sicut & naturalis instinct⁹ & inclinatio quā videm⁹ oīs bus aialibus inē ad generandū sibi simile. vnde dicit̄ q̄ sol & stelle cōtinet hęc iferiora virtualiter nō figurāliter. Ad scdm/none p̄positionis Ptolomei dē: q̄ si ipse itelle xit q̄ quelibz spēs terrestris sic depēdeat a sibi correspondente quedā imagie celestis: q̄ qñ imago illa viget sup⁹ illa spēs viget inferius: & qñ fortunat supius: fortunet̄ inferius. & q̄ stabilire & iprimere pōt̄ alicui materie elementate artificialiter effigiate virtutē cui obediāt idūi dua illius speciei. Dico q̄ loquebat̄ decept⁹ famositate opiniōis q̄ tunc de talibus imaginib⁹ daret̄. Et ad illud de imagine facta scorpionis dē q̄ effectus ille curatiōis a morfu scorpionis nō fuit ex virtute intrinseca imaginis in celo: Sed potuit esse multis alijs modis p̄ accidens cōcurrētib⁹ in armigero curato & taliē lesis. Nam etiā ibidē dicit̄ q̄ fuit scripta in quodam lapide precioso a quo potuit talis vis oriri. Item ibi dicit̄ q̄ antiqui: celestes vultus sculpebant in lapide & miscebant cū eo alia ad hoc necessaria. Rursus etiā dicit̄ q̄ si anulus habuit a scorpione celesti talem virtutē: quomodo ergo curabat̄ a veneno scorpionis & nō magis auxit periculū cōfor

Prime Decadis CLXXIII

mando naturam illius speciei veneni. Et per ista patet responsio ad tertij dictus. Ad quartum dicit̄ q̄ cum ultra potentias naturalis cursus/sit/puerū. xxiij hora rum residere & loq̄ & de futuris pphetare apparet dare q̄ ille effectus non fuit astrorū: sed poti⁹ demonū q̄ se ibi ingerebant ad illudendū in hoc varijs & supstitio sis hoībus credituris ortus pphetarū ex fato stellarū & non speciali dei dono. Ad quintū responsum est sup in. iij. causa translationis imaginū. Ad illud magistri Laurentij qui nouiter fecit librum de fortuna dicit̄ q̄ eadem facilitate contēpnitur a doctis qua approbat̄ a fatuis. Vnde sicut ad deceptionē hoīm inuenta fuerunt a caldeis & arabis alcodē & ylech que planete nō sunt sed loca a quibus querunt̄ anni & vite natorū. Ita etiā p̄iectio taxillorū vel patris fortune non enarie planetarū nichil p̄prietatis habent. Et cū dicit̄ q̄ sacra scriptura sepe loquit̄ de illis imaginib⁹. s. de arcturo & de orlo nezē. Respondetur q̄ nō sequitur q̄ deus a principio constituerit imagines tales vt homines attribuerent illis imaginibus effectus superstitionū & vanitatū. Sed magis vt visitaliū imaginū figuris laudarēt deum factore earū in oībus sc̄tis & mirabilib⁹ operibus suis.

Exta questio principa

lis sub nono capite vnica est & simplex. An. s. astrologi ex inspectiōe ylech & alcodē in locis planetarū v̄ gradib⁹ zodiaci possint vere iudicare de lōgitudine & breuitate vite natorū. Ad quā Astrologi rñdent affirmatiue dicētes: q̄ astra sint cause viuēdi lōgioris mensurare conātes cuiuslibet hoīs vitā p̄ habitudinē planetarū in figura celi hora natiuitatis dati nati. Conant̄ aut̄ illud hoc mō ostēdere.

Caput Nonum

Constituunt enī vnū de planetis vñ gradib⁹ zodiaci: quē
ligua arabica ylech appellat: quē eligūt scdm certū mo-
dum descriptū ab Ptolomeo & ab Alcabitio et ab Hali
abērazel li. suo. iij. c. iij. & ab alijs astrologie auctorib⁹
Deinde ylech electo. eligūt ipso nato alcocodē. i. datore
annorū q̄ est ille planeta q̄ maiore fortitudinē & digni-
tatē hēt i gradu ylech. Et ex istis duplicib⁹ vñs affirmāt vñ
p̄sumūt se scire posse quot dieb⁹ vñs anis debeat nat⁹ tali
hora supuiuere. Prima via est cōsiderādo quot ānos vñ
quantū ipis det nato alcocodē. Vñ cui lib⁹ planete sunt
attribute tres dr̄ne ānorū. s. maiores: medie: & minores
vt p̄ ex Alcabitio & Guido ne bonack de Forliūio. Al-
cocodē ergo vt alūt si fuerit i angul⁹ & fortunatus ac for-
tis: dat nato ānos suos maiores. si fuerit i succedētib⁹ &
min⁹ fortis vñ dispositus: dat nato medios ānos. si vero
fuerit i cadētib⁹ dat nato suos ānos miores q̄s fridarios
vocāt. Qd̄ si alijs ex benignis planetis q̄les sunt iupiter
venus & sol ex trino vñ textili a spectu alcocodē aspexe-
rit: addet sibi ānos suos miores. Si vero alijs ex maliuos
lis planetis: vt sūt Saturn⁹ & mars: eundē alcocodē q̄ dra-
ta vñ opposita ispexerit radiatiōe: ānos suos minores ab
eodē diminuet: sicut p̄ li. iij. hali. c. vi. Secda via q̄ quāti-
tatē vite nati: isti astrologi cognoscere conant̄ est cōside-
rare post q̄t ānos ylech veniet p̄ directiōnē ad locū pla-
nete interficiētis: vt ē mars vñ saturnus vñ cauda draconis
q̄ planeta interfecto vite dī: quāto ergo ille āplius dis-
stabit a gradu ylech: tanto nat⁹ diuti⁹ viuēt. Distabit eg-
dem p̄ gradus cōnoctialis p̄ calculatiōnē quandā diffi-
cilē que directiō vñ athazir arabice vocat̄ inuētos: quo-
rū glib⁹ gradus vnū annū dare solet. hec calculatiō pos-
nit in. iij. li. hali. c. viij. & describit̄ etiā ab Alcabitio: &
in alijs Astrologorū libris. Sed in cōtrariū ē: q̄ istas

Prime decadis CLXXIII

duas vias vel modos quātificatiōis annorū nascētū & p-
gressiōis eorū ad mortē ex radice supiori: cōfūdūt: caule
longitudinis vite antiquorū radicis inferioris adducte
a. d. henrico sup Gen. & a. d. Nicolao de Iyra sup gen. v.
c. Insup modos illos friuolos supstiososq̄ eē & nō ob-
seruāria expimētali: s; suggestiōe diaboli oli introductos
q̄uis ex mltis theologorū argumētis cōstare possit: spālī-
ter tñ i materia ista idē cōstat ex ineffabili veritate diuine
historie. Afferūt nāq; diuine historie q̄nq; hoies vixisse
plurē nōgētis annis: q̄nq; octīgētis: q̄nq; septīgētis vt
p̄ ex de cursu libri Gen. Modo cōstat ex traditiōibus
astrologice supstitiōis q̄ nullus planeta cōstituit̄ alcoco-
dē in q̄cūq; figura celi: pōt dare natis tot annos vite. Rō-
est: q̄a nullus planete anni maiores se extendūt vltra vi-
ginti et centū ānos: ad quōs si sex planetarū anni miores
rōne aspectū beniuolorū adderent: qd̄ tñ vix vel nun-
q̄ in celo cōtingere potest: resultabūt ducētū q̄ngginta
anni vel circa: q̄bus plures ex parte alcocoden nullo na-
torū a celo dari possūt. Et rursus quo ad secundū mo-
dum qui in testimoniū supstitiōis sepe obuiat p̄io mo-
do. Certū est q̄ planeta abscisor distare nō pōt ab ylech
in hora natiuitatis p̄ trecentos sexaginta gradus: sed ne-
cessario p̄ minus ipm ab ylech distare oportet: & p̄ cōse-
quēs quantū esset ex illa radice vita hois excedere nō pōt
366. annos vel circa. Verū dicere possūt q̄ nullus aspe-
ctus fortunarū planetarū beniuolus: ab abscisore natū li-
berare pōt: s; hoc nō valet: primo q̄a antiq̄tatis cōis hūa-
ne vite periodus fuit tot annorū vt prescribit̄. Scdo q̄a
anni alcocoden gradibus directiōis correspondere nō
pōt. Ita q̄ false & supstitiōse apparēt vie ille ex veritate
scripture dicētis p̄dicta: qua cōstat multos vixisse longif-
sime vltra annos quos celū duplicās duabus vñs nascē-

Caput Nonum

tibus dare pōt. Dicat ergo supstitiosus quisq̄ quales si-
guras celi habuerūt illi q̄ nō gentis aut octingētis annis
vixerūt: & nichil inuenire poterit nisi sua praxim p oīa
vanā & supstitiosa esse. Dicat iterū talis aliq̄s q̄re in q̄ru
or milib⁹ annorū xl circa: nullus nat⁹ fuerit nec vnq̄ na-
scēt sub aliqua figura celi simili figure natiuitatū antē
quorū q̄ tot annis vixerūt. Si iterū dico quo ad illa q̄ lō-
gitudine vite cōcernūt: & nō poterit ad hoc aliq̄s astro-
nomorū dicere quicq̄ qd apud veros phōs aliquā habe-
at apparentiā veritatis, hec Henric⁹ de Assia sup Gen.

Septima & vltia questio

principalis noni capitis vnica est et simplex.

An. s. ppter ea q̄ de corpibus celestib⁹: de
imagib⁹: de fato: de fortuna: de yleth & Al-

cocoden dicta sūt. Vtrū p solū respectū ad statū oīm cau-
sarum scđarū agentū fieri possit certus de futuris eueñ-
tib⁹ ab astrologis iudiciū. Et videt q̄ sic p locū ab auctori-
tate dñi Guidonis bonacti de Fortiuio qui in principio
magni libri sui de iudicijs astrorū dicit: q̄ astronomi iu-
dicant de futuris euentib⁹ ex astris. Et licet stelle sint in-
numerabiles: tñ ipse astronomus oībus vitē cū vta. xij.
signis, sub quibus ferē oēs stelle comprehendunt, ppter
qd dicit q̄ per astrologia plus scit de celo q̄ p theologia
de deo. Ad quā rñdet breuissime sine dispēdio argumē-
torū q̄ nō. Et ratio est: q̄ ad hoc vt ex signis causalibus
fiat iudiciū certum a priori tria requirunt. Primo vt scia-
tur sufficienter illorū signorū virtus & stat⁹ respectu
in uicē seu ex se. Secundo q̄ p̄cognoscat modus appli-
cationis talium signorū v̄l causarū ad determinatā ma-
teriam. Tertio q̄ p̄cognoscatur illi⁹ materie vel passi
dispositio apta vel inepta respectu actionis vel influē-

Prime decadis CLXXV

tie talium causarū v̄l talis virtutis actiue. Vnde verbi
grā. Quāuis enī medicus sciat q̄ aliqua medicina est la-
xatiua: quāntū est de se: & sciat cū hoc q̄n & quomō ap-
plicatur forti: adhuc tñ nō scit exinde futurū esse an tal-
lis effectus sequat⁹ v̄l forte contrarius: si nesciat qualiter
corpus sortis est accidentaliter & radicaliter cōplexio-
natū aut intrinsece dispositū. Et ita est a fortiori longede
astrologo qui quis sciat q̄ cōiunctio (verbi gratia) So-
lis & lune consuevit quomodo cūq̄ suscitare pluuias:
tamen nō potest certitudinaliter p̄dicere an in futura
cōiunctiōe pluat, & hoc ppter multa. Primo quia nō
constat sufficienter nature planetarū: nec stellarū fixarū
rum / q̄rum alie & alie scđm trius aspectū distincte cir-
culariter aspiciunt a cōiunctis luminaribus in alia &
alia cōiunctiōe. Secundo q̄ p̄sciri nō pōt modus ap-
plicationis illius cōiunctiōis aut virtutis ei⁹: nec vbi
magis aut melius applicat⁹ vel peius. Tertio si bene scis
retur ad quā regionē applicaretur: tñ ignoraret astrolo-
gus an illa regio p tunc aliquo accidentali modo ad cō-
trarium disposita sit. Videmus enī virtute vni⁹ cōiun-
ctiōis accidere pluuiam in vna regione: que acciden-
taliter vel ratione sit⁹ v̄l ventorū vel cōplexionis est
p tūc ad hoc disposita: & p tunc i alijs nō pluerē: nō tali-
ter dispositis q̄ virt⁹ talis cōiunctiōis sufficiat ibi plu-
uiā suscitare. Pro isto etiā est Ptolomeus in centiloquio
ppositionibus. v. & xvij. Et iterū supposito q̄ sciat q̄
virtus cōiunctiōis facte in tali signo flectatur ad tales
regionē: & ex illa vapores sufficientes ad pluuiam ele-
uat: nō tñ sequit⁹ q̄ ibi ergo pluat: q̄ nubes vel vapores
a mari vel ab vna regione eleuati per ventos ducuntur
quandoq̄ ad aliam regionem vbi erit pluuiā: & ita nō
potest esse certitudo in iudicio hoc. Si ergo de effectib⁹

As. 5.
1. Auctore. dñi
quodam bono
de forliuo
q̄ p̄ magni
de iudicijs

In. O. R. q̄
1. 2. 3.

1.
2.
3.

cx. v. p. i. med.
100

ad p. 7.

2.

3.

10.

9.

Caput Nonum

naturalissimis & communissimis conjunctionis vel oppositionis duorum magnorum luminarium celi quorum natura & influentia inter omnes stellas & manifestissimas non potest astronomus certum iudicium dare vel iudicare. Quales & quanta temeritas est velle ex astris alijs quorum nature insufficientissime sciunt iudicia dare de futuris effectibus: non solum in elementis: sed etiam in viribus mentis & actibus moralibus humanis. Adde preterea quod cum diuinatione siue prenostica aut iudicium astrologorum ut confitent de futuris in mundo effectibus ex habitudinibus & actionibus & proprietatibus stellarum fixarum & erraticarum dependeat quorum habitudines & actiones & proprietates nullus mortalium nouit: consequens est quod nullus sufficienter astrologus possit certa de futurisuentibus predicere & iudicare. Et dicam per singula. Quis nouit in primis stellarum fixarum proprietates & numerum. Certe ille qui nouit nomina earum que a proprietatibus imponuntur. Et cum solus deus nouerit multitudinem stellarum & omnibus eis nomina vocet: ergo etc. Nam astronomi ut patet ex viij. p. almagesti Ptolomei de factis solis. io. 22. stellas siue loca stellarum inueniunt. Et cum sicut sunt stelle magne et nobiles circa polum arcticum: ita forte nobiles sunt circa polum antarcticum non occulte ex quo patet illa esse in dextra celi sursum que est nobilior sinistra secundum Aristotelem. illarum autem stellarum nulla est de illo numero. io. 22. Causa est: quia stellas circa polum antarcticum nullus videri vidit: nisi forte Adami esset in statu innocentie: ergo sequitur quod nullus astronomus certo potest iudicare. Quis nouit preterea quare posuit deus tot stellas fixas in vno orbe octaue sperae continetis & ambiens orbem supremi planete & quo ordine eas posuerit: an omnes equaliter a centro mundi distantes: ut quod alij. An vna circa conuexum illius orbis: alia circa concavum: aliam

Prime decadis CLXXVI

in medio spissitudinis. & an in distantijs equalibus sibi ab invicem: si omnes apparerent equaliter ab invicem distare viderentur. Vel an sint equalis magnitudinis secundum veritatem: vna vna appareat maior altera quasi inferius situata in eadem spera. Et iterum an situatio earum aliquas imagines constituat. s. arietis: tauri etc. Et iterum an omnes stelle fixe sint pares: Cum ergo omnia hec de stellis fixis sint dubia mortalibus: sequitur quod ex dubijs & male cognitis principijs: principiatorum & effectuum non poterit haberi certa & indubitata cognitio. De numero similiter planetarum siue stellarum vagarum seu erraticarum que dicuntur esse septem nullus adhuc astronomorum certus est. Nam sicut stella mercurij raro egreditur ita remota a sole quod videri possit: ita fortasse sunt aliquae stelle erraticae siue planete que semper sub radijs solaribus nobis invisibiliter versantur. Quis etiam bene nouit situm planetarum. Nam Ptolomeus ponit solem in medio planetarum. Geber vero caldeus astrologus dicit quod sol sit immediate super lunam. Et licet etiam sufficienter constare possit lunam esse infimam planetarum: quia eclipsat solem & aliquae etiam existant leues congruencie et persuasiones quod sit Saturnus supremus planetarum & sub ipso immediate Iupiter. s. ex tarditate motus & huiusmodi: nichilominus tamen de ordine positionis planetarum que sunt luna Mercurius: Venus: Sol: Mars: Iupiter: Saturnus: nulla via sufficienti cõiter constare potest: quis supra vel infra alius sit. De motibus similiter stellarum circa polum subterraneum antarcticum multa extant dubia: propter hoc dicebat Albategni: adhuc esse potest aliquis motus in astris & orbibus que nullus hominum expertus est: nec expietur: ut patet de stella que apparuit tribus Magis tempore natiuitatis christi. Ex quibus omnibus apparet quod astronomi in suis iudicijs confidunt in ordine situati planetarum in suis epicyclis &

Ptolemaeus
Geber

Albategni

Caput Nonum

9. eccentricis ex quibus et in pluribus iudicia sumunt. Certus
& validus iudicium de futuris eventibus naturalibus siue vo-
luntariis dare non possunt; precipue cum in talibus iudiciis ne-
cesse sit habere respectum ad stellas fixas: quae nobiliores vi-
dentur & superiores. & per consequens valde potentes in-
ferius: quarum tamen liquet et dictum est supra nec influen-
tie adhuc constant nec numerus comprehendere potuit: nec
9. conglomeratum earum sciri proprietates. Ergo ex hijs omnibus
que in hoc nono capite dicta sunt apparet liquide satis
qualiter domini astronomi ex astris per raro & forte a casu
vera de effectibus futuris iudicare possunt. Nec baculus
ille arduus solatiu ignorantie aliquorum astrono-
morum patrocinauit eis dicendo indifferenter de quolibet
bet: sed apud antiquos inueniunt sic expertum. Cum natu-
ralissimus philosophus Pythagoras dicat. Vita brevis: ars vero lon-
ga. tempus acutum: experimentum fallax: iudicium difficile.
Si ergo placeat quibusdam regibus & principibus quibus
habere astronomos: teneant eos & habeant ad solatiu
& instructionem aliquorum vniuersalium de corporibus cele-
stibus: & nequaquam in agendis per se particulariter aut per
publica confidant in eorum iudicijs relicto consilio virorum
prudantium. Ratio est: quia licet possit inueniri quedam cur-
iosa ars coniecturatiua ex astris de futuris eventibus: tamen
propter causas dictas & multas alias illa non potest se ex-
tendere ad tantam certitudinem quam possit proficere cer-
to particulari homini & rei publice. Nec vnquam profecerunt
gubernatores rerum publicarum qui talibus confidere con-
sueverunt: ut colligi potest ex hystorijs antiquis et multis
exemplis. Nunc ad illud vaniloquium & superstitiosum
Guidonis de Forliuio dicentis: quis astrologus ne-
sciat omnium stellarum loca & influentias: tamen utitur
omnibus: quia utitur duodecim signis sub quibus feruntur

Prime decadis CLXXVII

omnes stelle comprehenduntur: Respondendum est quod si
capit signum per xij. parte zodiaci: falsum dicit. Si vero ca-
pit per xij. parte celi stellati que cadit inter duos semicir-
culos concurrentes in polis zodiaci: dicitur quod nequaquam
sufficit per iudicijs futurorum sic confuse vni omnibus stellis in-
quantum. scilicet ex eis que cadunt in illa duodecima parte celi
dicat duodecima zodiaci talis esse vel talis nature. Sed
ad iudicia ita particularia: sicut ipse Guido dare presumit
oportet scire si omnes stelle fixe aspicientes ex omni parte plane-
tam aliquam existentem (verbi gratia in primo gradu aries-
tis) mouerent vel impedirent ipsum in sua actione quam sciri
non potest: nisi singularium stellarum sciantur nature & proprie-
tates. quod est impossibile mortalibus: ut clare ostensum est
super. Et ad illud quod dicitur plus sciri per astrologiam de celo
quam per theologiam de deo. Respondetur quod verum est quod plus
scitur de falsis & superstitiosis opinionibus de celo ab astro-
logis vnde cumque introductis: quam forte humanitus scitum
sit de veris conclusionibus de domino deo per spiritum sanctum
ad salutem reuelatis. hec Henricus de Alia super Gen.
& de nono capite supradicta satis sunt.

Secundum & vltimum ca-

put principale huius prime decadis est de
beatitudine ipsius anime rationalis. Circa
ca quod lex questuncule soluetur: quarum
quelibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questuncula est in

per cuius actu potentiarum anime consistat eius beatitudo.
Ad quam respondetur quod de hac questione tres fuerunt opinio-
nes. Prima est scole reuerendorum patrum Scotistarum ordinis
minorum. Secunda est aliquorum modernorum. Tertia est facti
Thome & omnium doctorum scole eius. Sed ante opinionem

Caput Decimum

recitentur. Sciendū erit. q̄ quādo querit in quo actu cōsi-
stat beatitudo. nō est questio vtrū vltimus finis. beatifi-
cans vtrū res sit in actu intellectus. v̄ voluntatis: quia hoc
nuncq̄ aliquis posuit. cū vltimus finis vtrū res sit essentia
diuina: & non aliquid creatum. Sed est intellectus que-
stionis. quo actu istarū potentiā pueniatur ad istum
finē beatificantē obiectiue & effectiue simpliciter. Sic
ergo primo / intellectu titulo questionis. dico q̄ Scola-
scotistarū habet q̄ beatitudo consistat in actu volunta-
tis. Et pbāt hoc primo sic. Beatitudo est summū bonū:
sed bonū est obiectum voluntatis inquantū hui⁹: ergo
beatitudo est magis obiectum voluntatis. Item illud est
principalius in beatitudine q̄d est in ea meli⁹. Sed respe-
ctu obiecti beatitudinis melius est amare q̄ cognosce-
re: tum q̄ amor pcedit ex p̄fectissimo habitu charitatis:
tum quia magis vnit: cū amor sit virtus vnitiua sc̄dm
Dionysium: tum quia sc̄dm Vgonē de sancto Victore:
amor est magis penetratiuus: q̄ amor intrat vbi sciētia
foris stat. Ergo principali⁹ beatitudo consistit in actu vo-
luntatis. Item beatitudo (sc̄dm Boetium) est status oim
bonorum aggregatione p̄fect⁹. ergo omne bonū quod
pertinet ad beatitudinē cū cadat in eius p̄fectione est ei⁹
esse. Item delectatio (que est de essentia beatitudinis) per-
tinet ad voluntatē: ergo pbatur antecedens. Illud est de
essentia beatitudinis. sine quo beatitudo nō est appeti-
bilis. sed sine delectatione beatitudo nō est appetibilis
vt patet. viij. ethicorū. Vbi dicit cōmentator q̄ nullus
substineret ipsum bonū si tibi tristitia inesser. Et iterum
dicit q̄ nichil aliud est ipsum bonū q̄ felicitas: ergo sc̄dm
Aug⁹ dicit q̄ beatitudo est gaudiū de veritate. Sed ibi
est gaudium principaliter in abstracto: ergo Item in il-
lo actu est beatitudo ponenda: quē deus a nobis magis

Prime decadis CLXXVIII

requirit. sed deus a nobis magis requirit amari q̄ cogno-
sci. Ergo & hoc creatura debet magis appetere: et in eo
magis quietari. Sed in quo magis creatura quietat⁹ est
essentialius beatitudini: ergo Item p̄fectius est diligere
deum q̄ cognoscere. Probat⁹: q̄ multi cognouerunt
& tamē nō amaerūt. sicut phi qui cum cognouissent:
non sicut deum glorificauerunt: vt dicit Paulus primo ad
Romanos. Item in illo actu poni debet beatitudo q̄ que
magis cum deo vnimur. Sed per actum voluntatis ma-
gis cum deo vnimur: ergo Patet minor: quia aliqua in-
telligūtur que grata nō sunt: & ideo cū eis non fit vnio
sed auersio. Nichil autē diligitur nisi gratum. Item or-
do seraphin est supra cherubin. Et seraphin interpreta-
tur incendium. Et cherubin plenitudo sciētie. Ergo se-
quitur q̄ melior est dilectio cognitione. Item in illa po-
tentia debet cōsistere premium vbi consistit meritum: vt
requirit iustitia. Sed in actu voluntatis consistit meri-
tum: ergo Item nobilior operatio est attribuenda nobis
illius potentie. Sed voluntas est nobilior potentia q̄
intellectus. Probat⁹: quia illud (quod habet rationem
mouentis & imperantis) est nobili⁹ eo quod habet ratio-
nem moti: & obediētis. Vltimo & duodecimo arguitur
sic. Actus dilectionis quantū ad ea que sunt infra aīam
minus p̄fectus est actu cognitionis. Sed quantū ad ea
que sunt supra p̄fectior est. Cui⁹ ratio est: quia res sūt
in anima altiori modo q̄ in se ipsis. Voluntas autē mo-
uetur ad res secundum q̄ in se ipsis sunt. Et ideo cum
per amorem coniūgitur hijs que sunt infra se: fit quodā
modo infra se ipsam. Cum verō coniūgitur hijs que
sunt supra eleuatur supra se: & econuerso: cum res que
sunt infra animam sunt in intellectu: habent ibi esse no-
bilius q̄ in se ipsis. Ea vero (que sunt supra) habent esse

Caput Decimum

in intellectu creato ignobilius^q habeat in seipſis. Cum igitur deus sit obiectū beatitudinis respectu cuius nobilior est actus dilectionis a actu cognitionis: ergo beatitudo erit in actu dilectionis q̄ est actus voluntatis & nō intellectus. Secunda opinio est que dicit q̄ beatitudo consistit essentialiter in actibus vtriusq̄ potētie. Nam secundū istos fruitio includit in sua ratione formali duplicem actū: videlicet voluntatis & intellectus. Nam fruitio est vltima delectatio & quies que habetur de vltimo fine adepto per intellectum. Et quia in fruitione principaliter consistit felicitas & principaliter ipsa fruitio est in voluntate^{q̄} in intellectu: vt etiā dicit sanctus Thome in primo s̄nar. Ideo sequitur sc̄dm istos q̄ felicitas principaliter consistat in voluntate: & non in intellectu. Sed hec opinio falsa est. Probat̄: quia vnus & idem actus non potest esse in parte intellectiva & affectiva. Et cur dicitur q̄ fruitio est vltima delectatio vltimi finis adepti per intellectū: & i fruitione principaliter consistit felicitas? Respondetur q̄ fruitio potest sumi dupliciter. Vno modo formaliter & sic est actus voluntatis. Alio modo radicaliter & originaliter. i. secundum id quod necessario presupponitur a fruitione & immediate ipsum sequitur: sicut passio consequens subiectum propriū. & isto modo dico q̄ fruitio consequitur actum intellectus. Et primo modo in fruitione non est felicitas nisi tanq̄ in propria passione felicitatis. Sed secundo modo felicitas est in actu intellectus essentialiter: ita q̄ si daretur impossibile q̄ aliquis esset adeptus per actum intellectus vltimum finem: immediate esset felix: essentialiter etiā si fruitio illius non consequeretur. Negandum est igitur q̄ in fruitione formaliter sumpta sint duo actus: immo est vnus; qui non est felicitas essentialiter. Sed

Prime Decadis CLXXIX

completive complemento perfectatis secundi modi & non primi. Solet autem dici scolasticē q̄ frui ininitiative obiective & effectiue est per actum intellectus. Et hoc modo fruimur solo deo. Formaliter autē fruimur beatitudine creata. Elicitive fruimur charitate tanq̄ habitū elicitē actum fruitionis. Instrumentaliter fruimur potentia cuius fruitio est actus. Completive autem fruitio est in voluntate. Est & tertia opinio (cum pace aliorum dixerim) sc̄ior sancti Thome: que habet q̄ obiectū beatitudinis. s. deus: primo & principaliter attingit per actum intellectus. Et probatur primo sic. In omni motu mobile^{q̄} diu est in motu est imperfectum quia motus est actus imperfectus. iij. phisicorū. Et cum est in termino non habet perfectionem ad quam per motum tendebatur: vt patet in omni motu. Sed planius in motu locali. Sed tempus fidei est sicut motus quidam: vnde fideles dicuntur viatores. ij. Corinth. v. Per fidem ambulamus. Tempus ergo hoc imperfectum est: & durat quousq̄ deus attingatur per essentiā. Sed primo attingitur p̄ visionem: quia ipsa visio est terminus motus fidei: ergo in visione consistit. Si dicat q̄ visio non terminat motū fidei: ergo sequeretur q̄ esset viator videns deū. Si etiā dicatur q̄ verum est q̄ in termino motus est beatitudo. Sed hoc est p̄pter dilectionem: que sic terminat motum fidei sicut visio: quia est secum in eodem instanti. Hoc non valet: quia licet sint simul visio & dilectio tempore & duratione: tamen natura prior est visio q̄ dilectio & sunt duo actus realiter differentes: vnde si visio nō terminaret motum fidei: sequeretur q̄ videns in quantum videns esset viator. Et hoc argumētus iudicio meo demonstrat q̄ beatitudo consistat in actu intellectus.

BB ij

Caput Decimum

2. Item pbatur ppositum secundo sic. Desiderium perficitur cum res desiderata habet: nō q̄a amator siue amore pcedente: qui est rei non dum habite: siue amore sequēte qui est rei iam habite. Sicut qui desiderat pecuniam: tunc desiderium suum pfectum est cum fuerit adeptus eam. Vnde patet q̄ perfectio est in habēdo & nullo modo in amando: siue sit amor pcedens siue subsequens. Sed deus habetur a beatis per actum visionis & nō per actum dilectionis. Vnde Aug^o libro primo soliloquiorum dicit: Deus quem videre id est q̄ habere: ergo desiderium perficitur in habēdo. Tertio sic. Si beatitudo consistit in actu dilectionis cum eadem sit dilectio vie & patrie: eo q̄ charitas nunq̄ excedit: sequitur q̄ ille qui est in charitate sit beatus: esto q̄ minus diligit nunc tunc. Sicut albus est qui minus & magis est albus. Si dicatur q̄ beatitudo non consistit in dilectione simplici. Sed in tanta dilectione quanta est dilectio patrie. Contra. Aliquis in via habet maiorem dilectionē q̄ alius in patria: ergo ille beatus est. Item beatitudo magis ponenda est in illo statu ex quo est mutatio status: q̄ in illo ex quo non est mutatio status. Sed in visione & nō in delectione est mutatio status: quia dilectio ibi & hic est eiusdem rationis & nō visio: ergo. Item meritum ordinatur ad premiū. Sed meritū consistit in dilectione ergo in ea non debet poni premiū. hoc enī nichil aliud est dicere q̄ diligimus vt diligamur: quod absurdū videtur. Non enī diligim⁹ in aliquo genere dilectionis. vt diligam⁹: sed potius vt diligamur. Sed q̄a beatitudo consistit in actu pprio nō in alieno: ideo nec etiā diligim⁹ vt diligamur: quia ergo nec vt diligamur diligimus sicut ppriū premiū. relinquit q̄ ideo diligim⁹ vt videam⁹ ergo finale premiū est visio. Ampli⁹ premiū adeptum

Prime decadis CLXXX

diligit. Si igitur in actu dilectionis ponit beatitudo: sequitur q̄ dilectio diligit: q̄d incōuenienter dicit. Sed si dicitur q̄ visio dei imedia te diligit: hoc incōuenienter dicitur a nullo admitteret: ergo dicendū ē q̄ beatitudo essentialiter consistit in visione: in dilectione autē secundario & extra essentia. Non enī potest q̄d videt & sic videt: nō potest & affectus in ea nō delectari. Sed huiusmodi dilectio & delectatio sunt accidētia pfectientia beatitudinē sicut pulchritudo iuuentutē. Nec dicat aliquis q̄a visio pcedit dilectionē: ergo nobilior est dilectio: q̄a addit super eam aliquā bonitatē. Nam scdm hoc adhuc melior esset delectatio: cum addat ppriam bonitatē super vtraq̄: nec tñ in delectatiōe ponit beatitudo. Item pbatur q̄ nullo modo bt̄s deo cōiungat p actum voluntatis. Nam tres sunt opationes voluntatis: & nō plures. s. desiderare: amare: & delectari. Constat autē q̄ per desiderium nō coniungitur desiderium desiderato: q̄a desiderium est pprie non habitū. Nec etiā per delectari: q̄a delectatio causat ex cōiunctione & eā supponit. Nec etiā per amare: q̄a amor est ita nō habitū sicut habitū. Vnde cū amor ante res habeat & postq̄ res habet sit eiusdē generis: Si ante nō cōiungitur nec etiā post: s; sequitur cōiunctionē que habet fieri p actū intellectus. Patet etiā hec positio per Iohānē. xvij. c. dicentē. Hec est vita eterna vt cognoscat te solus p̄ter & Lu. x. dicit. Beati oculi q̄ vidēt que vos videtis. & Aug^o dicit. xvij. de tri. q̄ visio est tota merces. Et in encheiridion. i. c. dicitur. Plena visio ē sūma felicitas. Elicitiue ex Tho. iij. cōtra genti. c. lix. & pri. par. q. xij. c. pri. ij. q. iij. Et mag⁹ sniaz cū m̄tis alijs doctorib⁹ in. iij. di. lxxx. Nunc vero respondeam⁹ ad argumenta dñorū & reuerendorū patrum Scottistarū. Ad primū respōdet Tho. pri. par. q. xxvi. ar. ij. Ad secundum dicens: q̄ beatitudo

Joh. 17.

.Luc. 10.

Aug. 17. 24.

1. enchir. 1. c.

Tho. 3. cōtra genti.

c. lix. et

1. p. q. 12. ar. 2. q. 12.

2. p. q. 12. ar. 2. q. 12.

3. p. q. 12. ar. 2. q. 12.

4. p. q. 12. ar. 2. q. 12.

5. p. q. 12. ar. 2. q. 12.

Caput Decimum

cum sit bonū est obiectū volūtatī, obiectū autē p̄intelligitur actū i potētiē. Vnde sc̄dm modū intelligēdi prius ē beatitudo diuina q̄ actus voluntatis in ea regeſcētis. & hoc nō pōt esse nisi actus intellectus. Vnde i actu intellectus attendit beatitudo. hec ille. Ad sc̄dm dicit q̄ dilectio patrie non est ita bona sicut cognitio: quia hic sit ecōuerso: q̄a in via diligit imediate. & videt mediate. & iō amor est melior. Sed in patria ē ecōuerso: q̄a videtur imediate & diligit mediate habitu: & iō visio dignior est. & ratio est: q̄a intellectus hic fert in deū p̄ inferiorē similitudinē. & volūtas fertur in ipsū sc̄dm se. cū voluntatis sit inclinari in re v̄t in se. Et cū dicitur q̄ amor intra penetrat zc̄. Dico q̄ illa auctoritas intelligit de amore & cognitione vie: vbi cognitio i vniuersali est p̄icipiū desiderandi: & iō desiderū iubet p̄fundi p̄scrutari: nō autē sic in patria. Ad tertū dicendū q̄ Boetius intendit ibi dare cōem rationē beatitudinis: sc̄dm q̄ dicit ph̄s q̄ beatitudo est sufficiens bonū. i. qua habita habetur oē bonū. Ad quartū dicitur q̄ nō sequitur. Illud nō est appetibile sine pulchritudine: ergo pulchritudo ē deē essentia. Cui ratio est: q̄a appetibile ē aliqd inquantū bonū essentialiter. pulchritudo vero v̄ delectatio est sup̄ additū accidentaliter: & iō per illud est bonū simplicit̄ & ens sc̄dm qd. Ad quintū dicitur beatitudo nō est per essentiā in gaudiō: s̄ p̄ cōcomitantia: q̄a ad veritatē cognitā seq̄tur summū gaudiū. ex quo magis debet cōcludi contrariū: q̄a ex auctoritate p̄ q̄ gaudiū p̄supponit veritatē ab intellectu cognitā. Ad sextū dicitur q̄ in via magis requiritur actus dilectōis: quia est magis actus ad merendū. In patria nō: q̄a intellectus est aptior ad videndū. Ad septimū m̄detur distinguēdo: q̄a vel in mouendo. vel in attingēdo: dico igitur q̄ diligere deū perfe-

Prime Decadis CLXXXI

ctus est i mouēdo. Sed cognoscere perfectū est in attingendo. Ad octauū dicitur negādo maiorē: q̄a nō est in cōueniens q̄ per aliqd magis vniamur: & per illud nō beatificemur. Sicut supra visionē addit aliqd delectatio. que ē extra essentiā beatitudinis: & sic per eā magis vniamur: nō t̄m per eā beatificamur. et cū dicitur: q̄a nō vnit q̄a intelligim⁹ que nobis nō sunt grata: dicitur q̄ siue grata siue nō: intellectus t̄m sit vni cū intelligibili. Ad nonū dicitur q̄ si beatitudo ponat in actu dilectōis: in oībus b̄tis esse debet in actu illo: ergo oēs angeli seraphin vocarentur: quod est falsum. Ad decimū negatur maior. Nam desiderū dulcedinis v̄t est in appetitu: & t̄m dulcedo percipit in gustu. Et si dicat q̄ hoc diuina iustitia requirit: dicendū q̄ vbi sunt diuerse p̄sonē hoc hēt veritatē. Sed de diuersis potētis in vna essentia radicatis intelligendū nō est: q̄a i vna essentia radican̄ oēs & etiā potentia nō meretur: sed cōpositū. Ad vndecimū dicitur q̄ voluntas est nobilior quantū ad imperiū actus: t̄m intellectus est nobilior quantū ad specificationē & determinationē obiecti. Ad duodecimū dicitur q̄ in via nobilior est dilectio q̄ cognitio: sed in patria ecōuerso. rō est quia in via nō cognoscim⁹ deū per essentiā. Et iō inferiori modo est in intellectu nostro deus q̄ sit in seipso. Sed in patria deus cognoscitur per essentiā ab intellectu ita q̄ ibi essentia est p̄icipiū intelligēdi & obiectum. & cū intellectus sit nobilior q̄ volūtas: ergo zc̄. Et sic patet quid tenendū de questione. Hec ex theologis.

Secunda questiuncula est:

Si in patria. i. i celo empyreo vna aīa sit beatior altera. Ad quā m̄detur q̄ cū in ratioe beatitudinis duo idudant. i. ipe finis vltim⁹ ē sūmū bonū de-

Caput Decimum

cum sit bonū est obiectū volūtatī, obiectū autē p̄intelligitur actū i potētiē. Vnde sc̄dm modū intelligendū prius ē beatitudo diuina q̄ actus voluntatis in ea relescētis. & hoc nō pōt esse nisi actus intellectus. Vnde i actu intellectus attendit beatitudo. hec ille. Ad sc̄dm dicit q̄ dilectio patrie non est ita bona sicut cognitio: quia hic sit ecōuerso: q̄a in via diligit imediate. & videt mediate. & iō amor est melior. Sed in patria ē ecōuerso: q̄a videtur imediate & diligit mediate habitu. & iō visio dignior est. & ratio est: q̄a intellectus hic fert in deū p̄ inferiorē similitudinē q̄ volūtas fertur in ipsū sc̄dm se. cū voluntatis sit idinari in re in se. Et cū dicitur q̄ amor intra penetrat zc̄. Dico q̄ illa auctoritas intelligit de amore & cognitione vie: vbi cognitio i vniuersali est p̄cipiū desiderandi: & iō desiderū iubet p̄fundū p̄scrutari: nō autē sic in patria. Ad tertū dicendū q̄ Boetius intendit ibi dare cōem rationē beatitudinis: sc̄dm q̄ dicit p̄s q̄ beatitudo est sufficiens bonū. i. qua habitā habetur oē bonū. Ad quartū dicitur q̄ nō sequitur. Illud nō est appetibile sine pulchritudine: ergo pulchritudo ē de eī essentia. Cui⁹ ratio est: q̄a appetibile ē aliquid inquantū bonū essentialiter. pulchritudo vero v̄ delectatio est sup̄ additū accidentaliter: & iō per illud est bonū simpliciter. & ens sc̄dm qd. Ad quintū dicitur beatitudo nō est per essentiā in gaudio: s; p̄ cōcomitantia: q̄a ad veritatē cognitā sequitur summū gaudiū. ex quo magis debet cōcludi contrariū: q̄a ex auctoritate p̄s q̄ gaudiū supponit veritatē ab intellectu cognitā. Ad sextū dicitur q̄ in via magis requiritur actus dilectōis: quia est magis actus ad merendū. In patria nō: q̄a intellectus est ap̄ior ad videndū. Ad septimū r̄ndetur distinguēdo: q̄a vel in mouendo. vel in attingēdo: dico igitur q̄ diligere deū perfectus est i mouēdo. Sed cognoscere perfect⁹ est in attingendo. Ad octauū dicitur negādo maiorē: q̄a nō est inconueniens q̄ per aliquid magis vniamur: & per illud nō beatificemur. Sicut supra visionē addit aliquid delectatio. que ē extra essentiā beatitudinis: & sic per eā magis vniamur: nō t̄m per eā b̄rificamur. et cū dicitur: q̄a nō vnit q̄a intelligim⁹ que nobis nō sunt grata: dicitur q̄ siue grata siue nō: intellectus t̄m sit vnū cū intelligibili. Ad nonū dicitur q̄ si beatitudo ponat in actu dilectōis in oībus b̄tis esse debet in actu illo: ergo oēs angeli seraphim vocarentur: quod est falsum. Ad decimū negatur maior. Nam desiderū dulcedinis v̄ in appetitu: & t̄m dulcedo percipit in gustu. Et si dicat q̄ hoc diuina iustitia requirit: dicendū q̄ vbi sunt diuerse p̄sonē hoc hēt veritatē. Sed de diuersis potētis in vna essentia radicatis intelligendū nō est: q̄a i vna essentia radican̄t oēs & etiā potentia nō meretur: sed cōpositū. Ad vndecimū dicit q̄ voluntas est nobilior quantū ad imperiū actus: t̄m intellectus est nobilior quantū ad specificationē & determinationē obiecti. Ad duodecimū dicit q̄ in via nobilior est dilectio q̄ cognitio: sed in patria ecōuerso. rō est quia in via nō cognoscim⁹ deū per essentiā. Et iō inferiori modo est in intellectu nostro deus q̄ sit in seipso. Sed in patria deus cognoscitur per essentiā ab intellectu ita q̄ ibi essentia est p̄ncipiū intelligendi & obiectum. & cū intellectus sit nobilior q̄ volūtas: ergo zc̄. Et sic patet quid tenendū de questione. Hec ex theologis.

Prime Decadis CLXXI

etus est i mouēdo. Sed cognoscere perfect⁹ est in attingendo. Ad octauū dicitur negādo maiorē: q̄a nō est inconueniens q̄ per aliquid magis vniamur: & per illud nō beatificemur. Sicut supra visionē addit aliquid delectatio. que ē extra essentiā beatitudinis: & sic per eā magis vniamur: nō t̄m per eā b̄rificamur. et cū dicitur: q̄a nō vnit q̄a intelligim⁹ que nobis nō sunt grata: dicitur q̄ siue grata siue nō: intellectus t̄m sit vnū cū intelligibili. Ad nonū dicitur q̄ si beatitudo ponat in actu dilectōis in oībus b̄tis esse debet in actu illo: ergo oēs angeli seraphim vocarentur: quod est falsum. Ad decimū negatur maior. Nam desiderū dulcedinis v̄ in appetitu: & t̄m dulcedo percipit in gustu. Et si dicat q̄ hoc diuina iustitia requirit: dicendū q̄ vbi sunt diuerse p̄sonē hoc hēt veritatē. Sed de diuersis potētis in vna essentia radicatis intelligendū nō est: q̄a i vna essentia radican̄t oēs & etiā potentia nō meretur: sed cōpositū. Ad vndecimū dicit q̄ voluntas est nobilior quantū ad imperiū actus: t̄m intellectus est nobilior quantū ad specificationē & determinationē obiecti. Ad duodecimū dicit q̄ in via nobilior est dilectio q̄ cognitio: sed in patria ecōuerso. rō est quia in via nō cognoscim⁹ deū per essentiā. Et iō inferiori modo est in intellectu nostro deus q̄ sit in seipso. Sed in patria deus cognoscitur per essentiā ab intellectu ita q̄ ibi essentia est p̄ncipiū intelligendi & obiectum. & cū intellectus sit nobilior q̄ volūtas: ergo zc̄. Et sic patet quid tenendū de questione. Hec ex theologis.

Secunda questiuncula est:

Si in patria. i. i celo empyreo vna aīa sit beatior altera. Ad quā r̄ndetur q̄ cū in ratioe beatitudinis duo idudant. i. ipe finis vltim⁹ ē s̄mū bonū de.

Caput Decimum

& adeptio siue fruitio ipsius boni. Dicitur q̄ quantū ad
ip̄m sūmū bonū deus q̄d est beatitudinis obiectū et cau-
sa: non pōt vna beatitudo esse altera maior: nec vna aīa
beatior altera: q̄a nō est nisi vnū summū bonū. s. deus.
Cuius fruitiōe hoies sunt beati. Vnde ex pte rei vise dei
est equalitas in beatitudine. nā de^o eq̄liter se oibus offert
quā paritatē & equalitatē demōstrat vnitas denarij data
laborantibus. Mat. xxij. c. Quantū vero ad adeptionez
& fruitiōē ipsius summi boni. s. dei. dicitur q̄ vn^o alio
clarius & pfectius videbit & beatior erit. Qd̄ pbat̄ iōs
nibus: auctoritatib⁹ & exemplis. Prima ratio sumit̄ ex
lumine clariori. Nam in patria beati videbūt deū in lu-
mine gl̄ie quod est principiū visionis diuine sc̄dm illud
Psal. In lumine tuo videbim⁹ lumē: qui ergo isto lumi-
ne pfectius illustrabūt^r perfecti⁹ essentia dei videbūt.
Secunda ratio sumitur ex virtute sublimiori. Nam vir-
tus est quedam dispositio mētis ad mensurā gl̄ie percipi-
endam. Sed quidā in charitate que est principiū & cau-
sa merendi alios excedūt. ergo tales perfecti⁹ deū vide-
bunt: Vnde Aug⁹ omelia. iij. sup̄ Iohannē. & ponitur
de pe. di. ij. dicit sic. Non numerositas operū: nō diutur-
nitas temporū: sed maior charitas meliorq; voluntas au-
get meritū. Nam quod p̄s & q̄d latet in diuinis codicib⁹
tenet qui charitatē seruat in morib⁹. hec ille. Tertia ratio
sumitur ex ordine p̄p̄nquiori angelorū. Nam hoies de-
bent assumi ad ordines angelorū: vt dicitur Luce. xxij.
Sed superiores angeli clari⁹ deū vidēt quā inferiores. vt p̄s
per Dionysiu^m de celesti ierarchia. ergo hoim quidā alijs
clarius deū videbūt. Tho. prima. ij. q. v. &. iij. cōtra gēti-
li. ij. & in questionibus de veritate. q. viij. Secundo p̄-
batur auctoritate apostoli. pri. Cor. xv. dicētis. Alia est
claritas solis: alia claritas lune: alia claritas stellarū. stella.

Prime decadis cLXXXII

eni a stella differt in claritate, que auctoritas sic ab Augu-
stino exponit̄. Sicut enī ista corpora celestia sol: luna et
stelle: cum sint vnus nature: tñ in resurreotione erunt
ita hoies cū sint vnus nature: tñ in resurreotione erunt
diffimiles glorie. Secunda auctoritas est Ioh. xiiij. In do-
mo patris mei mansiones multe sunt. Quā auctoritates
exponēs beat⁹ Aug⁹ in libro de sancta virginitate dicit
Quia ipsa vita eterna pariter oibus erit sanetis equalis
denarius vnus oibus est attributus: qui est oim merces:
quia vero in ipsa vita eterna distincta fulgebūt lumina
meritorū: multe mansiones sunt apud patrē: ac in denario
quidē nō impari nō viuet alius alio plixius: in multis
aut mansionibus honorabitur alius alio clarius. Tertia
auctoritas est ap̄li pri. Cor. iij. dicētis. Vnusquisq; p̄pria
mercedē accipiet sc̄dm suū laborē: quā auctoritatē expo-
nens sanctus Tho. ibidem dicit. Merces sanctorū cōmu-
nis oibus erit: & p̄pria singulorū. Communis oibus:
quia idē est quod oēs videbūt: & quo oēs fruuntur. s. de^o
Erit p̄pria singulorū: quia vnus alio clarius videbit: &
plenius fruatur sc̄dm determinatā sibi mēsurā. Vnde &
Dan. xij. Docti cōparantur splendori. firmamētū: & q̄
ad iusticiā eruditū plurimos cōparantur stellis. Tercio
p̄batur exēplis. Nam sicut p̄ lumē intellectus agētis fit
intellectus possibilis: cognoscitiuus naturalis: intelligi-
biliū: Ita per lumē gl̄ie sup̄additū fit visiuus diuine es-
sentie: Sed per maiorē efficacitā intellectus agentis plus
ra pōt intellectus possibilis cognoscere: ergo per efficacitā
maioris luminis glorie pfectius poterit diuina essentia
cognosci. Secundū exemplū est talē. Sicut enī se habet
p̄p̄nquitas in corporalib⁹: ita in sp̄ualibus. Sed in corpo-
ralibus ita se habet: q̄ quāto corpus aliquod igni vs̄ so-
li p̄p̄nquius fuerit: tanto magis calidum est & lucidū.

Caput Decimū

37
Sic in spiritualibus accidit q̄ spūs quanto fuerit deo p̄
pinquior & magis cōiunctus: tanto clarius perfectius
& feruentius deū videbit & deum diliget. **Tertium Exē**
plum est tale. **Claritas corporis iudicabit claritatē mens-**
tis: nam claritas corporis redū dabit ex claritate mentis.
Sed quidā habebūt plus alijs de claritate corporis: iuxta
illud Dañ. xij. **Quia docti erūt sicut splendor firmamēti**
& qui erudūt hoīes ad iustitiā erūt sicut stelle: ergo cla-
rius deum videbunt p̄dicti. hec ex Ranerio,

Etia questiuncula est: Si
aia min⁹ bona & doctior ī patria sit dignior aia
meliori & min⁹ docta. Ad quā r̄ndet q̄ de facto
p̄stantior est ī celo aia doctior min⁹ bona: id doctiori et me-
liori. Sed tñ hoc q̄si nihil erit: p̄ respectu ad alias p̄roga-
tivas quas habebunt indocti melioris fruendo melius
& clarius essentia diuina.

Quarta questiuncula est: Si
q̄ ille qui in charitate habuit intensiorē gradum
charitatis: sine actib⁹ martyrii doctoratus & vir-
ginitatis sit beator illo q̄ p̄dictis actib⁹ fuit decoratus cū
remissiori gradu charitatis. Ad quā r̄ndet q̄ cū beatus
do essentialiter habeat sc̄dm charitatē & gradus ei⁹. Ille
q̄ in charitate intensiorē gradū habuit beator erit oī illo q̄
minus dilexit: etiā si actum martyrii virginittatis & do-
ctorat⁹ habuisset. Vnde. b. Franciscus & b̄a Maria ma-
gdalena in patria vt credūt beiores sunt & p̄fectius fru-
untur diuina essentia: q̄ mlti alij sancti decorari aureo
lis: q̄a forte primi superiorē gradū in charitate tenuerūt
& ardentius deū dilexerūt: secundis dotatis aureolis que
debent actib⁹ virginittatis doctorat⁹ & martyrii. & b̄us
Dānicus dux n̄r & p̄ simpliciter forte beator est alijs

Prime decadis CLXXXIII

martyrib⁹: quia plus dilexit deū. Vnde licet aliquis san-
ctus martyr in premio accidentali & gaudio particulari
habitu ex actu martyrii in patria possit superare Domi-
nicū: ipse tñ in charitate cui debet premiū essentialē bea-
titudinis superabit eundē: licet etiā b̄us Dominicus in
regno celorum cum corona aurea beatitudinis essentia
lis decoretur etiam aureolis virginittatis & doctoratus
hec Tho. in. iij. sn̄iaz. di. xlix. & in quolibetis.

Quinta questiuncula ē: quot

q̄ nominibus aia rationalis in scripturis noiat^r
Ad quam sic r̄ndetur q̄ aia sc̄dm diuersa officia
sortitur varietatē nominū. Dicitur enī anima inquantū
cōsciat corpori vitā. Vnde Gen. ij. dicitur. Factus est ho-
mo in aiam viuētē. i. vitā corpori dantē. Principiū autē
primū vite est aia vegetatiua: cuius opera sunt vt alimē-
tis/generare/augeri: & ideo aia rōnalis vt aia dat vitā &
cōsequenter illa opera vite corpori/dicitur aia. Dicitur
autē spūs put dat corpori virtutē imaterialē in intellectuā
& immortalē. Et ideo in p̄senti statu aia rationalis dicit^r
aia inquantū cōmunicat corpori vitā & cōsequenter
opera vite. Sz post iudiciū & generalē resurrectionē dice-
tur spūs inquantū cōmunicabit corpi immortalitātē quo
ad omnes saluandos & damnandos: ipassibilitatē vero
gloriā & virtutē quantum ad bonos: quorum corpos
ra spūalia erunt: & dotibus corporum ornata: nam soli
electi habebūt dotes corporū: nō autē dānati. Dicitur etiā
aia spūs in quantū spirat. Dicitur anima animus dum
vult. Mens est dū scit. Memoria est dum recollit. Ratio
est dum recte iudicat. Sensus est dū sentit aliquid. Nam
inde aia sensus dicitur p̄ hijs que sentit: vnde & senten-
tie nec men accepit, Tho. pri. parte. que. xvij. articu. iij

Caput Decimum

& Isidorus li. xij. ethimo. & Tho. i. terum in questionibus disputatis de anima. q. xij. arti. ij.

Extra questiūcula est: qua

re in microcosmo. i. in paruo mundo dicitur homo aia que est ei pars potior & nobilior nō regit & dñat corpi iuincibiliter & irresistibiliter sicut in macrocosmo. i. i maiori & latiori mūdo (quē magnū aia pñi vocauerūt) supiora & potiora et subtiliora corpora regūt quodā ordine naturali irresistibiliter corpa hec inferiora & infirmiora. Ad quā theologi Aristoteles & astronomi diuersimodē respondēt. Nam theologū dicunt q̄ hec inobediētia corpis ad aias orta sit ex peccato. Dicāt enī q̄ in statu innocentie corpus subdebat aie irresistibiliter: qđ etiā oibus nobis accidisset. Ade peccō nō posito post peccm̄ vero & in natura lapsa vires naturales & aiales aie resistūt: q̄a oēs nos in Adā peccauimus & peū amilimus donū gratuitū iusticie originalis. Propter qđ dicit Ambrosi⁹ & ponif in glo. c. vij. ad Romanos. Legitime inq̄ factū est. ut qđ nō obediuit suo supiori ei non obediāt suū inferi⁹. Iustissime factū est. ut ex quo ratio se subtraxit a deo: inferiores vires rebellent & se subtrahant ab ea. ppter qđ Paulus castigauit corpus suū & in seruitutē redegit. Excipiunt tñ ab hac in obediētia xps: virgo maria: & prim⁹ hō. Nam xps talis fuit actu & habitū q̄ in eo nunq̄ aliq̄ viriū eius a legitimis suis actib⁹ & habitudinib⁹ aliquāliter exorbitauit seu declinauit: nec aliq̄ fomitē naturā exorbitare facientē contraxit originale. Beata aut̄ virgo maria licet hunc gradum puritatis nature primordiale nō attigerit: tñ in ipsa fomes ita repressus fuit ex plenitudine grē q̄ etiam in ea vires inferiores perfectius & firmitus obediēbant

Q
So.
+ Theolog.
1. 2.
1. 2.
Ambrosi⁹. c. 7. ad Ro.
Ambrō.
ad 2. p. 1. x.
ad 2. p. b. v. 6. 5.

Secūde decadis CLXXXIII

superioribus & superiores deoq̄ in primis hoib⁹ ante lapsus. Ratio est q̄a in virgine ipsa huiusmodi obediētia fiebat vi grē pfectiōis. i. grē gratū facientis. In primis aut̄ parētib⁹ fiebat obediētia virtute iusticie originalis. que ponif fuisse solū quedā grā gratis data: ergo. Fuit ergo iter duos istos mortales diuersorū sexūū reductio viriū/ vtrorūq̄ ad iusticie regulā/ absq̄ errore: & deuiatiōe. ut possent esse ceteris mortalib⁹ exemplaria itēgra p correptione & rectificatiōe lapsarū viriū iugiter aspiciēdā. Phis aut̄ prio politicorū dicit: qđ nō ideo aia corpi nō dñatur irresistibiliter: q̄a peccauim⁹ in Adā. Sed q̄a naturaliter aia corpi dñat duplici dominio siue pncipatu. s. politico & despótico. Nam pti appetitiue sensualis hoc est concupiscibili & irascibili ppter ppingtatē hui⁹ pti ad rōnem dñat dominio politico siue regali. Parti vero sensitīue & exteriori & organo ei⁹ dñat dominio despótico & seruilī. Dicit aut̄ pncipat⁹ despotic⁹ ille quo aliq̄s pncipat⁹ seruis q̄ nō habent facultatē in aliq̄ resistēdi iperio pncipientis. Serui enī nihil habent sui iuris: ut habet in autentico. Iusiurandū qđ prestat ab hijs qui ad ministratiōē accipiunt: colla. ij. & xxij. q. v. c. de forma. Principatus vero politicus & regalis dicitur quo aliq̄s pncipat⁹ liberis qui & si subdantur regimini pncipientis habent tñ aliqđ ppiū quo possunt reniti iperio pncipientis: nā reges regnant scđm leges & statuta aia igitur (scđm phis) sensibus exterioribus & organo ei⁹ dñatur dominio despótico. Sensus enī exteriores & organa sensū in nullo resistere possunt iperio aie: s; statim ad iperium volūtatis mouent. Sed ipsi sensualitati hoc est concupiscibili & irascibili dñat politice. & iō ipsa sensualitas resistit iperio rōnis: ut dicebat. Ro. vij. Video aliā legem in mēbris meis repugnantē legi mentis mee. hec Tho.

vō. ad. p. 1.
p. 1. hō.
p. 1. 2. p.
p. 1. 2. p.
1. poli.
p. 1. 2. p.
Ambrō. p. 1. 2. p.
p. 1. 2. p.
2. poli.
sue regat
ad p. 1. 2. p.
vō.
Ro. 7. ap. 1.
Ambrō.

Caput Decimum

In de veritate. q. xxv. & pri. pte. q. lxxxii. ar. iij. Astrologi autē aliter ad hoc respondent dicentes: q. ratio quare aia corpori nō dominatur dominio despoico est: q. in pñti vita corpus est quasi i domo ppria: & aia in domo aliena. iō caro cōcupiscit aduersus spm: ad Gal. vi. Sed in celo post resurrectionem vbi spūs erit velut in ppria domo erit ipsa caro ipsi spiritui tanq. potentiori totalis ter subiecta. Et ideo nūc corpus vocatur animale: tunc vocabit spirituale: vt dicitur prime Corinth. xv. Et ponunt exemplū astronomi de dominio corporis sup aiaz in hoc mundo: & ecōtrario i celo: in planetis celi. nā dicunt q. quilibet planeta celi fortior est in domo ppria q. aliena. Domus enī planetarū dicunt signa celi. Dicit. n. Albumasar: q. domus ppria Saturni est capricorn. Et aquari dom. louis. Piscis & sagittari domus martis. Arius & scorp domus Veneris. Libra & taurus domus mercurij. Virgo & gemini & leo domus solis. Luna. Cancer & patet q. sol in leone qui est domus ei. ppria fortior est q. in alio signo. Et simile est de anima & corpore. Et hec de prima decade dicta sufficiant.

Soluta Illustrissime

princeps spirite deo prima aiarum sepatar decade. Secundam vt pmisim. kolo demonū. i. bonorū & peritorū angelorū aias custodientū bono numine aggrediemur. Eritq. hui. scde decadis: primū caput de esse & essentia ipsorū, circa quod quinq. questiuncule soluentur: quarum quelibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questiuncula est: Si

angelū latine nūcij, v. hebraice abā qd est sine

3. Astrologi. 1. gal. 5. 2. cor. 7. 14. Albumasar. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Secūde decadis CLXXXV

& geos terrā quasi sine terra dicuntur existant & res periantur scdm rei veritate. Ad quā responderē vt Ari.oteles dicit. iij. phisicorū. Antiqui phi nō crediderūt esse aliq. substantias in corporeas: sed existimabāt. oia entia esse corpea. Ratio erat vt dictū est sup prima questione prime decadis q. nesciebāt distinguere inter sensum & intellectū. Et in hunc errorem etiā ceciderūt sadocei dicētes: nō esse neq. spm: neq. angelum: neq. aiaz sepatar. Sed pbatur angelos esse rōne. auctoritate: & exemplis. Rōne sic. Nam ad pfectiōnē mūdi requirit vt ois gradus creaturarū repiat. i. inuenit aut spūs vnitus corpū vt in hoie. Et corpus inuenit sepatatū a spiritu vt in lapide. Ergo oportet q. inueniat spūs sepatus a corpore: vt ē angelus. Ratio aut hui. est q. aliqd inuenit compositū ex duobus: & vnū illorū duorū quod est minus pfectū inuenit per se vt corpus sine spiritu. Ergo oportet q. alterū quod est magis pfectū repiat per se vt spūs sine corpore qd est angelus. Tho. ij. cōtra genti. c. xlvij. Probabit scdo auctoritate: & primo phi. i. de aia dicenti: q. extra celū nō est tēpus neq. locus neq. vacuū sed sunt ibi entia ipassibilia & inalterabilia optimā vitā ducentia in toto sempiterno. Et Auicēna in metha. ponit intelligētiā esse & vnā alteri. creatricē. Sicq. quodā ordine emanare a primo ente. Tertio pbatur exemplis & primo Thobie. v. Angelus dei ben. comitei ei. Et ysaiē. xxxij. A voce angeli fugerūt populi zc. Vide alia exempla existentie angelorū in sacris & romanis litteris si placet: vbi inuenies supiora pbari. hec ex theologis & phis.

Secunda questiuncula est:

qd sunt spūs quos angelos appellam. Ad quā rōndet Dama. li. ij. Iniaz. c. iij. dicēs. Angelus est

30. 2. phi. 1. Amm. phi. 1. cor. 10. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Alber. mag. mag. p. 12. r. 1.
coeu. Coeu. p.

Caput Septimum.

substantia intellectualis semp mobilis: arbitrio libera/in corporea/deo ministras/imortalitate accipies/gra/& nō natura:cui⁹ substantie spēm/& terminū solusq creator est nouit. Dicit substantia nō tñ cōposita ex materia et forma: s; ex esse & essentia intellectuali: q; sine discursu & ratiocinio intelligit p spēs rerū inatas: nō per collationē/vt hoies/ratiocinādo & acquirēdo species a sensibus & per fantasmata atq; idola/mobilis: natura: intelligētia & volūtate. Natura q; creatū oē in nichilū vertibile ē. Intelligētia q; angelus in intelligendo hēt vicissitudinē vnū post aliud. Volūtate q; nō simul vult hoc & illud: sed vnū post aliud. dicit semp q; ante cōfirmationē & post hēt hāc supradictā mobilitatē. Vel dicitur semp mobilis quia semp est actu intelligēs nō quādoq; potētia vt nos vt dicit Tho. pri. pte. q. l. ar. i. Arbitrio libera: nō ad bonū & malū: s; in libera electione eius qd voluerit. Incorporea respectu nri: q; respectu simplicitatis dei q; corporeus: nō ita tamē vt sicut corpa loco circūscribat: s; q; loco diffinitive pprio contineat. nec circūscriptive nec diffinitive loco aliquo pprio cōtineatur: sed vbicūq; & celū & terrā impleat. Deo ministrans/large intelligēdo/quōcūq; siue assistēdo siue alter ministrādo. v; seruando. Immortalitatē accipies zc. inquātū p donū gratiū cōseruat inesse & nō naturā nā & ipse sicut & cōctā in nichilū tēderēt nisi ipsus & oīa manus oipotētis cōtineret. hec Alber. mag. li. de q̄tuor coeuis: coeuo q̄rto.

Etia questiūcula ē: quot

sunt celestes spēs quos angelos vocamus. Ad quā alit̄ respōdet Aristoteles aliter Plato: aliter theologi. Nam scdm Aristotelē. xij. metha. Substantie immateriales sunt in aliquo decreto numero. s; i nume

Secūde decadis CLXXXVI

rationū & motuū orbium & corporū celestiu. Motus aut orbium vt dicit se sufficēter pbasse sunt. s; ergo tot sunt angeli. Sed qm phūs dicit hoc esse. s; rationale & pbabile & nō necessarium: ppterea vt dicit Tho. in cōmento. xij. metha. relinquendū est tale necessariū. s; motuū orbium & lationū corporū celestiu & per consequēs angelorū fortiorib⁹ & potentioribus ipso Aristotele. s; astronomis. Plato aut posuit vt sibi imponit ab Aristotele numerū substantiarū separatarū scdm numerū specierū sensibilium. Nam posuit substantias separatas esse species rerū sensibilium. Quomodo autē hee due opi nōes possint habere veritatē. vide Tho. pri. p. q. l. ar. iij.

Theologi vero dicunt q; numerus angelorū est maximus: qd dupliciter pbār: rōne: & auctoritatibus. primo rōne sic. Nam numerus angelorū stantiū v; remanētium ī celo fuit maior q; numer⁹ cadētium: sicut dicit mgē sniay in. ij. di. vi. cui⁹ ratio est: q; in angelis bonus est vt in plurib⁹ eo q; sunt intellectualis nature. Malum vero in angelis ē vt ī pauciorib⁹. In hoibus aut est oppositū. s; q; in eis malus est vt in plurib⁹: bonū vero vt ī paucioribus: tū ppter corruptionē nature ex p̄ctō originali: tū q; sensibilia sunt nobis magis nota ex q̄bus hoies magis sequunt̄ sensus q; intellectū: ergo. Et cōfirmat̄ hec ratio q; quelibet aīa hēt a sua natiuitate vt infra dicitur angelus bonū ad custodiā: & malū ad exercitiū. S; numerus hoim siml viueti⁹ est maxim⁹: ergo sequit̄ q; angeli custodiētes sunt im maximo numero nobis vero ignoto et forte plures q; oēs angeli mali et dānati siml. Scdo pbatur auctoritatib⁹: & primo Dionysij. ix. c. celestis iterar. dicitis. Multi sunt beati exercit⁹ supnarū menti⁹ infirmā & cōstrictā excedentes n̄orum materialium numerorū cōmensurationē. & ibidem adducit Dionysij

Caput Primum

Dñ. vii. c. dicenē. Milia milium ministrabāt ei zc. Et Psal. dicit. Currus dei decē milibus multiplex milia letatis um zc. Et Apoc. v. Audiui vocē angelorū multorū in circuitu throni & aliorū & seniorū et erat numerus eorum milia milium. Itē. ij. pali. 32. Nolite timere mltō enī plures nobiscū sunt q̄ cū illo. & Job. xxv. Nungd ē numer⁹ militū ei⁹. Tho. ij. sniaz. d. vi. & priō sniaz. d. 40.

Quarta questiūcula est: qñ

q fuerūt creati angeli. Ad quā m̄det q Greg⁹ nazanzen⁹ grecus cui⁹ tanta est in doctrina xp̄iana auctoritas vt nullus vnq̄ ei⁹ dictis calūniā inferre p̄sumpserit: vt testat̄ Damascen⁹. Fatef̄ ante corpālē creaturā deū cui⁹ cōcipere est p̄ducere angelos p̄duxisse vel creasse. Nam motores dicebat p̄cedere debere mobilia. S; angeli mouēt celos et corpalia: ergo p̄fesserūt celos et creaturā oēm corpālē. Huius opiniōis Hieronim⁹ fuit q̄ in cōmētario in epistolā ad Titū dicit. Sex milia nondū n̄ri t̄pis cōplent̄ annorū & quanta t̄pa quantaq; seculorū origines fuisse arbitrandū est i qb⁹ angeli: tronit: & dñā t̄ides: ceteriq; angelorū ordines deo fuisse. Aug⁹ autē quē Beda & ceteri latinorū sequunt̄ in libro de ci. dei. & sup̄ Gen. dicit. Deus q̄ ope suo successione tēporū nō eget/ corpālē simul & spiritalē creaturā p̄duxit. Corpālē. s. nō sc̄dm in diuidua que successione tēporū generant̄: s; sc̄dm naturā & sp̄s. Cum enī angeli sint quedā ps nobilior vniuersi: ps autē a toto sepata p̄fecta esse nō possit: ergo angeli cū creatura corporea a deo simp̄ p̄ducti sunt. Qd̄ si aliq; indignū existimet doctores eccl̄ie. s. hieronimū & Augustinū cōtraria de t̄pe creationis angelorū sensisse. audiāt Tho. in de potētia. q. ix. arti. v. dicentes. Doctores catholici cōueniētes in eo qd̄ fides est. s. q̄ nihil est ab eterno p̄ter deum varia ad minus quantū ad

Secūde decadis CLXXXVII

verborū superficiali dīxisse iueniunt̄ in hijs que de necessitate fidei nō sunt in quibus licuit eis diuersimode opinari suffragantib⁹ rōnibus sicut & nobis: vni tñ opiniōni sic inherendum est vt alterā erroneā nō iudicem⁹. Et qd̄ Grego. grecus siue theologus cū hieronymo dicebāt: q̄ motores p̄cedūt mobilia. Rñdēt Aug⁹ & ceteri: q̄ motores nō p̄cedūt mobilia duratiōe: s; dignitate vt p̄ de aia & corpe. Tho. vbi supra & in. ij. sniaz. d. ij.

Quinta questiūcula ē: Vbi

q creati fuerūt angeli. Ad quā m̄det Strabo sup̄ illo verbo Gen. i. In principio creauit de⁹ celus & terrā. Celus inq; nō visibile firmamētū hic scriptura appellat: s; empyreū. i. igneū vel intellectuāle/ nō ab ardo re: s; a splēdore dictus: qd̄ statim factū angelis ē repletū. Et cōfirmat̄ hoc rōne. Nam loc⁹ nobilissim⁹ & cōtēplationi deputat⁹/ maxīe decet substātiā nobilissimā eter- naliū deum cōtēplantes. Sed celum empyreus est locus inter oia corpalia nobilior & cōtēplationi angelorū & aiarum deputatus. Nam dicit̄ Mat. xvij. Angeli eorum in celis semp vident faciem patris. i. cōtemplantur ergo talis locus est angelis cōueniētissim⁹. De situ cui⁹ & dispositiōe sic loquit̄ Ambro⁹ in Exameron. Quis tant̄ facile pōt esse diuini opis existimator/ qui altitudi- nem sapientie dei in hoc ope iuestigare possit/ aut sciat que figura illi sup̄ne ciuitati ierusalem congruētior sit: aut rotunda aut pyramidalis an exagona. Sunt enī in- tus quedā edificia in eis rotunda: & exterius quadrata & ecōuerso. & hoc ideo dicim⁹ vt quidā aduertant & discutant opiniones suas: & desinant tantū opus dei humane opationis & n̄re possibilitatis cōtēplatiōe metiri Tho. ij. sniaz. vbi sup̄. & Henricus.

Caput Secundum

Secundū caput principi

¶ pale secunde decadis est simplex vnā tm̄ habēs questionē videlicet. Si in angelis & beatis: demonibus & dānatis/ viatorib⁹ & in ipso deo/ sit liberū arbitriū. Et videt̄ primo q̄ nō in angelis & beatis: q̄ ad libertatē arbitrii p̄tinet q̄ quis possit eligere bonū & malū. S; ad eos nō p̄tinet electio/ cū electio sit appetit⁹ p̄cōciliati. iij. ethicorū. Cōsiliū aut̄ sit quedā inq̄sitiō & discursus. iij. ethicorū. q̄d angelis cū sint intellectuales nō cōuenit: nec beatis q̄ oīa videt̄ in verbo: ergo. Itē electio est eorū que faciunt ad adeptio- nē finis. Sed angeli & beati sunt iā adepti finē. s. deū: ergo deficit in eis electio: & p̄cōsequēs liberū arbitrium.

Qd̄ nō sit silit̄ i demonib⁹ & dānatis. p̄batur. Nam obstinati hnt̄ voluntatē firmatā tm̄ in malū: & nō liberā ad vr̄āq̄. Sed demones & dānati sunt obstinati: sc̄d̄ illud Psal. Supbia eorū q̄ te oderūt ascēdit semp: q̄d ex- ponit̄ de demonib⁹: ergo. Itē de rōne liberi arbitrii ē: posse flecti & ferri in opposita & diuersa: s; nec deus nec beati nec dānati pnt̄ ferri i diuersa: ergo zc̄. Itē q̄ nō hoīes viatores: quia de rōne libertatis ē posse facere qd̄ vult. Sed hō nō pōt̄ facere qd̄ vult: sc̄dm̄ illud Ad Ro. vij. Nō enī qd̄ volo bonū hoc ago: s; qd̄ odio malū/ illud facio: ergo. Qd̄ etiā nō sit in deo p̄bat̄: quia liberū arbitriū in vr̄āq̄ p̄t̄ flecti pōt̄. s. in bonū & malū: vt dicit mḡ s̄niar̄ in. ij. di. xxv. dicēs. Liberū arbitriū est facultas rō- nis & voluntatis/ qua voluntario & spōtaneo appetitur ferri quis pōt̄/ ad ea/ que bona vel mala iudicat/ vel iur- dicare valet. Deus autē ad malū flecti nō pōt̄: de pe. di. iij. c. inter hec. p̄rio. vbi dicit̄. Non peccare solit⁹ dei ē emē dare sapiētis. Incōtrariū ē: quia de⁹ nulla p̄fectiōe sim- pliciter caret. Sed liberū arbitriū ē simpliciter quedam

Secūde Decadis CLXXXVII

perfectio. Nam inq̄t poeta. Nō bene p̄ toto libertas ven- ditur auro. Hoc celeste bonū p̄terit orbis opes. ergo. Itē angelus (p̄ Damascenū. ij. li.) est substantia intellectualis semp̄ mobilis: arbitrio libera: ergo. Itē beati nō amittūt dignitatē nature: q̄a ḡra perficit naturā: s; libertas p̄tinet ad dignitatē nature hūane. Itē demones naturā nō p̄dī- derūt nec dānati. Libertas aut̄ arbitrii p̄tinet etiā ad natu- rā intellectuālē: ergo. Itē & hoīes hnt̄ liberū arbitriū: p̄ illud Eccī. xv. Deus ab initio constituit hoīem & reliq̄t illū in manu cōsiliij sui. glo. i. in libero arbitrio: ergo in hoībus p̄dictis est liberū arbitriū. Rnō dicendum q̄ multi in varias opinioes & hereses inciderūt ex ignorā- tia: quomō se habeat ad bonū & malū libertas arbitrii. Nam Origenes vt adducit Aug⁹. xxi. de ci. dei. posuit q̄ oīs volūtas creature p̄pter libertatē arbitrii quā habet pōt̄ flecti in bonū & malū excepta aīa xp̄i p̄pter vnionē verbi. Et ex hoc dixit q̄ sancti possunt cadere & penas luere post certū t̄pis metas: & post lōga. temporū curri- cula/ tam demonib⁹ q̄ hoībus dānatis patebit iustitia & saluabunt̄: immo vt adducit mḡ in historia scolastica: dixit idē Origenes in li. piarchon xp̄m adhuc in aere p̄ demonibus pati debere: sicut in terra p̄ hoībus passus est. Sed hec opinio dicit Tho. pri. par. q. lxiij. ar. ij. tollit a sanctis angelis & hominib⁹ veritatē beatitudinis que ponit stabilitatē sempiternā. Vnde & vita eterna noīa- tur. Repugnat & auctoritati sacre scripture que demo- nes & homines malos in supplicium eternum mitter- dos. bonos autē in vitā eternā transferendos p̄nunciat. De xp̄o etiā dicitur. Christus resurgens ex mortuis iam non morit̄ mors illi nō dominabitur zc̄. Vnde & Aug⁹ vbi supra ait. Sed nō imerito Origenē reprobauit ecclia: quia & hoc quod misericors videbatur diabolū atq; an-

Caput Secundum

gelos eius & hoies dānatos post certi temporis metas ex illis cruciatibus eruendos & sociandos sanctis angelis credidit: admisit etiā faciendo sanctis veras miseras quibus penas luerunt & falsas beatitudines haberēt in quibus verū ac securus hoc est sine timore certū & sempiternus boni gaudiū non haberēt. hec ille: & cū dicebat quod ratio ne libertatis arbitrii ois voluntas creature posset flecti ad bonū & ad malū. Respondet quod habuit veritatē in angelis bonis ante cōfirmationē voluntatis in bonum: in malis ante obstinationē voluntatis in malū: & in hoibus ante mortē: quia hoc facit hoibus mors quod fecit angelis casus: ut dicit Damascenus. Tho. vbi supra. & pri. ij. q. lxix. arti. iij. & iij. pte. q. lxxxvi. arti. i. De aia autē xpī verum est dicit Origenes: quia illa ut viator erat plena tanta gratia ut nō posset peccare: nec ut comprehensor quia sic fini erat coniuncta: & per consequens non poterat nisi secundum ordinē ad finē agere. Vnde xp̄s nullo modo potuit peccare nec ut deus nec ut viator nec ut cōprehensor. Alij concedentes diffinitionē liberi arbitrii quā magister adducit in. ij. sniaz. di. xxv. & reprobant que dicit quod liberū arbitriū zc. ut adduxi supra in opponendo dicunt quod liberum arbitriū nō sit in deo. Et cum etiā angeli & beati sint cōfirmati in bono & per consequens nō possint ferri in malū. Et similiter cū mali & dānati sint in malo obstinati nec ferri in bonum possint: concludunt ex hoc in nullo istorū esse libertatē arbitrii s; solus in hominibus viatoribus. Sed audiant ipsi Aug. xxij. de ci. dei. dicentē de deo. Certe ipse deus: nunquid quomodo peccare non potest ideo liberū arbitriū habere negandus est: quasi dicat: non. De angelis & alijs quod habeant libertatē arbitrii vide vbi sup̄ arguendo p parte affirmatiua. Est tertius dicendi modus verus & catholicus quod in deo &

Secūde decadis CLXXXIX.

in ceteris supra dictis exceptis brutis est liberū arbitriū. Probat prima pars. Omnia habētia intellectū & voluntatē quibus inest aliqua actio ppter finē a se cognitū & determinatū hnt liberū arbitriū: sed deus & p̄dicti oēs hnt aliquam actionem ppter finem a se cognitū & determinatū: ergo oia habēt liberū arbitriū. Maior probatur. Nam liberū arbitriū scdm Augustinus. & ponit a magistro in littera. ij. sniaz. vbi sup̄ est facultas. i. potestas rationis & voluntatis: voluntatis quantum ad electionem que est in libera voluntate: rōnis quantum ad consiliū quod est in rōne: nā recte non eligit quod nō precognoscit. Ideo dicit ph̄s. iij. ethi cor. quod electio est habitus p̄ consiliati. Electio autē est eorū que appetim⁹ ppter finē cognitū & determinatū. De⁹ autē naturali necessitate vult suam beatitudinē tanq̄ finē que nō potest nō velle ad quē ordinavit diuersos ordines rerū: nā omnia ppter se opatus est dñs. Nec sic fert ad vnū in suis effectibus: quin quantum est de se possit ferri in aliud: ergo in eo est liberū arbitriū. Si fiter angeli: hoies dānati: beati & viatores in puris naturalib⁹ positi habent finē naturaliter prestitū. s. beatitudinē quā naturaliter appetūt: nec possunt velle miserā ut dicit Aug⁹. viij. de trini. ad quam beatitudinē consequendā poterunt & possunt diuersa ordinare eligendo ea que sunt ad finem. Ergo similiter in illis est liberū arbitriū. Bruta autē aialia quia non habent finē sibi a seipsis determinatum. sed a deo & a natura & per consequens nō cognoscunt p̄fecte finem: nec habent liberam electionem suorum actuum ppter finē: ideo nō habent liberū arbitriū. Sed tñ notandus quod in predictis liberum arbitriū indifferenter est. Nam in deo est libertas generaliter & supreme in quantum liberum arbitriū est potestas libere

Caput Secundum

eligendi quod quis vult sine aliqua vertibilitate vel flexibilitate ad malū. In alijs vero est liberum arbitriū specificē & cōtracte ad creaturas: & sic in istis liberū arbitriū dicit potestātē libere eligendi volita cū vertibilitate & flexibilitate scđm eorū naturalia ad malū & bonū: & ppter hoc dicit in littera q̄ liberū arbitriū aliter in deo q̄ in alijs inuenit. Si autem dicat̄ per te/oēs deo excepto habēt liberū arbitriū cōtractus ad malū & bonū. Cujus ergo boni angeli & beati nō possint flecti ad malū: & mali et dānati nō possint verti ad bonū: ergo in eis nō est liberū arbitrium. Rñdēt q̄ hoc nō est ratione nature eorū que remāsūt integra in oibus brīs & dānatis scđm Dionysiu. Sed in beatis est rōne pfecte cōiunctionis in sūmo bono deo: & dānatis ppter eorū culpā & maliciā inclinātes eos ad malū & obstinātes illos ppter status illi cōditionē in q̄ nulla est redēptio. In viatorib⁹ autē est simpliciter liberū arbitrium: q̄ possunt mereri et demereri: cū nō sint cōiuncti deo per grām cōsummatā: nec auersi a deo per culpā obstinatas. Ad primū ergo in cōtrariū respōdet q̄ phūs loquit̄ de electione scđm q̄ est hoīs. pri. par. q. lix. ar. iij. Ad secundū dicendū q̄ duplex ē electio. Quedam ordinata in finē & hec cessat habito fine sicut nūc eligit q̄s velle credere articū: sed hec in patria cessat. Alia electio est cōiuncta fini: & hec nō cessat adueniēte fine: sed manet cū fine. Tho. in. ij. sniāz. Ad tertium de demonib⁹ & dānatis respōdet q̄ illud nō est rōne nature: sed rōne status in quo sunt auersi a deo inconuertibiliter. Causaz autē incōuertibilis obstinatiois demonū & dānatorū: & firmitatis brōrum & angelorū si scire cupis. vide Tho. pri. par. q. lxiij. ar. iij. i corpe. &. iij. cōtra. gē. c. xcij. xcij. & xcij. Ad quartū dī q̄ diuersa & opposita ad q̄ pōt flecti liberū arbitriū possūt atēdi tripli.

Secūde decadis CXC

citer. Vno modo secundā dīam rerū que eligunt̄ ppter finē: & hec diuersitas per se cōpetit libero arbitrio: & scđm hoc cōpetit deo liberū arbitriū angelis & hoibus vt dictū est sup̄. Est alia diuersitas scđm dīam boni & mali que nō cōpetit libero arbitrio nisi per accidēs inquāt̄ iuenit̄ in natura deficere potēti: cū enī volūtas de se ordinēt̄ in bonū sicut in p̄riū obiectū: q̄ in malū tendat nō pōt cōtingere nisi ex hoc q̄ malū apprehenditur sub rōne boni qđ pertinet ad defectū intellect⁹ v̄ rōnis. vñ & ex q̄bus causatur liberū arbitriū: nō autē pertinet ad rationē alicui⁹ potētie q̄ deficiat a suo actu: sicut nō pertinet ad rationē visive potētie q̄ aliqs obscure videat: et iō nichil prohibet inueniri liberū arbitriū: qđ ita tendat in bonū q̄ nullo modo tendere possit in malū sicut in deo ex natura: & in angelis bonis & hoibus ex perfectione grē. Est tertia diuersitas q̄ attendit̄ scđm differentiā mutationis in quā pōt liberū arbitrium: que nō consistit in hoc q̄ aliqs diuersa velit. Nam & ip̄e de⁹ vult q̄ diuersa fiant secundū q̄ cōuenit diuersis t̄pibus & personis. Sed mutatio liberi arbitrii cōsistit in hoc q̄ aliqs illud idē & p̄ eodem t̄pē nō velit quod pri⁹ volēbat: & hec etiā diuersitas nō per se pertinet ad rationē liberi arbitrii: s; accidit secundum conditionē nature mutabilis. Non enī est de rōne potētie visive q̄ diuersimode videat. Sed hoc contingit ex diuersa dispositione videntis: cui⁹ oculus qñq; est purus: qñq; turbatus. Et si līter etiā mutabilitas seu diuersitas liberi arbitrii nō est de ratione ei⁹: s; accidit ei inquantū est in natura mutabilis: sicut in nobis. Hec oīa Tho. in questionib⁹ disputatis de demonib⁹. q. v. que si bene aduertant̄ euacuant oīa q̄ in hac materia dici possent p̄ & cōtra. Ad quintū de hoibus viatorib⁹ respondetur q̄ illud est ratione appetitus sensitui qui & si

Caput Secundum

eligendi quod quis vult sine aliqua vertibilitate vel flexibilitate ad malū. In alijs vero est liberum arbitriū specificē & cōtracte ad creaturas: & sic in istis liberū arbitriū dicit potestātē libere eligendi volita cū vertibilitate & flexibilitate scdm eorū naturalia ad malū & bonū: & ppter hoc dicit in littera q̄ liberū arbitriū aliter in deo q̄ in alijs inuenit. Si autem dicat̄ per te/oēs deo excepto habēt liberū arbitriū cōtractū ad malū & bonū. Cuz ergo boni angeli & beati nō possint flecti ad malū: & mali et dānati nō possint verti ad bonū: ergo in eis nō est liberū arbitriū. Rñdēt q̄ hoc nō est ratione nature eorū que remāsit integra in oibus btīs & dānatis scdm Dionysiu. Sed in beatis est rōne pfecte cōiunctionis in sūmo bono deo: & dānatis ppter eorū culpā & maliciā inclinātes eos ad malū & obstinātes illos ppter status illi⁹ cōditionē in q̄ nulla est redēptio. In viatorib⁹ aut̄ est simpliciter liberū arbitriū: q̄ possunt mereri et demereri: cū nō sint cōiuncti deo per grām cōsummatā: nec auersi a deo per culpā obstinātes. Ad primū ergo in cōtrariū respōdet q̄ phūs loquit̄ de electione scdm q̄ est hoīs. pri. par. q. lix. ar. iij. Ad secundū dicendū q̄ duplex ē electio. Quedam ordinata in finē & hec cessat habito sine sicut nūc eligit q̄s velle credere articū: sed hec in patria cessat. Alia electio est cōiuncta fini: & hec nō cessat adueniēte sine: sed manet cū sine. Tho. in. ij. sniāz. Ad tertium de demonib⁹ & dānatis respōdet q̄ illud nō est rōne nature: sed rōne status in quo sunt auersi a deo inconuertibiliter. Causaz aut̄ incōuertibilis obstinātiōis demonū & dānatorū: & firmitatis btōrum & angelorū si scire cupis. vide Tho. pri. par. q. lxiij. ar. iij. i corpe. &. iij. cōtra. gē. c. xcij. xcij. & xcij. Ad quartū dī q̄ diuersa & opposita ad q̄ pōt flecti liberū arbitriū possūt atēdi tripli-

Secūde decadis CXC

citer. Vno modo secundā dīam rerū que eligunt̄ ppter finē: & hec diuersitas per se cōpetit libero arbitrio: & scdm hoc cōpetit deo liberū arbitriū angelis & hoibus vt dictū est sup̄. Est alia diuersitas scdm dīam boni & mali que nō cōpetit libero arbitrio nisi per accidēs inquātū iuenit̄ in natura deficere potētī: cū enī volūtas de se ordinet̄ in bonū sicut in p̄priū obiectū: q̄ in malū tendat nō pōt cōtingere: nisi ex hoc q̄ malū apprehenditur sub rōne boni qd̄ pertinet ad defectū intellect⁹ vlt̄ rōnis. vñ & ex q̄bus causatur liberū arbitriū: nō aut̄ pertinet ad rationē alicui⁹ potētīe q̄ deficiat a suo actu: sicut nō pertinet ad rationē visive potētīe q̄ aliq̄s obscure videat: et iō nichil phibet inueniri liberū arbitriū: qd̄ ita tendat in bonū q̄ nullo modo tendere possit in malū sicut in deo ex natura: & in angelis bonis & hoibus ex perfectione grē. Est tertia diuersitas q̄ attendit̄ scdm differentiā mutationis in quā pōt liberū arbitriū: que nō consistit in hoc q̄ aliq̄s diuersa velit. Nam & ip̄e de⁹ vult q̄ diuersa fiant secundū q̄ cōuenit diuersis tpibus & personis. Sed mutatio liberi arbitrii cōsistit in hoc q̄ aliq̄s illud idē & p̄ eodem tpe nō velit quod pri⁹ volebat: & hec etiā diuersitas nō per se pertinet ad rationē liberi arbitrii: s; accidit secundum conditionē nature mutabilis. Non enī est de rōne potētīe visive q̄ diuersimode videat. Sed hoc contingit ex diuersa dispositione videntis: cui⁹ oculus qñq̄ est purus: qñq̄ turbatus. Et si siter etiā mutabilitas seu diuersitas liberi arbitrii nō est de ratione ei⁹: s; accidit ei inquantū est in natura mutabilis: sicut in nobis. Hec oīa Tho. in questionib⁹ disputatis de demonib⁹. q. v. que si bene aduertant̄ euacuant oīa q̄ in hac materia dici possent p̄ & cōtra. Ad quintū de hoibus viatorib⁹ responddetur q̄ illud est ratione appetitus sensitui qui & si

Caput Tertium

obediat rationi: tñ pōt in aliquo repugnare/ cōcupiscēdo contra illud qđ ratio dīctat. Hoc ergo est bonū qđ hō nō facit cū vult. s. nō cōcupiscere cōtra rationem: vt dicit ibi Aug⁹. Tho. pri. pte. q. lxxxij. arti. i. Ad sextum de deo respondet qđ ad rationē liberi arbitrij non p̄tinet qđ qđ indeterminatē se habeat ad malum & bonū. Cuius ratio est: qđ liberū arbitriū p̄ se est ordinatū in bonū: cū bonū sit obiectū voluntatis: nec in malū tendit nisi p̄pter aliquē defectū qui apprehendit vt bonū: cū electio que est actus p̄prius voluntatis nō nisi boni sit veri vel apparentis boni: & ideo vbi est perfectissimum liberū arbitrium in malum fieri nō potest. Et cum dicit qđ liberum arbitriū habet viā ad opposita. Respondet qđ hoc pōt intelligi tripliciter. Primo qđ pōt velle bonū & malū: & sic nō cōpetit deo: quia importat defectibilitatem. Secundo vt prius aliquid velit & postea nō: & hoc nec deo conuenit quia importat mutabilitatem. Tertio qđ potest velle hoc & non velle: & hoc conuenit deo. Hec Tho: in questionibus de veritate. q. xxiij.

Tertium caput secunde

t decadis est de officio angelorum circa homines. Circa quot quatuor questionucule soluentur: quarum quelibet infra suō ordine declarabitur.

Prima questionucula est: Si

p angeli ad custodiā hoīm deputent. Ad quā rōde tuū affirmatiue: & pbat̄ qđ dupliciter. s. scripture sacre auctoritate: dei p̄prietate: vtilitate: et similitudine. Primo pbat̄ scripture sacre auctoritate: qđ sup̄ illo verbo ysai. lxij. Sup̄ muros tuos cōstitui custodes zc. dicit glo. qđ custodes hoīm sunt angeli. Et Psal. xc. Angelis suis

Secūde decadis CXCI

deus mandauit de te vt custodiant te in oībus vijs tuis. Sup̄ quo verbo Bern. sic ait. O quantā tibi debet hoc verbum inferre reuerentiā: afferre deuotionē: conferre fiduciā/reuerentiā p̄ presentia: deuotionē p̄ beniuolētia: fiduciā p̄ custodia. Cautē ergo ambula vbi sunt angeli: sic eis mandauit deus vt custodiant te in oībus vijs tuis. In quouis diuersorio in quouis angulo reuerentiā habe corā angelo tuo: nec facere audeas illo p̄te quod me p̄te nō audeas. De hac custodia audi etiā Hieronymū sup̄ illud Mathe. xviij. Angeli eorū sc̄mp vidēt faciē patris zc. Magna inqt ē dignitas aīarū vt vnaqueq; hēat ab ortu natiuitatis in custodia sui angelū delegatū. Itē Origenes sup̄ libro numerorū. Adest inqt cuiuslibet n̄m etiā minimis qđ sunt in ecclia dei angelus bon⁹: angelus dei qđ regat: qđ moneat: qđ gubernet: qđ p̄ actib⁹ nostris corrigēdis & misericordibus exoscendis quotidie videat faciē patris qđ in celis est. Itē Bern. sermone de angelis. Benignus inqt es dñc qđ nō es cōtēntus nostra fragilitate murorū: s; etiā ipsīs hoīb⁹ angelicā custodia supponis. Et idē sup̄ illud Psal. Quid est hō qđ memor es eius (in qt.) Quid est hō qđ inotuisi ei dedisti filiū tuū: misisti sp̄m tuū & mittis etiā vulū tuū: & ne qđ desit: illos etiā beatos sp̄s i ministeriū mittis p̄pter eos qui hereditatē capiunt salutis. Sc̄do hoc idē pbat̄ dei p̄prietate. s. ex dei miseratiōe sic. Pronior est de⁹ ad miserendū qđ ad puniendū. Sed de⁹ dedit hoīb⁹ us demones ad hoīm exercitiū: vt habet ad Ephe. vli. Non est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinē: sed aduersus principes & potestates: aduersus mūdi rectores tenebraū harū zc. ergo videt qđ multo fortius: vel multo magis dedit angelos ad custodia hoīm. Tertio hoc idē pbat̄ ex vtilitate: per hoc enī qđ angeli a deo hoīb⁹ ad custodia deputant̄ tria

Caput Tertium

bona p̄cipue ostenduntur. Primo eni erga nos dei bonitas declaratur: dando nob̄ ita nobiles creaturas vt angelos. Secundo angelor̄ charitas p̄palatur: dū de nobis a p̄cipio natiuitatis vsq; ad mortē tā cōtinuaz sollicitudinē de custodia gerūt. Tertio n̄ra indigētia seu necessitas subleuat. cū eni malū angeluz ad nostrū exercitiū habeam⁹ & naturā fragilē: magno subsidio & auxilio indigem⁹. Quarto hoc idē p̄bat duplici similitudine. Primo similitudine naturalī: q̄a sicut corpora superiora regunt ista inferiora: & oē mobile reducitur ad aliqd̄ immobile. Sic spūs superiores regūt inferiores: & humanū consiliū variabile dirigit per consiliū angelicū inuariabile. Secundo p̄bat hoc idē similitudine aplī. Nam apls. i. ad Cor. xiiij. cōparat statū hoīm. put sunt in via statū puerili. Cui⁹ rō est: q̄a sicut puer q̄diu puus ē & facilis ad casū sc̄dm corpus idiget manu ductiōe quousq; veniat ad etatē perfectā in q̄ fortis ē & sufficiens sibi. Ita sc̄dm aīaz hō q̄diu debilis ē & facilis ad casū sp̄ūalem indiget auxilio de sp̄ūali quousq; veniat ad etatē perfectā. s. alterius vite: & hic custos/est angelus: quo custode hō indiget semper q̄diu est in hac vita. p̄pterea quilibet dicere debet oī die angelo eū custodienti sic. Angele qui meus es custos: virtute sup̄na. Me tibi cōmissū: salua: defēde: guberna: cū versu et oīone āgelor̄. hec ex theologis et Ranerio.

Secunda questiuncula est:

quomō dicunt̄ angeli ad custodiā hoīm vsq; ad aliā opationē mitti cū semp sint in celis vidētis patris faciē. Mat. xvij. Ad quā sic r̄ndet̄ q̄ missio de nouo angelorū ad custodiā hoīs: est angelū nouū locū: nouū modū: nouū vbi: acquirere: de nouo limitari: astringi: tueri officiū custodiri: p̄curare ei⁹ salutē: specialiter

Secūde decadis CXCII

illuminando: apparendo: miracula faciēdo: vel alio sili modo hoīem instruendo. Et hec missio ponit mutabilitatē in angelo ad differentiā missionis diuinarū personarū ad nos: que mitti dicunt̄: nō quasi nouū locū vsq; nouū vbi acquirendo: q̄a vbiq; sunt cū sint vnus deus. Sed dicunt̄ de nouo mitti inquantū nouū effectū p̄ducunt i creaturis sine eor̄ mutabilitate. & nouū modū acquirunt sc̄dm quē pri⁹ nō fuerāt sicut filius p̄ carnis assumptionē & spūs sanctus per nouā sanctificationē Angeli igi missi ad nos dicunt̄ semp esse in celo vidētis faciē patris: nō q̄ sint semp in celo localit̄. Sed dicunt̄ semp esse in celo p̄ fruitionē: q̄a vbiq; sunt nūq; desinūt frui deo & deum videre. Cum frui sit act⁹ intellectus. Vnde Greg⁹ libro morali ū dicit. Angeli sic foris exeunt vt interne cōtemplationis gaudijs nō priuētur. Nec recessus eorū ab celo empyreo in dignitatē inducit aut eorū gloriā minuit: sicut etiā demones licet actu nō alligent̄ in loco inferni: dicunt̄ t̄m quocūq; vadūt deferre secum ignē gehenne vt dicit̄ in glo. sup. iij. c. Iacobi: vt infra. iij. decade dicit̄. Hec ex theologis & Ranerio.

Etia questiuncula est: Si

ad oīm tritū ierarchiarū āgelos p̄tineat hoīs custodia. Ad quā r̄ndet̄ negatiue: nā nō oēs tritū ierarchiarū āgeli mittunt̄ in ministeriū. Nam Dauid. vij. c. ponit̄: q̄ milia miliaz angelor̄ ministrabāt deo & decies cētena milia assistebant ei ad similitudinē eorū q̄ alicui regi deseruiunt: q̄rum quosdā videm⁹ imediate regis p̄cepta audiētes & a suo aspectu nūq; recedētes nunciātes alijs regis p̄cepta vt ea exequant̄ in administratione ciuitatuz & isti quib⁹ sit talis nunciatio mitti dicunt̄. Sic aliqui angeli dicunt̄ semp deo assistere qui secreta diuinorū ministeriorum imediate recipiunt &

Caput Tertium

deo. alij autē dicuntur mitti illi. s. qui instruunt ab ipsis assistentibus de secretis. Et quia non omnes diuina secreta immediate (secundum Dionysium) in ipsa essentia diuina habent intueri: sed solum superiores quibus est proprius immediate a deo illuminari: ideo soli superiores quatuor ordinum dicuntur semper assistere et non mitti secundum Thomam pri. par. q. cxij. ar. iij. in corpore. Quod idem est quod diuinas illuminationes immediate & perfecte a deo recipere & cooperari deo in illuminatione & deductione aliorum ad deum: & isti proprie dicuntur assistere. Et de istis assistentibus intelligitur illud Dionysij de celesti ierarchia. Superiora illa agmina ab intimis nunquam recedunt quoniam ea que pertinet ad usum exterioris officij nequaquam habent. Alij vero quique ordinum inferiorum dicuntur in ministerium mitti exterius ad diuersa ministeria peragenda circa nos vel circa aliam quam creaturam corporalem qui ex nominibus proprietates angelorum significantibus cognosci possunt. Nam angeli & archangeli dicuntur a denunciando: virtutes & potestates dicuntur per respectum ad aliquem actum principis. Etiam est ut Gregorius dicit inter alios operantes priorem existere. Et propter hec dicit Gregorius. xij. moralium: quod plures angeli sunt qui ministrant quam qui assistunt. propter hoc etiam philosophi posuerunt duplices motores orbium quorum aliqui habent conditiones participatas & determinatas. Et hos vocat Auicenna: angelos ministrantes: alios vocant separatos quos intelligentias dicunt in quibus sunt forme simplices & vniuersales & hos vocat idem Auicenna angelos assistentes. Nec obstat illud ysaie. vi. vbi dicitur quod vnus de seraphim volauit ad ysaiam quoniam vnus ex seraphim non fuit: sed vnus ex minoribus officium exercens seraphimorum. Et cum dicat apostolus ad hebreos primo. Omnes sunt ad ministratorij spiritus in ministerium

Secunde decadis CXCIII

missi. dicitur quod duplex est missio. scilicet exterior & interior. Exterior quoniam ad nos realiter descendunt ad aliquod ministerium circa huiusmodi corporalia exhibendum. & secundum hanc missionem non omnes mittuntur: sed in quinque ordines ut dictum est. Alia est interior que nihil aliud est quam illuminatio quedam superioris angeli ad inferiorem que fit propter nos & sic omnes dicuntur mitti. Hec ex Thoma & ex theologis.

Quarta questiuicula est: qua

quod re indigent homines custodia infirmiorum angelorum cum eis semper adsit custodia fortioris dei. Ad quam sic mandetur quod secundum rationem diuine prouidentie hoc in cibus rebus inuenit quod semper mobilia & variabilia per imobilia mouentur: quia ut docet philosophus. Omnis motus procedit naturaliter ab aliquo imobili. Unde videmus quod corpora inferiora reguntur a corporibus superioribus in quibus est minus de mutatione & motu: & ita corporalia per imobilia mouentur: & reguntur. scilicet per substantias spirituales. Unde et termini & oppositiones probabiles alicuius questionis per imobiles & inuariabiles. scilicet principia per se nota roborant & in ea reducunt. Manifestum est autem quod in rebus agendis homines possunt multipliciter deficere a fine debito & modo agendi. & ideo necessarium fuit ad hoc quod homo ad finem suum posset congruentius peruenire quod per aliquem angelum tanquam se perfectiorem remoueret a malo & promoueretur in bonum: & illud vocamus custodia angelorum. Ad motum autem cum dicitur quod non sit opus custodia infirmioris angeli cum adest fortissimus deus qui non dormitabit neque dormiet custodiens israel. Dicitur est quod duo reguntur ad bene operandum. Primo ut voluntas inclinetur ad bonum. Secundo ut media congrua habeantur ad perficiendum bonum. Quantum ad

De Assistentia Angelorum ad homines.
Capitulum Quartum

primū deus custodit immediate hominem infundendo ei gratiam virtutis. Quantū vero ad scdm deus custodit hominem instruendo eum mediantib⁹ angelis. Verbi gratia. Sic enī vt in artificialib⁹ aliā est causa disponens ad formam: & aliā est causa inducens formam: sicut ignis est disponens ad formam cutelli mollificando ferrum: & malleus dilatando ferrū: & artifex vt principale agēs formam cutelli inducit. Sic angelorum officium est homines ad gratiam & gloriam preparare per illuminationes & huiusmodi que erga nos instrumentaliter operantur. Sed dei est vt principalis agentis & custodientis ultimam perfectionem dare. s. gratiam coniungentem nos gratie cōsummate & fini ultimo. s. glorie. Hec Thomas secundo s. n. d. xi. q. i. ar. i. in duobus argumentis contra: & in corpore. q. & in solu. primi & secundi argu. & Alexan. ij. parte summe. q. xl. arti. i.

Quartū caput principale

le secunde decadis est de assistentia angelorum ad homines. Circa quod quatuor questionibus stuncule soluentur: quarum quelibet infra suo ordine scrutabitur.

Prima questiuicula est: quibus hominum angeli ad custodiam deputantur.

Ad quā sic rōdetur: cum custodia angelorū sit quedā executio diuine puidētie. Et diuine puidētie propriū est cōferre ea quę pmouēt ad finē: & remouere ea que a fine impediūt. iō illis hoibus sunt angeli ad custodiam deputati q̄ p̄nt pmoueri in bonum: & impediri a malo.

Vnde nec separe aie. nec angelis bonis. v. malis. nec xp̄o fuerūt angeli ad custodiam deputati. Primo anime separe nō sunt angeli ad custodiā deputati. Cuius ratio

Secūde decadis CXCIIII

est: quia aia a corpe separata nulluz p̄dictorū habere potest. quia nec pot. pmoueri in bonuz. nec impediri a malo.

Secundo. Similiter nec angelis bonis. v. malis deputantur angeli ad custodiā. Cui⁹ ratio est: q̄ angeli boni ex quo finē vltimū glorie sunt adepti: sunt confirmati in bono: & ideo sunt impeccabiles. angeli vero mali ex eo q̄ sunt obstinati in malo: sunt ipenitibiles. Similiter xp̄s nō habuit angelū ad sui custodiā deputatū. Quod p̄bo triplici ratione.

Prima est: quia aia xp̄i oibus angelis superior: fuit immediate a verbo sibi vnito illuminata. Secunda ratio est: quia erat verus cōprehensor: vnde eius bonū nō poterat impediri: nec in bonū pmoueri. Tertia ratio est: quia custodia respicit indigentia vel defectū: sed xp̄s nullum defectū culpe vel peccati habuit: ergo. zc. Dicit in angelus cōfortasse xp̄m in passione. Luce. xxij. nō custodiēdo: v. aliquid iprimēdo in xp̄m: s; reuerendo eū & cōgratulādo fortitudinē ei⁹: sicut hō naturaliter cōfortat in tribulatione ad p̄ntiaz amicorū. Et iō primo loquendo generaliter oibus hoib⁹ ab infusione aie rōnalis postq̄ ordinatur ad finē salutis vsq; ad mortē deputat custodia angelorū: quia toto illo tpe pot. quilibet impediri a bono & pmoueri ad bonū: & cadere in malū: & resurgere a malo.

Cum autē terminabit talis via. s. p̄ntis vite: vel tale tēpus necessaria nō erit custodia angelorū. vt in beatis & damnatis p̄. Secundo loquēdo in sp̄ali: primi parētes habuerunt angelū ad sui custodiā deputatū. cui⁹ ratio est: q̄ licet in primis parentibus fuerit rectitudo nature: tñ q̄ rectitudo illa nō fuit inflexibilis: sed vertibilis ad vtrūq; s. ad bonū: & ad malū: nec si cōuertit in vnū statim confirmat in illo: imo statim pot. cadere: ergo. zc. Vel dicit aliter q̄: licet i Adā nō esset periculū ex aliq̄ rebellioe carnis instigāte ad malū: erat tamē periculū in potentia

Tho. 2. 2. p. 1. q. 100. et Alex. 2. p. 1. q. 100. et Alex. 2. p. 1. q. 100.

Caput Quartum

peccandi ex demone oppugnante. Et si iter erat debilio-
ris cognitionis angelus & ideo indigebat presidio &
auxilio custodis angelus. **Secundo** pueri in materno utero
habent angelos ad sui custodia deputatos: per quos im-
pediuntur impedimenta que demones talibus pueris infer-
re possunt. Sed forte queres que angelum habet pueri in
materno utero existentes ad sui custodia deputatum an p-
prium angelum: an maternum. Respondetur quod puer qui dicitur
est in materno utero: non totaliter a matre est separatus:
sed per quandam colligationem est quodammodo aliquid ma-
tris: sicut & fructus pendens in arbore est aliquid arboris.
Et ideo probabiliter potest dici quod idem angelus est custos
matris: custodit prolem in matris utero existentem. Sed in
natiuitate quoniam est separatus a matre angelus ei ad custo-
diam deputatur. Unde hieronymus exponens illud verbum
Mat. xviij. Angeli eorum in celis etc. sic ait. Magna est di-
gnitas aiarum ut vnaqueque habeat ab ortu sue natiuita-
tis sui custodia angelum delegatum. **Tertio** etiam antixps in
sui custodia angelos habet. Cuius ratio est quia lex consuevit vni
mutari non debet. & in hoc eius pena iustior apparet: quia
beneficia totius nature humane pusa non accepit ut debuit
nec tamen erit oino frustra custodia: quia & si ad bonum non con-
uertatur in multis malis cessabit retractus ab angelo cus-
tode. Unde quantumcumque sit obstinatus in malo: hunc tamen
effectum consequetur ab angelis per custodia. Hec Tho. ij.
sniaz. di. xi. & pri. pte. q. cxij. arti. iij. & Alex. ij. pte
summe. q. xl. arti. iij. in corpore. q.

Secunda questiuncula est:

Si singulis hoibus vnus vel plures angeli assi-
gnentur in custodia. Ad sic qua rñdetur quod singulis ho-
minibus datur angelus in custodia. quia cum custodia angelorum

Si singulis hoibus vnus vel plures angeli assignentur in custodia.

Secunde Decadis CXCX

sit ad consequendam promotionem in fine & ad remouendum ea-
que consecutionem finis impediunt: ideo oibus is debet custo-
dia angelorum qui non dum consecuti sunt vltimum finem suum.
cuiusmodi sunt omnes hoies viatores. Et si dicatur ut dicit magister
sniaz in ij. di. xi. Quomodo possibile est quod cuilibet anime rationa-
nali deputetur angelus cum plures sint anime preterite: presentes &
future: sint angeli deputati ad custodia. Respondet magister
gister ibidem quod nunquam sunt tot simul hoies actualiter existe-
tes quot sunt angeli boni. Ideo sufficit vnus angelorum
ad vnumquemque hominem. Vno enim homine decedente angelus
sibi in custodia datur alteri assignatur succedenti. Et licet
ut dicit Tho. pri. pte. q. cxi. ar. ij. Cuilibet homini vnus
angelus deputetur in quantum. scilicet quilibet est persona pricu-
laris: tamen non inconuenit alicui homini plures angelos des-
putari secundum dignitatem: prelaturam & gratiam aliquam dei ab
eodem participatam: ut patet in summo pontifice: cardinalibus clau-
sura iurisdictionis habentibus prelatibus & principibus. Hec omnia Tho.
pri. pte. & doctores theologi in secundo sniaz. di. x. & xi.

Tertia questiuncula est: pro-

pter quod hoibus in custodia angeli assignentur. Ad
qua sic respondetur quod propter quatuor causas angeli
ad custodia hoim deputantur. **Primo** est ut promoueant &
proficiant in bonum gratie. **Secunda** est ut non cadant in malum
culpe. **Tertia** est si cadunt ut postmodum resurgant a malo
culpe. **Quarta** est si non resurgunt a malo culpe ut non to-
tius cadant. Nulli enim viator in quantum viator est deficit
miscella dei que est in dando angelum homini in custodem propter
predictas causas. Nota tamen quod sicut diuine pudentie est sic im-
pedire mala ut tamen conditio nature saluetur. Ita etiam est de cu-
stodia angelorum que est diuine pudentie executio. nam ad
angelos non pertinet custodiendo hoies ad virtutem

Caput Quintum

cogant & a vitijs retrahant: q̄a sic p̄ret libertas arbitrij.
& ratio meriti. Alexan. ij. pte s̄me. q. xl. ar. iij. q. iij.

Quarta questiuncula est: in

quo statu incipit angelor̄ custodia: & quo tpe
terminat. Ad quā sic r̄ndet̄ q̄ angelor̄ custo-
dia incipit imediate q̄n creatura nascit̄ sc̄da natiuitate. s.
extra vterū. Ratio est: q̄a tunc debet adhiberi custodia
q̄n timet̄ de salute aie. Sed postq̄ nascitur timet̄ de salu-
te aie: quia in via qua ambulat absconderūt laqueū mi-
chi. Inq̄t Psal. & tūc mundus: caro demonia incipiunt
noua pl̄ia mouere. Anteq̄ aut̄ exeat vterū nō dat̄ custo-
dia: q̄a tunc et̄ tales sint adhuc aliqd̄ marris custodiunt̄
ab angelo marris vt dictū est. Durat aut̄ hec custodia vs̄
q̄ ad mortē indusiue: q̄a post mortē nō indigēt custodia.
Nam si sunt in patria nō timēt ampli⁹ periclitari. ysaie
lx. Non occidet̄ vtra sol tuus: & luna tua nō minuet̄:
q̄a d̄s erit tibi in luce sempiternā: & cōplebunt̄ dies lu-
cis tui. Si sunt in inferno nō timēt periclitari: q̄a timor
quē timebāt deueniteis. Nec in purgatorio cū sint extra
terminū merendi & demerēdi: & nō possint ab ipsa gra-
tia resilire. Itaq̄ in via dat̄ custodia & non post cursum.
Tho. q. cxi. p̄tis prime & mḡi sn̄ar̄ di. xi.

Quintū caput principa-

le secunde decadis est. de cessatione custo-
die/augmento/& decremento/gaudij an-
gelor̄. Circa h̄uod tres questiuncule sol-
uentur: quarū quelibet infra notā suo ordine.

Prima questiuncula est: Si

angeli deferāt hoies quorū custodie deputant̄
p̄pter p̄scientiā vel eor̄ obstinationē. Ad quā

Secūde decadis CXCVI

videtur primo respondēdū affirmatiue p̄ illud Dama-
sceni dicētis: q̄ angeli cum sunt hic nobiscū nō sunt in
celo: s; aliq̄n sūt i celo: ergo aliq̄n nos derelinquūt. R̄tio
dicendū q̄ ad hanc questionē duplex notabilis respon-
sio est. Prima est sancti Tho. dicētis q̄ cum custodia an-
gelorū sit quedā diuine p̄uidētie executio: sicut diuina
p̄uidētia sc̄dm magis & minus diuersis p̄uidet sc̄dm eo-
rum conditionē: nō tamē ex toto relinquit hoīem q̄a in
nichilū redigeretur. Ita custodia angelorū sc̄dm qd̄ vs̄ se-
cundū aliq̄e effectū dicitur relinquere hoīem in quā-
tum nō phibet oīa nocumēta: vel quia exponit eū tribu-
lationib⁹: vel q̄a iusto dei iudicio ab aliquo peccato nō
retrahit: vs̄ quia nō ita efficaciter p̄mouet in bonū. nec
tuetur a malis exigēte de merito hominū. Quomodo in-
telligit̄ illud Hierē. li. in p̄sona angelorū. Curauim⁹ Ba-
bilonē: & nō est sanata: Derelinquam⁹ eā. Et illud etiā
ysaie. v. Auferam sepē eius. i. angelorū custodiā: & erit
in direptionē. Nunq̄m in angelus ita hoīem derelinquit
quē custodit/quin aliq̄s custodie effect⁹ sequat̄: in quā-
tum aliqd̄ malum phibet & ad aliqd̄ bonum p̄mouet.
Quod p̄bat̄ ratione sic. Angeli boni sunt magis proni
ad hoīem adiuuandū q̄ mali ad infestandū. s; mali nū-
q̄ cessant ab infestando: sc̄dm illud. i. Petri. v. Aduersari-
us v̄t diabolus sanq̄ leo rugiēs semp̄ circuit querēs quē
deuoret: ergo nec boni a custodiendo vnq̄ cessant. Sec-
cunda responsio & sancti Bonauēture. i. nij. di. xi. dicē-
tis: q̄ respectu hoīs duplex est angelor̄ custodia. Vna ex
pte corp̄is que in hostis repulsionē cōsistit. ne. s. corpora
opprimat. Alia est ex pte spūs: ne illū spūs malignus p̄-
uertat. Quantū ad primū: nunq̄m hoīem vs̄q̄ ad finē vite
derelinquūt: q̄m nō patiuntur eū a demone opprimi
vs̄ occidi: nisi aliter sn̄a diuini iudicij exposceret. Sicut

DD iij

Allex. 2. p. s̄me. q. 1. r.

ysa. 60.

tho.

ex hie. 41. et

ysa. 4.

1. Re. 4.

bona. 7. x.

Ex. 7. 7. v. 13. Sare. 7. 7. 7.

Caput Septimum

de viris Sare patet Tobie. viij. **Quantū** vero ad custodiam spiritus dicitur a quibusdā q̄ q̄n angeli cernit hoīs ob-
stinatiōē subtrahūt se a custodia eius: qm̄ frustra esset illius illuminatio ab angelo. Sed qm̄ hec r̄sio videtur crudelis: Idcirco idē doctor dicit ibidem: q̄ angelorum custodia aut est respectu boni conseruandi: acgrendi. v̄l augendi: aut respectu mali deserendi: euitandi. vel minuendi. **Quantū** autē ad primos actus bonos deserūt angeli obstinatos quoniam frustra esset actus eorum. Sed nō quantum ad actum malum. quoniam semper hominē ne labatur in peius retrahūt. Quanto enim quisq̄ peior est: tanto ad malum pronior. & quanto pronior: tāto magis indiget retrahente. & hanc custodiam semper habent quoniam adhuc obstinatus (dum aura ponitur) mortalit̄ conuerti potest: & per consequēs de eius salute nō est totaliter diffidendū: exemplo medici qui neminem nisi de cuius totaliter salute desperat derelinquit. & per hec pater responsio ad quesitū. Ad motiū autē in contrariū dicit q̄ licet angelus interdū relinq̄t hoīes loco: cū. s. in celo est localiter: nūq̄ tñ relinq̄t eū **quantum** ad effectū custodiē: q̄ etiā cum est in celo cognoscit quid circa hoīem agat. Nec etiā indiget mora t̄p̄is ad motum localem: sed statim pōt adesse. Hec Tho. pri. pte. q. cxij. & ij. sniaz. di. xi. ar. iij. & Alex. ij. pte. sūme.

Secunda questiuncula est:

Si ex salute custoditi/crecat gaudium āgeli custoditi: Ad quā sic respondet: q̄ p̄m̄ium angelorū est duplex. s. essentialē & accidētale. **Quantū** ad p̄m̄iū essentialē angelorū gaudius nō crescit ex salute custoditi: nō enī sūt beatiōres vt. s. magis videant: ament teneāt deū/ p̄pter salutē custoditi. Cui? ratio est: q̄a cum

Secūde decadis CXC VII

angeli sint beati: in beatitudine autē nō possunt p̄ficere. Crescit tamē accidētali ter eorū gaudium inquantus extensius de pluribus gaudent & plura bona sunt adepti. **Vnde** formaliter solet dici q̄ non gaudent q̄ sint maiora bona adepti: sed quia plura: vt verbū illud maiora: referatur ad p̄m̄iū essentialē: plura ad accidētale. **Vnde** sup̄ illud Luce. xv. Gaudiū erit coras angelis dei super vno peccatore penitentiā agente: dicunt glose merito: angeli gaudēt de salute custoditi peccatoris: q̄a primo vident circa hominē sue custodie fructum: sicut medicus circa infirmū: quia secūdo vidēt impleri numerū subleuū relictarū eorū. Tertio q̄a vidēt tale habere cōfortiū in laudādo deū. **Vnde** sup̄ illud Iob. xxxviij. Vbi eras/ cū me laudaret si Pastra matutina: dicit glo. i. natura angelica/ & iubilaret oēs filij dei. hec ex Tho. & Bonauē.

Tertia questiuncula est: Si

angeli affligātur & dolēat de malis & de damnatiōe custoditi. Ad quā sic r̄ndetur q̄ angeli nec detrimētus ḡrie eorū nec gemitū aut tristitias sumūt de malis & de damnatiōe custoditi. Qd̄ p̄bat̄ tripl̄i cōfōne. s. imunitatis: felicitatis: cōfōmitatis. **Primo** rōe imunitatis a culpa sic. Tristitia quedā pena ē: pena autē nō est nisi ei? cui inest v̄l inuit v̄l in eēpotuit p̄c̄m̄. Sed in bonis angelis nō fuit: nec est: nec esse pōt p̄c̄m̄: ergo in eis nō pōt eē tristitia. **Secūdo** hoc idē p̄bat̄ rōe felicitatis ī patria sic. Angeli sunt in p̄fecta felicitate: s. p̄fecta felicitas (q̄lis est felicitas patrie) nō cōpatit̄ secū miserā alīquā: eo q̄ sicut iduduit oē bonū/ ita excludit oē malū. S̄z omnis tristitia ad miseriam pertinet & est fugienda: sc̄dm̄ ph̄m̄. ij. ethicorum. ergo beati angeli tristes esse non possunt. **Tertio** hoc idem probatur ratione cōfōmitatis ad supremam regulam que est deus: sic

Caput Septimum

Voluntas beatōrum est perfecte cōformis & cōiuncta voluntati diuine. Culpa autē a diuina voluntate est pmissiue & pena effectiue. ergo quicquid est: est volitū a deo: & si cut est volitū a deo: ita est volitū ab angelis beatis. Vnde sicut nichil est de quo doleat deus: ita nichil est de quo doleant angeli. Vnde neque de peccatis hoīum tristantur/ cum sint volita a deo in directe. s. pmissiue. neque de pena damnatorum cum sit volita a deo directe. s. effectiue. Sed vtrobiq; letantur de iusta pmissione & punitione: ppter cōformitatē quā habēt cū diuina iustitia: ppter quā causas dicim⁹ sanctos dānatis nō cōpati: imo de penis eorum letari. Et si diceret Gaudēt de bonis custoditi: ergo tristatū de malis. Negatur cōsequētia: quia gaudere sequitur eorū naturā. tristani autē nō. Quid si etiā quicquid repiatur in scriptura tristēt & fleant sicut in Ysaie. xxxiij. dicit Angeli pacis amare flebūt. Et in in vitis patrū legitur de quodā angelo q̄ sequebatur quendā monachū peccato cōsentientē cōplosis manib⁹ & flēs: & postea cū eēt cōuersus accessit ad eū ridens & gaudēs. Hec oīa metaphorice intelligenda sunt & accipienda scdm quandā opationū similitudinē nō scdm affectionū infirmitatē hec Tho. pri. pte. q. cxiiij. ar. vij. & Bonauēu. ij. sniāz. d. xi. & Alexan. ij. pte summe. q. xli. arti. ij.

Extum caput principa

le secunde decadis est de vigiliantia & sollicitudine angelorum circa salutē hoīm. Circa quod tres questiuncule soluentur quarum quelibet infra suo ordine enucleabitur.

Prima questiūcula est: Si

angeli boni sint magis solliciti p hoīe/ q̄ sint contra eundē maligni spūs: Ad quā primo vi-

Secūde decadis CXCVIII

detur respōdendū q̄ sint magis solliciti boni angeli ad hoīes auxiliādos: q̄ demones ad nocendū. Nam cōiter repiunt hoīes magis ardentē ad carnalia: q̄ ad spūalia. Et plures repiunt hoīes arreppti suo modo & obsessi a demonib⁹ ad malū: q̄ arreppti & obsessi a bonis angelis ad bonū: ergo. Rōne dicendū q̄ angeli boni sunt magis solliciti: & plus possunt p hoīe quā mali contra eundē. Quid pbat rōne & auctoritate. Ratione vero triplici. s. superioritatis: diffusionis: & consecutionis. Primo rōne superioritatis. Nam angelus bon⁹ q̄ est inferior ordine nature p̄est demonib⁹ etiā superiorib⁹ ordine nature. Ratio est: quia virtus diuine iustitię cui boni angeli inherēt potior est q̄ virt⁹ naturalis angelorū. Vnde et apud hoīes/spūalis hō iudicat oīa: vt dicit prime. Cor. ij. & phūs dicit in li. ethi. q̄ virtuosus est regula & mensura oīm humano rū actū Tho. pri. pte. q. cxc. ar. iij. ad tertiu. Secundo rōne diffusionis. Nam de rōne boni ē diffusio sui ad sē bonū. de rōne mali est diffusio mali ad simile malū. Sed potior est habitus q̄ est bonū: q̄ priuatio que est malū ergo. Tertio rōne cōsecutiōis. Nam sollicitior est circa custodiā: q̄ ex custodia cōsequit bonū: q̄ qui ex custodia consequit penā. Sed angeli boni ex custodia bonorū cōsequuntur quoddā gaudiū accidētale: & mali cōsequuntur ex p̄tō malorū penā maiorē accidentalē: ergo. Propterea de bonis angelis dicit Psal. Benedicite dño oīs angeli eius potētes virtute/ facientes siue exequētes verbum dei circa oīm creaturā: & circa hoīes maxime/ quorū principaliter eis est custodia. Ex q̄bus patet q̄ potentius perfectius & plenius spūs boni possunt operari circa custoditos in bonum: q̄ mali contra bonos in malum. Potest siquidē spūritus malus quēcunq; hominē arripere/ ei inspirare: in eū qualitercūq; illabi: vt p̄ ipsū miras-

Caput Sextuum

bilis operet & enūciat: vt eū occulta scire faciat pōt imitare corpus & sensus interiores ei⁹ & exteriores: ingerere indignatiōes: passiones: cogitar⁹: istinctus vt dicit in tertia decade. Sed multo longe pfectius potētius & plen⁹ possunt spūs boni in bonos. Nam possunt spūs boni in bonos illabire: eos excitare & rapere/illuminare ad dei secreta. inflāmare mirabiliter ad dei amorē: quēadmodū patet in mltis sanctis viris. Dñico: Francisco: & possunt similiter boni angeli circa corpora hoīm eadē facere q̄ & malifacere cōsueuerūt & longe pfectius. Non enī pōt diabolus sic ardēter inflāmare hoīem ad vitii aliquid: quin angelus bonus possit ardētius ad appetibilia virtutū accedere. Non pōt diabolus facere aliquē ita supbū/ qn angelus dei possit aliquē facere magis humilē. Et breuiter nō pnt mali angeli hoīes ita fortiter ad mala ipellere/ qn fortius & pfect⁹ boni angeli possint eos dē ad cōtraria inducere. Ad motiū autē in oppositū dicit q̄ ideo cōiter plures inueniunt carnales q̄ spūales: q̄ plures sequuntur sensualia q̄ suadet demones/ q̄ spūalia ostensa ab angelis bonis. Hec Henricus de Alia sup Genesim.

Secunda questiuncula est:

¶ q̄re angeli amicitiores hoibus & fortiores demonib⁹ (vt nūc sup cōclusus est) pmittūt & pmiserūt hoīes & scōs viros vexari qnq̄ et supari a demonib⁹/ maxie cū pditio custoditi ascribat negligētie custodiētis Vnde dicit curdā. iij. Reg. xx. Custodi virū istū q̄ si lapsus fuerit erit aīa tua p aīa ei⁹. Ad q̄ sic mde q̄ angeli circa custodiā hoīm nō tm agunt quantū sciunt & pnt. Sed quantū pmittūt eis a deo primo custode: scdm ordinē puidētie & iusticie sue/ & quantū nos accescim⁹ eorū cōsilij. Vnde si eorū cōsilia admitterem⁹/ & pmit

Secūde decadis CXCIX

terent a deo q̄ scdm vltimū potētie sue possent agere ad illuminationē & iustificationē hoīm & repulsionē demonū. Possent vtiq̄ & potuissent in puo tpe quantūcumq̄ peruersos & malos aduocare ad cognitionē veritatis: & accendere ī amorē virtutis: nō est ergo ex parte negligētie angelorū: nec est eis iputandū: q̄ tot hoīes eorū curis cōmissi pereāt vltēptent/ cū in angelis nulla cadat pprie negligētia. Quimo tāta est angelorū cura de hoīb⁹ vt nec etiā q̄scūq̄ obstinatissimos penit⁹ reliquāt: quos si relinqrent maligni spūs statim eos in mortē pcipitarēt. Sz est primo q̄ nos repellim⁹ eos dux eorū cōsilij nō accescim⁹: cū nō possint sup nām facultates/ arbitrij. Et est scdo q̄ circa nos tm p virib⁹ agūt quantū eis permittus ē ex ordine iusticie et puidētie diuine. Et tertio est q̄ cū angeli nō subint statui currenti hui⁹ mundi/ cū sint cōfirmati in bonū: nō pnt agere & conari extreme p virib⁹ p hoibus viatoribus alteri⁹ status & nature.

Ad motiū autē in contrariū dixit Origenes sup illud Nume. xxv. Initiatus est isrl̄ beelphegor: p̄est angelus bonus hominib⁹/ q̄ p delictis culpabit & in iudicium adducetur & p bene gestis laudabit. Sed hoc falsum est: q̄ angeli boni nullo modo culpabūtur nec in iudicij adducētur: nisi forte intelligat q̄ ad iudiciū adducētur: non ad eorū cōdēnationē ppter aliquā negligentia cōmissam circa hoīes: sz ad manifestandum q̄ improbi dānati sunt malicia sua & non ex culpa custodum: Possent etiā dici Origenē intellexisse p angelos p̄latos & sacerdotes: allegorice: a q̄bus regrentur. in iudicio anime subditorū. hec Henricus de Alia sup Gen.

Tertia questiuncula ē: Si boni angeli timeāt cadere a deo p p̄cām. Ad quā sic

¶ ni angeli timeāt cadere a deo p p̄cām. Ad quā sic

Caput Septimum

respondetur: q̄ in angelis & beatīs nō cadit timor ca-
dendi a beatitudine siue a deo sepe randi: quia in patria
timor seruilis siue timor pene nullo mō erit ppter securi-
ritatē eterne beatitudinis: bene tamē ibi erit timor filialis
qui timore est de malo: quod est deo nō subici: quod qui-
dem naturaliter est homini possibile ppter naturalem
flexibilitatē liberi arbitrii eius. Sed sit ibi impossibile p-
pter glorie pfectionē. Vnde in via timor mali est oīno
possibilis: in patria vero est possibilis ex pte nature: im-
possibilis ex parte glorie. Et cū arguitur in contrariū per
illud Iob. xxvi. dicentis. Colūne celi cōtremiscūt & pa-
uēt ad nutū ei⁹. canonizatū: de cōs. di. i. c. Hī duo solū
modo hymni. Rñdēt q̄ colūne celi. i. angeli pauēt: aut
timore filiali aut in contemplatione dei incōprehensi-
bilis ab eis/ & supra se existentis. Hec dñs Ioban. cardina-
lis sancti Sixti in. d. c. Hī. duo.

Septimum caput princi-

f pale secunde decadis est de potētia & virtute angelorum. Circa quod tres questiu-
cule soluentur: quarum quelibet infra
suo ordine declarabitur.

Prima questiuicula est: Si

p angeli possint imutare potētias interiores & exte-
riores hoīm. Ad quā sic rñdēt: q̄ angeli ppter po-
tentiā eorū in materiā corpale & influentiā ipsorū in hoies
possunt imutare & imutant qñq; eorū sensū: inclinant
affectū: & illumināt intellectū. Primo possunt imutare
vtrūq; sensū. s. interiorē & exteriorē. & hoc duob⁹ modis
Primo aliquod sensibile vel de nouo formādo vel a na-
tura formatum sensui opponendo. Secūdo spiritus &

Secūde decadis CC

humores intus cōmouendo. Vnde legit Gen. xix. q̄ an-
geli q̄ subuerterūt Sodomā & gomorrā. pcusserūt sodo-
mitas cecitate vel acrisia vt ostiū domus intrare nō pos-
sent. Et simile legit. iij. li. Regū. c. vi. de syrijs quos heli-
seus duxit in samariā. hec. b. Tho. pri. pte sūme. q. cxi.
arti. iij. Secūdo angeli possunt imutare hominis ratio-
nalem appetitū. s. voluntatē. Vbi nota q̄ voluntas ho-
minis duobus modis mutari potest. s. ab interiori & ab
exteriori. Primo ab interiori: & hoc modo solus de⁹ po-
test voluntatē hominis mutare. Cui⁹ ratio est: quia cū
velle sit inclinare voluntatē in rem volūtā: sicut in inclina-
tio naturalis nō est nisi a deo q̄ dat naturā: ita inclina-
tio voluntaria nō est nisi ab eo qui voluntatē causat. s.
a deo. Vnde Prouer. xxi. Cor regis īmanudñi & quocū-
q; voluerit vertet illud. glo. Cor. i. volūtas regis est ī ma-
nu. i. ī potestate dñi nō ppria. Et quocūq; voluerit ver-
tet illud: vel ad duritiā vel ad mansuetudinē ad bonū v-
ad malū. Secūdo voluntas hoīs mutari pōt ab exteriori.
Et sic angelus volūtātē potest mutare. i. alligere v-
inclinare duobus modis. Vno modo ostendēdo v-
presen-
tando exterius obiectū. Alio modo concitando interi⁹
appetitū. sensitiuū ad aliquā passionem: puta ad iram
vel concupiscentiā. Ex quibus duobus voluntas homi-
nis ad volēdum aliquid inclināt: non tamē ex hijs duo-
bus volūtas hominis cogit vel necessitatur: quia volun-
tas semper remanet libera ad consentiendū exteriori q̄
suasioni & interiori affectioni. Hec. b. Tho. pri. pte. q.
cxi. arti. ij. in cor. q. Tertio angeli possunt illuminare
hoīs intellectū inquantū docent hoies intelligere veri-
tatē sicut inib⁹ sensibiliū: scdm illud Dionysij priō. c.
celestis serar. dicentis: q̄ ipossibile est nobis aliter luce
rediūnū radium nisi varietate sacrorum velaminum.

Caput Octauum

circūueletur. Quod etiā pbatur similitudine speculi. Dicit enī Dionysius in libro de diuinis noibus: q̄ angeli & anime sunt specula spiritalia. Vnde sicut in speculo materiali obiecto alio materiali speculo species representate in vno se gignūt & representant i alio. Ita pōt esse q̄ speculum spūale. s. angelus obicit se anime: & sic species quas de deo recipit infundit anime & illuminat intellectum ad cognoscendū diuina & habendū cogitationes bonas. Hoc exemplū ponit Alexander. ij. pte sūme. q. xxxix. Sed forte queres & dices de quibus angelus illuminat hominis intellectum. Respondetur q̄ de quatuor. s. de cogitandis: cognoscendis: credendis: & agendis. Primo de cogitandis: nō quidem immittendo aut faciendo bonas cogitationes principaliter: quia hoc modo attribuuntur bone cogitationes superiori principio scilicet deo. Sed pcurando/inquantū bone cogitationes ministerio angelorum pcurantur/prout boni angeli illumināt: habilitant vel excitant intellectū ad habendum bonas cogitationes/interius fundendo vel firmādo bona fantasmata: vel remouēdo impedimēta omnia. Secundo boni angeli illuminant intellectū hominis de cognoscendis. Nam per bonos angelos adiuuāt hominē & illuminatur vt ex creaturis pfectius in cognitionem diuinam deueniat. Tertio boni angeli illumināt de credendis inquantū per bonos angelos hominibus diuina principaliter reuelantur: & sic causatur in eis fides. Quarto illuminant de agendis/exquo enim de fide & de credendis illuminant: ad operationē fidei operantur. Hec beatus Tho. pri. pte. q. cxi. arti. ij.

Secunda questiuncula est:

f Si angeli possunt cōsecrare corp⁹ xp̄i. Ad quā respondet negatiue. Ratio est q̄ officium consec-

Secūde decadis CCI

crandi/hominis sacerdotis est/& non angeli: scdm illud Luce. xxij. Accipite & diuidite inter vos. glo. ibi. Accipite vos hoies sacerdotes & diuidite & date. ergo zc.

Sed querit̄ quare nō dedit xp̄s angelis hanc potestatem. Respondet̄ q̄ ptās dispensandi sacramēta fluit a capite xp̄i in membra eiusdē nature humane cū xp̄o. Angeli autē nō sunt membra humana cum xp̄o. Et cum dicitur a Gregorio in omelia paschali: & ponit̄ in. c. qd sit de cōse. d. ij. q̄ angeli adsunt in celebritate hui⁹ sacramēti. Rñdet̄ q̄ angeli dicunt̄ adesse ministerio missę: nō cōficiendo/ sed precantes: nostra munera sint deo accepta hec dñs Alex. de Ales. & Io. de tur. cre. vbi supra.

Terria questiuncula est: Si

angelus bonus vel malus in figura hominis sacerdotis apparēs possit baptizare aut absoluerē. Ad quā sic rñdet̄ q̄ nec bono angelo nec malo cōuenit baptizare. Et pbat̄ primo de bono angelo scdm illud ad Hebreos. v. In hijs que sunt ad deū/ constituit̄ p hoibus/potifex/ex hoibus assumptus. Sed angeli boni aut mali nō sunt hoies: ergo nec ministri possunt esse sacramentorū. Angelus etiā malus nullo modo potest baptizare. Ratio est: quia cū sint puerissimi nullo modo intenderent pcurare salutē baptizati/que est spūalis regeneratio. Sed facerent intentione decipiendi: cum sint spūs mendacij. Requirit̄ autē permāxime ad efficaciam baptismi intentio. Vnde quia cū ecclesia nō cōueniret in intentione: licet imergeret nō tñ baptizaret: etiam si debitam formā verborū haberet. Similiter dico de absolute a peccatis: nō enī esset absolutus si angelus malus in forma hominis sacerdotis appareret. Sicut patet in vitis patrū. Ab angelis tamen bonis si cōstaret de bonitate ipsorum baptizati/non deberent rebaptizari.

Caput Octauum

Ratio est: quia sicut deus non ita virtutem suam alligauit sacramentis quin possit sine sacramentis effectum sacramentorum conferre ita etiam virtutem suam non ita alligauit ministri ecclesie: quin etiam angelis bonis possit tribuere potestatem ministrandi in sacramentis. Et quia boni angeli sunt nuncij veritatis: ideo si aliquod sacramentum ministraretur ab eis ratum habendum esset: constaret enim quod hoc fieret voluntate dei. Sicut quedam templa dicuntur angelorum ministerio consecrata. Et cum arguitur: quia baptizare est actio ierarchica secundum Dionysium: quod est purgatio quedam. Sed angeli exercent in nobis actiones ierarchicas: quia purgant & illuminant: ergo etiam & baptizare possunt. Respondeatur negando consequentiam: quia angeli illas ierarchicas operationes exequentur inuisibiliter non corporaliter instrumentis. Ideo non est simile. Hec dicit Iohannes de turre cre. Cardinalis super. c. Romanus de conse. di. iij.

Octauum caput principale

le secunde decadis est de angelorum virtute respectu distantie localis. Circa quod quinque questionum soluentur quarum quilibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questionum est: quomodo

vnus angelus intelligat alium. Ad quam sic respondetur quod ut dicit Augustinus super Genesim. Illa que in verbo dei ab eterno extiterunt fluxerunt ab eo dupliciter. Vno modo in intellectum angelicum. Alio modo ut subsisterent in seipsis & in propriis naturis. Et in intellectum angelicum precesserunt rationes rerum per hoc quod deus menti angelice impressit similitudines rerum tam spiritualium quam corporalium quas postea in esse naturali produxit. Cuius ergo omnis cognitio sit secundum similitudines rerum cognitarum in cognoscere

Secunde decadis CCH

& quilibet angelus rerum omnium spiritualium & corporalium similitudines impressas habeat tunc vnus angelus alium intelligere dicitur cum se conuertit super similitudines quam habet impressam illius. Similiter & tunc alias res intelligere dicuntur cum cognoscunt illas in propria natura per species rerum eis innatas: & hec vocatur in eis cognitio vespertina: ad differentiam cognitionis in eis matutine. Hec ex theologis.

Secunda questionum est:

quid est in angelis cognitio matutina & vespertina. Ad quam sic respondet Augustinus. iij. super Genesim. & xi. de ci. dei. ad Orosium quod cognitio vespertina in angelis est cognitio rerum conditarum in genere proprio & propriis naturis per species & similitudines ipsis angelis impressas & innatas: & talis cognitio rerum creaturarum in propriis naturis & proprio esse: ideo vocatur in angelis vespertina & a posteriori: quia omnis creatura ad deum comparata que est lux per essentiam: quasi quedam vespera & tenebra est. Cognitio vero matutina est cognitio rerum conditarum ab angelis in verbo. id est in essentia diuina dum cognoscunt eas per rationes rerum: vel per ydeas que sunt in verbo tanquam in speculo a priori: & tanquam in principio emanationis earum. Et quia cognitio rerum in verbo perfectior est cognitione in propria natura: Idcirco prima cognitio angelorum dicitur matutina: secunda vespertina. Exempli gratia secundum Augustinum. Qui opera sex dierum non exponit putant important successiones temporum: sed putant dicunt cognitionem angelicam relata ad sex genera rerum per ordinem conditarum. Angeli in quantum nouerunt lucem productam & a tenebris diuisam in genere proprio. id est in inspiciendo intuitiue lucem creatam in se ipsa & suo esse: dicitur cognitio angelorum vespertina. Sed in quantum angeli eandem lucem

Caput Octauum

cem in verbo & essentia diuina cognouerūt: dicitur cognitio āgeli matutina: & hic vocat̄ s̄m Augustinū dies vn̄. Inquantū vero deinde cognouerūt firmamētus & diuisiones aquarū ab iuicē intuitiue in pprio genere/vocat̄ cognitio vespertina. Inquantū autē cognouerūt firmamentū & diuisiones aquarū ab iuicē in verbo: dicit̄ eorū cognitio matutina: & vocat̄ s̄m Augustinū dies sc̄dus: & sic de singulis opib⁹ sex dieꝝ successiue. hec ex theo.

Tertia questiuicula est: quō

vnus angelus loquit̄ cū alio. Ad quā sic r̄ndet̄ q̄ locutio nichil aliud est q̄ manifestatio alicuius latentis in corde. Vnde pprie ois locutio fit rōne cōicationis latentis. Manifestū est autē q̄ intelligibile tripliciter est in intellectu. Primo quidē habitualis siue in abscondito memorie: vt dicit Aug⁹. Secūdo vt in actu cōsideratū v̄ cōceptus. Tertio vt ad aliud relatū extra se: per imperiū autem voluntatis quando mens conuertit se ad actum considerandū quod habet in habitu loquitur aliquis sibi ipsi: & tunc dicit̄ formare verbū cordis. Cum vero conceptus mentis per imperiū voluntatis ordinatur ad alterum puta ad agendū aliquid vel ad manifestandum alteri: tunc dicitur formare verbum oris.

In nobis autem interior mentis cōceptus duplici obstaculo clauditur primo ipsa voluntate que conceptum intellectus potest retinere clausum interius: & sic nullus potest mentem alterius videre nisi solus deus. Secūdo claudit̄ mens hoīs ab alio hoīe: per grossitiem corporis. Vnde cū etiā voluntas ordinat conceptū mentis ad manifestandum alteri/nō statim cognoscit̄ ab altero: s; oportet per lingue ianuā egredi/ & p̄ illā quales sumus intrinsecus/ ostendere extra. Angelus autē: hoc secundus

Tertie Decadis CCIII

obstaculum nō habet: quia in corporeus: & ideo mens angelica q̄n conuertit se per imperiū voluntatis ad considerandū i actu qd̄ prius habebat in habitu: tunc dicit̄ loqui sibi ipsi. q̄n autē ordinat conceptus suū ad manifestandum alteri angelo: tunc loquit̄ illi & potestas sic ordinādi concept⁹ suos ad alterū manifestandū dicitur lingua ei⁹. Differt autē locutio ab illuminatione dupliciter. Primo q̄a illuminatio pprie dicit̄ in angelis de hijs que superior angelus in lumine diuine essentie apprehēdit que inferior angelus ex se nō videt. Locutio autē est de motibus liberi arbitrij quos in vno alius nō videt. Sc̄do quia illuminatio fit per hoc q̄ lumen intellectus inferioris angeli fortius per lumen superioris angeli confortatur ad aliquorū cognitionem. Sed locutio per hoc q̄ aliquid qua prius occulta opponunt̄ vt cognoscenda sine confortatione luminis. Hec ex Tho. & theologis.

Quarta questiuicula ē: quot

modis pōt aliq̄s spūs alloqui hoīem. Ad quā sic respōdet: q̄ spūs aliq̄s etiā intelligibiliter hoī v̄ angelo loqui pōt quadruplici. Primo nāq; voce ydionatica exteriori formata vel p̄ se in medio v̄ in lingua corporis assumpti seu corporis alicui⁹ aialis cui talit̄ illapsus est vt vsu organorū ei⁹ per ipsū loq; possit: & hoc modo locutus est diabolus dñe Eue vt infra dicit̄. Sc̄do per modum actuationis fantasie talit̄ v̄ tali ordine: & hoc solū sc̄dm fantasticā dictionū vocaliū v̄ scripturarū dari ydionatis. Tertio per modū actuationis fantasie sc̄dm fantasie res sensibiliū. Istis duob⁹ modis pōt actuari fantasie p̄ cōmotionē & alterationē fantasmatū atq; eorū variā obuiationē & applicationē respectu sensus interioris q̄ spiritibus creatis bonis & malis obediūt res corporales

Caput Nonum

quantus ad motū localē. & istis duobus modis proxime dictis potest spiritus loqui homini etiam locutione interiori per exteriorē. Quarto modo potest spiritus loqui homini per immediatū influxum specierum vsque ad actū in potentia intellectiua vsque ad sensitiua. & iste quartus modus est solus spiritui in creato possibili de cōi & naturali cursu. Hec Hen. sup Gen.

Quinta questiuncula est: Si

distancia localis impedit locutionē angelorum ad inuicē. Ad quā respondetur negatiue: quia in omni eo quod abstractū est a loco & tpe & hic & nūc nichil omnino facit nec operat loci distantia nec diuersitas tpris. Sed locutio angeli quae in intellectuali operatione consistit est abstracta a loco & tpe & ab hic & nūc: ergo ad eā nichil facit distantia loci. Quod si arguatur in contrariū: quia Ysaie. vi. dicitur: quod clamabant alter ad alterum: quod clamor ut videtur erat propter distantias locale impediētē. Respondetur quod angelus clamare dicitur in quantum conuertit se per speciem ad aliū ad ostendendū ut alius capiat eū: vel ad ostendendū magnitudinē rei quae dicitur vsque ad magnitudinē affectus secundum quod dicitur Gregorius. ij. mo. Tanto quisque minus clamat quanto minus desiderat. hec omnia Tho. pri. par. q. clxx. & doctores. ij. sniaz.

Primum caput principale

in secunde decadis est de potenti & sagaci angelorum resistentia. Circa quod tres questiuncule soluentur: quarum quaelibet infra ordinarie declarabitur.

Prima questiuncula est: quotu-

plex sit preliū & pugna angelorum. Ad quā sic respondetur: quod inter angelos dicitur esse triplex pugna vsque ad resistentia: quia angelus bonus dicitur resistere malo & malus dicitur resistere bono: & angelus bonus dicitur

Secunde decadis CCIII

resistere bono. Primo enim bonus angelus resistit malo quando cohibet potestatem nocēdi. Vnde dicitur Apoc. xx. quod bonus angelus ligauit diabolum. i. eius potestatem impediuit ut non temptaret quantum vult temptare. i. vsque ad casum. Vbi nota quod potestas diaboli ligata est a deo principaliter & ab angelo & ab homine instrumentaliter: in quantum angelus & sancti homines in virtute dei demonem artauerunt & expulerunt. Secundo malus angelus resistit bono quoniam illud quod bonus angelus intendit facere: malus nittit impedire sed non valet: ut dicitur Apoc. xij. Draco pugnabat cum Michaelē & angelis eius: & non valuerunt neque locus inuentus est eorum amplius in celo. Tertio angelus bonus dicitur resistere bono: sicut dicitur Dan. x. Vbi angelus michaelis princeps iudeorum loquens de angelis. Vbi princeps persarum sic dicit. Princeps regni persarum resistit michi viginti & vno diebus. Que verba Gregorius in moralibus exponens dicit quod vterque angelus fuit bonus & tamen pugna & discordiam ad inuicem habuerunt: quae pugna unitatis & charitati quae est inter bonos angelos non repugnat. Vnde hoc modo est intelligenda. Contingit enim quod in diuersis gentibus diuersa merita inueniantur secundum quorum diuersitatem videtur quod vna gens alteri subesse debeat vsque ad eius dominio liberari sicut tunc in iudeis erat: quia Daniel pro oīo quantum in se erat liberationem populi merebatur: sed peccata populi & etiam utilitas quas iudei faciebant in regno persarum dum per eos dei noticia diffundebatur in contrariū erat: pugna ergo quae inter tales bonos angelos erat nichil aliud fuit quam diuersa relatio meritorum super quibus vterque angelus diuinas consulit voluntates. Allegabat enim angelus quod iudeis pererat: prius iudeorum & iniustitiam populi quae eum detinebat: & ideo liberationem eius petebat. Econtra vero angelus regis persarum dicebat diuinum cultum & nomen dei per iudeos

Caput Nonum

publicari & ideo cōueniens erat vt in illa p̄tia remane-
ret: & sic quantus in se ē allegabat q̄ p̄p̄us iudeorū libe-
rari nō deberet. Ista ergo cōtraria allegatio meritorū erat
pugna angelorū. Et q̄a nō statim angeli cognoscebāt
qd sup̄ agendis diuina volūtas ordinaret: iō tāto tpe dī
angelus vn̄ alteri restitisse quāto ip̄e de⁹ distulit liberatio
nē iudeorū angelo q̄ eis p̄erat reuelare: vel quanto tpe
deus distulit danieli liberationē vel reuelationē huius
modi reuelare. Hec Tho. ij. sniaz. di. xi. q. ij. ar. v.

Secunda questiūcula ē: Si

prelius angelorū de q̄ scribit̄ Apoca. xij. q̄ mi-
chael p̄liabat cū dracone zc. fuerit reale & corpo-
rale: an intētionale & mētale. Ad quā sic r̄idet: q̄ reale
fuit: nō tū corp̄ale. Pro q̄ intelligēdo/sciēdus est q̄ in no-
bis p̄ter genera bellorū que p̄tinēt ad potētias executi-
uam exteriorē experimur etiā aliq̄ genera bellorū p̄tinē-
tium ad aliq̄s operatiōes imanētes & interiores. Primū. s.
inter appetitū sensitiuū & intellectiū: isti enī duo appeti-
t⁹ inclinānt ad opposita. Nam caro cōcupiscit aduersus
sp̄m & ecōuerso. Scdm̄ p̄lius est inter intellectū & volū-
tatē: sicut q̄n ratio iudicat aliqd̄ faciēdus & voluntas re-
nuir. Tertiū inter voluntatē & voluntatē diuersorū nō
vni⁹ ad se. Quartū inter intellectū & intellectū ex cōtra-
rijs opiniōib⁹ per rōnes oppositas. Bellū igit̄ angelorū
iuxta p̄dicta triplex fuit iuxta tria que reperiunt̄ in na-
tura eorū intellectuāli. s. ratio voluntas & facultas. Per
rationē enī electi & reprobī cōtraria sentiebāt. Per volū-
tatē ad contraria afficiebantur. Per facultatem vero ad
opposita nitebātur. Nam angeli electi de deo: de gr̄a &
gl̄ia ei⁹ sentiebāt sublimi⁹: ad ea afficiebant̄ & nitebant̄
Et ecōuerso mali angeli. Et sic intelligēdus est etiā de

Secunde decadis CCV

intercōtione Michaelis cū diabolo de reperiōe corp̄is
Moyli: de qua scribit̄ Iude primo. c. & xxiiij. q. iij. ca.
Si igitur. Hec Franciscus de maronis. ij. sniaz. di. vi.

Tertia questiūcula est: De

quo & qua materia fuit preliū Michaelis cum
dracone. Ad quā sic m̄derur: q̄ lucifer q̄ veteris
in el erat excellētior vt p̄s in Daniele. Sub typo regū ter-
re superbissimorū: incogitabili elatione sup̄bie: dicebat
in corde suo. De⁹ ego sum. In cathedra sedeo. Ego a me
ipso sum: sine initio: negādo aliquē maiorē se q̄ fecerit eū
& cōsequēter sic ambiebat ascēdere in celū vt celi teneret
imperitū: ambiebat ascēdere sup̄ altitudinē nubīū vt ab
oibus angelis adoraret̄ vt de⁹: & habito in se cōsilio di-
xit. Ego sum plen⁹ sapiētia psuadebo oibus angelis ita
q̄ sine cōtradictione credēt michi dicēt: de⁹ ego sum:
a me ipso sum: p̄dicauit̄ eis sine t̄pis mora vt habet̄ in
Daniele vbi dicit̄. Fines suos emisit ad vniuersa ligna
regiōis. i. effudit eloq̄a sapiētie sue ad vniuersas angelo-
rum multitudines vt sibi obedirēt. Sed dñs de⁹ q̄ nō p̄mit-
tit creaturā tēptari sup̄ id q̄d p̄t: suscitauit vnū de arch-
angelis q̄ cōstāter diceret: nō es tu de⁹: sed ē alter excellē-
tior qui te & oēs nos creauit: & iō ille vocat⁹ est micha-
el: q̄ interpretat̄: quis sicut de⁹ n̄s: qui resistendo lucife-
ro dixisse perhibetur. Cur dicis ego sum de⁹. Quis enī
potest esse de⁹ sicut deus noster: & filia. & tunc factū est
prelium in celo vt dicitur Apoca. xij. q̄ michael pugna-
bat cum dracone. Hec Henricus de Alia super Gen̄.

Decimum caput secunde

decadis est de assumptione hoīm intra cho-
ros angelorum. Circa quod due questiun-
cule nunc infra notate soluentur.

Caput Decimum

Prima questiūcula est: Si

ad angelorū collegiū post mortē hoies assumātur. Ad quam primo videt̄ respondendū negatiua. Ratio est: quia plus distat natura hois a natura angelorū q̄ natura vni⁹ angeli a natura alteri⁹. Si angelus inferioris nature nō pōt ptingere ad superioris ordinē: q̄ videt̄ q̄ nec hoies ad ordines angelorū assumant̄: nec assumi possint. In cōtrariū est Mat. xxij. vbi dicit̄ a xp̄o. Erūt sicut angeli dei in celo. Et ecclesia cantat. Gaudēt chori angelorū cōsortes & cōciues nr̄i. R̄no dicēdū q̄ circa hoc triplex fuit opinio. Quidā enī cōmentator grecus ep̄us Eustratius dicit in cōmentario sup. vi. ethicoꝝ Aristotelis q̄ nemo tantū aīe sue p̄fectū sperare pōt vt ad op̄ationē intellectus separatoris sive substantiarū intellectualiū separatoris cuiusmodi sūt angeli ptingat. Et sc̄dm hoc dicendū est q̄ hoim q̄ in gl̄ia assumunt̄ erit vnus ordo decimus inferior. ix. ordinibus angelorum. Sed hec opinio est cōtraria dictis sanctorū: & videt̄ etiā sapere heresim. Cum etiā beata virgo sit exaltata sup̄ choros angelorū vt hēt ecclesia. & ponit̄ in. c. p̄nunciandū de cōse. di. iij. & Aug⁹. xij. & xxij. c. i. de ci. dei dicit̄ q̄ nō erūt due societates hoim & angelorū sed vna. Alia opinio est q̄ quidam hoim assumuntur ad ordines angelorū. Alij vero facient vnū ordinē decimū vt expleat̄ similitudo de decima dragma p̄dita q̄ ponit̄ Luce. xv. Sed hec diuersimode assignantur. Quidā dicūt q̄ solū virgines ad ordines angelorū assumūtur eo q̄ cognata sit angelis virginitas: vt dicit hieronim⁹. Alij vero electi decimū ordinē constituūt. Sed hoc etiā nō videt̄ verū: quia multi nō virgines vt Petrus & magdalena multis etiā virginib⁹ eminentiores sunt. Vnde alij dicūt q̄ p̄fecti assumūtur ad ora-

Secūde decadis CCVI

dines angelorū sed illi qui sunt imperfectorum merito rum decimū ordinē cōsumabūt. Sed cū ex hoib⁹ & angelis futura sit vna ecclesia & ierarchia nō est p̄babile q̄ numerus ordinū q̄ celesti ierarchie cōpetit p̄ tria terna distinct⁹ vt ip̄e numerus ordinū exprimat trinitatis in create vestigiū p̄ hoies augeat. Et q̄n dicit̄ in. e. h̄j duo solūmodo hymni: de cōse. d. i. q̄ sit decim⁹ ordo eorū zc. Sic intelligendū est: q̄ de hoibus restaurabitur q̄d in angelis lapsū est: de q̄bus tot corruerunt vnde possēt fieri decim⁹ ordo. Si p̄ter q̄n magister s̄niarū in. ij. d. ix. testatur de scriptura (cui⁹ maior ē veritas q̄ oīs humani ingenij p̄spicacitas: vt dicit Aug⁹) q̄ dicit q̄ ex hoibus decimus ordo est restaurandus. Respondet albertus q̄ ibi decimus ordo nō est accipiendus rōne numeri: sed rōne gradus in gl̄ia vel gr̄a. Est tertia positio que doctrinis sc̄torū magis cōsona est & que magis doctrine theologorū placet: & maxime factō Tho. Alberto magno: domino Vlrico q̄ oēs electi assumētur ad ordines angelorū: quidam. s. ad superiores quidam ad inferiores quidam ad mediocres p̄ diuersitate suorū meritorū: sed beata maria sup̄ oēs Hec autē positio p̄ ex glo. sup̄ illud Psal. Constitues eos principes zc. que dicit̄: elegit pauperes vt exaltet ad ordines celi q̄ sunt ex hoibus & angelis. Itē glo. super. illud Deutei. xi. Omnis loc⁹ quē calauerit pes v̄r zc. Dicit̄ ibi glo. Si diabolū vincere potero: si meruero vt deus cōterat eum sub pedib⁹ meis: cōsequēter locū in celo ei⁹ habebō. Item Diony⁹. c. i. de diuinis noībus dicit̄. Homines angelorū gl̄iam sortiēnt̄. Itē Greg⁹. in omelia de ceterum ouibus de q̄bus Luce. xy. dicit̄: q̄ hoies sc̄dm diuersitatē meritorū ad diuersos ordines transferētur angelorum. Et in omelia de angelorū distinctiōe dicit̄ Greg⁹.

Caput Decimum

Distincte cōuersatiōes hominū singulorū hominib⁹
cōgruūt & in eorū sortē v̄ ordinē per cōuersatiōis simi-
tudinē deputant. Nam sūt pleriq; q̄ parua capiūt zē. Si
autē querit vtrū assumant tot de hoibus quot angeli ceci-
derūt v̄ remāserūt vel plures v̄ pauciores. Respōdeo &
dico: q̄ ille hoc solus scit cui soli cognit⁹ ē numerus ele-
ctorū i supna felicitate locādu & hic ē de⁹. Ad rationē
autē in oppositū: & ad auctoritatē Eustrati respōdet: q̄
hoies assumi ad ordines angelorū pōt intelligi trib⁹ mo-
dis. Vel ex pte nature: vel gr̄e: v̄ efficacie. Primo ex pte
nature & sic nullus assumi pōt ad ordines angelorū: tū
q̄a in hoie naturalis actio nunq; pōt ptingere ad eq̄litatē
angelorū nullus enī intellectus hūanus scdm suā formā
pōt ptingere ad cognoscendū deū v̄t angeli: tū q̄a semp
remanebunt distincte nature. s. angelica & humana.
Scdo modo assumi ad ordines angelorū pōt intelligi
ex pte gratie & tūc dico q̄ nō solū ad ordines sed sup or-
dines angelorū assumi pōt: vt patet de beata virgine que
ex eo q̄ habuit plus de gratia sup oēs choros angelorū
est exaltata. Tertio mō pōt intelligi assumi ad ordines
angelorū ex pte efficacie: & tūc dico q̄ q̄uis angelus in-
ferior nō possit mereri vt ad gloriā angeli superioris pue-
niat: tū hō sic. Eo q̄ meritū hois est efficacius q̄ meritū
angelorū. Qd̄ pbat̄ q̄tuor rationib⁹. Prima ē ppter dei
liberalitatē que nō obstāte hūane nature infirmitate hoī
tantū vult dare quantū angelo. Scda ratio est ppter diffi-
cultatē que est occasio maioris conatus & per cōsequēs
meriti. Tertia ratio est ppter tps diurnitatē ex qua
homo pōt de virtute in virtutē p̄ficere: & de bono i me-
lius. cū diutius sit viator q̄ angelus. Quarta ratio est p-
pter gratie & meritū xp̄i infinitatē: ex qua nostra merita
efficaciam habent: & ideo magis p̄nt hoies virtute me-

Secūda de gradis CCVII

siti xp̄i quod est infinitū transferri in gradū altioris na-
ture quā etiā angelus. Tho. in. ij. sniaz. di. ix. & de cōse.
di. i. c. h̄ij duo hymni. dñs loh. de turre cremata.

Secūda questiuncula est:

Si virgo maria fuit assumpta sup choros ange-
lorū. Ad quā videt̄ prio m̄dendū negatiue. Ras-
tio est: q̄a sup choros & tronos angelorū nō est nisi tro-
nus sanctissime trinitatis/que ē ipsa deitas vel de⁹. Sed
in trono illo nō fuit collocata q̄a sic fuisset eq̄lis in deis-
tate & gl̄ia triū p̄sonarū ergo. Ad hanc questiōē d̄is-
cūt aliq; q̄ virgo maria iō dicit̄ exaltata sup choros an-
gelorū: q̄a collocata fuit in primo loco postremi superio-
ris chori seraphinorū vnde lucifer cecidit. S; hoc nō valet
q̄a si sic nō diceret̄ exaltata sup choros angelorū: s; intra
eorū tronos posita. Ideo dicendū ē q̄ sup oēs choros as-
sumpta fuerit & collocata. Qd̄ pbat̄ ratiōib⁹: auctori-
tātib⁹: & figuris. Prima ratio est sancti Tho. in opusculi
opusculo. viij. dicit̄. Maria virgo excessit oēs angelos i
trib⁹. s. i plenitudine gratie: in dei familiaritate & puri-
tate: ergo eos etiā loco debuit excedere. Itē albertus sup:
Missus est: idē sic pbat̄. Plus distat beata virgo a seraphi-
in dignitate & gloria: q̄ seraphin a cherubin. Sed p̄p̄
excellentiā dignitatis seraphin ordinat̄ super cherubin
vno ordine ergo beata virgo erit super seraphin ad mi-
nus vno ordine. Itē plus distat dñā a seruo q̄ seruus a
seruo. Sed seraphin seruus sic se habet ad cherubin seruu
q̄ vno ordine superat illū: ergo & regina & dñā oēs ser-
uos & p̄ cōsequēs oēs angelorū choros. Itē loh. de blibia
Bononiensis quolibeto. xix. sic pbat̄ p̄positū: gratia &
gloria cōmensurantur: nam scdm mensuram gratie est
mensura glorie: sed beata Maria omnem creaturam

et ubi 2. decadis
Caput Maximum

intellectualē antecedit in gratia: ergo omnib⁹ preferatur in gloria: ei quippe dictum est. Ave gratia plena. Item meritum & premium sibi per equiparantiā correspondent. Meritum autē consistit in charitate: sed ipsa plus q̄ aliquis angelus dilexit deum: ergo zc. Idem habetur de conse. di. ij. c. p̄nunciandū. & ibi Archidiaconus. Probat⁹ etiā idē auctoritatib⁹: & primo ecclie cantātis. Exaltata es sancta dei genitrix sup choros angelorū ad celestia regna. Itē Psal. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circūdata varietate glo. Astitit. i. sup choros angelorum p̄p̄inquis stetit. Regina vero a dextris tuis. i. p̄p̄e deitātē tuā. In vestitu deaurato. i. sapientie ad aduocandum p̄ hominibus. Circūdata varietate: meritorū. i. & virtutum. Item Aug⁹. Sed de te o virgo quid dicam pauper ingenio cum quicqd dixerō minus sit laude tua. Si celum te vocem maior es zc. Et cōcludit: si dominam angelorum vocem per omnia etiā comprobabis. Si ergo domina eorū: ergo super eos. Et Hieronim⁹ Hec est dies preclara in qua meruit exaltari super choros angelorū: & peruenire vltra qua nostre humanitatis nature licitum sit vbi nō substantia tollitur sed glorie magnitudo monstratur. Vbi x̄ps p̄ nobis introiit p̄ ostium in eternū celū palatium zc. Probat⁹ tertio figuris: & primo. iij. Reg. ij. Vbi ponit⁹ q̄ tronus Bersabee matris Salomonis positus est iuxta tronū regis & sedit mater ad dexterā filij. Itē. 3. Reg. ij. dixit dñs p̄ aram p̄phetā Iero boā. Te assumā regnabis sup oia quę desiderat aīa tua eris q̄ rex sup isrl. Et sic p̄s veritas hui⁹ questionis. Ad argumentū autē in cōtrariū est dicēdū: q̄ nō iō dī virgo maria exaltata sup choros angelorū q̄ si fuerit eq̄lis in deitate trib⁹ personis. S; q̄a citra p̄sonas diuinas nulla pura creatura plus beata virgine participat dñi gratiam

al. terciij.
Caput p^m Tertie decadis CCVIII

gloria; & premium essentialē diuinū. Clamem⁹ ergo ad eā gemētēs in hac lachrymarū valle & flētēs: dicēdo: tūc he nos post te itra choros āgelorū & adiua vt in odore vnguentorū tuorū curramus o virgo aduocata nostra.

Causa aspirate deo opti

mo maximo: princeps inuicte: p̄ quāto virtutis & roboris animi mei mediocritas tui: suo fine: kalo. demonū. i. bonorū ange-

lorum secunda decade: Nunc etiā tertio patrocināte & opitulante loue xp̄ionorū: paulo liberius ad tertiā: de **hco demonib⁹**. i. malis angelis nra se flectet disputa tio. Erūt q̄ iusta Aristo. ij. methaphi. & ij. posteriorū. Primus de malis angelis: petitionū caput de veritate & existētia ipsorū. Circa quod sex questuicule soluent⁹: q̄rum quelibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questuicula est. Si

p̄ hco demones. i. mali angeli sc̄dm rei veritatē reperiant⁹: an sit cōmentū fidelīū theologorum & xp̄ianorum. Ad quā primo videt⁹ m̄dendum negatiue: 1. q̄a si essent reperient⁹ a deo in libro genesis creati: s; ibi nulla sit mētio de angelis malis nec bonis: ergo nō sūt creati: nec per cōsequens existunt in mundo nec ī inferno aut in aere hoc nostro caliginoso. Item Aristoteles & 2. p̄ p̄p̄a tetici posuerūt nō esse demones & ea que nos at tribuimus demonib⁹ dicebant p̄uenire virtute celestiuū corporū & aliquarū rerū naturaliuū. s. lapidū & herbarum. Preterea nos videm⁹ q̄ luna sc̄dm certa augmenta eius vexat hoīes & lunatici dicunt⁹ Mat. x. & xvij. Nigromantici etiā obseruant cōstellationes ad opera eorū cū fingunt se inuocare demones: ergo nō ex demonib⁹ put dicitur: sed ex corporibus celestibus illa p̄ueniunt.

Caput Primum

Rño dicendum q̄ circa veritatē & existentiam demonū triplex fuit opinio. Prima Aristotelis & eū sequētiū p̄p̄theticorū q̄ nō posuerūt demones esse: sed ex q̄ attribuere solem⁹ demonib⁹ dicebāt puenire ex virtute celestiu⁹ corporū: planetarū & quarū dā aliarū rerū Vn de Aug⁹. x. de ci. dei. dicit Porphyrio egyptiaco p̄p̄athetico & nigromātico. Vñ sum fuit q̄ q̄bus dā herbis: lapidibus aiantib⁹ sonis ac certis q̄bus dā vocibus figurarationibus ac figmētis: q̄bus dā etiā obseruatis motib⁹ siderū in cōuersione celi: fabricant̄ in terra ab hoib⁹ potestates siderū idoneas varijs effectibus exequēdas. Sed hoc apparet manifeste falsū: dicit Aug⁹ ex hoc q̄a iueniūt tur aliq̄ opationes demonū. que nullo mō p̄nt p̄cedere ex aliqua naturali causa puta q̄ aliq̄s arrept⁹ a demone loquāt̄ līnguā ignotā: recitet versus & auctoritates quas nuncq̄ sciuit. Multaq̄ alia iueniunt̄ opa demonū tā in arrepticis q̄ in artib⁹ nigromāticis: puta statuarū locutio: earū motio q̄ nullo mō p̄nt p̄cedere nisi ex aliquo intellectu. Propter quod quidā alij phī coacti sunt ponere demōes esse: s̄ n̄ q̄s nos dicim⁹: s̄ esse aīas hoīm. vt dixit Plorinus: & adducit Aug⁹. ix. de ci. dei. & ex huiusmodi hoīm aīab⁹ fieri demones lares. i. domesticos si fuerūt aīe boni meriti. Si vero fuerūt aīe mali meriti: s̄ vnt larue. i. turpes & terrifacientes. Si aut̄ sit incertū eas bonorū fuisse aut malorū meritorū: efficiunt̄ dij manes: quod credēs multi auruspici occiderūt pueros vt haberēt aīas eorū in suis opibus coopantes & adiuuantes. Sed hoc p̄nicio sum dogma Crisostom⁹ sup̄ illud Mat. Demones exhibant de monumentis: obruit. dicens nō habet rationē: vñā virtutē in corporeā posse in alia trāsmutari substantiam. s. aīam i substantia demonis. Nec etiā rationabile cāiam a corpe separatam hīc oberrare.

Tertiē decadis CCIX

3.
Iustorū enī aīe in manu dei sunt: que aut̄ sunt peccatorū cōfestim hīc adducunt̄. Fuerunt terij qui p̄pter erro neā hanc nunc suppositā opinionez posuerunt: vt adducit Aug⁹. viij. de ci. dei. q̄ oīm aīaliuz in q̄bus est aīa rationalis tripartita diuisio est: in deos: hoies: & demones. De os autē dicebant habere corpora celestia: demones aerea hoies vero terrena. Vnde & Plato sub substantijs intellectualibus oīno a corpe sepatis hos tres ordines substantiarum corporib⁹ vnitarū ponebat. Et hīj terij licet verū dixerint q̄ hoies terrena corpa habeant vt experimur & falsum senserint de aīa ratione corporū celestiu⁹. Cum Aristoteles neget corpora celestia esse aīata vt dicit Boetius Cogēte t̄m veritate verū dixerunt ponēdo demones esse licet nō sint naturaliter corpis aerei vt ponebant: & in sequēti dubio pbabit̄. hec oīa Tho. in questionib⁹ disputatis demonib⁹. q. i. Ponit etiā dñs Wilhelm⁹ parisiēsis in li. de vniuerso. pre. iij. q̄ inter kacō demones sunt etiā aliqui delyri q̄si fatui q̄ exigente hoc in penam q̄liate peccatorū: ex intrinsicis passionib⁹ vitiorū. s. ire odij: superbie: timoris: doloris & huiusmodi que p̄nt t̄m excrecere in spū aliq̄ q̄ incipiat furere & delyrus fieri. Ita q̄ tam stulte & ridiculose iudicet de reb⁹ sicut vnus fatuus hō q̄ circa virtutē rationatiuā ita puerti turbari & alienari pōt q̄ errabit circa secundas & tertiā opationē intellectus. Et sicut pōt accidere i demonib⁹ & aīab⁹ damnatis. hec ille formalit̄. Sed p̄ter hec q̄ nunc sup̄ dicta sunt: cōstare pōt existētia & veritas malorū spirituuū siue demonū: prio scripturarū & gētiliū auctoritatib⁹. Sc̄do inductiōib⁹. Tertio exēplo. Primo auctoritate veteris testamēti & noui. Nā gen. ij. dī. q̄ tpe q̄ Adā & Eua erāt nudī i paradiso: erat quedā alteri⁹ speciei rōnalis creatura p̄ter hoīem. Vñ dī. s̄ & serpens erat callidior

Caput Primum

cunctis aiantibus terre que fecerat dñs deus quinta & sexta diebus. Qui quidē serpens nō ppria natura sed quada intellectuali natura serpenti aduētia loquebatur dñe Eue. Hanc autē rationalē creaturā preter hoiem dicitur diabolū fuisse. Iob. quocq. c. xx. dñ. Vadēt & veniēt super eū horribiles demones: oēs tenebre abscondite sunt in oculis ei⁹. Et. c. xvi. dñ. Hostis meus terribilib⁹ oculis me intuitus ē: aperuerūt super me ora sua & exprobrantes percusserūt maxillas meā faciatī sunt penīs meis. Et Sapie. xi. c. dñ. Pro eo q̄ errantes colebant mutos serpētes & bestias superuacuas: imisisti illis multitudinem mutorum aialium in vindictā vt scirēt q̄a per que peccat q̄s per hec et torqueēt. Et Mat. 23. Discēdite a me maledicti i ignē eternū qui paratus ē diabolo & āgelis ei⁹. et Iob. 41. methaphorice formaz demonis describens dicit. Sternutatio eius splendor ignis & oculi eius vt palpebre diluculi: de ore ei⁹ lāpades pcedunt sicut rede ignis accense: de naribus eius pcedit fumus sicut olle succense atq; feruentis: halitus ei⁹ prumas ardere facit: & flamma de ore ei⁹ egreditur: in collo eius morabitur & faciem eius precedet egestas zc. Videtotū capitulum. Refert etiam Aug⁹. li. viij. de ci. dei. q̄ Apulei⁹ Platonius scribit in li. de deo Socratis: Socratē demonē quendā habuisse familiāres q̄ sollicitus erat circa ipsuz vt desisteret ab agendo qñ illud qd̄ agere volebat inprospere fuerat euentus rum. Item posuit q̄ demones sunt mediū inter hoies & deos: pces hoim ad deos deferentes atq; ipetrata beneficia hoibus reportantes. Et Plato in thimeo dicit. Inuisibilū diuinārū potestātū que demones nūcupant. p̄stare rationē opus maius est: q̄ ferre valeat hois ingeniu. Et Xenofon li. i. de morte Socratis ad Atheniēses ingt. Eni uero iā bis michi defensionē parātū demoniū aduersat.

Tertie decadis CCX

Et Lactanti⁹ li. ij. Institutionū. & Aug⁹. li. x. c. 24. de ci. dei. multa de eorum existentia scribunt. Sed preter ea etiā que dicta sunt de scripturaz testimonijs: esse quasdam rationales substātiās malas & pueras p̄ter hoiem: & in hoc mundo vagari patere & cōstare pōt ex quinq; inductiōibus Primo ex reuelatiōib⁹ seu inspirationib⁹ occultorū q̄s sepe fieri hoibus & factas etiā certissima relatione didicimus q̄ saluari nō poterant ex ordine & in fluxu corporalū causarū superiorū & inferiorū. Secdo ex rāsis seu oraculis & alijs miris effectib⁹ qui apparuerunt circa ydola q̄bus demones persuaserūt hoibus se colendos etiā magnis & sapientib⁹ viris vt Romanis zc: qui etiā effect⁹ ratiōnabiliter reduci nō pūt: aut in causas superiores vel inferiores cursus naturalis. Tertio ex operib⁹ seu effectib⁹ artū magicarū quarū sunt quidā effectus mirādi qui fiunt mediantib⁹ verbis nō ex intrinseca virtute verborū aut caracterū: nec ex ppria virtute intellect⁹ hois verbo pferentis vt dare & faciliter ex p̄cipijs recte philosophie & liberaliū artū cōuinci pōt. Relingitur ergo q̄ fiāt tales effectus ex opatione alicui⁹ intellectus vel nature itell. actualis: ad quā referunt verba intelligibilia & nigromanticorū: & ad quā formantur signa caracteres seu sigilla firmitatū dominij. Quarto ex actib⁹ obsessorū & reuelationib⁹ occultorū. Quinto ex subitis trāmutationib⁹ rerū vt virgarū in serpētes & huiusmodi que fecerūt magi Pharaonis. hec oia henricus de Assia sup Gen. Tertio idē suadebit exemplo. Retulit enī michi. R. dñs abbas rugius salernitanus: in regre vite: magniq; iudicij vir/atq; Ferdinandi regis fidelissimus a secretis ambaliator: q̄ ea tempestate qua Veneti grauissimū bellū duci Ferrarie intulerūt. Cum Alfonso Aragonius Calabrie dux iuictus tunc esset Mediolani

Caput Primum

ibiq; inter illustres viros de spiritibus sermo habere. In quo ceru tunc forte aderat is abbas: varieg; de ea re sentirent: asseuerasse ducē ait. Nō vanū esse qđ de illis diceret: neq; cōmenticiū. Siquidē cū apud Cotronum Calabria ciuitatē degeret: & post regias curas aliqd quereret laxamētū: nunciatū est mulierē ibi: a spiritibus male mulctari. Iussit illā ad se duci. Quas alloqui dux cū cepisset eā velut foret exanimis nichil respondere: nichilq; moueri. Qđ ille cū aduertisset: loculos (q; crepūdā appellānt) in quibus lignū crucis: agnus dei: & cerea quedā crux: a diuo fratre Iohāne de capistrano ordinis minorū sacra latebant e sinu suo exemit: eiusq; mulieris clambrachio iposuit. Tunc illā vehemēter exclamasse: mirisq; modis os atq; oculos distorquere cepisse. Dux vero imperat fari: quid ita clamitaret: respondit vt id auferret qđ ei iniecerat: tū duci quid nā esset qđ auferri iuberet interrogātū respondit: hīs oculis quos ipse dā dedit sine imposuerat inesse lignū crucis: agnus dei: & cereā crucē ab infestissimo eius hoste sacratā: que cū dux abstulisset rursus ea fit exanimis. Hīs cū Venetorū consul supuenisset de rebus serijs cū duce locuturus: inde ea iussu ducis educit. Mox sequentibus tenebris cū se cubitum dux recepisset: repente oīa obstrepere visa sunt: vt aliquos ad se dux timore correptus aduocari iusserit: quibus eū quisq; vscq; ad lucē pnoctauit. Hanc iterū die postero iperata accessit: que ducē: vbi eadē que pridie fecerat: morientē aduertit. Interrogat an nocte preterita p̄muerit. Quā cū dux increpuisset tanq; tartareū spiritū mortalibus infestū: simulq; sciscitare an ea fuerit q̄ per cubiculum obstreperit somno q; turbarit. Illa surridens: annuit: Vbi latuisset interterganti: in sūmo inquit conopeo qđ lecto tuo adiacet: q; nisi me sacra que oculis gestas ab-

Tertie Decadis CCXI

ditā phibuisse: illico te nostris manibus enectū: precipite lecto de turbasse. Quin nostin me captasse quod dicitur verborum tibi heri fuerit cū venetorū cōsule. Dux vero tanq; id fieri nequaquā potuisset: amotis arbitris: sare inquit. Illa nō secus ac si interfuisset: rem omnem vt erat: ne mutato qđem verbo: ordine edisserit. Admirabū dux: tanto post hec firmiter credidit malignos spiritus circūferri: quantum vnq; antea hesitauerat. ¶ Nunc ad rationes respondeamus in oppositum. & primo ad primum dicentis est q; Aug⁹ dixit. xi. de ci. dei. q; angeli cōmuniter nō sunt pretermisī in illa prima rerū creatione sed significantur nomine celi aut nomine etiam lucis. Ideo autem vel p̄termisī sunt: vel nominibus rerum corporalium figurati: q̄a Moyses rudi populo loquebatur qui nō dum capere poterat in corpoream naturā: & si eis fuisset expressum aliquas res esse super oēm naturam corpoream: fuisset eis occasio idolatrie ad quas p̄ni erant & a qua moyses eos p̄cipue reuocare intendebat. Ad secundū cum reuerentia declinamus Aristoteles: & vbi contra fidem tenet penitus eius negamus & dicimus q; licet corpus lunare in augmento vel decremento possit fortasse aliquo modo homines vexare: nō tamen tanta vexatione quanta nos quandoq; videmus in arrepticis: s; illam tam vehementē causant demones & id faciunt maxime in augmento vel decremento lune: duplici ratione. Primo qđem ad hoc vt creaturas dei. s. lunā infament: vt dicit Hieronimus & Crisostomus. Secundo q̄a cum nō possint operari nisi mediantibus virtutibus naturalibus vt declarabit. considerant ipsi demones in suis operibus aptitudines corporū ad effectus intentos. Manifestum est autē q; cerebrum oīm partium corporis humidissimum est: vt dicit Aristoteles: & ideo maxime

Caput Primum

subicit operationi lune q̄ ex sua pprietate habet mouere humorē. In cerebro autē pficiunt vires aiales: & ideo demones scdm̄ certa augmēta lune pturbāt hoīs fantasiā qm̄ cōsiderāt cerebrū ad hoc dispositū. Ad tertium dicendū q̄ nigromāntici vere & nō fictē inuocāt demones ī certis cōstellatiōib⁹ & demones respondēt & veniunt ppter duo. Primo quidē vt hoīs in hunc errorē iducant: q̄ credāt aliquid numen esse in stellis. Secūdo q̄ cōsiderāt scdm̄ aliq̄s certas cōstellatiōes naturā corpālē magis esse dispositā ad effectus p̄ quibus aduocant. Qd̄ etiā alliciant & aduocent aliqb⁹ herbis: lapidib⁹ zc. vt adducit Aug⁹ de mente Porphiriū: nō tñ illi⁹ qui p̄dicabilia edidit. Ad hoc respondet Aug⁹. xxi. de ci. de q̄ demones alliciunt huiusmodi: nō vt aialia cibis. s. vt ouis ramo viridi: s. vt spūs signis inquātus. s. eis hec exhibēt in signū diuini honoris: cui⁹ ip̄i sūt cupidissimi. Hec oīa Tho. vbi supra. & pri. par. q. cxv. & Henricus sup̄ Gen.

Secunda questiuncula est:

qd̄ sunt quos nos vocam⁹ demones. Ad quas respondet Aug⁹ super Gen. recitatie de mēte platoniorū: & ponit in decretis in. c. sciendū. xxvi. q. iij. sic describēs angelos malos. Demones sūt genere aialia natura pulcherrima: mēte rationalia: aīo passua: corpe aerea: duratiōe eterna. Dicit genere nature & p̄dicamēti substantie. Natura pulcherrima. Nam quantū ad substantiā sue nature nō sunt bonis angelis turpiores. Animo passua: passionib⁹ scdm̄ platonicos appetit⁹ sensu litaris cōcupiscibilis. s. & irascibilis. Corpe aerea: iquantū sūt creati de materia s̄biliori: vt dicit glo. decreti vbi sup̄ vt itelligant subtili⁹ & velocius itelligere q̄ hoīs. Duratiōe eterna dei. s. gratia & nō natura. Itē Aug⁹ de:

ci: dei sic eos etiā describit. Demones sunt spūs nocendi cupidissimi. a iusticia penitus alieni: supbia tumidi: inuidia liuidi: fallacia callidi: qui in hoc quidez aere habitant: q̄a de sublimitate celi superioris eie cti merito irrefragabiliter in sibi congruo velut carcere damnati sunt. Et dicunt mali angeli diaboli: a dia qd̄ est duo: & bolus qd̄ est morsellus: quasi duos morsellos cupiētes: aiarum & corporū: vt dicit in glo. ordinaria in. c. firmiter extra de sūma trinitate. Dicit etiā diabolus hebraice quasi dorsus fluēs. Grece dicit criminator. Latine angelus malus: vt dicit Isidorus. viij. ethimo. Dicit etiā sathanas q̄si aduersarius. & demon q̄si perit⁹ rex. hec ex sup̄ dictis.

Tertia questiuncula est: Si

casus & lapsus angelorū a mūdi p̄cipio vt dicit xp̄iani fuit possibilis. Ad quā sic r̄ndet q̄ q̄dam heretici & phi ipugnare solēt doctrinā xp̄ianā in hoc puncto de casu angelorū dicētes: q̄ lapsus originalis a p̄cipio mūdi angelorū in essentialib⁹ & accidentalib⁹ defectorū nō fuerit possibilis. Nam dicūt primo: q̄ ipsi angeli a p̄cipio habuerūt de deo & de habitudine legitima oīs creature ad deū clarissimā cognitionē: citra vltimā beatificā: sciētes in dubie deū plus se diligendū esse: & sibi soli obediendū: regraciandū & cultū patrie exhibendū: ergo malū culpe in eis esse nō potuit. Item scdo arguūt sic. Nulla existente in angelis causa auersionis a rectitudine status primarij nullus in eis potuit accidere lapsus aut peccat⁹: sed nichil dubietatis aut obscuritatis v̄p̄ difficultatis in hīs q̄ agere: que omittere: que habere debuerunt potuit in tanta felicitate eis accidere: nec aliquid erroris in vniuersali: aut in particulari: vel aliquod ipedimentū vel retractiuū qd̄ angelos a recta

Caput Primum

& debita habitudine ad suū creatorē educeret: ibi pos-
tuit esse. Quinimo totū qđ intus & extra angelos erat
inclinabat & ipellabat rationē angelorū appetitū erga
deū ergo peccare nō potuerūt. Item tertio sic. Volūtas
cū sit postīa de semota oportet necessario oēm actum
electū ei⁹ esse conformē alicui iudicio rōnis. Igit̄ ubi ras-
tio v̄ intellectuāle iudiciū semp est inobliquabile sicut
in angelis erat: ibi potētia volūtiua obliquari & pecca-
re nō poterat: ergo. Itē quarto sic. Si lucifer peccauit:
oportuit actum quo primo peccauit esse libera volūtiatis
electione: ideo illud fuit conformē alicui iudicio ratiōis:
quod si fuit rectū nō peccauit: quia non pōt arbor bo-
na malos fructus facere. Si vero erroneū: tunc error in
intellectus precessit culpam voluntatis: quod oēs refugit
admittere. Item quinto sic: dicit. b. Aug⁹. xi. de ci. dei.
ca. xij. Omnes angeli ab initio fuerūt equales felicitatis:
& ita steterūt: donec isti qui nunc mali sunt caderent:
igit̄ erant equales in virtutibus: igit̄ si vnus habuit per-
seuerantia: ergo & omnes: quia alias nō fuissent qua-
liter felices. Item sexto. Voluntas nichil potest attingere
nec exequi sine rationis amiculo & directorio. Ratio
aut̄ nō consentit malo: imo semp recalcitrando malo re-
murmurat: dicente p̄ho. i. ethicorū. q̄ ratio semp ad op̄i-
ma deprecatur: quomō ergo peccare potuerunt: & tam
mali fieri: quomodo angeli tā p̄fecte atq; nobilis ratio-
nalis nature tantēq; virtutis: sapiētie & sciētie ab initio
felices & beati appellati: cadere & labi potuerūt: ergo.
Sed contra Iob. iij. dicit̄. In angelis suis reperit pra-
uitatem. Ad hanc dubietationē respondendo quatuor
primo notanda sunt: deinde argumentis respondebitur.
Primū notabile est q̄ tam angelus q̄ quēcūq; creatura
rationalis si in sola natura consideret potest peccare:

Tertie Decadis CCXIII

& si alicui creature cōuenit vt peccare nō possit: hoc ha-
bet ex dono gratie: nō ex conditione nature. Cuius ras-
tio est: quia peccare nichil est aliud q̄ declinare a rectitu-
dine actus quē debet habere: si ue deficere in agēdo: siue
accipiat p̄ctm̄ i naturalib⁹ siue i artificialib⁹ siue i mora-
libus: solū autē illū actum a rectitudine declinare nō cō-
tingit: cuius regula est ipsa virtus agentis. Si enim ma-
nus artificis esset ipsa regula incisionis: nunq; posset ar-
tifex nisi recte lignum incidere: sed si rectitudo incisionis
sit ab alia regula: contingit in incisionem esse rectam
& non rectam. diuina autem voluntas sola est regula
sui actus: quia ad superiorem finem non ordinatur:
Omnis autem voluntas cuiuslibet creature rectitudi-
nem in suo actu non habet: nisi secundum q̄ regulatur
a voluntate diuina ad quam pertinet vltimus finis: si-
cut quelibet voluntas inferioris debet regulari secundū
voluntatem superioris: vt voluntas militis secundum
voluntatem ducis exercitus. sic igitur in sola voluntate
reductua peccatum esse nō pōt: in qualibet autem volū-
tate creature potest peccatum esse secundum conditio-
nem nature sue. Tho. pri. par. q. lxxij. arti. i. in corpore.
Secundū notabile est. Non est nec esse potest aliqua
intellectualis creatura dei capax contradictorie libera
simpliciter impeccabilis. i. que nullo modo possit pecca-
re: patet faciliter: quia deus omni tali potest obligatorie
precipere aliquid quod in eius potestate implere esset: v̄
non implere stante obligatione ad contrariū: quia nul-
la creatura rationalis esse potest de cuius ratione essen-
tiali sit esse beatum: ergo omnis talis potest in statu vie
poni & dimitti suo libero arbitrio sub communi in-
fluentia: ergo omnis talis potest peccare. Tertium
notabile est: q̄ non potest esse aliqua creatura rationalis

Capitulum Primum

essentialiter seu naturaliter mala vel puerfa: quod probatur sic. Sit. A. talis creatura rationalis que essentialiter sit mala: tunc quero si. A. sit apta nata agere vel se habere conformiter conditioni sue nature vñ nō. Si primū tunc bene & recte se habere pōt: & p cōsequēs nō est essentialiter puerfus esse. Si vero dicat q̄ semp agit & appetit difformiter rōni & cōditioni nature sue: sequit q̄ violenter se habeat: & si sic tūc pōt se naturalit̄ habere. i. cōformiter cōditioni nature sue: & ita potest iterū bene & recte se habere: & male & puerse. Ex quibus duobus. i. secūdo & tertio notabilibus sequit q̄ cōm̄is natura rationalis cōtingenter & p accidēs. i. ex ppria potestate & libero arbitrio male facta est. Nam vt dictus est: nullū naturaliter est mala. hec Henricus de Alia sup genesim.

Quantū notabile est q̄ malū culpe siue p̄c̄m mortale in actu liberi arbitrij conuenit esse dupliciter. Vno mō ex hoc q̄ aliquod malū eligit̄ sicut homo peccat eligēdo adulteriū: q̄ sc̄dm se est malū: & tale peccatum semper p̄cedit ex aliqua ignorantia vel errore: alioquin id q̄ est malū nō eligeret̄ vt bonū. Erat quidem adulter in p̄ticulari eligens hanc delectationē in ordinati actus q̄ si aliquod bonū ad nunc agendū p̄pter inclinationē passionis aut habitus: etiā si in vniuersali nō erret: sed veraz de hoc sententiaz teneat. Hoc aut modo in angelo p̄c̄m esse nō potuit: q̄ in angelis nec ignorantia ē nec in eis sunt passionēs: q̄bus ratio aut intellectus liget̄. Alio mō conuenit peccare per liberum arbitriū eligēdo aliquid quod sc̄dm se est bonū: sed nō cum ordine debite mensure aut regule: ita q̄ defectus inducēs p̄c̄m sit solus ex parte electe: sicut si aliq̄s eligeret orare nō attendēs ad ordinē ab ecclesia institutū: & huius peccatū nō p̄exigit

Tertie decadis CXXIII

ignorantiā: sed absentiam solū considerationis eorum que considerari debent: & hoc modo angelus peccauit cōuertendo se per liberum arbitriū ad ppriū bonum absq̄ ordine ad regulā diuine voluntatis. hec Tho. vbi supra ad quartū argu. Ad argumenta autē in oppositum: ad duo priā patet respōsio ex notabilibus. Ad tertium dicit q̄ voluntas pōt electiue actuari: vel electiue appetere aliquid sine hoc q̄ intellectus iudicauerit assensiuē: tale: vel taliter appetere. tū q̄ alias oporteret oēm actū quo voluntas peccat precedere errorē intellectus: q̄d est falsum & p̄ erroneo habitū. Nam sc̄dm oēs doctores theologos in angelis & similiter in primis hominibus malum intellectus secutum est malū voluntatis: & nō econuerso. Ad quartū dicit q̄ actus electiuus quo primo angelus peccauit p̄cessit ex prius bona voluntate: non per hoc q̄ p̄cedens rectitudo vel iustitia voluntatis ad illam mouerit: sed ex hoc q̄ arbitrij libertas a rectitudine ab initio collata abutēdo sua potestate exorbauit: & ad illud quod allegat̄ ad hoc q̄ non pōt arbor bona zē. Respondet q̄ intelligitur in sensu composito. i. non stant simul q̄ voluntas sit bona: & faciat actus malos: cū quo bene stat q̄ voluntas bona & iusta possit male & puerse eligere. Ad quintū argumentū neganda est cōsequētia: quia quando Aug⁹ dicit: omnes angelos fuisse equalis felicitatis: intelligitur quantum ad presentē iustitiā seu quantum ad eas p̄fectiones quas presentialiter habebant de habitibus scientie & virtutis. Ad sextū dicitur sicut & ad tertium. Clarum ergo est ex omnibus q̄ querentes primā radicē seu cognitionē occasionis peccati angelorū non inuenient ignorantiam eorū q̄ si peccauerint in filium: nec in potentiā viriū: quasi peccauerint in patre: sed inueniēt in vtrūq̄ potentem. i. bo-

Caput Secundum

num & malū liberi arbitrii potestatem: quā p̄ absentiam solum cōsiderationis eorū que cōsiderare debuissent potius flectendo in malū peccauerūt irremissibiliter in sp̄ritum sanctū. Hec Henricus de Assia sup Gen̄.

Quarta questiūcula ē: quan

to tpe post eorū creationē ceciderunt. Ad quas sic respondet: q̄ de mora iter creationē & lapsū angelorū diuersi diuersa sensere. Nam dñs Henricus de Assia sup Gen̄. recitatuē sequēs Origenē ponit tria de mora casus angelorū. Primū est: q̄ nō oēs angeli facti sūt mali ante p̄ctm̄ hoīs licet aliqs angelus ante hoīem peccauerit. Secundū est: q̄ licet quilibet angelus ī instanti peccauerit: nō tñ oēs in eodē instanti peccauerūt: s; successiue. Tertiū est q̄ demones anteq̄ caderēt aliquanto tpe fuerant iusti & boni laudantes deū: scđm̄ illud Eze. xxxviij. Ambulasti p̄fectus ī vijs tuis a die cōditionis tue donec iuenta est iniquitas in te. Ambulatio autē ē motus cōtinuus aliquā morā requirens. hoc autē videt̄ innuere Job. xxxviij. dicens. Vbi eras cū me laudaret̄ simul alba matutina: & iubilaret̄ oēs filij dei. i. angeli boni & mali. Facit ad hoc qđ dicit origenes sup Gen̄. q̄ serpens antiquus nō statim supra pecc̄ & ventrē suū ambulauit. Est alia scđa opinio de mora casus angelorū dñi Landulfi in. ij. sniari. di. iij. ponētis a creatiōe ad casus angelorū quatuor moras. Prima in qua angeli fuerūt creati p̄fecti in naturalibus & iustitia originali absq; gr̄a gratū faciēte in qua mora in usum liberi arbitrii exire nō potuerunt. Scđa mora ī qua boni cōuerterunt se ad deū: & mali ad ppria naturalia se ardentissime diligēdo: ideo in ista mora boni gratiā receperunt. Mali vero posuerunt obicē & impedimentum conuertentes se ad bona naturalia: &

Tertie decadis CCXV

ideo gratiā nō receperunt. Tertia mora est in qua mali operati sunt varia peccata rēptantes bonos: & ī hac mora fuit pl̄ium in celo. Apoca. xij. de quo dictū est supra in scđa decade. & boni bona multa fecerunt & viriliter resistērūt. Quarta mora est in qua boni premiā optima receperūt & mali penas. Et iste dñs Landulfus ponit iter creationē & casum angelorū aliquā morā: q̄a imaginatur demones in prima mora fuisse bonos cū ceteris angelis: iuxta illud Gen̄. i. Vidit deus cuncta que fecerat & erāt valde bona. In scđa mora posuerunt obicē gratiam gratū faciēte impedientē. In terra resiliētes a deo peccauerunt & ceciderunt: sic ergo inter primā & scđam moram fuit secunda cū vsu liberi arbitrii in qua nō peccauerant. Quarta mora est in qua boni premiati sūt: & mali puniti. Et has quatuor moras distinguit ipse Landulfus p̄ coexistentias paruas t̄pis: & ex distinctione statū & opationū seu variationū ipsoꝝ angelorū. Et huius opinio est dñs Bonatiē. & dñs Ioh̄. Scotus ibidē. Est & tertia opinio scđi Tho. pbabilior & scđorū dictis magis cōsonis dicētis: q̄ statim post primū instās sue creationis angelus peccauit. Nam sicut boni angeli ī scđo instāi eorū creationis cōfirmati fuerūt in gr̄a. Ita & mali in scđo instanti eorū creationis ceciderūt obstinati in culpa. Et sicut boni angeli in scđo instanti per vnū actum meritorijū inhesionis deo cōfirmati fuerunt in gratia & meruerunt beatitudinem. Ita & mali in secundo instanti per vnum actum demeritorijū inadhesionis deo meruerunt penam eternā confirmati in culpa. Qđ si dicat̄ a Scoto contra Thomā. Inter quolibet duo instantia cadit tempus mediū. vi. phisicorū. Sed tu ponis aliud instans in quo diabolus peccauit ab instanti in quo creatus fuit: ergo aliqua mora fuit inter creationem angeli & eius

Caput Primum

lapsus: vt Landulfus supra tenet. Ad hoc respondet Tho. pri. par. q. lxiij. ar. vi. ad. iij. dicens: q̄ inter quelibet duo instantia esse tempus medium habet veritatē in qua tam tempus est continuū vt pbatur. vi. phisicorū. Sed in angelis qui nō sunt subiecti celesti motui: temp⁹ accipitur p̄ ipsa successione operationū intellectus vel etia affectus. Primo ergo modo inter duo instantia cadit mediū. Secundo vero modo minime. hec ex Tho & Henrico: & intra questiunculam adductis.

Quinta questiuncula est: in

quo loco angeli lapsi ceciderunt. Ad quā sic respondet q̄ in demonibus possum⁹ tria cōsiderare. scilicet naturam intellectuāle, culpam mortālē nām vtilitatē. Primo enī cōsiderando in demonib⁹ naturā intellectuāle: cū in eis lux naturalis. i. virtus intellectualis remissa fuerit: eorū opatiō. i. contēplationi cōuenit celū: & iō boni q̄ mali i celo empyreo sūt creati: qd̄ est contēplatiō nī cōgruā vt patuit sup̄. Scdo in demonib⁹ cōsideranda culpā mortālē: cū eorū natura p̄ culpā sit deordinata & obtenebrata: tūc debet eis p̄ pena & p̄ tenebra infern⁹: q̄ est loc⁹ tenebrosus penalis & afflictiu⁹. Tertio cōsiderando nām vtilitatē: sic debet demonib⁹ aer: nō quoq̄ ad sup̄mas: nec q̄ ad infimā: sed quo ad medias sui partem. Cui⁹ ratio ē: q̄ aer q̄ est in media regione tres hēt cōditiones p̄pter quas aer medi⁹ cōpetit eis. Est enī aer lucidus vel splēdidus: tenebrosus & nobis p̄pinquus. Primo aer lucidus est: & iō p̄ naturā lucis sic cōpetit eorū nature intellectuali. Scdo aer est tenebrosus & sic cōpetit eorū culpe mortali. Tertio aer est nobis p̄pinqu⁹ & sic cōpetit nostre vtilitati: nā ex ordine diuine sapientie ē q̄ ex malis eorū nostrū bonū elicit. scilicet nostri exercitiū &

Tertie decadis CCXVI

per consequens meriti dum resistimus eorum temptationibus. Hec ex theologis & Ranerio.

Extra questiuncula est: quot

fuerūt angeli q̄ de celo ceciderūt. Ad quā mōdē q̄ pauciores fuerūt cadētes q̄ remanētes. hoc pbatur rōne & auctoritatib⁹. & primo rōne. Nam p̄cūm est contra naturalē inclinationē. Ea vero q̄ cōtra naturā fiunt vt in pauciorib⁹ accidūt. Natura vero consequit̄ suum effectū: vel semp̄ v̄ in plurib⁹. Scdo pbatur auctoritatibus: & primo auctoritate Helisei. iij. Reg. vi. dicitis ministro suo/plures nobiscū sunt q̄ cū illis: quod exponit̄ de angelis bonis & malis. Et Apoca. xij. dicit q̄ draco traxit secū tertiam partē stellarū: hoc est tertiam partē ex nouem choris angelorū. Dicūt tñ aliq̄ q̄ tot corruerūt ex quibus potuisset fieri decim⁹ ordo. Si q̄ aut̄ curiosius determinatū numerū bonorū & malorum angelorū ex legionibus eorū scire velit: querat acutos arithmeticos & abachistas. Hec Tho. q. lxiij. ar. ix. prime partis.

Secundum caput princi

pale hui⁹ tertie decadis est de simplicitate demonū. Circa qd̄ quę questiuncule soluentur quartū quelibz̄ infra suo ordine declarabit̄.

Prima questiuncula est: Si

demonēs habeāt corpa sibi naturaliter vnita vt forma materie: Ad quā diuersimode a multis respondet. Nam quidā priō dicūt q̄ dñs de⁹ in penā & cōfusione angelorū peccantiū: inferiorauit & inclinauit naturas ipsorū: & fecit eos formas substantiales alicui⁹ corporis deformis: vt ranarū v̄ serpentū zc̄. & sic tpe p̄tinuorū hominū potuerunt esse quidam demones corpa:

Caput Secundum

poteri & compositi ex partibus essentialibus. Et sic fuissent pars formalis vel essentialis alicuius corporis: sicque habuissent corpora naturaliter sibi unita. Sed si hoc fuit factum fuit absolute ex omnipotentia dei & ex obedientiali potentia angelorum maiorum non naturaliter. Nam naturaliter loquendo: natura incorporea intellectualis: uniri non potest nature corporee per modum forme vel anime viuificantis: quia natura cuiuslibet demones est substantia rationalis personaliter in se subsistens non habens aptitudinem naturalem vel propinquam adhaerendi alteri: vel constituendi cum altero: licet habeat potentiam obedientialem ut dictum est. Fuerunt alij secundi qui dixerunt quod angeli boni & mali licet non habeant corpora sibi unita naturaliter ex ossibus & neruis: & carne compacta: sicut comiter perfecta animalia habere videntur. Nam christus dixit quod spiritus carne & ossa non habet. habent tamen corpora unita eis aerea naturaliter. Et probant hoc tribus rationibus. Primo per Augustinum. ij. super Genesim. dicentem: in spiritu rationalis creature bonum est hoc ipsum quod viuificat corpus siue aereum sicut ipsum diabolus vel demonum spiritus: siue terrenum sicut hominis anima: sed corpus quod viuificat est naturaliter unitum spiritui viuificantis: ergo. Item in. c. sciendum. xxvi. q. ij. dicitur. quod demones sunt genere animalia animo passiuia corpore aerea: duratione eterne nam ut dictum est nunc super. Item Augustinus. xxi. de ciuitate dei dicit Sunt quedam etiam sua demonibus corpora sicut doctus hominibus visum est: ex isto aere crasso atque humido cuius impulsu flante vento sentitur: ergo. Sed quod hoc esse non possit probant: quia cum aer sit corpus homogeneum & sit in toto & in partibus necesse est quod si aliquae partes aeris anime ponantur quod totus aer similiter sit animatus: quod potest esse falsum: quia nulla operatio vite nec per motum nec per aliquid aliud deprehenditur in toto aere: & ideo dicimus demones non

Tertie decadis CCXVII

habere corpora aerea naturaliter sibi unita ut fiat ex eis unum simpliciter & per se: non enim tale corpus aereum comitum de moni viueret: cum ab eo non viuificaret formaliter. Nec demoni tali corpori coniungeret ut pars formalis: cum de mon ut dictum est in se integram speciem naturam habeat. Et confirmat hoc: quia angeli & demones simplicioris nature sunt & essentie quae anime: anima est simplex non composita ex materia & forma: licet ex actu & potentia vel ex quo est & quod est: ergo multo minus angeli simplicioris nature & subtilioris. Ad argumenta autem tria dei quae Augustinus ibi loquitur secundum opinionem Apulei: et platonicos: quorum ipse fuit imitator & adducit illa recitando non asserendo. Fuerunt alij tertij qui dicerent angelos & demones nec habere corpora naturaliter eis unita: nec ea posse etiam assumere vel assumptis se. Sed omnia quae in diuinis scripturis leguntur de apparitionibus angelorum contigisse in visis ne prophetis: hoc est secundum imaginationem. Sed haec manifeste apparet falsum: & intentioni scripture repugnat. Nam scriptura introducit interdum angelos apparetes ut comiter ab hominibus videantur: sicut angelus qui ab Abraham videbatur & ab omni familia eius. Et a Loth & ciuibus Sodomitum. Similiter angelus qui apparuit Theobie ab omnibus videbatur: talem autem visione non videtur nisi corpus quod positum est extra videntem. illa vero quae videntur visione imaginaria videntur solus in sola imaginatione videntis. Cum igitur appareant angeli & demones & corporei non sunt nec habent corpora naturaliter eis unita. Sequitur quod sit aliquis alius modus quo angeli boni & mali dicantur corporei: & corporibus uniantur. Dicitur ergo quarto secundum theologos quod angeli assumunt corpora & uniantur ipsis corporibus: non quod ut forma materie: quia sic facerent unum per se: & corpus sic assumptum viueret. Nec uniantur corporibus ut motor mobili: sicut

Caput Secundum

intelligēte celis & orbib⁹: vel vt nauta nauis: quia orbes
nō representāt pprietates intelligentiarū siue angelorū
mouentiū eos nec nauis docet pprietates naute. Sed di
cunt cōiungi & vniri angeli/corpiibus assumptis/tanq̄
mobilibus diuina virtute ab angelis sic formatis vt cōgru
ant ad representādū intelligibiles pprietates angelorū
vt puta assumunt corpus humanū cū manib⁹ vt repres
sentēt q̄ possunt & sciant opari: cū ore: q̄ possunt ma
nifestare cōceptus. cū oculis: q̄ vidēt in verbo vel in se
ipsis naturas rerū zc. & assumūt corpora nō ppter ipso
rum indigentia: sed ppter nos. Et boni quidē angeli vt
familiariter cū hoibus cōuersando demonstrēt intelli
bilē societate quā expectant cum eis habendā in futura
vita: atq; vt diuersimode hoies in bonū pmouēat. De
mones vero vt in corporib⁹ assumptis appareāt hoibus
diuersimode eos tēprando & multipliciter īpedimēta p̄
stando. Hec Tho. in q̄stionib⁹ disputatis de demonibus
& dñs Bonaventura in. ij. s̄n̄ar. di. viij. & dñs loq. de
tur. ore. cardinalis: super decretum vbi supra.

Secunda questiuicula est:

f Si in demonib⁹ sit generatio ex sexu masculi
no & feminino p semē vt in hoib⁹ & aialibus p
fectis. Ad quā primo videt r̄ndendū affirmatiue. Nam
dicit Gen. ij. Inimicitias ponā in te et mulierē et semē
tuū & semē illi⁹: s; ex semie sit generatio: ergo. Itē iesus
dixit phariseis lo. 8. Cum loquit̄ mēdaciū: ex pprijs loq
tur: q̄ mēdax ē & pater eius: s; alterius nemo est pater
carne nisi p verū semē: ergo. R̄no dicendū q̄ Auicēna. ix.
sue methaphisice posuit q̄ a prio principio. i. a deo nō
pcessit imediate nisi vnū numero. i. vna intelligētia pria
seu angelus sup̄mus. Et ab ista prima intelligētia pcessit
secunda & a secunda tertia. & sic vsq; ad infimā a qua

Tertie decadis CCXVIII

posuit aias p̄duci vel p̄ductas esse. Et videt p ista opinio
ne qualiter cūq; etiā q̄ sicut de⁹ instituit totū genus hu
manū rationalis creature q̄ ab vno Adam oēs haberēt
originem vt inter hoies esset maior cōnexio amoris &
maior vnio atq; respectus fortior ad vnū simplici pri
mū: a quo pcesserūt oia. Item a principio eadē rōne vide
rent potius ab vno angelo primo. s. lucifero originē oēs
habuisse: itaq; angeli ab angelis fuerint p̄ducti. Sed hoc
reprobāt theologo negātes creaturā posse creare. Nec fuis
set s̄lis eā p̄ductiōis angelorū ab vno prio q̄lis fuit oim
hoim ab vno Adā: tū q̄ angeli nō sic manēt i statu vie
sicut hoies: tū q̄ nō potuisset cognatio cōtrahi inter eos
cū inter ipsos subalis cōicatio esse nō possit q̄lis est i ge
neratiōe hois. tū q̄ angeli nō debuerūt cōuersatiōe me
teri beatitudinē sicut hoies. Aristoteles etiā negaret ill
ud q̄ vna intelligētia sepata possit p̄ducere aliā inelle
ctū & volūtate: q̄ d̄ in caballiste cōcedūt & stulte sine s̄za
s̄nto. Alij aut̄ aliter sunt imaginati de generatiōe de
monū dicētes: q̄ q̄ demones sūt aialia aerea vt dicunt.
Iūo etiā affirmāt q̄ inter illa est suo mō sexus masculis
s; & femininus: sicut inter hoies & aialia p̄fecta dicen
tes: q̄ demones generāt demones iuuenes sicut hoies filios
p quo facit q̄ olim decepta gētilitas coluit nō solū deos
s; deas plurimas: quarū quedā appellate sūt m̄res deorū
& deartū vt Cibeles & Samia. De nuptijs etiā & cōiugijs
deorū & deaz: de stupris & adulterijs eorū: m̄ta fabula
ti sūt poete sicut p̄ ex eorū libris. Sed ad hec r̄ndendū
est q̄ nullo istorū modorū ille lucifer sup̄m⁹ demonū
semē aliqd̄ seu generationē habuit aut habere potuit. Et
dicit̄ cōclusiue q̄ demō p̄ assūptionē cuiuscūq; corp̄is
nō possit generare ex femina hoietū: ita q̄ vere eēt fili⁹
q̄ sic oporteret demonē p se & vere aial eē corporeū de
GG

Caput Secundum

curius substantia fieret seminalis decisio: cū huiusmodi
substantia spūs fieri nō possit: igit. Et dico notāter sic q̄ fili⁹
ei⁹ esset: q̄a vt fert̄ q̄nq; demō pcurauit generationē hoīs
ex femina sine cōcursu viri cōsueto: sicut de quodā mer
lino in anglia nato dicit. Vñ & Aug⁹ li. xv. de ci. dei. c.
xxij. dicit ita. Et qm̄ creberrima fama est: multiq; se exp
tos vñ ab eis q̄ expti essent: de quorū fide dubitandū nō
est audisse cōfirmār siluanos & faunos quos vulgo icu
bos vocāt improbos sepe fuisse mulierib⁹: & earū appetit
se & pegisse cōcubitus: & iterpositis q̄busdā subiūgit.
Non hic aliqd̄ temere audeo diffinire: vtrū aliq̄ spūs ele
mēto aereo corporati sūt. Nam s̄ elemētus etiā cū agitāt flas
bello sēu corporis tactusq; sentit̄ possint etiā hāc pati libidī
nē vt quō pāt̄ sentiētib⁹ feminis miscant̄. hec ille. Hoc
mō dicunt aliq̄ fuisse gigantes vatos. Quōcūq; ergo dicat̄
tenendū ē: q̄ nunq; ex femina & demone naturales filij
nati sint aut nasci potuerint. Ad argumētus autē Gen.
dī q̄ semē accipit̄ trib⁹ modis. Vno modo materialit̄ &
litaliter: & sic nō uestigiat̄ Gen. Alio mō p̄ illis q̄
sione sui ceciderūt & facti sunt demones. Tertio mō p̄
fomite p̄cti originalis in quē seminavit oib⁹ nasci
& p̄rio in natura hoīs p̄rio lapsi: quē fomire & zizaniū
inimic⁹ hō sup̄ seminauit i agro dei. i. i natura hoīs lapsi.
Ad fm̄ dī q̄ manichei ex verbo illō saluatoris occasio
nē sūp̄sest̄ ponēdi gñatiōz demonū p̄ semē & male nā
flam̄ illā: ei⁹ n̄ refert̄ demōes: s̄ mēdaciū. q. d. iesus q̄ dia
bol⁹ mēdax sit: & p̄ ei⁹. i. mēdaciū. vt expōit̄ tho. sup̄ lo.

Tertra questiuicula ē: quare

demōes cū assumūt corpora nō assumūt nisi aerea
Ad quā sic r̄ndet̄: q̄ angeli iō nō assumūt corpora
de terra vñ aq; q̄a nō subito disperēt neq; iterū de igne
q̄a tacta vñ cōtigua cōbuterēt. S̄ assumūt corpora ex aere

Tertie decadis CCXXIX

illū virtute diuina cōdensando quātus nōce est ad corpo
ris assumēdi formatōes. Et lit⁹ aer i sua raritate manēs n̄
retineat figurā nec colorē: qm̄ tñ cōdensat̄ figurari pōt̄ et
colorari sicut p̄s in nubib⁹. hec tho. pri. par. q. li. arti. ij.

Quarta questiuicula est: Si

q̄ demones in assumptis corpib⁹ exercent vere ope
ra vite. Ad quā sic r̄ndet̄ q̄ operatiōes ille que
cōpetunt corpori viuo vt viuū est. i. aiato per formam
que est pars compositi: non cōpetunt angelis bonis nec
malis in corpib⁹ ab eis assumptis. Nam vt dixim⁹ corpa
assumpta ab eis nō viuūt cū ipsi spūs nō vniant̄ corporib⁹
talib⁹ vt forme. Cū igit̄ videre: sentire: comedere: audire
generare & huiusmodi cōpetūt corpi inquantū viuēs:
ideo nō pprie cōpetūt angelis in corpib⁹ ab eis assumptis
nisi sicutudinarie: Vnde per oculos nō vidēt̄: s̄ per oculos
significat̄ virt⁹ cognitiua eorū. Nec comedere pprie di
cunt̄: q̄a comestio pprie iportat̄ sumptionē cibi cōuertit̄
i sub̄s comedētis p̄ digestiōes cibi descēdētis ad sto
machū quod corpi ab angelo assumpto n̄ cōpetit cū nō sit
talis nature in quā possit̄ alimētus conuerti. Propterea
Tobie. xij. dicebat̄ angel⁹ ei. Cum essey vobiscū videbar
q̄des vobiscū māducare & bibere: s̄ ego cibo inuisibilē
& potu q̄ ab hoīb⁹ videri nō pōt̄ vtor. Et sic dicendū est
de alijs operib⁹ & virtutib⁹ aliorū sensuū & potētiarū
assumptōrū corporū ab angelis. Sicut nec generare con
petit̄ eis: vt q̄si ex coitu & pprio semine nascat̄ aliq; ex
eis. Potest̄ tñ p̄ actū solū malī angeli cōpleri generatio in
quā possent fieri succubi ad virū: & semē recipere: &
in cubi ad mulierē: & sic in loco cōuenienti semē huma
nū apponere: & sic cōplere generationē: sicut de gigan
tib⁹ factū fuisse legim⁹ ante & post diluuiū. & Aug⁹ ad
ducit. xv. deci. dei. c. xxij. Filij tñ sic nau nō dicent̄ filij
GG ij

Caput Secundum

demonstrat: sed eorum a quibus semen fuisset eliciti. Et si dicatur quod angeli loquantur: sicut patet in locis multis sacre scripture. Locutio vero sit opus viuentis: cum fiat per vocem que est sonus ab ore aialis platus. ij. de aia. Respondet quod angeli per corpora assumpta non loquuntur: sed efficiunt aliquid simile locutioni: in quantum formant sonos in aere similes vocibus humanis: sicut patet in Siniphe & zenzana. Si etiam dicatur quod moueant & ambulent que sunt opera vite. ij. de aia. ut patet quoniam ibant cum Tobio & Abraham: dicitur quod non mouebant proprie. Nam motus ille non erat coniunctus motori angelo ut forme: sed dicebantur moueri per accidens ad motum corporum: sicut mouentur motores in mobilibus: puta nauta ad motum nauis. Operationes vero ille que competunt corpori mobili in quantum mobile: ut sunt mouere: impellere: diuidere & huiusmodi: competunt eis per se cum natura corporalis obediat eis ad nutum quantum ad motum corporalem: ut dicitur infra. Hec omnia doctores in. ij. sententiarum. & Tho. in pri. par. q. li.

Quinta questiuicula est: Si

diabolus transfiguratus se in angelum lucis vel in specie christi apparet possit adorari per angelum vel per christum absque peccato. Ad quam videtur primo respondendum affirmative. Nam ignorantia facti adhibita diligentia a peccato excusat. cum autem iste ignorat quod factum est & adhibeat diligentiam: videtur quod non peccet adorando diabolum sicut christum. Ratione dicendum quod sathanas in angelum lucis transfiguratur: vel in specie christi apparet: non est credendus esse christus: nec potest adorari sine peccato: & ideo nullo modo est adorandus: & si quis ignoraret: ignorantia eius non excusaret a peccato. Cuius ratio est triplex. Prima est: quia quilibet est premunitus per sacram scripturam: quod angelus tenebrarum transfiguratur

Tertie decadis CCXX

se in angelum lucis: ut dicitur. ij. Cor. xi. & Mat. xxiii. Multi venient in nomine meo etc. Et ideo tenent discutere & statim non adorare. Secunda ratio est: quia habet remedium orationis. Unde si oraret deum toto corde ut reuelaret ei veritatem: deus non dimitteret eum decipi. In hoc enim casu intelligitur illud Ioh. xv. Quicquid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis: hoc est: quicquid petieritis pertinens ad salutem ut beatus Augustinus exponit: dabit vobis. Patet ergo ex hoc quod qui adorat non adhibet omnem diligentiam quam debet. Tertia ratio est: quia facile posset vitare periculum apponendo conditionem hoc modo. Adoro te si tu es christus. Hec Alexan. iij. par. summe. q. xvi. arti. iij.

Tertium caput principa

le est de potentia demonum. Circa quam sex questionum liquescent quarum quilibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questiuicula est: Si

demones ingredi possunt corpora hominum & aliorum animalium. Ad quam videtur primo respondendum negative. Nam duo spiritus creati non possunt esse in vno & eodem loco & adequate in eodem spacio: coexisterent enim in eodem situ: quod est contra philosophiam. Sed anima est in qualibet parte corporis cum sit tota in toto & tota in quolibet parte secundum Augustinum: ergo. Preterea si demones ingredi possent corpora animalium vel hominum: venirent eis per modum forme viuificantis. Sed probatur est superius quod natura intellectualis incorporea personaliter in se subsistens nature corporee per modum forme uniri non potest: ergo. Ad hanc questionem respondetur quod angeli boni & mali possunt ingredi & mouere corpora animalium & exercere ibi actus rationales vel irrationalis anime: quia natura corporalis obedit

angelis bonis & malis ad nutum quantum ad motum localem. Nam ut dicit Dionysius. vii. c. de diuinis nominibus. Diuina sapientia coniunxit fines primorum/ principis secundorum. Ex quo patet quod natura inferior in sui supremo attingitur a natura superiori. Natura autem corporalis est infra naturam spirituales: & ideo in sui supremo coniungitur nature superiori spirituali. Inter autem omnes motus corporeos: motus localis est superior & perfectior: ut probatur. vii. phisicorum. Ratio est: quia per ipsum motus localem mobile non est in potentia ad aliquid intrinsecum rei: & ideo quecumque natura corporalis nata est moueri & attingi immediate a natura intellectuali: quantum ad motum localem quasi ab eo mota. Vnde & philosophi posuerunt suprema corpora moueri localiter a spiritualibus substantiis. Vnde videmus quod anima mouet corpus primo & principaliter locali motu. Et quia angelus bonus & malus ibi operatur ubi est: ideo intra corpora naturalia possunt esse: & per consequens intra corpora humanum in quantum illabuntur in ipsis & mouent ea.

Ad argumentum autem primum dicendum est quod non est inconueniens duos spiritus creatos esse in eodem corpore si unus sit ibi non ut in loco sed ut forma in materia: sicut anima in corpore: altera autem sit ibidem tanquam in loco diffinitive: non circumscriptione: ut dicimus de angelis bonis vel malis in corporibus illapsis. Ad secundum autem argumentum respondet quod natura spiritualis (quantum ad proprium spectat) imaginabilis est illabi & vniri nature corporali dupliciter. Vno modo per modum forme vel anime viuificantis: & sic nec angelus bonus nec demon possunt illabi vel vniri siue ingredi intra corpora naturalia animalia siue rationalia. Ratio est ut diximus: quia natura cuiuslibet angeli est substantia rationalis personaliter & complete in se ipsa subsistens: &

per consequens persona in cuius potestate non est se deponere/ ideo non potest esse pars compositi. Secundo modo potest spiritus creatus illabi & vniri corpori naturali animalis siue rationali non formaliter: sed coexistenter/ tali modo/ quod vires omnes eius corporales ad motus localem pertinentes exerceat in tali corpore: instantum quod etiam organa animalis rationalis vel irrationalis moueat ad actus exteriores siles actibus rationalis anime vel irrationalis: & sic quilibet angelus bonus & malus potest: ut patet de bono angelo in locutione asine Balaam Numeri. xxij. & in malo angelo in locutione serpentis domine Eue. Gen. iij. & de vtriusque in multis alijs facie scripture locis. hec ex Tho. & Henrico de Assia.

Secunda questiuncula est:

Si demones cum ingrediuntur corpora illabuntur toti corpori vel alicui parti corporis: ut puta digito aut musculus. Ad quas questiunculam propter ea que dicta sunt nunc supra ad primum argumentum dicunt aliqui quod cum deo permittente demon intrat corpora hominum ea obliedendo non illabitur corpori animalis aut alicui parti eius: puta digito vel musculo: quia sic duo spiritus creati essent in eodem loco: quod de communi cursu (ut dicunt & bene) esse non potest: nam neque duo boni angeli nec duo mali nec spiritus humanus & diabolus possunt coexistere adequate in eodem spacio aut situ. Sed demon dicitur illabi alicui humori inanimato in homine vel in alio animali videlicet sanguini vel colore aut vrine vel fecibus viscerum. Quod si dicat contra istos quomodo spiritus aliquis non coexistens corpori aut organo seu musculus animalis possit supplere siue exercere motus locales organorum siue partium in corpore. Respondent quod duobus modis imaginabile est aliquid quem spiritum mouere posse corpus cui non vnitur

Capit Tercium

informatiue. Vno modo ad motus per se & in se ipsius spūs coniuncti seu adherētis corporeo mobili firmiter aliqua specie vnionis: sicut verbi grā: si spūs human⁹ seu aīa stante vnione ei⁹ ad corpus per se moueretur corpus etiā seq̄ oporteret & hoc ratione vnionis anime ad corpus informatiue q̄liter fortassis erit in motibus corporum glificator. Scđs aut̄ modus imaginandi quo spūs mouet corpus est ad motū locales ad sui intrinsecas actiōnem per apprehensionē ex imperio voluntatis. Quēadmodus ergo spūs humanus immediate & per se aliq̄a partes corporis mouet localiter ad sui intrinsecas actiōnem per apprehensionē & consequentes liberā voluntatem ex imperio voluntatis. Ita etiā & ipsi spūs boni & mali mouere possunt ad imperiū voluntatis corpe corpus & partes ei⁹ immediate vt ibi coexistat localit̄ vt faciunt quando illabuntur alicui humori in homine vt dictum est supra. Quicquid tamen sit de plurib⁹ spiritibus malis vel pluribus bonis: aut de bono & malo in eodē corpore animali siue rationali: dubium tamen esse non debet quin multi spiritus mali illabi possint in vno corpore hominis simul vt patet Marci. v. de demone qui vocabatur Legio: & de spiritu maligno cum spiritu brutali in serpente: de quo dicit scriptura Gen. iij. Sed & serpens erat callidior zc. Et de spiritu bono cum spiritu etiā brutali: vt patet in asina Balaam. Hec ex Henrico de Assia super Genesis.

Etia questiuicula est: Si

demonēs possunt mouere corpora absq̄ approximatione per solum imperium voluntatis. Ad quā sic rñdet q̄ cū natura corporalis vt dictū est se hēt obedientialiter de cōmuni influentiā dei: precipue vt dicit:

Tertiē decadis CXXXII

Aug⁹: quo ad motum locales respectu imperij libere voluntatis angelorū/dubium nō est quin spiritus angelici boni vlt̄ mali: corpus: organa & muscula mouere possint: quibus p̄ essentialit̄ coexistenter vnionē. Vnde phi imaginatur q̄ nisi intelligentia realiter coexisteret orbi aut parti ei⁹ nō posset mouere ipsius. S; in hoc dubitatio est: si angeli boni & mali mouere possint corpora p̄ intellectū & p̄ imperiū voluntatis sine tali approximatione. Quia si sic sequit̄ q̄ demon existens longe extra corpus humanū posset & ei⁹ p̄tes p̄ libito localiter mouere immo in inferno manens potest eque suo imperio pturbarē vlt̄ mouere spiritus animales in fantasia humana: qđ nequaquā videtur concessus spiritib⁹ angelicis bonis vel malis. Ad hoc rñdetur q̄ licet corporalis natura obediēt imperio spiritui quantū ad motus locales: hoc vtiq̄ tñ oportet esse cū limitatione ad certā vnionē vel p̄sentia ipsorū spiritui ad corpora q̄ mouere volūt. Et vltra hoc concedere oportet eos habere potestātē influēdi immediate alterationis q̄litates: videlicet caliditatē: frigiditates humiditates: siccitatē. Sicut etiam q̄litates localiter motus vt sunt impet⁹: impulsus: & alie motiue q̄litates & sic saluant cōueniēter in ipsis oēs effectus spiritui quos faciunt & fecerūt in transmutationib⁹ rerū corporaliū. Quomō enim aliter rēpestates sic subito suscitarent: vt habetur. Job. i. Quō mirabiles apparitiones: mirabiles rerū transmutationes agerēt: quomodo picerent distanter lapidē nisi imperio voluntatis causando in lapide motū per impetū vlt̄ impulsus: vt p̄t̄ in lapide silicis mire orbicularis forme quē sup caput patris sancti Dñici orātis in sancta Sabina in vrbe diabolus picit: sed veritate deo sc̄tū nō tetigit. lapis aut̄ ibidē pendet in monumentis. Quō posset vniri alicui corpori ita q̄ illud corpus mo-

Caput Tertium

ueres per accidēs ad velocissimū motū angelī. Ad dubi-
um ergo dicitur qd demon pōt mouere corpa & aias nō sim-
pliciter sicut limitatione ad certā. s. vnionē vel ipsorū p-
sentā vt dictū est. Hec oīa Henricus de Assia sup Gen.

Quarta questiuncula ē: Si

q demones ingredi possunt aias hoim. Ad quas
videtur respondendum affirmatiue per illud
Luce. xxiij. Vbi habet q post buccellā panis a xpo porre-
ctā iude intravit in eū sathanas. & Ioh. xiiij. Diabolus mi-
sisti cor vt traderet xpm iudas. Rō dicitur q sathanā
intrare iudā siue aliū hoim pōt duplici intelli. Vno
modo in corpe hoīs sicut in hīs q corporaliter vexant a
demone. & hoc mō vt paulo ante dixim⁹ est cōclusio q
demon essentialiter pōt intrare in hoim: nā demon ppe
subtilitatē nature pōt penetrare corpa sine vilo obstacu-
lo: insup illa molestare & pturbare: vt clare pte in euā-
gelij de hīs quos xps fugauit e corporib⁹. Mat. xv. &
Luce. viij. Alio modo pōt intelli. s. q diabolus intrat
in mentē ita q mēti diabolus essentialiter illabat. & hoc
mō est cōclusio q diabolus non pōt intrare in mentē
hoīs nisi solus de⁹. Et ratio est: qā cū aia rationalis sit
simplex & in corpa non hēt dimēsiōnes quātatis vt ali-
quid in ea esse dicat quasi infra dimēsiōnes ei⁹ contentū
& iō nichil pōt in ea esse: nisi illud qd ei dat esse qd in
ea est per virtutē suā. Dico ergo q solus de⁹ q aiam in
esse pduxit est in aia per suā virtutē. Vbi autē est virtus
dei: ibi est essentia dei: cū in deo eadē sit virtus & essentia
Solut ergo de⁹ essentialiter in aia & solus in eā se trans-
fert per grām. Ad argumentū dicit q diabolus dicitur
intrasse cor vel mentē iude vel hominis p affectū vlt esse
ctū malicie: inquantū. s. homo ab eo seductus sequitur

Tertie decadis CCXXIII

eam ad perpetrādū malū quod suggerit: & hoc modo
dicitur intrasse cor iude. Vnde dicit Nicolaus de Iyra
sup illud Luce. xxiij. Intrauit sathanas in iudā. i. in ani-
mam non per elapsū qā hoc est deo pprius: sed per esse
ctum. s. venditionem xpi ei suggerendo. Et Albertus
sup Lucā dicit. Post buccellam intrauit in iudā sathanas.
i. ad plenius possidendū: nō tamē q mēti eius vel
anime illaberetur: sed quia suggerendo/in eo inuenit
locum malicie sue. hec Tho. in quolibetis: & super Iohā
nem & in. c. sicut iudas. de cōse. di. ij. & dñs Ioh. de tur.
crema. cardinalis in expositione euangeliorum.

Quinta questiuncula est: Si

q spūs hoīs dānati illabi possit i corpe alteri⁹ hoīs
Ad quā simpliciter respondei negatiue. Tum
prio qā si eis h esset cōcessus pfecto obseruaret embriōes
in vteris matris vt se illis cōstitutiue vniret ad habendū
saltē sensuales cōsolatiōes & delectatiōes. Tum scdo qā
aialū rationaliū est iformare corpa & pficere quadā de-
lectatiōe naturali nō vexare. Tum tertio qā de lege &
ordīne nature aie a locis in earum transitu eis deputatis
nō recedunt. Est enī aia spūs vadens & non rediēs: vt in
Psal. lxxvij. Qui autē aliter tenē: accusandi sūt: imo dā-
nandi in hoc cū Pictagora: qui cūctis aialib⁹ abstiniuit
credens in aliquibus aias hoim esse vt dictū est supra
prima decade. Hec Henricus de Assia super Gen.

Extra questiuncula est: Si

alicui obfesso credendus sit cū dicit se esse aiam
vel spiritum alicuius defuncti. Ad quam res-
pondetur q nullo modo obfessis se esse animas mor-
tuorum dicentibus est credendum: vt sepius accidit
Rome in sancto Petro in columna Salomonis ferrata.

Caput Quartum

Nam tales vere demones sunt: qui frequenter simulat esse aias mortuorum ad confirmandum gentiliu errorē qui hoc credebant vt de Hermete: adducit Aug⁹. x. de. ci. dei & Crisosto. sup Matheū. hec Tho. pri. par. q. cxvij. arti. iij. ad scdm. Quod si qñq; aliqua vera dicant que aie ille damnate quas se esse dicunt: fecerunt in vita: nō est eis prestanda fides: qa tales non sunt anime illorū sed demones: & forte illi quos ille anime habuerūt in vita in censores & in exercitiū: In aere superiori caliginoso habitantes. Nam de lege cōmuni tales corpora hominū vixare solent. Vel sunt alij demones q; ea que reuelant dī dicerunt a demonib⁹ qui illas in vita rēptauerant & viscerant. Hec ex theologis & ex supra adductis.

Quartū caput principa

le est de potētia demonū respectu effectuum naturaliu. Circa qd tres questiuncule soluent: q; q; libet ifra suo ordine dēdarabū.

Prima questiuncula est. Si

demones ppria virtute absq; seminib⁹ possint pducere effectū aliquē naturalē puta formā vermis aut serpētis in materia imediate. Ad quā videt p rō rōndendū affirmatiue. Nam qñcūq; sunt aliq; cause ad i uicē ordinate scdm pri⁹ & posteri⁹ / prima causa plus influat i causatū q; scda & amota influētia cause scde / adhuc remanet influētia cause priē. Sz virtus agētū naturaliu inferiorū: mot⁹ celi: influētia ielligētie siue substātie sepa te: sub ordinate se hnt: ita q; virtute influētie substātie se parate mouet celū: virtute aut celi agūt ista inferiora agētia: ergo amota opatiōe celi & actiōe horū inferiorū agētū naturaliu adhuc potest forma induci in materiā a

Tertiē decadis CCXXIII

substantia & intelligentia sepa: & sic absq; rationib⁹ seminalibus poterunt demones & angeli pducere verū effectus. Rōo dicēdū q; circa hoc duplex error iuenit. fuerunt enī quidā gētiles q; credebāt demones esse deos & ipsos p modū creationis in istis inferiorib⁹ opari. Sed hunc errorē magister in. ij. sniaz. di. vij. refellit. Ali⁹ fuit Auicēne q; posuit oēs formas que in materiā inducunt pcedere a datrice intelligētia. Ita q; agētia naturalia nō faciebant aliud nisi disponere materiā ad intelligētia: & ponebāt exemplū de aia rationali in formate corpus: nam ad aie cōceptionē imediate corpus mouet: vel ad libidinē ad apprehensionē mulieris amate: vel ad casum ex imaginatiōe exterioris casus. Ergo mto plus poterunt & imediate demones & angeli pducere effectus naturales absq; seminibus. Sed ista opinio sicut & pcedens est erronea. Ratio est: qa cum fieri sit via / in esse / eius pprie est fieri cui⁹ est esse: ergo ab illo erit inducere formā in materia / a quo totū cōpositum habet esse & creari. Totum autē cōpositum imediate nō creatur nisi a deo: mediate autē nō introducitur forma in materia nisi a suo sibi per motum & trasmutatiōē: qa omne agens agit sibi simile / quod est agens naturale cōpositum ex materia & forma: ergo nec demones nec angeli boni virtute ppria imediate pducere possunt formā substantiālē vel accidentalem. Ad argumentum autē primum dicendū q; licet agens principale plus influat in effectum q; agens secundarium non tamen sequitur q; semp possit sine instrumēto pducere effectum principale: sicut artifex sine securi non potest pducere archam. Cum ergo isti effectus & forme substantiales nature sint pducī ab agente naturali per motum vel per creationem vt a deo. Ideo non potest eos pducere imediate

Caput Secundum

substantia separata vel demon. Nec valet exemplum de anima quod ponit Auicenna: quia illa non est in motor: sed etiam forma & etiam motor appetitus sensitui subditur imperio rationis. Hec Tho. elicitur in. ij. iniaz & ibi commentatores.

Secunda questiuncula est:

Si demones non possunt propria virtute (ut supra dictum est immediate) verum effectus naturalis producere/quomodo magi coram Pharaone/ranas/ & nigromantici aialia multa/virtute demonum produxerunt. Ad quam Aug. .ij. de trini. respondet dicens: quod cum natura corporalis obediat angelis bonis & malis ad nutum quantum ad motum corporalem ut superius dictum est: ideo omnes transmutationes corporales rerum que possunt fieri per aliquas virtutes naturales: etiam demones facere possunt. Cum ergo serpentes: rane pediculi: pulices & huiusmodi effectus per transmutationes corporales & motum produci possunt ut videmus: quia per putrefactionem & per sudorem fieri possunt: demones cum sint sapientissimi & doctissimi adhibitis seminibus: que semina ipsi cognoscunt esse in elementis mundi aut in plantis & aialibus etc. operantur tales effectus aliquos naturales. Sciunt enim ad determinata passiva coniungere determinata actiua: ex qua coniunctione sequitur aliquis effectus naturalis/sicut in generatione alicuius hominis per succubum & incubum factus est: ut est dictum & dicitur infra. Vnde cum demones et magi vel nigromantici videntur operari virtute propria immediate aliquos effectus/non est verum: sed omnia produciunt mediantibus rationibus seminalibus & virtutibus actiuis & passiuibus: & cum demones sint agentes velocissimi: ideo videntur nobis quasi miracula ut dicitur. Quod si contra arguatur quod etiam absque seminibus demones produciunt multos effe-

Tertie decadis CCXXV

ctus puta coniunctiones lapidum & diuisiones ut patet in idolis. Respondet quod tria sunt genera effectuum. Quidam enim est effectus nouus sine alicuius forme introductione sed vel per diuisionem partium a toto: sicut fit idolum per sculpturam vel per coniunctionem aliorum ad inuicem: sicut per coniunctionem lapidum fit paries. & talis effectus potest fieri per demonem Alius est qui non fit sine forme introductione: sicut leo et vermis & istum effectum non potest formare demon virtute propria immediate nisi applicando debita actiua debitis passiuibus. Alius est effectus qui non fit sine forme substantialis introductione tamen super ipsum non potest agens naturale si cut transmutatio materie de forma in formam ita quod corpus humanum mutetur in corpus bestiale aut suscitatio mortui & in hos non potest angelus bonus vel malus nisi quadam illusione ut dicitur. Hec Tho. in questionibus de demonibus. & Ioh. de blibia Bononiensis in quolibetis.

Tertia questiuncula est: cum

demones possint applicando actiua passiuibus formare corpus humanum sive embrioni ut supra dictum est. Querit si hanc artem & potentiam coagulandi corpora humana possint docere nigromanticos homines eis deuotos ut de Alberto magno & Virgilio a quibusdam affirmatur. Ad quam simpliciter respondet negatiue. scilicet quod non ex doctrina demonum accipere non potest artem verum corpus humanum formandi sola naturalium virium operatione absque cooperatione eorum ita ut de nouo corpore iuuenis vel pueri faceret ut referunt Virgilium antepasse deceptum a diabolo. Quod non homo per artem faceret corpus etherogeneum & tam tenerum quale requirit anima rationalis qui facere non potest partes grossas et respectu hominis ignobile corpus homogeneum puta aurum vel argentum. Quod si dicatur Albertum magnum caput

Caput Quintum

formasse hoīs loquentis arte & sola naturaliū viriū op̄a
tione: illud negat: & dicit q̄ fuerit (si tñ fuit) latēti ope
ratione demonū: & idcirco Thomas tunc ei⁹ discipulus
illud fregit vt fert. Hec Henricus de Assia sup Gen̄.

Quintū caput est de im-

q̄ pugnationib⁹ hoīm a demonibus. Circa
quod quatuor questiuncule soluent: quarū
quelibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questiuncula est. Si

p̄ vetū est q̄ demones hoīes ipugnent. Ad quam
videt̄ p̄rio respondendū negatiue. Nam demo
nes nichil agūt nisi p̄missi a deo. Sed de⁹ cū sit auctor ius
titie nō debet p̄mittere pugnā inter quos est in equalis
conditio aliter esset iniustus: aut causā dāni hoī daret. S;̄
hō & demon sūt cōditionis iequalis cū hij sint infirmi
& ignari: demones aut̄ potētes & astuti: ergo. Ad hanc
questionē r̄ndet̄ q̄ hoīes q̄ tuormodis a demonib⁹ ipugnā
tur. Primo ab extrar p̄ obiectū extrinsec⁹ p̄positionē v̄ p̄
suasionē. Sc̄do ab intra p̄ passionū sensitiuarū excitatio
nē. Tertio p̄ fantasie v̄ imaginatiue imutationē. Quar
to p̄ cognitiue virtutis idirectā cōcitationē. Primo de
mones ipugnāt ab extra hoīes p̄ obiectū extrinsec⁹ p̄po
sitionē. Cognoscens enī callidissimus ad decipiendus;
potētissimus ad nocendū: tortuosus humani generis inf
micus cū suis satellitib⁹ lucifer q̄ voluntatē hoīs nec ī
mutare nec mouere neq; in eā imittere cogitatiōes p̄t
directe & intrinsece nisi solus de⁹ qui est causa ei⁹. Sciēs
etiā q̄ hoīm aīe iclīnan̄ sc̄dm dispositiones corporū. Itē
q̄ actuatio viriū interiorū sp̄ūalium aīe. s. intelligentie
memorie: & voluntatis fit sc̄dm imutationē sensuū exte
riorū: & itēcū nouerit nichil boni v̄ mali in sp̄m hoīs

Tertie decadis CEXXVI

intus habitantē: ab extra venire posse nisi per quinq; sen
sus exteriores q̄ sunt quasi q̄nq; fenestre tabernaculi aīe.
Idcirco disponit occulto mō quantū sibi a deo p̄mittit̄
opponere exterius obiectibiliter quinq; sensibus hoīm
quibus insidiat̄ aliquod sensibile aut a natura formatū
vel aliquod de nouo formādo sicut facit quando corp⁹
assumit vel p̄suadendo oblatum obiectum vt fecit cum
dñā Eua circa pomū. Disponit etiā vt occurrāt ab extra
alique rerū habitudines turpes horribiles blande p̄spere
vel aduerse quarū p̄cipiti apprehensione & imutatioe
homo sicut sic moueat̄ aut passionē. Flectit etiā q̄nq;
permittente deo oculos hoīm ad huiusmodi obiecta: fi
git aures hoīm vaniloquijs turpiloquijs & tenaci⁹ atq;
memorati⁹ facit illis intēdere vt sic hoīes postea taliū me
morijs a diuinis distrahan̄. Serpit etiā diabolus vt dicit
Aug⁹ in li. lxxxij. questionū. Hoc malū p̄ oēs adit⁹ sen
sibiles nā dat se figuris: accōmodat se colorib⁹: odorib⁹
se subicit: infundit se saporibus. nam q̄nq; diabolus fa
cit vt hoīes in obiectis sensuū plus delectent̄ q̄ delectatio
naturalis eorū habeat. Q̄nq; vero facit vt hoīes in illis
inordinate se oblectent. s. plus q̄ oportet vel nō ad bonū
& debitū finē. Operat̄ etiā diabolus in illis obiectis in
tendendo & ampliando naturalē virtutē eorū ad effica
tius. s. imprimendum: inflāmandum intuentem: nam
quē admodum potest in prestigijs malignus spiritus fa
cere vt virga appareat serpens: ita potest facere vt liquor
insipidus appareat sapidissimus: & facies turpissima
mulieris/ potest facere/ insipienti amāti appareat gratif
sima: ita vt vere dici possit sub hac rei specie latet diabo
lus. Operatur etiam quādoq; diabolus vt homines af
ficientur & delectentur aliquib⁹ auibus canib⁹ cattis
aut modo predicto vel per illapsum & ingressum ipsos

Caput Quintum

rum demonum in ipsis animalibus ut sic se hominibus magis intime iungant: & finaliter perdant: sicut dicit in Austria hominem habuisse coruum demone plenus mirabilia facientē & loquentē: & sicut forte est in equis mirabilia facientibus istorum prestigiantium vagantium per mundum. Secundo homines ipugnant a demonibus ab intra per passionū partis sensitivae. scilicet concupiscentis & irascibilis excitationē: & maxime mediantibus passionibus illis que sunt vehementiores & facilius excitabiles ut amor: ira: luxuria: gula. nā hec peccata quatuor sunt media potissima & convenientissima ad inducendam cecitatem mentis: gravitatem corporis: virium omnium pigritiam: insipiditatem: spirituum somnolentiam: & diffidentiam: negligentiam: accidiam: desidiam divinorum: quas ob res potissime homines septant. Quō autē excitent passiones & maxime quatuor predicta peccata sic declarat. Nam cū dicitur sit supra naturā corporalē bonis & malis angelis esse obedientē quo ad motū localē: sequitur quod illa quae ex motu locali aliquorum corporū possunt causari: lubricitas naturalis virtuti bonorum & malorum angelorum possunt ergo movere omnia corporalia & ea alterare nisi divinitus prohibeantur: movendo ergo dum volunt alterando incēdendo illos humores ex quibus materialiter amor lascivus: ira: gula luxuria causantur: ut puta colerā sanguinē carnis pruritū &c. sic excitabunt passiones & peccata illa: sicut etiam alterando ad intra aliquos humores melancoliam & huiusmodi imutabunt actum potentie nutritivae appetitivae ut homo sic esuriat vel nō fame sciat. De hijs omnibus patent exempla in vitis patrum. Tertio ipugnantur ab intra a demonibus homines per fantasie vel imaginativae imutationē ex motione locali spirituum & humorum corporalium. Quod probatur dupliciter: ratione & declaratione. Primo ratione. Nam

Tertie Decadis CXXVII

teste pho libro de somno & vigilia: sicut descendente plurimo sanguine ad principium sensitivum. i. ad cerebrum vel cor animalis dormientis: descendunt etiam motus. i. impressiones: fantasmata & species relicte ex motionibus sensibilium que conservantur in sensibilibus spiritibus: & cum movent principium sensitivum. i. cor vel cerebrum causantur tunc somnia: visiones: apparitiones imaginariae/dormientibus: & quā est fortis motio talium spirituum etiam vigilantibus causant aliquas apparitiones ut patet in freneticis: sic etiam virtute angelorum bonorum & malorum quibus ut dictum est humores sanguinis & omnia corporalia eis obediunt ad motum localem: possunt impressiones & fantasmata & species relicte ex motionibus sensibilium in fantasia vel imaginativa moveri ut tangunt principium sensitivum. i. cor vel cerebrum & fiet tunc apparitiones imaginariae vel fantastice quācumque cum alienatione a corporeis sensibus in somniis: quācumque vero absque tali alienatione: ergo. Secundo hoc idem probatur declaratione. Nam intellectus noster habet se ad fantasiam sive ad fantasmatum sicut oculus corporis ad litteras libri: in libro autē secundum quod esse componunt simul: ita oculo representant diverſi sensus. Sic in proposito in libro fantasie sunt litterae & similitudines quarumcumque rerum mundi que apprehense sunt per sensus: nā ex quo videt aliquam rem iam habet speciem seu similitudinem illius in fantasia & secundum quod iste componunt simul in fantasia ita capiuntur ab intellectu sicut patet in libro in quo sunt omnes litterae alphabeti si componantur simul hec litterae. d. e. u. f. oculus leget deus: volens ergo versutus hostis diabolus nos ad diversas cogitationes inducere: puta vult temptare te de luxuria: quid faciet excitabit in fantasia tua similitudinem mulieris quam aliquando videris: excitabit similitudinem alicuius membri

Caput Quintum

impudici vel mulieris nude zc. & se turpiter cōmiscen-
tis: intellectus aut nō pōt effugere quin huiusmodi si-
tudines videat: q̄a est sicut speculum lucidū in quo non
pōt fieri quin reluceant illa que sunt ibi p̄sentia & hoc
sepe cōtingit dum homo orat aut vacat dininis. Quan-
tumcūq; tamē hee imagines nobis arte demonū presen-
tenī: nō imputant tamen nobis ad peccatum nisi cōsen-
tiamus. Nam sicut dubitatio in fide que habet p̄tinaces
anīmi deliberationē & cōplacentiā hereticū facit: & du-
bitatio in fide que p̄cedit a scrupulo cōscientie que poti⁹
est pena q̄ culpa cū frequenter accidat contra voluntatē
(vt dicit Io. an. in nouella sup verbo dubius in fide est in-
fidelis: extra de hereticis, c. primo) nō causat infidelem:
nec hereticū facit. ita hīs tribus extrinsecis vel intrinse-
cis modis diabolicis ipugnationibus dictis peccatū nō
cōmittit nisi voluntate cōsentiente. Quarto diabolus tēptat
hoīes p̄cognitiue virtutis indirectā cōcitationē. Nam de-
mones nō p̄nt immittere cogitationes malas in voluntate
interius eas causando eo q̄ vsus cognitiue virtutis nō
subiacet demoni: sed deo & voluntati. Dicit tñ demon i-
tensor malay cogitationū: de pe. di. ij. c. si enī in quan-
tum. icitat ad cogitādū mala v̄ ad appetendū cogitata
& hoc duob⁹ modis: v̄ p̄ modū p̄suadētis: v̄ p̄ modum
passionē agitātis: & hīs duob⁹ modis intelligit Dama-
scenus in li. ij. dicens: q̄ oīs malicia & imunde passionēs
ex demonib⁹ excogitate sunt & inuēte. hec Henricus de
Assia sup Gen. et i decretis, xxvi. q. v. c. ep̄i. et. c. nec mitū
& Tho. pri. par. q. li. & q. iij. Ad argumētū aut in frō-
te questiuncule factū dī: q̄ licet cōditio hoīs & demōis
in palestra & pugna sit ineq̄lis: sit tñ ex parte hominis
recōpensatio: primo p̄ auxiliū diuine gr̄e. Nam fidelis
deus vt dicit ap̄ls nō patit nos temptari supra id quod

Tertie decadis CCXXVIII

possimus. Sc̄do per auxiliū bonorū angelorū de quo di-
cit in psal. Scuto circūdabit te / v̄ / angelis suis mada-
uit de te. Hec ex theologis & Hērico de Assia sup Gen.

Ecūda questiūcula ē: quō

& quod modis demones deludūt sensus hūa-
nos. Ad quā r̄ndet dñs Bonauē. in. ij. sn̄as. di.
vij. dicens q̄ trib⁹ modis demōes illudūt sensus hūanos.
Pr̄o ostēdēdo p̄ns esse q̄ nō est. Sc̄do ostēdēdo rēaliter
q̄ est. Tertio abscondendo illud q̄ p̄sens est. Pr̄imum
faciūt spēs offerendo. Sc̄dm faciunt sensū v̄ obiectū va-
riando. Tertium vero faciūt ipedimentū p̄stando. Pr̄mū
pōt sic intelligi: qñ fantasmata existētia interius forti-
oblatiōe offerunt ipsi virtuti interiori: v̄ virtus interior
fortiter illis intendit: tūc si p̄tudo rei videt esse veritas:
hoc manifestū est p̄ naturā. Nam frenetico p̄ ascensum
fumositatū ad cerebrū ex modica occasione exteriori v̄
det ei q̄ videat v̄ audiat multa que nō sūt sibi p̄sentia.
Similiter p̄ fortem cōuersionē intentionis fantasma vi-
detur veritas: sicut exemplificat Aug⁹ li. de trinitate: q̄
quidā tanta cōuersione cogitabat cuiusdā mulieris ima-
ginē q̄ ei carnaliter cōmisceri videbat etiā vigilando: &
per hūc modū pōt demon diuersa hoī facere apparere.
Sc̄do possunt demones deludere sensus / ostēdendo rem
aliter q̄ est: nā naturaliter pōt cōtingere hoc p̄pter varia-
tionē aliquā ex pte organi: sicut qñ humor: sanguis vel
vapor igneus descendit ad oculos videt hoī q̄ ea que ex-
terius sunt sint rubea: vel p̄pter variationē aliquā ex pte
obiecti sicut cōtingit aliquñ q̄ ex positione candele vel
dispositione palearū operatiōe naturali vident esse serpe-
tes. Si ē est in aliquibus virtutibus quarūdam rerū mine-
raliū: vt p̄t in speculo de calibe & concauo. Et quia iste
H H iij

Caput Quintum

modus nō later, demones & sunt ministri veloces: ideo & similia pnt illudendo facere. Tertio modo pnt demones deludere sensus: abscondendo illud. qđ pns est. Nam res que pns est dupliciter potest latere sensū nostrū aut qđ impedit virtū sensus & potētie ne pueniat ad sensibile aut qđ impedit species sensibilis ne pueniat ad sensus. Et utroq; mō pōt fieri virtute demōis vt sensus nō pcpiat qđ sibi est psto: & per hāc virtutē dicit demōne posse facere vt hominē reddat inuisibile: qđ tñ certū est nō esse. Et sic respondeť ad glosam. Rabani. Exodi. vij. super illud. Fecerūt magi Pharaonis ꝛ. magi diabolicis figmētis spectantium oculos illudebāt vt res in sua specie remanentes alie viderent. Et ad aliud quod habet in itinere rario Clementis de Nicheta ad Petrū narrante prestigia Simonis. Vidimus canes cantare & imagines ambulare. Et de socijs Vlixis cōuersis in bestias p magnā illam famosissimā Circē Et de socijs Diomedis cōuersis in volucres de qbushī. xviij. de ci. dei. c. xvi. Et de adducta ad patrē sanctū machariū que videbat a viro & adducētib⁹ equa: a machario aut mulier. Dicitur ergo qđ omnia ista facta sunt ante demonū: qui cū hec faciunt apparere de nouo speciem nō dant nec de nouo auferūt sed illā que erat in fantasia tam viuaciter & velociter obiciūt virtuti interiori fantasie & imaginatiue vt credat homo se intueri rem exteriorē verā sensibile. Qđ si dicat ex pbo qđ sensus picularis circa ppriū obiectū nō errat. Respondeť qđ verū est de natura sua saluis tñ medijs. s. dispositione organi. medij & obiecti. Hec omnia ille qui sup̄ & dñs lo. detur. crema. super. c. ep̄i. xxvi. q. v.

Tertia questiuncula est: Si
alijs modis/ pter dictos/ demones hoies fallāt.

Tertie decadis CCXXIX

Ad quā rñdeť qđ diabolus pter modos superius adductos etiā duobus alijs modis inicit hoies decipere. Prio p apparētis veri vel boni deceptionē. Secundo per somniorū illusionē. Primo qđem per apparentis veri vel boni deceptionē. Nam licet demones mendacissimi sint: consulentibus tamen mentiri refugiunt vt sic dicentes veritatē palliatam: occultent eorum iniquitatē & opinionem generent: qđ quasi dij nō mentiantur: & grauis cōprimant in vltimo credentes. Nam ipsi cum sint optimi logici per omnes tresdecim fallacias philosophi sciunt optime paralogizando hoies fallere. Decepit enim demon primā mulierē si logizando per fallaciam equocationis hui⁹ nominis moriemini. s. morte spiritali & eterna: Et demon dixit. Nequa qđ moriemini. s. morte temporalī pro tunc. Hoc modo fallaciter quidam demō inclusus decepit regem Manfredum in Apulia: qui cum se disponeret ad bellum contra regem Karolū francie cōsuluit demonem inclusum suū quid de bello suo sibi esset futurum: Et respondit demon. Non nō superabit gallus apulum. Nam modus est etiā nunc qđ quando aliquis vult efficaciter negare aliquid bis negationem replicat. Ideo Manfredus se victurum credens accessit ad bellum: & superatus est a Karolo. Nam due negationes faciunt vnā affirmationem. Sic etiam alium decepit consulentem de aduentu inimicorū suorum: quos secundum responsionē demonis credebatur venturos ad se pacifice ad tractandum de pace. Dixerat enim sibi demon. Inimici enim tui veniēt ad te sua uiter: in quo decepit per fallaciam etiā equiuocationis: cum ipse acceperit sua uiter pro benigne: & diabolus pro festinanter. Alius etiam consulens appolinem vt dicit Valerius:

MH iij

Caput Quintum

Si vadens ad inimicos caperetur: vel rediret: Respon-
dit. Ibis redibis non morieris in bello: & fuit deceptus
per fallaciā cōpositionis: quia demon fecit punctum ad
nō. consulens ad redibis. Vnde quādoq; oportet verba
diaboli interpretari p̄ cōtrariū: sicut accepi a. R. dño meo
Gundissaluo Ferradis heredio Taraconēsi archipontis
fice nūc Urbis gubernatore: viro sanguine illustri: ani-
mū prudētia & vita exploratissimo: factū fuisse dexte-
ritate & mira ingenij hoīs p̄mptitudine. Anno christi.
1478. i6. k̄. octobris a domino mḡo Francisco de To-
leto: postea Sixti Pon. max. datario: ex in. ep̄o Cauricen-
si. Is enī dilectus a duce Mediolani ad lanuēses orator:
reb⁹ interea in Martē versis: detentus & iussus est ne q̄
q̄ nō exploratū prius ab eis: scriberet duci. Ipse vero so-
lertia qua pollebat oculatissima: ad vtrāq; partē que cō-
tingere poterant cōspicatus: cum duce pri⁹ cōuenerat:
vt ei⁹ lre: p̄ ostere ab eodē & ordine hebreo legerent:
obtēta ergo scribēdi licētia: ostēs isq; senatū lris: misit hāc
infra epistolā: que retrograde si legat: sp̄m & rē lanuen-
sium oēm duci ostēdit. Postergatis assertionib⁹ asserē-
tium aliter. Istos alit bonitas atq; fides: nec iuidia inflā-
mat eosdem: quidem ordinatis tramitibus se gubernāt
nec separant voluntates eorū. Nempe preterite questio-
nis memoria cummulata nō diffidūt: sed confidunt ad in-
uicē. Nulla fortuna aduersari debet eis: sed diu nec pau-
co tempore durare debent: quod clarissime cōstat auditu
perfecto suscepit beniuolo voto legationem meā nec
nomē dñi mei mittentis oderunt quieta amenitate nō
cupida sub rapina viuere delectatos. Vnde viderūt me
visib⁹ claris & placidīs nō facto aliquo tumultu omnī
terrigenarū & forēsū cetus presentata causa requisitio-
nis mee pariter & aduentus zc. Silis est ille versus qui

Tertiē decadis CCXXX

Abel cōuenit recte Caym vero oblique. platus. Sacrum
pingue dabo nec macrū sacrificabo. Demones ergo nō
in apperto fallūt nec palam mentiunt. Sed sub clamide
veritatis & bonitatis decipiūt: aut p̄ fallacias si logísticas
aut p̄ obiecta extrinseca p̄posita aut p̄ varias falsas appa-
ritions: p̄phetias: reuelationes fantasticas allucutiones
aut falsigraphas p̄suasiones imutando vt diximus virtu-
tem fantastica aut imaginariā. Propter ergo m̄ultiplices
modos deceptionū fallaciārū & potētiarū ipsorum ma-
lignorū spiritū dicit scriptura Gen. iij. Sed & serpens
erat callidior. i. sc̄dm aliaz translationē sapiētior cunctis
animantibus terre que creauerat deus: & xp̄s vocat dia-
bolus fortē armatū. Luce. xi. & Job. xli. Non est potestas
sup̄ terrā que cōparet ei. & xvi. q. ij. visis. Diabolus habet
mille nocēdi modos & artes. Et Paulus ad Ephe. vi. Nō
est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinem: sed
aduersus principes & potestates: aduersus mundi recto-
res tenebrarum harum. Et Apocal. xij. Ve terre & mari
quia descendit diabolus ad vos habens iram magnā. i.
potestatem. Secundo decipit etiā per somniorū illusio-
nem. Nam quādoq; operatione demonū alique fan-
tasie dormientibus apparent in quibus aliqua eis reue-
lant: quādoq; quidē quedā vera siue de spiritualibus: sicut
Aug⁹ refert. xvij. de ci. dei. q̄ quidam ph̄s quedā pla-
tonica dogmata cuidā in somnis exposuit qd̄ per opera-
tionē demonū Aug⁹ factum dicit. Siue de corporalibus
presentibus vel futuris precipue hijs cū quibus demo-
nes habent aliqua pacta illicita: quibus quādoq; reuelat
ea quorū ipsi causa sunt quādoq; que dam quorū signa pre-
noscut que tñ hoibus sunt occulta: quādoq; imittunt so-
nia falsa & deceptorā sicut patet p̄ Gregoriū. iij. dialo-
gorū. c. l. vbi dicit: q̄ cū quidā somnia vchemēter attēns

Caput Quintum

deret diabolus ei per somnū longa spacia vite pmisit: cūq; indirecte multas pecunias collegisset ad stipendia longe vite deceptus a demone repente defunctus est in tactas reliquens male partas pecunias. Simile etiā patet in illo de quo in vitis patrū legit: q; cum audiret miracula Moyli cepit eū preferre xp̄o: & de nocte diabolo apparente vidit xp̄m per somnū in choro hominū in vestibus nigris: & Moysen in choro angelorū in vestibus albis: ppter quod somnū ille a fide recessit: sed postea illuminatus intellexit fallaciā & ad xp̄m reuersus est. Tales igitur oēs reuelationes somniorū & responsiones nō appetēde sed execrande & nō credende sunt. Primo quia frequēter falsa reuelant: q; ipse diabolus mendax est: & pater mendacij. Sc̄do quia dato q; aliqui vera reuelent: t̄m̄ semper intendit perditionē hoīm: & ideo pluries vera dicit vt hoies assuefaciat ad h̄ vt ei credat et sic intendit perducere ad aliquid humane salutis nocuum. Hec ex Henrico de Assia super Genesim.

Quarta questiūcula est: qua

re pmittit de^o vt hoies a demonibus insidiant. Ad quā sic respondet q; cum diuina prudentia ordinare mouerit mala in bonum & bonum inferiorū per superiora pcuret: & ipsi angeli sint mediū inter deū & homines: bonum hominū per angelos pcurat: & hoc dupliciter. Directe inquantū homo reducitur ad bonum & retrahitur a malo: & hoc fit p angelos bonos. Alio modo indirecte dum aliquis per ipugnationē a contrario retrahitur a malo & pmouet ad bonum: & hanc pcurationem habent facere mali angeli dati hominibus ad exercitium deo permittente. Hec Tho. in questionibus de demonibus. & in prima pte. q. cxv.

Tertie decadis CCXXXI

Extum caput est de temptatione hominū a demonib⁹. Circa quod sex questiuncule soluentur. quarum quilibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questiūcula est: Si

temptare hoies sit ppter officij demonū. Ad quā primo videt respondendū negatiue. Nam Gen. xxiij. scribit: q; de^o temptauit Abrahā de imolatiōe filij: ergo. Itē mūdus caro & homo temptant deū: hoies atq; se ip̄m: ergo nō est ppter officij demonū temptare. Ad hanc questionē respondet q; temptatiōis duplex ē finis. Pr̄m^o ppterim^o. s. sciētia siue expiētia de aliquo quē temptat. Nā cuiuslibet temptantis inētiō p̄prie est velle scire aliquid de temptato. Est vltior & ali^o finis bonus v̄ malus q; quicquid querit ex p̄cepta sciētia. Bonus quidē cū aliq; temptat aliquid scire de sciētia vel virtute alterius vt eū pmoueat ad dignitates. Malus quā temptat de aliquo scire aliquid vt eus decipiat v̄ subuertat: & hoc p̄prie dicitur quādo cupimus de aliquo aliquid scire vt eū decipiamus v̄ subuertam⁹. Et quia hoc est ppterim^o diaboli qui temptat vt nos decipiat: iō p̄ quādam anthonomasiā diabolus dicitur temptator: sc̄dm illud prime Thessal. iij. Ne forte temptauerit vos is qui temptat. glo. i. diabolus cuius est officij temptare. Quantum vero ad finē bonū vt quis alteri bene faciat sic deus: angelus bonus: & veri amici temptant. Si autē loquimur quantū ad proximum finē temptationis. s. velle scire de alio quo aliquid: hoc est dupliciter: vel vult scire alijs: & sic deus temptare dicitur vt sciat. i. vt faciat alios scire: sicut dicit Deutero. xiiij. Temptat vos dñs deus vester vt palam fiat ytrum diligatis eum. Quo mō temptauit abrahā vt mūdō

Caput Sextum

ostenderet obedientiam ei. Et Thobias & Iob: vt ostenderet eorum patientiam: & Philippum vt ostenderet eius fidei paritatem. Io. vi. Vel temptat vt sciat sibi: & sic quicquid homo temptat deum cupiens quasi incertus experiri dei virtutem: potestatem veritatem: & bonitatem: sicut Iudas Machabeus cum paucis iniens bellum contra Balthidem copijs multis munitum temptavit potestatem diuinam: & occisus est. primi. Machabeorum. ix. Et Henricus imperator temptavit dei sapientiam cum suspecta haberet uxorem virginem & sanctam de adulterio: & coegit eam nudis plantis super ferrum ignitum incedere: & illa innocens illesa euasit vt patet in cronicis. Temptant alij dei clementiam qui petunt sibi peccata dimitti: iniurias alij retinere: & sic temptantes deum maxime peccant cum agant contra virtutem religionis: cuius est de excellentia dei optime & certe sentire. Et sic potest accipi quomodo temptare diuersis diuersimode attribuat: Nam temptat deus vt scire faciat: temptat homo vt cognoscat & promoueat: temptat diabolus vt sciat & decipiat. temptat homo malus vt diaboli cooperator existat: temptant mundus & caro materiam diaboli ministrantes. Quia in temptare proprie est de aliquo experimentum & scientiam accipere ad decipiendum quod propriissimum est diaboli & cooperantiu ei. Idcirco dicitur quod temptare per quandam excellentiam angelis malis conuenit & conperatoribus eorum. Et per hec patet ad dubium solutio. Hec Thopri. par. q. cxliij. & scda scde. q. xviij.

Secunda questiuicula est:

ad quod pertinet temptatio demonum. Ad quam modo dicitur quod temptatio demonum siue calliditas contra hominem circa quicquid laborat. Primo ad corrumpendum fidem salutarem erroribus supstitiōibus scilicet. Secundo ad conseruandum hominem in illis. Tertio ad inducendum viam contrariam virtutibus.

Tertie decadis CXXXII

Quarto ad confirmandum hominem in suis iniquitatibus vt sic finaliter pereat & damnetur. Quinto vt homo patiat egritudinem & afflictiones vt sic irascatur & deum offendat: vt habet in glo. c. potest fieri de pe. di. i. hec Henrici. de Assia super gen.

Tercia questiuicula est: quot

& que sunt temptantes & insidiantes hominibus. Ad quam sic respondet: quod ad perfectam rationem temptatoris tria requiruntur. Primum quod per temptationem dubium aliquod ignorantibus manifestetur. Secundum quod sit intentum hoc ab eo quod temptat. Tertium vt temptator cognitionem huius rei velit accipere quasi ab eo ignotam. Ratione primarum duarum conditionum competit temptare deo sicut patet in Abraham. Nam per imolationem filij manifestabat obedientiam & fides Abraham: & hanc manifestationem deus intendebat. Tertium tamen ibi defuit: quia per temptationem illam non accepit deus cognitionem quam prius non habuit. Alia est temptatio in qua saluat unum predictorum tamen. scilicet manifestatio temptati: & hoc modo dicitur temptare caro: mundus & diabolus: quia in hijs manifeste cognoscitur virtus vel infirmitas eius quod temptat: sicut in bello cognoscitur virtus militis. Vnde in pugnatione ipsius virtutis mentis a quocumque sit dicitur temptatio. Et hec in pugnatione habet fieri dupliciter. Vno modo a principio intrinseco & sic temptat caro. Alio modo a principio extrinseco: & hoc dupliciter. Quia exterius principium vel in pugnat per modum obiecti: & sic est in pugnatione a mundo cuius rebus corda alicuius ad peccandum. Vel illud principium in pugnat per modum agentis trahentis ad peccandum vel persuadendo: terrendo: vel blandiendo: & hoc modo dicitur esse temptatio a diabolo & a membris suis hominibus malis: & sic patet quod diuersimode temptare conuenit deo: carni: mundo: & diabolo: & malis hominibus. hec ex theologis.

Caput Sextum

Quarta questiūcula est. Si

temptari a diabolo & ab alijs dictis tēptatorib⁹ sit appetendū. Ad quā videt primo rīdendū affirmatiue. Nam Iacobi primo dicit Omne gaudiū existimate fratres mei cū in tēptationes varias icideritis. Itē illud in q̄ virtus alicuius manifestatur est appetendum sed tēptationib⁹ manifestatur virtus hominis: & ibi quodāmodo virtus refloret: ergo. Sed i contrariū est xps qui nos docet: oremus a nobis tēptatio amoueat in oratione dñica dicentes. Et ne nos inducas in tēptationē. Item Mat. xxvi. Vigilate & orate vt n̄ itretis in tēptationē. Et. i. Corinth. x. Tēptatio vos nō apprehendat nisi humana. i. venialis: ga sine hac: vita hūana n̄ agit. Ad hoc respondet q̄ cū p se nichil appetat nisi illud qd nō habet rationē boni & finis. cū tēptatio habeat rationē boni & finis pprie: p se appeti nō debet. Quia vero tēptatio ordinabilis est in finē & hoc pōt habere rationē boni. Ordinā aut aliqd ad finē duplici. Vno mō p se: illud. s. qd de se habet ducere in finē: sicut medicina bene cōfecta & subiecto bene disposito applicata scdm se i sanitatē habet ducere p se. Alio mō p accidēs: illud. s. quod de se habet ducere in aliū finē quā in finē illū: in p̄aliam causā concurrentē habet ducere in finē intentum sicut si quis comederet venenū vt moreretur: & inde cōtingat eū sanari. Cum igit tēptatio per se ordinatur ad p̄ditionē hoīs: et ad salutē nō ordinatur nisi p accidens p hoc. s. q̄ vincitur per auxiliū gr̄e diuīe. Ideo simpliciter tēptari nō est appetendū: sed ē appetēdū per accidens. s. temptari & simul cum auxilio diuino vincere. Veruntamen quia propter fragilitatem humanam visistoria est nimis dubia: temptatio securius & melius fit

Tertie Decadis cōxxxiii

gitur q̄ queratur. Ad argumentū dicitur q̄ Iacobus hortabatur ad gaudium de tēptationibus: sed ad patientiam per quā vincuntur tēptationes. Nec patientia relucet nisi p̄supposita victoria. Ad secundum patet responsio in corpore questionis. Hec ex theologis.

Quinta questiūcula est: qua

re demon dñam Euam nō tēptauit interiori suggestione: sed vocali locutione: & quare magis in specie serpentis q̄ ceterorum reptiliū vel aialium. Ad quā sic rīdetur: q̄ cū pmittere deo diabolus hoīem tēptare potuisset interiori suggestione & fantastica persuasione: non permisit tamen nisi vt temptaret persuasione & apparentia exteriori vocalis locutionis vt sic latens tēptationis sue malicie conditionem per linguā proderet & se manifeste & cōuenienter primis parentib⁹ exhiberet. Et in specie serpentis magis q̄ ceterorū reptiliū vel animalium apparere & loqui voluit: ga inter oīa genera serpentium virulentorū: vt dicit Albertus li. xxi. aialium. Serpens est callidior & astutior: dicente etiā scriptura. Sed & serpens erat callidior. i. prudentior ceteris animātib⁹ terre. Addebat etiā ad prudentiā & maliciā serpentis quia vt dicit Aug⁹. xi. sup Gen. Diabolus serpentem illum impleuit: & ei spiritum suum cōmiscuit. Hec ex Henrico de Assia super Genesim.

Sexta questiūcula est. quo

ydiamate demon primos parentes est allocutus & qd fuit primus ydioma & qd erit vltimū in beatīs & dānatis post iudiciū: & quo ydiamate de⁹ in paradiso terrestri cū primis parētib⁹ loq̄ba. Ad quā rīdet q̄ demō voce ydiomatica hebraea exteriori: formata lingua

Caput Septimum

corporis animalis serpentis locutus est primis parentibus. Quod ydioma hebreum primis parentibus deo gratulante primo donauit: & illud angelis bonis & malis quod in statu innocentie locuturi & instructuri erant & homines cum eis familiariter conuersaturi a principio impressit. Quo ydionate Adam nomina animalibus imposuit. Nam constat ut dicit Hieronimus quod omnia nomina que in genesi leguntur a principio usque ad diuisionem linguarum: esse nomina hebraica: & hac lingua etiam deo in paradiso in subiecta creatura ambulans primos parentes allocutus est, & ipsi exteriori lingua ibidem cum deo & diabolo loquebantur: quo uentus etiam beati & damnati post iudicium: quis beati poterunt ad inuicem linguis omnibus loqui: non autem damnati. Dicunt etiam Hieronimus cum Origene quod experientia probatus fuit: infans clausus & a nutrice lege posita: non edocuitur prupisse in primum uerbum ydiomata hebreo. Lehem. id est panem: & yain. id est uinum. Herodorus tamen libro secundo ponit quod infans troyanus mox natus: & clausus a nulloque instructus ex se primis uerbis prupit lingua troyana: artos. id est panem. ynos. id est uinum. Hec Henricus & supra adducti.

Septimum caput est de potentia & conditione ipsorum demonum.

Circa quod quatuor questiuiculae enucleabuntur quarum quaelibet infra suo ordine declarabitur.

Prima questiuicula est. Si demones cognoscunt futura.

Ad quam sic respondetur: quod futurorum triplex est genus. Quedam habent causas determinatas & infallibile ut sunt illa que attenduntur circa motum corporum superiorum in quibus est determinatio & omnis impedimenti remotio: & de talibus est conclusio prima: quod demones cognoscant talia futura in suis

Tertie decadis CCXXXIII

causis cuiusmodi sunt ea que circa motum celi accidunt ut ortus & occasus: eclipses: coniunctiones luminarum: que omnia multo melius cognoscuntur per species causarum innatas quam astronomi per artem. Secundum genus futurorum est que habent causam determinatam: sed tamen fallibile aliquando: ut sunt illa que sunt secundum inferiorem naturam: que ideo habent causas determinatas quia nature intentio mouet determinate ad unum. Ideo uero fallibile quia multiplex potest occurrere impedimentum: ut pote ager seminatus si terra pinguis est & bona dispositio corporum superiorum afferret pingue fructum: Et de talibus est secunda conclusio. Quod demones futura cognoscunt non omnino certitudinaliter: sed cognitione coniecturali: & hoc modo astrologus prestat quedam futura que consequuntur ex motibus celi in istis inferioribus: que tamen impediri possunt propter defectum causarum inferiorum: & talium cognitio tanto magis ad certitudinem accedit: quanto ad unum effectum plures cause concurrentes cognoscuntur: & quanto uirtus cause melius cognoscitur. Unde quia demones subtilissimi sunt: ideo in talibus melius cognoscunt. Tertium genus futurorum est que habent causam indeterminatam & fallibilem sicut dicuntur ea que sunt ad utrumlibet sicut sunt ea que dependunt a uoluntate nostra que indeterminata est: quia potest ad opposita mouere. fallibilis etiam est quia possunt uolenti etiam perficere: occurrere multa. Et de talibus est tertia conclusio: quod demones non cognoscunt talia: sed solus deus. Prima futura possunt diuinare & prenunciare demones certo. Secunda non certitudinaliter. Tertia nullo modo: nisi solus deus: & cui uoluerit deus reuelare: a cuius actus usurpatione: diuini uocantur: qui futuris pronuntiandis intendunt. Quarta conclusio (quasi correlatiua) est: quod licet demones sciant futura primo modo: non est in eis danda fides: II iij

Caput Septimum

cum reuelant: quia intentio eorum est ad fallendum: & si quādo dicunt vera: hoc faciunt vt assuescant homines in alijs ad credendum. Non ergo diuinationibus eorum danda est fides. Hec Tho. & Benauentura & dñs Iohan. Cardinalis super. c. sciendum. xxvi. q. iij. Quod si querat quō sciunt demones quādoq; presentia reuelando quid nūc faciant reges zc. Respondetur quia demones non mouentur localiter ad cognitionem aliquam acquirendā sed bene ad aliquid operandum in loco. Vnde demon sicut non indiget motu ad sciendum: ita nec mora temporis ad motum localem ideo statim potest adesse applicando se & reuelare: sicut aīa nostra etiā statim transit cogitando de gallia in syriam. Tho. pri. par. q. cxiij.

Secunda questiuncula est:

Si demones cognoscant cogitationes hoim. Ad quā priō videt respōdendum affirmatiue. Nam vt dicit a Gregorio in moralib⁹. Intellectus bñōrum resurgentiū intendētes i vniuscuiusq; intellectuū felicitū aliorum simul & cōsciētias eorū penetrabūt. Sed resurgētes erūt siles angelis Mat. xxij. ergo et angeli boni & mali silititer possunt. Rñō dicendū q cogitatio hoīs dupliciter pōt sciri. Vno mō indirecte hoc est i effectu & hoc mō ne dū hoies & angeli boni s; demōes etiā scire pnt cordiuz cogitationes: & tanto subtili⁹ angeli boni & demones quāto effect⁹ huiusmodi fuerint magis occulti. Cognoscit etiā cogitatio interdū nō solū p actū & effectū aliquē exteriorē: puta locutiōes v; opationē: s; etiā p aliq; signa faciei: & mutationē vult⁹. Vel per signa aliq; corporis qd quidē diuersimode mouet scdm diuersitatem affectionū. Nam dī Eccī. xij. Cor hoīs imutat facie eius Et Iuuenalis. li. iij. Depredas animi tormēta latētis in

Tertie Decadis CCXXV

egro (corde deprēdas & gaudia/sumit/vtrūq;. Inde habi tū: facies. Et Ouidius de arte amādi. Sepe tacēs vocē: ver bag vult⁹ hēt & hoc etiā mō hoies cognoscūt cogitationes cordiū: s; angeli boni & mali tanto facili⁹ quāto subtilius imutationes occultas corporales ppendūt. Et medici et aliq; affectiōes cognoscūt p pulsū puta q hō tristat vel amet. Hanc aut cognitionē. d. Bonauē. vocat cōiectura lē: & scdm hāc cognitionē indirectā v; cōiecturales vel in effectu intelligit dictū. Aug. xxij. sup Gen. ad lram: q angeli cognoscūt cogitationes nās nobis etiā inuitis. In libro de diuinatione inqt. Demones hoim dispositiōnes nō solū voce plaras: verū etiā cogitatione cōceptas: cū signa quedā in corpore ex aīo exprimunt tota facilitate p discūt. hec ille. Alio mō possūt cogsci cogitationes directe: put sunt in voluntate: & tunc est cōclusio scda. Quod nec demones nec angeli nec hoies cognoscūt cogitationes: s; solus deus. Probat hoc primo sic. Nam cū angeli & demones ex speciebus inditis & inatis cognoscāt naturaliter. voluntas vero hoīs cū nulla re cōueniat a qua possit elici ei⁹ silitudo: ideo directe nec voluntates nec affectiones voluntatū nec cogitationes put sūt in intellectu possūt ab hoīe vel ab angelis bonis v; malis cognosci: sed a solo deo: cui soli volūtas hoīs subiacet & solus in ea operari potest cū sit ei⁹ principale oblectuz & vltimus finis. Propter hoc dicit Ieremie. xvij. Prauū est cor hominis & inscrutabile: q; cognoscer illud: ego dominus scrutans cor & pbans renes. Et prime Cor. ij. Quis enī scit hominū que sunt hominis nisi spūs hoīs qui in ipso est. Qu: verba sic exponit Ambro⁹. Voluntates & secreta cordis quis hominū scit nisi spūs hominis qui i ipso est. i. nisi animus ipsius & nō alteri⁹. Manifestū est enī cogitationes nostras a nullo sciri nisi ab

Caput Septimum

animo nostro/quē hic spm̄ dicit. Ita & que dei sunt. i. secreta & occulta dei: nemo pōt scire nisi spūs dei qui in ipso est. & est ostensio a minori. Et Aug⁹ li. de ecclesiasticis dogmatibus dicit. Internas cogitationes nostras diabolus nō videre certū est. Facit ad hoc qd̄ dicit dñs Bona uentura: q̄ sicut deus uoluntati rationalis creature dedit dominiū siue arbitriū cui nulla potētia p̄sudet nisi diuina: sic eius potentie cognitiue dedit cōscientie secretū cuius secreta & p̄funda nō penetret nisi diuina sapiētia. Et ideo nulla creatura aut humana aut angelica pōt cōscientie humane scire secreta: nisi p̄ signa vel p̄ cōiecturas vel nisi nouerit dei reuelatione. a ut hoīs deteccionē & denūciatione. Hec Tho. in questionib⁹ de ueritate. & in prima pte. q. lviij. & dñs Bonauētura & dñs Ioh⁹. de tur. cremata. in. c. quodā loco. xxvi. q. iij. Dñs aut̄ Hierueus cū dño Iohāne Scoto dicunt q̄ demones cognoscunt cogitationes nostras quantū ad subiectū obiectū & affectū ad quem inclinant: nō autē quantū ad fines: puta sciūt quid cogitamus sed ignorant ad quē finem: cognoscūt te cogitare feminam: sed ignorant an ad uoluptatē uel ad alium finē. Ad argumētū Gregorij dicendū: q̄ in resurrectione p̄pter claritatē corpis & subtilitatē eorum penetrabitur mens eorum quo ad quantitātē gratie & glorie: non autem quo ad cogitationes cordium: & sic dicitur de angelis bonis & malis nunc vsq; a diem iudicij. Hec ex supra adductis.

Tertia questiuncula est: Si
t demones facere possunt miracula. Ad quā uide⁹ de⁹ primo respōdendū affirmatiue. Nam dicit Aug⁹ li. 83. questionū. Plerūq; artib⁹ magicis & demonū sūt miracula sicut illis que fiūt per seruos dei: ut patet.

Tertie decadis CCXXXVI

ex Valerio maximo li. i. Rubrica de miraculis. Item suscitatio mortuorū miraculū ē. diabolus autē fecit mediāte phitonissa i suscitatiōe Samuel⁹ ut p̄s primi Reg. xxviij: Respondet q̄ si miraculū accipiat p̄prie. put est aliqd̄ arduū insolitū supra facultatē toti⁹ nature create & p̄ter spem admirantis apparēs (ut dicit Aug⁹) Demones sic miracula facere non possunt nec aliqua creatura: nisi solus de⁹. Si autē miraculū accipiat cōmuniter p̄ eo qd̄ excedit facultatē & considerationē humanā: sic demones possunt facere miracula q̄ uerius dicerent̄ mira: inquantū hoīs illa sic facta mirant̄: q̄ eorū facultatē & cognitionē excedūt. Quāuis autē opera demonū que nobis miracula uident̄ ad uerā rationē miraculi nō p̄tingant: sūt tñ qñq; uere res: sicut magi Pharaonis p̄ uirtutē demonū ueros serpentes & ranas fecerūt. & qñ ignis de celo cecidit in familiā Iob & gregibus zc. que fuerunt opa fathane & fantasmata nō fuerūt ut dicit Aug⁹. xx. de ci. dei. Ad primū dicit q̄ illa p̄prie dicunt̄ mira & nō miracula. Ad scdm̄ dñs q̄ phitonissa nō uidit Samuelē s; diabolū in spē & similitudine samuel: quē phitonissa credit Samuelē: et iō suscitatio nō fuit uera: s; fantastica. tho. in pri. pte. q. cx. & lo. de tur. cre. xxvi. q. iij. c. quodā loco.

Quarta questiuncula est: Si

q̄ sicut dicit de mulierib⁹ de nocte equitantibus cū diana. uel cū Herodiade uxore philippi) sit sic in res: an sit illusio demonū. Ad quā uide⁹ primo respōdendū affirmatiue. Nam legit̄ de archiepo Bisūtino quē diabolus vsq; Romā tulit. Sicut dicit de Alberto magno a Colonia Romā a demone ad disputandū adducto. Et de bono āgelo scribit̄ Dañ. i. 4. q̄ tulit Abachuc de iudea in Babilonē in vertice ei⁹ ut portaret prandū. Danieli.

II

Archiep. 1.
Albertus 2.
Abachuc 3.
Tunc Angelo

os. 6. r.

50. 1. affirmat
2. negat

Dañ. 12.

Caput Octauum

So. nega
Respondet q̄ eas dicunt de diana & herodiade falsa
sūt. Prio q̄a diana dea paganorū in mūdo hoc nec in alio
repi: nec herodias est in mūdo: cū qua dicit se egare.
Non. n. p̄mittit a deo q̄ talē lohāne baptistā fecit inter
fic̄ exeat de inferno ad egandū. Itē falsus est q̄ dicit se
egare sup̄ quasdā bestias: q̄d q̄d falsū est: nō enī in tā
breui tpe realiter & corporaliter in iste bestie tāta terrarū spa
cia possent transcurrere & tā silenter ambulare: nec vis
derent comedere. Fit ergo illusione demonū: q̄ cū mentē
cuiuscūq; mulieris p̄ falsā credulitatē subiugauerit/ illis
co transformāt se ī diuersas spēs personarū & similitudines
& mentē quā captiuā tenēt multipliciter in somnis de
ludūt: modo tristitia: modo lera: modo cognitas: modo
cognitas p̄sonas ostēdendo. Et cū solus spūs hoc patit̄ in
fidelis p̄mittit etiā hoc nō solū in aīo s̄ in corpore euenire.
Ad illa ī oppositū dī: q̄ deuenire p̄t corpore & hoies:
sicut p̄s in xp̄o dño a diabolo ī montē excelsum & sup̄ p̄
naculū tēpli portato sic habet Mat. iij. sicut etiā p̄s q̄nq;
de mulierib⁹ arte demonū ad suos amātes v̄ adulteros
deportat. Sed illa facere de diana & herodiade nō p̄t.
nec ē silētiō p̄na negāda. Io. Car. 26. q. 3. c. 8. allegato.

**Octauū caput est de po
tētia & imbecillitate demonū. Circa quod
quinq; questiuncule soluentur: quarum
quelibet infra suo ordine soluetur.**

**Prima questiuncula est. Si
demonēs aliqua arte naturali iuentur vel q̄ repi
ri possit cōbinatiōis verborū caracterū: v̄ virtū
naturaliū rerū: cogi possint ab hoie vt intrēt aliquē locū
puta fialā v̄ lapideā imaginē & ibi fixe p̄maneat & re
spōsa poscētib⁹ donēt. Ad quā prio videt̄ r̄ndendū affir**

Tertie Decadis CCXXXVII

matue. Nam experiētia (mater sciētiarū) didici m⁹: & audi
uim⁹ aliq̄s habuisse & h̄e demones iclufos in fialis: sta
tuis & in idolis tpe n̄ro & idē dicitur: & ab eis dē coercis
tos dedisse respōsa peccatib⁹. Ad hāc questionē r̄ndendo
ponunt̄ sex cōclusiōes. Quarū pria est q̄ ps quesiti nega
tiua ē vera. Probat̄: q̄a si equalis nō p̄ualet eq̄li: m̄to mi
n⁹ p̄t p̄ualere inferiori superiori: v̄ infirmior potēriori. Sed
glibet hō naturaliter ē inferior et infirmior oib⁹ angelis &
demonib⁹: imo ex dicto xp̄i: q̄ minor ē inter angelos
maior ē oī hoie: q̄ nō poterit hō cōpellere v̄ coercere de
monēs ad īgressus & fixe alicubi standū: p̄pter ea dixit
Iob. 41. Non ē sup̄ terrā p̄as que cōpet̄ ei. s. diabolo, Itē
si hō nulla arte aut vi verborū v̄ caracterū aut herbarū
v̄ lapidū cōpellere p̄t aliū hoīem vt aliquē locū deter
minatū innet̄ ibiq; immobiliter stet & maneat donec li
centiet: q̄d magis debere posse fieri: cū hō sit aīal r̄onale
directe subiectū: scdm suā cōpositionē & conditiōnē
naturales corpibus celestib⁹ & elementis & eorū accidē
tib⁹. s. influxib⁹ & īpressionib⁹ alterationibus & trans
mutatiōibus: ergo m̄to min⁹ p̄t homo diabolū cōpel
lere q̄ directe scdm suā cōpositionē nō subijcīt corpori
bus celestib⁹ nec eorū īfluxibus aut accidētib⁹. Scda cō
clusio. Si aliq̄n apud hoies ē vel fuit ars cogēdi demones
seu spūs malos verbis aut caracterib⁹ aut alijs q̄buscūq;
reb⁹: illā nō habuerūt a demonibus. Hec cōclusio p̄bat̄
sic. Quia nō est verisimile q̄ demones sup̄bissimi vellent
hoies docere quō possent in seruitutē hoim redigi & ab
eis captiuari: incarcerari: icludi v̄ expelli p̄ libito hois
q̄n & vbi vellent. Tertia cōclusio. Si demones q̄nq; cōpel
lunt̄ vel coercent̄ ad īgressū v̄ egressū verbis & car
acteribus z hoc fit vel a sūmo deo vel ab angelis bo
nis. Vel etiam forte demones inferiores a superiorib⁹ &

Caput Octauum

potētiōibus demonibus cōpellunt ad hoc. vel ad illud. Vel certe demones quādoq; fingūt ad huiusmodi per homines se compelli: cum tamen sponte & libenter veniāt vt credentes facilius opprimant. Nam vt dicit Aug⁹. Demones ob nichil aliud beneficiū prestāt nisi vt credentes occultius finaliter pdant. **Quarta cōclusio.** Si est aut fuit vnq; apud homines aliqua ars coercendi vel cōpellendi demones exorcismis aut cōbinatione seu adhibitione aliarū quarūcūq; rerū illa erat & est solū ministerialis respectu dei. vel bonorū spiritūū: ita videlicet ex diuino pacto secreto quotiens talis homo dixerit talem exorcismū tali modo & intensiōe: aut cū talib⁹ ceremonijs/coherceant. vel cōpellant spiritus maligni per ipsum deū aut angelos eius potestatiue exorcista solum existente suo modo ministro. **Quinta cōclusio.** In xpiana religione credere esse aliquā artem coercendi demones aut aliquē exorcismū habere efficaciam in expulsiōe seu cohercione illorū/supstitiosum est. Probat: quia nec in ecclesia primitiua. nec in ecclesijs modernis: exorcismus aliquis pprius & determinatus expellendi demones ab obsessis hoibus vel illos cōstringendi: nisi apocryphe inuenit & dubie. Quimo saluator dixit Mat. xvij. Hoc genus. s. demonū nō eijcitur nisi p orationē & ieiuniū. Concedit in quibusdā: & concessus est peculiariter quadā eorū deuotiōe & oratione quas deus exaudiat vt tales p inuocationē noīs dei & sanctorū demones coherceant & expellant. **Sexta cōclusio.** Ars includendi demones i imaginib⁹ vel fialis (de qua locutus est Hermes) non est pprie ars: sed quedā constitutio seu decretū. aut pactū tacitū vel expressum inter hoies pditos & demones diuini honoris cupidissimos: videlicet q si homo fidem firmam habuerit q sint veri dii diuino honore

Tertiē decadis CCXXXVIII

colendi potentes hoibus pdesse & obesse. & cū tali fide homo fecerit aliquā imaginē hoīs vel cuiuscūq; aialis & consecrauerit ipsam talib⁹ verbis: caracteribus. seu figuris suffumigationib⁹ aliqbus & vnctionib⁹ zc. tunc absq; dubio aliq; spiritūū tali cōsecratiōe cōpleta intra bit illam imaginē: & ex ea responsa dabit deceptis hoīb⁹ consulentib⁹ ipsum. & hanc institutionē decretum demones quibusdā pditis hominib⁹ per inspirationē vel aliter quomodocūq; patefecerunt: ita q; crederent hoies se talem artem inuenisse: & sic isti tales: lege dei dimissa credentes & seruantes leges illas demonū: iusto iudicio derelicti sunt: & derelinquunt & fiunt serui diaboli: q vt ip sos in suo seruitio teneat & alios per ipsos alliciat) operatur sepissime ad vota talī seruorum suorū quod cūq; voluerint. Propterea bene dicebat Aug⁹. xxi. de ci. dei. c. vi. **Demones vt alliciantur ab hominibus ad inhabitandum alicubi prius eos astutissima calliditate seducunt: vel inspīrando eorū cordibus virus occultum: vt etiam fallacibus amicitijs apparendo eorūq; paucos discipulos suos faciunt plurimorum doctores. Neq; enī potuit primum nisi illis docentibus disci: quod quisq; demonum appetat: quidue exhorreat. aut quo numine inuenitur vel cogatur. hęc ille. & concludit dñs Henricus. Non ergo eum nigromantice vel magice compellis aut in vinculis eum vt putas xenes. Sed hoc certum habet ipse simulat se captum vt te capiat. Se vinctum vt te vincat. Se tuo imperio subditum vt te sibi subdat: a te inclusum vt tibi finaliter condudat: fingit se tua arte vel lapidi vel imagini alligatum vt te funibus peccatorum ligatum ad infernum perducatur. & per hec patet responsio ad primum argumentum. Hęc Henricus de Assia super Genesim.**

Aug⁹ 21. de. ci. c. 6.

Aug⁹ homin.

Henricus de Assia p. 2. g. n.

Caput Octauum

Secunda questiuuncula est:

Si demones pnt expelli a corpibus obsessis virtute melodie aut lapidis vel herbarum Ad qua virtute melodie aut lapidis vel herbarum Ad qua virtute melodie aut lapidis vel herbarum
det primo rñdendū affirmatiue. Nam primi Reg. xvi. dicit: q̄ cū Dauid psalteriū arriperet & corā Saul Psal- leret: cessabat diabolus ab ei⁹ vexatione. Itey in musica Guidonis dī q̄ sūt quidā demones qui melodiā substi- nere nō pnt. Itē Iosephus libro de bello iudaico dicit: q̄ in exercitu Titi cū obsideret ierusalē erat quidā qui per lapidē anuli demones expellebat a corpibus obsessis. Itē Tobie. vi. dixit angelus Raphael de iecore piscis posito sup carbonēs: fumus ei⁹ fugat omne genus demoniorū siue a viro siue a muliere. Et Salomonē dicitur fecisse ex- orcismos herbarū ad demones expellendos. Ad hanc questionē rñdendo ponuntur tres cōclusiones iuxta deter- minata p̄ mḡm Nicolaū de lyra sup primū librum. Re. xvi. c. Prima cōclusio ē. Nec melodia nec herba nec cuiuscūq; lapidis virtus aut rei sensibilibus substantia: pōt naturali virtute in demonē aliqd agere p̄ qd possit ad aliqd cōpelli: nec p̄ cōsequēs a corporib⁹ obsessis expelli aut ab ei⁹ vexatiōe excludere. Hec cōclusio pbatur sic. Nullus spūs sepatus pōt naturaliter pati a corpe. Patet q̄ agēs pstantius ē passio: vt dicit Aug⁹. & phūs in de aīa. S; demon est spūs sepatus: ergo sequitur q̄ nulla res sensibilis aut virtus corpalis directe v̄l indirecte pōt in demonib⁹ ergo nec cōpelli ad aliqd. Hanc cōclusionē etiā ponit mḡm Henricus de Gandauo in qlibetis q̄ ita dicit. Non ē aliqua vis in lapidib⁹ aut herbis que demonē cogere possit v̄l fugare v̄l mō: licet fingere possit demō se cogi p̄ herbas aut lapides aut carmina: hoc autē nullū horum facere posset nisi de⁹ supernaturaliter eis huiusmodi virtu-

Tertie decadis CCXXXIX

tem indidisset: quēadmodū indidit eā sacramētis & ver- bis sacramentalib⁹. Scda cōclusio. Virtus diuina pōt ime- diate v̄l mediate. puta mediātib⁹ angelis bonis aut sanc- ctis v̄l bonis viris agere in demones & eos cōpelli ad aliqd agendū. Patet cōclusio. Cum diuina virtus sit su- prior eis cui subiecta est ois potestas alia: pōt in eos ime- diate v̄l mediātib⁹ bonis angelis aut sanctis v̄l bonis viris. Vnde discipuli. lxxij. reuertebant cū gaudio ad xpm dicētes. Dñe etiā demonia subiiciunt nobis in noie tuo. Luce. x. Tertia cōclusio. Melodia v̄l aliqua res sensibi- lis pōt vexatiōem mitigare. ita q̄ p̄ illa sensibilia a demo- nib⁹ afflicti leuius ferant. Hoc tñ nō agēdo in demones sed inuexatā a demone. Probat: q̄ ois causa limitate vir- tutis pōt inducere effectū intensiorē & minus intensū in magis & minus disposita materia: nā actiones fiunt in patiente disposito. ij. de aīa. Demon vero est limita te virtutis: ergo intensiorē v̄l minus intensas inquietatio- nem facit in hoīe scdm diuersitatē dispositōrū ad illam vexatiōem siue ad illud ad quod intendit de mū vexando inducere q̄ in hoīe cōtrarie dispositōis: vt pote si aliqs est dispositus ad passiōem melancolicā q̄ in illum hoīem qui habet cōtrariā dispositiōem. & hoc quia demones nō possunt materiā corporalē scdm suā volūtatē transf- mutare: sed hoc faciūt mediātib⁹ actiuis & passiuīs cor- poralibus: in suis enī actiōib⁹ demones hoīes affligē- do aliqñ considerāt dispositiōem materie corpalis. Vnde dicuntur aliqui lunatici. Mat. iij. & xvij. qui scdm variam dispositiōem lune affligunt a demonibus ex di- uina pmissiōe. Luna autē hēt de minū sup humido: & p̄ cōsequēs sup cerebrū qd quidē est magis actū suscipere actionem demonis vno tempore q̄ alio secundū variū motum lune. Similiter & herbe vel melodie vel alie res

Caput Octauum

sensibiles multū possunt dispositiones corporū imutare: & ex cōsequenti motus sensibilitatis. Patet de herbis quarū quedā inclināt hoies ad tristitiā: quedam ad gau diū. de armonia etiā p̄t̄. iij. politicorū. vbi vult phūs q̄ diuerse armonie puocant diuersas passiones in hoīe. Et Boeti⁹ dicit in musica: q̄ musica valet ad curandū infir mitates aliq̄s vel alleuiandū: & ita p̄t̄ q̄ herbe vel armo nie q̄q̄ possunt causare in hoīe aliquā dispositionē cō trariā illi vexationi qua demon conat̄ hoīem vexare: & p̄ cōsequens p̄t̄ q̄ p̄ tales res sensibiles causari pōt dispo sitio in corpore humano p̄ quā minus subdactiōni des monū: & sic afflictio ab eo causata diminiuit & alleuiat. Item illud q̄d minuit p̄ceptionē afflictionis diminiuit etiā & alleuiat afflictionē. Melodiā aut̄ minuit p̄ceptio nem afflictionis cū attrahat ad se mentis intentionē & sic alleuiare pōt afflictionē in hoīe a demone causata. Demonē vero affligentē non pōt expellere vt dicit̄ est. Ad primū argumentū dicitur q̄ Saul p̄ melodiā virtu te naturali leuius poterat ferre vexationē diaboli: sed p̄ eā demon nō recedebat s̄ magis virtute diuina imediate vel mediantib⁹ angelis sanctis ex merito Dauid q̄ lau des diuinas in cyrahra canebat p̄ salute Saulis. Sifē has betur: iij. Reg. iij. de heliseo. Ad sc̄dm dicitur q̄ demones recedunt ad melodiā: aut p̄pter sanctitatē pulsantis: vt dicit̄ est de Dauid: aut p̄pter maliciā eius vt pote si fiat ad hoc vt p̄ hoc reuerentia deo debita demonibus tri buatur cuiusmodi sunt demones cupidi: & sic recedūt nō coacti sed voluntarie: vt tales hoies in errore teneāt & in sua seruitute: q̄d maxime desiderāt. Ad tertiu sicut dicit̄ q̄ ille in exercitu Titi expellebat demones arte ma gica: i. p̄ pacta cū demonibus inita tacita vel expressa q̄ bus fingūt se expelli vt hoies in errore teneant. Fumus

Tertie decadis CCXL

etiā iecoris piscis nō expulit demonē: sed meritū oratio nis Tobie q̄d p̄ fumi odorē designabat: & virtute sancti angeli. Raphaelis. Et Salomō si fecit exorcismos tem pore quo habebat sp̄m dei: sic virtute diuina demones repellebant. Si vero tpe idolatrie sue fecit: repellabant eis demones arte magica vt dicit̄ est. Hec Io. de tur. cre. de pe. di. i. c. voluissent. §. deniq̄ vt perspicue.

Tertia questiuncula est: Si

fascinatio infantū & puerorū a fortilegis veulīs sit op⁹ naturale vel diabolicū. Ad quā sic m̄dē q̄ Auicēna posuit causas fascinatiōis fore fortē imagina tionē aīe. Nam sicut ambulās sup̄ trabē in alto positam cadit de facili: q̄a imaginat̄ casus ex timore: & ad apprehensionē solā aīe calefcit corpus vt p̄t̄ in cōcupiscētib⁹ & iratis: v̄ etiā infrigidat̄ in timētib⁹: & q̄q̄ etiā imutatur ex forti apphensione ad aliquā egritudinē puta febrē v̄ leprā: ita etiā aīa vetule vehemēter affecta in mali uolentiā: hēt ipressionē nocumētū in aliquē maxie puerū q̄ p̄pter corpis teneritudinē est maxie susceptibilis ipressionū. Et ex hoc sequebat̄ sc̄dm Auicēnā: q̄ materia corpalis obediret substātie sp̄iali ad nutū. Sed cū sup̄ dicit̄ sit q̄ materia corpalis solus ad motū localē sp̄ialē substātie obediat: ad nutū aut̄ soli deo. Ideo melius dicē dus ē q̄ fascinatio puerorū sit ex forti imaginatiōe aīe vetule imutatis sp̄s corpis cōiuncti: q̄ q̄dem imutatio sp̄irituū maxime sit in oculis ad q̄s subtiliores sp̄s pueniūt. Oculi aut̄ inficiūt aerē cōtinuū v̄sq̄ ad determinatū spaciū p̄ quē modū specula si fuerint noua & pura cōtrahūt quandā ipuritatē ex aspectu mulieris mēstruate vt dicit̄ Aristo. in li. de sōno & vigilia. Sic ergo cū aīa vetule fuerit cōmota yehemēter ad mali uolentiā efficitur

si dñm modū pdictus aspectus ei⁹ venenosus & noxius maxime pueris q̄ habent corp⁹ tenerū & receptiuus impressionis de facili. Possibile est etiā q̄ ad hoc dei permissione coporet malignitas demonū cum quibus veule sortilege aliquod sedus habent. hec Tho. iij. contra gen. c. iij. & pri. pre. q. cxvij. ar. iij. ad secundū argumētum.

Quarta questiuicula est: Ap

q̄ paritiones & mirabiles factiones apparētes q̄n q̄ circa corpora defunctorū: vt puta/conservatio corporū post mortē ab incineratione: & augmentū vnguiū: barbe: pilorū in mortuis: aut emanatio sanguinis de corpore occisi ad p̄sentia occisoris q̄bus sunt tribuende: diuino miraculo: an nature v̄l demoni. Ad quā respondens Aug⁹. xxi. de ci. dei. dicit q̄ apparitiones & factiones mirabilius generalit̄ reduci debēt ad quatuor. scilicet ad deum: ad angelos: ad demones: ad homines sc̄tos: v̄l ad eorū spirit⁹. fieri etiā q̄nq̄ possunt p̄ hoies demoniacos vt per magos: & q̄nq̄ etiā fallaci subtilitate humana. Dñs aut̄ Henric⁹ de alia ad hanc questiuiculā respondit sic. De singulis miris & in solitis veras reddere causas difficilimum est. Nam si felix dictus ē iuxta poetā: qui eorum que naturaliter apparent: causas cognoscere potuit: felicissim⁹ dici certe poterit q̄ eorum q̄ sup̄ naturā apparēt et apparuerunt causas efficiētes & finales discernere nouit. Possunt. n. inq̄t idē: mira & in solita/circa corpora mortuorū: subtilitate demonū & peruersorū hominū astucia pcurari. Sic. b. Aug⁹ in. xiiij. de ci. dei. narrat de quodā q̄ q̄n voluit se fecit per omnia sifimus mortuo: q̄nq̄ sifimura ceco ydropico vel claudo. Et q̄nq̄ etiam quedāz mira circa mortuorū corpora ad naturalē causas reducibilia sunt. sicut ad illud de conservatiōe

corporū a putrefactione post mortē respondent aliq̄d ceteris: q̄ virtus loci vel virt⁹ vnguenti aut rei alicui⁹ corpori impositē p̄t esse causa p̄seruatiōis corporū ab incineratione. & q̄ vngues crescant barba & pili in mortuo causa p̄t esse naturalis. scilicet cōplexio moriētis: in materia cui⁹ p̄t post mortē induci aliqua forma imperfecta de genere vegetatiue viuentiū. Aliq̄ aut̄ q̄ corpus mortui iputrefactū maneat attribuūt diuino miraculo. Nā deus conservat q̄nq̄ corpora sanctorū iputrebilia in testamētū singularis sanctitatis & innocētie & integritatis mētis & corporis eorū: vt sic remaneant corpora eorū remota a putrefactione & incineratione & vermium cōminatione siue corrosione sicut dū viuerēt integra fuerūt a carnis corruptione: sicut de eo ps de q̄ scriptū est: Non dabis sc̄m tuū videre corruptionē. Aliq̄n aliquorū etiā corpora p̄seruant a deo incorrupta eo q̄ tales mortui sūt in excōicatiōe. Nam vt q̄dam ferūt excōicatorū corpora nō putrescūt: & ponūt exemplū Karoli regis Vngarie ante plures annos interfecti: & ab Urbano sexto excōicati: q̄ dicit̄ iō adhuc integrū remanere: vt. s. sit argumētus aliq̄le q̄ ille fuerit verus papa q̄ ipsus excōicauit: Aliq̄n etiā malorū corpora subtilitate demonū conservant incorrupta indeceptionē vt credat̄ hoc merito vitaliū/accidere: & sic appbent̄ mala que fecerūt p̄ bonis & sic inducat̄ vulgus credulū ad inuocationē ip̄orū: sicut de quibusdā mortuis malis visus ē q̄ diabolo operāte ad inuocationē ip̄orū vel ad tactū corporū suorū ceci fuerunt illuminati: claudi ambulauerūt: surdi audierūt & infirmi de varijs languorib⁹ liberati sunt: quinimo & mortui resuscitati sūt. Nam vt dictus ē hec & similia realiter diuino miraculo & sophisticē fieri & pcurari p̄nt Verūm oīa corpora q̄buscūq̄ de causis ab incineratiōe

Caput Octauum

preseruata ante resurrectionē finale in cinerē resoluē-
tur: vt impleat vniuersal dei snia: Ade & toti ei⁹ posterita-
ti inflicta: que dicit. In sudore vultus tui vesceris pane
tuo & in puluerem reuerteris. Gen. iij. Ad illud autē de
effusione cruoris ad p̄sentiam occisoris de quo scribit
phūs li. de cōmixtione elementorū: licet supstitiose aliq
dicant q̄ hoc fiat per deceptionē introduciā ab hoīe
vel demone: tñ si ita sit semper vel vt in pluribus magis
videt esse diuino miraculo ascribendū in horrorē & dete-
stationē pcti q̄ rō aliq̄ aliūde querēda: vt p̄t Gen. iij. de
sanguie Abel corā deo saturiēte & bulliēte in vindictas
homicide. Hec ex dño Henrico de Assia sup Genesim.

Quinta questiūcula e: Cum

q̄ miraculū apparitiones fieri possint ex causis
bonis & malis: vt nūc supra dictum est: querit
vnde sumenda sit discretio harū ab illis. Ad quā respon-
det Aug⁹ xxi. de ci. dei dicens: q̄ miracula que fiunt a
deo siue meritis sanctorū siue per hoīes adhuc in corpore
constitutos siue p̄ angelos siue alijs modis/oino a mor-
talibus incōprehensibile est. Ideo in talibus quandoq̄
tam difficilis est discretio q̄ haberi nō pōt satis ex consi-
deratione circūstantiarum loci: t̄p̄is oportunitatis mo-
dorum faciendi qualitate factorum & finis. Vbi ex hoc
supponitur q̄ mira & insolita que tribus primis fiunt
causis circa mortuos vel alias ad dei honorē & hoīm sa-
lutē tendūt. Cetera vero que fiunt tribus causis vltimis
p̄ditionē inducūt hīs qui talibus sine p̄uida discretio-
ne spirituum attendunt. Vnde Aug⁹ li. vbi supra. c. x.
dicit. Miracula faciunt demones vt credantur dij. San-
cti autem angeli & homines ea faciunt vt laudetur de⁹.
Hec ex domino Henrico de Assia sup Gen.

Tertie decadis CCXLII

Quintū caput est de diuī-

natione: cōmeritio & inuocatione demonū.
Circa quod sexdecim questiuncule soluē-
tur: quarū q̄libet infra suo ordine scrutabit.

Prima questiuncula est. Si

q̄s possit vaticinari futura p̄ inuocationē demo-
num absq̄ pctō. Rōdet q̄ futura tribus modis
vaticinari p̄nt & cognosci. Vno mō naturaliter ex cau-
sis suis determinatis & certis vel ex causis vt in plurib⁹
& frequēter agentib⁹: & talium nō est diuīatio s; p̄cogni-
tio. Vnde ortus sol̄ cras v̄l cū medicus p̄dicat futurā sa-
nitatē: & astronom⁹ futurā eclipsim vel pluuiā: vaticina-
tio nō est: s; p̄cognitio ex necessarijs causis vt frequēter
agentibus. Sc̄do mō futura p̄nt cognosci dei reuelatiōe
& hoc etiā mō futurorū p̄cognitio nō est diuīatio. Vn-
de si q̄s futura cōtingētia deo reuelate p̄nūciat: ipse tūc
nō diuīnat. i. q̄d diuīnū est nō facit: s; magis q̄d diuīnū
est suscipit. Tertio mō p̄nt cognosci futura demonis in-
dicatione: & respectu horū est diuīatio. Nam vt dicit
Aug⁹ in li. de doctrina xp̄iana/ diuīatio est vsurpatio
p̄cognoscēdi futura ex q̄daz pestifera societate/hoīm &
demonū: & hoc tertio mō vti diuīatiōe illicitū ē & sem-
per pctm̄ mortale. Q̄d p̄bat̄ auctoritatibus & rōnib⁹.
Pr̄io auctoritate Deutero. xvij. dicēte. Non sit q̄ phito-
nes cōsulat nec diuīos. Phitones autē a phiton appolline
dicti sunt q̄ dicebat̄ esse auctor diuīnadi vt dicit Isidor⁹
Propterea. xxvi. q. v. c. q̄ diuīatiōes d̄. Qui diuīatiōes
expetunt sub regula q̄nquēnij iaceāt sc̄dm gradus p̄nie
diffinitos. Sc̄do p̄bat̄ idē q̄tuor rōnibus. Primo rōe mo-
dific. Ille q̄ vsurpat mō idēbito q̄d dei ē: deo n̄ reuelate
mortalit̄ peccat. s; diuīni h̄ faciūt: diuītate se plēos simu-
lātes: s; astutia q̄daz fraudulētie hoīb⁹ futura cōiectātes:

Caput Nonum

ergo. Scđo rōne auxiliij sic. Si quis assumit auxiliū demonū ad aliqd cognoscēdū vel faciendū grauiter peccat: s; ois diuinatione ex opatione demonū puenit: v; quia exp; se demones iuocant ad futura manifestāda: vel quia demones se ingerūt: vanis iquisitionibus futurorū vt mētes hoīm iplīcēt vanitate: ergo. Tertio rōne pacti sic. Si q; vt i; pacto tacito vel expresso cū demonibus grauiter. i. mortaliter peccat. Sed diuinatione est huiusmodi: quia diuinatores vel offerūt sacrificiū demoni v; assumunt auxiliū demonū: ergo. Qđ si arguat cōtra sic. Non ē illiēt nū neq; mortale qđ xp̄s egit & fecit. Sed ip̄e interrogauit demone qđ sibi nomē eēt: q; rōdit Legio: & multi sum; vt h; Mar. v. & Lu. viij. ergo licite quisq; pōt cōsulare demones. Ad hoc rōdet Tho. scđa. ij. q. xciv. ar. i. dicens: q; aliud est q̄rere aliquid a demone: & aliud ē iuocare demonē. Primū enī. i. q̄rere aliquid a demone sponte occurrēte qñq; licet ppter vtilitatē ppiā vel aliorū maxime quādo virtute diuina pōt cōpelli ad dicendū vera: sicut p; de xp̄o vbi sup; & in beato Martino & alijs sc̄tis. Secundum vero. i. iuocare demonē ad cognitionē occultorū: a cōrendā ab ipso/nūq; licet. vnde nūq; licet ppter alī quā corpale vel ipales vilitatē/puta iuentionē rerū pdita rū quas diabolus scit & nouit quis inuenit/ ab eodē ex q̄rere: vel ei; auxiliū in huiusmodi vti. Cui; rō est: qđ nul la vtilitas ipalis pōt cōpari detrimento spiritalis salutis qđ iminet ex iquisitione occultorū per iuocationē demonum. hec Tho. vbi sup; & Ioh. de tur. cre. 26. q. v. c. Nec mirū. & Ranerius titulo de diuinatione.

Secunda questiuicula est.

¶ Quot sūt genera & spēs diuinationū qb; iuocatur demones. Ad quā rōdet: q; triplex ē gen; v; modus diuinationis i generali. Primū gen; qđ fit p; expre:

Tertie decadis CCXLIII

lay v; manifesta iuocationē demonū. Scđm est qđ fit absq; exp; iuocationē demonū p solā cōsiderationē dispositionis vel motus alicui; rei. Tertiu est absq; exp; iuocatione demonū p ppiā opationē. i. dū aliqd facim; vt nobis aliqd occultū reuelēt & manifestēt. Primū gen; diuinationis p; tinet a necromāticos qđ gen; sub se continet gnc; spēs siue modos. P; spēs vocat p; tigiū q; opatione demonū fantasia & ocl; hoīm ludificanēt & illudunt vt nō videāt qđ verū est: s; credāt qđ nō est verū: vt factus fuit in muliere q; ab oibus videbatur e;: & a factio Machario videbat femina/ p; tigio virtute ei; sc̄tatis soluto/vt sup; dictū est. Scđa spēs vocat diuinatione p; sōnia puta cō in vigilia exp; ad hoc demones iuocant & cū eis in vigilia exp; v; manifesta pacta habēt et sic in sōnis postea ex reuelatiōe demonū causat in hoībus p; cognitio aliq; rum futurorū euentuū. Tertia spēs vocat necromātia: q; qbusdā p; catiōib; adhibito sanguie vident; resuscitati mortui & diuare & ad interrogata rōdere. et d; necromātia a necros grece: latine mortu; & mātia. i. diuinatione vt p; in illis q; diuināt cū liguis asini mortui. Quarta spēs vocat diuinatione p; phitonē. i. ventri loquū: v; phiton illā. i. ventri loquā q; futura p; nūcianēt p; hoīes viuos sic in arreptiōis p; & i. Reg. xxviij. de Samuele. Quinta spēs fit p; aliq; figuras v; signa q; in reb; inaiatis apparēt q; figure vel signa si apparēt in aliq; corpore terrestri puta i terra: in aq;: in igne: vel in ferro: aut lapide polito. Si in terra d; geomātia. a geos grece: latine terra: & mātia qđ est diuinatione vt p; in illis q; faciunt diuinationes cū liguis mēbris hoīm suspenforū. Si in aere d; aeromātia vt patet in illis q; annotāt bestias vt nō comedant a lupis. v; qñ ex magno vento diuināt p; dimentuū. Si aut in aqua vocatur ydromātia. ab ydor

Caput Nonum

grece: latine aqua: & materia quod est diuiniatio: ut patet in illis quod diuinantur furta cum fiala vitrea aqua plena vel cum urinali. Si autem in igne vocatur per yromantia. a per grece: latine ignis: & materia: ut patet in illis quod diuinantur per lignum viride scintillans in igne. vel in illis quod noscuntur prestare ignem vicinis aliquibus diebus ebdomade. mensis vel anni. Si autem in visceribus aut fibris vel in testinibus animalium imolatorum in aris demonum: vocatur auruspicius: & exercetes talia vocantur auruspices vel arioli. Si autem pituita mulierum fiant aliquam ligature in damnum alicuius vel commodum ut in crista galli: & rana vel imagine cere vocatur maleficius. Secunda generatio diuinationis continet duas species vel modos. Prima species est per solam considerationem dispositionis situs: & motus siderum. & hic modus pertinet ad astrologos quod si utantur consideratione astrorum ad precognoscendum futura et naturalium conditiones ex celestibus corporibus naturaliter diuiniatio eorum non erit illicita nec superstitiosa. Si vero utantur consideratione astrorum ad precognoscendum futuros casuales vel fortuitos euentus: aut etiam ad cognoscendum per certitudinem opera hominum: quod ex vana & falsa opinione procedit: erit diuiniatio eorum sic illicita: quia tunc operatio demonis se ingerit: & imiscet ut mentes hominum implicet vanitati & falsitati ut dicitur Thoma. ij. q. 95. ar. iij. Secundus modus vel species diuinationis est per considerationem motus vel vocis animalium vel quorundam animalium siue per sternutationes hominum & talis vocatur augurium: quod dicitur a garritu animalium sicut augurium ab inspectione animalium: quod uocum primum pertinet ad aures secundum ad oculos. Auspicius fuit in Romulo & Remo quorum alter Romulus conditor civitatis romane vocauit nomine suo eo quod victor ipse duodecim. Remus sex vultures viderat: Garrus vero fuit in vetula quam primo die matrem audire quod greges cantarent mane cuculum: credidit se inuenire pulchrum ducturam in virum. Tertium generatio diuinationis est quod fit ex consideratione eorum que eueniunt ex quibusdam que ab hominibus seriose

Tertie decadis CCXLV

sunt ad aliquid occultum ingredi dum facimus aliquid ut nobis aliquid occultum manifestet. & hoc generatio vocatur diuiniatio per sortes: & continet sub se tres species. Prima species vocatur ciromantia. id est diuiniatio manuum. Nam ex liniamentis manuum consideratis fit diuiniatio de occultis futuris. Secunda species vocatur spatulamantia: ex quibusdam figuris in spatulis alicuius animalis apparentibus. Tertia species vocatur geomantia que fit ad aliquid occultum ingredi dum per tractionem punctorum vel per considerationem figurarum que veniunt ex plumbo liquifacito in aqua picto seu ex quibusdam cedula scriptis vel non scriptis in occulto repositis dum considerantur quas cedulam accipiat: vel etiam ex taxillis pictis de quibus plura puncta picantur. vel etiam dum considerat quid apientis libri occurrat que omnia fortium nomina habent & superstitiosa sunt & illicita: quia consortio demonum exercent. ex Thoma. ubi supra. & ex Ranerio de pilis ordinis predicatorum. & vide. c. igitur. xxvi. q. iij.

Tertia questiuicula est: Si sit

licitum uti rebus naturalibus ad sanitatem corporis accipere. Rndetur quod si res naturales adhibeantur ad alios quos effectus ad quos putantur virtutem naturalem habere non est superstitiosus neque illicitus. Si vero adiungantur quedam alia puta signa aliqua vel characteres vel nomina vel quedam alie obseruationes que manifestum est naturale efficaciam non habere. erit superstitiosum & illicitum. Thoma. ubi supra. arti. ij.

Quarta questiuicula est: Si

figure vel signa vel characteres ponantur rebus naturalibus adhiberi ad effectum alios inducendos. Rndetur negative. Cuius ratio est: quia cum tales characteres: figure vel signa ad nichil naturaliter operentur eo quod figura non est alicuius naturalis actionis principium: tales figure vel imagines ex operatione demonum effectus habent unde semper est

Caput Nonum

illicitū eas facere. q̄a in talibus habentur pacta expressa vel tacita cū demonibus: iō. xxvi. q. ij. c. illos. huiusmodi reprobantur. & Tho. vbi supra. in sol. ij. argumenti.

Vntra questiūcula est. An

q̄ ad p̄cognoscenda aliq̄ futura fortuna v̄l infortunia/sicut infirmitates vel sanitates vel huiusmodi (vt medici faciūt) sit licitū aliqua signa obseruare? Respondet q̄ si quis p̄fagiū futurorū consideret ex causa que per signa expressa apparēt nō erit illicitū: vt verbi gratia: sicut si seruus timeat flagella vidēs iram dñi. & si militer etiā esse posset si quis timeret nocementū alicui puero: ex oculo fasciante. A simili/cause infirmitatus ex quibusdam signis cognoscuntur. Et ideo medici talia signa licita seruāt ex q̄bus de sanitate v̄l infirmitate morte vel vita p̄nt licite iudicare. Tho. ij. q. si. arti. iij.

Extra questiūcula ē. Si ob

seruare t̄pa ad aliqd faciendū sit licitū? R̄ndet per duos doctores. Prim⁹ est dñs Pet⁹ de tarā. postea papa Innocēti⁹ q̄ntus. 4. scripto sniaz. di. 33. arti. 4. dicens: q̄ obseruātia tēporū est triplex. Quedā est supstitiōis vel impietatis vt in illis q̄ obseruāt tēpus eorū q̄ sub sunt libero arbitrio & inchoāt actiōes sub tali signo celi & huiusmodi rephēdunt ysaie. 47. Stent & saluet te aures celi q̄ cōtemplabant sydera et supputabāt menses. Quedā ē sagacitatis & p̄uisiōis i illis q̄ obseruāt q̄litate t̄pis ad rerū habundantiā cōsequēdā & idigentiā excludēdā. & hoc nec rephēdit nec laudat. Eccl. 33. Quare dies diē supat et iterū lux lucē & an⁹ anū a sole. Quedā obseruātia t̄porum ē pietatis & deuotiōis i bonis xp̄ianis qui festa obseruāt in q̄bus iudicāt magis esse vacandū deo q̄ in alijs dieb⁹ p̄pter beneficia sp̄aliter die illo v̄l festo ex

Tertie decadis CCXVI

hibita. Ap̄ls ad Ro. xiiij. Ali⁹ iudicat diē inter diē. Scdus doctor est dñs Alexan. de Ales. ij. par. sūme. q. liij. ar. vi. dicens: q̄ quedaz occurrūt cursu naturali & quedaz cursu voluntario. Primo ergo obseruare tēpus ad faciendum aliqd quod causat ex naturali cōplexione elementorū & t̄pis nō est p̄c̄m. vnde & medici circa egritudines sanandas: & circa medicinas dandas cōsiderant mot⁹ corporū superiorū: quod qui nō faciunt/aut motus celestium ignorant corporū arcum tarij nō medici cēsendi sūt obseruare vero tēpus in hīs q̄ libero arbitrio subdunt est p̄c̄m. Vnde sup illo verbo ap̄li ad gala. iij. Dies obseruatis & menses & t̄pa & annos. glo. inculpat eos qui cōstellationes sequunt dicētes. Agam hoc mense cōmeritiū: quia illa stella agit mensem. Non plantabo hoc anno vineam q̄a bifexius est. Hec ex adductis.

Optia questiūcula ē. An

i inuestigare de reb⁹ surtīm subtractis p̄ inspectionē astrolabij & per iudiciū astiorū sit p̄c̄m. Respondet q̄ inuestigare quedaz q̄ p̄prie sequuntur immutatiōē astiorū: vt puta de calore & frigore imbri & siccitate nō est p̄c̄m. Iudicare vero de hīs que subsunt libero arbitrio que nō sunt subiecta legi astiorū ē graue p̄c̄m q̄a in talibus interuenit inuocatio demonum. Hec Alexan. ij. par. sūme. q. liij. arti. vi. q. iij.

Crava questiūcula ē. An

o sit licitū in collectionib⁹ herbarū vel p̄ quauis infirmitate dicere aliqua carmina vel aliquas scripturas super hoies vel aīalia ponere/preter symbolū & orationē dñicam. Respondet q̄ nō licet super hoies vel aīalia aliqua ponere preter symbolum & orationē dñicam. Si vero aliqua supstitiosa addant graue p̄c̄m est. Vnde in decretis dicitur. xxvi. questi. v. Non liceat

Caput Nonum

sūt regimini nō iudicare. Occisa vero et incognita illi sūt
reliquēda q̄ solus nouit corda filiorū hoīm et eisdē cōtib⁹
videt eē phibitū iudiciū duellorū: vt dicit̄ tho. 2. 2. q. 95. ar. 8.

Triadecima q̄stiuicula ē: Si

p̄ acq̄sitiōe scientiarū licitū sit vti obseruātijs
artis notorie. Respōdet q̄ quatuor sūt vie pueniēdi
apparēter vel existēter ad singulariū scientiarū excessū.
Quarū prima est p̄ illuminatiōez diuinā. Luce. xxi. Ego
enī dabo vobis os & sapientiā. Et. i. ad Cor. xij. Alij qui
dē p̄ sp̄m sermo sapiētie zc. & subdit̄ ibidē i fine. Hec at̄
oia opat̄ vn⁹ & idē sp̄s diuidēs singulis p̄ue vult. Secūda
via est p̄ regularē eruditiōē hūanam. s. vel a se ipso iue
niendo v̄ ab alio addiscēdo. Tertia via est p̄ singularē de
monis assistentiā & influentiā qua quosdā mirabiliter
inspirare solet. Quarta via est p̄ artē sup̄stitionis notor
riā ademonib⁹ inuidiose confecta & hāc praticare illicitū
est. Probat̄: um primo q̄a ars notoria vti q̄busdā q̄
scdm se n̄ hnt virtutē causandi scientiā sicut inspectiōes
quarūdam figurarū & q̄rundaz signorū & verborū q̄
bus. s. signis & verbis nō vti ars notoria vt causis: s̄ vt
signis nō vt diuinis institutis. sicut sūt signa sacramen
talia: s̄ vt signis p̄tinētib⁹ ad pacta quedā cū demonib⁹
habita vti etiā ars notoria q̄busdā singularib⁹ obseruā
tijs & carmib⁹ & oronib⁹ ignotis ex pacto etiā demonū
cōstitut. Itē acq̄rere cognitiōez futurorū: auxilio demonū
est p̄ctm̄ p̄p̄t societate cū eis in itā qd̄ in p̄posito artis no
torie locū hēt. Et dicit̄ hec ars notoria q̄si p̄ ea oia. fiant
nota. Hac autē arte notoria p̄mittente deo diabolus q̄n
q̄ facere consuevit quosdā in sciētijs oibus vel aliquibus
singulariter p̄cellentes vel apparentes atq̄ oib⁹ vel aliq̄
bus hūano mō doctis stupendos. Sed qd̄ hoc nisi vt fina

Tertie decadis CCXLVII

liter tales ex sup̄bia pereāt et alios varijs p̄suadēdi modis
eorū falsa auctoritate in fama & gl̄ia calorē habētibus.
ad interitū dānationis p̄ducāt. hec Henr. de As. et Tho.
vbi sup̄. Talib⁹ igit̄ sortilegis & diuis aliē taxant̄ pene p̄m
leges: & aliter scdm canones. Nam scdm leges sortilegi
et diuini debēt decapitari et cōburi. C. de malef. null⁹ zc:
et. l. nemo. et. l. culpa p̄m vero canōes. si crimē est occultū
imponit̄ p̄nia q̄dragita dierū: vt extra eo. c. i. Si at̄ p̄ctm̄
est notoriū debet ei cōio denegari. de cōse. di. ij. p̄ dilec
tiōe. Si fuerit cleric⁹ deponat̄. Si fuerit laicus & nolue
rit ferre penā excōicet̄: & hoc si criminalit̄ accuset̄. De
haicis autē dicendū est si sūt serui verberib⁹ castigent̄. Si li
beri incarcerationē. xxvi. q. v. cōtra idolorū. Ep̄i autē tales
de sua parochia debēt p̄ncere & p̄nt̄ turp̄i decaluare. i.
eoz vestes añ et retro & capillos scindere infames etiā
sunt censendi. Hec lo. theotonicus p̄dicatorū ordinis
in sū. cōfessorū li. i. ti. xi. Et Alexan. ij. pte. sū. q. liij. ar. v.

Quartadecima q̄stiuicula

est: Si p̄stigijs & diuinationib⁹ demonū cū sic eue
nit sit credendū. Rñdet̄ q̄ nō: rō est: q̄a demōis
intētio est ad fallendū: s̄ hoc maxie faciūt in diuinatiōi
b⁹. dicit̄ enī q̄nt̄y vera vt assuecāt hoies i alijs credi e eis
in qb⁹ postea decipiāt. Itē solus de⁹ sc̄re p̄t̄ futura vel il
le q̄ ab ipso accipit tanq̄ a speculo eterno: quēadmodū
est de angelis & sc̄is p̄phetis. S̄ p̄ hāc viā nō accipiūt de
mones: ergo. Et licet demones p̄p̄t magnā exp̄ientiā quā
hnt̄ m̄ta cognoscā naturalib⁹ signis & magna sit p̄p̄rie
tas intellect⁹ eorū: nō p̄pter hoc in sequit̄ q̄ decertū udie
futurorū euentū sit eis fides exhibēda: cū futurorū cog
nitiōē nō habeāt nisi cōiecturales & fallibiles. Quē
admodū igit̄ hoib⁹ q̄bus p̄sumit̄ q̄ falsa semper dicere

Caput Nonum

confueuerunt non est prestanda fides: ita & demonibus propter eorum voluntatem continue decipiendi & obscuritatem intellectus eorum ex culpa non est danda eis fides. Ioh. de turre crema. xxvi. q. v. c. Nec mirum.

Quintadecima questiuicula

¶ **Q**uestiuicula est: Si sit licitum uti iudicio sortium ad accipiendum & sciendum aliquem euentum occultum puta de electione prelatorum & manifestatione peccatorum occultorum & adeptione dignitatum temporalium. Respondetur & primo de electione prelatorum dicendo quod non sit licitum uti sorte diuisoria. Quod probatur duplici ratione. Prima est: quia tales electiones spiritus sancti inuocatione & inspiratione fieri debent & non euentu sortium. Secunda est: quia in usu sortium potest esse aiarum periculum propter maliciam hominum: ergo ne fraudes committantur in electionibus prelatorum: non sorte sed spiritus sancti inuocatione & inspiratione & uocum electione fieri debent. Sed contra: ea que a sanctis facta in scripturis inueniuntur non videtur esse illicita. Sic tam in veteri quam in nouo testamento sancti inueniuntur sortibus uti esse quod probatur. Legitur. n. pri. Re. xiiij. quod Saul sorte apprehendit filium suum Ionatham mel comedisse. Et Ione primo quod Ionas sorte in mare eiecitur est. Et Luca. i. etiam legitur quod Zacharias sorte exiit ut in ceterum poneret. Et Actu. i. etiam legitur quod Mathias sorte est ab apostolis in prelatum. id est in apostolum electus: & videtur quod in electionibus ecclesiasticis prelatorum licitum sit uti sortibus. Respondetur quod donec veniret veritas in publico confessione fuerunt sortes in veteri testamento & in punitionibus & in electionibus: & in hijs que ordinabantur. Vnde Beda super actus apostolorum. id est sic ait. Hic. s. Mathias eligitur sorte ne a lege discrepet in quem sumus sacerdos quebatur: quare que rendus erat verus sacerdos. Vnde donec veniret veritas figura habuit exerceri: & propter hoc electio Mathie sorte

Tertie decadis CCXLVIII

facta est ante pentecosten in qua dabitur spiritus sanctus. Nondum enim oino facta erat veritatis publicatio. quia nondum erat plenitudo spiritus sancti in ecclesia effusa. septem autem diaconi post ea non sorte sed electione discipulorum sunt ordinati. Vnde Iero. super illo verbo allegato Ione. id est in glo. dicit quod Ionas fugitiuus sorte deprehenditur: & Mathias sorte eligitur: non agitur virtute sortium: sed voluntate dei qui sortes regebat incertas. Non ergo hoc exemplo debemus uti sortibus: quia priuilegia paucorum non possunt facere legem communem. Sicut Pharaon & Nabuchodonosor iudicio somniorum futura cognouerunt: non tamen ideo somnium ubique est credendum. Scito in manifestatione occultorum peccatorum non est licitum uti iudicio sortium per duellum & per iudicium ferri candentis & aque feruentis: tum quia ordinantur ad iudicandum occulta que diuino iudicio preseruantur seu reseruantur. tum etiam quia iudicium sortium non est auctoritati diuina sancitum. Vnde. ij. q. iij. in. c. Consultuisti/ decreto Stephani pape dicitur. ferri candentis vel aque feruentis examinatione confessionem extorqueri a quolibet/ sacri non essent canones: & quod sanctorum patrum documento sancitum non est: superstitiosa ad inuentionem non est presumendum. Spontanea enim confessio vel testium approbatione publicata delicta habito pro oculis dei timore commissa sunt regimini nostro iudicare. Occulta vero & incognita illi sunt relinquenda qui solus nouit corda filiorum hominum. Et eadem ratio videtur esse de lege duellorum nisi quod plus accidit ad communem rationem sortium in quantum non expectatur ibi miraculosus effectus nisi forte quando pugiles sunt valde ipares virtute vel arte. Hec Tho. secunda secunde. q. xc. arti. viij. Quantum vero ad adeptionem dignitatum temporalium vel defensionem ecclesiarum

Caput Bonum

& distributionē elemosynarū dicitur: q̄ si necessitas im-
mineat cū debita reuerentia licitū est fortibus diuinū im-
plorare auxiliū & primo in adeptione dignitatum.
Nam in hijs que ordinantur ad terrena disponēda ple-
rumq̄ homines fortibus vtunt. Vnde in figura huius.
Dauid legi (primi Reg. xvij.) cum philisteo singulare
inijisse certamē: quod ad rationē sortium plus accedit q̄
ad iudiciū ferri candentis vel aque bulientis: vt patet
supra. Secundo licitū est vti fortibus in gubernatione
vel defensione ecclesiarū. Cum enī quedam ciuitas esset
obsessa & clerus dubitaret qui deberent fugere & qui
manere. Respondit Aug⁹ in epistola ad Honoratū sic
dicens. Si inter dei ministros sit disceptatio qui eorū p̄-
secutionis tpe maneant ne fuga fiat omniū: & qui eos
rum fugiant ne morte omniū deferatur ecclesia. Si hec
disceptatio aliter nō potuerit terminari/quantū michi
videat qui maneant & qui fugiant sorte legendi. i. elige-
di sunt. Tertio licitū est vti fortibus in distributione ele-
mosynarū. Vnde Aug⁹ in primo de doctrina xp̄iana
sic ait. Si tibi habundaret aliquid quod oporteret dari
ei qui non haberet nec duobus dari potuisset. Si tibi oc-
currerent duo quorum neuter aliū indigentia vel erga
te necessitate aliqua superaret nichil iustius faceres q̄
vt sorte legeres vel eligeres cui dandum esset quod dari
utriq̄ non posset. Hec Tho. secunda sc̄de. q. xcvi. ar. viij.
Ratio autē quare in istis tribus actibus supradictis est
licitum vti fortib⁹: est ad dirimendū dubitationes & cō-
tradictiones humanas. Vnde Prouer. xvij. dicitur. Con-
tradictiones cōprimit fors. hec ex Ranenio pisano.

Extadecima questiūcula

est: Quare tria peccata. s. sortilegior: diuinationo

Tertie decadis CCXLIX

nū: incantationū & huiusmodi plus habūdant in mulie-
rib⁹ q̄ in viris: Rūde ē q̄ aliter fuit de doctrina dei & al-
ter de doctrina diaboli: q̄ doctrina dei descēdit a deo
in xp̄m & a xp̄o in virū & a viro in mulierē. Et hūc or-
dinē tangit ap̄ls prime ad Cor. xi. dicens. Omnis viri ca-
put xp̄s est: caput autē mulieris vir: caput vero xp̄i deus.
Ecōtra fuit in doctrina diaboli q̄ ipse diabolus primo
transsudat eā in mulierē vt pote que min⁹ habeat de sen-
su & discretiōe sp̄s: & p̄ mulierē in virū: & iō citius &
frequent⁹ hec p̄dicta p̄cti iueniunt in sexu muliebri q̄
virili. Hec Alex. ij. pte sū. q. liij. de fortibus ar. vi.

Ecimū caput est de cō-

d cessa & assidua contra hoies demonū pu-
gna. Circa q̄ sex questiūcule soluent: q̄
rum quelibet infra suo ordine declarabit.

Prima questiūcula est: Qui

p bus cōcessa ē maior p̄tās sup hoies/an malis spi-
ritib⁹ vel malis hoibus? Ad quā r̄ndet q̄ maior
p̄tās p̄missa est malis hoibus sup bonos & malos q̄ sit p̄-
missa demonibus sup eosdē. Que cōclusio p̄bat rōibus
& p̄rio sic. Nam experientia docuit & docet q̄ de p̄missis
& adhuc p̄mittit tyrānos & alios iniquos hoies: p̄ arbi-
trio/hoies bonos & optimos affligere & molestare mar-
tyris: & tandē q̄n & quō voluerūt eos interficere. q̄ de
cōi cursu nō est sic p̄missus demonib⁹ sup hoies. Alio-
gn mox cū aliquē p̄ciperēt eē in p̄ctō mortali: ipsius inter-
ficerēt: sciētes hoies in mortali culpa mortuos: eē dānos.
ergo, Itē sc̄do sic: q̄a hō pōt se magis custodire & defē-
dere ab iūmico hoie q̄ ab inimico demone: cū ille sit ho-
stis visibil⁹ & iste iuisibil⁹: p̄pter q̄ rōnabilit nō tāta p̄tās
p̄missa ē demonib⁹ sup hoies: quāta hoib⁹ sup eosdē. Ites.

LL ij

Caput Decimum

tertio quia demon est periculosior inimicus hominibus homo: eo quod demon principaliter appetit tollere bona aie. s. spiritualia & moralia sine quibus beatitudo attingi non potest: homo uero inimicus ut plurimum querit tollere bona fortune uel nature: & ergo minus sunt timendi homines inimici quam demones: quia & si corpus occidere possunt: animam tamen non possunt occidere demones. Item quod sic: quia quantum ad partem status mundi uel cursus huius temporis: et eorum que sub ipso sunt deus sic res administrat liberas & illiberas: & eas proprios motus habere sinit: ut dicit Augustinus. Demones autem non subsunt statusi currenti huius mundi: cum sint damnati: ergo contra homines alterius status non possunt omnem conatum exercere. contra quos conari extreme per uiribus licitum est hominibus: cum sint ambo eiusdem status. hec ex Henrico super Genesim.

Secunda questiuncula cor

relaria est: cui concessa est maior potestas ad affligendos bonos: agenti naturali uel homini libero.

Ad quam respondet quod homini agenti libero statusi uel subiecto. Nam crebro leguntur homines iusti ab impijs expulsi agentibus naturalibus: ut igni aque: ueneno bestiarum: quod tamen non fuerunt lesi sicut per multipliciter ex historijs sanctorum: nam deo permittente & actione libere agentium impedite plures homines & martyres a varijs tormentorum generibus necari non potuerunt. & tamen in actione gladij ab agente libero omnes interierunt. Hec ex eo ubi supra.

Tertia questiuncula corre-

laria est: quare actio afflictiva naturaliter agentium ab agentibus liberis: quandoque a deo fuit permissa: quandoque impedita. Actio uero gladij semper in omnem suum sortita est effectum & nunquam impedita. Ad quam sic respondet

Tertie decadis CCL

Actio afflictiva naturalium agentium permissa quoniam fuit propter peccatum eius qui lesus est: uel eius cuius impietate innocentes: igni: bestijs: mari etc. applicanti. uel quia ipsi digni non erant miraculo moneri: uel quia iustum erat ut eorum malicia compleri permitteretur: & sic etiam meritum cresceret martyrij in afflictis. Quandoque autem talium actio prohibita fuit primo ut patientes apparerent esse ueri serui dei: cui omnis natura obedit: que non est instituta ut innocentes ledat: sed ut adiuuet: secundo ut etiam sic ostenderetur quod innocens natura: quantum est de se innocentem hominem non ledit. De actione uero gladij vibrata ab impijs: quare nunquam prohibita fuerit: tres cause assignant. Prima: quia gladius est instrumentum ordinarius & principale executoris iudicarie potestatis ad aduertendum in facinorosos homines: ut habet. ff. de iurisdictione omnium iudicum. l. imperium. cuius executionem deus a quo est omnis potestas: potius semper decreuit exequi quam impedire. Secunda: a deo gladius nunquam fuit prohibitus: quia prohibicio eius pro miraculo non fuisset recepta. sed uel arbitrio percussoris imputata quasi fingentis se non posse percutere. Tertia: quia cum apud gentes famosa quedam superstitio esset quod magi demonum operatione facere consueuerunt: gladios non scindere. Ideo rationabiliter actio gladij a deo prohiberi non debuit: ne illi in quos vibratus fuisset suspecti de superstitionibus haberentur. Hec ex Henrico de Asia super Genesim.

Quarta questiuncula est: Quot

quod sunt species demonum homines ante & post iudicium torquentur. Ad quam sic respondet quod uel quod in die iudicij due sunt species demonum torquentium: & insidiantium hominibus. Aliqui enim sunt alligati in huius nostri

Caput Decimum

eius electa & habet fiduciam: q̄ influat iordanis in os
eius: id est q̄ deuoret baptismo purgatos: q̄ baptisimus ha-
buit originē in iordane. Et p̄pterea baptizati designan-
tur p̄ iordanē. **Secūda** est eorū supbia respectu diuine p̄tatis
quā usurpare nitunt: vt sicut deus hēt bonos angelos si-
bi ministrātes & assistētes in determinatis officijs ad sa-
lutem hoīm: sic & demones in ipugnatione hoīm. Pro-
pterea dicit iob penultio. Ipse est rex sup̄ vniuersos filios
supbie. Exēplū in vitis patrū de sathana q̄ vilis fuit a q̄-
dam/exigere rationē a satellitib⁹ suis/demonijs inferioris
gradus/de malis/ad que induxerāt tēptatos p̄ ipsos/
& illū qui quendā sanctū virū in heremo cōmorantē: tē-
ptatum ab eo per plurimos annos: ad ruīnā tandē luxu-
rie adduxerat: multū cōmendauit & honorauit. **Ter-
tia** est inuidia. Nam demones saluti hoīm iuidentes/p̄-
fectum eorū p̄ tēptationes ipedire nitunt. Vnde dicitur
Sapie. ij. Inuidia aut̄ diaboli/mors introiuit in orbem
terrarum. Et. xvi. q. ij. c. visis. dī de diabolo q̄ dolet satis
& erubescit q̄ritatē quā in celis nequiuit habere. i. cō-
seruare) homines constantes ex lutea materia: in terris te-
nere: & q̄a ibi debent ascēdere quo ipse descēdit. Propte-
rea Aug⁹ de ci. dei dicit. Non tam luno videt̄ inuidisse
Romanis quā demones omni generi humano sedes iui-
dent sempiternas: & licet sciāt q̄ ex dānatione hoīm ma-
lorū quos ex inuidia temptād) pena eorū augeat: sicut ex
incitatioe hoīm ab angelis ad bonū gloria eorū crescit
nō in p̄pter hoc dimittit hoies tēptare similes inuido de
quo narrat q̄ petierit sibi vnū oculum erui: vt p̄xi mo-
suo cui iuidebat) duo oculi eruerent̄. Dicit. n. de quodā
rege q̄ pollicitus fuerit duob⁹. s. iuido & auaro: se factu-
rum q̄ dū q̄ peteret: ita in q̄ qui posterior peteret duplū.

Tertie decadis cclii

haberet. Et cum vterq̄ differret petere: alter motus cus-
piditate dupli boni habendi: & alter ne loci⁹ suus plus
quā ipse haberet. tandem precepit inuido rex. vt pri⁹ pe-
teret: qui petijt. vt vnus sibi oculus erueret: vt socius su-
us duos ammitteret. noluit enī aliqd petere boni ne so-
cius duplum haberet: sic demones temptāt ex inuidia ho-
mines: licet nō ignorēt eorū penā in futuro crescere ex
hoīm dānatione. **Quarta** est iustitia dei: que illis vti vt
instrumento & ministris ad hoies puniēdos: sicut i hoc
mūdo missus ē spūs mēdax ad puniēduz achab regē isrl
vt dī. 3. Reg. vlti. Silit̄ & in inferno eodē vtitur mō illis
deus ad iustitiā. **Quinta** est hoīm pigritia: q̄a. s. p̄dides
rūt eorū arma. nā ponit. iij. pte in vitis patrū: q̄ cū se nex
quidā regeret abbatē senē cur a demonibus hoies vexa-
rent & monachj. Rndit senē qm̄ arma eorum p̄dides-
runt. i. virtutes: penitentiam: humilitatē: obedientiā &
paupertatē. hec Tho. pri. par. q. cxiiij. ar. i. Et. d. Anto-
ninus archieps florentinus in prima parte sūme.

Extra questiuncula est. Si

cuilibet morienti semper demones appareant.
Ad quā videt̄ pri⁹ respōdendū negatiue. Quia
aut apparet̄ morienti s̄c̄dm formā substantie eorū in
corporee: aut apparet̄ in corporibus assumptis. Si pri-
mo modo: nō viderent̄. Oculus enī corporalis i spiritua-
lia absoluta nō videt. Oportet enī q̄ inter visibile &
videntē sit p̄portio & conformitas. Si vero apparet̄ in
corporibus assumptis: ab oibus viderent̄. Sed demon in
corpore assumpto ab omnib⁹ nō videt. vt p̄. i. Reg. xxvij. de
phitonissa & diabolo Samuele sene amictō pallio: quē
videbat phitonissa, Saul vero & duo serui eius nō vide-
bant: sed audiebant: ergo nullo modo possunt videri a
LL v

Caput Decimum

9. morientibus, Ad hanc dubitationem respondetur q̄
de lege communi demones omnibus morientibus ap-
parent. Hec conclusio pbatur ratione: auctoritatibus &
exemplis. Ratione sic: Tho. pri. par. q. cxiiij. & ij. Iniaze
di. xi. ar. iiii. & ibidē Bonauē. Non minus est p̄nus &
continuus diabolus ad perdendum hominem & deci-
piendum q̄ bonus angelus ad iuuandum eum & cus-
todiendum. Sed bonus angelus nō relinquit homines
iuuando & bonum suadendo vsq̄ in finem mortis in-
dusse ei apparendo assistendo: auxiliando: & bonum
persuadendo: vt patet. iiii. Reg. vi. de rege Syrie & rege
israel. Et in vitis patrū de abbate Noysē & abbate Isido-
ro. & a Gregorio in omelia vicefime domini ce trinita-
tis: & in dialogis suis: ergo similiter & malus angelus.
Secundo pbatur auctoritatibus. Et primo sup illud
Gen. iij. Tu insidiaberis calcaneo eius. dicit glo. ordina-
ria. i. sint vite hominis. Et Eccl. xxxix. dicitur. Sunt sp̄s
ritus qui ad vindictam creati sunt & in furore suo con-
firmauerunt tormenta sua & in tempore consummati-
onis effundent virtutem z̄. Quam sanctus Vincentius
& Hugo cardinalis de malis angelis in morte apparē-
tibus glosant. Et Aug⁹ super illud Psal. lv. Ipsi calcane-
um meum obseruabunt. dicit. per calcaneum qui est fi-
nis & extremitas hominis versus deorsum intelligit finis
vite quem malignus spiritus p̄cipue obseruat & ei insi-
diatur sciens q̄ finalis lapsus & damnatio est qui in eo dece-
dit. Et Gregori⁹ primo moralium. c. vii. dicit. Cum hostis
noster nec in exordio actiōis p̄mittit nec in itinere actio-
nis interficit: tunc duriores in fine laqueos tēdit: & tan-
to sollicitius tunc insidiat: quantū sibi solū remansisse
ad decipiendū finem considerat. Vnde & Psal. Iniqui-
tas calcanei mei circūdabit me. hec ille. Ite Greg⁹ super

Tertie decadis CCLIII

illud Luce. xix. Circūdabunt te inimici tui vallo. dicit
sic. Diabolus in fine ad bonos & malos etiā & ad xpm
venit in cruce morientē. Sed ad christum venit & nichil
inuenit loq̄. xiiij. Venit enī princeps mundi huius &
in me non habet quicq̄: quia enim hunc mortalem ho-
minē vidit suum aliquid inuenire in ipso credidit. Sed
sine vilo peccato a mundi corruptione exiit: qui sine
peccato in mundum intrauit. Ad bonos etiam diabo-
lus venit & suum aliquid in eis fuisse inuenit: sed tamē
eos rapere nequit: quia christus pro eis debitum soluit.
Venit etiam ad reprobos & sua multa inuenit: & eos ad
tartara rapit. hec ille. Et glosa super illud Psal. ix. Insi-
diatur quasi leo in spelunca sua. Dicit q̄ loquitur psal-
mista de antichristo in vltimo mundi: vel diabolo in vlti-
mo vite. Item Gregorius super Lucam. xix. dicit. Mas-
ligni spiritus animam vnde cūq̄ angustant: quando
ei non solum operis: verum etiam locutionis: cogitatio-
nis: iniquitates replicant: vt que prius se dilatauit in se-
lere ad extremum de omnibus angustetur in retribu-
tione. Et iterum idem dicit. Diabolus tanto grauiores
temptationes ingerit: quanto magis peccatorem ap-
propinquare fini conspicit. Hec ille. Exemplis etiam
idem patet. & primo in vita sancti Martini: cui mori-
enti apparuit diabolus quem videns dixit. Quid hic astas
cruenta bestia. Et beata virgo Maria rogauit christum
vt in die obitus sui demones ei non occurrerent (licet
tamen hoc sit apocriphum) Et in transitu beati Hiero-
nymi recitat Cyrillus ad Augustinum de Eusebio di-
scipulo beati Hieronymi in fine vite clamante: fratri-
bus assistentibus. O fratres adiuuate me ne pereā: haud
non videtis demonum agmina qui me de bellare: & ad
tartara ducere festinant. Et vt ad summā: de insidijs

ps. 9.

Luc. 19.

ca.

ides.

3. Ex.

.. dubij or
Apocryphus 3.

Gregorius ad Augustinum
de Eusebio 17

Decimum Caput

Insatiabilis homicide diaboli contra hominem in hanc partem concludam. Sciendum est quod lucifer ab initio post casum ubi cognouit caelestia subfellia irrevocabiliter ammississe: invidie dolore tactus intrinsecus: nequidem ipse eiectus fuerat hominem ascendere contigisset: cepit aduersus eum: toto malignitatis spiritu debachari: ita ut ne in morte solus: sed & in vita & post mortem: totis aduersus eum viribus moueat. Et quidem in vita in primos parentes cepit primo seuire: quoniam sub lubrici serpentis tegmine: mulierem latenter decepit: atque per eam virum peccare fecit: quando deum mendacem & inuidum significauit dicens: nequaquam moriemini: scit enim deus quod quacumque hora de ligno vite comederitis: eritis sicut deus: quoniam etiam sibi uoluntarie sue corpora prophetaustorum: & nostraque in eis radicaliter erant: carnis stimulis incendit atque infecit: deinde totius posteritatis originem mille nocendi milleque leui modis corruptit. In morte proterea homines vexare non cessat. Nam ipse calcaneum eius obseruat: sedet in abscondito quasi leo in spelunca sua: ut quemcumque deuoret: ut interficiat innocentem. Quomodo & post mortem in corpora de seuit humana. Fertur enim a Pythagora deinde ab Quirido & Isidoro: quod natura vel arte demonis: vel forte inimicitia a deo (teste scriptura) posita inter serpentem & semen hominum: de medulla hominis mortui que in se deuenit: & spina dorsi est: serpens generatur: qui cerebro deuorato per oculos exit: reliquam partem corporis depasturus. Ad argumentum autem in fronte. quod factum dupliciter Respondet. Primo quod apparitiones demonum mortuorum sunt imaginarie: formant enim demones mouendo humores & sanguinem aliisque imagines representantes eos: quod autem videtur imaginarie: non apparet nisi illis quibus fit visio: ut patet in prophetis: in deo & sic potest

Tertię decadis cęlim

esse in demonum apparitionibus. Dicitur secundo quod quia similem potestatem habent demones & boni angeli super corpora ab eis assumpta: quam habent super corpora propria glorificata anime beatorum: in quantum potestate erit quod corpora eorum videantur vel non: & ab uno vel a pluribus: in parua vel magna distantia: ita quod omnis actio corporis erit in potestate anime. Alias enim corpus gloriosum non esset instrumentum summe obediens principali agenti. scilicet anime. Sic similiter dicimus & de demonibus & angelis bonis: quod in eorum potestate est in corporibus assumptis apparere vel non: vel uni: vel pluribus: distanter vel prope. Hec Thelicitue in. iiii. sniaz. di. xliii. q. ii. Patet hoc etiam in angelo bono Dan. x. Et christo glorificato quod apparuit Paulolo: quem paulus videbat: viri autem qui comitabantur eum stabant stupefacti audientes quidem vocem: neminem autem videntes. Actuum. ix. c. Rogemus ergo nos sanctissimam trinitatem: Beatam dei virginem genitricem: & patrem nostrum diuinum sanctum Dominicum: ut cum venerit hora nostri regressus ad patrem: in exitu israel de egypto: domus iacob de populo barbaro in nobis obuiam christi occurrat: exitum nostrum angelorum turba comitetur. Nichil in nobis funesti occurrentes reperiant inimici: sed sinus abrahe nos suscipiat Amen;

Solui Illustrissime ac inuictissime princeps: auspice deo: uti nā tam efficaciter quod libenter opusculum quod fidei: obseruantie: integreque charitatis in te mee: esset testimonium: Quod non eo consilio: tue dominationi dicere constitui: quod crederem te: eo instrui: aut quicquam inde haurire posse discipline. Tecum enim habes ea omnia virtutum or-

Caput Decimum

namenta: quibus omnis laus recte comparatur. Tanta tibi insuper insidet sapientia: qui in potius a natura inata ingenij vis: tantaq; prudentia: rerūq; omniū experiētia: vt nulli segeas exterioribus adiuuentis. Verus ego vt litterarum etiam monumentis: immortalitati consecraris: glorieq; & nominis tui auidissimus: libellum hunc: vtinā tanto principe dignū. t. d. offerendū duxi. In quodum belli pacisq; ingens occupationū sarcina: te respirare permiseri q; habeas aliquas paruitatis intellectus mei ineptias: vt in eis recreationis gratia: non tam delecteris. q; tui acutissimi ingenij iudicio: atq; censura corrigas & castiges. Vale decus principum: & ea molire que vel inuidos ad tuas laudes cogant.

^{1. f. 14.} Speculum peregrinarū questionū: Bartholomei Sybillę Monopolitani: Sacre pagine p̄fessoris: Varijs Theologie: & vtriusq; censure: Philosophorū & astrologorū documentis exornatū: Cui libet intuenti: & precipue in agro dominico laboranti p̄tile. Bene perspectum & emendatum Opera & expensis circumsp̄cti viri Ioannis Grüninger/ cuius Argentini. Ad laudē dei & legentū utilitatem: cōsummatū: Finit. Anno Christiane salutis post Millesimū quadringentesimū nonagesimo nono. 14. Kalendas Septembres.

